Per l'autora d'*El llibreter de Kabul*

Åsne Seierstad

UTØYA
Un dels nostres

La història d'Anders Breivik
i la massacre a Noruega

El 22 de juliol de 2011, Anders Breivik va fer explotar una bomba davant de l'oficina del primer ministre noruec, al centre d'Oslo. Tot seguit se'n va anar a l'illa boscosa d'Utøya i va matar seixanta-nou persones, la majoria adolescents i joves. La periodista Åsne Seierstad narra la història d'aquell dia fatídic i de les seves conseqüències. Per què Breivik, un noi amb talent d'un barri ric d'Oslo va assassinar tanta gent? I com un país reconegut pel seu pacifisme va fer front a aquella matança? Seierstad recorre l'insòlit camí que va acabar convertint Breivik en un terrorista i escriu també sobre les seves víctimes.

Un dels nostres és alhora un estudi psicològic sobre l'extremisme violent, una crònica real i dramàtica, un veritable *true crime* novel·lat, i una investigació plena d'humanitat sobre com una societat privilegiada s'enfronta al mal.

Åsne Seierstad

Utøya. Un dels nostres

La història d'Anders Breivik i la massacre a Noruega

ePub r1.0
Titivillus 27.01.2023

Títol original: *En av oss: en fortelling om Norge*
Åsne Seierstad, 2013
Traducció: Mireia Alegre & Imma Estany, 2022

Editor digital: Titivillus
ePub base r2.1

Nota de l'autora

Tot el que s'explica en aquest llibre es basa en el testimoni de la gent. Totes les escenes s'han construït a partir de les explicacions de persones que van presenciar els fets.

La infància i l'adolescència d'Anders Behring Breivik es narren a partir de diverses fonts, entre les quals hi ha la mare, el pare, els amics, la família i també la seva declaració davant de la policia i en seu judicial. També he tingut accés a tots els informes de la seva infància dels serveis socials d'Oslo.

Pel que fa a la planificació de l'atemptat terrorista, a part de recórrer a altres fonts, m'he servit del seu diari personal i del diari inclòs al manifest. Quan faig referència al que pensa i sent en determinades situacions, sempre em baso en les seves paraules. De vegades el cito textualment, d'altres vegades ho faig més indirectament i només al·ludeixo a les seves declaracions.

Les altres fonts d'*Utøya* són les víctimes que han sobreviscut i han compartit amb mi les seves vivències i observacions, els seus pensaments i sentiments. Amb el seu testimoni, juntament amb les declaracions de l'autor dels fets, ha estat possible reconstruir l'atemptat terrorista minut a minut.

Al final del llibre hi ha una explicació més extensa de la meva metodologia de treball.

Va córrer.

Turó amunt, aixafant la molsa. Enfonsant les botes d'aigua en la terra humida. Patollant a cada passa que feia en la terra boscosa.

L'havia vist.

Havia vist que disparava i un noi que queia a terra.

—Avui no morirem, noies —va dir ella a les seves companyes—. Avui no morirem.

Es van sentir més trets. Una ràfega, i una pausa. I una altra ràfega.

Havia arribat al Camí dels Enamorats. Tothom corria d'un costat a l'altre a la recerca d'un amagatall.

Darrere seu, un reixat de filferro rovellat resseguia el camí. A l'altre costat de la malla, el litoral escarpat queia abruptament sobre el llac Tyrifjord. Les arrels d'uns quants muguets s'aferraven al vessant de la muntanya, com si brollessin de la terra erma. Ja havien acabat la floració i les bases de les seves fulles s'alimentaven del degoteig d'aigua de pluja que queia del penya-segat.

A vista d'ocell, l'illa era verda. Les capçades dels imponents cedres es tocaven entre elles. Els arbres de tronc llarg i fulla ampla desplegaven el seu brancam al cel.

A baix, vist des de la terra baixa, el bosc no era frondós.

Però en alguns llocs l'herba era prou alta i et cobria. Tot de lloses sobresortien d'una part del camí en baixada, com escuts protectors sota els quals et podies arrossegar.

Es van sentir més trets, més forts.

Qui disparava?

Va avançar de bocaterrosa pel Camí dels Enamorats. Ara endavant ara endarrere. Hi havia tot de joves, allà.

—Estirem-nos a terra i fem veure que som morts —va dir un noi—. Estireu-vos en posicions estranyes, així es pensaran que som morts!

Ella es va estirar, amb una galta enganxada a terra. Un noi es va estirar al seu costat i la va abraçar per la cintura.

N'eren onze.

Tots feien el que deia el noi.

Si els hagués dit «Correu!» segurament haurien corregut tots. Però havia dit «Estireu-vos!». Jeien a terra els uns a tocar dels altres, amb els caps girats cap al bosc i als troncs ombrívols, les cames contra el reixat. Alguns s'havien arraulit contra el que tenien al costat, dos més s'havien amuntegat l'un sobre l'altre. Dues noies, millors amigues, s'agafaven de la mà.

—Ens en sortirem —va dir un dels onze.

Els ruixats s'havien amansit, però alguna gota escadussera encara els regalimava pel clatell i les galtes amarades de suor.

Inspiraven agafant el mínim d'aire possible, intentant prendre alè sense emetre gens de soroll.

Una gerdera havia proliferat fins al penya-segat. Unes roses silvestres, d'un rosa pàl·lid, gairebé blanques, s'aferraven al reixat.

Llavors van sentir unes passes que s'apropaven.

Algú avançava a pas ferm entre el bruc. Amb les botes trepitjava fort i esclafava les campànules i els trèvols. Algunes branques podrides espetegaven amb les seves petjades. Tenia la pell pàl·lida i xopa; els cabells fins, pentinats enrere; els ulls, blau cel. Per les venes li corrien cafeïna, efedrina i aspirina.

De moment, ja havia matat vint-i-dues persones a l'illa.

Després del primer tret, tot havia estat fàcil. El primer havia estat el més complicat. Gairebé impossible. Però ara, amb la pistola a la mà, estava relaxat.

Es va aturar a la petita elevació que oferia refugi als onze.

Des d'allà, se'ls va mirar amb tota la calma i va preguntar:

—On coi s’ha ficat?

La seva veu es va sentir alta i clara.

No va respondre ningú, no es va bellugar ningú.

El braç del noi jeia amb tota la pesantor sobre la noia. Ella portava un impermeable vermell i unes botes d’aigua, ell duia uns pantalons curts de quadres i una samarreta. Ella tenia la pell morena, ell pàl·lida.

L’home situat a l’elevació del terreny va començar per la dreta.

El primer tret va penetrar al cap del noi estirat al final.

Tot seguit va apuntar al clatell d’ella. Els cabells castanys i ondulats eren molls i brillaven amb la pluja. El tret li va travessar el cap i el cervell. Va tornar a disparar.

Va tocar el noi que l’abraçava per la cintura. La bala li va entrar pel clatell.

Va sonar un telèfon mòbil en una butxaca. En un altre el so d’una campaneta avisava que acabava d’arribar un missatge de text.

Una noia va murmurar «No…» amb un fil de veu pràcticament inaudible mentre li disparaven al cap. El seu «Nooo…» esllanguit es va esvair en el silenci.

Cada pocs segons hi havia trets.

Portava armes amb mires làser. La pistola projectava un fil de llum verda, el fusell un de llum vermella. Les bales tocaven allà on el fil de llum apuntava.

Una noia que era gairebé a l’extrem de la renglera va entreveure les botes negres enfangades. Del contrafort dels talons, arran de terra, en sortien uns esperons metàl·lics. Als pantalons hi tenia unes franges reflectores de quadrets que refulgien.

Ella s’agafava de la mà amb la seva millor amiga. Totes dues cara a cara.

Una bala va penetrar per la coroneta, el crani i el lòbul frontal del cap de la seva amiga de la infància. El cos de la noia va fer uns sotracs, els espasmes li van recórrer la mà. La mà es va pansir.

Disset anys són pocs anys, va pensar la noia que encara era viva.

Es va sentir un altre tret.

Va passar amb un xiulet arran d'orella i li va segar el cuir cabellut. La sang li va córrer per la cara i les mans, on el cap descansava. Un altre tret.

—Em moro —va xiuxiuejar el noi que tenia al costat—. Ajuda, em moro, ajuda'm —va suplicar.

La respiració cada vegada se sentia menys, fins que ja no es va sentir més.

D'algun lloc del mig del grup va arribar un gemec esmorteït.

Se sentien grunyits febles i algun borbolleig. I tot seguit només un petit gemec o dos. Poc després, un silenci sepulcral.

Havien estat onze cors bategants al camí. Ara només n'hi havia un que encara lluitava.

Una mica més enllà hi havia un tronc atrapat formant un angle que amagava un forat del reixat. Algunes persones s'havien esmunyit per la petita obertura i havien saltat cap al fort pendent.

—Primer les noies!

Un noi ajudava la gent a baixar. Quan van arribar trets del camí, ell mateix va fugir d'un bot del Camí dels Enamorats i va saltar sobre la sorra humida, els còdols i les pissarres.

Una noia de cabells rinxolats seia més enllà en una cornisa rocosa. L'havia vist saltar i el va cridar pel nom.

Ell, tan bon punt va tocar terra, es va aturar, i tot seguit va mirar al seu voltant.

—Vine a seure aquí amb mi! —va cridar ella.

Hi havia un rengle de joves arrambats al llarg de la cornisa. Es van apinyar per fer-li un lloc. Ell va seure al costat d'ella.

S'havien conegut a la nit. Ell venia del nord, ella era de l'oest del país.

Ell l'havia ajudat a pujar a l'escenari durant el concert. Havien passejat pel Camí dels Enamorats i s'havien parat a descansar al promontori. Havia estat una nit negra i freda per ser juliol. Ell li havia deixat el jersei. A l'últim pendent, quan tornaven cap a les tendes, ell li havia demanat que el portés a collibè, estava tan cansat. Ella havia rigut. Però ella l'hi havia portat. Així el tenia més a prop.

L’assassí havia clavat puntades de peu als onze cossos estesos al camí per comprovar que eren morts. Dos minuts era el que havia trigat a matar-los a trets.

Allà ja havia acabat la feina i va continuar avançant pel Camí dels Enamorats.

Per dins de l’uniforme portava una medalla amb una cadena de plata, una creu vermella sobre un fons d’esmalt blanc. La creu estava encerclada amb decoracions de plata, el casc d’un cavaller i una calavera. La medalla li repicava contra el clot del coll mentre ell avançava a grans gambades cercant el noi amb la mirada. A una banda del reixat hi havia un bosc esclarissat, a l’altra un pendent escarpat.

Es va aturar a prop del tronc. Va mirar-hi per sobre, cap al pendent escarpat.

D’una cornisa rocosa sobresortia un peu. Va veure que a l’arbust hi havia alguna cosa de color.

El noi i la noia de la cornisa van estrènyer-se fort les mans. Quan van sentir que les passes d’ell s’aturaven en sec, la noia va tancar els ulls.

L’home uniformat va aixecar el fusell i va apuntar al peu.

Va prémer el gallet.

El noi va cridar i la mà es va esmunyir de la d’ella.

La sorra va esquitxar la cara de la noia, que va obrir els ulls.

El noi se n’havia anat daltabaix. Havia caigut? Havia saltat? No ho sabia. El cos del noi havia anat a parar més lluny en rebre un altre impacte, a l’esquena, i havia sortit propulsat en l’aire.

Havia aterrat a la vora de l’aigua, desplomat sobre una roca. La bala li havia travessat la jaqueta, el jersei que havia deixat a la noia tot just feia un dia, el pulmó i la cavitat pulmonar abans de rebentar-li l’artèria al coll.

L’home del camí estava exultant.

—Avui morireu tots, marxistes!

Va tornar a alçar l’arma.

PRIMERA PART

Una nova vida (1979)

> Volem que ens estimin; i si això no pot ser, que ens admirin; i si això no pot ser, que ens temin; i si això no pot ser, que ens odiïn i ens menyspreïn. Costi el que costi, volem despertar sentiments en els altres. La nostra ànima és enemiga de la buidor. Costi el que costi, anhela el contacte.
>
> HJALMAR SÖDERBERG, *El doctor Glas*, 1905

Era un d'aquells dies clars i freds en què Oslo refulgia. El sol, pràcticament ja oblidat per tothom, feia brillar la neu. Els àvids esquiadors miraven al lluny per les finestres de l'oficina, cap al cim blanc, cap a la pista de salt i el cel llis.

Les persones més casolanes maleïen els dotze graus sota zero, i si es veien obligades a sortir a fora ho feien tremolant, amb abrics de pell tofuts i botes folrades. La canalla anava enfundada en diverses capes de llana sota els anoracs de bus encoixinats. Se sentia la cridòria dels tobogans dels parcs de les escoles bressol que havien obert per tot arreu a mesura que més i més dones començaven a treballar a jornada completa.

Amuntegades al llarg del reixat del perímetre hospitalari hi havia muntanyes de neu, enretirades a palades dels carrers i les voreres. La neu cruixia pel fred i les petjades dels vianants que passaven per davant del vell hospital del nord de la ciutat.

Era dimarts 13, del segon mes de l'any.

Els cotxes circulaven cap a l'entrada principal, s'aturaven i esperaven mentre la porta s'obria i les futures mares sortien amb el cap reclinat sobre

els homes que esdevindrien pares. Tothom estava absort en les seves històries personals, una nova vida estava en marxa.

Des de principis de la dècada del 1970, els homes podien assistir als parts dels seus fills als hospitals públics. Si abans se'ls desterrava als passadissos, ara podien presenciar el naixement, veure com el cap del nadó empenyia per sortir, ensumar la sang i sentir-ne el primer bram. Les llevadores de vegades fins i tot els allargaven les tisores perquè fossin ells els que tallessin el cordó umbilical.

«Igualtat de gènere» i «noves polítiques familiars» van ser els lemes principals al llarg de la dècada. La canalla i la casa ja no eren un domini exclusivament femení. Els pares s'havien d'implicar en la cura dels fills des que naixien. Havien d'empènyer cotxets, preparar les farinetes i participar activament en la criança del nadó.

Una dona rabiava de dolor al llit de l'habitació. Les contraccions eren virulentes, però el nadó no volia sortir. Ja passaven nou dies de la data prevista per al part.

—Agafa'm la mà!

Va gemegar les paraules a l'home que tenia al capçal del llit. Ell li va agafar la mà i la va subjectar amb força. Era la primera vegada que assistia a un part. Ja tenia tres fills d'un matrimoni anterior, però aleshores s'havia hagut d'esperar al passadís fins que va ser el moment de veure els nadons embolicats perfectament, dos d'ells en unes mantetes blau cel i l'altre en una de rosa.

La dona panteixava. L'home li agafava la mà.

S'havien conegut feia tot just un any, a la sala de rentadores del soterrani d'un bloc de pisos al barri de Frogner. Ella llogava una capsa de llumins a la planta baixa, mentre que ell tenia un pis més ampli al pis de sobre. Ell un diplomàtic de l'Oficina d'Afers Estrangers de Noruega acabat de divorciar, amb una plaça al seu país d'origen després d'haver estat enviat a Londres i a Teheran. Ella una auxiliar d'infermeria i mare soltera d'una nena de quatre anys. Ell era un home demacrat, de cabells esclarissats, que tenia quaranta-tres anys; ella, prima, bonica i rossa, en tenia onze menys.

Poc després de conèixer-se a la sala de rentadores de l'edifici ella es va quedar embarassada. Es van casar a l'ambaixada noruega de Bonn, on ell participava en una conferència. Ell s'hi va quedar una setmana, ella tot just dos dies, mentre una amiga s'ocupava de la seva filla a Oslo. Al començament ella estava il·lusionada amb l'embaràs, però al cap d'un mes o dos la van assaltar els dubtes i ja no volia el fill. La vida li semblava incerta, sinistra. Quan els tres fills del matrimoni anterior l'anaven a visitar, ell semblava fred i distant. Ho va trobar un contrasentit, tenir un altre fill amb algú que semblava que no tingués gaire il·lusió per la canalla.

El mes que ella s'havia quedat embarassada, va entrar al parlament noruec la llei del dret a l'avortament lliure i es va aprovar per un únic vot. Però no va entrar en vigor fins l'any següent. La llei donava a les dones el dret a avortar sense restriccions fins a la dotzena setmana de gestació, i no calia que s'haguessin de presentar davant d'un equip d'avaluació mèdica. Al cap de dotze setmanes, només es podia avortar per motius específics. En qualsevol cas, ella havia trigat tant de temps a decidir-se que ja era massa tard per fer-se un raspat. El fetus ja se li havia arrelat a les entranyes.

Ben aviat va començar a tenir nàusees i a sentir aversió per la petita vida que setmana rere setmana adquiria nous sentits i capacitats mentre s'alimentava de nutrients i continuava creixent. El cor li bategava fort i constant, el cap, el cervell i els nervis es desenvolupaven al ritme que tocava. No s'hi detectava cap anomalia, ni peu equinovar, ni indicadors de cromosomes sobrers, ni hidrocefàlia. Per als metges, era un fetus eixerit i sa. Per a la mare, una nosa.

—És com si em clavés puntades de peu expressament, per empipar-me —va dir a una amiga.

El nadó estava morat quan va sortir.

No és normal, va pensar la mare.

Un nen preciós, va pensar el pare.

Eren tres quarts i mig de dues, en ple migdia. El nen de seguida va fer ús dels pulmons. Un part normal, segons l'hospital.

El seu naixement es va publicar al diari *Aftenposten*:

> Hospital Aker. Noi.
> 13 de febrer. Wenche i Jens Breivik.

Més endavant, cadascun explicaria la seva versió del naixement. Ella va dir que va ser horrorós, i que haver tingut el marit allà dins havia estat fastigós. Ell, que havia anat tot bé.

Segurament al nen l'havien afectat els calmants que li havien administrat a ella, havia dit la mare. Era un nen formós i sa, va dir el pare.

Més endavant, tots dos tindrien més versions divergents sobre les mateixes coses.

El Ministeri d'Afers Estrangers noruec havia introduït la flexibilitat laboral per als pares joves, i als homes que acabaven de ser pares els oferia l'opció de quedar-se a casa amb la mare i el nadó per als primers dies de vida.

Però quan la Wenche va sortir de l'hospital i va arribar al pis d'alt estànding del barri de Frogner, hi faltava una cosa.

El pare que no es preocupava de tenir un canviador preparat quan el nadó arribava a casa era un pare que no el rebia amb els braços oberts, això era el que havia sentit dir la Wenche, i ella no podia parar de donar-hi voltes mentre canviava el nadó al terra del lavabo. Potser els temps havien canviat, però en Jens pertanyia a la vella escola, i era ella qui alimentava el nadó, qui li cantava cançonetes i el bressolava perquè s'adormís. Ella ho va passar malament amb l'alletament, tenia els pits cada vegada més sensibles i adolorits. Va caure en la foscor i en la depressió que l'havia acompanyat tota la vida anterior.

Finalment va escridassar el marit, podia fer el favor d'anar a comprar un canviador una vegada per totes. En Jens hi va anar. Però l'escletxa entre ells ja s'havia obert.

Al nen li van posar Anders de nom.

Quan la criatura tenia sis mesos, a en Jens Breivik el van enviar a ocupar un lloc de conseller a l'ambaixada noruega de Londres. Primer hi va anar ell; després, pels volts de Nadal, hi va anar la Wenche amb els fills.

Ella se sentia molt sola al pis de Prince's Gate. Era grandiós i la majoria de les habitacions estaven desaprofitades. Quan la seva filla va començar a

estudiar en una escola anglesa, la Wenche es quedava a casa amb l'Anders i l'au-pair. La gran metròpoli la feia sentir estressada i fora de lloc. A Prince's Gate la Wenche es va tancar molt en el seu món, tal com havia après a fer quan era petita.

No feia gaire, s'havien estimat. A Oslo, ella tenia una capsa on desava tot de notes i cartes d'amor que ell li havia escrit.

Ara caminava per l'espaiós pis on tot eren laments. Lamentava haver-se casat amb en Jens i haver-se permès tenir-hi un fill que encara l'havia lligat més a ell. Molt abans, ja havia observat trets en el seu marit que no li agradaven. Era un amargat de la vida, tot s'havia de fer a la seva manera i era incapaç de tenir en compte els sentiments dels altres; eren aquesta mena de pensaments els que li venien al cap. No m'hi haig de lligar gaire, s'havia dit al començament. I en canvi era això precisament el que havia fet.

Quan es van casar, ella ja feia uns mesos que estava embarassada. S'havia ficat en el matrimoni amb els ulls tancats, amb l'esperança que quan els obrís tot rutllaria. Al cap i a la fi, el seu marit tenia una part bona; podia ser atent i generós, i era una persona molt endreçada. Semblava que valgués per a la feina; sortia molt per assistir a recepcions i en missions oficials. Ella tenia l'esperança que la vida en comú milloraria quan es convertissin en una família com cal.

A Londres, ella cada vegada se sentia més infeliç. Li feia l'efecte que l'únic que ell volia era l'esposa perfectament vestida i arreglada, i la casa neta com una patena. Això era el que a ell li interessava. No ella. Ni el seu fill.

Ella sentia que ell la forçava sexualment. Ell sentia que ella estava distant i que no era allà per ell. Ell deia que se sentia utilitzat, que només s'havia casat amb ell per interès.

Per la primavera, la Wenche havia caigut en una profunda depressió. Però ella no ho reconeixia, creia que era l'entorn el que la feia infeliç. No suportava el seu marit, ni la seva existència. Tenia el cap fet un garbuix, la seva vida estava buida de sentit.

Un bon dia va començar a fer les maletes.

Quan ja havien passat tres dies, va dir al seu marit que es volia emportar la canalla a casa. En Jens es va quedar consternat i li va demanar que es

quedés. Però ella creia que el millor que podia fer era marxar.

I se'n va anar. Va deixar en Jens, va deixar Hyde Park, el Tàmesi, els dies grisos, l'au-pair, la dona de fer feines, la vida privilegiada. Havia durat sis mesos com a esposa d'un membre de l'ambaixada.

Un cop a Oslo, va sol·licitar el divorci. Ara tornava a estar sola, aquesta vegada amb dues criatures.

La Wenche no tenia ningú més. No tenia relació amb la seva família, formada per la mare i dos germans més grans que ella. No tenia cap contacte amb el pare de la seva filla. Era suec i només havia vist la filla una vegada, quan la nena tenia pocs mesos; havia estat vist i no vist.

—Com vas poder deixar la vida de senyora i la fantàstica casa de Londres? —li va preguntar una de les poques amigues que tenia.

En realitat, el problema no era Londres, va dir més tard. Tot era perfecte, excepte que hi estava amb la persona equivocada. Tossut, geniüt i exigent eren les paraules que havia fet servir per referir-se al seu exmarit. Fred, insensible; així és com el descrivia ella.

El matrimoni era insalvable. Van arribar a un acord amb la mediació d'un advocat. Ella es quedaria l'Anders i ell li pagaria una pensió pel fill. Segons contracte, ella podia viure al pis del carrer de Fritzners durant dos anys.

Van passar tres anys abans que l'Anders tornés a veure el pare.

La vida de la Wenche havia estat un fracàs.

L'havia viscut en una gran solitud.

Poble costaner de Kragero, 1945. Quan va venir la pau, la dona del constructor es va quedar embarassada. Quan faltava poc per al part, va començar a tenir símptomes gripals i es va quedar postrada al llit, amb els braços i les cames paralitzats. A Anne Marie Behring li van diagnosticar pòlio, una de les malalties més temudes sense remei conegut. A la Wenche la van treure per cesària el 1946. Llavors, la mare ja estava pràcticament immòbil de la cintura en avall i un dels braços estava parcialment paralitzat. La Wenche va acabar en un orfenat el mateix dia que va néixer i s'hi va

passar cinc anys, fins que un bon dia l'orfenat va tancar les portes i van tornar la nena de cabells rossos a casa seva.

La Wenche anava al seu aire. El pare, Ole Kristian Behring, era cada dos per tres fora de casa per la feina i la seva mare s'havia aïllat molt i pràcticament no es relacionava amb la gent. Ningú no es riuria de les seves malformacions.

Quan la Wenche tenia vuit anys, el pare va morir. A casa la situació es va entenebrir més, i la mare encara es va tornar més exigent. Com podia haver estat la Wenche tan «malvada» i haver causat «aquella malaltia» a la seva mare.

La nena tenia dos germans més grans. Un se'n va anar de casa quan el pare va morir, l'altre era agressiu i tenia mal geni. Es desfogava amb la germana. De tants clatellots que li etzibava ella tenia la pell encesa darrere les orelles, i la colpejava a les cames amb un feix d'ortigues. La Wenche, petita i escanyolida com era, s'esmunyia darrere de l'estufa. Allà al darrere, al germà no li arribaven les mans.

Amagar-se i no fer soroll. A casa només s'hi respirava pena.

Quan el seu germà estava de mala gaita, ella passava tot el vespre fora de casa, només hi tornava quan ja era fosc. Passejava tota sola per Kragero, es pixava a sobre, tota ella feia pudor, i quan arribava a casa se n'anava de cap a l'amagatall.

Quan tenia dotze anys, es va plantejar saltar daltabaix d'algun penya-segat. Els penya-segats eren tan escarpats i temptadors.

Però no va saltar mai. Sempre va tornar a casa.

Era una casa rònega, sense aigua corrent. Ella era la que ho mantenia tot en ordre, netejava i endreçava, buidava i netejava l'orinal que hi havia al dessota del llit que compartia amb la seva mare. I, malgrat tot, «No vals per a res!», l'escridassava la mare. «Tot això és culpa teva!».

La mare s'hauria estimat més tenir unes cames sanes abans que una filla.

La Wenche no estava a l'altura, no encaixava, no era prou bona. No li permetien convidar ningú a casa i no va fer mai cap amiga entre les nenes, que així que podien se'n burlaven i li feien el buit. La família s'havia aïllat tant de tothom que la gent veia els seus membres com persones depriments,

fins i tot sinistres. Mantenien les distàncies amb ells, tot i que els veïns sentien llàstima per la menuda, que s'esllomava treballant.

A la nit, la Wenche, estirada al llit, girava el cap d'un costat a l'altre per no sentir els sorolls de la casa. Els pitjors eren els cops secs que feia la mare quan es desplaçava d'un lloc a l'altre. Feia servir dos escambells per arrossegar-se per terra. N'aixecava un cada vegada i recolzava el cos ara a l'un ara a l'altre mentre avançava, i els deixava caure a terra d'una trompada.

La Wenche es quedava estirada al llit amb l'esperança que la seva mare algun dia l'estimaria.

Però la mare bàsicament es va tornar més exigent i dependent. I el germà, més animal. Quan la Wenche ja era una adolescent en tota regla, va sentir dir a un veí que el germà de fet era un germanastre, que no se'n coneixia el pare i que l'havia tingut sola, una desgràcia a Kragero en aquell temps. A ella li havien amagat aquell secret, de la mateixa manera que no sabia que l'altre germà era d'un matrimoni anterior del pare.

La mare es va començar a queixar que sentia veus al cap. I quan un home es va instal·lar a la casa, la mare va acusar la Wenche d'intentar robar-l'hi. Però, així i tot, encara esperava que la Wenche es quedés a casa i la cuidés tota la vida.

Quan la Wenche va complir disset anys va fer la maleta i se'n va anar a Oslo. Era el 1963. No tenia cap títol acadèmic ni coneixia ningú, però finalment va trobar feina com a membre del personal de la neteja de l'hospital, i més endavant a la fàbrica de cervesa Tuborg de Copenhaguen, i més tard d'au-pair a Estrasburg. Al cap de cinc anys d'haver fugit de la mare i del germà, i de Kragero, es va formar com a auxiliar d'infermeria a Porsgrunn, a una hora del seu poble natal, i va aconseguir feina en un hospital de la zona, a Skien. Un cop allà, va descobrir, cosa inesperada, que la gent li tenia estima. Es va sentir tot d'una respectada i valorada.

A la feina la tenien per una persona ràpida, intel·ligent, atenta, i fins i tot divertida.

Quan tenia vint-i-sis anys es va quedar embarassada. El pare de la criatura, suec, li va dir que avortés. Ella va insistir a tirar endavant l'embaràs i va tenir una filla, l'Elisabeth, l'any 1973.

Van haver de passar molts anys abans que la Wenche fes una visita fugaç a la seva mare al seu poble natal. Llavors, la mare estava greument malalta. Segons l'historial mèdic, els deliris paranoics cada vegada eren més recurrents, acompanyats de mania persecutòria i al·lucinacions. La mare de la Wenche va tornar a quedar-se postrada al llit i va morir sola en una residència d'avis a Kragero. La seva filla no va assistir al funeral.

L'art d'ocultar tot allò dolorós o lleig s'havia convertit en una habilitat innata en la Wenche, i l'acompanyaria tota la vida. Camuflar el dolor sota una façana de polidesa.

Cada vegada que es traslladava, la Wenche triava per viure un dels barris més bonics d'Oslo, encara que no s'ho pogués permetre, encara que una auxiliar d'infermeria no «hi encaixés». El seu atractiu físic era la seva façana de dona polida. Sempre anava amunt i avall vestint amb gran elegància i perfectament pentinada, amb sabates de taló d'agulla i vestits i conjunts que l'afavorien, comprats a les botigues de roba més exclusives de la capital.

Quan va tornar de Londres, la seva vida va començar a fer-se miques. Ara superava de llarg els trenta i vivia al pis d'en Jens, al carrer de Fritzners, però no coneixia gaire gent. No comptava amb ningú que la pogués ajudar i al començament se sentia cansada, després esgotada, i més tard destrossada. Se sentia sense forces i completament sola.

Va decidir que hi havia alguna cosa en l'Anders que no rutllava. De ser un nen d'un any tranquil i prou pacífic, havia passat a ser una paparra i un ploraner. Rampellut i violent. Ella es queixava que tenia la sensació que se l'havia de treure del damunt.

A la nit, de tant en tant, deixava els nens sols. Una veïna que tenia una filla de l'edat de l'Elisabeth li havia dit en alguna ocasió que això no es feia.

—Quan surto, dormen, i quan torno, encara dormen —va contestar la Wenche. Afegia que havia d'agafar tants torns de nit com pogués.

—A casa l'Elisabeth no sopen mai —va dir la filla de la veïna a la seva mare. Els estalvis es feien sempre de portes endins, mai de portes enfora.

Tan bon punt van arribar de Londres l'agost del 1980, la Wenche va sol·licitar, i l'hi van concedir, ajuts a l'oficina de serveis socials del barri de Vika, a Oslo. L'any següent, el maig del 1981, va trucar a l'oficina i va preguntar si hi havia la possibilitat de tenir una assistent social o alguna persona que l'ajudés temporalment amb les dues criatures. Va dir als serveis socials que disposar d'un assistent masculí seria una bona idea per a la seva filla, potser un estudiant jove, segons el que consta als arxius de l'oficina de serveis socials. Però per a qui creia que necessitava urgentment ajuda era per a l'Anders, va dir en aquella ocasió a l'oficina. Ja no sabia què fer amb ell, assegurava.

En aquell moment, l'Anders havia fet dos anys i l'Elisabeth en tenia vuit. L'Elisabeth anava pel mateix camí que la Wenche, i s'havia convertit en una «segona mare» per a l'Anders i la seva mare.

L'octubre del 1981, es va aprovar que l'Anders passés un cap de setmana cada dos mesos fora per deixar respirar la mare. La seva família d'acollida era una parella d'uns vint anys, casada de poc. Quan la Wenche els va portar el nen per primera vegada, els va semblar que aquella dona era bastant estranya. La segona vegada, van pensar que estava com un llum. Els va demanar si l'Anders podia tocar de tant en tant el penis del pare de cap de setmana. Era important per a la sexualitat del noi. No tenia la figura del pare en la seva vida i la Wenche volia que el noi assumís aquest rol. L'Anders no tenia ningú en qui projectar la seva imatge, va insistir la Wenche, perquè «només ha vist l'entrecuix de les noies» i no sabia com funcionava un cos masculí.

La jove parella es va quedar sense paraules. Però se sentien massa avergonyits per informar del que els havia dit. S'emportaven l'Anders d'excursió a la muntanya i al camp, i a parcs infantils i a espais lúdics de la ciutat. A ell li agradava passar l'estona amb ells i ells el tenien per un bon nano.

Un cap de setmana, la Wenche no es va presentar amb l'Anders. Va decidir que no era una casa d'acollida de cap de setmana adequada per al seu fill. «Mare difícil d'acontentar, no en té mai prou», van escriure al seu historial a l'oficina de serveis socials el maig del 1982. Va sol·licitar una altra

casa d'acollida de cap de setmana per al seu fill. «La filla, de nou anys, s'ha començat a pixar a sobre», van escriure els serveis socials.

El mes abans, la Wenche s'havia presentat al servei d'acollida de l'oficina de benestar infantil. Havia considerat deixar les dues criatures en acollida. Volia «perdre-les de vista», va dir a l'oficina.

Va arribar la tardor i la vida encara es va tornar més fosca. A l'octubre, la Wenche va trucar a l'ambulatori de Frogner. «La mare sembla molt deprimida», van escriure. «Només pensa a abandonar els fills, entregar-los a la societat, i viure la seva vida».

Feia tot just dos anys que la Wenche i les criatures vivien al carrer de Fritzners. El període que havien acordat amb en Jens havia vençut i en Jens volia recuperar el seu pis. Però la Wenche va retardar el trasllat. No se sentia amb forces.

Deia d'ella mateixa que tenia una crisi nerviosa. Quan el Nadal era imminent, va tocar fons. Era superior a ella crear un ambient festiu.

S'ensorrava per moments.

No podia treure la vista del damunt de l'Anders per evitar el que ella anomenava desastres menors. Els pegava a ella i a l'Elisabeth. Si ella el renyava, ell simplement feia una rialleta. Si ella el sacsejava, ell simplement cridava «no em fas mal, no em fas mal».

L'Anders no li donava mai treva. A la nit s'estirava al seu llit, s'aferrava a ella i s'hi arrambava fort. Ella va dir que se sentia com si la forcés.

Espirals de llum

Però l'amor és el més gran.

Primera carta
de Pau als Corintis

La foscor s'havia instal·lat al nord del país, més enllà del Cercle Polar Àrtic.

Era fosc com la gola del llop quan et despertaves, fosc quan sorties de casa, fosc al migdia i encara fosc quan te n'anaves al llit. El fred et tallava les galtes. La gent havia fet llenya a carretades, i s'afanyaven a tancar la porta per barrar el pas als temporals de neu i a l'hivern.

A les muntanyes l'os s'havia retirat al seu cau. Fins i tot el bacallà havia reduït la seva activitat. Calia guardar l'energia per a la primavera i els dies de claror. La humanitat i la natura havien començat la seva hibernació anual. Tothom dormia més i es bellugava menys. Els més afortunats s'escalfaven entre ells.

La gent era menys feliç que a l'estiu. El mal de l'hivern havia arribat.

Però aleshores hi havia aquells moments en què el cel negre s'incendiava.

—Té ganes de ballar —deia la gent mirant per la finestra.

Perquè les aurores boreals —les llums del nord— no paren mai quietes. S'arremolinen al cel formant serpentines i esclats vius de llum, arcs i tirabuixons, es rinxolen i serpentegen, reculen, pràcticament s'esvaeixen, i tot d'una revifen, tremolant.

Amb les aurores boreals —els esclats lluminosos que prenen el nom de la deessa romana de l'alba, Aurora, i del vent del nord grec, Borealis— no se sap mai. Quan el sol s'amaga a l'hivern, de tant en tant escampa partícules cap a la Terra, que xoquen contra els gasos i creen pampallugues que es poden observar a prop del pol terrestre. Tan aviat pot ser que les pampallugues brillin i no es moguin gairebé de lloc, com que de sobte hi hagi un espetec de llum i l'aurora boreal torni a esclatar formant llumetes i espirals.

I amb la gent no se sap mai, tampoc. Poden quedar-se estirats sota l'edredó, prostrats per la melancolia, i tot d'un plegat esclatar de vida, vestir-se i sortir de casa. I brillen com brilla qualsevol fenomen natural.

Va ser en una nit com aquesta a Lavangen l'any 1980, la nit de Santa Llúcia.

Els joves remenaven els malucs i feien giravolts a la pista de ball. Portaven pantalons cenyits, alguns de campana. Les noies lluïen samarretes arrapades de mànigues folgades. Els nois portaven camises. A l'escenari el grup musical tocava versions dels Smokie, Elton John i Boney M. Eren joves dels pobles disseminats pels braços del fiord que s'endinsava al comtat de Troms, al nord de Noruega. Se celebrava la festa anual i preludi del Nadal, hi havia esperança i expectatives, alcohol i embolics d'una nit.

La Tone va entrar. Era una bellesa de quinze anys, de galtes rosades. Darrere mateix d'ella va entrar en Gunnar. Era un cap de trons de divuit anys.

Impossible d'aconseguir, van pensar tots dos quan es van veure aquella nit en la llum tènue.

La Tone s'havia obert el serrell a banda i banda del front amb unes tenalles de rinxolar, exactament com la rossa d'*Els àngels de Charlie*. En Gunnar portava un tall de cabells estil *mullet*: curt a les temples, llarg i lleugerament ondulat al darrere. Ella encara tenia l'aspecte molsut de la infància, ell era prim i fibrós.

Tots dos vivien a la vora d'un fiord; ella a Lavangen, ell a Salangen. La Tone l'havia vist una vegada. Al seu poble no tenien dentista i sempre havia d'anar a Salangen a fer-se la revisió. Després de la visita, solia passar pel

forn, un altre servei que no tenien al seu poble. I mentre era davant de l'aparador de la petita construcció de fusta blanca comprant dolços, van passar tres nois pel carrer en pendent que baixava al fiord. El del mig destacava com un raig de sol entre els altres dos.

És el noi més guapo que he vist en la meva vida, va pensar.

I tot d'una tenia el noi del forn allà, plantat davant d'ella, mentre el grup de música tocava una cançó dels Bellamy Brothers:

> *If I said you had a beautiful body, would you hold it against me?*
> *If I swore you were an angel, would you treat me like the devil tonight?*[1]

Per descomptat, ella va acceptar el repte.

Una noia se li va apropar a la pista de ball.

—La teva amiga és a fora fent cua, però no li arriben els diners per entrar. —La Tone va fer un bot—. M'ha dit que et busqués, per veure si n'hi pots deixar.

—Mmm —va murmurar la Tone, però no va sortir, ni aleshores ni més tard. I si la seva amiga li robava el noi que en aquell moment l'abraçava per la cintura?

No, ella ara volia ballar.

Quedaven tant com podien. Anaven i venien amb l'autobús de línia, o demanaven als amics que els acompanyessin. Una hora d'anar i una altra de tornar. Quan en Gunnar es va treure el carnet de conduir tot va ser més fàcil, agafava el cotxe del pare i corria a veure la Tone, després tornava a casa que flotava. Van celebrar l'arribada del sol quan l'hivern ja s'acabava. A l'abril, a en Gunnar el van destinar a fer el servei militar més cap al sud, a Jorstadsmoen, fora de Lillehammer. La Tone li enviava llargues cartes d'amor. En Gunnar s'estrenava en poesia. Normalment els seus intents acabaven rebregats en una pilota de paper i els llançava, però de tant en tant n'hi enviava un.

«Un indret, una nit de desembre, una parella d'enamorats: ells mai no oblidaran que sempre s'estimaran», deien les paraules al full de paper blau cel.

«Van trobar l'amor de la seva vida, als braços de l'un i l'altre aquella vigília, i el volien de nit i de dia, que no canviés ni s'esfumés.

»Som el noi i la noia del poema que tens als dits, i quan no et tinc a la vora estic tan trist que tot és buidor si tu no ets amb mi, per això em farien tan feliç els teus ànims i uns escrits».

La Tone se'n va anar a estudiar secundària a un internat de Harstad, a dues hores de cotxe de Lavangen.

«Ahir em vaig passar el dia a la meva habitació plorant. Va entrar una amiga de la meva classe i em va preguntar què em passava. Jo no podia parlar, i només li vaig ensenyar una foto teva. Aleshores ho va entendre», va escriure la Tone, i va continuar: «Dijous em va venir la regla i et ben asseguro que ara ja respiro molt més tranquil·la».

A l'hora assenyalada la Tone seia a l'escala al costat de la cabina telefònica, fent guàrdia, patint per si venia algú i volia trucar just en aquell moment, just quan ell agafava l'auricular al camp militar a dos mil quilòmetres i marcava el número. El telèfon sonava un cop a la setmana, a la mateixa hora exacta.

Quan en Gunnar va acabar de fer la mili va començar a estudiar a l'Escola de Magisteri de Tromsø. En Gunnar, que aviat tindria vint anys, s'especialitzaria en Informàtica i Tecnologies de la Informació. També va triar algunes opcions d'Educació Física, per si al final els ordinadors no eren el futur.

La Tone, ara de disset anys i a l'últim curs d'institut, se'n va anar a viure amb ell. Van llogar un pis per a tots dos. Per fi podrien estar tot el dia junts.

«Com si m'hagués tocat la loteria», va ser com en Gunnar va descriure haver conegut la Tone. «Un cop de sort».

No hi havia res millor que ella.

La felicitat fins i tot era dolorosa.

Quan la foscor s'instal·lava per un temps, s'amagaven sota l'edredó. Només treien el nas per contemplar el ball de les llums del nord.

Eren adolescents i ja feien comptes dels fills que tindrien.

Canvis al país

Les migranyes persistents havien deixat el primer ministre sense forces. Ja era gran i el metge li havia manat que agafés la baixa, que descansés i recuperés les energies, però ell era un home modest i sentia que no s'ho podia permetre. Fill d'una família de classe treballadora amb una estricta ètica del treball, no estava en pau amb si mateix si s'agafava un temps per a ell. Però a la gent de més confiança sí que els deixava caure de tant en tant comentaris sobre la malaltia que de vegades el deixava fora de combat.

A mitjan de la dècada del 1970, els ingressos petroliers de Noruega havien augmentat vigorosament, i l'home malaltís que havia nascut al bosc a la vora de les vies del tren va ser el primer de tots els primers ministres noruecs que va decidir donar un ús seriós als nous diners. Durant la seva llarga carrera política, Odvar Nordli va contribuir a millorar substancialment els recursos en benestar social i el sistema de salut pública. Mentre va ser primer ministre, del 1976 al 1981, el moviment sindical va consolidar la seva força, i la gent va aconseguir més temps lliure i més diners per gastar en aquest temps. Sota el mandat de Nordli, tots els treballadors tenien dret a cobrar el sou sencer des del primer dia que es posaven malalts.

Mentrestant, l'activitat econòmica global queia bruscament. Noruega va abordar la recessió de mitjan anys setanta amb una política pròpia, que va congelar salaris i preus per mantenir la taxa d'atur a un nivell baix. Nordli seria l'últim primer ministre noruec a tenir una fe cega en el fort control estatal de l'economia i en una regulació política dels tipus d'interès, el mercat immobiliari i el sector financer. Però els vents de la dreta dels Estats

Units i de la Gran Bretanya començaven a arribar a Noruega. El fill d'un operari del ferrocarril en seria una de les primeres víctimes.

El Partit Laborista de Noruega, l'Arbeiderpartiet, havia dirigit el país pràcticament sense interrupcions des del 1935. El canvi en el clima polític al país va coincidir amb les maquinacions internes, cada vegada més acusades, per liderar la formació socialdemòcrata. Els murmuris que corrien pels racons es van convertir en murmuris de domini públic, i no es va voler aplacar el malestar dins del partit.

A finals de gener del 1981, l'oficina de premsa del partit va publicar una nota que expressava la voluntat d'Odvar Nordli de dimitir. El vell primer ministre no havia participat en aquesta decisió i va intentar desmentir-ho. Però les coses anaven massa ràpid, era una emboscada, un cop d'Estat, i Nordli, considerat un home afable, era massa lleial al partit per denunciar-ho als mitjans de comunicació. Es va mossegar la llengua i va admetre la derrota en silenci.

El país va esperar. El primer ministre havia anunciat que plegava, però qui el substituiria?

La tensió va esclatar finalment després d'una reunió a casa del predecessor de Nordli, Trygve Bratteli. S'hi havia aplegat el comitè coordinador del partit: cinc poderosos homes i una dona.

Odvar Nordli va insistir que com a mínim volia dir-hi la seva sobre qui el substituiria. Ell va suggerir un veterà del partit: Rolf Hansen. Però Hansen, que llavors tenia seixanta anys, va ser rotund: no volia ser primer ministre, i va assenyalar l'única dona present a la sala, Gro Harlem Brundtland, una metgessa jove, activista i defensora de l'avortament lliure. L'elecció s'alineava amb el clima del partit: acabava de començar una campanya entre les bases per convertir-la en la seva líder.

Al cap de tres dies, el 4 de febrer del 1981, Gro Harlem Brundtland posava amb un somriure per a la premsa davant del Palau Reial després d'haver presentat el seu nou executiu al rei. El govern era majoritàriament masculí, ja que la dona que vestia un conjunt de seda vermell i blau havia heretat bona part de l'equip de ministres del seu antecessor.

No obstant això, aquell dia de febrer va marcar l'inici d'una nova era. Gro, com la van anomenar ben aviat, va ser la primera ministra dona de Noruega, i la primera membre del Partit Laborista que tenia titulació universitària i ocupava aquest càrrec. Filla de Gudmund Harlem, un destacat ministre de l'executiu noruec, havia crescut entre l'elit política.

Durant tot el període de postguerra, els primers ministres del Partit Laborista procedien de la classe obrera. Einar Gerhardsen, excomunista i principal artífex del benestar de Noruega, havia treballat de noi dels encàrrecs des dels deu anys. Oscar Torp, que va substituir Gerhardsen com a primer ministre per un breu període a la dècada del 1950, ja era un assalariat quan tenia vuit anys. Trygve Bratteli, que va ser primer ministre el 1971, era fill d'un sabater i va treballar com a noi dels encàrrecs i manobre fins que es va convertir en caçador de balenes.

Amb arrels en la classe treballadora, el Partit Laborista va lluitar de valent per trencar les barreres socials que impedien avançar i garantir que els treballadors tinguessin les mateixes oportunitats que els seus caps.

Però hi havia un sector que no veia amb tan bons ulls la idea de la igualtat de gènere. L'integraven els homes que tallaven el bacallà. Eren els que esdevenien líders del partit, dirigents sindicals, primers ministres i, per damunt de tot, eren els que la gent s'escoltava en els cercles de poder dominants.

El moviment feminista dels anys setanta havia aplanat el camí per a Gro Harlem Brundtland. Criada en una família on era ben natural que els homes i les dones compartissin les feines de la casa, va entrar en l'esfera política noruega amb una assertivitat excepcional.

La campanya contra ella va ser igual d'aferrissada. La tardor del 1981, durant el període preelectoral dels comicis generals, es van utilitzar diverses tècniques per fer-la saltar. En els debats, la rèplica dels seus opositors es basava en el que havien sentit dir a «uns del partit». Circulaven qualificatius com «amargada» i «mala bruixa» referits a ella, i a les finestres i als cotxes van començar a aparèixer adhesius amb un lema ben clar: «Feu-la fora».

Va rebre cartes d'odi i la insultaven pel carrer; una dona no podia portar les regnes d'un país. Quan li deien que se'n tornés a la cuina a fregar plats,

ella feia com si sentís ploure. Era una figura d'autoritat i no permetria tan fàcilment que aquesta mena de comentaris la tombessin.

Els adhesius de «Feu-la fora» es podien veure sobretot als BMW i als Mercedes-Benz dels barris benestants amb cases unifamiliars i pisos d'alt estànding a la part oest d'Oslo, on la gent ja estava cansada de la permanència del Partit Laborista al poder.

Era la zona on vivia la Wenche amb els seus fills.

El Partit Laborista i la Gro no van aconseguir guanyar-se la confiança dels votants a les eleccions del setembre del 1981. Quan la dreta va guanyar les primeres eleccions generals a la Noruega de la postguerra, a les cases de Frogner es va brindar amb copes.

Per fi s'abaixarien els impostos, i els esforços es dirigirien cap a les llibertats individuals.

Però la família Breivik necessitava el suport que oferia l'Estat del benestar. En aquella època, la mare de l'Anders ja havia contactat amb els serveis socials diverses vegades i n'havia sol·licitat la col·laboració. Com a mare soltera, se la considerava vulnerable i per tant l'Estat hi intervindria per ajudar-la econòmicament.

El nou govern conservador, però, havia eliminat els topalls als tipus d'interès, havia donat més llibertat de maniobra als bancs, desregulat els preus de l'habitatge i projectat lleis per privatitzar tot un ventall de serveis.

Mentre Gro Harlem començava una lluita acèrrima per recuperar el poder, la Wenche i els fills malvivien per trobar alguna cosa a la qual aferrar-se en un dia a dia que semblava un mar d'arenes movedisses. La Wenche va qualificar la vida que tenien en aquella època d'«infern». Els papers del divorci van trigar una eternitat a arribar i estava atrapada als llimbs, sola i carregant tota la responsabilitat dels fills i sense casa pròpia. Les picabaralles per com dividirien els béns compartits van anar a pitjor. L'Anders només volia viure en un lloc on es pogués sentir segur.

Més endavant seria la Gro, la dona d'Estat de la seva infància, la diana del seu odi. La dona que simbolitzava la nova Noruega, un país segur de si mateix. La nova Noruega, en què les noies ben aviat assaltarien els bastions del poder masculí i s'apropiarien dels càrrecs més alts sense por, com si fos la cosa més natural del món.

Silkestrå

Totes les famílies felices són semblants; cada família infeliç ho és a la seva manera.

LEV TOLSTOI, *Anna Karènina*

Cinc habitacions per a una família de tres membres. Lloc de sobres, lluminós, modern i per estrenar. Una habitació per a cadascun, i portes que les tanquen, una sala d'estar per rebre-hi convidats, una cuina i un balcó amb vistes a l'àrea de joc infantil del «jardí blau» entre els blocs de pisos. La nova promoció d'habitatge cooperatiu situada darrere del parc de Frogner s'havia projectat pensant en les famílies. Els edificis de tres plantes s'havien disposat sobre àrees verdes formant un laberint, amb espais coberts, camins per als vianants i petits jardins, en què els bancs, els tobogans i els gronxadors s'havien pintat amb colors cridaners.

La cooperativa va adoptar l'atractiu nom de Silkestrå (Palla de seda) i la Wenche en va ser una de les primeres compradores.

En Jens era soci de la cooperativa immobiliària OBOS i gràcies a això van tenir l'oportunitat de comprar-hi una participació. Ell també va assumir la paga i senyal del pis.

La mudança del carrer de Fritzners semblava que no s'acabés mai. La Wenche es va haver d'ocupar de tot. Primer ho va embolicar tot en paper de diari, després ho va ficar en caixes. Es va desempallegar de la seva vida anterior, de les cartes i els papers que havia acumulat en calaixos i armaris.

Quan finalment es van instal·lar al lluminós àtic de Silkestrå, la Wenche va sospirar amb alleujament. Podia sortir a fumar al balcó i contemplar els

arbres i el cel, el veritable ideal de la classe mitjana. Darrere mateix dels edificis de pisos hi havia un terreny boscós amb roures, rierols i camins.

Allà es podria relaxar i tots serien feliços.

Però s'havia quedat sense energies. El trasllat de Frogner a Skøyen, així com el repartiment de béns, que finalment s'havia pogut fer, l'havien deixat sense esma. A partir d'aquell moment estava sola. Molts dels pisos de l'edifici encara eren buits. Entre els seus fills, tot eren crits i baralles. L'Anders era un nen rabiós, i els seus cops de puny, enèrgics.

A començaments del 1983, la Wenche es va posar en contacte amb el servei d'orientació a les famílies del Departament de Salut d'Oslo i va sol·licitar altra vegada una família d'acollida temporal per al seu fill perquè ella pogués respirar una mica. Tasques tan quotidianes com ara deixar-lo al matí al parvulari del parc Vigeland, on s'arribava caminant des de casa, o anar-lo a buscar a la tarda se li feien molt costerudes. A l'anada el perdia de vista cada dos per tres perquè el nen s'escapava corrent. I al parvulari també li havien comunicat que estaven preocupats per ell. Li costava fer amics, no tenia la capacitat d'imaginar jocs propis i no plorava quan es feia mal.

«El tinc tot el dia enganxat a les faldilles i és un nen difícil, demana molta atenció», va dir la Wenche a la treballadora social que portava el seguiment del seu cas al Departament de Salut d'Oslo. «Agressiu i cruel», deia al seu historial.

La Wenche tenia molt d'interès a obtenir un diagnòstic per a l'Anders. Hi havia alguna medicació que li pogués anar bé? També va dir que patia per si l'Anders era diabètic, perquè a casa anava tot el dia enganxat a un biberó de xarop de fruita artificial diluït en aigua. Però al parvulari se'n sortia bé sense el biberó, i no hi havia mostrat cap interès quan havia estat amb la seva família d'acollida el cap de setmana. Era a casa on li feia falta. I no hi havia cap anomalia en els nivells de sucre en sang.

La Wenche tenia dues cares. Normalment ensenyava a tothom la riallera, la xerraire i alegre. Però de vegades era distant, i passava pel costat d'algú sense saludar-lo, o mirava cap a un altre costat. Si deia alguna cosa ho feia arrossegant les paraules, com si s'embarbussés.

Els veïns ho comentaven. No era que anés beguda, no; i si anava drogada? Els veïns de l'escala de la Wenche ben aviat van començar a tenir la sensació que les coses no rutllaven com calia darrere de la porta d'aquella casa. A l'Anders se'l veia poques vegades al parc infantil; totes dues criatures eren com invisibles, silencioses, espantadisses. Els veïns l'anomenaven el Nen Meccano, perquè físicament semblava un joc de construcció, rígid i de línies angulars. Però si els veïns estaven amoïnats per algú era per la germana gran. Es comportava com si fos la mare de la Wenche i del seu germà petit. Era la que posava ordre a casa, la que tenia cura de l'Anders.

—La Wenche no capta els senyals —va dir una veïna a l'altra.

La dona que vivia al pis del davant s'esperava darrere la porta per sortir sempre que sentia que la Wenche era a l'escala.

—No te la treies del damunt. Xerrava i xerrava, només deia ximpleries i saltava d'un tema a l'altre, sobretot parlava de sexe…, sempre tenia alguna cosa a dir sobre el sexe. Feia jocs de paraules i reia tota sola de les seves gràcies —va dir més endavant.

Als veïns els sorprenia que fos tan desinhibida, fins i tot davant de les criatures, que sentien totes les seves al·lusions sexuals. Normalment era l'Elisabeth qui aconseguia finalment que la mare entrés a l'edifici i li deia coses com ara: «Mama, val més que entrem, que si no tots els congelats es desfaran. Si no els guardem de seguida al congelador se'ns faran malbé».

Corrien rumors. La Wenche rebia molts homes, entre els veïns tot eren enraonies. Era incòmode trobar-se'ls a l'escala i haver d'esquivar la mirada o passar pel seu costat quan trucaven al timbre del seu pis. I la Wenche tot el dia entrant i sortint, murmuraven. Fins i tot de nit. Ningú no va veure mai «una cangur o una àvia» que hi entrés. Quan la Wenche va demanar a un veí si li podia donar un cop de mà amb una avaria del pis, al veí el va sorprendre que no hi hagués cap indici que allà hi vivia canalla; era com si no existissin.

Un dia en Jens Breivik va rebre una trucada dels veïns, que es queixaven que al pis hi havia molt de xivarri, i que la Wenche no hi era gairebé mai, tant li feia si era de dia o de nit. El veí va insinuar-li que la

visitaven molts homes i li va dir que les criatures estaven deixades de la mà de Déu.

En Jens no va fer res. Ell tenia una nova vida a París, una nova esposa i noves preocupacions.

Un matí, una veïna jove va sentir un soroll fort que venia del pis altra vegada i va decidir que havia arribat l'hora d'esbrinar què hi passava. Va picar al timbre. L'Elisabeth va deixar només un pam de porta oberta.

—Ah, no, no passa res. La mama dorm —va dir, retenint la porta al seu lloc.

Per sota del seu braç escanyolit hi havia un nen que la mirava fixament amb un rostre impassible.

El respecte dels veïns al dret a la intimitat va pesar més que les preocupacions que tinguessin pels fills. I, de totes maneres, la família ja estava en el radar dels serveis de benestar infantil, la mateixa Wenche hi havia recorregut. L'orientador dels serveis socials de Vika s'havia quedat molt amoïnat després de l'última visita de la Wenche i va considerar que la família, més que no pas l'ajuda dels serveis de benestar infantil, necessitava suport psiquiàtric. Els va derivar al Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència. Dues setmanes abans que l'Anders fes els quatre anys, a finals de gener del 1983, van citar la família per a una avaluació.

El personal va trobar que la dona que s'havia presentat a la cita estava confosa i era un feix de nervis. Li va costar molt localitzar el centre, malgrat totes les indicacions que se li havien donat curosament. Anar fins allà tota sola amb la canalla se li feia tan costa amunt que li van pagar un taxi.

La família va acabar inscrita al centre de dia per a famílies, on un psiquiatre infantil avaluaria els fills i un psicòleg la mare. Allà mateix hi havia també terapeutes, infermeres i agents dels serveis de benestar infantil. Aquests especialistes observarien com interactuava la família en activitats quotidianes com ara fer els àpats o jugar, i els sotmetrien a tots tres a unes proves psicològiques. Els problemes conductuals en els infants podien ser una conseqüència de les relacions familiars, i si «les coses se solucionaven dins de la família» els símptomes podien disminuir.

A l'Anders el van posar al parvulari del centre. També tenia la llibertat d'anar a la sala de jugar, on hi havia cotxes, nines, peluixos, un teatre de titelles, indis i vaquers, pintures i ceres, tisores i papers, i jocs.

Els especialistes van observar un noi que no tenia alegria per viure. Res a veure amb el nen que tot el dia reclamava l'atenció, com l'havia descrit la mare.

«Incapacitat destacable d'esperit de joc. No s'ho passa bé jugant. Quan els altres nens juguen, ell s'ho mira al seu costat. No està gens familiaritzat amb el joc simbòlic. Quan juga, sempre ho fa amb cautela. L'Anders té una gran manca d'espontaneïtat, de ganes de fer coses, de capacitat d'imaginar i d'empatitzar. Ni tampoc té els canvis d'humor que s'observen en la majoria dels nens de la seva edat. No recorre al llenguatge per expressar les emocions», va escriure Per Olav Næss, el psiquiatre infantil responsable de la seva avaluació. Quan jugaven a botiguetes, estava més interessat en com funcionava la caixa registradora que no pas en el joc en si.

«Sorprèn veure que l'Anders no reclama gaire l'atenció. És cautelós, retret, poques vegades molesta els altres, és net i polit com n'hi ha pocs i li genera molta inseguretat embrutar-se o estar en un lloc desendreçat. No pren la iniciativa per conèixer altres nens. Participa mecànicament en les activitats sense donar mostres d'alegria o de gaudir-ne. Se'l veu trist sovint. Té dificultat per expressar les emocions però quan de cop i volta apareix una reacció, és molt forta», assenyala l'informe.

Sempre que veia que algú, adult o infant, intentava establir contacte amb ell, començava a bellugar-se amb una activitat frenètica. Era com si activés immediatament un mecanisme de defensa que enviava el missatge «deixa'm en pau, que estic ocupat» sempre que algú li reclamava l'atenció. El psiquiatre infantil també va notar un somriure postís, a la defensiva.

No obstant això, l'Anders va demostrar ben aviat que era capaç d'adaptar-se al nou entorn. Al cap de pocs dies va decidir que li agradava anar al parvulari del centre i al final de la seva estada va pensar que «quina estupidesa anar-se'n» d'allà. Es va mostrar satisfet de dominar noves habilitats i era capaç d'acceptar elogis. El personal del centre va arribar a la conclusió que l'Anders no patia lesions psicològiques; és a dir, que no tenia lesions que no fossin reversibles situant-lo en un nou entorn on rebés una

atenció positiva. Era un nen amb recursos. Era la situació familiar el que el minava. La conclusió general era que l'Anders havia estat el boc expiatori de les frustracions de la seva mare.

El psicòleg del centre va parlar amb la seva mare i la va sotmetre a alguns tests, i va descobrir-hi una dona que vivia en el seu món interior, que tenia un sentit poc desenvolupat de com connectar amb la gent que l'envoltava. Les relacions que tenia amb les persones del seu entorn es caracteritzaven per l'angoixa, i ella estava emocionalment marcada per una depressió que es negava a acceptar, deia l'informe final després del seu pas pel centre.

«Se sent amenaçada per conflictes caòtics i mostra signes de pensaments il·lògics quan està sota pressió. Mentalment, té un trastorn límit de la personalitat i el seu comportament és inestable. En una vida estructurada pot tenir una conducta correcta, però és vulnerable en una situació de crisi».

El comportament que la Wenche tenia amb l'Anders es podia capgirar en un no res. Tan aviat podia ser amable i afectuosa com començar a escridassar-lo agressivament en qüestió de segons. El rebuig que li expressava podia ser cruel. El personal del centre l'havia sentida cridar al seu fill: «Tant de bo estiguessis mort!».

La mare de l'Anders aviat es va convertir en tema de conversa entre el personal.

«Fins i tot en un entorn clínic, parlava sense embuts sobre les seves pors i fantasies sexuals agressives, i amb el personal masculí tenia una actitud ambigua», va escriure el psicòleg Arild Gjertsen. De vegades flirtejava insistentment. Però també van observar que es calmava a mesura que passava més temps al centre.

Les famílies que estaven en període d'avaluació normalment podien tornar a casa al cap de quatre setmanes d'observació, i després en feien el seguiment els serveis de psiquiatria infantil i l'oficina de benestar infantil de la seva demarcació. Després de les sessions familiars dels Breivik al centre, els especialistes van concloure que la vida familiar estava perjudicant la canalla, sobretot l'Anders, per això recomanaven que els serveis socials exploressin la possibilitat de tenir-lo en règim d'acollida.

«Tota la família pateix el mal estat psicològic de la mare. L'impacte més fort és en la relació que té amb l'Anders. En aquesta relació hi ha una dualitat: per una banda el té lligat a ella simbiòticament, mentre que per una altra el rebutja agressivament. L'Anders és víctima de les projeccions de la por paranoide agressiva i sexual de la seva mare cap als homes en general. La seva germana se'n salva una mica, en bona part perquè és una nena. D'altra banda, assumeix massa el paper de mare precoç respecte de l'Anders».

La conclusió va ser que l'«Anders necessita que el treguin de l'entorn familiar i el traslladin en un ambient on el puguin atendre millor perquè la seva mare se sent contínuament provocada pel nen i queda atrapada en una posició ambigua que no permet al nen desenvolupar-se amb autonomia».

Al centre creien que mare i filla segurament tenien més possibilitats de viure juntes. Però també calia seguir de prop com avançava l'Elisabeth, perquè hi havia alguns senyals d'alerta, com ara el fet que la nena tenia pocs amics i tenia tendència a tancar-se en les seves pròpies fantasies.

El Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència va enviar un informe als serveis de benestar infantil locals: «La relació profundament patològica entre l'Anders i la seva mare exigeix una intervenció ràpida per evitar greus anomalies en el desenvolupament del nen. El millor seria traslladar el nen a una casa d'acollida estable. No obstant això, la mare s'hi nega aferrissadament, i és difícil preveure les conseqüències d'una intervenció forçosa».

Com que la mare de l'Anders havia sol·licitat poder descansar del fill a través de l'acolliment familiar de cap de setmana, el centre va suggerir que els primers esforços es dirigissin cap aquí, amb uns pares d'acollida que fossin conscients que a la llarga allò es podia convertir en una adopció definitiva.

El Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència va insistir a l'oficina de benestar infantil local que es tractava d'un cas prioritari, i que s'hauria de començar a buscar de seguida una família acollidora per als caps de setmana. El centre va oferir-se a col·laborar en l'avaluació de possibles cases d'acollida, actuant de mediadors entre la família de l'Anders

i la casa d'acollida i continuant implicats en el cas per garantir que els passos es feien en la direcció correcta.

I aleshores va passar una cosa que va frustrar tots els plans. En Jens Breivik, que ara estava destinat a París, va rebre l'informe del Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència. A través del seu advocat, va demanar la custòdia immediata de l'Anders. El diplomàtic sol·licitava una mesura cautelar que li concedís immediatament la custòdia urgent del nen, mentre buscava la manera d'obtenir-ne la custòdia permanent per la via judicial. La Wenche, que havia acceptat bé la idea de l'acollida familiar de cap de setmana, ara es negava en rodó a acceptar cap mena d'ajuda. No fos cas que després el seu exmarit se'n beneficiés al judici. La Wenche va tornar a contractar l'advocat que l'havia ajudat amb el divorci i el repartiment de béns. El lletrat va escriure que «descansar de l'Anders per la via de l'acollida familiar és una solució que la meva clienta no comparteix en absolut. A més, ja fa molt que va deixar d'haver-hi una necessitat de descans».

A partir d'aquell moment, el Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència i els serveis de benestar infantil se'n van quedar al marge i van esperar el dictamen del Tribunal de la Ciutat d'Oslo. L'octubre del 1983, el tribunal va resoldre que no hi havia cap necessitat d'intervenir urgentment en la situació de l'Anders i que el nen podia viure amb la seva mare fins que comencés el judici ordinari.

Tal com ho va entendre en Jens Breivik, el tribunal havia decidit que no hi havia cap mena de negligència greu per part de la Wenche i que ell per tant tenia poques possibilitats d'obtenir la custòdia del seu fill. I, en qualsevol cas, a començaments de la dècada del 1980 era difícil que un tribunal donés la custòdia dels fills al pare; normalment es prioritzava la mare.

Feia tres anys que en Jens Breivik no veia el seu fill. Va deixar córrer la demanda per fer-se càrrec de l'Anders i el cas no es va arribar a portar mai davant d'un tribunal. El seu advocat va escriure al Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència que en Jens Breivik i la seva dona actual

havien començat a tenir dubtes després del resultat de les diligències preliminars del Tribunal de la Ciutat d'Oslo. En un primer moment, «els va fer l'efecte que la situació de l'Anders era crítica, i no s'ho van pensar dues vegades a obrir-li la porta de casa seva. Ara, però, senten que per aconseguir-ne la custòdia hauran de bregar fort. La situació ha fet un tomb i ells tenen la sensació que els han ficat en un bon embolic i no tenen cap intenció d'enganxar-s'hi els dits».

Però el jove psicòleg del Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència no estava disposat a abandonar l'Anders. Un mes després de la resolució judicial del Tribunal de la Ciutat, Arild Gjertsen va demanar a la Direcció d'Atenció a la Infància d'Oslo d'iniciar els tràmits habituals per ocupar-se de l'Anders, és a dir, per separar-lo de la seva mare per la força. Gjertsen va destacar que «Continuem mantenint la primera conclusió que l'Anders viu en una situació tan precària i mancada d'atenció que corre el risc de desenvolupar psicopatologies més greus. Ens ratifiquem, per tant, en la nostra avaluació i recordem que l'Anders necessita rebre una altra atenció, que considerem que és el nostre deure segons la Llei de la infància § 12, cf. § 16a. Ja que el pare ha desestimat la seva acció civil, és la Direcció d'Atenció a la Infància la responsable de portar el cas al seu terreny».

El novembre del mateix any, l'advocat de la Wenche va acusar el psicòleg de «victimització monomaníaca».

«Reconec que no soc psicòleg, però en els meus trenta anys d'ofici he adquirit una qualitat que, pel que veig, al jove Gjertsen li falta; sobretot un coneixement ampli, variat i detallat del comportament humà. Partint d'aquesta base, expresso la meva ferma convicció que si la Wenche Behring no està capacitada per tenir cura de l'Anders sense la intervenció dels serveis de protecció a la infància, aleshores significa que de fet hi ha ben poques mares, si és que n'hi ha alguna en aquest país, qualificades per criar els seus fills totes soles», va escriure l'advocat als serveis de benestar infantil.

Els especialistes del centre poca cosa més podien fer. No estaven autoritzats a iniciar el protocol habitual; només la Direcció d'Atenció a la

Infància hi podia intervenir.

Les serioses preocupacions del Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència ara s'havien de contrastar amb una nova avaluació de l'escola bressol de Vigeland, que descrivia l'Anders com un «noi alegre i feliç». En Jens Breivik s'havia queixat que l'avaluació l'havia escrit una treballadora de l'escola que era amiga de la Wenche.

Quan la junta avaluadora de la Direcció d'Atenció a la Infància va organitzar una compareixença per dictaminar si s'havien de quedar la custòdia de l'Anders, la Wenche va arribar ben preparada a l'oficina dels serveis socials de Vika, acompanyada del seu advocat. Ell va insistir que la mare de l'Anders ja s'havia recuperat de la breu crisi que havia passat arran d'un divorci que no havia estat fàcil. La treballadora social que havia portat el cas inicialment havia plegat, i la noia que l'havia substituït no tenia gaire experiència en qüestions de benestar infantil i era la primera vegada que la junta demanava la seva col·laboració. Quan es va presentar a la reunió, no havia treballat en el cas tret del que havia llegit als informes. Va ser una experiència desagradable per a la jove treballadora social, que sentia que l'havien llançat a les feres.

Segons la Llei d'atenció a la infància, el poder judicial només pot dictaminar l'ingrés forçós d'un infant en una casa d'acollida en casos específics i molt greus, com són maltractament, abús o clara negligència. Els serveis socials van proposar el compromís de vigilar la família de prop.

Es van fer tres inspeccions, una amb previ avís i les altres dues sense avisar, l'hivern del 1984. L'informe de les visites que l'oficina de serveis socials va fer a Silkestrå deia el següent: «La mare semblava organitzada, neta i sota control, s'hi podia parlar bé, se la veia serena i tranquil·la malgrat el tema de discussió. A la nena se la veia pacífica, tenia un bon comportament i estava atenta. L'Anders es va portar com un nen agradable, relaxat, amb un somriure afable que de seguida es guanya la simpatia de les persones. Durant l'entrevista a casa, ell seia a taula, ocupat amb jocs, plastilina i ninots del Playmobil». L'informe també deia que entre els membres de la família no s'havien intercanviat ni una paraula gruixuda. L'Anders no va fer en cap moment el ploricó ni cap rebequeria. «La mare no té canvis d'humor i no s'enfada davant d'una situació complicada amb

l'Anders. Parla serenament i l'Anders accepta les seves ordres i fa el que li demana». L'únic comentari que va expressar la inspectora domiciliària dels serveis socials era que la mare de les criatures les havia enviat a buscar unes pizzes, tot i que «segurament eren una mica petits per fer aquesta mena d'encàrrecs, a part que la pizza no és que sigui un menjar que alimenti gaire».

Al final de tot, la inspectora domiciliària deia que hi havia motius per preocupar-se sobre com la mare gestionaria les potencials crisis en un futur, però això no es considerava per si mateix suficient per avalar la retirada de la custòdia del nen a la seva mare.

Cap a mitjan estiu del 1984, quan l'Anders tenia cinc anys, la junta avaluadora de la Direcció d'Atenció a la Infància va formular el següent veredicte per unanimitat: «No s'han reunit les condicions necessàries per retirar la custòdia de l'infant. Petició denegada».

Els pixats de l'escala

Que malcriat, va pensar una mare jove d'una de les escales veïnes, que per enèsima vegada havia intentat que l'Anders la saludés. No responia mai quan li deia hola, només desviava la mirada o canviava de direcció.

Bah, va pensar, i va continuar caminant.

Qualsevol que hagués observat els nens que jugaven s'hauria fixat que n'hi havia un que gairebé sempre estava sol. Sempre s'ho mirava tot des de fora, no s'implicava en res. Però els pares prou feina tenien a no perdre de vista els seus fills. Els parcs i camins que envoltaven la comunitat de pisos de Silkestrå eren un formiguer de nens i nenes.

I tot d'un plegat va passar una cosa inesperada al veïnat. L'Ajuntament d'Oslo va comprar una bossa de pisos que no s'havien venut i hi va allotjar famílies de refugiats. Alguns demandants d'asil de l'Iran, Eritrea, Xile i Somàlia es van traslladar a viure als pisos al voltant de jardins de flors blaves, verdes i vermelles, i va ser qüestió de temps que de les portes obertes dels balcons s'escampessin les aromes d'all, cúrcuma, pebre de Jamaica i safrà.

Fins a començaments dels anys vuitanta, el barri de Skøyen, a Oslo, era d'una blancor que enlluernava. Pocs estrangers arribaven fins a Noruega. A l'inici de la dècada anterior, el país tot just tenia un miler d'immigrants que no procedissin d'Occident: el 1971 es va viure la primera onada de treballadors estrangers perquè el govern noruec havia abordat la falta de mà d'obra enviant una invitació formal al Pakistan. Aquell any van arribar al país sis-cents homes solters per ocupar llocs de treball que la majoria dels noruecs rebutjaven. Però els treballadors estrangers no es van traslladar a

viure a Skøyen. Vivien amuntegats en condicions deplorables en barris ruïnosos de la ciutat.

El 1980, havien arribat els primers demandants d'asil. Els refugiats arribaven pel seu propi peu a la frontera de Noruega i sol·licitaven la seva protecció. Era la primera vegada que passava. El 1983, el primer any que la família Breivik vivia a Silkestrå, havien entrat a Noruega cent cinquanta demandants d'asil. Al cap d'un any, ja n'eren tres-cents. Al cap de tres anys, la xifra s'enfilava gairebé als nou mil.

Al pis de sota dels Breivik s'hi va traslladar una família xilena. Fugien de les urpes d'Augusto Pinochet, i després de passar gairebé un any al centre d'acollida per als demandants d'asil del centre d'Oslo els van donar un pis a Silkestrå. La Wenche va ser la primera persona que es va presentar a la seva porta, amb un càlid «Benvinguts» i una criatura a cada mà.

A l'Anders li feia gràcia la filla petita de la família, una menuda de cabells rinxolats amb qui es portava dos anys.

Amb el temps, l'Eva va començar a anar tot el dia amunt i avall amb el nen del segon pis. I ell, per la seva banda, va sortir de la seva fredor habitual amb la nena nova, estava més conversador i cada dia li ensenyava noves paraules en noruec. Amb la família llatinoamericana, se sentia segur.

L'Eva va obtenir plaça a la llar d'infants del parc de Vigeland, com ell, i quan l'Anders es va canviar d'escola i a ella li quedaven encara dos anys més ell l'esperava cada tarda després de l'escola.

Smestad era un col·legi per a nens de famílies acomodades amb pares que duien camises acabades de planxar, cognoms refinats i tenien mansions amb grans jardins. El rei Harald V hi havia estudiat després de la guerra, i més endavant hi van anar els seus fills, el príncep Haakon Magnus i la princesa Marta Lluïsa. El príncep tenia sis anys més que l'Anders i va acabar l'últim any de primària just quan l'Anders la començava.

Aquest districte escolar és un cinturó blau a Oslo i el 1981 va ajudar la dreta a aconseguir la victòria. La van succeir una onada de privatitzacions i la desregulació dels preus de l'habitatge. El valor dels pisos d'habitatge cooperatiu ben aviat es va disparar.

La primavera del 1986, l'any que Anders Breivik va començar a anar a l'escola de primària, el Partit Laborista va tornar al poder. El primer

ministre, Kåre Willoch, del Partit Conservador de Noruega, s'havia hagut d'enfrontar a una moció de censura després d'haver proposat una pujada del preu del petroli i no havia aconseguit el suport de la dreta del Partit del Progrés.

De cop i volta, Gro Harlem Brundtland tornava a ser primera ministra de Noruega. Aquesta vegada estava més ben preparada. Va ser la primera cap de govern del món que va formar un executiu paritari: vuit dones i vuit homes per als disset ministeris, més ella al capdavant.

Era un Partit Laborista renovat, que va saber aprofitar l'esperit del moment i va donar continuïtat a molts dels canvis econòmics que havia introduït el govern conservador de Kåre Willoch.

Així mateix, les polítiques de Brundtland van donar a les dones tot un seguit de drets inimaginables en cap altre país. Pragmàtica de mena, Gro estava decidida a facilitar la vida a les dones, i als homes. El seu govern va allargar la baixa per maternitat, va construir escoles bressol i va ampliar els drets per a les famílies monoparentals; i millorar la salut dels infants i de les dones va ser una de les seves prioritats. Arran d'aquestes reformes va néixer un nou corrent de dones segures de si mateixes que volien tenir un paper en la societat.

No tothom n'estava content. Alguns es queixaven ferotgement que allò era «feminisme d'Estat». D'altres, que era un «matriarcat». Més endavant es va encunyar l'expressió «Estat Vagina». Durant els anys d'escolaritat de l'Anders, sens dubte va ser Gro Harlem Brundtland qui va deixar empremta a Noruega.

L'Anders mateix ja creixia en un món de dones format per la seva mare, la seva germana i l'Eva. L'Eva creia que jugar amb l'Anders era divertit, si més no una estoneta, perquè era ell qui decidia sempre el joc. Només quan jugaven a casa d'ella, podia dir-hi la seva. Construïen cabanes a la sala d'estar, jugaven amb les seves nines o senzillament s'estaven a la cuina amb els pares de l'Eva. Quan pujaven a casa l'Anders, no jugaven mai on era la mare. Allà no els deixaven mai quedar-se a la sala d'estar, que sempre estava impecable, ni tampoc a la cuina. Només podien anar a l'habitació d'ell i amb la porta tancada. L'Anders hi tenia les seves joguines, arrenglerades perfectament a les prestatgeries. La Wenche de fet s'estimava

més que juguessin a fora. Perquè a la mare de l'Anders li agradava un entorn de pau i silenci.

Sempre que l'Eva intentava jugar amb els altres nens i nenes, l'Anders l'estirava de la mà: la volia només per a ell. Li agradava més quan estaven tots dos sols.

Però de vegades el grup s'imposava. Hi havia tants joves a Silkestrå que era difícil mantenir-los allunyats d'ells. Al soterrani hi havia una sala on els pares havien instal·lat una taula de ping-pong. Els nois i noies hi baixaven amb els seus radiocassets i ballaven a ritme de Michael Jackson, Prince i Madonna, i més tard de rap. L'Anders hi va trobar el seu racó. Sempre s'asseia sobre els conductes de ventilació i no s'apuntava mai a ballar ni a jugar a ping-pong. Des d'aquell angle ho podia veure tot, i tothom el deixava en pau. Era un racó que feia pudor de pixats. Sempre que la pudor s'escampava per tot el soterrani, l'en feien responsable. «Quina pudor de pixats, segur que ha estat l'Anders!», reien els altres.

Les formigues de la paret sempre seguien el mateix recorregut: passaven de la gespa a l'asfalt, vorejaven els marges del camí, saltaven la reixa de l'embornal i s'enfilaven per l'escala. L'Anders s'asseia allà i esperava.

—Prepara't per morir! Ja ets meva!

Les agafava d'una en una i les esclafava. De vegades amb el polze, de vegades amb l'índex.

—Tu, tu, tu i tu! —decidia, assegut a l'escala, amo de la vida i la mort.

Les nenes petites el trobaven repugnant. S'ho prenia tot com si li anés la vida, i era cruel amb els animals. Durant una època va tenir unes rates engabiades i les burxava amb bolígrafs i llapis. L'Eva li deia que els feia mal, però ell anava a la seva. L'Anders agafava borinots, els submergia dins de l'aigua i després, amb un colador, els tornava a la superfície i observava com morien ofegats. Els veïns que tenien animals de companyia a Silkestrå tenien prohibit als fills que l'Anders s'apropés als seus gats o gossos. Es trobava més d'una vegada que ell era l'únic a qui els amics no convidaven a entrar a casa per acariciar els nous cadells.

A poc a poc, l'Eva va començar a notar que hi havia alguna cosa que no rutllava. Però no s'atrevia a dir als seus pares que no volia jugar més amb l'Anders, perquè la seva mare i la Wenche eren bones amigues. La Wenche els ensenyava a adaptar-se a la vida a Noruega, i els passava roba que a l'Anders i a l'Elisabeth els havia quedat petita.

L'Eva no va dir mai als seus pares que era l'Anders qui escapçava les roses dels veïns i en deixava només les tiges; qui llançava pedres per les finestres obertes i fugia corrents, o que era un abusananos i feia la guitza als petits, sobretot als nouvinguts que no havien tingut temps d'aprendre prou noruec per defensar-se.

Una de les seves víctimes era un nen raquític d'Eritrea. Una vegada, l'Anders va agafar una estora tronada, l'hi va embolicar i li va saltar al damunt.

—No ho facis, que li fas mal! —va cridar l'Eva, però ella es va quedar a un costat, mirant-s'ho.

Hi havia només una cosa que l'Anders no suportava: que el renyessin. Mentre tota la colla de nens rebia per haver pispat pomes dels arbres o haver trucat al timbre de les cases i fugit corrents, l'Anders s'esfumava i reapareixia quan les aigües s'havien calmat.

En una ocasió, no va poder fugir a temps i el va enxampar la senyora Broch. Per venjar-se de la reprimenda que n'havia rebut, més tard es va pixar a la seva estora, al diari, a la bústia, i finalment al traster; a partir d'aquell moment el farien responsable de la catipén de pixats que feia al soterrani.

Una de les víctimes del seu assetjament era una nena amb una discapacitat mental. Un dia, l'Anders va esclafar una poma podrida contra la cara de la nina preferida de la nena just quan el pare passava per allà.

—Si tornes a molestar la meva filla et penjo a l'estenedor del soterrani —va bramar el pare, un professor d'universitat.

L'Anders en va prendre nota. Les amenaces d'un pare les respectava. No va tornar a apropar-se a la noia.

En aquell temps es veia amb el seu pare quan hi havia vacances de l'escola. La primera vegada, tenia quatre anys i mig i el pare se'l va emportar una setmana a un bungalou a prop del mar. En Jens de tant en tant trucava a la Wenche i li deia que volia passar a veure el seu fill. El noi de vegades corria a amagar-se, i enviaven els altres nens a buscar-lo.

Habitualment, en Jens passava els estius en una casa de camp a Normandia. La Wenche deixava l'Anders al personal de la companyia de l'aerolínia escandinava SAS, a l'aeroport d'Oslo, i després d'un vol de dues hores el seu pare el rebia a París. De vegades eren els germanastres grans que hi anaven. Passaven els dies fent excursions o anant a la platja en família. A la casa de camp era sobretot la tercera dona d'en Jen qui es feia càrrec del petit. No havia tingut fills i n'estava molt, de l'Anders, que també va establir un fort vincle amb ella. L'omplia de felicitat quan s'oferia a llegir-li un conte.

—De debò que et ve de gust? —li preguntava ell—. Tens temps?

L'Anders se li asseia a la falda durant hores mentre ella li llegia el conte. Assegut en aquella falda tot es calmava. I semblava que s'oblidés de tot el que l'envoltava.

Quan l'Eva va entrar a primària, l'Anders feia tercer. Ell ja no la saludava. És a dir, no a l'escola.

El jardí de flors blaves, el parc i el bosc quedaven al marge de l'escola, com si fossin mons a part. La seva amistat només pertanyia a un d'ells.

Això va donar a la menuda l'espai que necessitava per fer amistats pròpies. Una d'elles era una nena que vivia a la planta baixa del seu bloc de pisos. També li feia por l'Anders. Cada vegada que sortia de casa, tenia por que ell li escopís des del segon pis. Només havia passat una vegada, però havia estat suficient perquè tingués pànic a les escopinades durant tota la infància.

L'Eva a la fi tenia la seva colla d'amics. Ara ja era prou forta per dir que no a l'Anders quan ell volia que sortís a jugar.

L'Anders tornava a estar sol.

Però un dia es va enganxar a uns quants dels companys de classe. Al capdavall, no havia estat tan complicat. Ell va dir hola, i ells li van respondre amb un altre hola. En els anys de l'Anders a primària, no hi va haver res que fos gaire destacable. Anava a l'escola i no cridava l'atenció. Es va apuntar als escoltes, jugava a futbol i passejava en bicicleta per la zona amb els amics.

El que el diferenciava dels altres era que els seus pares no hi eren mai. L'equip de futbol comptava amb els pares per fer torns i acompanyar els jugadors a partits i tornejos. A ell sempre l'havia d'acompanyar algú, normalment hi anava amb en Kristian, que vivia a la vora. Els esports d'equip no van ser mai el fort de l'Anders. No tenia un bon control de la pilota i no calculava bé les passades, però continuava lluitant.

L'Anders era un noi en la mitjana en la majoria de les coses: alçada mitjana, notes mitjanes, abusananos mitjà. No era ni de bon tros dels més males peces, i arribava a demostrar una certa preocupació pels altres, com quan ajudava un nen que patia assetjament escolar a buscar les ulleres després de rebre una bola de neu a la cara. I si les ulleres estaven brutes de neu ell les hi netejava abans de tornar-les-hi.

Hi havia un nen a la classe que era l'ase dels cops. L'Ahmed anava ben vestit, era alt i de pell morena: era l'únic pakistanès a l'escola. A l'hora del pati es refugiava a la biblioteca per no trobar-se jugant sol.

Li havien posat el malnom de Brownie.

Però un bon dia, per primera vegada, l'Ahmed s'hi va tornar i va tombar l'Anders. Quan l'Anders es va aixecar de terra amb penes i treballs, cascat i magolat, tot havia canviat.

Va ser l'inici d'una amistat.

Corrien pel bosc plegats, jugaven a bàsquet, anaven a casa de l'un i l'altre a veure pel·lícules. I, si bé encara feien primària, ja tenien ganes de guanyar els seus diners. Cada dia esperaven que arribessin els diaris al veïnat. Després agafaven els exemplars de l'*Aftenposten*, els carregaven al carretó i els transportaven fins a l'estora de la porta de cada casa.

L’Anders havia fet un amic.

Al-anfal

> Quan el vostre Senyor va inspirar aquests àngels, dient-los: «Soc amb vosaltres. Reforceu els bons creients! Jo vessaré dins els cors dels infidels una gran por. Copegeu-los fort sobre els colls i copegeu-los sobre cada dit!». Això passà perquè ells estaven molt separats i allunyats de Déu, Al·là, i del Seu missatger. Qui s'allunya d'Al·là, Déu, i del Seu enviat, i s'hi oposa, rebrà un càstig de Déu, Al·là, que és molt Fort quan Ell castiga! Voleu el càstig? Els infidels tindran el càstig del foc infernal!
>
> *L'Alcorà*, 8:12-14[2]

No era cap coincidència que Saddam Hussein hagués triat un capítol de l'Alcorà per batejar l'operació que planificava contra els kurds. *Al-Anfal* significa en àrab «els botins de guerra» i fa referència a l'ordre que Déu va donar a Mahoma de lluitar contra els infidels sense estalviar esforços.

«Els infidels seran congregats en l'infern de la Jahànnam», va dir Déu a Mahoma després de la gran batalla en defensa de l'islam a Badr el 624. «Perquè Al·là, Déu, vol separar les coses bones de les dolentes. Ell vol posar tots els dolents els uns sobre els altres. Els amuntega i els precipita a la Jahànnam».

El 1988, els soldats de l'exèrcit iraquià van donar una ordre semblant als seus soldats: havien de lligar els kurds els uns amb els altres de cap a peus, embenar-los els ulls i empenye'ls des dels camions a les fosses comunes que havien excavat prèviament al desert. Les víctimes queien damunt dels cadàvers encara calents dels veïns, germans i familiars, i es quedaven al forat esperant que els disparessin un tret.

La campanya d'Anfal és l'holocaust dels kurds —un genocidi comès amb l'única intenció d'arabitzar el Kurdistan. Ja feia dècades que s'hi practicava l'arabització. Els kurds i altres minories havien estat desplaçades per la força de les zones frontereres, mentre el territori es repoblava, sota la supervisió de l'exèrcit iraquià, amb membres de les tribus àrabs del sud. Per al govern era prioritari tenir el control de les zones petrolíferes dels voltants de Kirkuk i Khanaqin.

Els alts comandaments de l'exèrcit iraquià havien calculat com exterminar el màxim de persones d'una manera ràpida i eficient. Primer els soldats encerclaven els pobles que s'havien d'aniquilar, després obligaven els veïns a sortir de casa seva i se'ls emportaven amb camions. Quan arribaven al lloc de l'execució els entregaven a escamots d'afusellament formats per les unitats d'elit de l'exèrcit. Les màquines excavadores cobrien els cossos de terra, i aquesta va ser la seva manera de començar a fer via amb el problema kurd.

Batejant la campanya d'extermini amb una sura de l'Alcorà, el govern iraquià pretenia legitimar les execucions com una guerra contra els infidels. El cos d'enginyers de l'exèrcit es va encarregar d'arrasar les mesquites que es trobaven dins de les àrees que havien estat assenyalades pel Comitè de Pobles Prohibits. Primer les feien esclatar amb dinamita i després hi passaven les màquines excavadores. Un decret del més alt nivell va dictar que no se salvés cap assentament. Després de les batudes, la destrucció s'inspeccionava amb helicòpter, i només que hagués quedat un edifici encara dret s'exigia responsabilitats al comandant de la zona.

Un matí de primavera fresc, una flaire de flors i pomes dolces va arribar d'una alenada a les teulades d'un poble enfilat a les muntanyes del Kurdistan. De sobte a la gent se li van començar a irritar els ulls i a cremar la pell. Els primers que van morir van ser els nadons, després la canalla, en acabat la gent gran i finalment els més robustos. Els que van sobreviure van quedar cecs o amb seqüeles greus.

En la fase següent, van bombardejar un poble rere l'altre amb gas mostassa, gas sarín i altres agents nerviosos. Totes aquestes accions van culminar amb l'atac a Halabja el març del 1988, que va deixar cinc mil morts, i milers de persones aterrides de per vida.

I enmig d'aquest escenari hi havia un jove kurd que es deia Mustafa. Era enginyer de formació i havia servit a l'exèrcit iraquià, reparant tancs i artilleria militar al sud del país. En Mustafa sentia que era un esclau del sistema, lligat de mans i peus, i vigilat a tota hora. Els serveis d'intel·ligència iraquians, instruïts per la Stasi de l'Alemanya de l'Est, tenien ulls i orelles a tot arreu.

Després de fer el servei militar, en Mustafa va trobar feina d'enginyer a les obres de canalització d'aigües d'Erbil, i va ser en aquesta ciutat del Kurdistan on va començar la campanya militar d'Anfal. Les veus del terror murmuraven històries que parlaven de fosses comunes, cares morades i ulls dissecats. Relats massa perillosos per tornar-los a explicar.

A l'oficina de comptabilitat de l'empresa d'obres hidràuliques hi havia una dona bonica i elegant, de cabells negres rinxolats, sis anys més jove que en Mustafa. Tenia una rialla que travessava la porta i recorria tot el passadís quan ell hi passava. La seva família havia fugit de Kirkuk, i arran de les imposicions de la campanya d'Anfal va haver d'abandonar els estudis a la universitat.

La primera tàctica d'en Mustafa va ser que la noia es conegués amb la seva germana. Més tard, quan el comitè estatal va enviar tot el personal de l'empresa a fer un inventari d'un magatzem, ell se les va enginyar perquè estiguessin l'un al costat de l'altre mentre classificaven els béns.

Ella es deia Bayan i era tot el que ell volia.

Al cap d'uns dies, va enviar la seva germana a preguntar-li:

—Et vols casar amb el meu germà?

La Bayan va dir que sí.

Nevava mentre es casaven el febrer del 1992. Això era un senyal de bona sort!

Però quan l'exèrcit iraquià es va enretirar de la ciutat, van esclatar els conflictes entre les diverses faccions kurdes. Hi havia tirotejos als carrers, els preus es van disparar pels aires i el dinar iraquià es va enfonsar. Per

comprar un àpat corrent es necessitava un manat de bosses de plàstic carregades de bitllets.

També nevava un dels últims dies de desembre d'aquell any, mentre en Mustafa portava la seva dona embarassada amb cotxe pels carrers plens de clots d'Erbil a tota velocitat. La Bayan gemegava de dolor a cada bony que trobaven; les contraccions eren fortes i seguides. Un vent glacial va entrar amb ells a l'hospital quan en Mustafa en va obrir la porta. A l'interior estaven tot just uns graus per sobre de zero; no hi havia electricitat i el querosè s'havia exhaurit. Quan la Bayan va tenir llit, en Mustafa va fer avisar els seus amics i familiars, que van arreplegar prou combustible per mantenir en marxa el generador de l'hospital.

Poc després, la remor constant del motor va acompanyar els crits de les dones que estaven de part.

Havia nevat el dia del seu casament i també el dia del part. Sort doble, va pensar en Mustafa mentre esperava en un passadís que feia una pudor de querosè que ofegava. Aquesta criatura deu haver nascut sota una bona estrella. Aquella nit, a la sala de parts d'Erbil, tres dones van portar al món una filla cadascuna.

A dues d'elles els van posar el nom de Befrin, que vol dir Blancaneu, per les boniques volves que inundaven l'aire.

La Bayan es va posar la filla al pit. No, no et diràs Blancaneu, va pensar. No ets una Blancaneu, tu.

—I si li posem Maria? —va suggerir en Mustafa.

—No, conec una vella xacrosa que se'n diu. No li podem posar el nom d'una dona moribunda —va dir la Bayan.

—Doncs tria tu —va dir en Mustafa, somrient.

La mare novella va observar la seva primera filla. La nena tenia uns ulls grossos, marrons, i uns cabells negres i espessos. Tens cara de princesa, va pensar la Bayan.

Li va venir al pensament un nom que volia dir princesa.

—Bano —va dir—. Es dirà Bano.

Els nostres fills

Jo soc pare de dos fills
Tu ets mare de dues filles
Que ressonin a la Terra els crits d'alegria
Que la nostra gran obra ja hi és servida.

EINAR SKJÆRAASEN, *Onga våre*

El mes que la Unió Soviètica es va esfondrar, el test de l'embaràs mostrava unes ratlles blaves.

Per fi!

L'espera havia estat llarga. La Tone i en Gunnar tenien una llicenciatura en Magisteri. Se n'havien anat a viure cap al nord, a l'extrem més septentrional que van poder, a Kirkenes, a tocar de la frontera de Noruega amb la Unió Soviètica. Quan acampaven i pescaven a la vall de Pasvik, podien veure al fons el seu antic país veí, abans poderós i ara a punt d'esfondrar-se. El mateix bosc a un costat i a l'altre, però un Estat del benestar avançat i sòlid a una banda, i un declivi social i industrial a l'altra.

Se n'havien anat al nord perquè si acceptaves un lloc de treball a Finnmark, el comtat més septentrional de Noruega, obtenies avantatges fiscals per liquidar les beques d'estudis. La Tone va trobar feina de professora de batxillerat a l'antic poble miner i en Gunnar feia classes a l'institut de secundària, on ben aviat va ser el representant sindical dels professors.

I mentre al test d'embaràs sortien dues ratlles blaves el desembre del 1991, l'imperi de Gorbatxov es fragmentava en quinze repúbliques. La Tone i en Gunnar van decidir celebrar el seu embaràs amb un viatge a l'altre costat, a la ciutat de Múrmansk, on la gent encara vivia en una certa pobresa igualitària.

La gent del nord de Noruega tenia molt a agrair als soviètics. Els homes de Hitler havien calat foc a tots els edificis de Kirkenes i a altres pobles i ciutats de Finnmark fins que les tropes de Stalin els havien fet recular cap al sud el 1944. La gent de la zona no oblidava que havia estat l'Exèrcit Roig qui els n'havia alliberat. Però des de la guerra, el contacte entre les dues comunitats havia estat ben poc.

Ara els futurs pares eren a la coberta del vaixell, suportant el fred, camí de la imponent ciutat i veient, a partir de mig fiord, tota una col·lecció de submarins nuclears abandonats en un cementiri de vaixells.

La Tone tremolava. I si la radiació afectava el bebè? Una nova vida, vulnerable i anhelada. A partir d'ara hauria d'anar més amb compte.

La neu es va fondre, va arribar la primavera, i la primavera va deixar pas a l'estiu. Tot i que això és un dir, perquè a mig estiu les temperatures se situaven entre els sis i els set graus, la qual cosa ja li anava bé a una embarassada que cada vegada estava més grossa i tenia més calor.

A finals de juliol, van començar les contraccions. El part a l'hospital de Kirkenes va ser llarg i complicat. Va durar tota una nit inacabable i clara d'estiu. El nadó va arribar al món finalment cap al matí, sa i formós. Li dirien Simon, va decidir la Tone.

Quan divuit mesos més tard va aparèixer un germà petit, en Simon el tractava com si fos un os de peluix. S'estirava al seu costat i li feia pessigolles, sobretot als lòbuls de les orelles. Si en Simon havia de marxar, abans d'anar-se'n li posava totes les seves joguines a dins del parc infantil de casa perquè el seu germà no se sentís sol.

El petit Håvard va acabar sent el pallasset de la família. Li agradava sobretot cantar. Organitzava concerts a casa, i la família era el seu públic.

Dos mestres amb dos fills, la família noruega mitjana.

Cada cap de setmana se n'anaven al parc natural de Pasvik amb els nens i les motxilles portanens a pescar salmó salvatge als rius, a fer fogueres sota el sol de la mitjanit, abans de posar-se a dormir tots quatre a la tenda de campanya. Al juliol collien nabius, a l'agost mores de l'Àrtic, i a l'hivern abrigaven els nens amb pell de moltó i els passejaven amb el trineu camps a través.

Si a en Simon i a en Håvard's se'ls glaçaven els peus, els pares els feien córrer descalços sobre la crosta de neu blanca. Un vell truc dels indis americans, els havia dit el pare. La primera vegada, va haver de ballar ell mateix descalç a la neu per convèncer els dos nens, glaçats de fred. Va funcionar: ben aviat la sang els circulava per les venes. En Gunnar va ensenyar els seus nois a diferenciar les petjades de les bèsties salvatges de les domesticades. Els animals salvatges caminaven en línia recta, els domesticats normalment vagaven sense rumb fix. El linx, de petjades grosses i arrodonides, sempre triava un rumb i no se'n desviava. I el mateix feia el golut, de petjades allargades i estretes.

Va inculcar als seus fills que havien d'estar a l'aguait dels perills de la natura. Els llops podien atacar una bèstia de la mida d'un ant, i si rondaven ossos per la zona, els formiguers poca tranquil·litat tindrien.

Un dia d'estiu que la família havia parat a descansar, van trobar un llop que els guaitava des del turó del darrere. Esprimatxat i gris, gairebé es confonia amb les roques. En Gunnar es va quedar immòbil.

—Quiets. No us mogueu —va dir als dos nois. La Tone va agafar en Håvard i en Gunnar va allunyar en Simon, estirant-lo amb la mà perquè reculés. Amb molta serenor, sense fer moviments bruscos, van caminar enrere i van agafar el pendent que duia a la carretera. El llop es va esmunyir entre els arbres i va desaparèixer.

—Ja és hora que els nens coneguin els seus parents —va dir la Tone un dia.

Al nord de Noruega les distàncies són quilomètriques, i els viatges, cars. Havia arribat l'hora de tornar a casa. Encara que a Kirkenes hi tinguessin un pis de protecció oficial molt bonic, no era seu.

—Hem de trobar alguna cosa que sigui nostra —va convenir en Gunnar.

Van tenir sort: la casa del costat dels avis d'en Gunnar havia quedat buida. Així doncs, van traslladar-se al comtat veí de Troms, més cap al sud, al lloc on la Tone havia vist en Gunnar per primera vegada: Salangen.

—Quin lloc més romàntic —va exclamar en Gunnar quan va tornar a Øvre Salangen; el fiord quedava a poca distància i, camí de la muntanya, s'estenia un tros de natura indomable.

—Hem de conèixer gent —va decidir la Tone de seguida.

Ella i la veïna del costat van fundar un grup de teatre de varietats. Necessitaven escriptors i actors. En Gunnar havia escrit feia temps poemes d'amor, potser ara podia escriure guions? I la Tone estava il·lusionada amb la idea de ser una diva de l'escenari.

El cotxe era un bon lloc per assajar els números de l'espectacle. Tota la família cantava de viva veu. En Håvard sempre era el més cridaner.

«Una noia que viu a l'Havana es guanya la vida per sortir de la gana. Asseguda a la finestra, tira l'ham a un galant!».

Cada any, després dels focs artificials de la nit de Cap d'Any, els nens d'Øvre Salangen organitzaven un espectacle. L'Astrid, la filla gran dels veïns, n'era la directora. La canalla s'inventaven esquetxos i posaven en pràctica números de gimnàstica. Quan començava l'any nou, els cartells de «Reservat» als coixins i a les cadires de la casa indicaven als grans on s'havien d'asseure.

En Håvard normalment obria l'acte amb un número musical. En Simon era massa tímid per pujar a l'escenari, per això ell era el tècnic de llums. Sempre atent durant tot l'espectacle, seguia amb la llanterna de la família els actors que eren a l'escenari. Mai no s'enorgullia tant del seu germà petit com la nit de Cap d'Any, quan en Håvard es plantava tot sol a l'escenari, perfectament il·luminat pel seu germà gran.

Els guions i les cançons d'en Gunnar ben aviat van fer-se un lloc al districte, i les escoles i els grups de joves ben aviat van començar a trucar-li per encarregar-li feina. El mestre d'Educació Física i de Tecnologies de la Informació es passava les nits escrivint i component. Va aprendre llenguatge musical i composició, i quan els nens ja eren al llit ell s'asseia a polir diàlegs i partitures.

Els dos nois van aprendre a tenir confiança en si mateixos ben aviat. Des del seu primer any a l'escola creuaven el jardí, s'enfilaven per un carreró fins a la carretera, i caminaven fins a la cruïlla on parava l'autocar escolar. A l'hivern, quan la nit polar queia al nord de Noruega, tot era gairebé fosc com una cova, perquè no hi havia enllumenat ni al camí ni a la carretera. Un matí, la Tone era a la finestra amb una tassa de cafè a la mà quan va veure una ombra entre les primeres albors del dia. Un ant mascle enorme es dirigia de cap a on era en Simon, que avançava patollant en la neu, amb el cap cot, lluitant contra les ràfegues de vent i neu. L'ant i el nen de set anys estaven a punt de topar. La Tone va cridar fort quan els va perdre de vista enmig del temporal de neu. Va sortir de casa corrents amb les sabatilles i cridant.

Quan va atrapar en Simon, ja a la carretera, el nen va alçar el cap i li va preguntar:

—Per què crides tant?

El nen no havia ni tan sols notat la presència de l'ant. En Simon es va girar d'esquena al vent i va mirar la seva mare.

—No et preocupis per mi, mare —va dir amb serenitat—. Soc un home de la natura.

Somnis de joventut

Viatja amb mi
en la ment d'un maníac
condemnat a ser assassí.
Quan del psiquiàtric vaig sortir…

DR. DRE i ICE CUBE,
Natural Born Killaz, 1994

L'Anders havia de trobar un nom. Abans d'escriure'l a les parets del carrer, necessitava trobar un nom d'autor punyent. No calia que fos gaire llarg, millor si tenia entre tres i cinc lletres. Hi havia lletres que tenien més ganxo que d'altres, i l'important era que apinyades, inclinades les unes sobre les altres, quedessin bé. Va fer proves a la seva habitació amb retoladors i paper, i va fer uns quants esbossos.

Com més escrivies el nom, més te'l feies teu. Sentia admiració per les signatures de grafiters de la ciutat amb qui es portava uns quants anys. Adeu, Anders avorrit i insignificant; hola, grafiter. Se suposava que el nom havia d'expressar alguna cosa sobre la persona que volies ser que et diferenciés de la multitud.

Va triar un personatge de Marvel Comics, un esbirro del totpoderós Galactus, governador de l'Univers Marvel. Aquest esbirro traeix la seva raça i sacrifica la seva gent executant-la. És un botxí que no té por ni escrúpols, en ell tot és rebel·lió i cobdícia; són aquestes qualitats les que atrauen Galactus després que uns quants dels seus botxins tinguin remordiments de consciència per haver obeït ordres i haver matat el seu

poble. Galactus nomena aquest esbirro sense escrúpols botxí en cap i li dona una destral de doble tall per cometre l'atac homicida. El nom d'aquest botxí és Morg.

La M i la O eren de traç fàcil i quedaven la mar de bé sobre paper, la R quedava genial però la G ja costava més.

L'Anders se'n va anar a buscar superfícies planes pel camí estret que separava els blocs de pisos de Silkestrå. En comptes d'equipar-se amb una destral de doble tall, el noi de tretze anys s'havia equipat amb retoladors i esprais. Els havia comprat amb els diners que havia guanyat repartint els diaris pel barri. Més enllà del jardí de flors blaves i del petit bosc, el món l'esperava. Va dir adeu a la seva infantesa com si fos un drap vell. De cop i volta hi havia moltes identitats per triar.

Era un grafiter,
un escriptor,
un artista,
un gamberro,
un botxí.

Era l'any 1992. Amb el pas a la secundària havia canviat de centre escolar. Els alumnes de l'institut Ris venien de diverses escoles de primària i al seu curs eren ben pocs els que ja el coneixien d'abans, per tant es podia reinventar de dalt a baix. Ja no se li notaven tant les inseguretats de quan era petit. Continuava sent un nen callat i prudent a classe, no era dels que aixecava la mà ni intentava parlar, però fora de l'aula sabia què volia.

A classe es van conèixer quatre nois. Un es feia dir Wick, l'altre Spok, i en acabat hi havia en Morg i l'Ahmed. L'Spok era nou a la ciutat i no coneixia ningú a començament de curs. Tenia la cara rodona, encara de nen, amb pigues i la ratlla al mig, i va trobar que l'Anders era bon xaval, una mica tímid. En Wick era alt i prim, amb una barbeta i un front quadrats molt característics. Tots dos vivien a prop. L'Ahmed era l'amic pakistanès de l'Anders de primària. A secundària, encara era l'únic immigrant de la classe.

Els quatre companys de classe van trobar que tenien una obsessió compartida. Quan ells van entrar en l'adolescència, el hip-hop vivia una època daurada, i s'hi van abonar. Escoltaven rap quan eren a casa, amb el walkman camí de l'escola, i anaven a concerts a la sala de punk Blitz. L'Anders practicava les piruetes de breakdance al jardí de flors blaves. Va superar les reticències anteriors de participar en les competicions de ball al soterrani, i va enviar la timidesa a pastar fang.

La música que va néixer originàriament al Bronx a finals de la dècada del 1970 va arrasar a Oslo. Els *loops* de *breakbeat* de la música funk, disco i electrònica sonaven una vegada i una altra als *scratchings*, amb ritmes marcats per la bateria, el baix i la guitarra. «Hip hop, don't stop». Els discjòqueis eren els nous herois, i feien anar l'agulla endavant i endarrere entre els solcs dels discos; hi havia el *cutting* i el *phasing*, el *crossfading* i el *sampling*. El plat giratori s'havia convertit en un instrument per si mateix, i a poc a poc van anar naixent a Oslo els rapers locals, que cantaven sobre la realitat de la seva vida adolescent a la ciutat.

Era una música directa i veloç, i sovint agressiva. El missatge dels primers rapers del Bronx anava en contra del racisme, la violència i les drogues, i esperaven que el hip-hop substituís la violència del carrer. La gent es reuniria per passar-s'ho bé, no per esbatussar-se. Més endavant, bona part d'aquesta música va acabar avalant i enaltint la violència del carrer i el gangsta rap moltes vegades tenia un caràcter racista i sexista per naturalesa, amb lletres farcides d'al·lusions indirectes a les drogues. El hip-hop era un estil de vida amb unes regles bàsiques semblants, tal com explicaven KRD-One i Marley Marl, uns dels primers rapers del South Bronx: «Hip és el coneixement. Hop és el moviment. Hip i Hop és un moviment intel·ligent».

L'Anders es va esforçar per ser tant el hip com el hop. Per ser hip havia d'estar al dia de tot, ser algú; no quedar-se enrere, saber de què anava el rotllo, que els altres et mostressin respecte. Pel que fa al hop, s'escarrassava a practicar breakdance als voltants del bloc de pisos on vivia, al camí asfaltat que creuava els quadrats d'herba. S'entrenava a fer breaks i giravolts amb l'ajuda dels braços i les mans, però no va arribar mai a

intentar girar amb el cap o les espatlles. No tenia prou ritme ni domini del cos per ser un bon ballarí.

I si es feia raper? Al cap i a la fi, ell tenia un diari personal on escrivia els seus pensaments i experiències, com feien els rapers. Però no tenia la veu que calia per al rap; era fina i aguda, com de noia.

Aleshores va decidir-se per la tercera forma d'expressió del hip-hop: el grafiti.

Si el breakdance era un rap visual en tres dimensions, llavors el grafiti era la imatge del breakdance però congelada. Les lletres es contorçaven, de la mateixa manera que ho feia un cos quan ballava breakdance. Per produir bones línies havies de parar i deixar que el cos es balancegés, així el ritme podia desplaçar-se del cos a la mà mentre dirigia els moviments de l'esprai a la paret.

El grafiti aprofitava l'impuls dels cossos en moviment. Les línies a la paret eren com aquests: angulars, dures, insistents. Els motius havien d'aportar velocitat i moviment, ser robustos i a la vegada juganers. Però era també una cultura de l'èxit i de l'espectacle: tot se sotmetia al judici dels altres i acabava aprovat o rebutjat. Si tenies bon estil i feies dibuixos originals, podies sobresortir entre tots els joves urbans anònims i brillar una mica.

A la zona on l'Anders va créixer, les aspiracions dels joves es dividien clarament entre el tenis i el *tagging* (els grafitis de firma). No va ser en aquest barri de cases d'alt estànding envoltades de pomeres centenàries i peònies on en Morg va trobar els seus models de conducta.

L'institut Ris es trobava en un barri benestant de la part oest d'Oslo i els seus alumnes procedien d'un sector de la ciutat que començava al trampolí de salts d'esquí de Holmenkollen i acabava a la terra baixa de Skøyen. La majoria d'ells havien crescut amb la seguretat que aporta tenir un gran jardí, i el temps lliure el passaven a les pistes d'esquí, a les de tenis i als camps de futbol. Els caps de setmana feien festes a cases que estaven lliures de pares o miraven pel·lícules a la sala d'estar que els amics tenien al soterrani. Era clau portar les marques adequades a la samarreta o a l'anorac, com ara Polo,

Phoenix o Peak Performance. Els companys de curs de l'Anders volien estudiar Dret o Econòmiques. A la foto de grup de la classe de 8è A del 1993, la majoria dels alumnes portaven camises o pul·lòvers i a sota polos blancs amb el coll abaixat.

Al mig de la fila del darrere, hi ha un noi que destaca entre els altres. Porta una camisa de quadres molt folgada, una dessuadora amb caputxa i els auriculars a les orelles. És l'Anders i està rient. El posat i els auriculars marquen la distància respecte dels altres.

La classe es podia dividir a grans trets en quatre grups. Hi havia el contingent dels que portaven el polo, els correctes. Eren la majoria. L'Anders no anava mai amb ells. Després n'hi havia uns quants amb el cap rapat que lluïen jaquetes d'aviador, pantalons de camuflatge arremangats i botes negres. Flirtejaven amb les idees neonazis i els agradava el heavy metal. L'Anders es limitava a saludar-los. Ells no es ficaven amb ningú, i ningú es ficava amb ells. Estaven en contra de la immigració, i, com que l'Anders tenia amics estrangers, no s'hi relacionava. A més, ell no suportava el heavy metal. I després hi havia els de la corda del hip-hop. De tant en tant sortien a fer grafitis i eren els rebels de la classe, els delinqüents potencials. Si en una època el hip-hop havia tingut un missatge polític, quan va entrar a Ris l'havia perdut. Des d'un punt de vista ideològic, el grafiti de firma no tenia cap objectiu en particular, tret de ser un indicador de llibertat; era essencialment anàrquic. I per acabar només quedaven els marginats. N'eren dos. I intentaven passar desapercebuts.

L'Anders era del tercer grup. S'havia guanyat un cert respecte a l'escola, on el tenien per un grafiter busca-raons i una mica assetjador. Si li deies alguna cosa que no tocava, ja et podies calçar.

Ara l'Anders es bellugava amb confiança i no tenia por de parlar ni de dir el que pensava. S'havia procurat la imatge de hip-hop a la botiga Jean TV d'Arkaden, al primer centre comercial d'Oslo. Les Nike als peus, pantalons balders i una dessuadora Champion. Cada dia s'arreglava els cabells davant del mirall, se separava el serrell pel mig i s'aplicava diverses capes de fixador de cabells perquè el pentinat es quedés al seu lloc. La intenció era que la seva imatge de tio dur semblés accidental, però el grafiter busca-raons era molt presumit i tenia un nas gros que l'inquietava.

La colla dels quatre va començar a petita escala, dedicant hores a fer esbossos sobre paper abans de fer el salt a les parets i les tanques del barri, o d'entrar d'amagat al recinte de l'escola al vespre. Més endavant es colaven a les cotxeres d'autobusos municipals. Portaven motxilles carregades d'esprais i escrivien els seus noms en lletres gruixudes i angulars.

Un cop ja conquerit el barri, en Morg volia anar més lluny. Va comprar un plànol d'Oslo. Un dia l'Spok va entrar a la seva habitació, que sempre tenia en un ordre immaculat, i el va trobar assegut com un general a punt d'iniciar el combat. Assenyalava i encerclava barris de la ciutat, carrers i edificis. Sabia qui eren els grafiters de firmes que tenien controlada la zona que ell volia dominar; sabia on vivien i es delia pensant en la seva pròpia signatura adornant una paret del seu territori. Havia explorat el terreny per calcular les millors hores per poder fugir ràpidament. Era ben bé com si orquestrés un assalt o un robatori, amb rutes detallades i estratègies per fugir si es presentava la policia. L'Spok es va quedar assegut al seu lloc amb la seva cara de nen innocent, que tantes vegades li havia servit per sortir d'un mal pas, digerint en silenci tota la informació. Quan l'Anders va acabar de presentar el seu pla, l'Spok va dir que era una gran idea.

Els nois encara eren uns *toys*, uns grafiters novells. Si bé des de fora la comunitat de grafiters podia semblar lliure i anàrquica, seguia una jerarquia estricta. Havies de trobar en quin graó de l'escala estaves tu. No passava res per ser un *toy*, la majoria ho eren, però no molava gens que et veiessin com un intent de grafiter, algú que pretenia ser més del que era.

Per als ambiciosos, l'objectiu era ser el rei (*the king*), un títol que s'atribuïa als millors escriptors (*writers*), els que eren bons i atrevits al mateix temps. Per arribar a rei havies d'aconseguir una gesta memorable, com bombardejar (*bombing*) tota una paret, escriure (*writing*) a tots els vagons d'un comboi de metro o deixar gravada la teva signatura (*tagging*) en un lloc protegit amb una vigilància estricta. El teu nom s'havia de poder veure al centre de la ciutat, en un lloc com més visible millor, com ara en un carrer tan cèntric com el de Karl Johans o a la línia del metro que anava de

l'Estació Central via Parlament a Palau Reial. Ja no tenia cap sentit ser el rei de Skøyen.

—Com m'ho puc fer per arribar a dalt de tot? —va preguntar l'Anders a un company de classe, un dels convencionals, mentre passaven l'estona a l'escala de l'estació de metro de Majorstua després de classe—. Què fan ells que no faci jo?

—No ho sé, suposo que només has de deixar la teva signatura en tota mena de llocs que siguin visibles —li va dir el company de classe—. Com per exemple en aquella paret.

Va assenyalar la joieria que hi havia creuant el carrer. Sense dir ni ase ni bèstia, l'Anders se'n va anar de dret cap a la joieria de luxe de façana marbrada, va destapar un retolador i va escriure «MORG» en plena paret. Tot seguit va girar en rodó i se'n va anar caminant tranquil·lament amb el cap ben alt pel concorregut carrer comercial sense que l'hagués vist ningú.

El seu company de classe es va quedar impressionat. Les multes per fer pintades eren molt altes. L'Anders no té por de res, va pensar el seu company de classe, que s'havia preparat per tocar el dos.

Per escalar posicions també calia que et portessis bé amb la gent adequada. Una tarda els quatre estudiants de vuitè van anar al territori que freqüentaven els grafiters a la zona comercial d'Egertorget, al mig del cèntric carrer de Karl Johans. L'escala que s'endinsava a l'estació de metro de Parlament era el «Banc dels Escriptors». S'hi asseien en grups, la majoria nois, que tant podien ser una petita colla com arribar a ser cinquanta, i s'ensenyaven entre ells els esbossos, compartien idees i parlaven de futures accions per anar a bombardejar de grafitis les parets de la ciutat. En aquest entorn s'hi podia trobar des de membres de l'extrema esquerra de la comunitat Blitz fins a joves de famílies desestructurades, algun delinqüent de poca volada i un munt d'inclassificables. Hi havia un nombre més gran d'immigrants que en la majoria d'altres grups de joves noruecs de la dècada dels noranta.

A tots els nous se'ls rebia amb escepticisme. No podies presentar-te com si res al Banc dels Escriptors. Algú t'havia de recomanar, algú t'havia de conèixer. Si no, et deien que t'esfumessis, i si no seguies el consell et rebutjaven per la força.

Si t'hi volies quedar, havies de demostrar que valies i fer mèrits per pujar. Per guanyar-te la credibilitat de debò havies de passar una prova definitiva: t'havien d'arrestar i demostrar que no delataries ningú.

Els grafitis havien començat amb bon peu. A mitjan dels vuitanta, quan aquesta moda va creuar l'Atlàntic, es va veure com un fenomen juvenil nou i interessant. El diari *Verdens Gang* va ser el primer de Noruega a publicar un article sobre el tema, que destacava la «professionalitat increïble» d'una «obra» que havia aparegut al metro. L'empresa de transport públic Oslo Sporveier qualificava els escriptors d'«artistes del grafit». Els autors de les pintades, que s'havien identificat amb el seu nom i cognom, van reconèixer amb orgull la seva acció. L'empresa només els feia una petició: abans de perdre's pel metro amb els seus esprais valia més que els demanessin permís.

Al cap dels anys, el llenguatge va canviar. Ja no es tractava d'art sinó de vandalisme. Oslo Sporveier denunciava la inseguretat que els grafitis generaven en els usuaris. S'havien de gastar milions de corones per netejar-los.

«Cada vegada hi ha més gent que es troba aquestes pintades i gargots a les seves propietats. Necessitem una resposta contundent i immediata», va dir un portaveu del Partit del Progrés al Parlament, que exigia una acció per part del ministre de Transport del Partit Laborista.

Quan l'Anders va entrar al món del carrer, paraules com *guerra* i *vàndals* eren recurrents.

«Ens enfrontem a una màfia», va denunciar un cap de departament d'Oslo Sporveier a mitjan estiu del 1993. «Aquesta màfia està ben organitzada, amb equips per comunicar-se, la seva pròpia emissora de ràdio i una revista. El que hi ha entre Oslo Sporveier i la màfia del grafiti és una "guerra"».

Els guàrdies de seguretat d'Oslo Sporveier van centrar tots els esforços a fer la vida impossible als infractors reincidents. Per als grafiters, els guàrdies de seguretat que treballaven per a l'empresa Consept eren els més

despietats. Alguns havien estat mercenaris, i de tant en tant es prenien la justícia pel seu compte.

Com més avançaven els anys noranta, més joves acabaven detinguts en mans de la policia, i a alguns els queien sentències de presó i multes astronòmiques que podien arribar a ser de centenars de milers de corones, un deute amb l'Estat que els adolescents arrossegarien fins que fossin adults. Els que tenien condemnes ja no podien sortir a fer grafitis perquè la policia en coneixia les firmes. La sentència de presó moltes vegades s'acabava suspenent, però es tornaria a imposar si s'infringia la llei altre cop.

Quan interrogaven els sospitosos adolescents, la policia intentava obtenir informació sobre altres nois. A molts els enredaven dient-los que els seus companys ja havien confessat i llavors ells acabaven delatant els altres. No era fàcil per a un noi de catorze anys enfrontar-se a agents experimentats.

La persecució policial va canviar el caràcter de l'escena del grafit. La valentia començava a ser més important que no pas el talent. Hi havia més gargots i menys art. Per produir el que s'anomenava una «peça», una il·lustració d'una mida considerable amb tot de colors i motius diversos, calia temps, concentració i cap distracció. Era impossible pintar una bona peça prement l'esprai i girant-se cada dos per tres. Ara la qüestió era pintar i després campi qui pugui.

—Una societat té els grafitis que es mereix —havia comentat un criminalista sobre els passatges subterranis d'Oslo, cada vegada més deixats.

Amb unes penalitzacions tan estrictes, els grafiters s'havien d'assegurar més que mai que rebutjaven d'entrada delators potencials, i encara va ser més difícil entrar al seu cercle. Però els nens *pijos* de Skøyen van tenir la gran sort que l'Ahmed coneixia un dels grafiters més veterans, en Minor. Ell va proporcionar a en Morg i als seus amics l'entrada a aquells graons de l'escala tan cobejats.

L'hivern del 1994, quan l'Anders feia vuitè de primària, per una vegada totes les càmeres del món enfocaven cap a Noruega. El govern volia donar una imatge de vida saludable i els membres del Parlament van aparèixer a la televisió fent escalfament, saltant i aixecant els braços, amb l'eslògan «Una nació en forma per als Jocs Olímpics d'Hivern».

Les autoritats de la ciutat d'Oslo tenien la pressió de deixar la ciutat impol·luta i van desplegar una agressiva campanya per mobilitzar l'opinió pública contra el «vandalisme, la violència i la degradació de la ciutat» en la cursa pels Jocs Olímpics. L'ajuntament laborista va llançar una campanya contra els grafiters. Els plafons del metro mostraven un noi inexpressiu amb el cervell buit, un «cap de grafiter», on només hi tenia una petita bola metàl·lica com la dels esprais.

Els Jocs Olímpics de Lillehammer del 1994 van generar una atmosfera d'entusiasme nacional, els atletes noruecs van guanyar tota una col·lecció de medalles d'or i tot el país es va deixar embriagar per l'eslògan de Gro Harlem Brundtland: «És molt noruec ser bons en el que fem».

A l'Anders, que acabava de fer els quinze anys, ser bo esquiant li importava ben poc. No tenia res en comú amb l'aristocràcia de calçons que s'aplegava a la muntanya. Des de l'última vegada que hi havia anat, durant l'estada interrompuda amb els pares d'acollida de cap de setmana, ningú no l'havia portat a passar cap diumenge a veure verd. La ciutat era la seva selva.

Eren dies de calma a la capital. Feia un fred que glaçava a tot Oslo. De dia el cel era d'un blau glacial; de nit, clar i estrellat. En Morg no permetia que les temperatures per sota dels vint graus negatius el dissuadissin de participar en l'única competició que importava: guanyar el títol de *king*, de rei. Diverses nits a la setmana saltava del balcó de casa seva per deixar la seva firma a la ciutat.

Una nit, ell i l'Ahmed vagaven per l'estació d'autobusos de Skøyen. Un d'ells vigilava mentre l'altre pintava la seva firma. Intercanviaven els papers, agafaven un fred de por i es tornaven a canviar, mantenint els braços

en moviment per conservar l'escalfor. En plens Jocs Olímpics, cap a les dues de la matinada, mentre en Morg vigilava, els van enxampar.

Els van detenir i els van portar a la comissaria. Van avisar els seus pares. Es va fer un informe de la infracció i els van fitxar, però com que cap dels dos no havia estat detingut abans, i tenint en compte l'edat, els van imposar el càstig de netejar autobusos durant dues setmanes, per les vacances d'estiu. Però els van avisar que no pintessin més grafitis, perquè la pròxima vegada no els deixarien marxar tan alegrement.

Com a mínim ja podien presumir d'alguna cosa a Egertorget. No havien xerrat res.

L'Anders va engrandir la seva història amb gesticulacions i frases que havia tret de les bandes d'immigrants. De vegades substituïa les paraules noruegues per d'altres en àrab, com feien els tios durs de les bandes més respectades.

Collons, altra vegada aquest, va pensar en Net, un grafiter de la part est d'Oslo, una mica molest. Ells no ho sabien, però tant en Morg com en Net havien passat temporades al Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència. En Net era un noi rebel que a la mínima saltava. Havia anat a l'escola del Centre i estava en observació mentre l'Anders anava a la llar d'infants. Criat a Grünerlokka —un barri obrer als anys vuitanta, on els pares de l'institut Ris tenien dit als seus fills que no hi anessin—, ell tenia la credibilitat que a l'Anders li faltava. Havia començat a fer grafitis quan tenia dotze anys i era dels més hàbils, un artista de grafitis amb un estil propi. Quan va ser adult, en Net es va convertir en un artista consagrat.

—Els de Consept ens perseguien i la policia ens va detenir —deia l'Anders amb accent d'immigrant, el seu «noruec kebab»—. Ei, germà, va ser l'hòstia!

Algú de l'escala va riure per sota el nas.

La gent de la part oest d'Oslo poques vegades es deixava veure per Egertorget, i en Net es va fixar de seguida en l'Anders, el ningú que es moria de ganes que el deixessin entrar. Però en Net també veia que l'Anders volia alguna cosa més que rondar pels carrers amb ells. Era ambiciós, determinat, i, a diferència dels altres, l'interès que tenia no era superficial. L'havien d'acceptar?

El sentiment era cada vegada més fort. No es podia confiar en els xavals de l'altre extrem de la ciutat. Els de la part oest podien tenir el capital, però els de la part est tenien els carrers, i les parets eren gratuïtes.

I, ben mirat, en Morg era tan poca cosa, a parer d'en Net. Mediocre. Un de tants. Sense cap valor en particular per a una banda.

Formar part d'una banda era el pròxim pas que havia de fer l'Anders abans d'arribar a ser rei i pintar el seu nom al costat dels grans. Per formar part de tot això, primer t'havien de convidar a unir-t'hi. I la invitació no acabava d'arribar.

Quan la primera capa de neu trepitjada es convertia en un fangar, al març, van tornar a detenir en Morg. Un cop més va callar. I un cop més el van deixar en llibertat.

En els quinze anys de vida de l'Anders, el nombre d'immigrants no occidentals s'havia multiplicat per cinc. A Oslo, el canvi encara era més visible. A mitjan dècada del 1990, una tercera part dels que vivien als barris situats a l'est del centre de la ciutat d'Oslo eren d'origen immigrant. El grup més nombrós era la comunitat pakistanesa, que havia arribat a Noruega a la recerca de feina als anys setanta. Els seus fills tenien un peu a cada cultura; a les noies les lligaven curt i no les deixaven sortir després de l'escola, mentre que els nois tenien més via lliure.

Per a l'Anders, els estrangers eren els herois. Les seves bandes eren de caire més violent i més perilloses que les dels nois noruecs. L'ajuntament laborista havia comprat pisos per als refugiats a l'oest de la ciutat per contrarestar l'efecte gueto a la zona est. Aquests pisos eren en edificis i cases adossades a la vora d'on vivia l'Anders. Els esnobs que vivien a la zona alta, més a tocar de la muntanya i amb qui compartien circumscripció escolar, els anomenaven «els dels barris pobres».

Hi havia un fort contrast entre la classe mitjana noruega socialment protegida i els immigrants. Uns codis d'honor heretats que els noruecs no podien entendre explicaven alguns dels conflictes que van sorgir, però de vegades senzillament era que a la gent li costava entendre-s'hi. La Wenche va fer sentir cada vegada més la seva veu contra els nens somalis que

corrien al voltant dels edificis i feien soroll a tota hora, de dia i de nit, mentre que els nouvinguts estrangers estaven ressentits amb els noruecs que els rebien llançant-los petards als balcons. Un pare somali d'una escala veïna es va armar amb un bat per poder administrar una bona pallissa als nois que havien ruixat el seu fill amb aigua.

—No mulleu el meu fill! —cridava a Silkestrå.

No valia la pena ficar-se en baralles amb les bandes. A un dels amics de l'Anders el va atonyinar una banda d'estrangers com a venjança. Al cap d'uns dies, dos noruecs van esbatussar el cap d'una banda a l'exterior del supermercat Rimi i el van deixar estès al carrer dessagnant-se. I a la venjança s'havia de respondre amb més venjança. Un vespre, uns quants membres de la banda van saltar la tàpia de la mansió Bygdoy, propietat del navilier multimilionari John Fredriksen, l'home més ric de Noruega. Les seves filles bessones, de catorze anys, havien convidat un grup d'amics a casa, entre els quals hi havia el xicot d'una d'elles, que precisament era el noi que havia liderat la pallissa venjativa. La banda va entrar-hi per una finestra oberta. El seu objectiu es va amagar a l'armari de la senyora Fredriksen. El van trobar, l'en van treure arrossegant-lo, i el van estomacar fins que va quedar ensangonat, li van trencar els dits i el van llançar escala avall. Van deixar el noi inconscient estès a terra, i la banda se'n va anar tranquil·lament.

Les bandes tenien els seus territoris i els defensaven com llops ferotges. On vivia l'Anders, els límits els marcaven les vies del tramvia. El més prudent era no creuar-les. Skøyen, Hoff, Majorstua, Marienlyst i Tåsen estaven sota el control de diferents bandes, la majoria basades en l'origen ètnic, i si alguna d'elles necessitava ajuda aleshores avisava els parents de la part est d'Oslo.

Als anys noranta va entrar un nou terme en el vocabulari noruec: *delinqüència infantil*. Les bandes agafaven el metro a l'est, travessaven el centre de la ciutat i sortien a l'oest. Eren nois contra nois, nens contra nens. I els nens de Ris tenien moltes coses que els nens de les ciutats satèl·lit volien. El pitjor era quan les bandes decidien que estaves «en deute» amb ells. L'única opció era pagar. De vegades els deutes se'ls treien de la màniga o naixien de motius falsos com ara «M'has mirat. Ara estàs en deute amb

mi». Un dels membres de la banda et podia empènyer i dir-te que t'havies ficat al mig del pas, i com a càstig hauries de pagar.

Ningú ho anava a denunciar a la policia. No t'hi atrevies.

Si veies una colla de pakistanesos o somalis, el millor que podies fer era creuar el carrer, o baixar del metro a la pròxima parada si patrullaven pels vagons.

Als noruecs d'origen els anomenaven *patates*.

«Negres de merda», s'hi tornaven ells.

«Cara de iogurt!».

«Pakis dels collons!».

L'Anders es trobava millor entre els morenets.

Un dia, en Morg va deixar la seva empremta a les finestres del despatx del director de Ris i hi va pintar un grafiti espagueti. Knut Egeland, que exigia als seus alumnes una disciplina gairebé militar i que de tant en tant es presentava a l'escola vestit d'uniforme, estava decidit a castigar-lo. El director es va presentar a l'aula abans que la classe comencés, es va dirigir a la taula on seia l'Anders i li va clavar un cop de puny al pit. Va ser un cop amb una certa força. L'Anders es va aixecar del seu lloc i es va preguntar si havia de tornar-li el cop.

—Pega'm si t'atreveixes —va contestar l'Egeland.

Va passar una estona, com si l'Anders s'ho rumiés, i finalment va clavar un cop de puny al pit del director, just al lloc on tenia el marcapassos. L'Egeland va balancejar-se enrere mentre el professor i els altres alumnes s'ho miraven amb estupefacció. L'home, ja gran, es va recuperar i va dir entre dents:

—Tal fas, tal trobaràs. —I se'n va anar de l'aula.

Respecte, això és el que el cop de puny va aportar a l'Anders.

La canalla de Skøyen admiraven en Morg; sabien que ahir a la nit en Morg havia estat «aquí, i aquí, i allà». Tenia estil, tenia actitud. Les seves lletres eren afilades per dalt, arrodonides per sota i feien unes ombres que s'inclinaven endavant. Quines formes més guapes, pensaven els més

jovenets. En Morg feia servir molts colors, de vegades de diferents, com a mínim tres o quatre, i tenia predilecció pels tons suaus, pastel.

Els colors variaven, segons la disponibilitat d'esprais que hi havia. Entre els grafiters, la norma era que la pintura s'havia de pispar. La robaven de les benzineres i de proveïdors de materials de construcció, especialment de les grans cadenes, no del petit comerç, que no molava. Els joves s'introduïen als comerços com ombres fines i encaputxades, rondaven entre les prestatgeries i se les enginyaven perquè un esprai o dos els caiguessin dins la motxilla abans de dirigir-se amb tota la fredor al taulell a comprar una coca-cola, o de vegades senzillament engrapaven dos esprais i se n'anaven cames ajudeu-me. Els esprais eren cars, unes cent corones cadascun. En necessitaves com a mínim tres o quatre per crear una peça decent, que no arribava ni tan sols a tenir grans dimensions. Hi havia parets que requerien més pintura que d'altres: les parets de pedra velles absorbien la pintura d'esprai de mala manera, mentre que per a superfícies menys poroses com els autobusos i els tramvies no en necessitaves gaire.

L'Anders no volia robar. Ell volia comprar. Passar per caixa i pagar.

A Dinamarca els esprais valien una quarta part. En Morg, l'Spok i en Wick van decidir agafar el ferri i anar a Copenhaguen; només passarien fora dues nits i dirien als pares que dormien a casa de l'altre. Van comprar en total tres-cents esprais, i van pujar al ferri de tornada amb les maletes que pesaven com un mort. Quan el vaixell va salpar del port, van cridar pels altaveus els noms dels nois de catorze anys. No els va quedar altre remei que presentar-se davant del capità. Es van passar tota la nit asseguts al pont de comandament, detinguts.

Els pares de l'Spok s'havien ensumat alguna cosa i no els va caldre fer gaires trucades per esbrinar quina una en portaven de cap. Van trucar a la companyia del ferri, que de seguida va localitzar els nois a la llista de passatgers.

—No n'hi ha per a tant —va dir la mare d'en Morg quan el pare de l'Spok li va dir que havien enxampat els nanos en un ferri procedent de Dinamarca.

Ell va pensar que era una irresponsable; ella, que en feia un gra massa. L'endemà al matí, l'Spok i en Wick van trobar els pares que els esperaven al

moll d'Oslo. A l'Anders no l'havia anat a buscar ningú.

Els pares de l'Spok van fer tots els possibles per treure el seu fill d'un entorn que consideraven tòxic. L'Spok va començar a jugar a futbol per dissimular, però ell continuava fent equilibris per tenir un peu a cada món, el correcte i l'esgarriat, i va continuant fent grafitis.

L'Anders era el que l'empenyia a continuar. Ell s'hi havia llançat de cap i se les sabia totes. La seva mare ara s'havia traslladat a una de les cases adossades de Konventveien, on ell acumulava tots els seus preuats esprais a la paret del porxo. Els endreçava per ordre numèric i segons el codi de color en fileres llargues i cridaneres. D'alguns colors se n'havia aprovisionat més que d'altres, i aquests esprais sobresortien més de la paret que els altres. Verd. Taronja. Groc. Plata.

A l'interior del pis, més enllà dels esprais, hi havia una altra guerra, de vegades freda i de vegades encesa. Els veïns podien sentir les discussions a través de les parets, que eren primes. La rebel·lió adolescent de l'Elisabeth s'havia despertat, i amb ganes de venjança. Cops de porta, gots i paelles que sortien volant i picaven contra la paret. La noia havia de desfogar-se d'anys de ràbia acumulada.

Per norma, l'Anders desapareixia i es tancava a la seva habitació mentre la mare i la germana discutien, i només apareixia a la cuina per als àpats. Llavors era l'Elisabeth qui se n'anava de la sala. Es negava a menjar amb la mare i el germanastre, i acabava seient sola a la seva habitació amb una safata a la falda.

Però fora de casa, l'Elisabeth floria. Era atractiva i popular, desperta i divertida. I volia fugir. Fugir de la seva mare, fugir de Silkestrå, fugir de Noruega. Als divuit anys, havia anat als Estats Units a treballar d'au-pair. Califòrnia era un lloc fet per a ella. Ara estava estalviant per tornar-hi i esperava poder quedar-s'hi definitivament.

Mentre l'Anders era a secundària, la Wenche va començar a sortir amb un militar. En Tore i l'Anders s'entenien bé. Era una persona afable i de tracte fàcil. Durant uns anys va ser com un pare per a l'Anders, tot i que el militar no amagava que trobava el noi una mica fluix, gens traçut i maldestre amb les tasques pròpies dels homes, com clavar claus o arreglar bicicletes.

Quan l'Anders va arribar a l'adolescència, podia anar sol en bicicleta a casa del seu pare, al carrer de Fritzners, quan el convidaven a sopar. De vegades jugaven al Monopoly o al Trivial Pursuit, i el seu pare l'ajudava amb els deures. Una vegada en Jens se'l va endur de viatge a Copenhaguen. Però entre ells no hi va haver mai una relació estreta. El pare estava molt descontent amb el fill i els seus hàbits el treien de polleguera. Es queixava que l'Anders es quedava al llit fins tard i, quan finalment es llevava, es preparava deu llesques de pa i se les menjava davant del televisor. Li semblava un noi gandul i poc motivat, apàtic i taciturn. No tenia curiositat per les coses ni ganes d'aprendre, va destacar d'ell el pare. No, a aquell noi el que li anava era la vida fàcil i ser servit, va pensar en Jens.

No obstant això, el pare de l'Anders sí que va notar que de vegades se'l veia trist i vulnerable, com si hi hagués alguna cosa que l'amoïnés. Però l'Anders no va compartir mai cap problema amb ell ni esmentava què li passava.

El noi el que desitjava de totes totes era que li dediquessin amor i atenció, i era com si anhelés una cosa que li havia faltat tota la vida, va reconèixer més endavant el pare. Però ell era incapaç de satisfer les seves necessitats. Sempre se'n va mantenir distant i no va aconseguir que l'Anders se sentís estimat.

La primera vegada que van enxampar l'Anders fent grafitis, la policia va trucar tant al pare com a la mare. Ell es va posar colèric perquè l'Anders havia comès un delicte. El va amenaçar de tallar qualsevol contacte amb ell.

La segona vegada que va passar va reaccionar amb fredor.

L'Anders li va prometre que no tornaria a fer més grafitis. El seu pare en va tenir prou amb la promesa.

L'Anders començava a dominar el pols. No feia esborralls, la pintura no li feia bombolles, les línies li sortien uniformes, sense vacil·lacions. Aplicava l'esprai platejat sense que caiguessin gotes ni esquitxades sobre la pintura negra, i a més mantenia una capa de color homogènia i omplia tot el dibuix.

Però un dia, a Egertorget, algú va fer befa d'en Morg. Massa ambiciós. Massa sobrat. Massa exagerat quan caminava amb un estil hip-hop, i a més

es creia guai perquè portava els pantalons al revés, amb la bragueta al darrere. Uns pantalons que havien de ser tan balders com els que sortien als videoclips.

Les burles van continuar quan hi va tornar una altra vegada. I una altra. En Morg feia com si sentís ploure. L'Ahmed ja no hi era perquè l'havien expulsat de Ris per mal comportament. Ara voltava amb els amics i els parents de la part est de la ciutat. L'Spok i en Wick es van trobar entre l'espasa i la paret. No participaven en l'assetjament de manera activa, però si feien un pas enrere era molt subtil. No volien acabar ficats en un embolic. Quan tornaven plegats cap a casa, l'Anders intentava treure ferro a tot plegat.

Els grans grafiters no van trigar gaire a fer notar a en Morg que allà ja no era benvingut. No l'hi van dir directament sinó que es van limitar a passar de ridiculitzar-lo obertament a ignorar-lo del tot.

«No vaig tenir collons de fer res», va reconèixer l'Spok al cap d'uns anys. «Senzillament em vaig quedar allà com un idiota i vaig desitjar que no em toqués a mi».

L'Anders havia comès un pecat capital: no havia sabut estar al seu lloc. Ell era un *toy*, un principiant, i s'havia comportat com un *king*, un expert. En altres paraules, era un *wannabe*, un intent de grafiter.

L'Anders va treballar amb dents i ungles per conservar el seu lloc dins de la comunitat. Però l'assetjament es va escampar com una taca d'oli fins al seu cercle d'amics, que el van deixar a l'estacada.

Un jurat despietat format per en Wick i l'Spok va acabar donant-li el cop de gràcia.

Van expulsar en Morg de la banda.

Al cap d'un temps, quan la policia va citar en Wick per interrogar-lo sobre l'amic amb qui havien trencat l'amistat setze anys enrere, va recuperar els judicis de valor d'un grafiter adolescent: «Durant un temps va formar part del grup dels guais, encara que ell no ho fos. Bàsicament només feia nosa. Al final ja no el suportàvem més».

La lògica era evident: «Vam veure de seguida que l'Anders era una càrrega i que no arribaríem enlloc, i vam haver de triar: o bé li fèiem costat o bé ens uníem a un dels grafiters més *top*».

Amb l'Anders expulsat del Banc dels Escriptors, tant l'Spok com en Wick van acabar fitxats per grups de grafiters bons i van continuar fent grafitis.

Ser guai o no, aquesta era la qüestió.

Però l'Anders no va deixar de pintar grafitis. Si continuava, si millorava cada vegada més, li haurien de reconèixer la feina i per fi se'l consideraria un rei.

Va començar a sortir amb grafiters més petits que ell, nois que no s'havien adonat que l'Anders ja estava passat de moda. Un d'ells era un marrec neulit d'una de les cases més grans del barri, que sempre tenia els pares fora. Anava un curs per sota de l'Anders a l'institut Ris, feia una mica de *tagging* i es va quedar al·lucinat quan va veure l'arsenal d'esprais acuradament arrenglerats sota el porxo. L'Anders dedicava molt de temps a triar els colors que utilitzaria, sospesant els esprais a la mà abans de tapar la paleta de la paret perquè no es veiés des del carrer.

Els grans grafiters tenien l'obsessió que el material havia d'estar ben ordenat, mentre que els de poca volada sortien a pintar sense saber on anaven, sense planificació prèvia.

Una nit l'Anders va assenyalar un lloc que volia pintar. Tenia la mirada posada en una de les peces que havia pintat un dels grans noms del grafiti. El noi jovenet va protestar.

—Ni de broma. No pots escriure-hi al damunt!

—Jo escric on em ve de gust —va dir l'Anders mentre treia el primer esprai de la motxilla. A part dels innombrables conceptes del que era guai o no, la comunitat de grafiters tenia dues normes sagrades que no es podien trencar: no es delatava ningú i no es pintava sobre la peça d'un altre escriptor.

Hi havia algunes petites excepcions. Un *king* podia escriure sobre el grafiti d'un *toy*, però això no funcionava a la inversa. Un bon grafiter podia escriure sobre l'obra d'un de dolent. Una peça gran i acolorida tenia dret a tapar una simple firma. També es podia escriure sobre una peça que

començava a esborrar-se, si demanaves permís al seu autor. Podies jutjar-ho tu mateix, però si t'equivocaves ja podies córrer.

—Anem a buscar una paret verge.

—No, vull pintar el grafit aquí —va insistir l'Anders en la foscor de l'estació d'autobusos.

—Primer has de demanar permís!

L'Anders es va girar de cara a la paret. Va treure el tap de l'esprai i va alçar la mà.

En va prémer el botó.

La pintura va impactar a la paret, i es va escampar per sobre el nom de l'altre grafiter.

Hi deia MORG perquè l'endemà al matí els passatgers ho poguessin llegir.

Hi deia MORG perquè el grafiter a qui havia esborrat la firma sabés qui ho havia fet.

Un *king* podia fer el que li plagués.

Un *toy*, no.

Acabava de llançar el guant.

Pocs dies abans de Nadal, quan feia novè, l'Anders va anar tot sol a Copenhaguen per proveir-se d'esprais i renovar les existències. Va comprar tots els colors que necessitava, els va desar a la bossa i va agafar el tren per tornar a casa. El 23 de desembre, quan va arribar a l'Estació Central d'Oslo, la policia el va aturar. Li van decomissar el contingut de la bossa —quaranta-tres esprais de pintura— i el van lliurar a un agent de l'oficina de Benestar Infantil, que ho va comunicar a casa seva. L'agent va escriure aquest informe: «La mare no sabia que havia anat a Dinamarca. Ja hi havia estat una vegada i no n'havia dit res a la mare. A l'historial consta que al noi ja se l'ha amonestat anteriorment per pintar grafitis i cometre actes vandàlics, el febrer i el març del 1994».

L'oficina de Benestar Infantil va tenir entrevistes amb l'Anders i la seva mare per Cap d'Any i van prendre nota que a ella l'amoïnava que el fill no s'acabés tornant un delinqüent. Va mostrar una «gran preocupació per la

seva implicació en la comunitat de grafiters», va escriure el treballador social de l'oficina de Benestar Infantil. «El comportament i les activitats d'aquestes comunitats freguen la delinqüència. El noi diu que ell ja no passa temps amb cap comunitat de grafiters».

L'Anders no mentia, en això. Ja no formava part de cap comunitat.

L'informe dels Serveis d'Atenció a la Infància acabava d'aquesta manera:

> 02.02.95: Carta de l'Anders que ja no vol cooperar més amb els professionals de l'oficina de Benestar Infantil, per haver «divulgat» informació a l'escola.
>
> 07.02.95: Reunió acordada amb el noi a l'oficina. No s'hi ha presentat.
>
> 13.02.95: Reunió acordada amb la mare i el fill a l'oficina de Benestar Infantil. Tampoc no s'hi han presentat.

No presentar-se a una cita acordada era una tàctica eficaç per evitar estar en el punt de mira de l'oficina de Benestar Infantil. El cas no es va seguir perquè «no es considerava prou greu per exigir la intervenció i l'aval dels Serveis de Benestar Infantil».

—En Morg ha cantat.

Els nois eren a Egertorget, fent petar la xerrada. A en Net no el va sorprendre quan va córrer la veu. Ningú no sabia què havia dit exactament, a qui havia delatat o si a algú l'havien detingut arran del seu interrogatori, i això tampoc no ajudava: un cop el rumor s'havia escampat, ja estaves sentenciat.

L'únic que ara veia l'Anders era l'esquena dels altres; ningú no volia tenir res a veure amb ell.

L'escola es va convertir en una extensió del malson. Tan bon punt apareixia l'Anders, ja fos abans d'entrar a classe o a la tarda, els nois s'unien per confabular-se contra ell. I aquests nois no tenien cap mena de connexió amb la comunitat de grafiters. S'havia tornat algú que tothom podia trepitjar. Les seves frases preferides van començar a circular per riure-se'n, i feien caricatures del seu nas gros.

L'Anders va començar a aixecar pesos, si podia dues vegades al dia. Es va desenvolupar ràpidament, va passar de ser prim i dèbil a cepat i fort. Els

seus companys de classe es preguntaven si prenia esteroides. A Ris, aixecar pesos no es considerava ni de bon tros una activitat digna d'admiració; no es va posar de moda fins al cap d'uns anys.

L'Anders ara sempre seia sol. Bé, no sempre. De vegades seia amb dos més del quart grup, el dels marginats.

—Tots els pringats s'acaben trobant —reien els guais.

L'anuari de la classe contenia un veredicte irrefutable:

«L'Anders havia estat de la "banda", però després es va dedicar a fer enemics per tot arreu», era l'escrit que li havien deixat en el llibre de comiat dels que acabaven la secundària i se n'anaven de l'institut.

«L'Anders s'hi ha deixat el coll per tenir un cos perfecte, però val a dir que encara té feina per estona. D'altra banda, l'Anders passa molt de temps a Dinamarca, on va a buscar material per al seu "art". A setè, l'Anders tenia alguna història amb la X, però ara té una admiradora a Tåsen (pèl-roja i pigada). L'Anders de vegades fa coses sense sentit, sense motiu, com ara pegar al director».

El text s'acabava dient que ara s'havia ajuntat amb els marginats de la classe, que citava pel seu nom. Ningú no se'n salvava.

L'Anders estava desesperat per saber qui havia escrit allò per poder tornar-s'hi i estomacar-lo.

La noia de la classe amb qui deien que l'Anders havia tingut «alguna història» també estava emprenyada amb el que havia escrit aquella nota. Equivalia a assetjar-la, perquè l'última cosa que desitjaria algú era tenir una relació amb l'Anders. Volia dir que aleshores també eres un marginat.

En Wick, amic d'infància d'en Morg, ho va reviure com si fos ahir quan, al cap de setze anys, la policia li va posar l'anuari al davant.

«Sí, ell era així», va dir en Wick, el noi alt i morè de la banda. Però va afegir un matís: «No és que fóssim enemics, sinó que el van expulsar. Ja no el volien a la banda».

En Wick estava assegut a la sala d'interrogatoris asèptica intentant determinar per què havien rebutjat l'Anders, i ho va rememorar tot fil per randa. Va recordar uns pantalons de hip-hop massa balders, de la marca Psycho Cowboy. Els pantalons havien estat molt coneguts, però, després d'uns mesos de ser tendència, havien desaparegut com si res.

I a partir d'aleshores era «el pitjor amb què et podien veure», va recordar en Wick. «I l'Anders potser els va continuar portant massa temps».

Hi ha res pitjor que els teus amics et rebutgin?

Sí, potser sí.

Que el teu pare et repudiï.

Després de la tercera detenció, en Jens Breivik va deixar clar a l'Anders que no volia saber res més d'ell. El fill havia trencat la promesa que no pintaria més grafitis.

La decisió era irrevocable.

L'Anders tenia quinze anys.

Ja no tornaria a veure el seu pare mai més.

Cap a damasc

Hi ha enfrontaments als carrers d'Erbil. La sang mulla la sorra que cobreix l'asfalt esquerdat. Les escombraries es barregen amb la pols del desert i la ferum de guerra omple els carrerons i les places. La vida ha passat a ser clandestina, i la seva flama és feble i trèmula.

És l'any 1996.

L'exèrcit iraquià s'ha retirat, i la guerra que es lliura ja no és per la llibertat; ara són els mateixos kurds que s'enfronten entre ells pel poder i els diners. Erbil és una ciutat en què les antigues rivalitats no s'obliden mai, i els assassinats recents encara les intensifiquen i les mitifiquen més, i acaben allargant els anys de conflicte i hostilitats. El Kurdistan viu un procés de descomposició. Els combatents que ocupen la ciutat l'estan asfixiant.

Cada nit es destrossen famílies. Els nens moren en braços dels pares d'altres nens, o dels joves que algun dia seran pares.

Als refugis, la gent seu sota terra en la foscor durant dies, setmanes, mesos, mentre les milícies s'enfronten per sobre dels seus caps. Els infants intenten inventar-se jocs al dessota, al soterrani, perquè els infants voldran jugar sempre. Els pares estan nerviosos i inquiets; ells també haurien d'agafar les armes? També haurien de triar en quin bàndol estan? És això el que haurien de fer?

En Mustafa tria la vida.

Té una nena de quatre anys als braços. La Bano, la seva primera filla. Amb el xiulet de les bales corrent pels carrers que tenen al damunt i els míssils que aterren qui sap on, es pregunta com s'ho farà per tirar endavant

el dia a dia, com podrà trobar aliments per a la seva família, com pot aconseguir aigua, benzina i totes les altres provisions.

—Per què ens hem de quedar aquí? —es queixa la menuda—. Vull anar a dalt!

Ni un bri de llum aconsegueix entrar en aquesta cambra on fa fresca. Sort que el veí va construir un refugi ben condicionat.

—Pugem a dalt a jugar —li suplica la Bano.

Aquesta menuda, concebuda i nascuda quan la neu solcava l'aire, que vol ser part de tot, i tenir respostes per a tot, és la nineta dels seus ulls. Va aprendre a caminar als nou mesos, a construir frases ordenades quan tenia dos anys; i ara ja parla com una nena de sis.

La Bayan seu amb la germana petita de la Bano a la falda. La Lara va néixer divuit mesos després que la Bano. A la Bayan li hauria agradat que fos un nen. Ve d'una família tradicional, en què la dona obté el valor i el prestigi només si dona a llum un noi. Ara està embarassada per tercera vegada, i les nàusees empitjoren amb l'ambient opressiu del soterrani. Gemega. La vida no havia de ser això.

De sobte se sent una explosió descomunal. La casa tremola, l'estructura grinyola. Se sent un esclat i alguna cosa que cau i fa una trencadissa a terra. Són les finestres? La vaixella?

Els infants udolen i criden de terror. Els pares seuen atordits, preparats per evacuar el soterrani si cal. Dues nenes que comparteixen la foscor amb ells comencen a plorar. Els grans reciten l'Alcorà, un torrent de versos murmurats que els surt de la boca, amb prou feines oberta. Les sirenes foraden la nit.

Però la casa s'aguanta dreta, el soterrani ni s'esfondra ni acaba inundat de sorra ni guix, no cedeix cap biga. S'ha acabat?

Per a la canalla no. La Lara està massa alterada per calmar-se. La Bano crida amb histerisme. Es gira i mira el seu pare en la foscor.

—Per què has volgut tenir fills quan sabies que hi havia una guerra?

En Mustafa seu en silenci, bressolant la seva filla per consolar-la. I, tot d'una, l'entrega d'una revolada a la mare. Puja per l'escala estreta i obre la porta en plena nit. Hi ha un incendi, al mateix carrer. El fum negre s'enfila al cel. Un míssil ha impactat contra la casa del veí. Hi ha mort una filla.

L’endemà, abans que s’acabi el dia, enterraran la nena, de dotze anys.

Aquella nit, després d’acompanyar les nenes al llit i de dir-los a cau d’orella que no corrien perill, en Mustafa i la Bayan van seure a parlar. En Mustafa ho tenia coll avall. La Bayan no ho veia tan clar. Van acabar de decidir-se abans que despuntés el dia. Volien anar-se’n de l’Iraq.

Tant de bo haguessin pogut agafar un avió i marxar d’allà. Però l’Iraq era com una gran presó. Sense un permís de sortida no podien anar enlloc; les fronteres estaven fortament vigilades. L’Iraq era una terra on era complicat entrar-hi, viure-hi encara més i marxar-ne gairebé impossible. En Mustafa, que encara era enginyer mecànic de l’empresa d’obres hidràuliques a la ciutat, va intentar fer contactes que els poguessin ajudar. Va oferir suborns, va reunir estalvis i va començar a traficar amb divises, buscant una escapatòria a la desesperada. Els seus fills no havien de créixer amb por.

Va néixer un noi, i la Bayan finalment podia dir que era Umm Ali, mare de l’Ali. Ho van celebrar; hi hagués guerra civil o no, un fill era igualment una font d’alegria.

Va passar un any, després dos, i al tercer la Bano va començar l’escola. En Mustafa li va aconseguir unes sabates decents; li va comprar una motxilla i una ampolla d’aigua. Tot de qualitat, això era important ara que entrava en una nova fase de la seva vida, es va dir a si mateix.

La Bano es va adaptar bé a la vida escolar; era madura per a la seva edat i havia passat molt de temps a dins de casa, on li agradava llegir durant hores. La Lara no tenia un comportament tan bo, i era més agosarada, sempre s’embrutava, s’aventurava a enfilar-se per les muntanyes de runa de les explosions a veure què hi trobava, jugava a fer guerres entre les ruïnes amb els cosins Ahmed i Abdullah. La Lara sempre era la que portava la batuta. Era la millor amiga dels dos nois i quan li convenia se les enginyava perquè s’enfrontessin entre ells. Com que era la filla mitjana, la deixaven campar més lliurement, i era més independent que la seva germana; la Bano s’havia acostumat a ser el centre d’atenció i d’admiració, i se sentia realitzada quan la gent es fixava en ella.

Per sobreviure a la inflació desbocada i tenir capacitat d'estalvi per fugir, en Mustafa i la Bayan treballaven a temps complet. Els avis tenien cura dels cosins mentre els pares eren a la feina.

Per aconseguir els passaports, en Mustafa es va inventar la història que havien d'anar de pelegrinatge a la mesquita de Zeinab, a Damasc. Zeinab era la neta del profeta Mahoma. Segons els xiïtes, estava enterrada a Damasc, mentre que els sunnites defensaven que descansava al Caire. Al cap de tres estius del míssil incendiari que havia impactat contra la casa dels veïns i havia causat la mort a la filla gran, les autoritats locals van aprovar la seva sol·licitud per fer el pelegrinatge.

Els pares no van dir a les nenes que ja no tornarien, no fos cas que aixequessin la llebre a la frontera, on els esperaven agents devots del servei d'intel·ligència, que segurament les interrogarien. Viatjarien amb poc equipatge, així no despertarien sospites que fugien.

El dijous abans de marxar, havien escollit la Bano alumna de la setmana a l'escola. Va rebre una petita placa, que va posar a la paret, a sobre del seu llit, i no entenia per què la seva mare estava feta un mar de llàgrimes. Ella estava satisfeta pel guardó i va penjar l'uniforme de l'escola pulcrament a l'armari, preparat per a quan tornessin del pelegrinatge.

El matí que havien d'iniciar la marxa, hi havia un eclipsi solar total. Havien sentit dir que et podies quedar cec si miraves directament el sol abans que s'amagués, per això la família es va quedar a dins de casa.

A la nit, en Mustafa no podia dormir. Feia dècades que les nits s'havien convertit en un malson. Era l'hora en què les milícies del partit Baas s'emportaven la gent, els enviaven a una tortura segura i a la foscor insondable dels calabossos de Saddam Hussein. Els soldats regiraven tota la casa mentre buscaven armes o manifestos i escrits prohibits. Esbotzaven la porta o s'esmunyien pels terrats on les famílies estenien la roba, guardaven trastos vells o criaven gallines. No hi havia cap finestra segura, ni cap porta, reforç ni pany que valgués per allunyar les forces de l'Estat. El veïnat es despertava amb els brams dels homes. Sabien que, quan el partit Baas arribava, ja es podien acomiadar de tot i de tothom.

En les pitjors èpoques del règim de terror —els atacs amb bomba i els enfrontaments al carrer— en Mustafa es regirava al llit, esperant que despuntés el dia. Els dies eren més segurs que les nits. Ell es quedava estirat en la foscor. No li calia obrir els ulls per saber que ben aviat clarejaria. Encara que el sol no hagués sortit, que es fes de dia era sentir els fornets Primus encenent-se, l'olor de pa acabat de fer, el rossec de les primeres passes al carrer, el xerric del mànec de la porta d'algú que s'afanyava a buscar pa de coca abans no s'acabés. L'alba era la primera crida a l'oració, quan encara era fosc. Només quan les paraules sagrades del muetzí s'havien esvaït, quan el matí arribava de debò amb els pagesos oferint iogurt grec, formatge feta, te i pa, només aleshores podia relaxar-se i dormir.

Si no senties que els fornets s'encenien ni l'olor de pa acabat de fer, senyal que hi havia un atac a la ciutat, o bé que hi havia avís d'atac, i aleshores l'estat era de *maneh al-tajawel*, és a dir, de toc de queda.

Aquell matí d'agost es van llevar abans de trenc d'alba, abans que arribés la calor. Tota la família es va entaforar en un cotxe, que anava tan carregat que cap d'ells no es podia girar i mirar la casa ni el terrat on la roba estesa aviat s'eixugaria al sol.

Van conduir pel desert. En aquelles planes sorrenques, abbàssides, mogols, turcmans, mongols, perses i otomans hi havien aixecat les seves civilitzacions. Tots ells havien lluitat ferotgement per fer seva Erbil, la ciutat dels quatre déus, tal com indica el seu nom. Allà Alexandre el Gran havia lluitat contra el rei Darios III de Pèrsia, allà els primers soldats de l'islam van presentar batalla per la seva fe, i aquella terra era el bressol de l'heroi guerrer Saladí, que va conquerir la ciutat de Jerusalem, ocupada per les croades.

Amb el pas dels segles, la ciutat havia tingut cada vegada més dificultats per créixer, situada com estava darrere d'unes altes muralles al capdamunt d'una muntanya que cada cop s'apropava més al cel. Era una muntanya feta per la mà de l'home, creada per la gent que aixecava noves construccions sobre les ruïnes d'aquelles que havien conquerit. A dins de les muralles ara només hi havia la ciutat antiga; l'assentament s'havia estès

extramurs per la plana, on quedava desprotegit tant de les tempestes del desert com dels enfrontaments amb les milícies.

La Bayan ja començava a penedir-se'n. Tot allò no acabaria bé. Casa seva era en aquelles terres. Allà era on havien de viure i morir.

En Mustafa li va estrènyer la mà.

—Al final ens en sortirem —li va dir.

Tot i que tenien un permís de sortida de l'Iraq, van haver de fer marrada quan arribaven a la frontera perquè no disposaven d'un permís d'entrada a Síria. Ja havia entregat la meitat dels diners i un parent pagaria l'altra quan en Mustafa truqués per dir que havien arribat al destí. No sabia pas quin era aquest «destí». I els traficants de persones tampoc, de moment.

La família de cinc estava enxubada en una petita embarcació, com molts altres refugiats. Havien salpat per creuar el riu Khabur, un afluent del Tigris. Les tropes iraquianes i sirianes patrullaven per les seves ribes respectives.

La Bayan va plorar al llarg del trajecte.

—No m'ho puc creure, abandono el meu país! Com puc abandonar el meu país?

La Lara, que ara tenia cinc anys, es mirava els seus pares perplexa. No era habitual veure'ls tristos. Eren ells que estaven per ella, la Bano i l'Ali. Però ara era ella qui els havia de consolar. Per què havien de fer aquell viatge si posava tan trist a tothom?

La Bano també estava neguitosa. En Mustafa va intentar entretenir-les amb un conte d'una nena que anava en una barca i queia a l'aigua. La nena va caure per la borda perquè no seia quieta, i un peix gros, descomunal, se la va menjar. En Mustafa buscava les paraules per al seu conte. El peix era enorme i la nena es va quedar a la seva panxa amb els altres nens i nenes que havia engolit amb el temps. En Mustafa només continuava parlant perquè tenia por dels soldats de la riba: si els veien els dispararien.

—I un bon dia el peix va escopir i va deixar tots els nens i nenes a la platja —va improvisar.

La Bano de sobte el va interrompre.

—Papa, avui morirem.

La mare es va estremir.

—Tinc la sensació que soc tan a prop de Déu —va dir la Bano a ningú en particular—. És com si fos als núvols i et mirés des de dalt. Els núvols són a sota meu. Et puc veure a sota meu, a la barca. Us puc veure a tots.

En Mustafa va començar a pregar.

«Déu, Al·là! No hi ha més Déu que Ell! És el Vivent, Ell és el Ferm! És Subsistent, tot ho sustenta! No li agafa gaire somnolència, mai no té gaire son. Ell posseeix tot el que hi ha dalt del cel i a la terra».

Tothom seia immòbil a la barca mentre en Mustafa recitava la segona sura de l'Alcorà, «Al-Baqarah» (La vaca). Sempre recorria a aquesta pregària les nits de terror i insomni al llit.

«De tots, Ell sap el seu present i el seu passat, el que tenen entre mans i el que tenen darrere. I ells, en canvi, res no endevinen, ni poden preveure, d'allò que Ell sap, llevat del que Ell vol que ells coneguin. El seu tron suprem té l'extensió de tots els cels i de tota la terra. Conservar-los res no li costa. Ell és l'Altíssim, Ell és Immens!».

Després de la pregària va demanar a Déu que protegís la Bayan i els fills, i, tal com mana la tradició musulmana, es va posar les mans davant de la cara, les va alçar i va bufar, com si volgués fer arribar la pregària a Déu. Finalment, es va girar de cara a les onades i va treure tot l'aire dels pulmons fins a quedar buit.

El motor es va aturar. Van lliscar cap a un banc de sorra i la barca va fer el primer contacte amb la costa siriana. Un cotxe que els esperava els va portar a la ciutat kurda de Qamishli, on van fer nit abans de viatjar a Damasc. A la capital de Síria, amb les seves façanes treballades, grans palaus i espies a cada cantonada, van trobar allotjament en una habitació petita.

Ningú no els molestava, i ells no molestaven ningú. La Bayan sentia que se li formava una capa de calor i pols acumulades. Trobava a faltar la seva cuina, la fresca de la seva sala d'estar, les germanes.

Al cap d'un mes a Damasc, van sortir-ne amb passaports iraquians i bitllets d'avió a Moscou.

A la capital russa, els van allotjar en un hotel d'Aeroflot, a l'aeroport de Xeremétievo. Un home va entrar a la seva habitació i els va donar un sobre

amb uns altres bitllets d’avió. El destí estava escrit en alfabet ciríl·lic: tenia quatre lletres.

Petició d’asil

—Tenen totes els cabells rossos! —va exclamar la Bano.

Vestida amb una samarreta verda lluent i una faldilla taronja, corria pel terra de fusta clara de l’aeroport. La Bayan havia comprat roba acolorida per als nens en un mercat de Damasc. La Lara duia un vestit d’un groc intens i l’Ali anava de vermell. La Bayan havia decidit que així li seria molt més fàcil tenir-los localitzats durant el trajecte.

Van caminar pel passadís de la novíssima terminal d’arribades i en Mustafa va poder descodificar el cartell que deia «Benvinguts a l’aeroport d’Oslo». El sostre alt estava revestit de fusta clara i les parets divisòries eren de vidre i formigó, mentre que el terra estava cobert de fusta laminada o lloses de pissarra. Mentre caminaven pel passadís, podien veure a un costat els boscos d’avets que acabaven de sobrevolar, i a l’altre els passatgers que estaven a punt d’embarcar. Van arribar a una mena de cinta transportadora i les nenes feien uns ulls com unes taronges mentre el terra les transportava.

Però la seva mirada estava posada sobretot en les persones.

—Cabells de princesa, de princesa de debò —va xiuxiuejar la Lara a la Bano.

Tenien els passaports i els visats en ordre, i van passar el control de la policia sense complicacions. Van arribar les maletes i ells van sortir de la terminal.

A l’exterior, la gent anava lleugera de roba perquè era un dia de setembre més càlid de l’habitual. Per als que acabaven d’arribar de l’Iraq,

feia fresca.

No havien vist mai tanta vegetació de cop. Fins i tot hi havia herba frondosa als marges de la carretera. A l'altre costat de la finestra del cotxe s'escolaven a tota velocitat grans extensions de bruc verd i de camps de cultiu. El bosc semblava que no s'hagués d'acabar mai.

I aleshores van veure uns quants blocs de pisos aquí i allà, després en van ser més, i tot d'una ja eren a la fondalada on s'estén la ciutat d'Oslo i van poder albirar més enllà el fiord i tot d'illes petites. Ara els portaven per carrers amb voreres, va aparèixer un túnel, i ja eren a la ciutat. Van anar directament a la comissaria.

—Em dic Mustafa Abobakar Rashid. Soc del Kurdistan iraquià i he vingut a sol·licitar asil per a mi i per a la meva família.

Van prendre nota de les seves dades i els van enviar al centre d'acollida i de trànsit de Tanum, on els van tornar a registrar i van passar entrevistes i revisions mèdiques.

—Quin lloc més horrorós —es va queixar la Bayan.

L'habitació que els havien assignat estava plena com un ou i hi havia gent per tots costats, gent que plorava, cridava i es barallava en totes les llengües de la capa de la Terra, tots ells amb grans gesticulacions.

—Aquí hi estarem bé —va dir en Mustafa—. No ens haurem de preocupar per aconseguir benzina i menjar. Mira, hi ha aigua a les aixetes, i és potable, i les estufes escalfen. I el més important de tot és que no hi ha guerra, i ningú que ens vulgui mal. Aquí podem dormir com un tronc.

Al cap d'uns dies els van traslladar a un centre destinat a persones que havien presentat una petició d'asil. En Mustafa era optimista.

—Ja veuràs que aviat tindrem una casa per a nosaltres —va dir a la Bayan.

La seva dona no ho veia tan clar, i li va demanar que intentés pressionar una mica aviam si així el seu cas s'agilitzava.

La Bano va començar a estudiar a l'escola del centre i va aprendre a cantar cançons infantils noruegues. Li van donar llibres i llapis de colors, mentre que a la Lara la van enviar a la llar d'infants amb l'Ali. En Mustafa va recórrer al pressupost del viatge per comprar un totxo de diccionari que costava cinc-centes corones. Cada nit s'hi abocava de ple.

—Si volem aconseguir una feina hem de dominar l'idioma —va dir mentre s'aprenia de memòria llistes de paraules.

Els mesos passaven. No s'havien mogut d'on eren. Qui sap, potser no els deixaven ni quedar-se. Els podien deportar. Al centre de refugiats de Nesbyen s'hi respirava tristor i desànim. N'hi havia que tenien problemes de salut mental. Joves que havien arribat esperonats per l'adrenalina i l'esperança ara s'ensorraven. Era ben natural que hi hagués problemes.

La Bayan es penedia i molt d'haver marxat! Quin error, pensava. Estava esgotada. Pel vol, per la por, per tot el que havia d'afrontar. A Erbil tenia una casa gran i un lloc propi on cuinar. Allà estaven tots cinc ficats en una habitació, i havia de fer cua per cuinar els àpats en un fogó elèctric ronyós.

La Bayan topava amb les dones somalis; tenia la sensació que feien el que els donava la gana i que desoïen les normes de la cuina. La Bano i la Lara es discutien amb tothom. L'Alinda havia pegat a l'Ali, per això la Lara va pegar a l'Alinda, i era així com la canalla passava els dies. Les paraulotes van ser les primeres adquisicions de vocabulari noruec que van fer la Bano i la Lara; hi havia infants que feia més temps que eren a Noruega. A l'Ali li havien robat les seves joguines, i algunes coses de la Bano i la Lara havien desaparegut. El somni de tenir tot de persones de qualsevol racó del planeta vivint en harmonia els uns amb els altres se sotmetia a una prova de foc en aquell lloc en què tothom es queixava i malparlava dels altres. A qui deixarien que es quedés? I qui se n'hauria d'anar? I com és que ells es poden quedar i nosaltres hem de marxar? Les rancúnies i la gelosia, no pas la unitat ni la solidaritat, eren la marca de la casa del centre d'acollida de Nesbyen.

I és clar que les coses a casa no havien estat pas fàcils, però en aquella terra eixorca, on les fulles havien caigut sobtadament dels arbres i tots els colors havien desaparegut, a la Bayan el Kurdistan se li apareixia amb una llum divina i rosada. El terra es va glaçar i la foscor es va instal·lar. La depressió estacional havia arribat molt abans que el rigorós hivern.

La Bayan mentia quan escrivia o trucava a la família.

—Sí, aquí tot és molt bonic —deia—. Tenim una casa, molt bonica i tranquil·la.

Se sentia culpable perquè mentia, però no podia afrontar dir a la família, relativament ben situada pels estàndards d'Erbil, que havien anat tan a menys.

—Recorda que el teu pare és enginyer —li insistia a la Bano, a qui agradava veure's en més bon lloc que els altres al centre.

En una de les entrevistes al centre d'acollida, en Mustafa va demanar si podien instal·lar-se en un altre lloc perquè vivien tots cinc atapeïts en una habitació.

—Així que vostè es pensava que podia arribar a Noruega i aconseguir una casa, eh? —va preguntar el que l'entrevistava mentre en Mustafa abaixava el cap.

L'octubre del 2000, quan feia poc més d'un any que havien arribat a Noruega, els van reallotjar en un barri d'habitatge social a Nesodden, una península situada dins del fiord d'Oslo. Es van traslladar a viure a un pis amb tres habitacions, una cuina verda i una petita sala d'estar.

Els hauria agradat més viure amb la majoria de la comunitat kurda, al centre d'Oslo, però miraven de treure-hi importància pensant que el ferri que et portava al centre de la capital no trigava ni mitja hora.

Nesodden era un lloc tranquil. A l'estiu, hi ha tot de camins i pistes que creuen la península de dalt a baix. Arran d'aigua, hi ha petites cales i zones per banyar-se. A l'hivern, els camins es converteixen en pistes d'esquí de fons, i la gent pot prescindir del cotxe fàcilment. És el lloc que trien per viure els que volen fugir de l'enrenou de la ciutat però que, quan en tenen ganes, encara poden arribar en poc temps a l'última producció de l'Òpera d'Oslo; és l'opció d'aquells que volen el millor de tots dos mons; i és a Nesodden on va acabar la família Rashid.

A mig curs, la Lara va entrar a primer i la Bano a segon, a l'escola de Nesoddtangen.

La Lara de seguida es va sentir exclosa. Ningú no volia jugar amb ella.

—No entenem res del que dius! —reien les altres nenes de la classe.

La Bano se'n sortia millor. Tot d'una, els papers s'havien invertit. La Bano, la mimada, era la forta, mentre que la seva germana Lara, la del

morro fort, la independent, semblava que perdés la confiança en si mateixa.

—No jugueu amb ella, que és tonta —deien les nenes a les altres alumnes quan se'ls apropava la Lara—. Aquest joc és per als que parlen noruec.

—Però si jo parlo noruec! —replicava la Lara.

—Ens referim als que el parlen correctament —li etzibaven.

Les germanes Rashid eren tan diferents dels altres en tants aspectes. Per a la carmanyola de dinar la seva mare els posava les sobres de la nit anterior.

—Ecs! Quina pudor que fan els teus dinars! —deia algú.

—No t'asseguis al nostre costat!

Les altres nenes tenien motxilles roses amb cors o Barbies, les de les germanes Rashid eren marrons i barates. Es ficaven constantment amb les motxilles, la roba de segona mà, els pares estranys, els accents estranys; fins i tot se'n burlaven perquè havien d'anar a classes de reforç de noruec:

—Què feu realment en aquestes classes de reforç? No sembla que hi aprengueu res!

Visca la diversitat.

Nesodden es té per una comunitat de mentalitat oberta, on coincideixen, més que en cap altra part del país, defensors de l'alimentació vegetariana i dels models d'ensenyament alternatius, i on la concentració d'artistes, tant consagrats com anònims, reforça el caràcter idíl·lic del lloc amb un color propi. Però la primera impressió que es van endur les dues germanes del Kurdistan és que allà eren de mentalitat tancada.

Les actituds d'assetjament no sempre es detectaven al servei d'acollida de tarda de l'escola, i cada dia algú amagava la motxilla de la Lara en un lloc diferent.

—Digue'm on és! —demanava la Lara.

—Eh? Com dius? És que no t'entenem!

Un dia li van abocar llet a les sabates. No va explicar mai a casa res de l'assetjament. La seva mare i el seu pare encara no havien trobat feina, estaven baixos de moral i trobaven a faltar el Kurdistan.

Però quan una nova banda de nois va començar a fastiguejar la Lara, ella finament l'hi va dir a la mare. La Bayan va anar a parlar amb els pares

dels nois i els va demanar que els fessin parar.

—Ploramiques! Acuseta! —van ser els insults que li van llançar l'endemà a l'escola.

—La meva mare va passar de la teva —va dir un dels que la burxava més—. No entenia res del que li deia! Ha, ha!

De debò que era allò, el paradís?

Havien anat a parar al lloc equivocat.

Al servei d'acollida de la tarda, a l'escola, les germanes normalment passaven l'estona assegudes dibuixant. La Lara sempre dibuixava princeses amb una llarga cabellera rossa i ondulada, els ulls blaus i vestits de colors pastel. Hauria pogut empaperar les parets de la seva habitació amb totes les seves versions de cabells rossos i tul rosa.

El traç de la Bano era més dur. Si dibuixava princeses, les seves sempre tenien la pell bruna i els cabells negres.

—No són d'aquest color —va dir una nena a la Bano.

La Bano la va fulminar amb la mirada.

—És el meu dibuix —va contestar—. Dibuixaré el que vulgui.

—Però si és molt lleig.

La Bano va continuar amb el mateix color. Va pintar la cara més i més fosca. Va afegir-hi traços més gruixuts de cabells negres.

I aleshores va aixecar el dibuix i el va ensenyar.

—Ara sí —va dir—. Ara és exactament com la vull.

La Bano va trobar una xinxeta i va clavar la nena de pell bruna a la paret.

La Lara mirava fixament la seva germana gran.

Així era com volia ser ella. Va aixecar el cap subtilment i va deixar la cera de color groc damunt la taula.

Un lloc a la llista

Sigues ric o mor en l'intent.

Fòrum de debat de les Joventuts del Partit del Progrés, ANDERS BEHRING,
11 d'agost de 2003

Camina en direcció a la plaça de Youngstorget, d'esquena a la part oest de la ciutat.

L'endemà de Cap d'Any va rebre la invitació per a la reunió inaugural. Havia marcat la data al calendari i s'havia arreglat per a l'ocasió amb un conjunt de jaqueta i pantalons. Últimament vestia així, amb un vestit corrent, que no quedés molt de mudar, però d'aparença cara. Tenia traça a portar roba amb estil que semblés cara; ho havia après de la seva mare. Ella trobava ofertes a les rebaixes i els donava un aire exclusiu combinant-les amb el seu físic de rossa glamurosa. D'ella també havia après a tractar la roba amb delicadesa. Després d'haver-la portat, la col·locava en penjadors o la plegava pulcrament i la desava al calaix. Quan arribava a casa, sempre es canviava de roba, així les peces més bones, les de marca, li duraven més.

Caminava dret com un fus pel carrer brut de fang i neu fosa. El pas era una mica contingut. Ell es tenia per un metrosexual; s'hi mirava en el vestir, es maquillava i utilitzava reforçants capil·lars. Havia fet una comanda de Regaine als Estats Units, un producte que prometia frenar la caiguda de cabells i regenerar els fol·licles. Encara podia dissimular la seva calba incipient amb un bon tall de cabells, però les entrades no. Hi havia moltes coses de la seva aparença física que no li agradaven i es passava hores

davant del mirall. Massa temps, segons els amics, que després se'n reien quan s'excedia amb el maquillatge. Quan va començar a posar-se una base, encara s'hi ficaven més. És un corrector, replicava ell. A l'estiu es posava pólvores bronzejadores, i tenia tota una col·lecció de locions d'afaitar al bany.

El nas era nou. Un cirurgià experimentat l'hi havia fet una petita incisió, havia extret una mica d'os i de cartílag de sota el pont i havia tensat la pell abans de cosir-la al seu lloc. Quan li van treure l'embenatge, el nas era exactament com el volia, com havia de ser, amb un perfil recte, clar i ras: un nas ari.

A l'institut s'havien rigut del seu nas boterut. El bony de l'os li havia fet nosa des que era adolescent. Més endavant es va queixar als amics que la forma del nas li donava aparença d'àrab. Tan bon punt s'ho pogués permetre demanaria hora per operar-se a Bunæs, una de les clíniques de cirurgia plàstica més capdavanteres de Noruega. També havia preguntat per un trasplantament de cabells, però li havien dit que els resultats no estaven clars i que el procés de trasplantament podia deixar cicatrius lletges, per això encara no s'hi havia decidit.

Havia de creuar el barri governamental i, per guanyar temps, va travessar l'edifici principal passant pel vestíbul situat a la planta baixa de la seu de la presidència. Aquesta era la ruta més ràpida; t'estalviaves haver de fer tot el tomb per l'edifici que anomenaven la Torre i guanyaves metres i uns quants minuts.

Al barri governamental s'hi fusionava el funcionalisme amb el brutalisme de la dècada del 1950. Erling Viksjo, l'arquitecte del moviment modern escandinau que el va projectar, va gosar demanar a Pablo Ruiz Picasso si li dissenyaria els murals per al complex de despatxos del govern noruec. Atret per la tècnica del formigó en brut que utilitzava l'arquitecte noruec, l'artista va acceptar fer-li uns esbossos. Si els agradaven, els noruecs els podrien utilitzar. El projecte es va portar amb el secretisme més absolut, sota el nom en clau d'Operació Pedersen. Primer van marcar les línies de Picasso al formigó, després van encastar tot de còdols al mur i en acabat van omplir les línies amb sorra. Era la primera obra monumental de Picasso. Els relleus dels seus *Pescadors* ocupaven tota la façana lateral d'un

dels edificis, i si tenies la sort que et convidaven a una de les plantes superiors podies contemplar més obres de Picasso a les parets de l'escala de la Torre.

El despatx del primer ministre se situava a les últimes plantes de l'edifici, a la dissetena. Kjell Magne Bondevik, del Partit Democristià, n'era el titular aquell vespre de gener del 2002, amb temperatures més suaus que de costum. En aquells moments el despatx era buit perquè el primer ministre es trobava a Xangai, on acabava de degustar una varietat de plats de peix que havien preparat xefs xinesos i noruecs amb ingredients crus dels vivers de la costa noruega. En el seu discurs, el primer ministre va parlar amb entusiasme sobre l'aqüicultura i va oferir amb generositat els coneixements dels noruecs en indústria pesquera a milers de xinesos.

Un edifici governamental de principis del segle xx es va conservar mentre s'esfondrava l'antic barri d'edificis neoclàssics; la seva decoració s'inspirava en motius medievals i n'incorporava del Dragstil (estil drac), trets de la crònica dels reis de Noruega escrita per l'historiador Snorri Sturluson. Als frontons que flanquejaven l'entrada principal hi havia escrites les paraules d'obertura de l'himne nacional: «Sí, estimem aquest país», amb les notes musicals gravades a continuació. Els edificis que el jove Anders creuava en aquell moment acollien la seu del poder de Noruega. Allà hi havia el Tribunal Suprem, l'oficina de la Presidència i els departaments governamentals més importants.

Per accedir a l'altre centre de poder —el Youngstorget— s'havia de travessar la plaça Einar Gerhardsen, on hi havia una font de planta circular baixa, buida ara que era hivern. Des d'allà, un camí estret conduïa a Mollergata. Just a mà esquerra hi havia el número 19, la comissaria que els nazis havien utilitzat com a sala de tortures durant la Segona Guerra Mundial. El col·laboracionista Vidkun Quisling hi havia estat detingut després de la derrota nazi, fins que un escamot d'afusellament el va executar una nit d'octubre del 1945.

A l'altre costat de la plaça s'alçava un edifici de totxo vermell imponent. Al capdamunt de la façana hi havia una rosa i unes lletres grosses on deia «Arbeiderpartiet» (Partit Laborista). Monumental com era, l'edifici constituïa una reminiscència d'un dels gratacels de Stalin a Moscou —per

bé que a una escala més modesta—, una picada d'ullet al funcionalisme dels anys trenta.

Totes les organitzacions sindicals s'havien instal·lat en aquesta part de la ciutat. La Casa del Poble, on la Confederació de Sindicats tenia la seu, dominava tot un lateral sencer de la plaça. A la cantonada entre els dos edificis hi havia una estàtua de bronze de gran alçada: un obrer carregant una maça a l'espatlla, camí de la fàbrica. Cada Primer de Maig es deixava una corona als seus peus. Era allà, a Youngstorget, on milers de socialistes, comunistes i afins al Partit Laborista es concentraven abans d'iniciar la seva marxa pels carrers d'Oslo per celebrar el Dia Internacional del Treballador.

Mentre l'home del vestit creuava la plaça, la zona es veia una mica decrèpita, amb locals comercials buits. El barri tenia la reputació de ser un dels més sòrdids d'Oslo, una zona de clubs de striptease i de petits bars de kebab. Però ben aviat tot canviaria. Els rockers se'n farien els amos. Els fanàtics de la música obririen bars i cafès i els hípsters començarien a fer-hi cap per escoltar nous grups de música i beure cervesa.

En el seu cas, ell s'estimava més els bars i els clubs nocturns per als joves de l'oest de la ciutat amb les butxaques ben plenes de diners. Vivia just al costat de Frogner Park, que per a ell era el districte d'Oslo més distingit. Tant li feia si el pis que compartia amb alguns estudiants de l'Escola de Comerç era fosc i poc acollidor, la ubicació era exclusiva.

I, d'altra banda, aquell barri decrèpit era on vivien els alternatius, els d'esquerres, els immigrants i els que rebien ajudes socials. Una quarta part dels alumnes de l'escola Mollergata eren de Somàlia, i només una petita minoria eren membres de l'ètnia noruega.

Enganxat a la mateixa fortalesa del Partit Laborista, hi havia un edifici molt més baix, pintat d'un rosa pastel. Tenia una entrada discreta al costat d'una peixateria. A la façana, unes lletres lluents anunciaven «Fremskrittspartiet» (Partit del Progrés).

Va obrir la porta i va pujar a la primera planta. A l'escala veia cartells amb eslògans com ara «Ets únic!» i «Nascut lliure. Asfixiat a mort pels impostos». A les oficines hi havia penjada una gran bandera amb el logo de les Joventuts del Partit del Progrés. I a la paret del lavabo també hi tenien penjats retalls de premsa amb declaracions de l'Esquerra Socialista.

A la butxaca hi portava un paquet de Lucky Strike, un encenedor i una ploma. Ell era dels que prenia notes.

—Anders Behring.

Va dir el seu nom amb claredat, posant èmfasi en cada síl·laba.

—Que vens de l'estret de Bering? —va dir rient en Thomas Wist-Kirkemo, un dels primers a arribar.

—Doncs mira, sí —va respondre l'Anders—. Segurament soc parent de Vitus Bering, el danès que el va descobrir.

Ara s'estimava més fer servir el nom de la seva mare, sonava més fi i selecte que el cognom de pagès del seu pare.

Les oficines eren plenes de cendrers. La sala feia tuf de burilles de cigarret ràncies. Hi havia piles de llaunes de cervesa escampades per terra. La sala s'utilitzava per a reunions i per a festes, de vegades les unes s'encadenaven amb les altres.

Algú de l'àmbit municipal era allà per dirigir la reunió. No tenia gens de pressa per començar: de moment havien arribat molt pocs. Però finalment va engrapar el martell per obrir la sessió i tothom es va presentar. Eren cinc. Els van explicar breument les polítiques del Partit del Progrés abans de la constitució formal de la seu Oslo Oest.

—Qui de vosaltres es vol presentar com a candidat? —va preguntar el líder.

Tots van aixecar la mà.

—Molt bé. Aviam, qui és el més gran aquí?

Era en Thomas Wist-Kirkemo. Tenia quatre anys més que l'Anders, i el van escollir president per unanimitat. Després havien d'escollir el vicepresident. L'Anders va aixecar la mà de seguida i va dir:

—A mi això m'agradaria.

Ningú més no va reclamar el càrrec, així que va ser tot per a ell. Als altres tres els van fer membres del comitè. Hi va haver una ronda d'aplaudiments per les eleccions i tot seguit van decidir d'anar a prendre una cervesa al Politikern, un bar per a joves polítics ambiciosos a la porxada de Youngstorget.

L’Anders estava de bon humor. Havia estat membre del Partit del Progrés des que tenia divuit anys —fins i tot havia estat membre del comitè de la delegació d’Uranienborg-Majorstuen—, però no s’hi havia compromès fins que no havia rebut la invitació del partit, que volia construir la seva branca juvenil, perquè formés part d’una de les noves seccions de joves locals que volien crear a Oslo.

Aplaudia el que els altres deien i no es quedava curt en elogis als altres. Escoltava més que no pas parlava i era més reservat de l’habitual en comparació amb les discussions que tenia amb els amics. De vegades podia ser bastant provocador i no cedia mai davant dels altres. Quan sortia per la ciutat, no era gens estrany que acabés ficat en picabaralles on hi havia cops i empentes, però poques vegades participava en pallisses pròpiament dites.

Per tant, a partir d’aleshores aquells cinc —ara eren un grup, una banda — haurien de fer pinya per canviar Noruega.

—Hem de deixar la nostra empremta a l’Ajuntament —deia l’Anders—. Aconseguir que s’apuntin més joves. —Els altres feien que sí amb el cap. Aquella nit van estar d’acord en tot—. El problema amb el Partit Laborista —va continuar— és que, amb ells al poder, és impossible fer-se ric!

Després de la reunió, l’Anders se’n va anar passejant amb el seu nou càrrec. Els carrers s’anaven eixamplant a mesura que avançava, la roba dels aparadors s’encaria, les voreres començaven a estar flanquejades per pollancres, escapçats per l’hivern, i apareixen cases unifamiliars amb jardí.

I aquí el tenies, el vicepresident de les Joventuts del Partit del Progrés, de la delegació Oslo Oest, camí de casa.

Feia temps que havia abandonat els ideals de la seva etapa de grafiter. Havia fet un gir cap a una direcció completament contrària. Els entorns grafiters eren més vermells que blaus, i els concerts del moment es feien al Blitz, on l’antiracisme era una de les màximes prioritats. L’Anders ara s’havia implicat en el partit que havia estat més actiu en l’ofensiva contra els grafiters. Ja havien passat uns quants anys des de la seva última detenció, quan duia a la motxilla esprais i un martell d’emergència robat i dibuixava bombes en un pont a Storo, al nord d’Oslo. El van multar amb

tres mil corones i finalment va plegar. Llavors ell ja estudiava a l'institut de batxillerat de Hartvig Nissen, un centre especialitzat en art dramàtic, en què bona part dels estudiants tenien aspiracions artístiques. Els texans balders de Psycho Cowboy i el kebab noruec no tenien cabuda entre els esnobs culturetes i aspirants a actors, i si bé havia estat una satisfacció que el triessin de delegat de classe, no s'hi acabava de trobar còmode. No entenia els codis, els altres el veien com un inadaptat social, i al cap d'un any se'n va anar.

Va començar segon de batxillerat a l'Escola de Comerç d'Oslo. I fins i tot en aquell entorn conservador va mantenir el seu estil grafiter durant un temps. Continuava caminant amb el pas oscil·lant, fatxenda, com als videoclips del Bronx. Alguna gent es reia d'ell a la cara quan recorria a expressions pakistaneses o parlava com les bandes urbanes. Però corria el rumor que amb ell no t'hi podies ficar.

—Està sonat, val més que no t'hi acostis —els havien advertit als seus nous companys de classe.

Així doncs, es va tornar a reinventar. Ara el que es portava eren els Levi's ben arrapats i els polos, i si tenien el petit cocodril al pit molt millor. Va adoptar una nova manera de parlar, més educada i ben articulada, i va substituir els trets distintius de la part est de la ciutat per girs de paraules més refinades. Va adoptar un somriure i un posat afable. A l'Escola de Comerç es va trobar en companyia d'aspirants a nens prodigi de les finances amb la mirada posada en les herències que els caurien, al costat de yuppies amb unes ganes terribles de fer calés ràpids. Fora de l'escola treballava a mitja jornada per a Telia fent telemàrqueting; promocionava de tot, des de revistes de cacera, pesca i música fins a targetes de rascar, calendaris de vi i novel·les policíaques. Va demostrar que tenia un do per a les vendes, però molt aviat va acabar treballant sobretot en la secció d'atenció al client perquè tenia molta mà esquerra per a les queixes. El cap va veure en ell una persona responsable i li va confiar tasques que estaven per sobre del que s'esperava d'ell.

A l'institut va començar a especular amb accions, i un dia va guanyar dues-centes mil corones en una única transacció. Això el va esperonar a continuar operant amb accions, i cada vegada s'agafava més dies lliures.

Amb el pas dels dies pràcticament no tenia temps per anar a classe, i just abans de Nadal, a l'últim any de batxillerat, va enviar una carta a l'institut.

«Els faig saber que després de considerar-ho a fons he decidit no continuar amb el tercer curs. Gràcies pel temps que he passat a l'escola, ha estat d'allò més instructiu». I entre parèntesis, a sota, va escriure: «PD: (Només una broma) Si no hagués de fer francès continuaria estudiant».

La seva mare es va enfadar quan li va explicar el que havia fet. S'havia tornat tan tossut, li va dir ella, i la preocupava el seu futur. Sempre havia tret bones notes, sovint excel·lents, per què havia de deixar els estudis a sis mesos per als exàmens finals? Però el seu fill de divuit anys tenia coses urgents per fer, i l'escola era un impediment.

Va dir als seus companys que ell no volia tenir ningú que estigués per damunt seu i que es quedés la millor part dels beneficis. Va dir al seu cap que volia deixar la feina i muntar la seva pròpia empresa. Era allà on faria calés. I mentre els seus companys de l'institut triaven universitat, ell dedicava totes les energies a convertir-se en un milionari.

Amb les feinetes que tenia i la seva habilitat per estrènyer-se el cinturó, tenia un capital inicial de cent mil corones per muntar l'empresa, Behring & Kerner Marketing, que gestionaria amb un amic. Tenien una oficina al soterrani de la casa adossada de Konventveien on s'havien traslladat a viure la Wenche i l'Anders després que l'Elisabeth emigrés a Califòrnia. Tenia una idea de negoci brillant. I sí que havia dit al seu antic cap per què se n'anava, però també l'havia enganyat, perquè abans de deixar Telia havia accedit a una base de dades d'estrangers a Noruega, gent a qui ell anomenava «clients de màxima prioritat, els pesos pesants», i havia copiat la base de dades d'amagat. Ara podia telefonar a tots aquests clients i oferir-los trucades amb una tarifa més baixa.

Però va resultar que no era tan fàcil fer-se ric en dos dies. Bona part dels clients no veien del tot clar que els truquessin dos nois tan joves i van continuar fidels a Telia. Després l'Anders es va barallar amb en Kerner; més tard el deixaria per un incompetent. Es va prometre que no tornaria a iniciar mai més un negoci amb un amic que no tingués experiència en vendes. Al cap d'un any va plegar; s'havia fos tot el capital.

L'Anders va tornar a les vendes per telèfon. Ben aviat el van ascendir a cap de l'equip. Estrenyent-se el cinturó i fent guardiola, va aconseguir acumular prou capital per iniciar un nou negoci. Tenia una altra idea. Volia construir bases de dades de gent rica, inversors potencials en la indústria i el comerç, i després vendre aquestes bases de dades a qui hi pogués estar interessat. Però no va trobar la manera de localitzar la informació que necessitava i va haver de descartar la idea.

Aleshores va decidir que la publicitat era el que buscava: al cap i a la fi, ell era un venedor.

Va muntar una empresa que venia espais publicitaris a l'exterior, amb l'objectiu de debilitar un dels grans del sector oferint-los a un preu més baix. Clear Channel tenia contractes amb propietaris per desplegar publicitat a tota la ciutat, però mentre que el preu de compra d'espai publicitari havia pujat considerablement per a l'anunciant, els propietaris continuaven rebent el mateix lloguer. El seu pla era trucar-los a tots i oferir-los una mica més de diners dels que els pagaven. Però primer necessitava els números de telèfon dels propietaris i de les empreses, i eren inaccessibles. Valien diners i s'obtenien a les oficines públiques.

Un dia, mentre donava voltes a la idea, va ensopegar amb en Kristian, el veí els pares del qual l'acompanyaven en cotxe als partits de futbol. Després d'una conversa breu al carrer, l'Anders li va oferir feina en el seu negoci de propietari únic i en Kristian, avorrit de la feina que tenia, va acceptar.

Van trobar un local a un preu assumible a Øvre Slottsgate, a les oficines d'un bufet d'advocats. El lloguer els donava dret a utilitzar el menjador, on compartien nevera amb Geir Lippestad, l'advocat i amo del bufet. De vegades els nois dinaven amb en Lippestad, que en aquell temps representava el neonazi Ole Nicolai Kvisler, acusat de l'assassinat de Benjamin Hermansen, un noruec d'ascendència ghanesa de quinze anys, en un barri de la perifèria d'Oslo. L'Anders va mostrar un interès especial a parlar sobre el cas amb l'advocat, de cos magre i cap més aviat poc poblat.

L'Anders estava ocupat establint contactes i construint xarxa. El seu somni era entrar en una lògia maçònica i intentava trobar algú que el proposés com a membre, algú a qui pogués llepar el cul, com deien els seus

amics. Quan tingués un peu ficat a la lògia, aleshores estaria entre l'elit, segons ho veia l'Anders.

—Realment tens l'habilitat de manipular la gent! —li deia el seu nou soci amb admiració.

En Kristian estava impressionat pel talent del seu soci per aconseguir el que volia. A l'Anders li havien deixat accedir als ordinadors de l'Agència de Serveis Municipals per a l'Urbanisme i la Planificació i havia copiat tot el que necessitava, i no havia hagut de pagar ni un cèntim. Aquella sí que era una bona manera de començar. Amb tot, al cap d'un any el projecte es va quedar sense fons, i ben aviat va deixar de pagar les factures del lloguer i del telèfon. L'Anders va vendre l'empresa a una companyia que treballava amb tanques publicitàries a gran escala, i en va sortir amb la mateixa quantitat de diners amb què havia iniciat el negoci. No havia guanyat ni perdut res. En Kristian, per la seva banda, va decidir treballar per a l'empresa que els havia comprat, i els dos nois es van separar.

A l'Anders se li havia ocorregut una nova manera de fer-se ric. Els plafons publicitaris podien ser mòbils. I aleshores no calia que paguessis res per l'espai, perquè el carrer era gratuït. Va decidir que contractaria una persona amb estudis en situació d'atur perquè circulés amb bicicleta per la ciutat amb els plafons clavats a un remolc. Va fer-ne un prototip al soterrani de casa i va negociar un contracte amb Platekompaniet, una cadena de botigues de discos i DVD. Va enviar l'invent a circular per la ciutat però la construcció no era prou sòlida i, el primer dia, el plafó va sortir volant i va causar lesions a una dona que passava pel carrer. El negoci va plegar; no havia generat cap ingrés.

Els amics de l'Anders van fer broma pel fet que havia insistit en trobar una persona amb estudis a l'atur per portar una bicicleta. Després que no anés dient que l'educació no servia per a res. Ell, que no havia acabat el batxillerat, es vantava d'haver estudiat prou per adjudicar-se el títol de llicenciat en Gestió Empresarial, i d'haver acabat el programa d'estudis del Màster d'Administració d'Empreses.

En aquella època també participava en el curs de formació del Partit del Progrés per ocupar un càrrec polític. La primera tarda es van centrar en la ideologia i, segons el programa, «els grans noms del que avui anomenem

liberalisme, com John Locke, Adam Smith i Ayn Rand». En la sessió següent van tocar la història del Partit del Progrés, i la tercera tarda els aspirants a polítics havien de fer discursos sobre temes clau per al partit. A més, els ensenyaven a difondre el missatge, i l'Anders s'hi va trobar molt còmode: al capdavall vendre era el seu fort. Passava que només havia tingut una mica de mala sort.

Tenia unes ganes irrefrenables de fer-se ric…

No es va perdre cap de les reunions de la seu d'Oslo Oest. Van projectar activitats encarades a la cursa per a les eleccions a l'Ajuntament d'Oslo el 2003. No obstant això, hi havia poca assistència a les reunions, i no en sortia gaire cosa. Ell i en Thomas Wist-Kirkemo no es portaven gaire bé, que diguéssim. En Thomas va pensar que no acabava de trobar la manera de relacionar-se amb el seu vicepresident i el va convidar a prendre unes cerveses per conèixer-lo millor.

L'Anders desbordava d'idees per fer-se ric. Quan en Thomas desviava la conversa cap a qüestions més personals, l'Anders callava i li sortia amb evasives, o canviava de tema per tornar a les seves idees de negoci.

En Thomas també cavil·lava idees per muntar una empresa i es preguntava si potser podrien treballar junts.

—Gràcies, però no. No barrejaria mai els negocis i l'amistat —va contestar l'Anders.

Quina amistat, va pensar en Thomas.

L'Anders va continuar parlant dels seus projectes empresarials. Ara estava pensant de canviar la bicicleta per un cotxe i clavar els plafons en un remolc; un cotxe era més consistent.

Van fer petar la xerrada fins tard, fins que se'n va anar a casa. Quan en Thomas va tornar al seu pis d'estudiants de Kringsjå, la seva nòvia ja dormia. Tot just ficar-se al llit, ella es va despertar.

—T'ho has passat bé?

—Una mica avorrit. He anat a fer un beure amb en Behring i és tan difícil coneixe'l —va sospirar—. No sé què fer amb ell. Per una banda és molt ambiciós, però per l'altra és com si estigués buit per dins.

L'Anders estava cada vegada més involucrat en l'entorn social de les Joventuts del Partit del Progrés. Tots eren més o menys de la mateixa edat, la majoria no tenien parella, i era un ambient obert, lliberal. Com a part de la seva estratègia per atreure nous afiliats, els líders juvenils animaven els membres a participar en activitats socials.

Al grup d'Oslo Oest va conèixer una noia que tenia la mateixa edat que ell però que ja havia iniciat dins del partit una carrera professional pròpia. La Lene Langemyr era seca com un bacallà, tenia una expressió múrria, i els cabells curts i esvalotats. Espavilada i sempre amb una resposta a punt, va entrar en la vida de l'Anders sense esforçar-s'hi gaire. Anaven junts abans, durant i després de les festes; es visitaven l'un a casa de l'altre, miraven pel·lícules i parlaven; anaven d'excursió i assistien a reunions amb els altres aspirants polítics.

Es van enamorar. Ella el trobava intel·lectual i fascinant. La Lene reia quan li deia que ella no era precisament estudiosa mentre ell la instruïa sobre Adam Smith i Ayn Rand.

Ella era de Grimstad, una ciutat del sud de Noruega, no gaire lluny d'on havia crescut la mare de l'Anders. Però en realitat havia nascut a Nova Delhi. L'havien deixat a la porta d'un de tants orfenats de la ciutat un dia d'abril del 1979. Al cap de sis setmanes l'havien portat a Noruega. Un diumenge de Pentecosta, un matrimoni esperava a l'aeroport d'Oslo l'arribada d'una nena remenuda. Al dossier informatiu de l'agència d'adopcions hi havia un avís: «Si no creieu que un infant de pell bruna pugui encaixar a casa vostra, no us arrisqueu a adoptar un nadó d'un altre país», perquè aquests nens «pot ser que tinguin la pell molt fosca». I, a més, amb l'edat, encara es podia enfosquir més.

La Dolly, com l'anomenaven a la casa d'acollida de menors, es va trobar vivint enmig d'una família ja organitzada amb tres germans més grans. Va intentar emular-los, va desenvolupar un cos fort i veloç, volia demostrar que era tan dura com ells i no plorava mai quan es feia mal. Als vuit anys va aprendre a disparar una arma d'aire comprimit; li encantava anar al camp de tir i que se l'emportessin a caçar i a pescar.

La Lene no tenia cap interès a buscar les seves arrels. De què serviria? Era noruega i tenia una família que l'estimava. Però de tant en tant el sentiment d'haver estat rebutjada l'aclaparava.

—La meva mare no m'estimava —havia dit a l'Anders—. Si no, no m'hauria abandonat.

Lluitava contra el sentiment de culpa per no estar a l'altura: feia campana, volia escapar-se de casa, trencar totes les normes possibles. Va deixar el batxillerat el segon any i va trucar a l'oficina de reclutament del Servei Militar. L'estiu que va fer els divuit anys es va sotmetre a la revisió mèdica i li van trucar perquè passés les proves d'admissió al Camp Madla, l'acadèmia militar més gran de Noruega, als afores de Stavanger.

—Ui, d'aquí a una setmana tornaràs a casa —va predir la seva mare.

Al cap de dues setmanes ja l'havien escollit per representar els altres reclutes. Ella era la primera dona, i la primera recluta de pell morena, que ocupava aquest càrrec.

La Lene estava decidida a ser noruega i la feia sortir de polleguera que els reclutes musulmans fessin maniobres per no menjar quan els servien porc. No empatitzava amb els que demanaven a la cuina que utilitzessin pots i paelles especials per preparar els àpats respectant les normes de la gastronomia halal.

—I si hi ha una guerra, què? La cuina de campanya s'haurà d'emportar a les missions olles i paelles especials per a vosaltres? No. Tothom s'ha d'adaptar a les situacions —els informava ella.

Adaptar-se, tal com havia fet ella. Ho sentia de tot cor. Aquells nois havien nascut a Noruega; eren noruecs i no podien pretendre rebre un tracte especial.

—Et fan treure tot l'odi. És que és tan frustrant —va dir més endavant a l'Anders—. La meva mare sempre deia que allà on vagis, t'has d'adaptar a la seva manera de viure. Per respecte. I això és el que han de fer ells. —Les forces armades haurien de defensar la integració, no la segregació.

Van ser les experiències a l'exèrcit les que la van motivar a ficar-se en política. S'havia traslladat a Tromsø, on s'havia posat en contacte amb dos partits de dretes i els havia demanat que li enviessin informació.

Les Joventuts del Partit del Progrés van ser les primeres a enviar-n'hi. Al cap d'uns mesos, la Lene era la seva líder a Tromsø i presidenta regional d'organització del comtat de Troms. L'octubre del 2000, el diari de més tirada de Noruega, el *Verdens Gang*, li dedicava un llarg article: «De pell fosca i líder de les Joventuts del Partit del Progrés». S'havia trencat una barrera, deia el diari. Se citava la Lene: «Polítiques migratòries més severes i el reforç de l'exèrcit, això és per a mi el més important».

Però es va cansar de Tromsø i es va traslladar a la capital noruega, on va treballar de responsable d'una botiga de roba del centre comercial Oslo City. Quan abaixava la persiana, se n'anava amb sabates de taló fins a Youngstorget. Un cop allà, es passejava per la seu del Partit del Progrés o preparava reunions i discursos. I va ser aquí on va conèixer l'Anders.

Tenir una actitud crítica amb l'islam era el pa de cada dia entre la Lene i l'Anders en aquell temps. Pel seu aspecte, sovint confonien la Lene amb una noia pakistanesa i era objecte d'alguns comentaris al carrer.

—Vesteix-te! —li cridaven els homes musulmans si portava un vestit de tirants estiuenc.

Es queixava a l'Anders que els homes de vegades l'assetjaven quan anava lleugera de roba, i es fregaven contra ella a les cues o la magrejaven al carrer. L'emprenyava que fossin els immigrants, i no els noruecs, els que posaven en dubte la seva condició de noruega. Sentia que estava més exposada que les seves germanes rosses, i si intentava comprar una salsitxa fumada amb cansalada en una paradeta, li preguntaven si era conscient que portava porc.

—Ja ho sé, i m'encanten —responia la Lene, accentuant la cantarella de Grimstad.

A l'Anders li va explicar que quan havia estat crítica amb l'islam li havien advertit: «Nosaltres fem el que volem amb les nostres dones, o sigui que no t'hi fiquis o te'n penediràs».

—Ser dona en aquella cultura ha de ser horrible —li va dir un vespre quan estaven tots dos sols.

El Partit del Progrés era un partit jove. Anders Lange, anticomunista i enginyer forestal, n'havia posat els fonaments el 1973 amb l'ALP, el Partit d'Anders Lange per a una Forta Reducció dels Impostos, les Obligacions i la Intervenció Pública. La intervenció de l'Estat havia de ser mínima, en clara contraposició a l'Estat del benestar dels laboristes. A la campanya electoral del 1973, el partit va rebre el suport del règim de l'apartheid de Sud-àfrica. Del règim ugandès d'Idi Amin va dir: «Els negres necessiten que els blancs els manin».

Era crític amb la lluita per l'alliberament feminista i amb prestacions socials com la baixa per maternitat.

«Qui hagi passat una bona estona amb el marit al llit després no es mereix cap ajuda econòmica», havia dit en un dels seus discursos.

Però al cap d'un any d'haver fundat el partit, l'excèntric racista va morir i el jove i ambiciós Carl Ivar Hagen el va succeir com a president de la formació política. El 1977 van canviar el nom pel de Partit del Progrés, i els primers anys van obtenir entre el 3 % i el 4 % dels vots. El que havia començat a principis del 1970 com un moviment de diversos ciutadans contra els impostos i altres obligacions va derivar en una atractiva proposta populista en l'era yuppie dels vuitanta, en què el país va entrar de ple en l'esperit liberal de l'època. Tot i això, el partit no era precisament la tendència dominant i no va aconseguir atraure la massa de votants.

I aleshores va arribar la carta d'en Mustafa: «La seva lluita és inútil, senyor Hagen! L'islam, l'única fe veritable, serà el vencedor també aquí a Noruega».

Era el 1987. La quantitat de demandants d'asil i de refugiats que arribaven a Noruega s'havia disparat. D'un centenar de peticions anuals, la xifra s'havia enfilat a gairebé nou mil el darrer any. El govern laborista havia engegat una campanya informativa per explicar a la gent per què Noruega hauria d'acceptar més refugiats.

En un míting electoral del Partit del Progrés a Trøndelag el president Hagen va començar a llegir en veu alta fragments de la carta: «Al·là és Al·là i Mahoma el seu profeta», va llegir. «Arribarà el dia en què les mesquites

seran tan habituals a Noruega com ho són ara les esglésies. Els meus besnets ho veuran. Jo sé, tots els musulmans de Noruega saben, que la població noruega un dia trobarà el camí de la fe, i aquesta terra esdevindrà musulmana! Tenim més fills que vosaltres, i cada any arriben a Noruega un nombre considerable de veritables creients musulmans, homes en edat fèrtil. Arribarà el dia en què la creu dels infidels s'esborrarà de la vostra bandera!».

L'amenaça va generar l'esglai general dels oients. La carta d'en Mustafa havia estat un punt d'inflexió en el debat sobre la immigració, que aquell any havia acabat centrant la campanya electoral. Més endavant, es va saber que la carta era falsa. S'havien ficat de peus a la galleda, però Hagen va defensar la seva innocència: ell s'havia limitat a llegir una carta que havia rebut.

En qualsevol cas, el partit havia triplicat el suport dels simpatitzants en comparació amb les eleccions generals de dos anys abans, i va obtenir el 12 % dels vots. A les grans ciutats, on les taxes d'immigració eren més altes, el partit en va treure entre el 15 % i el 20 %.

«Un terratrèmol polític», va declarar el president de la formació.

El Partit del Progrés havia arribat per quedar-se.

Hagen era molt hàbil generant confrontació entre els diversos grups. Li agradava especialment referir-se a la tercera edat per una banda i als immigrants per l'altra com a exemples de beneficiaris a qui valia la pena i no valia la pena destinar els subsidis estatals, respectivament. Al llarg dels anys noranta, el partit va exigir que s'establís alguna mena de recompte migratori per definir-ne el cost i calcular les conseqüències a llarg termini de rebre un nombre creixent d'immigrants de cultures estrangeres. El portaveu del partit en polítiques d'immigració, Øystein Hedstrøm, va adoptar la posició que l'afluència de refugiats estava erosionant la moral de la gent com a contribuents, ja que no estaven disposats a pagar impostos que es destinessin a finançar la immigració. Deia que molts demandants d'asil no volien treballar perquè podien viure bé amb els ajuts socials. I, per si no fos prou, els estrangers provocaven en els noruecs sentiments com ara «frustració, indignació, ràbia, por i angoixa, que podien desencadenar malalties psicosomàtiques que acabaven en baixes laborals i inestabilitat

familiar». Argumentava que el nivell d'higiene a les botigues, restaurants i parades dels estrangers era tan pèssim que podien causar malalties als clients, i un cop més això tindria un impacte econòmic en la societat.

Hedstrøm preveia que els nivells d'immigració en ascens farien pujar els índexs de violència dels noruecs. «Es corre el risc que per desfogar-se d'aquestes emocions negatives es desfermin reaccions violentes en un futur no gaire llunyà», va preveure el 1995, més o menys a la mateixa època que l'Anders Behring Breivik va deixar de ser grafiter i va eliminar l'argot immigrant del seu vocabulari.

Aquell any, abans de les eleccions, es va saber que Hedstrøm mantenia contactes estrets amb organitzacions racistes com el Partit de la Pàtria i l'Aliança Electoral Blanca. La direcció del partit el feia callar, però no semblava que aquests vincles perjudiquessin el partit, que a Oslo va obtenir els millors resultats de la seva història amb el 21 % dels vots.

El 1996, l'any abans que en Breivik entrés al Partit del Progrés, havia dirigit el seu discurs contra els immigrants cap a la crítica de l'islam. Aquell any, en la seva intervenció en el congrés del partit, Hagen va llançar un atac contra els imams. L'Estat no hauria de donar suport al fonamentalisme.

«Els imams estan en contra de la integració i la interpretació que fan de l'Alcorà és perillosa per als musulmans i la nova generació. No haurien de tenir cap poder en aquest país. És una mena de racisme que dona als imams de Noruega poder sobre els altres. Els imams han d'aprendre les pràctiques i tradicions de la cultura noruega i rebre formació de com s'han de comportar en aquest país», defensava. A parer seu, els musulmans no havien fet cap pas en ferm per integrar-se i el creixement del fonamentalisme havia despertat la por en els noruecs. Va citar la demanda que s'obrissin escoles musulmanes, la segregació a les classes de piscina, i les protestes perquè l'educació religiosa es basava en el cristianisme. A més de les manifestacions de rebuig contra *Els versos satànics* de Salman Rushdie, i l'intent d'assassinat el 1993 de l'editor noruec d'aquest llibre, William Nygaard, que va rebre diversos trets al pit i a l'espatlla.

«Les bandes pul·lulen pels carrers, roben, van a discoteques en bandades, provoquen baralles i cometen violacions a Oslo. Les associacions d'immigrants saben perfectament quina és la situació, però no volen

cooperar amb la policia perquè no els titllin d'informadors. Han de protegir els seus. Aquesta cultura immigrant no veu aquests cercabregues com a delinqüents sinó com a herois valents i atrevits. Si ningú no alça la veu contra aquesta cultura masclista ara mateix, es podria tornar una tradició consagrada, al nostre país». Aquest era el to de Hagen a la dècada del 1990. «Quan els imams prediquen que els noruecs són infidels, hi ha conseqüències directes. Significa entre altres coses que els musulmans tenen l'obligació de no pagar taxes, que poden robar de les botigues sense cap escrúpol moral i que poden dir mentides».

Després dels atacs terroristes d'Al-Qaeda als Estats Units l'11 de setembre de 2001, el Partit del Progrés va intensificar el seu discurs, seguint la tònica general al món. Els musulmans eren gent sense fetge i perillosa. El Partit del Progrés veia el món com George W. Bush: nosaltres i ells.

Les enquestes preveien una pujada meteòrica del partit i, aprofitant aquest suport més ampli, la formació volia expandir-se. Per arribar a més gent, el Partit del Progrés s'havia de fer visible en l'àmbit local, especialment entre els joves. Va ser llavors que van decidir obrir les delegacions locals, que més tard van atreure l'Anders, mentre les finances del partit prosperaven.

L'Anders no intervenia gaire als plenaris. Les poques vegades que es dirigia a l'assemblea, s'embarbussava a causa dels nervis. Tot el que deia ho havia escrit prèviament i ho llegia amb una veu monòtona, gens emotiva.

No se sentia còmode al faristol. El seu territori seria internet.

L'estiu del 2002 era a tocar. Després d'un hivern pràcticament sense neu i una primavera gloriosa, els meteoròlegs pronosticaven per a Noruega l'estiu més calorós del segle.

Mentre la gent suava a l'oficina, les guerres internes per ocupar posicions al partit estaven en plena efervescència. Hi havia una lluita aferrissada per ocupar un lloc a les llistes de les eleccions municipals l'any següent. L'Anders ho havia apostat tot a la carrera política, així que l'havien de nomenar com fos. Es va fer tan visible com va poder i participava

activament en el nou fòrum de debat en línia de les Joventuts del Partit del Progrés.

«No ens hem d'avergonyir de ser ambiciosos!», va escriure una nit clara de maig, en un dels seus primers apunts a la xarxa. «No ens ha de fer vergonya posar-nos uns objectius i després intentar aconseguir-los! No ens ha de fer vergonya trencar amb les normes establertes per aconseguir alguna cosa millor!». Segons ell, Noruega tenia mentalitat de perdedora. Un noruec es quedaria allà esperant, humilment. No es faria notar, sinó que seguiria l'exemple dels seus avantpassats discrets. Això havia de canviar, escrivia l'Anders, servint-se dels membres de la família reial per il·lustrar el seu discurs. En un dels seus primers apunts expressava el seu suport al matrimoni del príncep hereu Haako amb Mette-Marit, mare soltera amb un fill de quatre anys, i al promès de la princesa Marta Lluïsa, Ari Behn, autor de llibres farcits de drogues i vides sinistres, desenfrenades. Es desfeia en elogis dels dos nous consorts perquè eren individualistes. Si haguessin estat figures conservadores, riques i avorrides, ningú no els hauria qüestionat, va escriure. No, Noruega havia d'aprendre dels Estats Units, on la clau de l'èxit era: 1. Tu ets el millor. 2. Tu pots fer realitat els teus somnis. 3. Els únics límits són els que es posa un mateix. «Els gnoms saberuts, en canvi, seuran a la muntanya i diran tot el contrari: 1. No pensis que ets algú. 2. No creguis que pots aconseguir res. 3. No et pensis que li importes a algú».

La figura més influent en l'entorn de l'Anders era en Jøran Kallmyr, líder de les Joventuts del Partit del Progrés a Oslo. L'Anders sempre afegia comentaris a les publicacions que en Jøran feia al fòrum, li donava suport i ànims, tot i que poques vegades rebia resposta.

L'Anders, que de petit creava tècniques de combat per als seus soldats de joguina, que de grafiter dibuixava mapes i rutes d'escapatòria dels carrers d'Oslo, i que més endavant havia projectat plans d'empresa i estratègies de màrqueting, ara traçava un organigrama de les Joventuts del Partit del Progrés i planificava el seu futur polític sobre el paper.

Per entrar com a candidat a les eleccions municipals el 2003 les delegacions locals havien de presentar les seves propostes al comitè de

nomenaments amb un any d'antelació, per tant el moment d'actuar era ara. El comitè, encapçalat per Hans Høegh Henrichsen, un exdiplomàtic, trucava als candidats i hi concertava una entrevista.

L'Anders va dir a tots els que presentaven la seva candidatura, i també ho va escriure el maig del 2002, que ell, en Jøran Kallmyr i la Lene Langemyr havien passat la fase de selecció prèvia.

En Jøran Kallmyr va ser el primer dels tres a qui van citar.

«Té un caràcter de ferro», va ser el veredicte de Høegh Henrichsen. «És inquiet, té interès per tot, és amatent», va escriure. El jove demostrava que entenia bé les polítiques del Partit del Progrés i podia defensar un argument. Tenia un lloc a la llista. Després van citar la Lene Langemyr. Era una candidata controvertida; algú havia posat en dubte el tipus de vida que feia. El vell diplomàtic va fer algunes indagacions discretes, es va presentar a la botiga d'Oslo on ella treballava sense avisar i finalment va desestimar els rumors. Va trobar que era «una candidata interessant i útil». No era tan bona acadèmicament, però tenia empenta, era emprenedora i mostrava esperit de lluita, i això ell ho valorava molt. Els veterans de cabells blancs de la formació li van fer un examen sobre la política del Partit del Progrés, i el resultat va ser acceptable.

L'Anders es va quedar esperant la trucada.

Va pensar en diversos motius per què triguessin tant. Es queixava que en altres partits ho feien millor per postular els candidats joves. Al cap i a la fi ell coneixia el vell Høegh Henrichsen de la seva època a la delegació d'Uranienborg-Majorstuen. Quan era allà, per tenir més possibilitats, l'Anders fins i tot havia fet de suplent de presidència a les juntes de govern de les residències d'avis de Majorstuen i de l'Escola d'Uranienborg.

—Ja veuràs com et trucaran aviat —li va dir la Lene—. Pensa que han de trucar a molta gent.

La Lene i l'Anders feien plans junts. Volien demanar plaça al Club de Tir d'Oslo; tots dos estaven molt interessats en les armes i passaven l'estona parlant dels diferents models.

A l'exèrcit, la Lene s'havia familiaritzat amb totes, des del rifle de combat estàndard G3 fins a les pistoles Glock i el subfusell MP5. Tenia bona

punteria i recordava amb entusiasme l'orgull que li havia aportat dominar una cosa tan difícil, sortir-se'n, donar la talla.

Quant a l'Anders, la sorprenia que algú que no havia fet el servei militar tingués un bon coneixement general de les armes. «L'Exèrcit hauria de comprar aquest tipus d'arma», deia, i després s'entretenia en detalls sobre el seu abast, les aplicacions i el tipus de munició. O bé li ensenyava alguna cosa a internet o en una revista i comentava: «Aquest subfusell és millor que el que utilitzen ara». Tenia un coneixement molt ampli i detallat d'una gran diversitat d'armes.

L'Anders havia estat exempt de fer el servei militar perquè constava com a cuidador de la seva mare. Després d'una infecció per herpes greu, li havien inserit un drenatge al cap i va necessitar atencions durant un llarg període.

A la Lene la commovia com l'Anders cuidava la mare. Ell li explicava com evolucionava després de la malaltia. Havia canviat des de l'operació, deia ell, estava més absent, més caòtica, i tenia una depressió de cavall.

També va parlar a la Lene de la trista infància de la Wenche, sobre l'àvia que s'havia trastocat i els oncles que la seva mare no va voler mai que conegués. Li va parlar dels sacrificis que havia fet la seva mare, quan ell era petit, per tirar endavant tota sola els dos fills. Però també li criticava que hagués perdut el contacte amb els seus parents: a ell li hauria agradat molt tenir una gran família.

La Lene pensava que un noi que tenia una relació tan entranyable amb la seva mare havia de ser una bona persona, tot i que no podia treure's del cap la sensació que tot plegat era una mica estrany. Segur que tota la vida ha estat un consentit, el nen de la mare, va concloure.

L'Anders no parlaria mai a la Lene del seu pare.

«No vol tenir cap contacte amb els seus fills», es limitava a dir l'Anders.

A internet, l'Anders va adoptar un to alegre però intens. Les seves publicacions eren farcides d'emoticones, signes d'exclamació i comentaris humorístics entre parèntesis o cometes. Va escriure una llarga llista de coses que els membres haurien de fer si volien ser el pròxim Carl Ivar Hagen o la següent Siv Jensen, la noia jove que havia estat escollida vicepresidenta i

que havia demostrat tenir capacitat de resistència i ambició en un partit format majoritàriament per homes. «Tenir coneixements de vendes i de màrqueting és tan important com conèixer els aspectes teòrics i ideològics de la política», va escriure. També hi ajudava tenir nocions de psicologia i dret, ser entenimentat i llegir diversos diaris. Qualsevol que hagués treballat com a comercial jugaria amb un clar avantatge: «Has de ser bo en el debat: ser eloqüent, però parlar de les coses d'una manera accessible». Ell proposava començar practicant davant del mirall, i gravar-se com a suport per millorar la intervenció. Si volies que et prenguessin seriosament havies d'anar mudat com un professional i de vegades era millor seure i callar que obrir la boca i dir alguna bestiesa «davant dels veterans». El treball en equip era clau, i «si nosaltres, la sang nova i preparada de les Joventuts del Partit del Progrés, no fem valdre el nostre lloc dins del gran partit, vindran uns altres joves i l'ocuparan».

«És un obsés de l'organització», va remugar en Jøran Kallmyr quan va veure el que havia escrit el segon de la delegació Oslo Oest. «En Behring no és ningú, però parla com si estigués al rovell de l'ou», va pensar quan va veure els consells que l'Anders donava als de dalt.

Es repetia la mateixa història. Es comportava com un *king*, i només era un *toy*.

El primer estiu que es va dedicar a penjar publicacions al fòrum, l'Anders parlava cada vegada més de l'islam. El seu to era conciliador i prudent. L'11 de juliol de 2002, quan pràcticament tothom estava de vacances, va escriure: «Cal tenir present que l'islam és una gran religió (al nivell del cristianisme) i que els musulmans són en general bona gent (al nivell dels cristians)».

Emfasitzava que el que «s'havia de criticar eren determinats aspectes de cultures negatives relacionades amb l'islam, i no l'islam en si mateix». Hi havia una diferència bàsica, va explicar, fent referència a la periodista italiana Oriana Fallaci, que assegurava que a Europa s'havia iniciat una invasió islàmica secreta. «No recomanaria a ningú de les Joventuts del Partit del Progrés caure en aquesta idea, podrien posar en risc la seva carrera política», alertava.

Més tard, aquell mateix dia, el conflicte a l'Orient Mitjà va sacsejar el petit món de la política juvenil noruega. Les joventuts del Partit Laborista de Noruega —conegudes amb la sigla AUF (Arbeidernes Ungdomsfylking, Lliga Juvenil Obrera)— van acusar formalment el primer ministre israelià Ariel Sharon d'haver violat les lleis internacionals i en van demanar la compareixença davant d'un tribunal noruec. L'acusaven d'assassinat, d'obrir foc contra ambulàncies i de destrucció de la propietat.

Quan Hans Høegh Henrichsen es va assabentar de les acusacions, de seguida va trucar a l'ambaixada israeliana i va demanar una audiència per al líder de les Joventuts del Partit del Progrés, Jøran Kallmyr. L'audiència se li va concedir.

—Ara podrem treure material per fer el contraatac! —va dir Høegh Henrichsen al jove polític, a qui se li va explicar el punt de vista israelià, que ell va adoptar com a propi.

Aquella tarda, en Jøran Kallmyr va carregar contra l'AUF amb duresa, contra l'acusació i contra Yasser Arafat en una publicació que va titular «Els antisemites de l'AUF».

L'Anders Behring no va deixar escapar l'oportunitat de batre's amb en Kallmyr.

«Són una colla d'idiotes! I és clar que de lleis no en saben gens», va escriure en referència a l'AUF, i va afegir que les autoritats els haurien d'imposar sancions econòmiques per haver fet acusacions sense fonament. Va ser en Jøran qui va mobilitzar l'artilleria pesant, l'Anders estava clarament d'acord amb el que deia, i va fer broma que les Joventuts del Partit del Progrés haurien de presentar càrrecs contra Yasser Arafat.

Al cap de dues setmanes, el fiscal en cap va desestimar la reclamació per qüestions de forma. El Tribunal Penal Internacional seria l'autoritat legal competent per a aquell cas.

La calor de l'estiu es va esvair, tot d'una la tardor se l'havia emportat i el vent udolava. Va ser la tardor més freda que es recordava, i a l'Anders encara no li havien trucat per fer l'entrevista.

La presidència del comitè de nomenaments no va llegir mai res del que l'Anders escrivia a internet, però ja el coneixia.

«Sembla agradable i en sap, però és una mica ambigu, no?».

L’Anders Behring no havia aconseguit produir cap impressió en especial a l’home gran. Només havia anat a dues reunions i no havia destacat sobre els altres. El seu nom s’havia afegit a la llista d’aspirants a candidats, però cap dels «veterans» de la delegació regional de l’Anders, la de Majorstuen-Uranienborg, no considerava que fos l’home indicat. La delegació regional era la que havia d’entrevistar i aprovar els militants del seu districte que es proposaven al comitè de nomenaments. Per a ells el que comptava era la impressió personal, no algú que intentés construir un imperi a través d’internet.

No és que l’avaluessin i després decidissin que no estava capacitat.

No el van arribar a avaluar mai.

No van arribar a trucar-li mai per a l’entrevista.

El seu nom no va entrar a la llista.

Just abans de Nadal, la llista de nomenaments es va tancar. Es van nomenar dos candidats joves. En Jøran era a la llista. La Lene era a la llista.

Les publicacions que l’Anders escrivia al fòrum de discussió van començar a ser més negatives. «Llàstima que en el sistema polític noruec de vegades no siguin els més competents els que accedeixen al poder polític, sinó aquells que saben teixir més contactes».

Va dir a la gent que en Jøran Kallmyr li havia promès que donaria suport a la seva candidatura, però al final li havia clavat una ganivetada per l’esquena. Això era el que li havia impedit esdevenir líder al partit, va explicar al seu amic d’internet PeeWee: «En Kallmyr me l’ha clavat pel darrere».

«Com c… pretenen les Joventuts del Partit del Progrés atraure votants de menys de trenta anys si no tenen cap parlamentari jove destacat?», va escriure per Cap d’Any, i «Jo crec que el comitè executiu central ha estat massa passiu a l’hora de desenvolupar una estratègia juvenil exhaustiva! Existeix realment alguna estratègia?».

Era un ningú, i el període electoral era a tocar.

A en Jøran el van escollir per a l’Ajuntament i la Lene com a membre suplent. Ben aviat van designar en Jøran secretari d’un regidor municipal i

més endavant regidor, i la Lene, membre del Consell Permanent.

En un dels últims apunts que va publicar a internet l'estiu del 2003, l'Anders pronosticava que hi hauria una guerra civil quan els musulmans fossin majoria a Noruega. La islamització d'Occident era inquietant.

En aquest últim punt, hi havia un bon nombre de membres del Partit del Progrés que pensaven com ell.

Per la seva banda, ell havia perdut l'interès en el partit. Va deixar de freqüentar la seu o d'anar a les activitats socials. Si ells no el volien, ell tampoc no els volia. Va fer creu i ratlla, i se'n va anar a conèixer món. Sense en Jøran i sense la Lene.

«Diplomes falsos de primera qualitat!»

Ex Tenebris ad Lucem
(De la foscor a la llum)

Divisa de la Lògia de Sant Joan
Sant Olaf de les tres columnes

Les vendes de diplomes falsos s'havien disparat. Va guanyar el seu primer milió de corones.

Va guanyar el segon.

Començava a ser ric de debò.

Els diners li arribaven a cabassos en comptes que tenia en paradisos fiscals com Antigua i Barbuda, l'illa de Saint Vincent i les Bahames. També havia obert comptes corrents a Letònia i a Estònia. Així, s'evitava pagar impostos a Noruega. Els bancs li oferien targetes de crèdit anònimes que li permetien retirar diners dels caixers automàtics d'Oslo sense que quedés constància del seu nom.

La seva mare l'ajudava amb el blanqueig de diners. L'Anders li havia demanat que obrís tres comptes corrents. Ella hi ingressava els diners en metàl·lic que el fill li donava abans de transferir-los a ell. En poc temps ella havia blanquejat 400.000 corones.

Va tenir la idea quan encara era un membre actiu del Partit del Progrés. Se li va acudir que potser hi havia mercat per als diplomes falsos, i la tardor del 2002 va obrir una pàgina web: diplomaservices.com.

La seva empresa, City Group, operava en adreces com ara bestfakediploma.com («elmillordiplomafals.com») o superfakedegree.com («títolsuperfals»). Anunciaven «Diplomes de llicenciatura, màster i doctorat disponibles en qualsevol especialitat». A les pàgines hi havia tot de signes d'exclamació dobles. «Rep un diploma fals de primera qualitat en deu dies!», deia el reclam en negreta i cursiva. El preu vorejava els cent euros per diploma, i al client se li garantia el reemborsament de tots els diners si trobava algun lloc que li fessin una impressió de més qualitat. Per als que volien un paquet complet que inclogués certificats d'examen i diplomes de graduació d'alguna universitat en concret, hi havia una oferta especial de 295 dòlars.

Un noi d'Indonèsia dibuixava els diplomes per encàrrec i després els enviava per correu electrònic a l'Anders perquè hi donés el vistiplau des d'Oslo. Hi havia diplomes de la facultat de Medicina, títols de doctorat i d'enginyeria, diplomes d'organitzacions i societats, fins i tot certificats de premis. De vegades l'Anders en feia un primer esborrany i després l'enviava als seus empleats de l'Àsia, a qui pagava un salari mensual de set-cents dòlars.

A les pàgines web li arribaven comandes de centenars de diplomes al mes. L'empresa ocupava la major part del temps de l'Anders, a part dels caps de setmana, que anava a gastar-se els diners a la ciutat, de vegades sense reserves però mai temeràriament. L'Anders s'havia envoltat d'un bon cercle d'amics: jovent de la part oest d'Oslo, alguns de l'Escola de Comerç, un o dos companys de quan feia primària, i uns quants més que havien aparegut pel camí.

Havia marxat del pis compartit del carrer Maries i ara en tenia llogat un per a ell sol al carrer Tidemands, no gaire lluny d'on havia viscut amb els seus companys d'estudis. La mare hi anava a fer-li la neteja i s'emportava la bugada a casa seva. Per aquesta feina l'Anders li pagava en metàl·lic uns quants milers de corones al mes.

Les comandes es van començar a acumular. El seu soci a Indonèsia no dominava l'anglès i cada dos per tres s'havien de fer correccions. L'Anders necessitava algú que pogués revisar els diplomes i afegir-hi els últims retocs.

A l'anunci que va publicar a través d'una plataforma d'ocupació del govern, deia que buscava un dissenyador gràfic. L'únic requisit era que tingués experiència en Photoshop i CorelDRAW, un paquet de disseny gràfic. L'interessat també havia de tenir disponibilitat per a la incorporació immediata.

Mads Madsen només havia fet un curs breu de dibuix, disseny i color a batxillerat, però coneixia bé els dos programes informàtics i va enviar el seu currículum per provar sort.

Quan tot just havia arrencat el 2005 el van convidar a les oficines de l'E-Commerce Group, que era el nou nom de l'empresa. La feina de dissenyador gràfic va ser per al jove. Però quan li van donar els detalls de quina era la seva tasca, va tenir dubtes.

—I això és legal?

—Mentre no falsifiquem segells oficials ni res que s'hi assembli, és legal —va contestar el gerent de l'empresa amb el seu vestit d'executiu—. Als tribunals dels Estats Units hi ha precedents.

Ell en deia diplomes decoratius.

—La teva feina és comprovar que no hi hagi errades ortogràfiques i avaluar-ne la composició.

Per cobrir-se les espatlles legalment, E-Commerce Group assegurava a la seva pàgina web que l'objectiu dels diplomes era servir d'attrezzo per al cinema o altres entorns semblants.

La veritat és que ells no preguntaven mai res als clients, senzillament donaven per fet que els diplomes eren per a objectius decoratius, o per substituir documents que s'havien perdut o fet malbé. L'Anders havia fet una plantilla per a les signatures, que en Mads havia de fer servir. L'Anders ho anomenava una signatura de broma: la seva intenció no era imitar la de cap vicerector d'universitat real; per tant, no era il·legal.

El salari que li oferia era generós: en Mads rebria trenta mil corones al mes. Va resultar un noi ràpid i eficient.

Un dia, l'Anders li va preguntar si no s'estimaria més cobrar en metàl·lic, així s'estalviaria de pagar impostos i es podria quedar més diners. L'empleat no ho volia. Així doncs, va continuar rebent el full de la nòmina, amb les deduccions corresponents en concepte d'impostos.

Al cap d'un temps, l'Anders li va demanar que s'hi mirés una mica més amb la roba, que anés amb camisa i corbata. En Mads s'hi va negar, i va continuar vestint jersei i texans.

Aleshores l'Anders va començar a ficar-se amb el seu empleat perquè era vegetarià i el va voler convidar a menjar com cal. En Mads li va dir que intentava deixar l'empremta ecològica més petita que pogués fins que se n'anés d'aquest món.

L'Anders aleshores es va obsessionar a enxampar-lo, a descobrir algun aspecte no ètic d'ell.

—Si hi ha alguna cosa que no suporto és un hipòcrita —va dir.

La majoria dels seus coneguts de l'Escola de Comerç s'havien embarcat en cursos universitaris. En Magnus, un dels seus amics de la infància, era bomber, un altre buscava feina en el sector de la indústria naviliera. Molts d'ells començaven a tenir nòvia estable, n'hi havia que fins i tot ja vivien en parella, mentre que d'altres tenien embolics d'una nit. L'Anders no feia res de tot això, però els seguia de prop a tots. Un amic se n'havia anat al llit amb centenars de dones, segons els seus càlculs. Ell normalment se n'anava a casa tot sol. No atreia les noies i a ell tampoc no l'atreien. Es queixava als amics que les noies noruegues eren massa alliberades i que no serien mai unes bones mestresses de casa. Els seus amics reien i li deien que parés de dir tonteries. Qui volia una mestressa de casa?

Aleshores va fer una cosa que als seus amics els va semblar molt estranya. El desembre del 2004 va sol·licitar la informació de contacte de deu dones d'un lloc de cites d'Ucraïna. Al febrer de l'any següent, en va demanar deu més. En total, va pagar cent euros a la pàgina web, que mostrava perfils de milers de dones de l'Europa de l'Est.

Quan una amiga va comentar que demanar una nòvia per correu electrònic no era el que normalment feien els nois de la seva edat, els seus amics van treure ferro a l'afer, dient que ell de vegades ja era una mica estrany.

Les dones que havia triat tenien els ulls blaus i eren primes, amb cossos infantils. Totes eren més joves que ell, la majoria adolescents.

L’Anders va agafar dues fotos de l’última tongada de descàrregues. L’una tenia els cabells negres, l’altra rossos. No s’acabava de decidir per cap de les dues, i ho va preguntar a la seva mare.

Quan li va ensenyar les imatges, ella va assenyalar la rossa.

Era la Natascha, de Bielorússia.

Li va escriure i de seguida va rebre la seva resposta. Es van escriure correus dues setmanes si fa no fa. Al març va deixar en Mads al capdavant del despatx i va fer una escapada a Minsk.

La Natascha, que s’havia criat en un barri obrer a la perifèria de la capital bielorussa, va quedar fascinada per aquest noruec ben plantat, educat i elegant en el vestir, i li agradava quan li parlava d’ell: l’educació, l’empresa, l’estatus social. L’únic problema era que li costava entendre tot el que li deia. La Natascha no parlava gaire anglès, i l’Anders utilitzava unes paraules molt complicades.

A casa de la Natascha, amb els pares, li van servir blini, unes creps russes. Va preguntar sobre la radiació a la zona i es va preocupar de no ingerir gaires aliments de proximitat ni aigua contaminada. Va preguntar a diverses persones quanta gent havia mort per la radioactivitat, «per tenir una idea general dels riscos».

Quan va tornar a casa, tot just al cap d’una setmana, va parlar de la Natascha amb entusiasme. Era rossa i amb estil, va dir.

Més endavant, a la primavera, li va comprar un bitllet perquè pogués anar-lo a visitar a Oslo. La seva mare la va trobar bonica i li va agradar molt.

—Deu sentir un amor autèntic —va dir a una amiga—, perquè és la primera vegada que l’Anders ha convidat una noia a casa perquè conegui la seva mare. —L’Anders havia dit a la seva mare que la Natascha vivia en l’estretor en un bloc de pisos molt senzill i que no estava acostumada a res més. La Wenche va pensar que això seria un avantatge. Perquè una noia capritxosa no faria per a l’Anders.

Va emmarcar una foto que havia fet a la parella quan havien sopat plegats i la va posar damunt de l’aparador de la sala d’estar.

—No trobes que és una mica massa precipitat? —li va preguntar una amiga que vivia al mateix edifici.

—Ui, no, estan tan enamorats, ja ho veuràs —va contestar la Wenche.

Però al final la Natascha no era tan fàcil com l'Anders s'esperava.

Els amics no acabaven de veure clara la noia bielorussa. Només volia anar a comprar i que l'Anders li anés pagant els comptes. Aleshores l'Anders va pensar que potser ella s'esperava trobar alguna cosa més que el seu reduït pis de solter. Potser s'havia endut un desengany perquè ell s'hi mirava amb els diners i no se'ls gastava tan alegrement.

Pel que fa a ella, deia que la química entre ells havia desaparegut i que ell no la respectava.

Ella el va titllar de masclista.

Ell, de caçafortunes.

Van fer pujar la Natascha en un avió i la van enviar cap a casa seva. Al cap d'un temps es va casar amb un organista d'església d'un petit poble dels Estats Units.

La persona que es va posar més trista per la ruptura va ser la Wenche.

Quan finalment va enretirar la foto, molt després que la Natascha se n'hagués anat, va retreure a l'Anders que «no havia estat capaç de mantenir-la».

El fet que tots els amics de l'Anders comencessin a tenir nòvies maques mentre ell continuava sol era un tema espinós per a ella.

L'afer amb la Natascha va ser un cop fort per a l'Anders. La visió que ell tenia de la dona ideal havia acabat sent només un somni. Era la mena d'home que s'estimava més comentar l'aparença de les dones en fotografies, com la Pamela Anderson, que parlar de dones reals que hagués conegut. Les de carn i ossos només portaven problemes. Alguns dels seus amics van arribar a la conclusió que no li interessava l'altre sexe.

Una nit que havia sortit pel centre d'Oslo, va ensopegar amb l'antic soci de quan venia tanques publicitàries. En Kristian encara treballava per a l'empresa que havia comprat la seva idea de publicitat mòbil. Van parar a xerrar al final de Hegdehaugsveien, un exclusiu carrer comercial que a les tardes es convertia en un nucli de trobada de yuppies i noies guapes. En Kristian va veure l'Anders una mica perdut, una mica capmoix dins

d’aquella americana encreuada tan seva, la cara amagada sota un dit de maquillatge. Tots dos anaven una mica entonats. En Kristian li va deixar caure una idea que li rondava pel cap des de feia temps.

—Surt de l’armari, Anders! —L’Anders va fer un somriure forçat i va empènyer el seu amic. En Kristian no estava disposat a cedir, no volia deixar córrer el tema—. Has de sortir de l’armari. Que estem al segle XXI!

L’Anders es va girar per deslliurar-se’n.

—Para! —va exclamar—. T’equivoques de persona.

En Kristian sempre havia pensat que l’Anders era gai, però era la primera vegada que s’havia atrevit a expressar-ho en veu alta.

—No en tinc cap dubte —va dir un amic comú que precisament acabava de sortir de l’armari.

La nòvia d’en Kristian pensava el mateix.

«Un gai rematat», havia pensat sempre de l’Anders. «Les dones no li interessen gens ni mica. Només ho fa veure», va dir.

Els amics de l’Anders també feien mofa d’ell perquè era un marieta. Amb aquell maquillatge, i aquelles rialletes i una veu amanerada. L’Anders, que sempre havia de fer unes flexions abans de sortir de marxa, que no tenia mai nòvia però enraonava amb entusiasme sobre les prostitutes i la legalització dels bordells.

Amagant-se darrere d’aquella façana de tio dur evitava que la gent se li aproximés i hi intimés.

Ell es definia com a metrosexual, un home a qui li agradaven les dones però també vestir-se bé i maquillar-se.

Ara ho negava de ple. Que a ell li agradaven els homes? Era l’última cosa que faria, a ell li agradaven les rosses.

—Anders, no pots continuar vivint en una mentida! —li va dir en Kristian—. Tot t’anirà millor si dius les coses pel seu nom.

Van estar xerrant durant una hora.

—Si fas el pas, tot rutllarà sol —li assegurava en Kristian allà en una cruïlla, al costat del parc reial, mentre la gent els passava pel costat amb el pas tort, anant a alguna festa o tornant-ne.

L’Anders va fer un somriure forçat i es va espolsar un bri de pols invisible de la jaqueta.

Coi de jaqueta, va pensar en Kristian. És horrible, del tot ridícula. No té ni solta ni volta i gens d'estil.

Es van separar; se'n van anar de mala gaita tant l'un com l'altre.

A la feina ja no hi havia un ambient tan agradable. En Mads i l'Anders no es discutien, però tampoc no connectaven. I en la vida de l'Anders havia canviat alguna cosa: cada vegada passava més temps davant de la pantalla de l'ordinador.

A en Mads ja no li agradava gaire la feina, que era bastant monòtona. Un cop corregides les faltes d'ortografia que havia fet el company d'Indonèsia havia d'imprimir els diplomes en paper gruixut i enviar-los per correu als clients. De vegades l'enviaven a fer petits encàrrecs com ara treure diners del banc o de l'oficina de correus.

En Mads s'avorria cada vegada més, i quan l'estiu era a tocar li va anunciar que plegava.

—Molt bé —va dir l'Anders, amb una cara que no deixava endevinar què devia pensar pel fet de tornar a quedar-se sol al despatx.

Durant les vacances d'estiu, en Mads va rebre una trucada del principal diari de Noruega, l'*Aftenposten*. El diari havia publicat un article sobre diplomes falsificats a les universitats noruegues i ara buscaven més informació sobre aquesta mena de pràctiques sospitoses. Una empresa dels Estats Units havia detectat quatre llocs web que venien diplomes falsificats. Havien escrit una carta a les autoritats noruegues i havien demanat que investiguessin les activitats de Breivik.

L'*Aftenposten* estava intentant contactar amb l'Anders, però només havia localitzat en Mads.

El setembre del 2005 el diari cita en Mads: «No entenc res del que diu i no conec els llocs web que em diu. Jo no hi tinc res a veure». Es refereix a ell com un aturat de vint-i-cinc anys el nom del qual constava al registre de l'empresa.

L'*Aftenposten* va escriure que «després d'haver llegit tot de paperassa en què els venedors posen en pràctica tot el seu talent per esbandir-se qualsevol responsabilitat en el cas que algú hagi donat un ús seriós als

documents, estem convençuts que els certificats i els diplomes es fan per donar-los un "ús lúdic"». El diari no va revelar la identitat d'Anders Behring Breivik, però va assegurar que la persona en qüestió era un «home noruec veí d'Oslo».

El Ministeri de Justícia va sol·licitar a la Fiscalia que determinés si l'activitat de bestfakediploma.com i de superiordiploma.com era legal.

L'Anders havia jugat amb foc.

La setmana que l'article es va publicar al diari, l'Anders va fer un curs de tres dies al Club de Tir d'Oslo.

Al cap d'una setmana de l'article de l'*Aftenposten* va arribar el dia de les eleccions generals. L'Anders ja no participava activament en el Partit del Progrés després del tràngol que li havien fet passar descartant-lo, però va continuar pagant la seva quota de militant i va anar a donar el seu vot. El partit, que encara era l'opció en què se sentia més ben representat políticament, va obtenir uns bons resultats: va aconseguir el 22 % dels vots.

Però el Partit Laborista encara n'havia sortit més ben parat, i va entrar en negociacions per formar una coalició vermella-verda amb l'Esquerra Socialista i el Partit de Centre. Aquest tripartit va formar la plataforma de govern més radical d'Europa. Va assegurar que frenaria totes les privatitzacions d'activitats estatals. L'Esquerra Socialista va obtenir el Ministeri d'Economia. El partit representava tot allò de què Anders Behring Breivik estava en contra: regulació més estricta de les forces del mercat, més control de l'economia, sancions econòmiques més elevades per delictes financers i pujada dels impostos per al repartiment de beneficis.

Va decidir que per norma pagaria el mínim d'impostos possible. Però quan aquell any va fundar l'empresa E-Commerce Group, va haver de respectar algunes lleis i normatives. Va contractar un auditor, que era obligatori quan es creava una societat limitada amb accionistes. No va informar mai les autoritats dels ingressos que obtenia amb la producció de diplomes, però no podia ocultar els beneficis que treia amb la venda d'accions.

Va passar la tardor sospesant si deixava de fer diplomes. Quina vergonya si el seu nom sortia als mitjans. Encara que transcendís que la seva activitat no era del tot il·legal, no deixava de ser moralment qüestionable, i no es volia guanyar la vida com a falsificador, ell volia ser un home de negocis com cal. Un home de negocis com cal podrit de diners, és clar.

Però renunciar a uns negocis tèrbols que generaven tantes corones no era gens fàcil. Així doncs, l'home d'Indonèsia va continuar fent certificats d'exàmens. I l'Anders va continuar enviant-los.

Va arribar la neu.

Aviat seria Nadal, temps de família. Bé, de fet la seva família era minsa. La seva germana s'havia casat a Los Angeles uns anys abans i no l'havia vist des del casament, quan la seva mare i la germana van tenir una enganxada forta. La Wenche es queixava perquè la seva filla li havia demanat que digués que era metge.

Per tant, la nit de Nadal només serien ell i la seva mare, com sempre, tots dos sols fent un sopar festiu i obrint regals. Aquell any el celebrarien al pis de Hoffsveien, on s'havia traslladat a viure la seva mare. Però finalment, quan quedaven pocs dies per a les vacances, un cosí segon de la Wenche els va convidar a sopar la nit de Nadal als afores d'Oslo.

La Wenche només s'havia vist amb en Jan Behring comptades vegades, però la seva dona havia ensopegat amb la Wenche al carrer i es va assabentar que ella i l'Anders celebrarien el Nadal sols. Que trist! No podien passar una nit com aquella cadascú a casa seva quan tots dos tenien tan poca família.

La Wenche es va vestir, es va arreglar els cabells i es va maquillar. L'Anders també es va esforçar en el vestir.

Durant el sopar l'Anders es va fixar en un canelobre situat tot sol sobre una lleixa de la sala d'estar.

—Què és allò? —va preguntar.

—Són columnes gregues —va contestar en Jan Behring, un home auster, contingut—. Una columna dòrica, una de jònica i una altra de

coríntia.

Eren els símbols de l'orde de francmaçons al qual pertanyia: les Columnes.

—Vaja, sempre he volgut ser francmaçó, jo —va exclamar l'Anders—. Sempre ha estat el meu somni.

Quan tenia tretze anys havia anat a la seu de la lògia maçònica per informar-se dels passos per ser-ne membre. Li havien dit que l'edat mínima per entrar-hi era de vint-i-quatre anys. Ara gairebé en tenia vint-i-set.

«Els maçons són l'elit del poder», havia dit a uns amics que creien que era una mica estrany que es volgués barrejar amb aquells retògrads estirats. Era el lloc perfecte per fer contactes. «Si vols arribar a ser algú, hi has d'entrar», deia ell.

I ara s'havia presentat l'oportunitat.

—M'hi podries fer entrar? —va preguntar, emocionat.

—Oh, seria fantàstic —va intervenir la Wenche.

—Ets cristià? —va preguntar el cosí.

—Sí —va respondre l'Anders.

En Jan Behring era un home prudent i reflexiu que parlava pausadament i no en tenia mai prou. La germandat es basava en valors cristians, li va explicar. Ser-ne membre millorava i refinava l'individu. El francmaçó s'esforçava per ser una persona més humil, tolerant i compassiva, amb saber fer i dignitat.

A l'Anders sempre li havia faltat un pare, un avi, un oncle o un amic de la família de confiança que el convidés a entrar. Perquè et proposessin per ser-ne membre t'hi havien de convidar dos germans de l'orde que serien els teus padrins al llarg de tota la teva vida, a part de dues persones més que t'avalessin.

I ara havia descobert que estava emparentat amb un francmaçó de vuitè grau!

Quan ja faltava poc perquè s'acabés la vetllada, l'Anders va arreplegar tot el coratge per preguntar sense embuts al cosí llunyà, quaranta anys més gran que ell, si li faria de padrí.

En Behring va dubtar. No coneixia l'Anders prou bé i no creia que el pogués recomanar tan a la lleugera. Però li va deixar el llibre dels

francmaçons, on hi havia un registre maçònic amb els noms de tots els membres. L'Anders el podia consultar i buscar si hi trobava algú que li pogués fer de padrí.

Aquell any, Oslo va tenir un Nadal de temperatures més aviat moderades, amb més aiguaneu que no pas neu. Els carrers s'havien tornat grisos, esquitxats de fang que a la nit es congelava. A casa, va explorar fil per randa el registre i hi va trobar advocats i jutges, inspectors en cap de la policia, professors de renom i homes de negocis. Però no hi havia ningú que tingués cap relació amb ell, encara que fos remota.

La pàgina web dels francmaçons parlava d'antics símbols i rituals als quals només tenien accés un cercle reduït. Només te'ls revelaven a mesura que pujaves de grau. La veritat no es va presentar nua al món, deia la pàgina de l'organització. Es va presentar en forma de símbols i imatges.

«Tot infant es mereix guanyar».

Va ser la frase amb què el primer ministre, Jens Stoltenberg, va començar el seu missatge de Cap d'Any. «Em refereixo al simple plaer de prosperar en alguna cosa», va dir en el seu discurs televisat. «Molta gent està fent plans en aquestes dates festives, i té somnis grans i petits. Segurament hi ha més oportunitats que aquests somnis es facin realitat a Noruega que en qualsevol altre país. El nostre fort sentiment de comunitat ens dona a cadascun de nosaltres més oportunitats per aconseguir l'èxit i la felicitat. Aquesta és l'essència del somni noruec: més oportunitats per a més gent. Per a mi, els somnis s'aconsegueixen a través de la comunitat».

Com més igualitària és, més dinàmica és la societat que es crea, assegurava el primer ministre laborista.

Per a l'Anders, els somnis no s'aconseguien a través de la comunitat. Ell volia destacar per sobre de la massa grisa.

Aleshores ja era l'any 2006. Durant les vacances de Cap d'Any, l'Anders va dir al cosí segon de la seva mare que no havia trobat cap conegut al llibre de membres de la comunitat maçònica. En Jan Behring es va trobar atrapat en

un conflicte de lleialtat i es va posar en contacte amb el president de les Columnes, l'orde del qual era membre. El president li va dir que podien fer una excepció i convidar l'Anders a xerrar una estona i així veurien de quina fusta estava fet.

Més endavant, aquell mateix hivern, van mostrar a l'Anders la Sala Heràldica, la Sala dels Cavallers, a la seu central dels francmaçons. Era una sala magnífica de sostres alts, amb estuc i murals al sostre i a les parets. S'hi exhibien tot d'armadures i cascos entre banderes i estendards. A les parets hi havien pintat directament cavallers muntats i croats amb mantells blancs i creus de Malta vermelles al pit. Un lleó en relleu portava la creu de sant Jordi penjada al coll. La llengua de la bèstia era pintada de color vermell. Al soterrani hi havia els ossos i els cranis que els francmaçons utilitzaven en les seves cerimònies i rituals.

Van portar l'Anders a les profunditats, al petit cubicle de les Columnes, a sota de la sala de cerimònies. Allà baix, el gran mestre de la lògia el va interrogar sobre la seva vida i com la vivia. L'Anders va contestar amb bones maneres, més aviat callat i reservat. La il·lusió que havia demostrat per Nadal ara s'havia apagat. El cosí de la seva mare no se'n sabia avenir, però el gran mestre de la lògia va pensar que el jove tenia una forta fe cristiana i li havia donat respostes adequades a les altres preguntes que li havia fet. L'únic que l'amoïnava era que aquest Behring potser era massa discret i feble.

El gran mestre de la lògia va prometre a l'Anders que li faria saber la decisió, que potser trigaria una mica.

L'Anders va haver d'esperar. La seva sol·licitud havia de seguir un procés complicat. Començava a tenir la sensació que el tombarien. Li negarien entrar a la germandat? Que no era prou bo?

L'absència del pare pesava en l'Anders.

Era una mancança que de vegades notava amb força.

Un dia va decidir trucar al seu pare.

Feia onze anys que no havien parlat. Onze anys d'ençà que l'havien detingut per pintar grafitis i el seu pare havia tallat amb ell qualsevol

contacte.

Va trucar al número de telèfon. Algú va despenjar el telèfon a l'altre extrem.

—Hola, soc l'Anders.

El seu pare va respondre amb un hola sorprès amb el seu refinat accent de Nordland.

L'Anders va explicar al seu pare que la vida li anava tan bé que tenia la seva pròpia empresa d'informàtica, amb empleats contractats a tot el món. Li va dir que tot anava com una seda i que s'estava plantejant ampliar els estudis en una universitat dels Estats Units. Li va fer pensar que estava feliç de la vida i que tot li anava bé, tant en els negocis com en les relacions socials.

Es van acomiadar, i van quedar que tornarien a parlar ben aviat.

No va passar. L'Anders no va tornar a trucar al seu pare mai més.

Ni el seu pare tampoc no li va trucar. Ell ara tenia la seva vida. S'havia casat per quarta vegada. No mantenia el contacte amb cap dels seus quatre fills.

Però potser si l'Anders feia alguna cosa que valgués la pena el seu pare sí que el tindria realment en consideració i es veurien. Es delia perquè el seu pare estigués orgullós d'ell. Com a mínim allò era el que una vegada li havia dit a la seva madrastra, la tercera exdona del seu pare, la que s'havia ocupat d'ell durant les vacances de Normandia.

Va ser un hivern dur; la seva autoestima començava a caure en picat, i ja no tenia l'energia d'abans. Al febrer, va tallar en sec la producció de diplomes. No podia viure amb la possibilitat que l'exhibissin als mitjans de comunicació com un falsificador. Aleshores va començar a comprar valors.

Al mercat de valors hi havia poca activitat i va estar en situació de caiguda gairebé tota la primavera. Ara guanyava una mica, ara perdia, però no arribava a veure mai el número guanyador de la loteria que esperava cobrar. Al maig, el preu de les accions s'havia desplomat i estava sota mínims.

Els actius dels seus comptes s'encongien. Ara bona part del seu capital estava lligat a accions que no podia vendre sense patir grans pèrdues. Seguia la cotització de les accions i de les participacions amb una por febril. La major part de la seva cartera de valors estava lligada a accions la venda de les quals s'havia suspès.

Quan s'asseia davant de l'ordinador, el que més li agradava era evadir-se de la realitat.

No va enviar l'informe anual dels seus comptes dins del termini legal. Quan finalment el va enviar, l'auditor el va amonestar per portar una comptabilitat deficient tant en la compra com en la venda d'accions.

L'Anders evitava els seus amics. La pantalla de l'ordinador cada vegada l'atreia més. Escrivia ràpid com una bala les adreces dels jocs d'ordinador als quals s'havia apuntat, i podia passar-se hores jugant-hi. Si algú l'anava a veure o li trucava, més d'una vegada s'havia d'esperar que acabés la partida.

Ja no tenia ganes de treballar, menjava malament, no feia l'esforç de vestir-se i d'anar al centre de la ciutat; ja s'havia cansat d'anar a festes amb amics en aquella maleïda fira de bestiar, que era com ell anomenava la vida social.

—La vida és una cursa de trepes —va dir a un amic—. Tot el dia competint per fer-te ric. Jo ja me n'he cansat.

Els estalvis en efectiu s'anaven aprimant. Per al lloguer del pis ruïnós de dues habitacions en un carrer distingit havia de pagar quinze mil corones. Al cap d'un mes o dos hauria de començar a vendre accions a baix preu per cobrir les despeses diàries. I ja no li entraven més diners.

La idea va ser de la mare: s'estalviaria molts diners si se'n tornava a viure amb ella, li va dir. La seva habitació no es feia servir per a res. L'únic que havia de fer era treure'n algun dels mobles del menjador que hi havia deixat.

L'estiu que l'Anders tenia vint-i-set anys, va tornar a viure a casa la seva mare.

—És només per un temps —va dir ell.

—Serà bonic —va respondre ella.

Tria't un món

Era un bon lloc per viure. Era una meritocràcia perfecta.

Si eres hàbil i viu, podies pujar de nivell. Si eren perseverant i feies les tasques que tocaven, en recollies els fruits.

És a dir, tenies el que et mereixies.

No hi havia ni qualitats ni privilegis heretats. Triaves tu mateix la classe i la raça. Segons les habilitats que tinguessis i com les aprofitessis pujaves de jerarquia i aconseguies el teu objectiu.

Tothom començava des del mateix lloc, de zero.

Et feies exactament com t'agradaria ser. T'atribuïes un nom i una història. Podies ser home o dona. Podies ser un humà o un trol, un follet o un elf, un gnom o un orc. Aquesta era la teva raça.

Després hi havia la classe estamental. Podies triar entre guerrer, sacerdot, xaman, caçador o un bergant. O podies ser un dels mags.

Els caçadors podien fer que els animals salvatges lluitessin per ells mentre ells se situaven en una posició més avantatjosa i disparaven la ballesta. Els bergants podien apropar-se de puntetes als seus contrincants sense que els veiessin i atacar-los per l'esquena amb una daga o una destral. Eren els millors en el combat cos a cos, mentre que els sacerdots podien infligir el mal més poderós des de la distància. Tenien poders curatius i utilitzaven màgia negra. Un mag tenia un arsenal de remeis que amb el pas del temps infonia força; un paladí coneixia conjurs màgics que et feien ressuscitar al moment.

Els druides es podien convertir en ossos i tigres, arbres imponents o roques. Podien invocar tornados o núvols negres. Els bruixots podien invocar dimonis perquè se sacrifiquessin per ells a la batalla. Els xamans

podien invocar l'aire, la terra i l'aigua, mentre que els cavallers podien fer servir la llum per encegar els seus contrincants.

Però no hi ha una cosa positiva sense que n'hi hagi una altra de negativa. Si eres fort en un aspecte, eres feble en un altre. Els que tenien la capacitat d'escampar foc o gel no tenien gaire resistència, mentre que els que només disposaven d'un garrot per defensar-se eren més forts en la batalla.

Finalment, havies de triar una professió: forjador o alquimista, sastre o pescador, escorxador o cuiner. Conèixer bé un ofici podia ser tan valuós com saber manejar l'espasa o fer conjurs. Quan no estaves enfeinat abastint el teu arsenal, podies fer negoci abastint el d'un altre.

El joc podia començar.

Entrava en un món de color. De vegades els contrastos eren llòbrecs i boirosos, i tot d'una se li presentava un espetec de colors. El paisatge canviava constantment. Esclatava un llamp, un riu es desbordava o la lava d'un vermell incandescent amenaçava d'inundar la vall on era ell.

El verd era més verd, el vermell més vermell, la foscor encara més fosca, i la claror encara més clara. Tot tenia un significat i una raó de ser. Cada eina tenia una utilitat. Cada habilitat es podia explotar. El paisatge estava carregat de significat.

Com tothom, ell va començar de zero pel que fa a habilitats. A partir d'aquí podia guanyar punts, que se li retornaven en percentatges quan havia acabat les tasques.

Les habilitats que havia de millorar per fer créixer aquest percentatge eren la força, la capacitat de recuperació, la flexibilitat, el valor i la intel·ligència.

Com que acabava d'arribar, se li assignaven tasques senzilles com ara fer la collita, fabricar una llança o aconseguir una bèstia per cavalcar amb un bescanvi. Hi havia animals ràpids i altres de lents. N'hi havia que podien volar, com el Drac de Marès. També podia aconseguir una mascota que no lluités sinó que l'acompanyés a tot arreu.

Tot el que volia, ho havia de fer o capturar ell mateix. De vegades es venia material a les subhastes, o podia intercanviar coses. De vegades l'enemic posseïa les seves eines i per recuperar-les l'havia de derrotar.

Exigia hores i energia. Amb paciència arribaven els resultats. Amb el temps, els actius.

Les tasques cada vegada eren més exigents. Havia de matar un monstre, trobar un tresor secret. Tots dos podien estar amagats entre els penya-segats. Els castells atractius podien estar envoltats de vampirs, i les planes que hi havia al seu voltant, transformar-se en camps de batalla encantats.

Arribava un moment en què era impossible acabar les tasques tot sol. Havia de cooperar amb altres, formar part d'una germandat. Els membres de la germandat havien de tenir qualitats que es complementessin amb les dels altres. El més fort havia de lluitar a primera línia. Els guerrers i els paladins havien d'atreure l'atenció de l'enemic perquè els més vulnerables, els mags i els sacerdots, que eren els que tenien poders curatius, no rebessin.

També hi havia un element d'obligació. Si no donaves senyals de vida, si no hi eres, fallaves a tothom i la germandat corria el risc de perdre.

Es va fer dir Andersnordic. Sexe: masculí. Raça: humà. Classe: mag.

Andersnordic era alt i poderós, amb una cara grisa i amenaçadora. Portava un vestit de cavaller sobre el seu cos voluminós, amb pedres precioses incrustades al pit i unes xarreteres exagerades a les espatlles. Al cap, duia un bàcul alt i refulgent.

Va relaxar les espatlles.

I va prémer les tecles.

El joc s'apoderava d'ell i tot s'asserenava. El funcionament era fàcil d'entendre. No hi havia categories estranyes com ara estar entre els guais o no. Si eres prou intel·ligent, eres prou bo. Tothom podia aconseguir l'èxit, només t'havies d'entregar al joc i estar-hi connectat. La recompensa arribava amb el temps i l'experiència, no com el mercat de valors volàtil, no com l'arriscat món de lligar amb una noia.

L'Anders era bo acumulant punts i pujava de nivell en poc temps. Els jugadors portaven auriculars i es comunicaven entre ells mentre avançaven. S'intercanviaven sobretot informació sobre incursions, assignació de rols i tàctiques de lluita. Només es coneixien els uns als altres pels personatges digitals del joc (avatars) i no per les persones que eren en la vida diària.

Al començament l'Anders va encaixar en el paper de nou i era discret i callat, poc actiu quan comentaven les jugades. A mesura que va anar pujant en la jerarquia, va anar canviant. Es va tornar més afable, més comunicatiu. Amb el temps el tenien per una persona alegre, algú que podia inspirar els altres a col·laborar. En resum, queia bé. Tal com deia un dels jugadors, era «un tònic per a la depressió».

La mare de l'Anders estava desesperada. No era això el que esperava del seu fill. Sempre que entrava a la seva habitació ell s'empipava i la'n feia fora. Pràcticament no tenia temps per menjar, ni per anar al lavabo ni dutxar-se; se'n tornava d'una revolada a l'habitació i es llevava tard. El joc marcava la rutina de la seva vida; poques vegades parava per desconnectar una estona.

Va deixar de despenjar el telèfon si algú li trucava al mòbil. Si algun amic es presentava a la porta de casa seva, demanava a la seva mare que digués que havia sortit.

I així va ser com va passar els primers dies al carrer de Hoffsveien, 18. Feia una tardor suau i assolellada. Al bedoll solitari que veia per la finestra, les fulles es van tornar primer grogues, després marrons, i a l'últim van caure. Van arribar les pluges. Les fulles, que formaven un cercle al voltant de l'arbre, ara eren llefiscoses i es descomponien. Ell, mentrestant, s'asseia cada dia còmodament a l'àmplia cadira de despatx i deixava que els dits lliuressin la batalla amb el teclat mentre els dies s'anaven fent més foscos.

Va tornar a venir el Nadal, i jugava a tota hora. Podia arribar a passar entre setze i disset hores al dia davant de l'ordinador. Per Cap d'Any es va estar tota la nit connectat. El joc tenia presents els dies assenyalats. Per Nadal hi havia arbres engalanats, i per Cap d'Any, focs artificials.

Amb aquelles celebracions, el fabricant de videojocs podia substituir la vida real i mantenir la gent connectada. Amb *World of Warcraft*, Blizzard Entertainment havia inventat un joc que no tenia final.

L'Anders va necessitar poc més de sis mesos de jugar a temps complet per convertir-se en líder de la germandat Virtue, que feia les seves incursions en el servidor europeu Nordrassil.

A l'Anders li havien concedit el títol de Justitiarius. Per aconseguir-lo havies d'haver acumulat molt de temps i moltes morts.

Quan l'Anders estava en plena incursió, no se l'havia de molestar per res del món. Virtue havia decidit preparar les seves incursions i conquestes entre les set i les onze del vespre. S'esperava que hi participés tothom. La majoria dels membres de la germandat jugaven vora dotze hores al dia, i una incursió demanava molta planificació prèvia. S'havien d'aprovisionar i assegurar-se que tenien prou munició i armament. Com més ben equipats, més possibilitats tenien de derrotar les altres germandats de la batalla per trobar el tresor o matar els vampirs.

L'Andersnordic era bo motivant els altres i sovint aconseguia que els seus companys continuessin jugant encara que estiguessin cansats i tips del joc. Una estona més, només una estona més; tenia fama de no tenir-ne mai prou.

«Acabem aquesta i després ja podem anar a dormir», deia ell.

De vegades el joc entrava en conflicte amb la vida real, o a la inversa.

Un matí de febrer del 2007, li va arribar una carta. L'havien admès al primer grau de la Lògia de Sant Joan i el convidaven a una primera trobada a la seu dels francmaçons. La seva mare no cabia a la pell d'alegria.

La qüestió del padrí s'havia solucionat. El cosí segon de la Wenche seria el seu padrí principal, i la seva primera responsabilitat seria fer del noi un francmaçó com cal. Un secretari de la lògia de les Columnes s'havia compromès a ser el segon padrí.

Però és que l'Anders no tenia temps. De debò que ara no tenia temps.

Quedava tot tan lluny. L'entrevista per admetre'l al soterrani de sota la Sala Heràldica, feia un any només, era un record borrós.

Però no podia rebutjar l'oferta. Mare meva, l'havien acceptat com a francmaçó!

Tant de bo només s'hagués hagut de desconnectar unes hores per anar a la reunió, però no: s'havia de posar un vestit de nit amb una armilla negra. Aquell era el codi de vestir per a la cerimònia d'iniciació. Havia d'organitzar tot allò i arreglar-se una mica l'aspecte abans de poder sortir i relacionar-se amb la gent.

Tradicionalment el padrí anava a buscar el nou membre i l'acompanyava a l'acte solemne, i la nit de l'aniversari dels seus vint-i-vuit anys, que ell havia celebrat a World of Warcraft, el cosí segon de la mare de l'Anders el va passar a buscar.

L'Anders va pujar al cotxe. L'Andersnordic s'havia excusat a la germandat per no poder ser-hi aquella nit.

De camí cap a la seu dels francmaçons, l'Anders va començar a parlar sobre les investidures dels cavallers, de les germandats i les fraternitats.

El seu parent es va quedar de pedra. Li va fer entendre que la francmaçoneria es basava en el principi de perfeccionar les qualitats que cadascú té dins seu.

L'Anders va callar.

La seu dels francmaçons era just al costat de l'edifici del Parlament. Un cop a l'interior els va rebre el mestre de cerimònies, amb un barret formal i guants blancs, amb una gran espasa penjant al costat del maluc. Amb la mà agafava un bàcul blau i negre de grans dimensions, rematat amb una punta platejada a cada extrem.

L'Anders era l'únic admès a la lògia aquella nit. Un bon grapat de germans assistien a la cerimònia. Se saludaven entre ells d'acord amb els ritus que havien hagut d'aprendre. Alguns portaven anells que informaven del grau al qual pertanyien, mentre que d'altres portaven cadenes i creus al coll.

El van acompanyar fins a una gran sala i la cerimònia va començar. Primer, el mestre de cerimònies es va dirigir als dos padrins de l'Anders: «Germans, en nom de la lògia els comunico el seu agraïment per haver-nos portat aquest estrany i haver-lo acompanyat a la porta de la lògia».

L'Anders va haver de signar un document en què manifestava que professava la fe cristiana i que no revelaria mai els secrets de la francmaçoneria. Aleshores li van posar una banda de tela al voltant del cap. Amb aquesta bena als ulls, havia de repetir el que deia el mestre de cerimònies:

Si actuo en contra de la promesa que he fet,
accepto que em tallin el cap.
Que m'arrenquin el cor, la llengua i les entranyes,
i que els llencin a les profunditats del mar.
Que m'incinerin el cos,
i n'escampin les cendres a l'aire.

Va haver de fer unes voltes per la sala fins que va perdre el sentit de l'orientació, després el van conduir per uns passadissos i en acabat per unes escales. Es va obrir una porta i li van demanar que segués. Li van treure la bena dels ulls, i es va trobar tot sol en aquella habitació petita pintada de negre. Davant d'ell tenia una taula amb un crani i uns ossos de tíbia encreuats al damunt. El van deixar sol fins que algú va entrar i li va fer algunes preguntes. Tot seguit li van tornar a embenar els ulls i el van portar a la gran sala, on van continuar tots els altres rituals d'iniciació.

Era germà de primer grau.

Ja era a dins, però al graó més baix.

L'únic que volia era tornar a casa.

Quan finalment va arribar a Hoffsveien, ja era massa tard per unir-se a la incursió. Però sí que tenia temps de connectar-se al joc.

El cosí de la seva mare li va dir que les Columnes es reunien cada dimecres i que no li feia absolutament res acompanyar-l'hi amb cotxe. Un padrí havia de vetllar perquè el nou membre que havia convidat assistís a les reunions i als grups d'estudi i acceptés fer-hi guàrdies.

L'Anders va fer que sí amb el cap, però quan va arribar la primavera només va anar a una reunió, i l'únic que hi feia era gallejar. Després de la reunió, es va ficar amb l'actitud d'un nou membre que s'iniciava i va dir que no encaixava. I a més tot havia anat molt lent, es va queixar.

En Jan Behring va deixar de trucar a l'Anders, per més que la Wenche li demanés que hi insistís.

—No surt mai, es queda tot el dia tancat a l'habitació penjat a internet —va lamentar.

L'objectiu de la primavera era convertir-se en la millor germandat del servidor, situar-se al capdavant de la germandat que havia aconseguit matar tots els monstres que el joc pogués generar.

Els membres de la germandat estaven distribuïts per tot Europa i jugaven en anglès. Com a cap de la germandat, l'Anders tenia molta responsabilitat. S'havia d'assegurar que els jugadors tinguessin tota l'equipació que necessitaven: provisions, espases, destrals i escuts. Havia de prendre decisions tàctiques i concebre estratègies de batalla, però també havia de saber escoltar i ser receptiu amb les idees dels altres jugadors.

Amb el pas de la primavera, l'Andersnordic es va tornar menys tolerant. No tenia en compte que feria els sentiments dels altres. Quan el joc no anava de la manera que ell volia, perdia les maneres: pressionava, denigrava i renyava els altres.

Això de tant en tant acabava amb discrepàncies obertes. Un jugador considerava que aplicava la justícia pel seu compte, i el va titllar de dèspota i controlador. L'Anders va expulsar el jugador del fòrum.

Alguns se'n van anar per si mateixos perquè l'Andersnordic era massa exigent. No suportava els dropos, deia ell, i expulsava sense escrúpols els jugadors que no li queien bé o creia que no sabien treballar en equip. Un jugador que es presentava divendres a la nit amb una copa de vi al costat del teclat, i que sense voler s'equivocava i baixava pel turó equivocat, no era algú que es volgués emportar en una incursió.

L'Andersnordic s'estimava més expulsar la gent de matinada, quan els altres no estaven connectats i no es podien queixar. Quan l'expulsat tornava a iniciar sessió, se li negava l'accés a Virtue. De vegades els altres jugadors defensaven els que havien quedat fora, però el líder de la germandat era implacable: aquest joc era seriós, no s'hi podia entrar i sortir per passar-ho bé una estona i apa siau. Jugadors que havien entrat al joc molt abans que ho fes l'Andersnordic per primera vegada de cop es trobaven bandejats.

Aquests «dropos» normalment eren persones que tenien una vida fora del joc. Una vida que de vegades imposava les seves exigències, fins i tot desconnectar-se durant llargs períodes. La norma era jugar unes quantes hores a la tarda, després de la feina. La majoria de la gent no podia estar tota la nit desperta. L'Anders, en canvi, vivia dels seus estalvis i del plat que la mare li posava a taula.

World of Warcraft és un dels jocs més addictius que s'han creat mai, precisament perquè s'ha construït seguint un patró social. Els jugadors estableixen vincles amb els altres a través dels seus avatars, i el sentiment de comunitat pot ser fort. Cada minut que passes lluny del joc significa que els altres van una mica retardats per culpa teva.

Et permet entrar en un sistema que sembla fàcil d'entendre. Si penses de manera estratègica, tens l'èxit garantit. Pots avaluar els èxits que has aconseguit amb tot el detall. Els objectius són clars. Cada vegada que inicies sessió i entres al joc, et donen uns copets virtuals a l'esquena, i el teu estatus millora gradualment en funció del temps que hi hagis passat. Tothom pot aconseguir l'èxit. Així és el món en línia.

L'Anders, que havia volgut formar part de l'elit de poder, ara era un dels soldats del World of Warcraft, del món de l'art de la guerra. Si abans el fascinaven els accessoris majestuosos dels francmaçons, ara xalava amb les armadures generades per ordinador. Si abans l'obsessionava fer diners, ara l'obsessionava col·leccionar or del World of Warcraft. Si abans l'amoïnava la seva imatge de cara enfora, ara no sortia del seu cau, i anava brut i deixat.

L'Anders, que en un temps s'havia preocupat d'establir una xarxa de contactes, ja no necessitava ningú, només a si mateix.

I aleshores va tornar a sentir una fiblada d'orgull. Va canviar de servidor. Volia lluitar amb els millors.

Es va unir a la germandat Unit, al servidor de Silvermoon. La germandat estava formada per gent nova, però als fòrums oficials

l'Andersnordic presumia que el seu equip s'apoderaria del servidor. Perquè eren senzillament els millors.

—D'on surt aquest megalòman? —va preguntar als seus companys en línia el jugador suec Braxynglet, classificat com a segon al servidor.

A Silvermoon, l'Anders va ser un inadaptat des del començament. Es reien del seu estil. Es reien del seu nom. No era normal que donés el seu nom real (Anders) i que apuntés el seu origen (nòrdic); anava contra les regles. Es reien d'ell, tant a l'esquena com a la cara. I ell semblava no adonar-se'n. Sempre era educat i amable en les seves respostes, independentment del que li escrivissin.

Braxynglet menyspreava els que acabaven d'arribar i s'omplien la boca de fatxenderies. La seva manera de dir-ho fins i tot podia sonar racista: tenia odi pels altres, pels que eren de fora. L'Anders tenia el suec en estima, com si mai no hagués entès que era ell l'intrús, el de fora, l'immigrant. Als fòrums parlava i actuava com si fos un dels millors, i era un llepaculs amb els de dalt.

Durant un temps, Braxynglet va adoptar el lema «Mahoma és gai». L'Anders li va respondre efusivament, i va dir al suec que era brutal, però a ell el continuaven maltractant.

El rebutjaven els que a ell realment li importaven.

No encaixava. Tenia paciència i perseverança, però no va arribar mai a estar entre els més destacats de *World of Warcraft*. No va estar mai entre els cinc-cents millors en els servidors de renom, i per això no va entrar mai en les classificacions.

Es comportava com un *king* quan només era un *toy*.

Pel que fa a la resta, tot anava a mal borràs. Quan l'any 2007 va haver de presentar a Hisenda la facturació anual del 2006 de l'empresa E-Commerce Group, l'auditor va al·legar que havia estat impossible posar-se en contacte amb el president de la companyia, el senyor Breivik, i que hi havia renunciat. Al cap d'un any, es va fer efectiva la dissolució forçosa d'E-Commerce Group. Segons l'informe de fallida, l'empresa havia infringit les lleis fiscals, les lleis de la compravenda d'accions, i les comptables.

A fora de la seva habitació, la vida s'ensorrava.

Però a dins, el joc continuava.

Perquè el joc no tenia final.

Una nit, després d'una incursió, es va quedar parlant amb un jugador de la seva germandat que s'estava plantejant sortir del joc. S'havia de tornar a enfrontar amb la vida real, va dir. L'Anders li va reconèixer que ell també ho havia pensat. Ben aviat plegaria, deia.

Però no ho va fer.

Es va quedar a la seva habitació.

Només per un temps, havia dit. Però s'hi va quedar cinc anys.

Cinc anys davant de la pantalla.

«Un tònic per a la seva depressió».

Tres camarades

Dona'm els homes purs i rectes,
els homes ferms i forts,
els que tinguin paciència
i no caiguin en errors.
[…]
Sí, dona'm el millor de vosaltres,
i jo us ho donaré tot.
Ningú no pot saber fins que la victòria sigui meva
tot el mal que ens ve al damunt.
Potser és que podrem salvar la nostra terra.
Als millors adreço la meva crida.

RUDOLF NILSEN, «Revolusjonens rost»
(La veu de la revolució), 1926

—Mare, que em puc afiliar a l'AUF?

La Tone es va quedar plantada amb el telèfon a la mà. Per fi en Simon havia donat senyals de vida.

—Mare, que no em sents? Només costa deu corones!

—Quina il·lusió sentir la teva veu, Simon. Per alguna cosa et vam donar el telèfon, no? Perquè ens poguessis trucar!

Era l'hivern del 2006. En Simon tenia tretze anys i per primera vegada passava la nit fora de casa, a Tromsø. A setè l'havien escollit per ser membre del consell d'estudiants de l'institut de secundària de Salangen. Aquell any l'ajuntament organitzava una conferència de joves per al nord

de Noruega, i a en Simon li havien demanat que hi anés en representació del seu institut. A la conferència, es debatia com es podia millorar la vida dels joves del nord.

Un noi que es deia Stian Johansen havia parlat de l'AUF, les joventuts del Partit Laborista.

A la pausa, en Simon el va anar a trobar. Es va presentar amb educació i discreció.

Quina cara de nen, va pensar el conferenciant.

—M'agradaria afiliar-me a l'AUF —va dir en Simon.

L'Stian va treure de seguida la seva llibreta d'afiliacions i li va dir que hi apuntés el nom i l'adreça. Reclutar nous membres era important. Com més membres més influència i, sobretot, més diners que se n'anirien al fons comú del partit. Per cada membre en una organització política juvenil, l'Estat pagava una aportació. Com més gent reclutaves, més alt era el teu estatus dins l'aparell.

Quan l'Stian va veure la data de naixement d'en Simon, va riure.

—No t'hi puc inscriure. L'edat mínima és quinze anys. Però si els teus pares t'hi autoritzen, no hi ha cap problema.

La Tone estava plantada a la cuina, escoltant la veu emocionada del seu fill gran.

—M'ho estic passant tan bé, aquí. Hi ha tot de debats i fòrums, i amb qui coincideixo més és amb els de l'AUF. M'hi puc inscriure? Només costa deu corones.

—És clar que t'hi pots inscriure, fill —va dir la Tone amb un somriure.

—D'acord, empleno el formulari i me l'emporto a casa, així el podreu signar amb el pare. He conegut gent tan maca, mare! Però ara t'haig de deixar.

Afiliar-se a les joventuts del Partit Laborista no era ben bé una expressió de rebel·lió juvenil per part d'en Simon. Havia crescut amb el moviment dels laboristes: el seu pare era regidor del partit.

Les converses que hi havia a taula a l'hora de sopar giraven entorn de la política, ja fos per la guerra a l'Afganistan o per les prospeccions de petroli al mar de les illes Lofoten. En Simon estava en contra de totes dues coses. També parlaven de qüestions més familiars, com ara si era just que en

Håvard hagués de fer voltes de penalització de la mateixa distància que les d'en Simon quan feien competicions de llançar boles de neu als troncs del jardí. Quan fallaven la diana, havien de fer unes voltes de penalització, com en el biatló. En Simon i en Håvard havien heretat l'esperit competitiu del seu pare. En atletisme, en Simon es classificava a les primeres posicions en els campionats de salt d'alçada, i en Håvard va ser el campió noruec en els 1.500 metres de la categoria infantil. Per aconseguir que els nens ajudessin en les feines de casa, la Tone s'inventava jocs competitius com ara: «Aviam qui dels dos arriba abans als contenidors amb la bossa de les escombraries». Quan arribaven al contenidor, al capdamunt del pendent, n'obrien la tapa i feien punteria.

Però la política encara era més emocionant que l'esport. Arran de les polítiques de centralització al comtat de Troms i la davallada d'alumnes per curs al nord, cada vegada que es feia un nou pressupost els polítics es plantejaven tancar l'institut de secundària de Salangen per equilibrar la despesa. Cada any el centre lluitava per mantenir-se viu, i guanyava. Quan en Simon era a vuitè, va assistir a una reunió del consell del comtat per primera vegada, per argumentar per què no hi hauria d'haver retallades en els recursos destinats a l'educació de la regió.

Ben aviat el van escollir líder del consell juvenil de Salangen. Dedicava totes les energies a fer campanya per obtenir instal·lacions per a la gent jove. Als pobles grans i petits, l'única vida social que hi havia era a través de l'esport, i a qui no li agradés podia sentir-se exclòs. La seva principal preocupació era intentar que tornessin a obrir el club de joves que havia tancat feia uns anys. L'ajuntament es va comprometre a finançar-lo sempre que en Simon els pogués garantir que els joves assumirien la feina voluntària de renovar-lo i preservar-lo. Ell els va donar la seva paraula. Van cedir als joves un local en un soterrani amb sala de música, pista de ball, billar i una petita cafeteria que ells mateixos gestionarien. Seria un lloc de trobada, per a tothom. Només necessitava quatre retocs.

—Mare, com m'ho puc fer perquè la gent vingui i col·labori? —va preguntar en Simon.

—Necessites un esquer —va suggerir la Tone.

—Com ara?

—I si faig pizza? —es va oferir.

En Simon va penjar cartells per anunciar la festa, i quan va arribar a casa del Velve, com es deia el club, estava eufòric i anava tot tacat de pintura vermella i blau cobalt.

—Han vingut un munt de voluntaris, mare! Ens hem quedat sense pinzells.

Quan va fer setze anys, el 25 de juliol de 2008, en Simon ja tenia l'edat per afiliar-se al Sindicat Noruec de Treballadors Municipals i Generals. S'hi va afiliar aquell mateix dia. Els seus amics no entenien que volgués entrar en un sindicat si encara no tenia una feina.

—Tothom s'hauria d'afiliar a un sindicat —assegurava ell—. Fins i tot els estudiants. Com més enfortim els sindicats, més bona vida laboral tindrem quan haguem acabat l'etapa educativa!

Si tenien una afiliació nodrida, els sindicats podien esclafar més fort les males pràctiques en el món laboral, perquè els joves sovint es veien explotats, no rebien els sous estipulats als convenis, o es veien forçats a acceptar condicions laborals precàries. Els empresaris infringien les lleis de salut i seguretat laboral i els aspirants a un lloc de treball més joves no sempre coneixien els seus drets. Per això era important que el grup sindical d'estiu fes una gira pel país supervisant les condicions de treball dels joves.

La millor sorpresa d'afiliar-s'hi era que incloïa la subscripció de diversos mesos al diari d'esquerres *Klassekampen* (Lluita de classes). En Simon hi va llegir sobre la crisi financera, que estava colpejant la gent més pobra dels països en vies de desenvolupament; sobre el dúmping social i l'esclat de l'atur a Europa. Crític amb els que estaven al poder, el diari tocava tots els temes que li interessaven.

—Pare, te l'has de llegir! —deia—. Aquest diari és increïble! Parla de les coses d'una manera que no té res a veure amb com ho fan els altres.

Quan les vacances d'estiu es van acabar i va començar el primer any de batxillerat a l'institut Sjøvegan, un centre que vivia sota l'amenaça del

tancament, en Simon volia fer alguna cosa més a part de subscriure's al *Klassekampen*. Pensar tot sol en les respostes socialistes als problemes de la societat ja no era suficient. Va trucar a l'oficina del partit a Tromsø i va preguntar com podia obrir una filial de l'AUF a Salangen.

«Anuncia una reunió fundacional i després podem venir i ajudar-te a atraure membres», va ser la resposta.

En Simon va penjar anuncis per tot l'institut:

REUNIÓ PER A LA FUNDACIÓ DE LA
LLIGA JUVENIL DELS TREBALLADORS DE SALANGEN
al Centre Cultural

Una nit de mitjan setembre, es van desplaçar fins a Salangen tres nois de Tromsø. Un era el líder de l'AUF de Troms, en Brage Sollund, amb qui en Simon havia parlat per telèfon. El segon era el millor captador del comtat, es deia Geir Kåre Nilssen. Els acompanyava un noi prim de desè amb ulleres i bràquets a les dents. Es deia Viljar Hanssen.

Mentre menjaven els tacos que havia preparat la Tone, van dissenyar el seu pla d'acció.

—Molt bé, Simon, això és el que farem demà —va dir en Geir Kåre—: has d'anar de cap a la noia més bonica de l'institut. És clau que la fitxis, perquè a la majoria dels instituts ella és la que decideix què és tendència i què no. Després captem les amigues, i en acabat passem als nois, entesos?

En Simon va fer que sí.

—Començarem amb els més durs: sempre són els que costen més de convèncer, així que si al final s'apunten serà la bomba. Després tot és més fàcil, perquè els altres seguiran el seu exemple.

En Simon va tornar a fer que sí amb el cap.

—Tu t'has de quedar amb aquesta equació —va dir en Brage—: AUF és igual a un 90 % de relacions socials més un 10 % de política.

En Brage havia portat a en Simon *The Salt of the Party*, un llibre que explicava la història de l'AUF i que li serviria per preparar-se per a la reunió. En Brage va llegir-ne un fragment, de quan el llegendari Einar

Gerhardsen era líder de la Lliga Juvenil dels Treballadors: «La primavera del 1921, Gerhardsen va posar com a condició per poder presentar-se a la reelecció com a president que no hi hagués més balls. S'havien de reforçar les activitats d'estudi "per fer de cada membre del grup un comunista conscient". La seva condició es va acceptar, però els resultats indicaven que encara faltava consciència revolucionària entre les bases. A la reunió general, al cap de sis mesos, només quedaven 36 membres dels 322 inicials, una caiguda de gairebé el 90 %!».

Els nois van riure.

No, en Simon no deixaria de banda la part social.

Van trucar al diari local, que va assegurar que aniria a la reunió fundacional, van decidir quin seria el programa principal de l'AUF de Salangen, i van acabar a la sala d'estar del soterrani, dormint en matalassos a terra, sota edredons càlids, explicant-se acudits tota la nit.

La sessió per captar afiliats estava programada per a la pausa per dinar.

—Molt bé, Simon, a la càrrega —va dir en Geir Kåre al seu nou amic donant-li uns copets a l'espatlla.

Uns segons de vacil·lacions, i en Simon se'n va anar de cap a la noia més guapa de Sjøvegan.

—A l'AUF? Per deu corones? —va preguntar. I aleshores va riure—. Vinga, sí. —I va escriure el seu nom a la llibreta.

En Viljar l'acompanyava i els nois anaven passant d'un grupet de noies maques a un altre.

La llibreta d'afiliats s'anava omplint. Al cap d'una estona ja havien abordat tothom del pati i de la cantina. En Viljar estava impressionat.

—Caram, en Simon, quina facilitat de paraula! Tothom s'apunta —va dir a en Brage i a en Geir Kåre.

Quan en Simon anava a parlar amb cada grup se centrava en aquests punts: no al tancament de l'institut de Sjøvegan i sí a disposar d'àpats calents a l'escola; tarifes de transport reduïdes per als joves. Eren reivindicacions que la majoria dels estudiants compartien. Però per fer-les

realitat necessitaven l'AUF, deia en Simon, i l'AUF els necessitava a ells. Tan senzill com això.

—Ets molt convincent! —va dir en Viljar al seu company de partit, un any més gran que ell, quan va acabar la pausa per dinar—. El noi popular de Salangen. El príncep —li va dir el de Tromsø amb un somriure—. S'haurien apuntat a qualsevol cosa, mentre fos amb tu —bromejava.

En Viljar tenia raó, perquè en Simon queia bé a tothom. Podia proposar el que fos, que tothom volia formar-ne part. Era un noi maco, rialler, amb estil. Quan en Simon entrava al menjador, totes les noies sabien perfectament on era.

Al cap del dia s'havien apuntat vuitanta nous membres. En Geir Kåre i en Brage no havien vist mai res igual. En Simon es recreava en el seu triomf.

—Però és que havia parlat amb ells abans, sabeu? —va reconèixer.

Havia picat pedra a l'hora del pati, els minuts abans del partit de futbol o als entrenaments d'atletisme, camí de l'escola o a la cua del menjador. Tots sabien que aquell dia havien de portar a l'institut deu corones a la butxaca. En Simon volia que quan els de Tromsø es presentessin amb les llibretes de noves afiliacions, el trobessin el màxim de ben preparat.

—Ha, ha —va fer en Viljar—. O sigui que ja els tenies tots avisats?

A ell, en canvi, l'havia afiliat en Brage, que el va anar a trobar a una conferència de joves quan en Viljar tenia tretze anys.

—Hola, saps què és l'AUF? —li havia preguntat.

—Sí.

—Perfecte, jo en soc el líder.

El diari local, el *Salangen News*, ho havia anunciat aquell mateix matí: «El divendres 19 de setembre de 2008 serà un dia històric per a la comunitat de Salangen. S'obrirà una seu local de la Lliga Juvenil dels Treballadors, les joventuts del Partit Laborista. Simon Sæbø és qui ha tingut la iniciativa».

Els nois de Tromsø s'havien assegurat que a les taules hi hagués bols amb llaminadures quan començava l'assemblea. En Simon va sortir elegit president per unanimitat; en Johan Haugland, un amic seu, seria el secretari, i es va escollir un comitè. El flamant nou líder va dir al diari local que treballaria per ampliar l'horari del club juvenil, i perquè es fessin activitats

com ara «partits de futbol en pantalla gran, tornejos de billar i una excursió d'inauguració a la cabana de cacera i pesca de Sagvannet». El diari també informava que l'organització pagava el sopar de divendres i dissabte, però que els participants s'haurien de portar els altres àpats. La delegació local es reuniria amb regularitat en les pròximes setmanes, assegurava el diari, i arrodonia l'article amb el número de telèfon d'en Simon per si algú tenia més preguntes.

La casa blava dels Sæbø a Heiaveien es va convertir en el seu lloc de reunió. La Tone cuinava carn picada, hi afegia espècies picants i escalfava la massa dels tacos al forn. Posava plats amb blat de moro, tomàquets tallats a daus i formatge ratllat. De vegades, feia la pizza ella mateixa. Si en Simon s'oblidava de comprar cartolines, retoladors, paper o qualsevol material que necessitessin, la seva mare ho feia per ell. Per més que fos un líder que inspirava els altres, en Simon era caòtic en qüestions de logística. Sort que tenia una mare molt organitzada.

Els joves es manifestaven al carrer en suport de l'escola, contra l'acció de la humanitat en el medi ambient, a favor del club juvenil i en contra de les prospeccions de petroli a l'Àrtic. Organitzaven tardes per conèixer-se millor entre ells, concerts i seminaris. En Simon havia superat el pànic escènic de la infància. Ara li agradava ser el mestre de cerimònies quan organitzaven activitats culturals al poble. Després d'una manifestació contra el racisme, van convidar els menors del centre d'acollida per a refugiats al club juvenil. Els refugiats no s'hi havien trobat mai del tot ben rebuts, com si sentissin que era «el club dels noruecs». Però quan es van penjar grans cartells al centre de recepció que deien «Benvinguts a Velve» hi van anar, primer sense tenir-les totes, després en grups nombrosos. En Simon fins i tot va intentar captar-ne alguns per a l'AUF. Si encara no els havien concedit el permís de residència no hi havia cap problema, podien donar la seva adreça del Centre de Refugiats de Sjøvegan. Ell mateix va posar les deu corones per ells.

Havien buidat el minibar abans que hi arribessin ells. L'hotel es preocupava de fer-ho abans que els delegats del Parlament Juvenil del comtat passessin

per recepció i es registressin. El consell del comtat ho demanava sempre que es reservava l'habitació per a menors no acompanyats.

A terra hi havia la bossa de plàstic rebregada on havien portat les cerveses. Ja hi havia tot d'ampolles buides arrenglerades arran de la porta.

Eren tres, tots amics. En Simon i en Viljar seien sobre el llit, l'Anders Kristiansen a la butaca. Eren companys d'armes de l'AUF. Abans que la conferència comencés, sempre feien la seva reunió regional. El comtat havia convidat joves de diferents partits polítics, joves culturalment actius, defensors del medi ambient, i joves promeses independents sense cap filiació política. Hi havia d'haver també diversitat geogràfica i paritat de gènere.

L'Anders Kristiansen era la força impulsora en aquell trio. Era el que els feia tornar a la política cada vegada que en Simon i en Viljar començaven a riure, a fer el ximple o a parlar de noies.

—Ei, nois, sobre el pla de seguretat de la carretera: tinc alguns comentaris. Mireu… —deia, i aleshores tornaven a connectar amb el tema.

Si en algun punt discrepaven, sempre s'acabaven girant i mirant l'Anders per preguntar:

—Tu què hi dius?

I al final es feia com volia l'Anders. De fet, tots tres acostumaven a sortir-se amb la seva, però l'Anders era el primer entre iguals.

Era mig any més jove que en Simon i era del municipi veí de Bardu, on hi ha la base militar més gran de Noruega. Com en Simon, havia fundat una delegació local de l'AUF quan tenia quinze anys, i l'havien escollit president. Era el més pràctic de tots tres, el que s'ocupava de comprar els bitllets si havien d'anar a algun lloc i el que controlava la paperassa de les reunions, i evidentment l'ordre del dia.

—El comtat de Troms està massa centralitzat —deia ara l'Anders—. Tot el que és realment important passa per Tromsø. Hem d'estendre les activitats per tot el comtat, delegar el poder; només així aconseguirem ampliar les bases a les zones rurals.

—Hem d'aconseguir que prosperi la resolució d'«A casa per cinquanta corones» —va dir en Simon, que havia agafat l'autobús de línia per anar de Salangen a Tromsø aquella tarda, un trajecte de tres hores. El comtat de

Troms ocupa una extensa superfície, i la gent viuen a llargues distàncies els uns dels altres. Per als joves, l'autobús és el millor mitjà de transport. Però un trajecte que demanava fer molts canvis podia sortir molt car. La proposta era que els joves poguessin recórrer tants quilòmetres com volguessin en una direcció per cinquanta corones.

—Tu i els autobusos —va riure en Viljar, un noi de ciutat. Acostumava a jactar-se de no creuar gairebé mai el pont de Tromsø, fins que un dia el seu pare, expert en ornitologia de l'Àrtic, va trobar feina a Svalbard i s'hi van traslladar a viure.

—Ja veig que de tant en tant necessites anar a la gran ciutat per respirar una mica! —va dir a en Simon rient.

Tot i que ara vivia entre ossos polars i motos de neu a Svalbard, encara el continuaven veient com el clàssic habitant de Tromsø: sempre al dia de la moda i amb autoestima de sobres.

—L'autobús és important, de totes maneres —va dir l'Anders amb fermesa, amb els documents i les actes de les reunions anteriors al davant.

A l'Anders Kristiansen li agradava tenir-ho tot controlat des que era ben petit. Quan tot just tenia un any, s'aturava a la tanca i posava al dia els vianants: «Mama-a treballar. Papa-a casa». I li agradava comprovar que tothom estava bé. Quan la seva mare li va rentar en Mousey, el seu peluix, i el va estendre perquè s'eixugués al jardí, va anar corrents cap a ella.

—A prop dels cotxes, no, mama, no! —Quan va treure les pinces de les orelles a en Mousey, l'Anders va dir tot seriós—: No hauries de penjar ningú de les orelles, mama. Ningú no ho suportaria.

Quan l'Anders va començar a anar a parvulari ja li interessaven la feina i els impostos i com es repartia tot. «D'on venen els diners?», preguntava el nen. Volia explicacions per a tot i saber com funcionaven les coses, des del tallagespa i el ganivet de cuina del seu pare fins qui estava al càrrec de qui. Qui manava a l'empresa on treballava el pare? I a la de la mare? I a casa? Qui prenia realment les decisions?

Quan tenia cinc anys i va descobrir que hi havia algú anomenat *primer ministre*, que ho decidia gairebé tot, va dir en el seu marcat accent de Bardu: «Quan sigui gran, seré primer ministre».

Si tenia algun dubte sobre una cosa, per petita que fos, corria a veure la veïna. Perquè ella tenia una enciclopèdia. La Vigdis treballava llargues jornades al menjador de la base militar de Bardufoss. Sempre que l'Anders l'anava a visitar a casa seva li donava un got de xarop de fruites amb aigua i ella es preparava un cafè. Després seien tots dos de costat al sofà amb el nas enganxat al llibre. Una paraula portava a l'altra i el nen i la dona gran s'amaraven de noves idees i definicions.

Quan s'apropava la confirmació per al grup de nens amb qui es portaven un any, l'Anders va preguntar:

—Què vol dir la paraula *ateu*?

—És una persona que no creu en Déu —va ser la resposta immediata. Aquesta no li calia buscar-la.

—Ah, aleshores jo soc ateu i pacifista —li va dir el nen, de tretze anys.

La Vigdis va fer petar la llengua, decebuda. Tenir fe en Déu era un tema seriós al poble.

Però l'Anders es va mantenir ferm en les seves idees. Quan l'any següent els seus companys es preparaven per a la confirmació, l'Anders va decidir pel seu compte que ell no la faria. L'avi matern, un estricte pietista luterà de Narvik, va dir sense embuts que estava molt decebut amb la decisió del noi. Segons els pietistes, a aquells que giren la cara a Déu els esperen càstigs molt severs a l'infern.

—Aleshores al cel no hi deu haver ni una ànima —va comentar sense pèls a la llengua quan va sentir el que havia dit el vell.

A Narvik et podien enviar a l'infern per un munt de coses, i la Gerd Kristian ja n'havia tingut prou d'aquest color quan era petita. Va donar suport al seu fill i es va negar a creure que algú de Narvik fos guardià de les portes del regne del cel. L'Anders deia que si ell hagués tingut fe en un poder superior hauria cregut tant en Al·là i Buda com en el Déu Pare.

El que a ell el preocupava era la vida a la Terra. L'ara i aquí.

—Ens han d'escoltar —havia dit l'Anders des que era petit—. També som part de la societat! Com pot ser que a l'Ajuntament tots siguin adults?

Com no podia ser d'altra manera, a l'Anders Kristiansen el van escollir per ser el president del consell d'estudiants de Bardu. Com ho era en Simon Sæbø passada la demarcació municipal, i en Viljar Hanssen a Svalbard.

El Parlament Juvenil del comtat estava fet per a ells.

I ara els tres camarades seien allà representant els seus consells locals i expressant els seus punts de vista amb unes quantes cerveses, intentant consensuar una estratègia per a la reunió. Abans que es fes de nit, sempre s'acabaven posant d'acord en les qüestions més importants que votarien. L'endemà al matí, en Viljar i l'Anders havien de despertar com fos en Simon, perquè no es perdés la votació. En Simon tenia un son molt profund.

Aquella nit havien estat parlant de més coses a part dels autobusos; parlaven del poder.

El consell juvenil del comtat de Troms el presidia una noia de les Joventuts del Partit del Progrés. Era guapa, molt espavilada i popular. Però els tres camarades buscaven l'estratègia de superar-la tàcticament i orquestrar un cop. Just abans de les votacions proposarien una moció a l'assemblea: l'Anders Kristiansen havia de ser-ne el president. Amb totes les excel·lents qualitats que tenia, la victòria estava assegurada.

La idea era d'en Viljar. Ell era un antiracista fervent i veia el Partit del Progrés com un grapat de camises marrons que no representaven l'opinió general al consell juvenil.

El pla era aquest: just abans de les votacions, en Viljar s'aixecaria i proposaria el seu camarada. Ningú no s'esperaria un altre candidat. I aleshores cadascun d'ells s'aixecaria i parlaria efusivament de l'Anders. En Viljar, el que realment tenia facilitat de paraula, es referiria a l'Anders com un fenomen polític del municipi escassament poblat de Bardu, on havia demostrat que tenia més iniciativa que cap altre, i no només com a líder de l'AUF sinó com a president del consell d'estudiants.

Va practicar el parlament davant dels seus amics:

—No és només que la seva gent signifiqui molt per a l'Anders, sinó que l'Anders significa molt més per a la seva gent —va dir amb passió, i va continuar—: La llista de fites que ha assolit l'Anders és tan llarga com el litoral noruec.

Els tres camarades també havien persuadit en Johan Haugland, vicepresident de l'AUF de Salangen, per al seu cop. Parlaria de les diferències bàsiques entre el Partit del Progrés i el Partit Laborista, és a dir, de les diferències entre els dos candidats.

—I en acabat, Simon, volem que tu inspiris les noies —va assenyalar en Viljar—. Digues el que vulguis, l'únic que has de fer és arribar-los al cor. Han de sentir que amb l'Anders de president, el consell realment serà un òrgan actiu. Digues alguna cosa com ara: «L'Anders no és només el meu millor amic, també pot ser el vostre» —va suggerir en Viljar—. O pregunta'ls directament: voleu que us guiï una racista?!

—Això és passar-se de la ratlla —va dir l'Anders.

—I si fem: volem un president que miri tant pels negres com pels blancs? —va insistir en Viljar.

—Deixa-ho estar! —va murmurar l'Anders.

En Simon es gronxava a la cadira al racó de l'habitació.

—No, està bé —va dir. Havia començat a escriure quatre ratlles—. De totes maneres, no pateixis, Anders, ja sospesaré quin és l'ambient quan pugi a parlar. Ja se m'ocorrerà alguna cosa, i anirà bé! —En Simon no era dels que ho tenien tot planificat, s'estimava més improvisar al moment.

La petita taula rodona de l'habitació de l'hotel estava coberta d'un garbuix d'ampolles de cervesa buides, capsetes metàl·liques de *snus*,[3] documents i papers amb gargots.

L'Anders va començar a badallar. Normalment ho feia quan s'allargava algun tema fins a la matinada. Ell se'n va anar a dormir mentre en Simon i en Viljar es miraven al mirall d'una esgarrapada.

I tot seguit van fer cap al centre de la ciutat. Van entrar rient al Blårock Café tot i que estaven uns anys per sota de l'edat mínima per entrar-hi. Amb una cervesa a la mà, van parlar de noies, esports, noies, roba, noies, la vida i noies. En Simon tenia una nòvia, però tenia clissades unes quantes noies per a en Viljar.

—Ja la veig, allà —deia, i aleshores desapareixia. Després tornava amb una noia mentre li deia—: Coneixes en Viljar? —I de seguida se n'anava i es tornava a perdre pel local.

La vigília del cop van tancar el bar i després van continuar la festa en un altre lloc. Van tornar a l'hotel quan obria el menjador per servir l'esmorzar. Coses que passen. Es van tancar a l'habitació que compartien, es va dutxar primer l'un després l'altre i es van pentinar. Els cabells era el que els robava més temps. Estaven tots dos de costat, plantats davant del mirall del lavabo,

embolicats amb una tovallola fins a la cintura i la quantitat de cera de cabells Renati necessària a les mans. La cera s'havia d'escampar des del darrere, fregant els cabells cap amunt i endavant. Els cabells dels costats s'havien de pentinar enganxats a les galtes, mentre que els del darrere havien d'agafar la forma d'una ona al voltant del cap i acabar per sobre d'un ull. T'hi havies d'escarrassar perquè el pentinat semblés natural.

La roba també estava perfectament triada. En Simon tenia més tirada per l'estil que duien els nois de la seva edat: samarretes amb estampats, collarets i braçalets de fil de cuir. En Viljar portava un *look* més clàssic: pantalons grisos, un càrdigan i samarreta negra a sota.

Al menjador, l'Anders Kristiansen seia davant d'un generós plat d'ous ferrats i cansalada. Va fer que no amb el cap quan va veure que en Simon i en Viljar entraven amb els ulls vidriosos. Sovint passaven la nit en blanc quan hi havia les conferències juvenils. Ara, amb una fam de llop, es prenien un bon esmorzar per calmar els nervis abans del cop.

Però al final tot el pla va acabar en un foc d'encenalls. Quan en Viljar va fer la proposta des de l'assemblea, el reglament deia que només una persona tenia dret a qüestionar la candidatura. Per tant, els altres no van arribar a exposar les seves elaborades paraules d'elogi.

En Viljar no ho podia aconseguir sol. Va ser un desastre. Eren un grup, se suposava que ho farien junts. Ell sol no ho aconseguiria.

—Merda —va lamentar després en Viljar.

—La pròxima vegada la tombaràs, Anders! —va dir en Simon.

—Sí, i tant —va dir l'Anders amb un somriure—. L'any que ve no tindrà res a fer!

S'hi deixaria la pell per aconseguir-ho. Mentre que en Simon i en Viljar estaven implicats en diverses coses, l'Anders només se centrava en una: la política. No li agradaven els esports, no perdia el temps amb els cabells o amb la roba, ni li interessaven els jocs d'ordinador. El que més s'assemblava a una afició era seguir la sèrie *The West Wing* (L'ala oest de la Casa Blanca) o seure a la cabana que s'havia construït al jardí de casa i veure *Sex and the City* (Sexe a la ciutat) amb una amiga. Quan començava *Desperate Housewives* (Dones desesperades) cridava la seva mare: «Mama, corre, vine, que comença». Jo m'estimaria més veure «Homes desesperats»,

li responia cridant la mare abans d'entrar a la cabana amb un plat de gofres i melmelada de mores de l'Àrtic.

La infància era el tema que preocupava l'Anders actualment. Treballava amb el governador del comtat en el projecte «El pas de gegant», que volia determinar si el comtat de Troms complia amb la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides, i com es podia fer perquè els infants i els joves estiguessin més implicats en el procés de presa de decisions. Ell col·laborava amb el defensor dels infants en alguns projectes del Parlament Juvenil, i al mateix temps reflexionava sobre la posició que hauria d'adoptar davant la implicació militar de Noruega a l'Afganistan. De tots tres era ell el que, com diria en Viljar, «parlava amb els adults».

—Ha estat increïble —va dir en Simon.

Tots tres camarades eren a l'ordinador, parlant per Skype entre ells. En Viljar a Svalbard, l'Anders a Bardu i en Simon a Salangen.

—És màgia —va afegir en Viljar.

—Has vist com repetia les paraules, com reprèn el fil per acabar? Sembla que canviï completament de tema però al final el torna a treure —va dir l'Anders.

—El ritme —va dir en Simon.

—Les pauses —va dir en Viljar.

—L'empatia —va dir l'Anders.

Tots tres camarades havien llegit diverses edicions de *Famous Speeches*. Ara havien pogut viure l'experiència de sentir un home de la seva època amb el mateix nivell de capacitat retòrica.

—Recrea la màgia de Martin Luther King —va dir en Viljar.

Parlaven de Barack Obama. Havien estat escoltant un dels seus primers parlaments a la campanya electoral del 2008, i s'hi havien quedat enganxats.

Havia arribat la tardor, també l'estació de la foscor al nord de Noruega. Als Estats Units, les tensions s'intensificaven.

—Mare, que em puc saltar l'escola dimecres?

L'Anders Kristiansen volia seguir les notícies durant tota la nit electoral, però si ho feia l'endemà no s'aguantaria dret.

—No és just —es queixava el noi, de quinze anys—. Hi ha gent que es pot agafar hores lliures per anar a entrenaments i partits i estades. Per què a ells els donen permís per no anar a classe per fer esport, que és la seva afició, i en canvi la meva, que és la política, no compta? Per què ha de ser diferent amb mi?

La mare de l'Anders va suggerir-li que escrivís una carta al director, que plantegés el seu cas. L'Anders va escriure sobre el moment històric que era la disputa electoral entre Obama i McCain i que importants que serien els resultats per a tot el món, fins i tot per a Bardu. Va aconseguir el dia lliure. I el sobrenom de Petit Obama que li va posar el seu avi patern a Lavangen.

El primer dimarts de novembre del 2008 a la nit, dia d'eleccions a l'altre costat de l'Atlàntic, els tres camarades eren al seu sofà, cadascun a la sala d'estar de casa seva, connectats per Skype esperant que tanquessin els col·legis electorals i que es fes el recompte de vots, estat per estat.

—Amèrica —va dir l'Anders, com si somiés—. Si guanya l'Obama, per què no hi anem quan acabem el batxillerat? Jo podria treballar a la residència d'avis i estalviar.

—Jo m'hi apunto! —va cridar en Simon des de Salangen—. Lloguem un cotxe i viatgem de costa a costa!

—Podem comprar un cotxe a la costa est, agafar la ruta 66 i vendre'l a bon preu quan arribem a la costa oest! —va suggerir en Viljar—. Un Mustang, què us sembla? O un Pontiac Firebird, o un Corvette vell?

Quan encara faltava perquè la poca llum del dia comencés a perfilar-se a l'horitzó, els tres camarades estaven exultants, en una sala d'estar a les fosques. Era com si presenciessin un dia memorable. Un president negre, un demòcrata, una persona amb l'experiència d'una vida ordinària, no un home amb calés, ni un privilegiat. Els tres adolescents a quilòmetres del nord del Cercle Polar Àrtic, a la mateixa distància que les multituds de Chicago, sentien com si d'alguna manera Obama fos un d'ells.

Un dia hi anirien, a Amèrica, vingués el que vingués.

L'alba va trobar en Viljar i en Simon adormits davant del televisor. Aquesta vegada va ser l'Anders qui va passar la nit en blanc.

El canvi sí que era possible!

Un matí d'abril al cap d'un any de les eleccions dels EUA, quan encara hi havia una bona capa de neu als voltants de l'institut de Sjøvegan, en Simon esmorzava a taula. Duia quatre llesques de pa en una bosseta de plàstic i un tub de melmelada de maduixes per esprémer-ne al damunt. Sempre estava massa adormit per sortir de casa havent esmorzat, i recorria el breu camí per anar a l'escola fent tentines com un somnàmbul. El cos es començava a despertar cap al final de la primera classe. Aleshores sempre estava afamat i devorava el pa amb melmelada durant la petita pausa que tenien entre classe i classe. Aquell matí en concret, mentre endrapava l'última llesca, li va sonar el mòbil. Es va eixugar la boca i es va acostar el telèfon a l'orella.

—Hi ha hagut una baixa al congrés. Tu hi pots intervenir?

—Com dius?

—Home, tu ets el suplent, i la vaca d'en Jan està malalta i no pot venir. Necessitem tenir una delegació de Troms completa.

—Et refereixes al congrés nacional del Partit Laborista?

—Sí. Veig que ets una mica lent de reflexos, no?

—L'hi haig de preguntar al pare.

—Sobretot no perdis el vol. A dos quarts de dotze surt de Bardufoss!

En Simon va agafar d'una esgarrapada els llibres, els llapis i el tub de melmelada de la taula i va dir al professor:

—Seré delegat del congrés nacional del Partit Laborista i hauré de ser un temps fora.

Després va trucar al seu pare.

—Què t'haig de dir?

En Gunnar va demanar al seu cap si podia agafar-se unes hores per acompanyar el seu fill a l'aeroport. És clar que hi havia d'anar! D'això no se'n podia dir saltar-se classes. El mateix Gunnar no havia arribat mai a ser tan a prop del congrés nacional, i ara el seu fill en seria delegat, tot just amb setze anys i mig. Les branques dels arbres passaven com ràfegues mentre en Gunnar conduïa a tota velocitat camí de Bardufoss.

—Quin cop de sort, pare! —exclamava en Simon quan van anunciar el vol d'Oslo—. Tot per una vaca malalta!

Quan va arribar a Oslo va anar directe a Youngstorget. L'esdeveniment es feia al Centre de Congressos, la Casa del Poble, el gran edifici que ocupava tot un costat de la plaça i arribava fins a Mollergata.

—Simon Sæbø —va dir a la taula on s'inscrivien els delegats.

En va sortir amb una petita placa amb el seu nom i una acreditació que havia de dur penjada al coll: «Delegat de Troms. Congrés Nacional del Partit Laborista, 2009» i un feix de papers, un programa, propostes de noves resolucions, i un cançoner.

Va pujar per l'àmplia escala al vestíbul principal, passant de llarg dels veterans que eren allà conversant. Abans d'embarcar a l'avió havia enviat un text sobre la vaca malalta a en Viljar i al Petit Obama.

—Ves a totes! —va contestar en Viljar.

—Ensenya'ls qui és en Simon Sæbø —li va escriure l'Anders en un missatge.

El congrés era el màxim òrgan del partit on es prenien les decisions. Aquí era on es començava a forjar la política per al pròxim curs parlamentari. La coalició vermella-verda havia estat al poder des del 2005. La crisi financera havia esclatat la tardor anterior del debut d'en Simon al congrés. A Noruega, l'atur pujava per primera vegada des de feia anys. «El Partit Laborista ha perdut la perspectiva», era una opinió que cada vegada es podia sentir més. «S'ha convertit en un partit governamental que ja no és capaç d'inspirar la gent», es queixaven els articles d'opinió dels diaris. Volien sang nova.

En Simon, l'Anders i en Viljar eren la sang nova. I aquí tenies en Simon, assegut a la fila reservada als delegats de Troms, fascinat per la quantitat de cares famoses, mirant al seu voltant. Hi havia gent que només havia vist a la televisió. Allà tenia Gro Harlem Brundtland, rient sorollosament. Celebrava que feia setanta anys i li farien els honors amb intervencions i les felicitacions tant de Hillary Clinton com del secretari general de les Nacions Unides. Hi eren el poderós Martin Kolberg, l'omnipresent Trond Giske, i Hadia Tajik, ella sempre de bon humor.

Si en Simon necessitava saber alguna cosa, només ho havia de preguntar a en Brage Sollund. També era el primer congrés per al noi de dinou anys que l'havia anat a veure quan havia fundat la delegació de

l'AUF a Salangen, però tenia més experiència en el partit. Se'ls veia tan elegants, allà asseguts amb camises sofisticades i jaquetes fosques. Tots dos s'havien pentinat el serrell de costat, el d'en Brage era bastant més clar que el d'en Simon.

El congrés va quedar inaugurat. En Simon es va posar les ulleres de llegir. Tota la paperassa la duia a la carpeta que tenia al davant. Era una mica tard per començar a mirar-la ara. Hauria d'improvisar sobre la marxa.

Hi havia molt en joc, amb unes eleccions generals a la vista a la tardor. El primer ministre i líder del Partit Laborista, Jens Stoltenberg, havia de fer creure a la gent que el projecte social del govern tiraria endavant. Les enquestes deien que els votants no n'estaven gens convençuts.

Hi va haver una salva d'aplaudiments per a Jens Stoltenberg mentre es dirigia al faristol. Els membres del partit de tot el país seguien el seu discurs per internet.

—Per començar: aquesta crisi és global! Ens han recordat amb brutalitat que aquest món és molt petit —va començar a explicar l'economista—. En el seu discurs inaugural, Reagan va dir: «El govern no és la solució al nostre problema; el govern és el problema». Margaret Thatcher encara va anar més enllà: «La societat no existeix», va dir. A partir d'aquí van venir tres dècades d'economia de lliure mercat. I el conreu de l'avarícia. —El primer ministre va mirar de fit a fit el seu públic—. Què és el que no va funcionar? Bé, camarades, quan el banc d'inversions nord-americà Lehman Brothers va fer fallida, no va ser només que s'ensorrés un banc, va ser tota una ideologia política que va fer fallida. El fracàs del liberalisme econòmic. Va posar fi a dècades de creure ingènuament, sense fer-ne crítica, que el mercat es regula tot sol. I no és així!

La tardor anterior, mentre en Simon obria la delegació de l'AUF a Salangen, el govern de Stoltenberg havia implementat mesures basades en el model d'estabilització keynesià. Es va donar als bancs els diners que necessitaven, es van concedir més garanties a la indústria de l'exportació i els diners es van destinar a la inversió dins del país. Hi va haver avantatges

fiscals per a les empreses i la indústria, i es van introduir les obres de manteniment als municipis per evitar la caiguda dels índexs d'ocupació.

Les mesures es va demostrar efectives. Ara bé, s'havia de reconèixer que Noruega havia estat més ben preparada que la majoria dels països gràcies als ingressos considerables del petroli i el gas, i que l'atur havia pujat poc més del 3 %. Els tipus d'interès havien baixat, i també la inflació. Una forta regulació estatal dels bancs, les asseguradores i les institucions financeres permetia al primer ministre tenir més mitjans a disposició que els seus homòlegs a Europa. Tal com Stoltenberg recordava constantment a tothom al llarg de la crisi: «El mercat és un bon servidor, però un mal amo».

—El mercat no pot governar, sinó que ha de ser governat. El mercat no s'autoregula. S'ha de regular —declarava Stoltenberg.

—Quatre anys més! —cridava la gent del públic.

—Quatre anys més! —cridava en Simon. Eren tres lliçons en una: d'història, de sociologia i d'introducció a la retòrica.

Durant el descans, en Simon va anar a la taula on s'oferien ampolles d'aigua mineral Farris.

—Farris gratis! —havia assenyalat a en Brage feia una estona.

Dos homes es dirigien a ell.

—Aquest és el delegat més jove de la conferència —va dir l'un a l'altre.

En Simon va redreçar el cos.

—Hola, em dic Jens. Encantat de coneixe't —va dir el primer ministre.

—Jo Simon Sæbo, de Salangen.

—O sigui que ets de Troms… —va dir Stoltenberg.

En Simon havia d'anar per feina. Tenia el primer ministre al davant i no podia deixar escapar l'ocasió. Va parlar-li amb passió de l'aqüicultura al fiord de Salang, on les gàbies flotants eren plenes a vessar de salmons.

—Però l'acord marc per als aqüicultors… —va continuar, exposant tots els problemes que afrontava la indústria.

A l'AUF l'anomenaven el ministre de Pesca.

En Simon es va endur un copet a l'esquena i un «Continua així!».

Algú va fer una foto. El primer ministre i el ministre de Pesca! Ara ja tenia alguna cosa per enviar a l'Anders i a en Viljar!

Al sopar del congrés, en Simon estava impressionat per la vida d'adult: menjar de delicatessen, vi negre, els discursos eloqüents i les senyores amb vestits d'etiqueta. Després, tothom va marxar cap al centre de la ciutat. Els bars i els cafès dels voltants de Youngstorget es van omplir de delegats dels dinou comtats de Noruega. En Simon va anar amb la delegació de Troms al Justisen.

En Brage va entrar, la gent que anaven darrere d'en Brage van entrar. A en Simon el van parar.

—Carnet d'identitat! Només hi poden entrar majors de vint!

El noi de setze anys va aixecar el cap davant un cossàs intimidatori i li va brandar l'acreditació que duia penjada al coll.

—Has vist què és, això? Soc delegat del comtat de Troms per al congrés del Partit Laborista. Tu creus que el comtat de Troms deixaria que nens menors d'edat remenessin les cireres?

El vigilant el va fer passar amb un gest de la mà i en Simon va entrar dins la foscor gloriosa. Els nois van compartir taula i cerveses amb la cap de la comissió de Justícia al Parlament.

«Això és el que vull fer!», va escriure en un missatge als seus camarades.

La política era trepidant. La vida era fantàstica.

Escrits

Ell l'anomenava el traster.

El sostre era pintat de blanc, les parets empaperades amb motius geomètrics. Triangles, quadrats i cercles en relleu que anaven de terra al sostre. Feia temps que l'hi havien encolat i començava a esgrogueir-se. Era un cop de puny d'habitació amb una obertura a cada extrem. A sota la finestra hi havia un llit individual.

El bloc d'apartaments d'obra vista es trobava en una cruïlla d'una antiga zona industrial, al barri de Skøyen. L'habitació de l'Anders donava al darrere. Si volia, des de la finestra podia saltar a la zona verda que hi havia entre els blocs, perquè el pis que havia comprat la seva mare era en una planta baixa. Si desviava la mirada de la pantalla i es fixava en el punt central de la zona verda, al mig del seu camp de visió, hi havia un bedoll immens. Si s'aixecava, podia veure pels pèls l'extrem del balcó de la seva mare. Hi havia una tuia artificial en un test vermell, i dues jardineres penjades a la barana. Aquí la seva mare hi havia plantat roses de plàstic en trossos d'escorça de color terrós. Quan les havia comprat, les roses eren blanques i rosa pàl·lid, però els anys i la intempèrie les havien tornat grises.

Aquelles eren les vistes de la seva habitació.

Era l'habitació d'un ermità d'internet. La cadira giratòria de pell negra era suau, ampla i còmoda. Just de l'alçada perfecta per a la pantalla. Tenia alguns prestatges d'Ikea on guardava paper i cartutxos de tinta. A terra, al costat de la impressora, hi havia dues caixes fortes.

Els únics objectes que no casaven amb l'entorn eren tres quadres a la paret, d'un gran dinamisme. Eren tres cares, pintades amb la tècnica del joc d'ombres clarament marcades que caracteritzava el grafiter. Les cares eren

grises; els rerefons, d'un taronja intens o d'un blau turquesa cridaner. Eren obra de Coderock, un artista noruec amb orígens grafiters. L'Anders estava tan orgullós de tenir-les que una vegada va presumir que els havia pintat expressament per a ell.

Si sortia de l'habitació podia anar a l'esquerra, obrir la porta, recórrer un tram d'escala breu i ja era al carrer de Hoffsveien, on la vorera quedava separada de la calçada per un voral estret i una renglera d'arbres. A l'altre costat del carrer hi havia un supermercat Coop, una floristeria i una cafeteria. La seva mare hi anava cada dia per trobar-se amb els veïns, fer un cafè i fumar.

Però normalment quan l'Anders sortia de la seva habitació girava a la dreta i entrava al pis de la seva mare.

Quan volia menjar alguna cosa, agafar un got d'aigua, sortir a fumar al balcó, o quan necessitava anar al lavabo: sempre cap a la dreta.

També girava a la dreta per dutxar-se. Per arribar-hi, però, havia de travessar una altra habitació, el dormitori de la seva mare. Al peu del llit doble hi havia una porta que comunicava amb un lavabo molt petit amb una dutxa. Passada la cabina de la dutxa, la mampara de vidre translúcid decorada amb lliris, hi havia una pica, i a sobre un mirall amb el fluorescent incorporat. Hi havia un generós llum de sostre que no projectava cap ombra. Oferia a tot aquell que s'aturés davant del mirall una bona visió de la seva cara.

Penjada a la paret hi havia una prestatgeria dividida en dues seccions, una per a ell i l'altra per a ella. Si et posaves davant del mirall, només hi havia espai per girar-te sense xocar contra la rentadora del racó. Tot el que no fos estrictament necessari, com els cabassos de la roba bruta o les tovalloles, s'havia de tenir a les habitacions. Després de dutxar-se, el baf s'havia d'airejar a través de l'habitació de la seva mare.

Quan tornava a l'habitació, es vestia amb alguna peça de roba de les que tenia plegades o en penjadors a l'armari encastat, pintat d'un blau pàl·lid, el color de moda just després de la guerra.

L'abric el feia servir ben poc. La seva habitació quedava a dues passes de la porta d'entrada, però poques vegades girava a l'esquerra i l'obria.

Només és per un temps, havia dit quan se n'havia anat del carrer de Tidemands l'estiu del 2006.

—Està hibernant —deia en Magnus, l'amic de la infància que s'havia fet bomber. Li sabia greu que l'Anders hagués desaparegut de la seva vida. En Magnus treballava a jornada completa i compartia pis amb la seva nòvia quan l'Anders se'n va tornar a casa i el món fantàstic dels mags se'l va empassar.

—És com si la seva vida s'ensorrés per moments —va assenyalar la nòvia d'en Marcus.

Al cap d'un any d'hibernar, l'Anders va tenir una de les poques trobades amb amics. Els va dir que estava recopilant textos.

—Per a què? —li van preguntar.

—Per a un llibre sobre la islamització d'Europa.

—I no pots dedicar el temps a fer alguna cosa útil? —li va preguntar en Magnus.

Era important que algú se n'ocupés, va contestar l'Anders.

Els amics no es creien allò del llibre. Pensaven que s'havia tornat un jugador compulsiu i estaven amoïnats per ell. Alguns el van continuar trucant durant un temps per anar a festes o quedar una estona després que comencés la hibernació.

Quan ja feia dos anys que era a la seva habitació, l'estiu del 2008, va semblar que tot d'una tenia ganes de fer vida social i va trucar als seus amics. L'Andersnordic es va desconnectar dels jocs, i també dels altres avatars que havia creat, com Conservadorisme i Conservador. Tot d'un plegat anava amunt i avall, i demanava les begudes ensucrades que més li agradaven. Els seus amics feien broma i en deien «begudes de senyoretes». Però ja podien dir el que volguessin. A ell no li havia agradat mai la cervesa.

L'Anders havia canviat. Només tenia una idea ficada al cap.

De tenir sempre diversos fronts oberts, havia passat a ser una persona dedicada només a fer una cosa. Després d'haver posat en marxa tantes idees de negoci, de cop i volta era monotemàtic.

—És en un túnel —deia en Magnus, que esperava que ben aviat veiés la llum al final.

Aquell estiu, l'Anders va fer llargs sermons sobre la islamització d'Europa.

—Els musulmans estan fent una guerra demogràfica —va dir—. Estem vivint en un estat de *dhimmitude* i sota l'engany de la *taqiyya.*

—Eh? —van fer els seus amics.

—Els musulmans s'apoderaran d'Europa perquè tenen un fotimer de fills —els va explicar l'Anders—. Fan veure que viuen en una posició de subordinació, però d'aquí a dos dies seran la majoria. Només cal mirar les estadístiques…

Les paraules li sortien sense aturador.

—El Partit Laborista ha portat el nostre país a la ruïna. Ha feminitzat l'Estat i l'ha tornat un matriarcat —deia als seus companys—. I el que és més important, ha convertit Noruega en un lloc on és impossible ser ric. El Partit Laborista ha permès que els musulmans ocupin…

I es començava a repetir. Normalment el deixaven desfogar-se una estona abans de demanar-li que canviés de tema. Els amics restaven importància a les seves rareses, al comportament estrany i als temes de conversa extremistes, perquè era bo que per fi hagués sortit del cau. Segurament no trigaria gaire a tornar a ser l'Anders d'abans.

Quan els seus amics finalment li deien que prou, ell normalment parava. No sabia com passar del monòleg didàctic a mantenir una conversa trivial. Només podia parlar sobre el que els seus amics anomenaven el seu «punt de vista depriment sobre el món».

—Tu creus que a algú li interessarà llegir el teu llibre? —va preguntar un dels seus amics.

L'Anders es va limitar a riure.

I, malgrat tot, els amics de l'Anders estaven impressionats per tot el coneixement que havia acumulat. Li agradava debatre l'Alcorà amb els taxistes pakistanesos i «se'l coneixia millor que els mateixos musulmans», deien els seus amics rient. El vocabulari de l'Anders estava farcit d'expressions en àrab i de paraules estrangeres. Els seus amics van acabar acostumant-se a conceptes com el multiculturalisme, el marxisme cultural i l'islamisme.

L'Anders havia fundat un nou món. Feia temps que era allà sota esperant-lo, just al costat del món del *gaming*.

Podia seure a la seva habitació, a la mateixa cadira ampla i negra, amb la mateixa pantalla al davant. Podia entrar amb un clic a la pàgina web GatesofVienna.net en comptes de connectar-se a *World of Warcraft*, a Stormfront.org i no pas a *Age of Conan*, a JihadWatch.org i no pas a *Call of Duty*.

I una pàgina web portava a l'altra. Trobava aquelles pàgines web absorbents, fascinants, una font desbordant de nova informació. Gates of Vienna tenia una aura d'orgull, d'història europea, amb tot d'imatges en color de les grans batalles del passat. Hi havia citacions bíbliques, debats cordials. Stormfront tenia un estil més descarnat, s'inspirava en la propaganda feixista de la dècada del 1930. El lloc web s'autodenominava la veu de la nova minoria blanca que estava preparada per lluitar, i en el seu emblema s'hi llegia la consigna «White pride, world wide».

Jihad Watch se centrava en la crítica de l'islam i guarnia les seves pàgines web amb símbols islàmics. Als llibres que el lloc promovia normalment s'hi podia llegir paraules com «Islam» i «guerra». Al capdamunt de la pàgina inicial, una mitja lluna verda i dos ulls negres et miraven darrere d'un mocador palestí.

S'expressés o no en termes més curosos o cruents, el missatge era el mateix. Esclafar la influència de l'islam a Occident.

Les pàgines web tenien un fort sentiment de comunitat, de «nosaltres». Era nosaltres contra els intrusos. Nosaltres com a grup amenaçat. Nosaltres com els escollits.

Nosaltres contra ells. Nosaltres contra la teva gent.

No li calia moure ni un dit per ser un d'ells; no calia que impressionés ningú. L'únic que havia de fer era apuntar-se a la llista de correu perquè li arribés el butlletí digital, o anar fent clic al lloc web per seguir els debats del fòrum. De vegades demanaven donatius, que es repartien entre els col·laboradors, però ningú no li exigia res.

Les crítiques les reservaven per als altres: l'Estat, les feministes, els islamistes, els socialistes i els líders occidentals políticament correctes. Eren les injustícies que s'havien infligit als europeus en el passat, era la immigració massiva en el present; eren decapitacions i cavallers castrats, les violacions massives, la destrucció de la raça blanca.

La massacre del poble europeu s'havia d'aturar!

Havia trobat el seu nínxol. Altra vegada.

Robert Spencer, un dels autors reconeguts com a best-seller per *The New York Times*, fundador del lloc web Jihad Watch, era un dels seus preferits. També ho era Pamela Geller, gestora del blog Atlas Shrugs. Seguia de molt a prop tot el que escrivien els dos americans. Bat Ye'or, àlies Gisèle Littman, era una altra de les estrelles del seu firmament. Nascuda en una família jueva del Caire, havia vegetat vivint com a submisa de la societat musulmana. La seva família havia marxat d'Egipte després de la crisi del canal de Suez, i més endavant va escriure *Eurabia: The Euro-Arab Axis*. I movent els fils com a moderador de Gates of Vienna hi havia el nord-americà Edward S. May, que signava amb el pseudònim de Baron Bodissey.

Però de tots ells el que destacava amb diferència era un individu que es feia dir Fjordman. Era un personatge apocalíptic amb tendència a escampar profecies catastròfiques. I era noruec. L'Anders devorava tot el que escrivís «el profeta fosc de Noruega», i es baixava els seus documents per tenir-los arxivats. «Quan jo vaig néixer, Noruega era 100 % blanca», escrivia Fjordman a Gates of Vienna. «Si arribo a la vellesa i encara visc aquí, puc acabar sent una minoria al meu país».

Per fi la veritat, revelada sense censures. Fjordman escrivia sobre els homes musulmans que violaven les dones escandinaves, les seves anàlisis incloïen tots els segles i ho tocava tot: de Plató a Orwell. Predeia la destrucció d'Europa si es mantenia la tònica actual i pensava, com Bat Ye'or, que les elits polítiques havien unit les seves forces a les dels líders musulmans per arrasar la cultura europea i transformar el continent en una Euràbia musulmana.

Algú havia d'oposar-hi resistència.

Allà al traster, l'Anders va trobar que realment tenia una gran afinitat amb Fjordman, que donava la imatge de ser intransigent, brillant i culte. Tot el que l'Anders anhelava ser.

L'octubre del 2008, fent servir el perfil Year 2183, va intentar establir contacte amb ell via el lloc web Gates of Vienna.

«Quan es podrà distribuir el teu llibre, Fjordman?», li va preguntar. I va afegir: «Jo també estic escrivint un llibre». Va concloure el missatge amb un «Continua treballant així, company. Ets un veritable heroi d'Europa».

No va rebre cap resposta del seu model a seguir. Al cap de cinc dies, va adoptar un to més crític: «Per a en Fjordman i tot aquell que sigui competent en la matèria», començava. «He observat en els seus escrits anteriors que la seva solució és intentar frenar completament la immigració per la via democràtica i potser llançar una campanya antixaria, o senzillament esperar que el sistema esclati en una guerra civil».

»No hi estic d'acord», continuava, criticant els altres membres del fòrum, com Spencer i Bat Ye'or, perquè no s'atrevien a utilitzar la D de Deportació. Fjordman només havia parlat de frenar l'onada islàmica aturant la immigració musulmana a Europa. I què passava amb els musulmans que ja tenien al país, va preguntar l'Anders. Abans no se n'adonessin, la meitat de la població d'Europa seria musulmana, segons ell, i aportava dades per il·lustrar la creixent distorsió demogràfica en països com Kosovo i el Líban, on la població musulmana creixia ràpidament mentre el nombre de cristians baixava.

«Aquest gràfic apareixerà en el llibre que publicaré (ah, i es distribuirà gratuïtament)», va escriure sobre les estadístiques que havia aportat, i en acabat reiterava que era de covards no fer servir la paraula D. «És perquè es considera un mètode de naturalesa feixista i això restaria credibilitat a la teva obra?», va escriure a Fjordman.

Deportar tots els musulmans era l'única solució racional, va continuar, perquè encara que la immigració es frenés els musulmans establerts a Europa tindrien tants fills que acabarien sent majoria.

No va rebre cap resposta dels noms més respectats en el tema, ni de Robert Spencer, ni de Bat Ye'or, tampoc de Fjordman.

Com es podia fer sentir?

La nit del 13 de febrer de 2009, algú va picar a la porta. La seva mare la va anar a obrir.

—No vol visites —va dir.

—És que havíem pensat que…

Tres amics de l'Anders havien decidit intentar que sortís del forat. Era el seu aniversari. Feia trenta anys. L'homenatjat seia a la seva habitació i ho sentia tot de darrere la porta estant.

El cosí segon de la seva mare tampoc no havia llançat la tovallola. Com a padrí de l'Anders, la seva obligació era continuar guiant el parent que havia introduït a la lògia francmaçona. Però cada vegada que li trucava, l'Anders s'excusava dient que estava enfeinat amb el llibre.

—De què tracta aquest llibre que escrius?

—És un llibre sobre el conservadorisme —va respondre l'Anders.

—Ah, molt bé.

—I sobre els croats, el setge de Viena del 1683…

—Caram —va dir en Jan Behring.

En una ocasió, l'Anders es va veure obligat a anar-hi. La fraternitat organitzava la trobada familiar anual de la lògia, en què els membres podien seure amb qui tinguessin un parentiu, independentment del seu grau. L'Anders hi havia d'anar tant sí com no. Va ser una cerimònia llarga; va perdre hores valuoses a la pantalla. Ja no eren els jocs d'ordinador el que l'atrapava, sinó aquells textos. Li ocupaven tot l'espai.

Al cap de ben bé dues hores, els rituals per fi s'havien acabat i tothom es va aixecar i va anar al vestíbul. L'Anders els va seguir i va esperar que el seu acompanyant de més edat anés al guarda-roba, es posés l'abric i l'acompanyés a casa en cotxe. Quan ell es va oferir per anar a buscar els abrics, el cosí li va dir que només feien un descans. Encara quedava mitja cerimònia.

L'Anders no ho podia aguantar més, i se'n va anar de la Sala Heràldica.

Potser s'avorreix perquè falta jovent, va pensar el seu parent.

L'Anders també es va allunyar dels amics virtuals amb qui havia tingut una relació més estreta. Alguns jugadors acèrrims l'instaven a tornar

urgentment a *World of Warcraft*. «La germandat va bé però el nou mag és una merda comparat amb tu», escrivia un noi del seu equip. Van ser uns quants els que li van enviar missatges per demanar-li que tornés a jugar.

Aquells dies estava desconnectat dels jocs. N'havia deixat de pagar la subscripció mensual per no tenir temptacions d'unir-se a una batalla més, a una incursió més, a una lluita més.

Un dia va sortir a comprar una peça per a l'ordinador i es va trobar un antic amic al carrer. En Kristian, amb qui havien compartit negoci i que l'havia titllat d'homosexual reprimit una nit cap al tard, quan s'havien trobat al centre de la ciutat.

—I a què et dediques ara? —va preguntar en Kristian.

—Escric un llibre —va dir l'Anders.

—Que bé —va dir en Kristian. Finalment podria donar una utilitat a totes aquelles paraules estrangeres i extravagants que tant li agradaven. Però que estrany tot plegat, va pensar. A l'Anders sobretot li havia interessat fer calés, tants com pogués, i ràpid, si era possible. Com trauria diners d'una cosa tan fosca com aquella? Els croats? L'islam?

De vegades l'Anders entrava a Document.no, una pàgina web noruega que gestionava l'antic marxista-leninista Hasn Rustad, que amb els anys havia esdevingut un conservador cultural, clarament crític amb l'islam. Document.no estava molt al dia de l'actualitat. El seu fòrum de debat atreia un flux de visitants continu.

Una setmana abans de les eleccions generals, que s'havien de celebrar el 14 de setembre de 2009, l'usuari Anders B va publicar el seu primer comentari a Document.no. Explicava per què els mitjans passaven de llarg de les revoltes musulmanes. A l'Europa Occidental hi havia la «tendència cada vegada més gran a acceptar que els mitjans callin». Va exemplificar-ho amb els aldarulls que es van viure a les ciutats franceses al voltant del 14 de juliol, el Dia de la Bastilla, festa nacional a França. Ell assegurava que *Le Monde* i altres diaris francesos s'havien negat a escriure sobre els aldarulls. Però utilitzava unes citacions que no tenien res a veure amb aquell context.

En realitat, havien estat les autoritats locals franceses les que s'havien negat a respondre les preguntes de *Le Monde*, obeint «ordres oficials».

Aquesta pràctica de citar fonts fora de context esdevindria una marca de la casa. Tergiversar i capgirar les coses perquè s'adeqüessin a l'Anders B.

Va rebre respostes a cabassos. Tothom que li va respondre aquell dia a Document.no es va prendre les seves paraules en sentit literal. La resposta li va despertar més la gana. Aquella primera tarda com a col·laborador de Document.no va tocar per sobre dues qüestions més: la matança de blancs a Sud-àfrica, «un genocidi sistemàtic desencadenat per motius racials», i el multiculturalisme com una ideologia d'odi contra Europa amb la intenció d'aniquilar la cultura i la identitat europees, així com el cristianisme.

L'Anders començava a agafar embranzida. Recomanava a tothom que estava seguint aquell fil que llegís el llibre de Fjordman *Defeating Eurabia* perquè així es podrien adonar cap a on es dirigia Europa. Tots els que s'atrevien a criticar el multiculturalisme eren titllats de feixistes i racistes, una correcció política que no permetia punts de vista alternatius. «El Partit Laborista és una víctima d'aquesta intolerància», va concloure pocs minuts abans de la mitjanit. Els fils de les seves converses continuaven allargant-se sols, tenien vida pròpia.

L'endemà al matí es va sentir inspirat i, al cap d'un any d'intentar posar-s'hi en contacte a través de Gates of Vienna, va escriure una carta oberta a Fjordman. Aquesta vegada la va publicar a l'apartat de comentaris de Document.no.

> Fjordman,
>
> Fa tres anys ben bé que treballo a temps complet en una obra que pretén trobar solucions (en tinc una versió abreujada en anglès). He intentat centrar-me en àrees que s'allunyen una mica del teu focus principal. Bona part de la informació que he recopilat és desconeguda per a la majoria de la gent, tu inclòs.
>
> Si m'envies un correu a year2083@gmail.com te n'enviaré una còpia electrònica quan l'hagi acabat.

Al cap de dos dies va rebre una resposta.

> Hola, soc Fjordman. Volies contactar amb mi?

Anders B li va respondre de seguida:

> Ja tinc el llibre acabat, però encara necessito uns mesos per enllestir les qüestions pràctiques i poder-te'l enviar. Te'n faré arribar una part per correu electrònic. *Defeating Eurabia* és un gran llibre, però haurà de ploure molt abans que llibres com aquest puguin passar la censura. He triat la publicació de lliure distribució com a estratègia defensiva.

Fjordman no va dir res.

La Wenche, per la seva banda, va sentir molt a parlar sobre «l'home del fiord», tal com l'anomenava ella. Cada dia a l'hora de sopar en sabia alguna cosa més. Les paraules que feia servir per descriure l'home del fiord eren «intel·ligent», «el meu ídol», «escriu tan bé». Hans Rustad també entrava a les converses del sopar.

Però la mare de l'Anders ja va veure que l'home del fiord era el número u. El que es deia Hans era una mica més prudent que l'home del fiord.

Però de vegades ja en tenia prou del Dia del Judici Final.

—I no podem estar contents amb les coses tal com són?

Vermell o blau?

El Partit Laborista, continuaria amb la seva mala gestió del país?

Al cap d'una setmana d'haver debutat a Document.no, a les nou en punt del dia de les eleccions, l'Anders va suggerir que les forces del bé unissin els seus recursos per crear un diari nacional que «despertés els noruecs de l'estat de coma en què es troben». En aquest fil, molts col·laboradors proposaven noms de persones que podrien participar en el projecte. Es van oferir noms i organitzacions que després es van descartar. L'Anders va fer la impressió de ser tolerant i d'estar disposat al compromís.

«No estem en situació de filar gaire prim en la tria dels nostres socis», va escriure.

Com els dies que participava al fòrum de les Joventuts del Partit del Progrés, quan el seduïa la idea de formar una plataforma de joves polítics

de dretes, ara projectava una comunitat en què hi hagués diversitat d'opinions, però totes apuntant més o menys cap a la mateixa direcció.

«Conec molta gent al Partit del Progrés i alguns dels seus membres més influents volen crear *Progress*, el diari del partit. També conec alguns inversors conservadors. Què us semblaria una fusió entre *Progress* i Document.no, a part de buscar finançament d'inversors estratègics? El diari es podria dir *Conservador*», va escriure a les onze.

A dos quarts de dotze va afegir una postdata: «Jo també puc aconseguir finançament per al projecte a la meva lògia».

Mentre els col·legis electorals tancaven aquella nit, semblava que el projecte ja estigués en marxa i circulant. Va escriure que podia organitzar una reunió amb Trygve Hegnar, fundador de la revista de negocis i inversió *Kapital*, i Geir Mo, secretari general del Partit del Progrés, per presentar-los aquesta solució.

«Aquestes eleccions i la cobertura informativa que se n'ha fet és una clara mostra que no podem continuar sense un altaveu nacional».

Una hora i mitja després que els col·legis electorals haguessin tancat, l'Anders ja havia traçat un pla de negocis, que va penjar al fòrum del lloc web. Hi havia l'estratègia número 1, que ell anomenava el model de perfil baix. Tindria les notícies de tota la vida, una mica d'informació econòmica i molt de contingut «de perfil baix» centrat en el sexe i en noies seductores. El problema que tenia aquest és que aleshores perdries un gran nombre de lectors d'idees cristianes i conservadores. L'estratègia número 2, que ell calculava que generaria un volum de circulació d'una tercera part de la número 1, tindria molt de contingut financer i molt poc contingut «de perfil baix». I finalment hi havia l'estratègia número 3, un híbrid de l'1 i la 2. Amb una quantitat important de contingut financer que estava convençut que tenia el potencial de caçar molts lectors dels diaris de negocis.

«L'objectiu principal és fer créixer la nostra influència política gràcies al suport no oficial que rebem del Partit del Progrés i dels conservadors», va declarar.

A mitjanit va seguir el resultat de les eleccions. Eren depriments.

Mil cinc-cents quilòmetres més al nord, Anders Kristiansen no cabia a la pell d'alegria.

—Quatre anys més!

Havia recorregut als estalvis per poder dormir a l'hotel de Tromsø i seguir la nit electoral amb els laboristes. Ho han aconseguit! En Viljar estava despert a Svalbard amb els pares i el germà petit, en Torje; la família Sæbø ho celebrava a Salangen. El poble noruec havia parlat i volia que continués la coalició vermella-verda de Jens Stoltenberg.

Els tres camarades no havien votat. En Viljar i l'Anders només tenien setze anys. En Simon acabava de fer els disset. Però la pròxima cita, a les eleccions municipals i regionals del 2011, ja serien prou grans per votar!

«Els periodistes noruecs han guanyat la seva guerra contra el Partit del Progrés», va escriure l'Anders B aquella nit. «Han aconseguit un descens electoral del 6 % després de quatre setmanes de guerra coordinada». El bloqueig mediàtic a les notícies sobre els disturbis musulmans a França, Anglaterra i Suècia ha «sentenciat el nostre destí i els partits de la dreta ho han pagat car i s'han quedat sense el triomf electoral».

No obstant això, l'endemà es va llevar amb l'esperit de lluita intacte i va escriure un correu electrònic a Hans Rustad sobre la necessitat de crear un diari d'idees conservadores. Al cap d'una hora tenia una resposta del seu model a imitar.

«La teva anàlisi és del tot encertada. Si volem guanyar les eleccions del 2013, necessitem mitjans més efectius. Això situa el Partit del Progrés en un clar desavantatge. Ens menyspreen i no hi ha una tercera força que es pugui mobilitzar», va escriure Rustad.

L'Anders va respondre de seguida que la primera cosa que faria seria «organitzar una reunió entre jo mateix i en Geir Mo» per saber com veia el tema el Partit del Progrés.

Van passar els mesos i no va tenir notícies del secretari general del Partit del Progrés. Ni ell va arribar a posar-se en contacte amb l'editor de *Kapital*.

No va anar a buscar cap dels inversors amb qui s'havia vantat de poder contactar tan fàcilment, ni va informar la lògia de la seva iniciativa de crear un diari. L'única cosa que va fer va ser preguntar a una impremta quin cost tindria imprimir una revista mensual en color.

Al novembre va començar a recopilar adreces de correu electrònic. A través de comptes de Facebook, va enviar invitacions a partidaris del proteccionisme cultural i a crítics de la immigració de tot el món per fer-se'n amic. Exigia moltes hores de treball, ja que el nombre d'invitacions que podies enviar al cap del dia era limitat. De cada compte en sortien cinquanta sol·licituds d'amistat.

Al voltant de la meitat la van acceptar.

Havia creat els seus perfils de manera que els partidaris del proteccionisme cultural acceptessin la seva invitació. Però va esquivar els que semblaven massa extremistes i va eliminar tots els que tenien símbols tèrbols a les seves pàgines web. No volia com a amic cap neonazi.

El que ell volia eren els correus electrònics. Al cap d'uns mesos, tenia una base de dades de vuit mil adreces.

No va ser fins a finals de gener del 2010 que va rebre una resposta del Partit del Progrés: la negativa del grup parlamentari. Li desitjaven tota la sort del món en el projecte del diari, però no li podien prometre res tret d'oferir entrevistes.

L'Anders va escriure a Hans Rustad molt decebut. També li va fer saber que ja havia acabat el llibre.

> Cap a finals de febrer començaré una gira de promoció del llibre i potser seré sis mesos fora.
>
> A reveure,
>
> Anders.

El llibre

Començava amb una citació.

«Els homes que el públic europeu admira d'una manera més exagerada són els farsants; els homes que odia més ferotgement són els que intenten dir-li la veritat».

Després continuava amb un plagi.

«La majoria dels europeus miren enrere i veuen la dècada del 1950 com una bona època. Casa nostra era un lloc segur, fins al punt que molta gent no es preocupava de tancar la porta amb clau. Les escoles públiques eren per norma excel·lents, i els problemes que tenien eren que els nens xerraven a classe i corrien pels passadissos. La majoria dels homes tractaven les dones com a senyores, i la majoria de senyores dedicaven el seu temps i esforços a construir una bona llar familiar, criant bé els fills i ajudant les comunitats amb el seu voluntariat. Les criatures creixien en cases en què hi havia les figures del pare i la mare, i la mare sempre hi era per esperar el fill quan arribava de l'escola».

No tenia manies si havia de robar pel bé de la causa. No donava crèdit a pràcticament ningú. Estaven tots supeditats a una entitat superior: Andrew Berwick.

Què passava a Europa?

Andrew Berwick ho atribuïa a la ideologia de la correcció política que, escrivia ell, era el mateix que el marxisme cultural; el marxisme transferit de l'esfera econòmica a la cultural. Volia recuperar els valors dels anys cinquanta, en què les dones eren mestresses de la casa i no soldats, els nens no naixien fora del matrimoni i l'homosexualitat no es venerava.

«Els que voldrien enderrocar el marxisme cultural li han de plantar cara», esperonava Andrew Berwick. «Han de cridar als quatre vents les realitats que pretén aniquilar, com també la nostra oposició a la xaria, a la islamització dels nostres països; denunciar que siguin els musulmans els que cometen, amb desproporció, els delictes més violents, i que la majoria dels casos de sida són voluntaris, contrets per actes immorals».

Una de les característiques principals del marxisme cultural és el feminisme, va escriure Berwick. És omnipresent i absorbent:

> És a la televisió, on gairebé cada gran producció té la «figura de poder» femenina i les trames i els personatges potencien la inferioritat de l'home i la superioritat de la dona. El trobes a l'exèrcit, on cada vegada es donen més oportunitats a les dones, fins i tot en posicions de combat, tot plegat acompanyat d'un reglament diferent per a uns i altres, i després han relaxat les regles; baixa el nombre de joves que s'allisten a l'exèrcit, mentre que els «guerrers» en servei abandonen en massa. El trobem en les preferències d'ocupació laboral del govern i en les pràctiques que beneficien les dones i que utilitzen acusacions d'«assetjament sexual» per mantenir els homes a ratlla. El trobem en escoles públiques, on es fomenta «l'educació emocional» i «l'autoestima» en detriment de l'aprenentatge acadèmic. I, per desgràcia, veiem que diversos països europeus permeten i financen la distribució gratuïta de les píndoles anticonceptives a banda de promoure polítiques liberals en matèria d'avortament.

I continuava:

«S'espera que l'home d'avui sigui una subespècie sensiblera que es doblegui davant de l'agenda feminista radical».

Era fantàstic ser allà assegut tallant i enganxant retalls de textos. Molts dels pensaments que li havien ballat pel cap, i als quals no havia sabut com donar una forma concreta, havien estat pensats per a ell.

«Qui s'hi atreveix guanya», va escriure al final de la introducció.

«Els nostres propis governs ens enganyen quan ens volen fer pensar que les civilitzacions cristiana i islàmica tenen el mateix valor», va escriure. Evidentment, no el tenien.

El llibre oscil·lava entre la polèmica i la pedagogia. Citava els cinc pilars de l'islam (fe, oració, dejuni, pelegrinatge i almoina) i de vegades presentava l'Alcorà com si fos un professor de religió de primària: els

manaments d'Al·là a Mahoma a través de l'arcàngel Gabriel; les grans batalles de l'islam; la conquesta de la Meca i la introducció a la xaria.

Però tot d'una arribava al gihad (el deure dels musulmans de fer la guerra santa) i explicava el terme àrab *taqiyya*, que es tradueix com a dissimulació i que en la doctrina islàmica significa que els musulmans poden ocultar la seva fe si confessar-la els posa en una situació de perill mortal. Berwick argumentava que els musulmans feien servir aquesta tàctica per amagar la seva ambició d'apoderar-se d'Europa, fins que arribés el moment de l'atac. Explicava la paraula *dhimmi*: no-musulmans vivint sota un règim islàmic, a qui es protegeix i es permet exercir la seva fe sempre que paguin un impost, la *gizia*, i no alcin la veu. Aquest era el futur que esperava als cristians.

Feia servir la terminologia en àrab per demostrar que els musulmans tenien un pla per conquerir Occident i matar jueus i cristians. Un verset d'«El penediment» de l'Alcorà n'era la mostra: «Mateu tots els politeistes allà on siguin. Deteniu-los, empresoneu-los, assetgeu-los, i espereu-los a cada cantonada!».

El verset era molt més efectiu sense la paraula *politeistes*, així podies dir que es referia als jueus i als cristians, quan en realitat feia al·lusió a les sectes que veneraven diversos déus a la vegada a l'antiga Aràbia. També tenia més impacte si hi posava «mateu-los» al final.

Sovint citava Robert Spencer, l'home que estava al darrere de Jihad Watch. Spencer havia analitzat a fons l'Alcorà i l'havia espedaçat traient parts de context per demostrar la forta càrrega de ràbia i violència que hi havia en el text. Berwick es va abonar a aquesta interpretació del llibre sagrat musulmà.

Feia salts precipitats en el temps, ara endarrere ara endavant. Dels croats dels segles XII i XIII a l'extermini de la minoria cristiana al Líban al segle XX, passant pel genocidi armeni del 1915, les diferents dinasties del segle VII. Al final del llibre aborda el setge turc a Viena el 1683, l'inici de la caiguda de l'Imperi Otomà a Europa. El setge tenia un paral·lelisme profètic amb el seu llibre, que havia titulat: 2083*, A European declaration of independence* (2083, una declaració europea d'independència). Quatre-cents anys després

de l'històric setge, derrotarien els musulmans i els expulsarien d'Europa per sempre.

«Coneixereu la veritat i la veritat us farà enfadar». Amb aquesta citació de la distopia d'Aldous Huxley *Un món feliç* Berwick obria la segona part del llibre, que ell titulava «Europa en flames». Començar amb cites afegia autoritat, així que també va introduir aquí i allà petits fragments d'Orwell i Churchill. Només havia de cercar a Google «citacions cèlebres» i n'hi havia un grapat de bones.

Les primeres cent pàgines eren assajos de Fjordman amb títols com ara «El codi Euràbia», «Boicot a les Nacions Unides», «Com la guerra de les feministes contra els nois ha aplanat el camí a l'islam», «Quina és la causa de les baixes taxes de natalitat?», i «La civilització sense pare». Els temes se solapaven amb textos que havia escrit Berwick. La qüestió era tallar i enganxar, robar i compartir. Molta part era una repetició constant. Una cosa que no podia aclarir gaire era per què no podem confiar en els que es consideren musulmans moderats.

Perquè ens estan enganyant.

L'Alcorà normalment aportava a Berwick la prova que necessitava, com a la sura 8, verset 12: «Quan el vostre Senyor va inspirar aquests àngels, dient-los: "Soc amb vosaltres. Reforceu els bons creients! Jo vessaré dins els cors dels infidels una gran por. Copegeu-los fort sobre els colls i copegeu-los sobre cada dit!"». A ell li agradava recórrer a aquesta sura en particular, anomenada «Anfal». És la sura que Saddam Hussein va utilitzar per batejar el genocidi contra la població kurda a la dècada del 1980. En la lectura que en feia Berwick, els infidels eren els cristians; al Partit Baas, eren els kurds.

Aleshores es queixava una mica. Al cap i a la fi, havia assumit una tasca bastant laboriosa. «De vegades m'emprenya haver d'estar obligat a dedicar tant de temps a refutar l'islam, una ideologia errònia de cap a peus i que hauria de ser del tot prescindible al segle XXI».

Però tenia l'obligació de fer-ho, perquè les autoritats mantenien en secret el nombre real de musulmans a Europa. N'hi havia molts més dels

que deien i, més important encara, aquestes xifres cada vegada creixien més, a través de la natalitat i de la immigració massiva. Aquesta reivindicació l'apuntalava amb més assajos de Fjordman i citacions de diversos experts, i finalment l'Alcorà també ho demostrava.

Berwick també subscrivia la teoria de Bat Ye'or que els líders de la Unió Europea havien obert la porta a la immigració massiva de musulmans a canvi de la pau, del petroli barat i de l'accés dels mercats al món àrab, l'anomenada teoria d'Euràbia. Va adoptar l'expressió que ella utilitzava: «llibertat o *dhimmitude»*. Llibertat o subjugació.

Enmig de la seva crítica de l'islam, Berwick llançava de sobte alguns comentaris sobre com es podria convertir un blog en un diari. Es mofava dels que no tenien el valor d'assumir-ne el risc.

«He parlat al llarg dels anys amb diversos "periodistes" de dretes, de bons i no tan bons, que escriuen en un blog, en pàgines de notícies o a Facebook, i pel que sembla hi ha la idea generalitzada que crear i distribuir un diari o una revista en suport de paper és difícil i problemàtic. Sincerament, no entenc per què ho veuen així».

Aleshores proposava un projecte en tres fases: la planificació, la creació d'una base de dades de subscriptors i el material per omplir les pàgines obtingut a partir dels textos dels blogaires. Només s'havia d'anar amb compte amb una cosa: «els discursos d'odi», perquè les revistes racistes estaven condemnades a ser prohibides.

Al final de la segona part, al capítol «Futures deportacions de musulmans des d'Europa», era crític amb Fjordman, Spencer i Bat Ye'or.

Els feia la mateixa pregunta que havia fet a Gates of Vienna sobre la paraula D. No s'atrevien a treure el tema de la deportació perquè arruïnaria la seva reputació, escrivia Berwick. «Si a aquests escriptors els fa massa por difondre una revolució conservadora i una resistència armada, aleshores als altres escriptors també els en farà».

Berwick es donava per al·ludit.

La conversa va continuar parlant del temps, els veïns, la canalla i altres temes a la taula de fumadors de la terrassa de la cafeteria de la Coop.

—L'Anders està escrivint un llibre —va dir la Wenche.

—Ah, sí? —van dir els altres—. I de què va?

—Sobre alguna cosa d'història —va contestar la seva mare—. És massa per a mi.

Els veïns van assentir amb el cap.

—És en anglès —va continuar la Wenche.

Va explicar que el llibre es remuntava a l'any 600 aC. Així tot quedava cobert, com deia l'Anders. Recollia totes les guerres, tot el que havia passat.

La mare de l'Anders estava bastant preocupada pel seu futur, de fet. Fins i tot li havia dit que el podia acompanyar a l'oficina del servei d'ocupació; allà el podrien ajudar a trobar el tipus de feina que li esqueia més.

Una vegada la Wenche li havia dit que amb les idees que tenia, justes i honrades, podria ser un bon policia.

«Per ser-ho hauria d'haver pres unes altres decisions a la vida», li havia respost l'Anders.

—Sap fer anar els ordinadors, se li dona bé la història… —reflexionava la seva mare—. Però a mi el que realment m'hauria agradat és que fos metge —va dir als seus amics de la cafeteria. El més bonic, va pensar ella, seria que l'Anders fos metge de la Creu Roja i ajudés la gent i els nens pobres de l'Àfrica que es moren de gana. Podria anar a Zàmbia, per exemple, va suggerir.

Quan ell li va dir que volia ser escriptor, ella li va respondre: «Sona fantàstic!».

Ella recordava la primera feina de l'Anders, quan tenia disset anys. Va trobar feina en una empresa que es deia Acta, on venia accions a gent amb diners.

«I un rave», havia dit després la germana. «No ven accions, ven revistes».

Això va fer que la Wenche s'assegués i es preguntés si l'Anders sentia que no era prou bo.

A la taula de fumadors on els rajos de sol no tocaven mai, havien après a no treure mai el tema de l'Anders. Tenien un acord sobreentès que si la Wenche volia parlar d'ell ja ho faria, i després ells podien intervenir-hi, però no eren mai ells els que preguntaven pel fill. Sabien que es passava el dia assegut a l'habitació, abstret completament en els seus jocs.

Si feien algun comentari sobre el joc compulsiu com a patologia, ella deia que només sentien gelosia perquè ella tenia un fill bo i tendre com l'Anders.

Els fills de diverses dones de la cafeteria havien acabat les carreres de dret o economia; n'hi havia que eren advocats acreditats. D'altres treballaven en bancs i en les finances.

D'altres ja eren pares. I quan les senyores començaven a parlar dels seus nets, la Wenche feia una ganyota.

L'Anders havia dit a la seva mare que no l'emprenyés més amb el tema de buscar-se una feina de debò. Però la cosa encara era pitjor quan li deia que s'hauria de buscar una nòvia.

«I si no, per què no busques una mare soltera ben bonica?», va suggerir la Wenche.

«Haig de tenir els meus propis fills», va contestar l'Anders.

Va dir que en volia set.

Com puc tenir una vida com la teva?

Els autobusos ja estaven esperant. Es van omplir de seguida dels passatgers del ferri que connectava amb la península. A l'hora punta els ferris sortien cada vint minuts. Tant si anaves a Oslo com si en tornaves el breu trajecte dalt del *Huldra* o de l'*Smorbukk* podia ser un interludi tranquil o una oportunitat per conversar amb algú.

Si no havies pogut seure amb qui volies al ferri, sempre hi havia una segona oportunitat a l'autobús.

Un dia la Bano es va asseure al costat d'una dona esvelta amb un tall de cabells curt i elegant. No era una casualitat.

—Bon dia —va dir la Bano amb un gran somriure.

La dona rossa, d'uns quaranta anys, li va tornar el somriure.

L'adolescent va deixar de mastegar xiclet i li va dir:

—Vostè és membre del Partit Laborista, oi? Jo també —va afirmar la Bano—. Soc una política local com vostè.

La Bano tenia quinze anys i tot just acabava d'entrar a l'AUF.

Nina Sandberg era candidata del Partit Laborista a l'Ajuntament de Nesodden. Quin raig d'alegria, va ser la primera cosa que va pensar quan la Bano va seure al seu costat.

—Jo li dono suport —li va confiar la Bano—. També la meva mare i la meva germana.

I en acabat va baixar de l'autobús, mentre Nina Sandberg continuava el seu trajecte a la granja del sud de Nesodden on vivia.

La Bayan i en Mustafa havien intentat des del primer dia que havien arribat a Noruega integrar-se en la seva societat. Per buscar feina primer havien d'aprendre noruec. Al principi la Bayan plorava quan veia la gent que anava a treballar al matí. Trobava molt a faltar la feina de comptable a Erbil! En Mustafa, que havia estat enginyer mecànic, buscava feines en el camp de l'enginyeria. Especialista en aigua i clavegueram, escrivia.

No en va treure res.

Va anar a l'oficina de la seguretat social d'Akersgata a Oslo.

—Vull treballar del que sigui —va dir a la dona que hi havia darrere del taulell.

L'orientadora el va ajudar a millorar la imatge de les seves sol·licituds de feina. Li va corregir les faltes de l'escrit i li va aconsellar que fes un curs de noruec per ampliar les possibilitats. I aleshores van estar parlant una estona.

—Per què ha vingut aquí? —li va preguntar ella.

En Mustafa no va dir res.

—A Noruega, em refereixo —va continuar ella.

La seva pregunta estava encara en l'aire.

—No ho sé —va dir en Mustafa.

La vida s'havia convertit en una nebulosa. Els dies passaven com si res, sense fer res de profit. Sentia que se li havia escapat de les mans alguna cosa; que havia perdut alguna cosa, la seguretat en si mateix, l'estatus que l'educació i l'experiència professional li havien aportat; s'havia perdut a si mateix. El noruec l'entenia només per sobre i se sentia exclòs.

L'única cosa que el feia sentir viu eren els fills, veure com s'arrelaven i creixien, encara que a les nenes els costés adaptar-se a l'escola. Una de les mestres li va dir que les seves filles no jugaven amb els altres nens, només entre elles.

—Que els ha prohibit jugar amb els altres? —li va preguntar.

La Bayan i en Mustafa no els ho haurien dit mai, això! Van apuntar les nenes a ballet, gimnàstica i handbol. L'Ali, que anava a una escola bressol, ja havia començat a fer futbol. Ells anaven als partits, als festivals i als

tornejos, i s'oferien per a les feines voluntàries. Al començament, els germans Rashid portaven les seves salsitxes de pollastre per menjar quan tenien alguna cita esportiva, però un dia van deixar de portar-les. Sentien el Kurdistan cada vegada més lluny.

Per Nadal, els nens anaven a missa amb els altres companys de classe, i la Bayan penjava estrelles d'advent a les finestres, com tothom. La Bano deia que ella era una musulmana devota, però quan algú li preguntava si era sunnita o xiïta, no ho sabia.

—Crec que hi ha un Déu —deia—. Passa que no en sé el nom, i prou. —I després d'anar a missa amb la seva classe, deia—: Si Déu sap que només existeix Ell, no hi ha cap necessitat de dir-ho a través del pastor.

Com tots els alumnes procedents de minories, els germans Rashid estaven exempts d'assistir a les classes de nynorsk (neonoruec), la segona llengua oficial del país, basada en els dialectes rurals. Però aquesta proposta va indignar la Bano.

—Si reps una carta en nynorsk, bé l'has de contestar en nynorsk —assegurava, citant la norma general.

Quan la mestra la felicitava per la fluïdesa en una redacció que havia escrit, ella s'enfadava.

—I per què m'ho diu només a mi? Vaig començar a aprendre nynorsk al mateix temps que tothom en aquesta classe.

Si els seus pares es queixaven d'ella o s'havien disgustat per alguna cosa que havia fet, ella replicava que molts pares d'immigrants havien d'anar a buscar els seus fills a la comissaria.

—Mama, nosaltres no som com els que no es volen integrar. Per a nosaltres el futur és tenir una bona feina, arribar a casa i tenir un bon plat a taula per sopar i obrir la nevera i trobar-la plena. Sempre et queixes que el farcit dels entrepans costa molts diners i que passem massa estona a la dutxa, però, mama, com a mínim d'aigua i de menjar no ens en falta mai —li deia a la seva mare per consolar-la quan es preocupava per arribar a finals de mes—. No ens fa vergonya tenir la casa desordenada perquè l'important és que tu i el pare pugueu estar pels fills. I el nostre sofà i la taula són tan bonics com els de qualsevol altre.

Era important ser «com els altres». La família havia de tenir els mateixos mobles, la mateixa roba i els mateixos entrepans a la motxilla. És a dir, els mateixos o millors. La Bano va estar molt contenta quan la mare va comprar un anorac Bergans a la germana.

—Mama, només la Lara i una altra persona de la seva classe tenen un Bergans. Tots els altres només tenen marques normals i corrents. Quin orgull que tingui una jaqueta cara! —va dir a la Bayan, que havia tingut sort de trobar rebaixada la jaqueta de marca.

Les sol·licituds de feina d'en Mustafa finalment van donar fruit. L'oficina de la seguretat social li va trucar i li va oferir una feina temporal de conserge a l'escola Grindbakken, a la part oest d'Oslo. I just en aquell moment la Bayan va trobar una plaça d'auxiliar d'infermeria en pràctiques, que al cap d'unes setmanes es tornaria un treball de mitja jornada. Però els salaris no arribaven per gastar-se'ls en luxes.

Aleshores la Bano va fer un canvi radical i va decidir que la família s'excedia en les compres.

—Estem comprant la felicitat —va dir.

Als seus companys de classe els va dir el mateix i els va imposar la prohibició de comprar. Durant una setmana ningú no compraria roba, ni xocolata, ni tan sols un panet a la cafeteria de l'escola. Les seves amigues van trobar més fàcil comprar les coses d'amagat que no pas discutir amb ella. La Bano era tossuda com una mula.

La Bayan i en Mustafa anomenaven la seva filla gran la seva guia en la societat noruega.

—Quan aneu a visitar algú, el primer que heu de dir és «Oh, quina casa més bonica!» —els aconsellava la Bano—. A Noruega el que compta és la casa. El millor que podeu fer és comprar-vos una casa —insistia.

Quan van comprar una casa adossada, en Mustafa estava tot cofoi perquè l'havia aconseguit per sota del preu de taxació, perquè totes les altres cases del carrer s'havien venut per sobre del preu inicial.

—Però papa —va dir la Lara—, per què creus que els noruecs no han fet ofertes més altes per la casa? Segur que ens han estafat.

Hmm, va pensar en Mustafa. La casa tenia uns quants desperfectes, com la humitat del soterrani, i necessitava una reforma a fons, però ell era

enginyer mecànic i es va posar mans a l'obra amb perseverança.

La Bano somiava desperta com arreglar el soterrani perquè els tres germans tinguessin una sala d'estar pròpia, habitacions i fins i tot un petit estudi. Tot sempre podia ser millorable. Es queixava, per exemple, del terra de la cuina, que era de dos colors diferents. Quan en Mustafa va intentar polir el terra, va trigar tant de temps que va haver de tornar la polidora abans d'acabar la feina. A la sala d'estar no hi havia sòcols i a la seva habitació hi havia tot de cables solts.

—Hauries d'estar contenta amb la teva habitació, Bano —li va dir el pare—. Tens la millor habitació, és molt més gran que la de la Lara i l'Ali.

La Bano, que anhelava ser com els altres, va retreure als pares el nom que li havien posat. Bano? Quin nom és aquest? Ningú no se'n deia. Quan li van dir que havien pensat dir-li Maria, encara es va queixar més.

—Oh… Maria… Per què no me'l vau posar? Conec gent que es diu Maria! Hauria pogut ser com els altres.

El permís de residència de la família s'anava renovant per raons humanitàries, però només per períodes d'un any. Era un desgast per a ells no saber si es podrien quedar a Noruega o no. Formaven part d'un grup conegut com a residents temporals sense dret a la reunificació familiar.

Quan va arribar l'hora que la Bano comencés la secundària, i encara no sabien si es podrien quedar, ella va decidir agafar el bou per les banyes. De tota la família era la que estava més capacitada per seguir les notícies i ella posava tothom al dia sobre les novetats. Va decidir que plantejaria la situació de la família a l'Estat noruec, i va buscar el número de telèfon del govern a la guia telefònica. Va trucar al número de la delegació del govern local i va demanar pel regidor.

No l'hi van passar.

«S'ha de ser major de divuit anys per parlar amb el regidor», va dir la nena d'onze anys als seus pares. «És el que m'han dit a la delegació».

Aleshores, el 2005, quan la Bano en tenia dotze, la Lara deu i l'Ali set, els van concedir la ciutadania noruega, juntament amb centenars de kurds iraquians més. El cap de la Direcció d'Immigració de Noruega va haver de

dimitir després, quan es va saber que s'havia excedit en les seves competències i havia expedit massa permisos de residència. Els Rashid estaven entre els que havien tingut sort. I, per tant, el febrer del 2009, al cap de deu anys vivint a Noruega, tots els membres de la família van passar a ser ciutadans noruecs. La Bayan va fer un menjar especial i va comprar gelat de torró, i aquell dia en van poder menjar tant com van voler.

L'esport era una part important per poder arribar a ser com els altres. La Bano passava massa hores a la banqueta als partits d'handbol perquè era poc àgil amb les mans i se li escapava la pilota cada dos per tres. Però un dia, amb els peus plans i amb una mica de sobrepès, la Bano va superar, imparable, la defensa del contrincant i va marcar. A partir d'aquell moment, ja no l'aturaria ningú. Li encantava ser atacant, atrapar la pilota i marcar gols. Després de cada gol l'entrenador cridaria: «Bano, ara baixa a defensar. Vinga, va!». Però fer de defensa era massa avorrit.

La Bano no tenia temps per a coses avorrides, però si l'objectiu era guanyar, de seguida apareixia. Quan hi havia una competició entre els alumnes de les escoles de Nesodden per veure qui coneixia millor la península, ella va investigar la història local. La Bano, l'estrangera, va arribar a la final.

Volia ser la millor a la pista, la millor a classe i anar tan ben vestida com els altres. Volia entrar al grup de les populars de la classe i ser tan noruega com els noruecs.

Però hi havia un nou interès que creixia a poc a poc.

—M'heu fet costat amb l'handbol tots aquests anys, ara m'heu d'acompanyar al Partit Laborista —va dir la Bano als seus pares quan es va afiliar a l'AUF, quan anava a desè.

La Bayan la va complaure i quan es va formar el grup Dones per Nina, una campanya a favor de Nina Sandberg —la dona que havia conegut a l'autobús i candidata a alcaldessa—, la Bano, la Lara i la Bayan s'hi van apuntar.

La determinació que la Bano havia demostrat tenir a la pista d'handbol ara s'havia traslladat a l'AUF. Amb el temps es va convertir en la líder del

petit grup local de Nesodden.

Quan tenia disset anys, li van publicar el seu primer article a l'*Aftenposten*. Hi expressava la seva preocupació sobre el Partit del Progrés i l'ús que feia el seu líder del terme *islamització silenciosa*.

«Sé perfectament que Siv Jensen només treu aquest terme com a tàctica per infondre la por. Tots sabem que fa milers d'anys que aquí hem tingut immigració i tot ha anat bé», començava dient, i afegia que la gran majoria de la gent que es trasllada a viure a un país s'adapta a la seva cultura i manera de viure. «Només cal deixar una mica de temps. Si a Jensen de debò li fan por els musulmans, hauria de donar un cop d'ull a les taxes de natalitat de les dones musulmanes a Noruega. Han caigut notablement. Aquest és un exemple de com la gent que viu a Noruega s'adapta a Noruega».

Demanava a la gent que veiés els immigrants com una fortalesa i que n'aprofités els recursos. «Oslo es paralitzaria si algú decidís fer un dia sense immigrants», va escriure.

«El segon partit polític del país no només em discrimina a mi. El Partit del Progrés també es permet el dret de discriminar els treballadors, les dones, els malalts crònics i els homosexuals. La majoria de les persones entren en alguna d'aquestes categories. De debò la gent es pensa que mentre el preu de la benzina baixi una mica pot tolerar una mica millor la discriminació?».

La signatura «Bano Rashid (17), AUF de Nesodden» encara apareixeria unes quantes vegades més a les pàgines juvenils de l'*Aftenposten*. «Posa imatges al cap de la gent mentre escriguis», li havia ensenyat Hadia Tajik, una jove política de talent d'ascendència pakistanesa, en un curs de l'AUF. La Bano ho va intentar.

Hi havia una altra qüestió que l'afectava.

«No hi ha ningú al món que m'hagi pogut convèncer que les dones som el sexe dèbil», va escriure la Bano. «No és cap coincidència que el 80 % dels dirigents principals de Noruega siguin homes i que les dones noruegues només guanyin vuitanta-cinc corones per cada cent que en guanyen els homes. I això malgrat que el 60 % dels estudiants noruecs són dones. Són xifres que costen de digerir quan vius al millor país del món».

També tenia consells per donar a les seves germanes.

«A diferència de les feministes tradicionals, no crec que la qüestió sigui mantenir-se unides. El que hem de fer, noies, és dividir-nos! En realitat no és una bona estratègia tancar-se en un grup. Això només ens fa tenir por de tot i de tothom de fora del grup. Hem d'avançar soles pel nostre compte. Hem de tenir prou confiança per mirar les dones que són a dalt, i concedir-nos el dret de pensar que som increïbles».

A finals d'estiu, la seva amiga Erle i la Rikke Lind, la mare, van convidar la Bano a anar a Alvdal. Van agafar el tren fins a la muntanya i després van caminar hores per terrenys muntanyosos fins a una antiga cabana de cacera. La vida allà era senzilla. Agafaven aigua del riu i cuinaven amb un forn de llenya. La Bano se sentia feliç, sempre amb ganes de fer les caminades més llargues i pujar els cims més alts. A les nits, que començaven a escurçar-se ara que ja havien deixat enrere el ple estiu, la Rikke deixava que les noies prenguessin una copa de vi negre. S'asseien i parlaven fins tard. La Bano sempre acabava menant la conversa cap a la política, a desgrat de l'Erle. La seva mare treballava de vicesecretària al Ministeri de Comerç i Indústria. Era ella qui havia animat la Bano i l'Erle a apuntar-se a les joventuts del Partit Laborista. Però si bé l'Erle de seguida hi va perdre l'interès, la Bano va acabar sent-ne una líder local.

—Que ja no tinguem una dona com a primera ministra es nota ara mateix —va dir la Rikke—. La Gro era molt més conscient. Sabia molt bé com inspirar les seves col·legues més joves, nosaltres.

Va parlar a la Bano i a l'Erle de les vegades que havia coincidit amb la Gro, i va dir que la veterana feminista tenia l'habilitat d'observar les altres dones i de fer-les créixer amb ella.

Això va fer pensar la Bano.

—Rikke, com puc tenir una vida com la teva? —li va preguntar.

—Ui, s'ha de pencar, eh?

—No faig broma. Com puc ser com tu? Vull una casa gran com la teva, una bona feina com la teva, amics tan interessants com els teus —va continuar la Bano.

La Rikke i el seu marit feien festes meravelloses a la seva gran casa a tocar del mar de Nesodden. I a la Bano no li feia mai vergonya preguntar sobre coses que volia saber, com ara quants diners guanyaven i quant costava casa seva.

—Doncs mira, Bano, ara mateix t'ho explico —va respondre la Rikke —. Una bona educació, això és el més important.

—I aleshores què hauria d'estudiar?

—Dret o ciències polítiques. Fes tots els cursos que puguis, aprofita al màxim l'educació gratuïta. Apunta't a classes de tècniques de debat, de conducció de reunions, de retòrica.

Aquella nit d'estiu van fer plans per a la vida de la Bano. La Rikke li va suggerir que es presentés com a candidata per a les eleccions municipals de Nesodden el 2011.

—Ho dius de veritat? —la Bano no cabia a la pell d'alegria.

La Rikke va fer que sí amb el cap. La seva mare havia fet un salt de classe: havia deixat enrere el rigor cristià de casa seva i s'havia traslladat a viure tota sola a Oslo, on s'havia convertit en una advocada d'esquerres, la primera de la família que havia fet estudis superiors.

—Però, Bano, com és que continues volent ser com la meva mare? Si tu no en tindries prou sent la vicesecretària! —va exclamar l'Erle.

Van riure.

La Lara deia que la Bano ho volia tot. No en tenia prou amb un suficient, havia de ser tot.

—Quina és la persona més important del país? —va preguntar la Bano —. Qui és el que pren més decisions?

—El primer ministre —va contestar la Rikke.

—Potser no és realista intentar ser primera ministra —va meditar la Bano—. Però sí que és realista ser la ministra d'Igualtat. I aleshores podré alliberar les dones de l'opressió!

La nit d'agost era tan suau com el vellut. El vi negre encara sobrevivia a les copes. La Bano es feia gran.

No us feu amics de ningú fins que no hi arribeu!

La treballadora social de Salangen va revisar les llistes.

Els menors que es trobaven entre els demandants d'asil els enviaven a les aules d'acollida de l'institut de Sjøvegan. Molts d'ells no progressaven gaire. S'encallaven amb diverses matèries, sobretot el noruec, perquè tenien molt poc contacte amb la població local. El centre per a refugiats era pràcticament un món a part, situat a dalt de tot de la muntanya, a tocar de les pistes d'esquí.

No era pas que no fossin benvinguts, els demandants d'asil. Després d'un inici convuls, la relació amb ells havia millorat amb el pas del temps.

Quan l'onada de refugiats que arribaven a Noruega va augmentar bruscament a la segona meitat dels vuitanta, les autoritats no hi estaven del tot preparades. De sobte calia donar allotjament a milers de persones, i van centrar els esforços a buscar edificis buits. Aquelles estacions d'esquí i centres turístics que havien deixat enrere la seva època daurada es van considerar un bon lloc per encabir-los, i la muntanya es va omplir d'africans i asiàtics.

Si algun dels refugiats se sentia com un presoner aïllat i fugia d'aquests hotels, els noruecs reaccionaven de diverses maneres. N'hi havia que arronsaven les espatlles i deien, caram, així és com ens ho agraeixen! «Nosaltres aquí hi anàvem de vacances, però, és clar, per als senyors no és prou!». D'altres eren més comprensius: «Han fugit de zones en conflicte, o sigui que deuen tenir traumes i pànic d'estar en espais tan oberts».

El 1989 van obrir un centre a Salangen per a demandants d'asil. Els primers refugiats no van trigar gaire a fugir-ne i a baixar cap al sud; després es negaven a tornar-hi. Els somalis no apreciaven gaire l'aurora boreal ni

les fantàstiques oportunitats d'esquiar entre els boscos de salzes que tenien més amunt del centre.

No. Ells es quedaven a l'habitació, corrien pels passadissos o s'asseien a l'escala a fumar. Ben aviat hi va haver picabaralles. Primer entre els tàmils i els somalis. Després entre els iranians i els albanokosovars. Les discussions, els estira-i-arronses i les empentes van pujar de to fins que van arribar les ganivetades i les amenaces de calar foc al centre.

La premsa local oferia una cobertura contínua dels conflictes. Per fi hi havia un focus de notícia a la zona que valia la pena cobrir. Els veïns de Salangen seguien els fets des de la distància.

Quan ja feia uns mesos que el centre era obert hi va haver la primera baralla entre *ells* i *nosaltres* a base de cops de puny, pals de billar i ganivets.

A Salangen una batussa fora d'un bar va desencadenar actuacions judicials contra els noruecs i contra els refugiats implicats. Es va prendre declaració a trenta persones en relació amb el cas; l'algutzir del comtat expressava la seva disconformitat amb la baralla: «Les nostres investigacions posen de manifest que els joves noruecs han fet comèdia per tacar la reputació dels demandants d'asil», declarava l'algutzir.

«És normal que un noi jove es vulgui fer veure davant de les noies», deia el subordinat.

Els joves noruecs van dir a la premsa local que els demandants d'asil els havien encerclat i apallissat, i que els havien posat ganivets del pa al coll. Els refugiats, per la seva banda, argumentaven que els noruecs estaven de gresca i els havien amenaçat: els matarien si no marxaven del bar.

—Ara al poble es respira en l'ambient que en qualsevol moment hi pot haver un linxament multitudinari —va dir un dels protagonistes al diari local—. Crec que el més segur seria enviar els demandants d'asil fora de Sjøvegan tan aviat com fos possible. —La foto mostrava el noi d'esquena, amb una caçadora texana i un tall de cabells a l'estil *mullet*, més curt pels costats i llarg per darrere.

«Odi racial a Sjøvegan», va escriure el diari *Nordlys*. «Guerra de refugiats a Salangen», deia el titular del *Troms Folkeblad*. Arne Myrdal, del partit Stop Immigració, va trucar als entrevistats per oferir-los el seu suport.

«Els joves noruecs hauran de demostrar que han rebut una educació més bona que els demandants d'asil», va dir l'alcalde, i va afegir que «potser va ser un error deixar que els demandants d'asil s'integressin a la societat noruega» de seguida que van arribar.

«Els centres per a refugiats haurien de ser en ciutats més grans», asseguraven dues alumnes entrevistades per la premsa local. Salangen no era un lloc prou gran per a un centre de demandants d'asil.

L'institut de Sjøvegan intentava rebaixar el que el diari *Nordlys* anomenava «l'odi racial que també ha trobat un brou de cultiu a Salangen». El centre educatiu va organitzar un debat públic entre residents locals, demandants d'asil i l'ajuntament. Un dels joves noruecs del grup es va dirigir als refugiats de la sala:

—Ens porteu malalties, violència i drogues. Per què veniu? Només per tenir una vida millor?

Una noia es va aixecar de la cadira i va dir que el problema el devien tenir els nois noruecs per la imatge que tenien de si mateixos. Que potser tenien por que arribessin els estrangers i els robessin les noies?

La gent se'n va anar a casa. La ciutat s'havia dividit en dos bàndols.

S'hi havia de fer alguna cosa. Es van organitzar activitats com ara intercanvis culturals per conèixer-se millor i partits de futbol per ajudar la gent a establir vincles. El centre de refugiats va convidar els veïns de Salangen a visitar-lo i a participar en vetllades. Els demandants d'asil feien les danses dels seus països i cantaven, mentre que la gent de Salangen oferia cors infantils, concerts de violí tradicionals i una actuació de la cantant sami Mari Boine, que fusiona la seva música d'arrels indígenes amb el jazz i el rock. Es va posar en marxa un curs de formació nocturn per a voluntaris que volguessin fer de pont entre els refugiats i els residents permanents.

Al cap de vint anys de l'arribada dels demandants d'asil a Salangen, la treballadora social Lene Lyngedal Nordmo revisava les seves llistes. Noruega ja havia avançat en el seu sistema per rebre refugiats. Les autoritats havien après alguna cosa després de dues dècades.

Els joves actuals de Salangen havien crescut amb el centre de refugiats a la vora. Els demandants d'asil s'havien convertit en part del dia a dia de la vida del poble. És a dir, hi eren i, al mateix temps, no hi eren. Malgrat el pas dels anys, el centre de refugiats i la població continuaven fent vides a part.

La Lene va voler anar més enllà: que hi hagués pau i tranquil·litat no era prou, volia veure els refugiats integrats en la societat noruega. Però no era fàcil, perquè la majoria no volien ser allà al nord del país. Ells volien anar a Oslo.

Durant un temps, la Lene va ser la responsable dels menors que eren a Noruega amb un permís de residència limitat. Per tant, el dia que fessin els divuit els expulsarien del país. Per això els joves no veien cap sentit a aprendre noruec. Era un grup difícil de gestionar, sovint deprimit i de vegades agressiu.

Abans del 2008, els menors de divuit anys sempre havien tingut la residència garantida a Noruega. Això havia desembocat en un augment dràstic de l'arribada de menors que sol·licitaven asil al país. Aleshores es van imposar mesures més restrictives. El permís de residència limitat va ser la resposta de la coalició vermella-verda per limitar la immigració. A la pràctica, això volia dir que aquells que tenien més de quinze anys en arribar a Noruega, i almenys setze quan es va aprovar la mesura, només rebien un permís de residència temporal. Tan bon punt feien els divuit anys, havien d'abandonar el país. Si no se n'anaven voluntàriament, els deportaven, molts d'ells el mateix dia del seu aniversari.

A Salangen hi havia uns trenta nois menors de divuit anys a qui se'ls havia concedit el permís de residència a Noruega. Mentre la Lene feia anar la ploma amunt i avall sobre el paper, els braçalets li dringaven. Es preguntava què podia fer per motivar els refugiats que estaven sota la seva tutela.

En el fons, sabia què era el que desitjaven més.

Un dia un jove afganès es va presentar al seu despatx.

—M'agradaria tenir un amic —va dir.

Ella se'l va mirar amb pena.

—Et puc ajudar en un munt de coses. Però justament en aquesta no.

Encara que el club juvenil hagués penjat cartells convidant els demandants d'asil al Velve, no havia servit de gran cosa. Els dos grups encara continuaven seient en taules separades. Algunes de les noies noruegues sentien que els refugiats les miraven massa fixament, i a més al club hi entraven adults que estaven molt per sobre de l'edat límit per poder-hi accedir. Alguns d'ells hi passaven droga i hi fumaven haixix, i els joves noruecs a poc a poc van deixar d'anar-hi. Els estrangers es van fer els amos del club.

I la integració continuava quedant ben lluny.

La Lene va sospirar. L'única vegada que les noies de la zona havien arribat en bandada al centre va ser just després de la guerra de Kosovo, perquè trobaven que els joves kosovars eren guapíssims.

Si els joves refugiats havien de tenir un futur actiu a Noruega i no quedar-se estancats vivint dels subsidis, era crucial que a l'escola els anés bé. Els havien posat en classes per a ells sols i rebien un reforç extra en els deures perquè no es quedessin enrere. La Lene va tenir una idea: si trobava nois de la mateixa edat que els refugiats perquè els ajudessin amb els deures, funcionaria millor que amb els voluntaris adults que havia fet servir fins ara.

Va omplir un full amb noms de joves de la zona que creia que podien encaixar. Com que ella també tenia fills adolescents, els tenia a tots més o menys controlats.

Va trucar a la primera persona de la llista, un noi que vivia a la vora.

—Digui? —va respondre de seguida a l'altre extrem.

—Hola, Simon. Podries passar per l'oficina un moment? —va preguntar la Lene.

Es va retocar el pintallavis. Quan ell va arribar, ella s'estava al costat de la finestra. En Simon acabava de treure's el carnet de cotxe i conduïa un vell Ford Sierra vermell. Va entrar a l'aparcament de l'oficina municipal amb un cop de volant temerari i va deixar el cotxe de través, ocupant tres places. Va baixar-ne, va donar un cop de porta i va travessar l'aparcament sense cap pressa. Tot en ell feia pensar que el món era als seus peus.

—Quina gràcia veure que ja condueixes —va dir la Lene rient quan ell entrava.

I aleshores li va explicar per què l'havia cridat: que tenia lliures les tardes de dilluns a dijous, entre les sis i les nou?

—Quatre tardes a la setmana? Però si tinc l'institut i el futbol, i l'esquí, i l'AUF i…

En Simon estava a punt de començar l'últim any de batxillerat.

—I què me'n dius, de tres tardes? —va preguntar la Lene—. Necessitem companys perquè facin els deures amb cara i ulls. Gent que inspiri els altres a aprendre.

Tres tardes sí que li anava bé. Si algú no podia deixar escapar l'oportunitat de formar part del projecte d'integració de l'ajuntament aquest era ell. Es va aixecar per anar-se'n; tenia entrenament de futbol.

La Lene va fer la llista dels nois que creia que podien treballar bé plegats. A en Simon li assignaria tres persones diferents. Una tarda amb un noi de Somàlia, una altra amb un de l'Afganistan i l'altra amb una noia d'Etiòpia.

Al cap d'uns dies ella li va trucar altra vegada.

—Pots passar-me les teves dades fiscals? —va dir ella.

—Les dades fiscals? —va exclamar en Simon—. Em pagaran per fer-ho?

Al final va resultar una bona feina. Tot i que de deures no en feien gaires.

—Com puc conèixer noies noruegues? —va ser una de les primeres coses que en Mehdi li va preguntar.

—Mira, la cosa va així… —va dir en Simon amb un somriure.

Les tres hores van passar volant.

En Mehdi tornava religiosament a totes les classes de repàs dilluns a la tarda. Els dos nois tenien la mateixa edat, només havien nascut amb uns pocs mesos de diferència. En Simon en una família de mestres, a Kirkenes, en Mehdi en una família d'agricultors de la província de Wardak, a l'Afganistan.

El seu avi havia estat un dels màxims líders tribals de l'ampli cercle que envoltava el vell rei Zahir Shah, a qui van deposar en un cop d'Estat instigat pels comunistes el 1973. Aquest va ser l'inici del declivi de la família. La catàstrofe següent va ser la invasió soviètica del 1979, que va significar la matança d'un milió i mig d'afganesos.

El 1992, l'any que va néixer en Mehdi, va esclatar la guerra civil entre els senyors de la guerra, que tenien set de poder. Al cap de quatre anys, els homes dels turbants negres van resultar vencedors. En Mehdi venia del poble hazara; els talibans no tenien cap pietat pels hazares i van iniciar una neteja ètnica en pobles i ciutats.

Com la majoria dels habitants de Wardak, els pares d'en Mehdi no sabien ni llegir ni escriure. Es van poder quedar el bestiar, però els talibans es van apropiar de la majoria de les terres de cultiu que tenien. A en Mehdi i al seu germà els van enviar a la madrassa, mentre les quatre germanes es quedaven a casa.

—Quan saps llegir, la gent et respecta —va dir el pare a en Mehdi—. Llegeix i sigues savi.

A l'escola, els omplien el cap bàsicament de religió. Els mestres eren una extensió dels talibans.

Ensenyaven als nois que els estrangers ateus havien ocupat el seu país i volien destrossar la cultura afganesa, esclafar l'islam.

—A Europa les dones van mig despullades —els deien.

Però en Mehdi no confiava del tot en els seus mestres. Des de petit, havia sentit històries del que els paixtus havien fet a la seva gent en el passat. Segons deien, volien aniquilar els hazares i apropiar-se de les seves terres. També sabia que en temps remots a la regió s'havia venerat Buda. Havia sentit dir que els talibans havien fet explotar dues estàtues imponents de dos mil anys d'antiguitat a la província veïna de Bamian perquè estaven nues. Volien fer desaparèixer tot allò que no estigués en línia amb les ensenyances veritables de l'islam.

Just abans que en Mehdi fes nou anys, dos avions es van encastar contra el World Trade Center de Nova York i van explotar. Ni un mes després de l'atac terrorista, els Estats Units van iniciar els bombardejos al seu país. Els talibans van fugir de la província de Wardak i se'n van anar al Pakistan, i

els hazares van poder tornar a aixecar el cap. Però al cap d'uns anys els islamistes van tornar a poc a poc i van començar a incitar la gent a oposar resistència als ocupants occidentals. Es van posar a reclutar soldats entre els pagesos de la zona perquè lluitessin contra les forces internacionals. A partir del 2008, la província de Wardak tornava a estar de facto sota el domini talibà. Els homes dels turbants negres avançaven pel país. Van anar a reclutar en Mehdi i el seu germà. El seu pare s'hi va negar. Però sabia que si hi havien anat una vegada, tard o d'hora tornarien. Quant de temps podria negar-s'hi?

Va vendre les terres i el bestiar.

—Aneu-vos-en —va dir—. Aneu a Europa. Busqueu-vos una vida millor que la que tenim aquí. La guerra pot tornar a esclatar en qualsevol moment. A Europa no hi ha guerra —va dir el seu pare—. Allà la gent rep tot el que necessita, podreu anar a l'escola, us donaran llibres… Allà sí que hi ha democràcia.

Era una paraula que en Mehdi havia sentit a la ràdio diverses vegades, però no sabia pas què volia dir.

Al cap de poc, els dos germans seien darrere d'una camioneta en direcció a Kabul. Des d'allà, van agafar un autobús fins a la frontera amb el Pakistan. Després van caminar, els van portar un tros amb cotxe i van muntar a cavall fins a l'Iran, Turquia, Grècia…

—No parleu amb ningú durant el viatge —havia insistit el pare—. No us feu amics de ningú fins que no hi arribeu!

En Mehdi va explicar la seva història amb comptagotes a en Simon al llarg d'un any.

Enxubat sota el seient del conductor d'un camió de llarg recorregut, finalment va arribar a Oslo.

—És una gran ciutat amb cotxes bonics, moltes noies i edificis meravellosos: com el centre comercial Oslo City —va dir en Mehdi a en Simon—. El que em moria de ganes de veure era les dones —va dir rient; somiava amb discoteques i dones, i amb ballar.

Durant dues setmanes van ser al paradís. Però el novembre del 2009, quan en Mehdi tenia disset anys, van enviar els germans al centre d'acollida de Finnsnes, a un petit municipi al nord de Salangen.

Era un lloc fosc i tètric. S'hi van sentir atrapats. Tots dos van entrar en una profunda depressió i es penedien d'haver fet el viatge. Com a mínim, a l'Afganistan tenien sol.

Els germans estaven en conflicte permanent amb el personal i sabotejaven els procediments habituals del centre. Havien de mantenir l'habitació neta i fregar el passadís un cop per setmana. Es negaven a fer-ho. A casa, la seva mare i les germanes eren les que feien la neteja. Era rebaixar-se; era humiliant.

El germà d'en Mehdi va llançar el pal de fregar i va buidar una galleda d'aigua al cap d'una monitora del centre. Que pensava quedar-se allà mirant com ell fregava el terra? Per què no ho feia ella?

Tot plegat era tan injust i absurd. Però sempre que trucaven a casa els pares, els deien que tot era meravellós, que vivien en un lloc preciós i que havien après un munt de coses a l'escola. Volien que els seus pares es pensessin que els seus diners estaven ben invertits.

Finalment, al germà gran el van enviar al sud i en Mehdi va obtenir una plaça al centre de refugiats de Salangen. La vida ja no semblava tant una cursa d'obstacles. Tot i que no era com estar voltant per la ciutat d'Oslo veient noies, potser les coses encara li anirien bé, allà al nord.

Però «les noies noruegues em tenen por», es queixava en Mehdi. En Simon li aconsellava que s'ho prengués amb calma, que donés temps al temps.

Per a ell era molt fàcil dir-ho. De dilluns a dilluns desapareixia de la vida d'en Mehdi per fer totes les altres activitats: conferències, encàrrecs, feines, entrenament de futbol, esquí, salts d'esquí, la família, la nòvia. Mentre que en Mehdi esperava en Simon des de les nou del vespre cada dilluns fins a les sis del dilluns de la setmana següent.

Per a en Simon era una feina, per a en Mehdi, la seva taula de salvació.

Després de l'última sessió de deures de l'estiu, en Simon se'l va emportar amb ell a Millionfisken, el festival anual on podies guanyar un milió de corones si pescaves un peix d'una determinada mida, que decidia

el mercat d'assegurances britànic Lloyd's of London. Ningú no havia guanyat mai el milió.

—Si amb una noia ens agafem de la mà, això vol dir que és la meva nòvia? —li va preguntar en Mehdi.

En Simon es va limitar a riure.

—Quantes cerveses hauré de beure abans que noti que em puja al cap? —continuava en Mehdi.

—Em sembla que tot això hauràs de descobrir-ho tu sol —li va respondre en Simon.

Al cap de quatre cerveses, en Mehdi pessigava els culs de les noies, assenyalava en Simon i reia amb un somriure d'orella o orella.

—Així no, Mehdi. Així no! —En Simon feia que no amb el cap. Però en Mehdi no se l'escoltava. Era la primera vegada des que havia arribat a Salangen que se sentia feliç, feliç de debò. Era un noi jove en un festival i no volia ser enlloc més. Se sentia tan especial al costat d'en Simon. Especial i excitat i feliç.

«No us feu amics de ningú fins que no hi arribeu!», havia dit el seu pare.

Doncs bé, ara ja hi havia arribat.

Patriotes i tirans

Era una declaració de guerra.

Una declaració de guerra molt esgotadora. Les mateixes frases que es repetien constantment. Escampades pel text. De vegades eren idèntiques, de vegades n'havia canviat alguna paraula. Algunes de les frases les havia treballat i polit, d'altres s'embolicaven les unes amb les altres. Repetia els arguments. Els consells que donava eren idèntics a cada pàgina. L'objectiu del text era inspirar un esperit combatiu, exaltar el lector.

Ningú no es podria quedar indiferent! Ara ningú no seria capaç d'ignorar-lo, ni de no respondre-li ni d'esquivar-lo. La indiferència se situava entre els pitjors pecats. Molts grans homes ho havien dit, i de moltes maneres brillants. Havia citat una vegada i una altra les seves paraules.

La citació de Thomas Jefferson li havia cridat l'atenció i la va repetir sis vegades a l'última part del llibre, cada vegada com si fos la primera. «L'arbre de la llibertat s'ha de refrescar de tant en tant amb la sang dels patriotes i els tirans. L'arbre de la llibertat s'ha de refrescar de tant en tant amb la sang dels patriotes i els tirans. L'arbre de la llibertat s'ha de refrescar de tant en tant amb la sang dels patriotes i els tirans. L'arbre de la llibertat…».

Hauria de córrer sang abans que la societat es forgés com ell la volia. L'última part del llibre era cruenta; era més malèvola, més despietada que les dues primeres, on es dedicava bàsicament a copiar textos que ja circulaven per internet. Era una creació pròpia. El seu manifest, o les seves últimes voluntats.

Els assassinats s'anaven planificant sobre la marxa. L'atac agafava forma mentre escrivia. Tenia diverses idees de qui serien les seves víctimes

i com les mataria. Una bomba a la conferència anual de periodistes? I després uns quants trets coordinats? El 98 % dels periodistes eren partidaris del multiculturalisme, i per culpa d'ells el Partit del Progrés s'havia enfonsat en les últimes eleccions. O potser un cotxe bomba a Youngstorget, quan milers de comunistes i de marxistes culturals es reunissin per fer la marxa de l'1 de Maig pels carrers d'Oslo. I si es disfressava de bomber i llançava granades i utilitzava un llançaflames a l'auditori de la Casa del Poble durant el Congrés Nacional del Partit Laborista? Podia aparcar un cotxe carregat d'explosius a fora, programar-lo perquè esclatés en el moment just que els delegats fugissin de les flames a patolls. Els que sobrevisquessin quedarien marcats per sempre. Els marxistes culturals, amb les seves cicatrius, servirien d'exemple vivent del que acaba passant als traïdors. La gent s'adonaria que no podies cometre alta traïció i sortir-ne indemne.

«La fase del diàleg s'ha acabat», anunciava el títol del primer capítol de la tercera part del llibre. Recitava d'una tirada la llista dels acusats. Hi havia marxistes culturals, multiculturalistes, humanistes suïcides, polítics capitalistes-globalistes, caps d'Estat i diputats. Hi havia periodistes, editors, mestres, professors, líders universitaris, publicistes, comentaristes de ràdio, escriptors, dibuixants de còmic, artistes, experts tècnics, científics, metges i líders eclesiàstics que havien comès conscientment crims contra el seu propi poble. Els acusava d'haver estat còmplices del genocidi cultural dels habitants nadius d'Europa i de la invasió estrangera i la colonització d'Europa perquè havien permès sistemàticament la guerra demogràfica dels musulmans. N'eren còmplices perquè consentien en silenci la violació d'entre mig milió i un milió de dones europees, i perquè defensaven activament el feminisme, el sentimentalisme, la igualtat i l'islamisme.

El càstig s'administraria segons els crims que haguessin comès i la classe a la qual pertanyessin. Els traïdors de classe A eren els líders dels partits polítics, dels sindicats, de les institucions culturals i dels mitjans de comunicació. Aquests estaven sentenciats a mort. Els traïdors de la classe B eren marxistes culturals menys importants. També estaven sentenciats a mort, però en segons quines circumstàncies se'ls podia rebaixar el càstig. Els traïdors de la classe C no exercien gaire influència, però ajudaven i

incitaven els traïdors de les altres dues categories més altes. Rebrien multes i sentències de presó. A tots els multiculturalistes se'ls indultaria si capitulaven davant dels Cavallers del Temple abans de l'1 de gener de 2020.

Aquesta també era la data a partir de la qual començaria la deportació de musulmans. Per evitar l'expatriació, els musulmans s'haurien de convertir al cristianisme i batejar-se amb un nom i un cognom cristians. Tindrien prohibit utilitzar les seves llengües mare: persa, urdú, àrab i somali. S'enderrocarien totes les mesquites, s'esborraria qualsevol empremta de la cultura islàmica a Europa, fins i tot llocs d'interès històric. A les parelles exmusulmanes no se'ls permetria tenir més de dos fills, i hi hauria la prohibició estricta de trucar, enviar correus electrònics o intercanviar cartes amb els musulmans de fora d'Europa. Durant dues generacions després de la seva conversió, els exmusulmans no podrien viatjar a països en què més d'una cinquena part de la població fos musulmana.

Però a pesar de tot això, «Per l'amor de Déu, no descarregueu tota la vostra ràbia i frustració en els musulmans». Si tens goteres al lavabo, què fas? «No és tan complicat. Vas a la font del problema, a la mateixa gotera. No fregues el mullader fins que no has arreglat la gotera. No cal ni dir-ho: el nostre règim és la gotera, i els musulmans són l'aigua».

La declaració de guerra era d'una pedanteria absoluta i dividia la lluita de resistència en fases. En el moment d'escriure, l'autor estava en la fase 1 de la guerra civil, que havia de durar fins al 2030. En aquesta fase, la campanya consistia en atacs sorpresa que dirigirien cèl·lules secretes autònomes i sense cap contacte entre elles. En la fase 2, planificada perquè es desplegués del 2030 al 2070, naixerien fronts de resistència més avançats. En aquesta fase també s'inclourien els preparatius per a cops d'Estat contra els governs que lideressin Europa. En la tercera fase, a partir del 2070, començaria l'execució dels traïdors de les classes «A» i «B» i s'iniciaria una agenda culturalment conservadora. A partir del 2083 arribaria la pau; les brigades revolucionàries dels conservadors culturals haurien guanyat la guerra civil i es podria construir la societat ideal.

Els Cavallers del Temple era l'organització proposada per dirigir tant la guerra civil com la construcció de la nova societat. Tothom podia fer-se'n membre. Els que agafessin les armes i comencessin a lluitar passarien a ser automàticament de la germandat, part d'una xarxa de cèl·lules escampades per tot Europa sense un comandament central. Andrew Berwick mateix ocupava el rang més alt en l'organització: cavaller comandant de la Justícia. El 2002, a la reunió inaugural de Londres, li havien demanat a ell que escrivís el manifest de l'organització, perquè tenia les habilitats especials i els requisits necessaris per dur a terme aquesta tasca.

Això volia dir que també era ell qui decidia els rituals d'admissió dels nous membres, rituals que podien fer ells mateixos pel seu compte si volien. Tot el que necessitaven era una habitació a les fosques, una gran pedra que fes d'altar, una espelma, un crani o potser una rèplica, i una espasa. L'espelma se suposava que representava Déu i la llum de Crist. El text que havien de recitar només l'havien d'imprimir del manifest.

Es concedirien honors en funció dels traïdors que cadascú hagués mort. Entre aquests honors hi havia títols com ara Distingit Destructor del Marxisme Cultural i Distingit Mestre Sabotejador. També hi havia un reconeixement a l'Excel·lència Intel·lectual. Berwick havia enganxat imatges de condecoracions en uniformes de l'Orde dels Francmaçons i de diverses branques de l'exèrcit, i oferia consells d'on es podien trobar a internet. Costaven pocs dòlars, per tant els Cavallers del Temple podien confeccionar-se fàcilment els seus uniformes.

Finalment podia aplicar el que havia après a les classes de costura a l'escola de primària de Smested. Va escriure que l'assignatura obligatòria de costura i labors tenia un objectiu utòpic: la igualtat entre sexes.

«En retrospectiva, però, agraeixo haver rebut aquestes nocions de costura, ja que saber cosir és una habilitat clau per construir i muntar armadures antibales… És ben irònic i fins i tot graciós que una habilitat que pretenia feminitzar els nois europeus pugui servir i servirà per reinstaurar el patriarcat».

«Sigueu creatius», recomanava als seus lectors quan explicava les diferents maneres de matar traïdors. Per causar una mort que faci mal de debò podeu utilitzar bales plenes de nicotina pura.

Abordava a fons informació sobre com comprar armes de la màfia russa o de clubs de motoristes il·legals, com enviar àntrax per correu, utilitzar armes químiques o propagar radiació radioactiva.

Hi havia una llarga llista de trucs i estratègies: «Dissimula sempre els teus objectius reals enganyant la gent amb un objectiu fals que tothom s'empassi, fins que aconsegueixis assolir el real. Fes el cop quan l'enemic menys s'ho esperi. Fes soroll a l'est, i després colpeja amb força a l'oest».

Si l'enemic era massa fort, o estava massa ben protegit, com acostuma a ser el cas dels caps de govern, «aleshores ataca alguna cosa que s'estimi»; tard o d'hora s'obrirà una escletxa a la seva armadura, una debilitat que es pot explotar. «Amaga un ganivet darrere d'un somriure». La infiltració pot ser la manera més fàcil de ser a prop d'un objectiu complicat: «Trobar feina al campament d'estiu de joves relacionat amb el partit polític majoritari és una opció. El primer ministre l'acostuma a visitar a l'estiu».

«Sigues un camaleó, disfressa't», continuava, i suggeria als seus lectors que es busquessin un uniforme de policia perquè així es podrien passejar amunt i avall armats sense despertar sospites.

La primera cosa en què havia de pensar un denominat Cavaller del Temple era a dissenyar un bon pla econòmic. Podies trobar feina, guanyar diners, demanar préstecs o adquirir diverses targetes de crèdit i fer-les servir fins al límit.

La batalla demanava el màxim de tothom, i per estar motivat estava justificat utilitzar «bons aliments, estímuls sexuals, meditació». Tot estava permès, mentre funcionés. Però l'amoïnaven les pèssimes habilitats de combat dels homes moderns. La majoria eren uns negats apuntant i disparant. «Nosaltres, que som els europeus urbans, aix ☺!», es queixava, i, com a alternativa al club de tir, proposava jocs d'ordinador com *Call of Duty: Modern Warfare*.

Per evitar que t'enxampessin amb proves inculpatòries, aconsellava canviar el disc dur diverses vegades durant l'etapa de planificació. L'equip vinculat en les diverses fases s'havia d'enterrar o destrossar. La planificació ho era tot: familiaritzar-se amb el terreny, tenir horaris ben detallats i plans B per si de cas les coses anaven mal dades.

Era una realitat que la majoria d'intents d'atacs terroristes fracassaven. No hi havia prou planificació, la bomba no s'activava o els protagonistes s'autolesionaven o s'hi exposaven. Això s'havia d'evitar a tot preu i l'autor suggeria recórrer a tabús socials. «Digues que has començat a jugar a *World of Warcraft* i que t'has enganxat una mica massa al joc; que te n'avergonyeixes i no en vols parlar. Aleshores la persona en qui has confiat sentirà que l'has deixat entrar en els teus secrets més personals i no et farà més preguntes. O digues que has sortit de l'armari. Segurament això t'afectarà l'ego si és que no estàs del tot segur que ets heterosexual, perquè ells es creuran de debò que ets homosexual. Però com a mínim deixaran de burxar-te i de preguntar-se per què has canviat, i per què no et veuen tan sovint». Segons havia escrit el mateix Berwick, tenia tot d'amics que es pensaven que era homosexual i això «feia riure perquè estava claríssim que ell era 100 % hetero».

Darrere d'aquest to cruel hi havia una espurna d'alguna cosa més afable, un somriure fresc. L'última part del manifest, a diferència de les dues primeres, anava dirigida a «algú». Tenia un receptor, un lector triat. No era l'home del carrer, no era algú qualsevol, sinó algú que ja estava de part seva o a punt d'estar-ne. S'esforçava per mostrar-li consideració, li oferia consell sobre com podia contrarestar la por i la solitud, i li recomanava cançons i dolços que l'ajudarien a motivar-se.

Tornava a ser líder d'una germandat. Amb una visió completa sobre els seus propis jugadors, els contrincants i el terreny. Si t'agafava por, només havies de pensar en les dones europees, entre mig milió i un milió, violades per musulmans, i continuar.

«En molts aspectes, la moralitat ha perdut el seu significat en la nostra batalla», va escriure. «Alguns innocents moriran en les nostres operacions senzillament perquè són en el lloc equivocat en el moment equivocat. Fes-te'n la idea».

Dedicava un capítol a «Matar dones al camp de batalla». La gran majoria de marxistes culturals i humanistes suïcides eren dones, i les dones soldat lluitant per preservar el sistema no dubtarien a matar-te durant el

combat. «Per tant, has d'acceptar i familiaritzar-te amb el concepte de matar dones, fins i tot dones molt atractives».

Era important que pengessis el teu manifest a internet abans d'entrar en acció. I igual d'important estar mentalment preparat. «Quan decideixis fer el cop, és millor matar-ne massa que no pocs, o t'arrisques a rebaixar l'impacte ideològic buscat amb l'atac. Explica què has fet (publica-ho abans de l'operació) i assegura't que tothom entén que nosaltres, el poble lliure d'Europa, no ens cansarem d'atacar una vegada i una altra».

Un Cavaller del Temple no havia de ser només un exèrcit unipersonal; també havia de ser una agència de màrqueting unipersonal. El material per reclutar membres havia de ser atractiu i professional, i valia la pena invertir diners en el màrqueting. «Les projeccions sexis de dones venen i inspiren, en temps de pau i durant la guerra», aconsellava. «També t'hauries de fer una galeria de fotos personal, perquè si et detenen, la policia només distribuirà fotos teves "amb cara de retardat"».

Quan et preparis per fer-te les fotos, has de pensar en l'estil, «que quedis el millor possible». Passa unes hores a la cabina de bronzejat. Fes exercici d'intensitat com a mínim set dies abans de l'atac. Talla't els cabells. Ves a una maquilladora professional. «Sí, ja sé que això sona una mica gai per a guerrers durs com nosaltres, però el dia de la sessió de fotos hem d'estar increïbles», escrivia. Posa't la millor roba que tinguis i emporta't a l'estudi fotogràfic diverses mudes, com un vestit i una corbata, roba informal i, preferentment, roba militar. Però no t'emportis armes ni res que pugui revelar que ets un militant de la resistència.

Com et presentaves era important, tant en la vida com en la mort. Andrew Berwick també havia preparat un seguit d'epitafis recomanats per a les tombes, com ara «Va néixer en l'esclavitud marxista el XX.XX.19XX. Va morir com a màrtir lluitant contra el criminal règim marxista». Una altra proposta era una paràfrasi del «No ens rendirem mai» de Churchill: «Abans el martiri que la *dhimmitude*! No ens rendirem mai». Eres lliure d'afegir filigranes a la teva làpida; ell suggeria àngels, pilars, fletxes, ocells, lleons, esquelets, serps, corones, calaveres, fulles o branques.

També era important que et fessis un regal de màrtir, alguna cosa que realment volguessis. Ell, per exemple, tenia tres ampolles de Château

Kirwan 1979 guardades. A mesura que s'apropava el seu martiri, les havia anat traient: una per al sopar de Nadal amb els seus germanastres, la segona a la festa d'un amic. Ell es guardaria l'última per a la celebració final del seu martiri «i la gaudiria amb les dues models i putes de luxe que tenia decidit pagar abans de la missió». Assegurava que s'havia de ser pragmàtic davant del martiri i permetre que «els aspectes primaris de l'home» tinguessin prioritat sobre una «pietat equivocada».

Si mories al camp de batalla, el teu nom es recordaria pels segles dels segles. La teva història s'explicaria a les futures generacions i la teva mort contribuiria a estimular la moral al moviment de resistència. Se't recordaria com un dels coratjosos croats que van dir: ja n'hi ha prou.

Si, d'altra banda, havies sobreviscut i havies acabat detingut perquè encara no s'havia retirat el poder als marxistes culturals, era feina teva explotar la teva situació. Un judici oferia una oportunitat excel·lent i un escenari de combat per denunciar l'hegemonia del món marxista. Berwick advertia que en una ocasió com aquesta havies de parlar en nom dels Cavallers del Temple com un tot, no a títol individual. Havies d'exigir que et deixessin en llibertat, i que fessin comparèixer el règim del teu país davant d'un tribunal de forces patriòtiques nacionals.

«Quan hagis acabat de presentar les teves exigències, segurament els jutges i el públic del judici es cargolaran de riure i es burlaran de tu per haver fet el ridícul. Tu ignora'ls i mantén-te ferm i centrat. Aleshores aconseguiràs l'estatus de màrtir vivent». Aquesta posició influent et permetrà establir una aliança penitenciària paneuropea de nacionalistes militants. La presó era un terreny de primera categoria per guanyar adeptes i reclutar gent per a la campanya.

I en acabat, el final. Quan la guerra civil s'hagués acabat, es construiria la societat ideal per protegir els gens europeus. S'obririen fàbriques de mares subrogades en països low-cost i cada mare produiria deu o més nens rossos d'ulls blaus. La possibilitat de crear un úter artificial també s'havia explorat.

Els pares que no fossin adients per ocupar-se dels seus fills els podien deixar amb pares d'acollida patriòtics, autoritzats a tenir fins a dotze infants. La màxima preocupació era tornar a abastir la reserva genètica nòrdica. Explicava que «Si et surt negre, ja no hi ha marxa enrere». Els ulls blaus eren un gen recessiu i per tant se n'havia d'evitar l'extinció; altrament, al planeta Terra no hi quedaria pràcticament cap persona rossa i amb ulls blaus viva.

La nova societat seria casta. L'abstinència sexual abans del matrimoni seria la norma. El divorci es consideraria un incompliment del contracte i es penalitzaria. El patriarcat s'havia de reconstruir. En casos de separació, sempre es donaria la custòdia dels fills al pare.

S'haurien de construir zones lliures per evitar rebel·lions i revoltes. Cada país podia tenir el seu Las Vegas particular, on podien viure tots aquells incapaços de contenir-se. En aquesta zona la sexualitat seria lliure, la marihuana gratuïta i la festa sense complexos. Hi podrien viure els apolítics i els liberals. Berwick insistia que encara que tots els marxistes fossin liberals, no tots els liberals eren marxistes.

Un cop al dia havia de parar d'escriure una estona. Havia de sortir de l'habitació i connectar-se amb la vida de Hoffsveien, 18.

L'espai per menjar a la cuina era mínim. Els genolls gairebé es tocaven. Si volien podien agafar els plats i portar-los al menjador, on hi havia una taula arrambada contra la porta del reduït balcó, sota dues làmines de l'artista noruec Vebjorn Sand i una de la *Mona Lisa*.

La seva mare li parlava de les coses que la gent li explicava, rumors que havia sentit. Ell li parlava del món amb què s'havia obsessionat, del llibre que escrivia, de Noruega, d'Europa, de l'islam. A la seva mare no li agradava l'Anders que veia quan li parlava del llibre, s'exaltava massa. I tot d'una va començar a esquivar tots els temes que poguessin fer derivar la conversa cap a la política.

Però l'Anders continuava parlant-ne; al capdavall, no tenia ningú més amb qui pogués conversar. La Wenche de vegades pensava: tot això no té ni cap ni peus, és una bogeria i s'ha d'acabar de seguida. Abans tot era tan

bonic, i ara tot girava entorn del seu llibre. De sobte la va començar a titllar de feminista amb tendències marxistes, però si precisament ella havia votat sempre el Partit del Progrés.

Quan parlava amb la seva mare, ell deixava de costat la violència. El millor era que no s'havia de preocupar per si ficava el nas a l'ordinador. No sabria ni obrir-ne els arxius. La seva germana, en canvi, si els anés a visitar, s'hauria adonat que tramava alguna cosa. Però no hi anava. Tot i així, des de l'altre costat de l'Atlàntic estava preocupada i va escriure una carta a la seva mare: «Mare, que això no és normal! Que té trenta anys i l'únic que fa és tancar-se a la seva habitació!».

La Wenche, que ara rebia prestacions d'invalidesa, tenia el cap inflat amb les idees del fill. A la terrassa de la cafeteria que tenia creuant el carrer, al costat del supermercat Coop, tot d'una començava a dir que Noruega hauria de convertir-se en una dictadura absoluta. La democràcia estava en fallida. Els altres, un grup de gent diversa que casualment també tenia el dia lliure, se la miraven un moment bocabadats i després demanaven un altre cafè i continuaven mantenint una conversa agradable.

La Wenche era cada vegada més contrària a la immigració, però tampoc no més que els altres parroquians del cafè. Sempre que hi havia eleccions anava a la parada del Partit del Progrés que instal·laven al costat del centre comercial. Podia arribar a passar-s'hi tot el matí, parlant amb els militants i repartint fullets amb el missatge d'una Noruega més blava.

Hi havia dies que temia l'hora de tornar a casa. El seu fill havia començat a tenir canvis d'humor bruscos i de tant en tant podia reaccionar amb agressivitat davant de coses sense importància, o bé estava distant, esquerp i de mala gaita. Ell l'acusava de parlar amb massa gent que «ens podria infectar». Quan estava així no volia menjar a la cuina i li demanava que li servís els àpats a l'habitació; quan acabava deixava el plat a fora la porta. Es tapava la cara amb les mans quan havia de sortir de l'habitació per anar al lavabo. De vegades fins i tot portava una màscara.

Fins que, tot d'una, li feia un petó a la galta. O seia tan a tocar d'ella al sofà que a la Wenche li faltava aire. En moments com aquests ella se sentia que l'ofegava, com quan era petit, quan el tenia enganxat i no la deixava

respirar. Era com si el seu fill no tingués mai clar on s'havia d'asseure al sofà i de vegades estava massa a prop, i de vegades massa lluny.

La Wenche tornava a estar sense parella. Havia engegat el capità jubilat. Quan l'Anders va saber que la relació s'havia acabat, li va comprar un vibrador.

—T'has excedit una mica —li va dir ella, i li va explicar que la seva vida sexual ja era aigua passada.

Però l'Anders insistia a preguntar-li si havia provat el regal. La Wenche sovint es preguntava si trigaria gaire a marxar de casa, però no n'hi va dir res. Ella aguantava el seu fill, i ell l'aguantava a ella.

El Partit del Progrés i Document.no l'havien rebutjat. Amb en Fjordman havia rebut una dutxa d'aigua freda. A partir d'aleshores estava sol. Sol en la seva cadira suau, ampla i còmoda. Sol davant de la pantalla. Mantenia la persiana abaixada. El món es quedava a fora.

Havia arribat el moment de sortir de la cova. De fet, ja era hora que en sortís.

Havia portat els números a la perfecció per mantenir-se econòmicament després de comprar tot el que necessitava. Tenia poc temps. Volia fabricar una bomba. I això volia dir que s'hauria de traslladar. Per a la bomba necessitaria fertilitzant, i per comprar fertilitzant havia de tenir una petita granja. Feia un any, el maig del 2009, havia fundat una empresa unipersonal anomenada Breivik Geofarm, amb seu social a Hoffsveien, 18. La va inscriure al Registre d'Empreses de Noruega, i a l'apartat d'objectius especificava «compra, venda i administració d'accions; desenvolupament de projectes, inclosa l'adquisició i desenvolupament de béns immobles».

Al llarg de la primavera del 2010 va començar a comprar material. El primer que va adquirir va ser una maleta rígida Pelican, dels Estats Units.

—Per què la vols? —li va preguntar la Wenche mentre ell s'emportava la maleta, que segons li havia dit era antibales, a la seva habitació.

—Per si de cas algú ens obre el cotxe —va respondre.

Al maig va encarregar granades de fum, mires làser i una barrera de claus extensible que trinxaria les rodes de qualsevol que l'intentés atrapar.

Més endavant va comprar balises blaves intermitents, un GPS, silenciadors i revistes d'armes.

Es va apoderar de les claus dels trasters de l'àtic i del soterrani. Els diversos trasters de l'àtic només estaven separats per un reixat metàl·lic, per tant tot havia d'estar ben embolicat. Al soterrani, el traster tenia una porta massissa, però allà tothom hi entrava i en sortia; la gent feia servir l'espai comunitari per guardar-hi bicicletes, esquís i tobogans.

Quan va arribar l'estiu va començar a buscar una granja. Havia seleccionat els municipis d'Eda i Torsby, al comtat de Värmland, just passada la frontera sueca. «Busco una granja aïllada/buida/abandonada», va escriure a l'assumpte del correu que va enviar a les adreces de correu electrònic oficials dels ajuntaments, al Consell del Comtat de Värmland i a uns deu agents immobiliaris de la zona. Va fer l'escrit en una barreja estranya de suec i noruec.

> Bon dia,
>
> Soc l'Anders Behring i he decidit dedicar els pròxims dos anys a escriure un llibre sobre estratègies financeres, centrat en l'anàlisi tècnica i la psicologia relacionada amb la compravenda d'accions. Amb aquesta idea estic buscant un lloc tranquil i aïllat a Torsby, una petita granja en desús o abandonada, o una construcció que s'hi assembli.

Va insistir que havia d'estar aïllada/en un lloc remot i disposar d'estable/garatge/cobert.

L'endemà un treballador de l'Ajuntament de Torsby li va contestar: «Bon dia, Anders. Quina bona notícia que vulguis venir a escriure a casa nostra». I un dels agents immobiliaris li va respondre: «Bona sort amb el llibre!».

Però ningú no podia trobar una propietat que satisfés les demandes del noruec.

Va deixar el projecte de la granja per a més endavant, hi havia molta feina per fer. Sobretot havia d'acabar d'escriure el llibre. Això era el més important de tot.

Per a ell era clau que fos ell qui dirigís el relat del que havia estat la seva vida. Per on havia de començar?

Va dedicar unes quantes línies a la infantesa. «Vaig tenir una infància privilegiada i estava envoltat de gent intel·ligent i responsable», va escriure

a l'última part del seu manifest, en el capítol titulat «Entrevista amb un comandant cavaller de la justícia de la PCCTS, Cavallers del Temple». Potser algú dirà que una entrevista d'aquesta mena és irrellevant, va escriure, però personalment ell hauria apreciat l'oportunitat de llegir una entrevista com aquesta a un militant de la resistència.

I així passava les hores al traster, assegut entre els quadres de Coderock i les prestatgeries d'Ikea, plantejant preguntes i ideant respostes. Ell no tenia cap mena d'experiència negativa de la infantesa, deia. «Suposo que vinc de la clàssica família noruega de classe mitjana».

Però la imatge idealitzada ben aviat s'esmicolava, i els fragments s'escampaven entre les poques persones amb qui es va criar.

Primer, el pare.

«No he tornat a parlar amb el meu pare des que ell mateix va decidir que no volia saber res de nosaltres quan jo tenia quinze anys (la meva etapa de grafiter dels tretze als setze no li va agradar gaire). Té quatre fills, però ha tallat el contacte amb tots ells; per tant, queda bastant clar qui en té la culpa. No li tinc rancor, però dos dels meus germanastres sí. La qüestió és que no és gaire bona persona amb els altres».

Continuava difamant el seu padrastre: «En Tore, el meu padrastre, era comandant de l'exèrcit noruec i ara ja s'ha jubilat. Encara mantinc el contacte amb ell, tot i que ara passa la major part del temps (de la jubilació) amb prostitutes a Tailàndia. És una bèstia sexual molt primitiva, però al mateix temps un tio simpàtic i bona persona».

Després li tocava a la germana: «La meva germanastra, l'Elisabeth, va tenir una clamidiosi després d'haver passat per més de quaranta parelles sexuals. […] No es va cuidar les clamídies i va ser una dels molts milions de dones americanes/europees que pateixen d'una malaltia inflamatòria pelviana que causa infertilitat per culpa de la gonorrea i la clamidiosi mal curades. Com que viu als Estats Units, l'Estat no li cobria les despeses generades per la malaltia».

Finalment la mare, i altre cop el padrastre: «La meva mare va contraure un herpes genital quan tenia quaranta-vuit anys per culpa del seu nòvio (el meu padrastre), en Tore. Ell, que era capità de l'exèrcit noruec, tenia més de cinc-centes parelles sexuals, i la meva mare ho sabia, però per diversos

motius no tenia bon criteri ni moral». Va furgar encara més la ferida: «La infecció causada per l'herpes li va afectar el cervell i li va provocar meningitis», per això la van haver d'operar i introduir-li un drenatge al cap, perquè la infecció era persistent. Afirmava que, arran de la malaltia, la seva mare s'havia hagut de jubilar abans d'hora, i la seva qualitat de vida havia perdut molt. «Ara té la capacitat intel·lectual d'una nena de deu anys».

La seva mare no només s'havia deshonrat tota sola, l'havia deshonrat a ell i a tota la família, «una família que ja de bon començament es va trencar pels efectes col·laterals de la revolució feminista i sexual».

El botxí de la moralitat estava preparat per deixar caure la guillotina. A cada membre de la família li havia tocat la seva part de culpa per la decadència de la societat, i ara li tocava el rebre al seu amic de la infància: l'Ahmed.

El seu company de classe, el fill del metge pakistanès d'un barri benestant de la part oest d'Oslo, no es va arribar a integrar mai, per tant la integració era impossible. L'Ahmed anava a classes d'urdú quan era petit i va començar a anar a la mesquita quan tenia dotze anys. Berwick explicava que l'Ahmed i la seva banda de pakistanesos havien robat i apallissat un dels nois amb qui jugava a futbol, que més endavant va ser soci seu en els negocis. El Cavaller del Temple es va inventar la història que l'Ahmed havia participat en una violació en grup al parc de Frogner. «Aquesta gent de vegades violaven les que anomenaven les putes patates», va escriure. Actuacions com aquesta són les que li van fer obrir els ulls davant l'amenaça musulmana.

Va acusar el seu amic de la infància d'haver cridat d'alegria cada vegada que llançaven un míssil Scud contra els americans durant la guerra del Golf del 1991. En aquella època els nois encara no tenien els dotze anys. «La seva manca de respecte absoluta cap a la meva cultura és, de fet, el que va despertar en mi l'interès i la passió per aquesta. Gràcies a ell, amb el temps vaig desenvolupar passió per la meva pròpia identitat cultural».

Presumia dels vincles estrets que havia tingut en el seu temps amb les bandes més respectades d'Oslo; les anomenava la banda A i la banda B. Tot ho emmarcava en termes islàmics. Atribuïa les incursions que les bandes feien a la part oest d'Oslo a la voluntat d'imposar la seva autoritat sobre els

kuffar (no creients) i recaptar *gizia* (impostos) en forma de telèfons, diners en efectiu o ulleres de sol. Les bandes de musulmans insultaven, atracaven i apallissaven els joves d'origen noruec que no tenien els contactes necessaris. L'Anders s'havia guanyat la llibertat de moviments pactant una aliança.

«Les aliances amb la gent indicada et garantien poder anar d'un lloc a l'altre sense córrer el risc que et sotmetessin a la seva voluntat, t'estomaquessin o et fessin la vida impossible».

«Pregunta: Per què tenies tants amics que no eren d'origen noruec?».

«Resposta: Si tenia algun problema esperava que els meus amics em donessin el seu suport al cent per cent sense rendir-se ni sortir corrents, tal com jo faria per ells. Molt pocs noruecs d'origen compartien aquests principis. O bé eren uns gallines i deixaven fer als altres o bé fugien corrents davant d'una amenaça».

Els que es defensaven entre ells eren els musulmans o els *skinheads*. En aquella època, ell s'estimava més els musulmans que els militants blancs.

I aleshores es van barallar. L'Anders explicava que un pakistanès enorme li havia clavat un cop de puny sense que intercanviessin cap paraula a fora de l'estació de Majorstua, i creia que havia estat l'Ahmed qui havia ordenat l'atac. «Això va posar fi, per part meva, a la meva amistat amb ell i vaig tornar a connectar amb els meus antics amics. Ara bé, això va restringir la meva llibertat territorial, perquè ja no em protegia l'umma d'Oslo. A partir d'aleshores ens havíem de protegir amb armes sempre que anàvem a festes per si de cas es presentava una banda musulmana, i normalment decidíem quedar-nos als nostres barris de la part oest d'Oslo».

Al cap de quinze anys d'haver estat expulsat de la comunitat grafitera, va posar ordre als seus anys de joventut, i els va polir una mica. Finalment podia brillar com ell volia, escriure sobre les parts que no li agradaven. «Als quinze anys, jo era el *tagge*r (artista grafiter) més actiu d'Oslo, com en poden donar testimoni diverses persones de la comunitat de la vella escola del hip-hop». Ell es considerava un dels hip-hopers més influents de la part oest d'Oslo, un referent, «la pega que mantenia tota la banda unida». Tan aviat anomenava els seus amics pels noms de grafiters com pels reals. «Morg, Wick i Spok eren a tot arreu. Suposo que un dels nostres motors va

ser que centenars de nanos de la nostra edat de tota la part oest d'Oslo i fins i tot de l'est ens admiressin». Explicava com sortien a la nit, amb les motxilles plenes d'esprais, a pintar signatures individuals, de grup, o peces. Si volies noies o respecte només t'havies de fer hip-hoper, recordava en aquesta reconstrucció de la seva vida.

Les noies en realitat no havien tingut un paper gaire important en la joventut de l'Anders. No era un noi popular, així de senzill. Els seus amics recordaven que ell es preguntava per què no ho era. L'única vegada que va tenir una nòvia quan anava a escola va ser l'estiu que tenia quinze anys. Van anar a nedar, es van fer quatre petons, van prendre el sol. Però l'Anders havia fet una tria «equivocada»: els altres la trobaven lletja, amb «un cos masculí i amb pigues».

Quan el grafiter marginat va presentar la seva història al món, la va retocar amb purpurina i esprai brillant platejats. Havia de ser impecable. Per això, fins i tot aquí, en la Declaració de Guerra, estava obligat a explicar per què havia deixat d'anar amb l'Spok i en Wick a novè.

Ell volia centrar-se en l'escola i, sobretot, no es volia embolicar amb drogues. Els seus companys, en canvi, van decidir quedar-se a la comunitat de grafiters i, segons l'entrevistat, es van deixar arrossegar cap a la delinqüència i el consum de drogues.

Incloïa la comunitat de grafiters entre els enemics de la guerra civil imminent.

«Molts grups d'aquests asseguren que són tolerants i antifeixistes, però en canvi no he conegut mai ningú tan hipòcrita, racista i feixista com els que jo anomenava amics i aliats. Els mitjans de comunicació els entronitzen mentre ells provoquen el caos a la ciutat, roben i saquegen. I, malgrat tot, qualsevol intent de les víctimes d'unir-se per ser més fortes és considerat sense escrúpols, des de tots els àmbits de l'establishment cultural, un acte de racisme i nazisme. Jo he vist amb els meus propis ulls la doble moral i la hipocresia; és difícil de no veure-les. Jo vaig ser una de les "patates" protegides, perquè tenia amics i aliats en bandes gihadistes-racistes com les bandes A i B i moltes altres musulmanes».

La «joventut marxista-gihadista» s'havia apropiat del moviment hip-hop oculta amb etiquetes com ara SOS Racisme, Joves contra el Racisme o

Blitz. Mentrestant, als joves noruecs els educaven en una «tolerància suïcida» i no estaven preparats per a la violència dels musulmans. «El sistema em fa fàstic».

L'entorn on es va moure més tard, el Partit del Progrés, va rebre un tractament semblant. Ell es descrivia com una de les estrelles, que estava a punt d'entrar a la llista del partit per a les eleccions municipals de la ciutat el 2003. Però una altra figura emergent de la seva mateixa edat l'havia traït.

«En aquella època jo era més popular que en Jøran Kallmyr. Però no li retrec que em clavés una ganivetada per l'esquena. Al capdavall, ell havia invertit tant de temps en l'organització com jo».

Vist en perspectiva, era tot molt evident. Ell havia deixat el Partit del Progrés perquè s'havia adonat que no podia canviar el sistema per la via democràtica.

Acabava esmentant Lene Langemyr en una última frase: una vegada va tenir una nòvia de pell morena.

No era fàcil ser redactor, editor, corrector, entrevistador i entrevistat al mateix temps.

Copiava l'estil de perfils de famosos, en què s'esperava que responguessin un seguit de preguntes sobre ells mateixos com ara: «Descriu-te en cinc paraules».

Optimista, pragmàtic, ambiciós, creatiu, treballador.

Esports: snowboard, fitnes, musculació, spinning, running.

Esports a la TV: només vòlei platja femení.

Aliments: totes les cultures tenen plats molt bons.

Marca: Lacoste.

Perfum: Chanel Platinum Égoïste.

Un dia la seva mare va trucar a la porta per donar-li un missatge, però es va aturar en sec quan va veure una arma de grans dimensions recolzada contra un racó de l'interior de l'armari.

—Penses tenir aquesta arma a l'habitació? —li va preguntar—. No m'agrada gens, això.

Li va dir que també havia encarregat un rifle, i que un dia li ensenyaria una pistola negra de les grosses.

—No pots viure aquí amb totes aquestes armes —va continuar ella.

L'Anders va murmurar alguna cosa sobre una guerra civil imminent.

La mare el va deixar estar; la vida amb el seu fill cada vegada era més claustrofòbica. Més d'un cop sentia llàstima per ell, tancat allà dins o sense fer res de bo i dient animalades.

Què hi tenia en aquelles bosses negres que pesaven com un mort? Omplia el traster del soterrani de coses estranyíssimes. Una vegada havia trobat dues motxilles carregades de pedres al costat de la porta de la seva habitació amb quatre llaunes pesants.

L'Anders s'enfadava quan ella l'interrogava.

Quan ell li va dir que tenia pensat portar una granja, la Wenche li va contestar: «Me n'alegro!».

Però la sorprenia. No havia estat mai gaire manetes. De totes maneres, que bé que pogués dir als seus amics de la cafeteria que l'Anders finalment faria alguna cosa amb la seva vida.

Totes les llaunes, recipients, envasos i caixes eren part del material que necessitava per a la granja. Ho aniria portant tot en diverses etapes. Una vegada es va posar uns pantalons de peto blancs, que ell anomenava uniforme de supervivència. De vegades es passejava amb una armilla negra amb tot de butxaques. «És per fer la prova per a la llicència de caça», va respondre quan ella li va preguntar per la vestimenta.

Un dia, quan ell va sortir de la seva habitació amb una casaca militar amb tot d'insígnies, va pensar: ja en tinc prou. S'ha acabat. Fa massa coses estranyes…

Havia comprat l'uniforme el mateix mes que havia inscrit Breivik Geofarm al registre d'empreses. L'havia convertit en un autèntic vestit de gala a còpia de fil i agulla, galons d'or, cintes, emblemes de diversos ordes, bandoleres i insígnies.

Ara l'uniforme penjava protegit amb una funda dins de l'armari blau cel. No se l'emportaria a la granja.

L’altre uniforme també estava enllestit. Una part era de botigues d’esports, d’altres de proveïdors d’equips militars i paramilitars, com les botes de militar, el casc amb el visor, l’armadura —formada per l’armilla antibales i protectors de braços i coll—, una màscara antigàs soviètica i manilles. El març del 2011 es va proveir de l’última cosa que necessitava d’un venedor per internet d’Alemanya: pantalons militars negres com els que portava la policia noruega, per cinquanta-vuit euros.

Uns dies abans de traslladar-se a la granja, va sortir de la seva habitació.

—Mare, tinc por.

—I ara, de què?

—De fer alguna cosa que no sàpiga dominar.

Ella el volia consolar.

—Seràs un bon pagès —va dir.

Més que un vestit

La Bano seia davant de l'ordinador, a l'altra riba del fiord, buscant un vestit especial. Premia les tecles àgilment i amb força, saltant d'un vestit a l'altre.

Tenia estalvis de quan havia treballat a l'estiu a la cafeteria del parc d'atraccions Tusenfryd, on ella i la Lara havien passat les vacances fent hamburgueses. A part de girar les hamburgueses i d'omplir gots de paper de coca-cola s'havien passat l'estiu mirant de reüll el seu coordinador, un noi ben plantat i un dels motius pels quals la Bano havia sol·licitat feina en aquesta cafeteria, on la seva germana havia treballat l'estiu anterior. Al final de la temporada, la Bano va guanyar el premi a la Treballadora de l'Any, escollida entre tot el personal dels restaurants i parades de menjar i begudes del parc d'atraccions. Tenia un cap despert i uns dits àgils. Quan prenia una decisió, la feia en un tancar i obrir d'ulls.

La Bano reia més que els altres, i ho feia amb una rialla més sonora. La Lara era més reservada. «Ara ja sé diferenciar-vos», va dir un noi que sempre les confonia. «La que riu tota l'estona és la Bano. I la més seriosa és la Lara».

La Lara s'havia gastat a l'H&M els diners que havia guanyat, mentre que els de la Bano eren en un compte corrent. Buscava una cosa en concret.

Des que als set anys havia viscut per primera vegada el 17 de maig, el Dia de la Constitució, havia volgut un *bunad*, un vestit tradicional noruec. Havia estat insistent amb la seva mare, que havia recorregut totes les botigues de roba de segona mà de la ciutat fins que finalment va trobar dos vestits en una botiga solidària, l'UFF. Però feia temps que a les germanes els havien quedat petits.

La Bano volia un *bunad* que pogués posar-se tota la vida i passar-lo a la pròxima generació, com els que tenien les seves amigues. A la majoria els l'havien regalat els pares quan havien fet la confirmació, i la Bano s'havia emprovat els seus vestits i la fascinaven. Que n'hi fessin un a mida era massa car, per això els va buscar en pàgines web de venda d'articles de segona mà entre particulars. Havia de ser un que li agradés i que es pogués permetre, i de la talla adequada per a algú que feia 1,62 metres d'estatura.

N'hi havia un que li havia cridat l'atenció. De Trysil, havia dit. Era de llana negra i tenia garlandes de flors grogues i vermelles brodades arran de les vores de la faldilla i al cosset. Anava amb una brusa blanca emmidonada, un petit fermall, dos botons de puny i una petita bossa brodada per portar a la cintura. El venedor vivia a Oslo, al barri de Skøyen.

En Mustafa l'hi va acompanyar. Des del ferri podien veure la silueta de tota la ciutat, d'est a oest. Les grues i les bastides testimoniaven l'expansió constant de la ciutat arran del fiord. La Bano havia llegit que un passeig marítim quilomètric comunicaria tota la façana litoral. Quina idea més fantàstica!

El ferri els va portar a Aker Brygge. Des d'allà van agafar el tramvia 12 fins a Solli i van fer transbord amb el número 13. Van baixar a Hoffsveien.

Era com si el vestit estigués fet a mida per a ella. Les deu mil corones van passar a unes altres mans.

Al ferri de tornada a casa anava asseguda amb el vestit damunt la falda. Com sempre, no podia parar de parlar i, com sempre, el seu pare l'escoltava i feia que sí amb el cap. Li explicava atropelladament que després de la feina d'aquell estiu potser es podria permetre comprar un fermall de plata més gros, perquè aquell només tenia la mida del d'una criatura. I, és clar, també volia les sabates especials amb sivelles.

La Bano caminava a pas atlètic per la costeruda pujada del barri perifèric que limitava amb el bosc. Se'n va anar de cap a la seva habitació, a la planta baixa, es va posar el vestit tradicional amb arrels que es remuntaven a l'estil romàntic nacional de la Noruega del segle XIX i va entrar ràpidament a la sala d'estar.

—*Mashalla ka joani*, Bano! —va exclamar la seva mare, amb els ulls negats de llàgrimes—. Estàs preciosa!

D'ençà d'aleshores i fins a la diada, la Bano es va emprovar el vestit dia sí dia també, girant-se a dreta i esquerra davant del mirall, fins que finalment se'l va posar perquè tothom el pogués veure. L'adolescent va dir a la seva germana que era la cosa més sexi que una dona es podia posar. Li encantaven les festes tradicionals i les celebracions. El Dia de la Constitució, en què Noruega celebrava la seva diada nacional, amb tota la seva passió i fervor, era la seva preferida.

El dia abans, es va enllustrar les sabates i les sivelles, va planxar la brusa i es va rentar els cabells. El vestit el tenia penjat, a punt per posar-se'l. Se'n va anar a dormir eufòrica, però a la nit li van venir tots els dubtes.

—No tinc dret a portar-lo —va dir a la seva mare. Era a l'escala, a mig vestir, mentre el sol del matí intentava treure el nas pels núvols.

—No diguis bestieses! Vine, va, que et faig la trena —li va dir la seva mare sense donar-hi importància.

Però la Bano no cedia.

—El *bunad* se suposa que és del lloc d'on vens. La teva història ve d'aquest lloc, de la teva família, i se suposa que els teus orígens són d'allà. No el pots comprar a internet i prou.

La Bano es va inclinar sobre el passamà. Damunt la taula del menjador hi havia un gerro amb fulles fresques de bedoll i una bandera noruega.

—El *bunad* és teu —li va assegurar el seu pare, mirant-la de fit a fit—. L'has comprat.

—I si algú pregunta? —va replicar la Bano—. Imagina't que algú pregunta d'on és! I quan digui Trysil, em preguntaran com és que porto un *bunad* de Trysil. Si no conec ningú de Trysil!

La Bano va explicar als seus pares tot el que hi havia darrere d'un vestit tradicional. Hi havia certes normes. No estava permès fer-hi canvis o retocs, o enjoiar-los massa. La situació ideal era heretar el vestit de l'àvia. I si no, l'altra opció més idònia era que te'l regalessin per la confirmació.

El que la Bano havia comprat era precisament un vestit heretat. La dona que l'hi havia venut havia rebut un vestit de part de cada àvia, i com que ella no tenia filles havia decidit vendre'n un.

L'àvia materna de la Bano era de Kirkuk; la paterna, d'Erbil. La Bano sempre havia estat orgullosa dels seus orígens kurds i tenia un profund interès per la defensa dels kurds, de la seva cultura i terra. Ella gairebé sempre enraonava amb els seus pares en kurd, mentre que els seus germans petits els acostumaven a parlar en noruec. Però aquell dia, 17 de maig, era el dia de la independència de Noruega i ho volia celebrar.

De cop i volta, ho trobava tot una mica forçat.

—Per això no sé què fer —va dir amb la veu apagada—. No el puc portar, no hi tinc dret.

—Escolta'm bé —va dir el pare—. Si algú t'ho pregunta els dius que tenies una re-re-re-re-re-rebesàvia que es va enamorar d'un viking noruec que participava en una incursió a Bagdad. Per salvar-se de la mort a què estava predestinada per haver-se enamorat d'un infidel, ella va haver de fugir amb ell a Trysil! —va dir el pare.

La Bano no va poder evitar riure. Va abraçar el seu pare i va tornar a la seva habitació, i es va acabar de vestir amb molta cura, abans que la seva mare li trenés les cintes entre els cabells castanys ondulats, que li arribaven gairebé fins a la cintura. La Bano es va prendre el te del matí amb molt de compte de no tacar-se la brusa neta. I va fer el mateix la Lara, que duia un vestit blanc de puntes d'una cadena de roba coneguda. Era un vestit que a la seva mare no li agradava i alhora li agradava. No li agradava perquè era massa curt. I li agradava perquè no era escotat.

Les dues germanes s'assemblaven molt, excepte que la Lara havia desenvolupat unes cames llargues i la Bano un pit més prominent. Tenien els mateixos ulls, els mateixos cabells castanys llargs. Ara sortien per l'escala de la seva casa adossada, l'una amb el *bunad* tradicional, i l'altra amb una minifaldilla reveladora. El petit Ali portava un vestit, com en Mustafa; i la Bayan s'havia posat un vestit senzill. Tots cinc lluïen els florons de la diada amb els colors noruecs: vermell, blanc i blau.

Mentre les dues germanes caminaven l'una al costat de l'altra i es dirigien al carrer principal ja podien sentir les bandes de metall. La Bano es va mirar seriosament la seva germana. «Aquest *bunad* passarà a mans de la primera de totes dues que tingui una filla», va dir, acariciant-ne el meravellós brodat. «Aquesta nena l'heretarà».

La Lara va riure. Era típic de la Bano tenir-ho tot planificat.

«I te'l deixaré quan jo sigui una *russ»,* li va prometre la Bano. Als que feien l'últim any de batxillerat se'ls considerava «russ», del llatí *depositurus* ('algú que està a punt de dipositar'; en el seu cas els exàmens).

La Bano ja pensava en el curs següent i en les celebracions de graduació un cop acabat el batxillerat. Ja havia començat a estalviar amb la seva colla d'amigues per decorar una vella furgoneta. A ella li havien assignat l'economia i havia obert un compte corrent per al grup, així hi hauria màxima transparència i tot estaria en regla. Ja hi tenien vuit mil corones. Aquell any es trauria el carnet de conduir. Ja tenia ganes que arribés l'any que ve per portar el peto i el barret vermell dels *russ*!

Els va avançar una furgoneta de *russ*. Hi havia dues noies adolescents aferrades al sostre. La mare se les va mirar amb un pam de boca oberta, fent que no amb el cap de cabells rinxolats que començaven a tornar-se-li blancs, i va mirar amb severitat la seva filla gran.

—Bano, tu no faràs això quan siguis una *russ*, oi?! Aquestes noies podrien caure i fer-se mal!

—No et preocupis, mare, que jo no ho faré —va dir la Bano, i va somriure.

La seva mare no les tenia totes i va sospirar sonorament.

—A més, mare —va dir la Bano—, quan jo sigui una *russ* ja tindré el carnet de conduir. O sigui que jo aniré al volant, no al sostre!

Ben aviat tota la península veuria el seu vestit. El nou fermall de plata li lluïa al pit. L'agulla travessava la fina tela blanca de la brusa, arran del cor.

El discurs del president

L'herba ja verdejava, però els arbres encara estaven desfullats. A fora la temperatura ja superava els zero graus, tot i que als pendents més ombrívols i als vessants de les muntanyes de la vora del poble encara hi havia neu, grisa i marronosa de pols i fang. A l'extrem nord de Noruega la primavera irrompia en l'hivern lentament i de puntetes.

Se sentia un murmuri sota la neu. Les plantes perennes començaven a brotar. Ben aviat tot floriria i arribaria un estiu breu, intens i banyat de llum.

Al llarg de l'hivern, s'havia format una catifa de lloses de gel meravellosa sobre la superfície marina. Les ones salades s'havien glaçat i havien quedat atrapades en petits cúmuls de gel mentre esperaven ser alliberades. Durant el fred de la nit, el glaç del fiord es contreia, i durant el sol primaveral s'expandia. Quan el gel s'esquerdava, s'obrien fissures, i tot de fines ratlles s'escampaven a tota velocitat i el gel tremolava. Les vibracions creaven un so greu, una forta remor. Era el gel que cantava.

Una processó de nens es dirigia al camp que s'estenia davant del poliesportiu. Tenien les galtes enceses i rosades després d'haver desfilat pel poble cantant i carregant banderes. Havien deixat corones al peu de les estàtues commemoratives que recordaven els veïns de Salangen que el mar s'havia endut i els caiguts en la Segona Guerra Mundial.

Hi havia bandes de música, cors infantils i personalitats. Algunes famílies duien els vestits tradicionals de les valls profundes o dels estrets fiords de Noruega, tots amb roba interior de llana càlida. D'altres portaven jaquetes *kofte* de colors vius o armilles llargues del poble sami, acompanyades de mocassins de pell de ren i un ganivet al cinturó. El pastor lluïa una sotana blanca fins als peus rivetada d'or, i el director escocès del

centre de refugiats, amb la seva *kilt* de tartà virolada i sabates de cordills, estava plantat al seu lloc amb les cames separades i una càmera penjada del coll. Els demandants d'asil més joves de l'Afganistan havien format el seu grupet, i els somalis i els txetxens havien fet el mateix. Aquell any, els residents del Centre de Refugiats de Sjøvegan portaven el seu propi estendard a la desfilada; era blau cel, amb estampats brodats que representaven el canvi estacional, l'estiu i l'hivern, el sol de mitjanit i la nit polar, els prats verds i la neu, una guineu platejada i un salmó saltant. Una bandera noruega coronava la imatge. Com tot el poble, els refugiats portaven la millor roba que tenien, i des d'un faristol una veu cantava «que bonic i meravellós que és Noruega».

Un grup de persones apàtiques amb indumentària vermella, més aviat demacrades, s'estaven pel seu compte a la plaça, amb el cap com un timbal i els ulls mig clucs. Eren una pinya, alguns jeien a terra i reprimien els badalls, un parell fins i tot dormien. Les granotes vermelles que duien estaven tacades de brutícia, excrements de gavina i cervesa. Eren els *russ*, els estudiants d'últim any de batxillerat que s'acomiadaven de l'institut de Sjøvegan. La majoria havien estat tota la nit desperts i n'hi havia que havien estat de gresca des de l'1 de maig. Havien ballat i begut, s'havien embolicat amb algú i havien vomitat. Alguns havien trobat parella, mentre que d'altres l'havien perdut. Els únics que anaven serens eren els conductors. Havien fet torns per conduir, una nit cadascun, la furgoneta tronada que anava quedant més ratllada i abonyegada a mesura que la temporada dels *russ* s'apropava al final.

Ara els que marxaven de l'institut estaven reunits amb els altres veïns del poble per primera vegada. Ja no passaven cridant des de les finestres de les furgonetes sinó que es trobaven al mateix lloc que els altres, al camp d'esports, on no feia tants anys havien corregut amunt i avall intentant enredar algú perquè els comprés un gelat o venerant els *russ* com si fossin estrelles de rock.

Ara només havien d'aguantar fins que tingués lloc l'últim punt del programa: el discurs del president dels *russ*.

Es van calar les gorres vermelles fins a les orelles; l'alcohol començava a descompondre's en la sang i estaven glaçats de fred. Tots portaven el seu

malnom escrit a la visera de la gorra, noms dels quals podien enorgullir-se o bé avergonyir-se, que els havia atribuït la comissió de noms al començament de la celebració. Ara els seus sobrenoms no feien tanta gràcia, entre aquella multitud de conciutadans responsables, en què els discursos i les lectures poètiques inevitablement despertaven un ambient cerimoniós. El bateig era la pitjor part de la temporada *russ*. Quin poder que exercien de cop i volta aquells adolescents de la comissió de noms quan s'asseien a jutjar els seus companys d'estudis. Posava de manifest com podia ser de fina la línia entre la broma i l'insult. Unes quantes gotes d'aigua marina al front i es pronunciava el veredicte allà mateix, a la platja de còdols, amb lletres blanques a la visera negra lluent de la gorra. Alguns malnoms eren tan forts que no la podies ensenyar a casa. Després del baptisme, hi havia hagut un noi que s'havia quedat assegut a la platja, dient que es tiraria al mar, desesperat perquè li havien posat de sobrenom un terme del golf, «Forat en un», en referència a una nit de sexe fallida, dins d'un Volkswagen Golf, coneguda per tota l'escola. Va ser el president dels *russ* qui va decidir que el nom s'havia d'esborrar i el va eliminar de la visera raspant-lo amb un còdol. A mitja nit va agafar el noi xop i la seva gorra i el va acompanyar a casa seva, a Heiaveien, on va trobar pintura i li va escriure un nou nom amb una mà imprecisa. Es diria Einstein. Va començar amb una E, però després va tenir una idea millor. $E = mc^2$ era exactament el millor per a un gran cervell com ell.

La comissió de noms estava feta una fúria; era un abús de poder flagrant per part del president. El baptisme era feina seva. Però van permetre que el noi mantingués la gorra amb la fórmula d'Einstein a la visera.

En Simon era l'opció més clara quan els *russ* van haver de triar president; la majoria de la gent es va sorprendre que qualsevol altre fins i tot es molestés a presentar-se contra ell, estaven condemnats a perdre. Com no podia ser d'altra manera, en Simon va guanyar, i el que va quedar per sota d'ell s'ocuparia del teatre de revista que farien els *russ*.

El cas és que aquest Simon ara era allà, amb la cara pàl·lida i ulleres de cansament, esperant que el noi net i polit de secundària acabés de llegir el poema. Ell, en canvi, tenia els cabells encartonats i impregnats de gel sota la gorra vermella i gairebé no es notava els dits.

Entre la multitud, la Tone, en Gunnar i en Håvard esperaven que sortís. Quan a la tardor en Simon havia arribat a casa i els havia dit que l'havien escollit president, als pares no els va fer ni mica de gràcia. «Ja pots dir adeu a la teva temporada *russ*», van sospirar. Perquè ells sabien que en Simon s'implicava massa en tot, en les alegries i en les penes, en les pròpies i en les alienes, i com a president s'acabaria veient implicat en picabaralles, atrapat entre l'espasa i la paret, entre la direcció de l'escola i els *russ*, que ho volien tot. El conflicte més cruent de tots va ser per cent insignificants corones.

Els *russ* havien treballat de valent i havien fet una campanya per recollir diners per a la unitat de pediatria de l'Hospital Universitari de Tromsø. Al final va quedar un romanent de cent corones per *russ*, i la comissió va proposar que tothom se'n beneficiés en forma de descompte de l'autocar que agafarien per anar a una festa al poble del costat, a Finnsnes. En Simon va pensar que allò era un error i que el millor era que els diners es destinessin al projecte que l'institut tenia a Cambodja, on contribuïen econòmicament en un pla per potabilitzar l'aigua en comunitats rurals pobres. El «Nosaltres necessitem els diners» va entrar en conflicte amb «Cambodja els necessita més». Unes posicions que més endavant es van enrigidir i van acabar en divisions polítiques, faccions i grupets. Ningú no estava disposat a cedir.

Finalment, en Simon va sortir-se amb la seva. Com de costum.

Però aviat s'acabaria. Ara era el seu torn al micròfon. La seva veu rogallosa va ressonar per tota la plaça.

—Aquests dies hem celebrat que ja hem acabat uns anys d'estudi que ens han exigit hores i hores de feina, de dia i de nit!

Es van sentir les aclamacions entusiastes dels *russ*.

—Aquí, al Brandy Bend, si bé no tornem a néixer almenys ens tornen a batejar —va cridar davant dels nous crits dels *russ*—. Però el món no s'acaba amb un nom —va continuar en Simon; sabia quan era el moment de fer les paus—. A mi em van posar el sobrenom de J. F. Kennedy. Ell, com

jo, era president, però malauradament va morir pels trets que li van disparar a Dallas.

En Simon va somriure davant del públic.

—Jo soc més optimista i espero no fer la mateixa fi!

Els pares van fer una mitja rialla d'alleujament. En Gunnar havia convençut en Simon perquè dediqués una estona a escriure un discurs com calia, en comptes d'apuntar-se quatre notes com normalment feia. De moment tot anava sobre rodes!

Des de l'estrada, en Simon va alertar que l'assetjament era present a tot arreu, a l'escola i sobretot a internet, on l'escarni a aquells que no se saben defensar «pot tenir unes conseqüències incalculables». Va concloure el parlament destacant la gran col·lecta econòmica i l'aportació que havien fet al projecte per potabilitzar l'aigua a Cambodja, i l'acció contra el tancament de l'institut de batxillerat a Sjøvegan.

Tot seguit va tenir unes paraules de reconeixement per la Constitució i la seva terra, i l'orquestra de l'escola va tocar *Sí, estimem aquest país*.

El vent es va endur centenars de veus mar endins. Mentre les últimes notes s'esvaïen, la plaça tornava a recuperar el rebombori. Els pares i els joves se'n van anar cap a les seves festes locals amb pastissos i jocs, els avis tornaven a les residències, els solitaris se n'anaven a cases on no els esperava ningú, i els refugiats, amb el pas feixuc, pujaven costa amunt el turó de retorn al centre. El seu estendard blau cel amb la guineu platejada i la bandera noruega es desaria al traster fins al dia que l'haguessin de tornar a treure, desenrotllar i planxar per a un nou 17 de maig.

Els *russ* se'n van anar a dormir a les seves habitacions, on van caure rodons al llit. Unes habitacions que encara amagaven records mig oblidats d'una època rosa o blau cel. Els adhesius de l'Spiderman o de la Britney Spears encara adornaven les parets; els pòsters de futbol penjaven al costat de diplomes de campionats i horaris escolars. Algunes habitacions encara allotjaven alguns peluixos ignorats, i els seus propietaris podien allargar la infància per un temps breu, per un altre estiu fugisser.

La majoria d'ells anirien marxant gradualment d'aquest municipi de poc més de dos mil habitants, amb una botiga de roba, una farmàcia, un poliesportiu i un centre de demandants d'asil. Sortirien al món,

s'endinsarien en els estudis o farien el servei militar. Uns quants es quedarien i treballarien al supermercat o a la residència d'avis, i d'altres no sabien ben bé què fer, hi havia massa portes obertes, així que s'agafarien un any sabàtic per rumiar-s'ho bé.

En Simon va acompanyar diligentment els seus pares i en Håvard a la festa local d'Øvre Salangen, on havien viscut anteriorment, al costat de casa els avis. Ara ell era l'heroi: s'havia presentat el president dels *russ* en persona! Va jugar una estona amb els altres i va continuar fent el seu paper mentre els petits es barallaven per aconseguir la seva atenció.

Faltaven tres dies perquè arribés el sol de mitjanit i en els pròxims mesos no es pondria mai.

La família Sæbø va entrar amb el cotxe fins al pati de la casa blava del revolt, just a sota de l'església, on hi havia l'estora sota la qual sempre amagaven la clau. En Simon va entrar arrossegant els peus a la seva habitació, es va treure el peto dels *russ* i es va desplomar al llit. Al costat de la finestra que mirava al fiord, destacaven els colors groc i vermell de l'escut del Manchester United que tenia pintat a la paret. Per protegir-se de la claror intensa del vespre havia corregut les cortines. A la tela s'hi veia el dibuix d'un noi amb un skateboard sota un braç i una pilota de futbol sota l'altre.

Tot i això, encara no s'havia fet fosc del tot. A sobre del seu llit hi havia un cor que brillava. Estava fet d'estrelles fluorescents. Eren les estrelles que la seva nòvia li havia enganxat una nit al sostre.

Unes quantes setmanes més de classes i després l'esperava un estiu fantàstic i assolellat.

Havia trobat feina al cementiri, just al turó que hi havia darrere de casa seva. Només havia de creuar el jardí, saltar la tanca i caminar unes quantes passes per la carretera, i des d'allà podia entrar per la porta del costat de l'església. S'havia d'encarregar de segar l'herba, treure les males herbes i regar, i mantenir les tombes netes durant les vacances d'estiu, llevat de dues setmanes, per a les quals tenia uns altres plans. Seria un bon canvi passejar per la pau d'aquell cementiri, ser a l'aire lliure, sentir el sol i perdre de vista les aules de l'institut.

I, finalment, al cap de l'estiu, començaria la seva vida de veritat. En JFK ho tenia tot previst.

En un dels llibres de la seva prestatgeria hi havia una citació: «No preguntis què pot fer el país per tu, pregunta què pots fer tu pel teu país».

Un dia ell també pronunciaria discursos com Kennedy.

Verí

Mil quilòmetres més al sud, en un dels boscos més frondosos de Noruega, un home feia bullir àcid sulfúric a l'aire lliure. El líquid clar i viscós borbollejava en una placa calefactora improvisada mentre l'aire s'empudegava de ferum d'ou podrit. S'estava a recer d'un estable de fusta vermella i no se'l podia veure des de la carretera. Un cable elèctric de deu metres de llarg arribava fins a l'endoll de l'interior de l'estable.

La finca estava formada per una casa de fusta blanca, l'estable principal, un estable d'estiu, la caseta dels jornalers i un petit graner elevat sobre pilars, a més d'un garatge. Estava situada a la riba est del riu Glomma; mirant cap a llevant, es veia una densa massa forestal; mirant cap a ponent, tot eren camps i pastures. La pota de cavall floria als marges de les sèquies, mentre que les anemones blanques encatifaven la terra fosca al peu dels avets.

Vålstua, construïda cap al 1750, va ser la primera petita explotació que es va afegir a una de més gran que es deia Vål, situada una mica més avall, a la vora d'un riu cabalós. Després s'hi va sumar una parcel·la de cultiu i fins i tot una de bosc, però ja feia uns quants anys que no s'explotava com calia. El propietari havia anat a presó per haver-hi tingut una plantació de cànnabis. Deia la gent, amb incredulitat, que es veu que es pensava que seria fàcil d'ocultar-la al poble. Però no, si hi havia algun lloc en què els veïns estaven sempre a l'aguait era aquell, i tothom sabia que en aquella granja s'hi feien negocis tèrbols. Pràcticament no s'hi veia mai la gent que hi vivia, i en canvi es detectava una activitat febril als edificis annexos. La gent s'adonava de detalls com aquests.

Abans de començar a complir la sentència, l'amo de la granja havia posat Vålstua en lloguer en diverses pàgines web. Un home jove d'Oslo s'hi va posar en contacte. Volia començar a produir sucre de remolatxa, va dir. Quan va anar a donar-hi un cop d'ull, va explicar al propietari que havia fet un curs d'agronomia de tres mil hores de manera autodidacta, i que coneixia una persona de la Facultat d'Enginyeria Agrària d'Ås. El lloc era idíl·lic, i hi tocava el sol fins al tard, va respondre el propietari. Més endavant, li va dir a la seva nòvia que li havia estranyat que aquell jove tocat i posat de l'oest d'Oslo no hagués fet cap comentari sobre les magnífiques vistes i que amb prou feines s'hagués interessat per la granja més gran.

Van signar un contracte de lloguer de deu mil corones al mes. El propietari va desitjar al nou inquilí tota la sort del món i se'n va anar a complir la seva sentència de dos anys de presó.

El so dels tambors i les trompetes li arribava dels llogarets de la vora. A l'horitzó s'estenia una fina capa de boira matinera, però les previsions del temps anunciaven intervals de sol en les pròximes hores.

La celebració del 17 de maig no estaria completa si el diari local no hi digués la seva. Aquell any, l'*Østlendingen* havia recomanat als veïns de la zona que no compressin esprais de confeti, perquè contenia dissolvents tòxics. A la frontera amb Suècia se n'havien decomissat grans quantitats els dies previs a la diada nacional, segons informava el diari. I s'havia prohibit als *russ* portar pistoles d'aigua durant la seva desfilada per evitar que espantessin els nens petits, que s'havien queixat molt d'ells.

Aquests eren els temes de conversa mentre la canalla jugava i la gent gran portava anemones blanques i corones de fulles de bedoll a les tombes dels familiars com manava la tradició. Hi havia un altre tema que enterbolia les celebracions. A la nit, algú havia pintat una esvàstica a la furgoneta d'una noia dels *russ* que era d'origen immigrant. Allà no les volien, aquesta mena de coses.

L'home de Vålstua estava massa capficat amb l'àcid sulfúric borbollejant per pensar en la diada nacional. En qualsevol cas, la petita granja quedava massa lluny del poble perquè les orquestres escolars o les

botzinades dels *russ* el destorbessin. Els ulls blau clar miraven fixament l'àcid sulfúric a través d'una màscara antigàs. Portava uns guants de goma grocs i un resistent davantal protector que havia comprat a un proveïdor de roba de laboratori. Els cabells curts, d'un ros cendra, deixaven al descobert un front una mica ronyós. Tenia la pell tirant a grisa, el matís habitual en un nòrdic que ha passat un llarg hivern sense veure el sol. Ara, per primera vegada, se'l mirava empetitint els ulls.

La placa calefactora estava instal·lada sobre una taula per a televisor vella que havia tret a fora. Va apujar la temperatura al màxim i ben aviat l'àcid va començar a bullir. El seu objectiu era reduir el volum d'aigua per augmentar-ne la concentració. A dins de la casa hi havia tot de fulls de paper amb xifres i càlculs. Havia arribat a la conclusió que trigaria tres dies i tres nits a reduir els 30 litres ben bons d'àcid sulfúric d'una concentració del 30 % al 90 %.

Al cap d'una hora i mitja, el vapor, al començament invisible en un cel encapotat, va començar a canviar d'aspecte. A mesura que passava l'estona el fum es tornava blanc, després gris, i al cap de dues hores era tan espès i negre que tenia por que els veïns s'hi fixessin i va desendollar la placa. Els núvols de fum encara van persistir una mica i va decidir que a partir d'aleshores treballaria de nit, així no atrauria l'atenció de ningú.

Havia obtingut l'àcid de diversos concessionaris de cotxes. En un centre de desballestament havia comprat set litres d'àcid sulfúric al 30 %. En un concessionari de cotxes de segona mà havia comprat quatre bateries de cotxe que contenien un total de sis litres d'àcid, i un majorista de tallers mecànics, Exide Sonnak, n'hi havia proporcionat vint-i-cinc més. S'havien quedat sense pots petits, per tant no va aixecar les sospites de ningú quan en va comprar un de gros. Però el venedor estava preocupat per la seguretat del seu client i per com falcaria el pot d'aquesta substància altament corrosiva durant el transport. Un cop va arribar a casa sa i estalvi, va escriure al seu diari en to de broma que, si hagués tingut un accident, ja no li hauria calgut una màscara nova per Halloween.

Comprar totes les substàncies químiques havia estat la fase més crítica i en què havia corregut més risc que el descobrissin. Quan va començar a encarregar els productes per fabricar la bomba l'octubre del 2010, la tardor

de l'any anterior, encara vivia amb la seva mare a Oslo. Hi havia dies que passava por. Si l'espifiava i despertava les sospites de la policia estava acabat, l'haurien neutralitzat abans de poder dur a terme l'atac.

Havia de superar l'angoixa abans de començar a comprar sense pressió, i es va prendre una tanda d'anabolitzants mentre també augmentava les sessions d'exercicis de musculació que s'havia programat. S'havia descarregat nova música vocal *trance* i s'havia comprat l'últim paquet d'ampliació que *World of Warcraft* acabava de treure al mercat, *Cataclysm*, així podia jugar-hi i animar-se. Ser dins del joc era com ser a casa, entre amics i enemics, en un terreny que dominava, i en què la seva puntuació sempre pujava.

Més tard, vist amb una mica de perspectiva, va decidir que aquestes mesures per combatre l'angoixa, sumades a les tres passejades setmanals, que eren una oportunitat per a la «meditació i l'adoctrinament», li havien renovat els ànims i la motivació. Si més no, és el que va escriure a l'entrada del diari, que més tard va incorporar a la tercera i última part del seu llibre.

Fabricar una bomba no era fàcil. Havia estudiat diverses instruccions sobre com fer-ho trobades a internet, des de tesis en què es donaven totes les especificacions fins a experiments pràctics amb explosius a YouTube. Alguns els havien penjat laboratoris i químics aficionats, d'altres Al-Qaeda i altres organitzacions armades.

L'adreça que donava perquè li entreguessin les substàncies químiques que havia comprat era Hoffsveien, 18. Per eBay havia encarregat sofre en pols dels Estats Units; a la descripció del producte que constava a la declaració de transport de mercaderies hi deia «pintura groga en pols per a ús artístic». Va comprar nitrit de sodi d'una empresa de Polònia i nitrat de sodi d'una farmàcia de Skøyen. S'havia preocupat de construir-se unes coartades creïbles. El sofre en pols era per netejar un aquari; el nitrat de sodi, per conservar carn: si fregaves un ant mort amb unes culleradetes d'aquest compost barrejades amb sal i espècies retardaves la proliferació de bacteris i la carn mantenia el color quan la congelaves; era un mètode utilitzat en general entre els caçadors d'ants.

Van ser ràpids enviant les comandes i la mercaderia començava a amuntegar-se a la seva habitació, al soterrani i a l'àtic de Hoffsveien.

Etanol, acetona, sosa càustica, flascons, gots, ampolles, embuts, termòmetres i mascaretes. Va comprar alumini en pols a Polònia, amb el pretext que el volia barrejar amb pintura per a vaixells perquè fos menys permeable als raigs ultraviolats i que la seva empresa treballava amb «solucions de revestiment per al sector marítim».

Va comprar metxes llargues, d'uns quants metres; si algú preguntava, li diria que eren per a la nit de Cap d'Any. Hi havia milers d'aficionats als focs artificials per tot Europa que feien aquesta mena d'encàrrecs per a les seves exhibicions. També podies aprendre a fer metxes casolanes a partir dels fòrums sobre pirotècnia que hi havia a internet, però el més segur era comprar-la.

Sobretot havia de tenir la llargada correcta. Un centímetre equivalia a un segon, o sigui que si necessitaves cinc minuts per fugir del lloc havies de comprar una metxa de tres metres.

També li calien diversos quilos d'aspirina, a partir de la qual podia extreure àcid acetilsalicílic. El desembre, en ple Nadal, era una bona època per comprar analgèsics per al mal de cap. Havia calculat que en necessitava dues-centes capses. Les caixes registradores impedien automàticament que es poguessin vendre més de dues capses d'aspirines per client, però va descobrir que des de Hoffsvein podia arribar caminant a un munt de farmàcies. Es va adonar que en un sol dia les podia recórrer totes i va agafar el tramvia en direcció a l'Estació Central. Des d'allà, va fer un circuit d'est a oest per totes les farmàcies, i el va repetir entre quatre i cinc vegades al llarg de l'hivern, amb intervals d'una o dues setmanes, fins que va arreplegar tota l'aspirina que necessitava. Al començament va comprar les marques més cares, però ben aviat va canviar als genèrics. Constantment estava nerviós per si els farmacèutics sospitaven d'ell, i per això sempre vestia amb elegància, amb un estil conservador i marques discretes, per no despertar gaire l'atenció.

El mes de desembre era un bon mes en tots els sentits. Com que correus anava sobresaturat amb tots els paquets de Nadal tenia menys capacitat per controlar el contingut de les comandes de substàncies químiques.

Va comprar proteïna en pols per augmentar la massa muscular i card marià per reforçar el fetge i contrarestar els efectes nocius dels esteroides. També va acumular provisions de proteïna en pols i càpsules que li donarien una injecció d'energia quan executés el seu pla. Va començar a anar a classes a un club de tir, l'Oslo Pistol Club, per poder obtenir una llicència d'armes, i va acabar les quinze hores d'entrenament necessàries entre el novembre del 2010 i el gener del 2011. La tercera setmana del nou any va presentar una sol·licitud per comprar una Glock-17 semiautomàtica. També va rebre lliçons per millorar la punteria amb el rifle, sobretot a distàncies de més de cent metres. Ell creia que el joc d'ordinador *Call of Duty: Modern Warfare*, en què disparar era central, també l'havia ajudat a millorar la precisió del tret, i a l'hivern va comprar mires làser a diversos venedors d'armes, a més de grans quantitats de munició.

Va fer una comanda a la Xina de nicotina líquida. Ompliria les bales amb aquest verí. A la ferreteria trobaria totes les eines per fer-ho: un petit trepant per perforar les bales, dues alicates per treure'n la punta, un joc de llimes i pega extraforta per segellar-les al final.

Va comprar un rifle semiautomàtic Storm Ruger, el model Mini-14, i un disparador que li facilitaria activar el tir ràpid. A finals de gener va rebre un missatge de l'Intersport de Bogstadsveien que no li podien servir el silenciador que havia encarregat; havien hagut de cancel·lar totes les comandes de particulars perquè el majorista havia rebut una comanda militar molt grossa. No es volia arriscar a portar un silenciador no automàtic perquè, durant el tir ràpid, es podia sobreescalfar i esclatar, la qual cosa destrossaria el rifle. Al seu diari s'ho feia venir bé i convertia això en un plus, una paraula que li agradava utilitzar: «Si no tinc un silenciador puc muntar una baioneta al rifle. La "broqueta de marxista" ben aviat serà la marca exclusiva dels Cavallers del Temple d'Europa». No s'ho va pensar dues vegades i va demanar una baioneta al Match Supply dels Estats Units, que a la declaració duanera s'havia identificat com si fos equipament esportiu.

Per documentar el procés i facilitar la comercialització del manifest que escrivia, va comprar una càmera de fotos, i va preveure utilitzar Photoshop per compensar la poca habilitat fotogràfica que tenia.

Al diari va escriure fil per randa la llista del que havia comprat, i animava tots els interessats a seguir el seu exemple: «NO HI HA EXCUSA que valgui per no comprar tot aquest equip per por que et descobreixin. El que et frena és la mandra i una por injustificada! L'únic motiu que pot justificar la por que sents és que tens un nom islàmic!».

El 13 de febrer de 2011 va fer trenta-dos anys, i al cap de dos dies de l'aniversari, que no va celebrar, va començar a editar el vídeo que havia de «promoure el compendi» que llavors estava acabant de redactar. Va baixar imatges de pàgines web antiislàmiques i va afegir-hi la música que li agradava a ell, èpica i emotiva. Dotze dies més tard ja tenia el vídeo promocional que volia. Va escriure al seu diari: «M'agradaria fer-ho encara millor, però és que realment no puc invertir més temps en aquest tràiler que potser no arribarà mai a veure la llum…». I va afegir: «M'havia plantejat contractar un muntador de pel·lícules asiàtic de baix cost a través de scriptlance.com, però m'haig de guardar els estalvis».

Cap al febrer, havia passat de pesar 86 quilos a 93 i no s'havia trobat mai en més bona forma. Al diari va destacar que ara era un 50 % més fort i creia que això li seria molt útil.

A la primavera, just abans de marxar de casa la seva mare, va rebre una carta de la lògia francmaçònica en què li oferien promoure'l del quart al cinquè grau, tot i que gairebé no havia assistit a les reunions. Va contestar que ara no tenia disponibilitat perquè passava llargs períodes viatjant. Ja no li feia falta aquella lògia que li havia costat tantes súpliques per entrar-hi. Ell havia creat la seva pròpia lògia, on les normes les posava ell.

El contracte d'arrendament es va signar el 5 d'abril, i l'endemà mateix el nou pagès de Vålstua es va posar en contacte amb el Registre Oficial de Productors Agrícoles de Noruega per informar-los dels canvis a la Breivik Geofarm. El domicili social de l'empresa s'havia de canviar d'Oslo al municipi d'Åmot. Havia de deixar constància al registre que la granja a

partir d'ara es dedicaria al cultiu de tubercles. La granja necessitava un nou codi d'identificació fiscal, i ell, un número de productor per poder comprar fertilitzant. Ara estava tan excitat que va abandonar les precaucions habituals i se li va escapar la impaciència al Registre Oficial de Productors, fins al punt que el funcionari que portava el seu cas va començar a sospitar una mica. A mitjan abril, el funcionari va comprovar els antecedents de Breivik.

«No para de pressionar… Vols dir que no hi ha alguna cosa més?», va preguntar en un correu electrònic al seu cap, a qui sol·licitava que es fes una doble comprovació al pagès que havia arrendat la granja de Vålstua.

No van trobar res, i al cap d'una setmana li van enviar la confirmació que el canvi d'activitat s'havia aprovat.

El 4 de maig l'Anders va llogar un Fiat Doblò a l'empresa Avis i se'n va anar del pis de la seva mare. Havia fet una comanda de sis tones de fertilitzant i l'havia pagat a crèdit. Els sacs es van entregar el mateix dia que ell s'havia traslladat a viure a Vålstua. Tal com havien acordat, la meitat la van portar fins a l'estable, mentre que l'altra meitat la van descarregar al costat d'uns bedolls de la propietat.

El primer dia a la granja, va construir l'estructura metàl·lica de la bomba. L'endemà va començar a aixafar les aspirines per extreure'n l'àcid acetilsalicílic. A internet li recomanaven fer-ho amb un morter, però al cap de dues hores tenia les mans destrossades i només havia reduït a pólvores una petita porció de pastilles. Hi havia d'haver una altra manera de fer-ho. Va disposar un plàstic de grans dimensions al terra de l'estable i va començar a esclafar-les amb un pes de vint quilos que ell utilitzava per fer múscul. Al cap de quatre hores, havia trinxat cent cinquanta capses d'aspirines.

Moltes de les instruccions eren insuficients. Va experimentar, va fallar, va provar diferents coses i va posar-hi creativitat. Va anar a Ikea i va comprar tres escombretes per al vàter amb recipients d'acer, que li servirien de contenidors per als detonadors. Tenia pensat segellar-los amb uns discos d'alumini tallats a mida o bé amb cargols i monedes. Va comprar a la Xina seixanta bosses resistents a l'aigua per guardar i transportar productes químics.

Quan li va tocar extreure l'àcid acetilsalicílic de les aspirines polvoritzades, cap de les instruccions que provava de seguir no li acabaven de funcionar i es va quedar amb tot d'àcid salicílic que no li servia per a res. Va començar a buscar informació per la xarxa amb desesperació i es va instal·lar en el desànim. «Si no puc ni tan sols sintetitzar la primera fase del multiplicador, que és la més fàcil, com puc arribar a sintetitzar DDNP (diazodinitrofenol)?! Aquell dia em vaig ensorrar i vaig intentar desenvolupar un pla alternatiu», va escriure al seu diari. Per apujar-se els ànims va anar a un restaurant de Rena i hi va demanar un menú complet. En acabat, va veure tres episodis de la sèrie *The Shield: al marge de la llei*.

Els canvis d'humor cada vegada eren més bruscos i forts. Els esteroides dels anabolitzants li afectaven la salut mental i la musculatura. Podia forçar-se més, però al mateix temps notava que de sobte no s'aguantava dret. Però sempre acabava forçant-se i es refeia de seguida, pressionat pel temps.

Cap dels mètodes que havia trobat a internet, principalment experiments de laboratori de diverses universitats, li havia permès extreure la concentració d'àcid que necessitava. L'endemà també va ser infructífer. Va tornar a anar al restaurant al vespre per injectar-se una bona dosi de moral i considerar la possibilitat d'elaborar un nou pla. «Si no aconsegueixo trobar una solució aviat, estaré ben fotut», va escriure al seu diari el dissabte 7 de maig a la nit.

Quan es va despertar diumenge al matí, se'n va anar de cap a navegar per internet. Al cap d'unes hores va trobar un vídeo a YouTube amb molt poques visites. Mostrava un mètode poc convencional per extreure l'àcid que volia. L'home del vídeo utilitzava una bomba de succió i un deshumidificador en un laboratori, i se'n sortia allà on els altres químics d'internet havien fallat.

Dilluns al matí l'Anders va intentar fer el mateix, utilitzant filtres de cafè i l'assecatge natural en comptes d'equips de laboratori. Tot i que no estava del tot segur que el que ell havia produït fos àcid acetilsalicílic purificat, va decidir que no li quedava cap més alternativa que apostar-ho tot al mètode. Un risc calculat, va escriure al seu diari, ja que no podia saber quina era la qualitat del producte que havia fet. Va dedicar el dimarts a fer el gel necessari per al procés d'extracció. Va omplir el congelador amb bosses

de glaçons. S'havia d'assegurar que cada capa s'havia congelat abans d'afegir-hi la pròxima, de manera que les bosses no s'esquincessin sota el pes de la capa següent. L'operació de filtratge el va ocupar tota la setmana.

«M'encanta Eurovisió», va escriure al diari el dissabte 14 de maig, en què s'havia agafat la nit lliure per veure la gala final del concurs musical. Havia vist totes les semifinals. «El meu país, com sempre, hi fa una participació de merda i políticament correcta. Una demandant d'asil de Kènia interpretant una cançó amb bongos, molt representativa d'Europa i del meu país… En qualsevol cas, espero que guanyi Alemanya».

Va guanyar l'Azerbaidjan.

Just un dia abans de la diada nacional noruega, se li va espatllar l'agitador magnètic, una placa calefactora per escalfar líquids inestables. «Quina merda de trasto xinès, hauria d'haver pagat una mica més per aconseguir una màquina de qualitat europea!», va escriure, i en va encarregar un altre. Trigaria massa temps a produir àcid pícric i DDNP sense un agitador magnètic.

Aquella nit va acabar d'extreure l'àcid que necessitava de les últimes aspirines, utilitzant una espàtula per enretirar les restes del material que s'havia quedat cristal·litzat als filtres de cafè. El va escampar sobre la superfície d'un plàstic, i amb un radiador d'oli va fer pujar la temperatura de l'habitació a trenta graus per assecar l'àcid acetilsalicílic.

L'àcid sulfúric borbollejava i embolcallava l'era de la granja amb un vel de gas tenebrós. Va apagar les plaques calefactores i les va deixar refredar. Va penjar el davantal de laboratori i la màscara antigàs a l'estable i se'n va anar a casa a preparar-se alguna cosa per omplir l'estómac. Li agradava alimentar-se bé. El menjar era un consol i una recompensa.

Es va quedar a dins la casa mentre es feia de nit. No podia pas sortir i relacionar-se amb altres persones. Mantenia una distància educada amb els veïns. «Benvingut al poble», li havia dit la veïna que tenia més a la vora amb il·lusió el dia que es van conèixer, i li havia allargat la mà; per sort no l'havia anat a visitar mai. Els altres es limitava a saludar-los amb un gest

del cap. Ell s'havia encarregat de fer la impressió que Vålstua no era un lloc per passar-s'hi a fer un cafè.

Als nuclis de cases de la vora, la diada nacional aviat es donaria per acabada. Els fermalls de plata i els botons de puny es desaven en unes capsetes folrades de llana de cotó o vellut, les camises emmidonades se n'anaven a la rentadora i els vestits tradicionals es raspallaven i es penjaven a l'armari. Es rentaven les cares dels més menuts, brutes de gelat i quètxup, i l'himne nacional i totes les marxes finalment podien trobar un temps de pau dins de les carpetes de partitures de l'orquestra de l'escola. Els caps de les delicades anemones blanques començaven a marcir-se als gerros, i a les nou del vespre tothom va arriar les seves banderes noruegues.

L'opinió general va convenir que les celebracions del 17 de maig a la seva vall havien estat tan boniques com l'últim any; bé, això si no es té en compte que les banderoles vermelles, blanques i blaves no havien arribat fins al carrer de vianants d'Elverum. Els ganxos metàl·lics de les parets dels edificis havien quedat nus i tothom creia que era responsabilitat del Consell Comarcal, i d'altres que això era cosa de l'associació de comerciants. L'endemà, l'*Østlendingen* intentaria arribar fins al fons de la qüestió i atribuiria les responsabilitats a qui pertoqués.

Els habitants dels nuclis de cases de la vora no havien sentit l'olor de sofre que flotava als camps sobre els delicats brots verds. Cap dels intrèpids periodistes de l'*Østlendingen* no havia vist els núvols de fum negre, i cap dels veïns que vivien als marges del riu Glomma s'havia preguntat per què el noi de l'oest d'Oslo s'havia quedat a casa en un dia tan assenyalat.

Quan la nit tornava a caure va sortir altre cop a fora. Va apujar la temperatura de la placa calefactora al màxim i hi va posar el recipient al damunt. Cap a la mitjanit, tornarien a formar-se núvols densos de fum negre, però a aquella hora a Østerdalen la nit estaria en el seu punt màxim de foscor de mitjan mes de maig i, per unes hores, no es diferenciaria del fum.

Sota la granja, les aigües fredes del Glomma baixaven rabents. El riu havia crescut amb l'aigua del desglaç de les muntanyes i el seu cabal era poderós. Des de qualsevol racó de l'explotació agrícola se'n sentia la remor. Quan havia arribat a la granja a principis de maig encara es podien veure

trossos de gel a la deriva esqueixats de les glaceres al nord de Glombrua. La crescuda primaveral acostumava a allargar-se fins ben entrat el mes de juny. Calia esperar al mes de juliol perquè el riu es calmés. Aleshores s'emmandria i baixava endormiscat, sense preocupar-se gaire de córrer malgrat la calor de l'estiu.

Però encara faltava molt per al juliol.

Diari del químic

Potser era pels vapors de sofre, potser pels anabolitzants, però cada vegada era menys prudent i més atrevit. Era molt avorrit haver d'estar allà dret mirant com bullia l'àcid sulfúric. Ja era el tercer dia seguit que el vigilava. Abans no va començar a desprendre un fum negre i dens havia hagut de deixar que la mescla bullís durant moltes hores per aconseguir una concentració de més del 70 %; ara ja no s'esperava que es fes de nit. L'àcid marcava el seu ritme i tant li feia si era de dia o de nit.

La nevera era buida i havia d'anar a comprar. Però no es podia permetre apagar la placa calefactora i perdre un temps d'ebullició preciós. Anava endarrerit, així que va decidir jugar-se-la i deixar l'àcid bullint una estona de no res. També podia abaixar la temperatura al mínim. Quan ja era al vestíbul, a punt de posar-se la roba de laboratori i les ulleres protectores per sortir a fora i abaixar la temperatura, va mirar per la finestra. Hi havia un veí a fora.

Es va treure el davantal i va sortir amb calma.

—Bon dia —va dir, prudent però eixerit.

El veí li va preguntar per un BMW. L'amo de l'explotació, el que ara era a la presó, tenia un cotxe a l'estable de dalt i el veí li havia promès que l'hi arreglaria abans que sortís en llibertat.

Li havia anat d'un pèl. Encara tremolava mentre intentava causar una bona impressió, xerrant i donant al veí prou benzina perquè s'endugués el cotxe.

Més endavant advertia els lectors del seu diari que s'havia de tenir bon cor amb els veïns. «Aquesta bona fe se't recompensaria indirectament perquè no ficarien el nas en les teves coses ni t'espiarien. Si els veïns us

venen a visitar, sigueu educats i amables, oferiu-los cafè i entrepans, sempre que no posin en perill l'operació».

Potser sí que era massa arriscat deixar l'àcid sulfúric bullint mentre ell era fora, així que va posposar les operacions fins al vespre. Havia de comprar menjar i va anar al poble a comprar vedella, pa i dolços, i es va fer un bon àpat quan va arribar a la granja. Quan va ser fosc va sortir a fora, i al llarg de la nit va reduir tot l'àcid sulfúric.

L'endemà va anar a Oslo a buscar uns paquets. La seva mare havia rebut diversos avisos de l'oficina de correus. Va tornar cap a la granja amb aigua destil·lada, microesferes i un joc de pesos.

A mitja hora en cotxe de la casa, va tenir un sobresalt quan va veure un vehicle parat al voral de la carretera. És un cotxe de la policia secreta, va pensar. A tocar de la granja, va veure un altre vehicle que també podia ser de la policia. M'estan a punt de detenir, va pensar. A pocs metres del camí d'entrada a la granja, va apagar el motor i va encendre's un cigarret. Ja està? S'havia acabat tot? I si hi havia una gran dotació de la policia esperant-lo a Vålstua? Tenia totes les armes a dins de la casa. No era millor fugir? Però on aniria?

Un cop aixafat el cigarret va engegar el cotxe i va conduir lentament cap a la granja amb els llums de boira encesos, així jugaria amb avantatge si tenia la policia al davant.

La porta de l'estable estava oberta de bat a bat. Hi havia algú!

Segur que tenien la zona encerclada i estaven avançant cap a ell, o potser l'esperaven dins de la casa. Va sortir del cotxe i s'hi va apropar. Es va tancar a dins amb clau, va agafar la Glock i va anar a buscar l'equip de vigilància a la casa i a l'estable. A part del vent, no se sentia ni una ànima. Potser se n'havien anat. Potser hi havien instal·lat càmeres.

«La paranoia pot ser bona o pot ser una maledicció», va escriure al seu diari. Devia haver estat el vent el que havia forçat la porta de l'estable i l'havia obert. Es va prometre que no tornaria a permetre que la paranoia s'apoderés d'ell. Si es presentaven per detenir-lo, igualment ell no hi podria fer res, per tant no tenia cap sentit patir.

Amb el pas dels dies, els brots tendres dels camps de la vora anaven adquirint un verd més intens. Els ocells eren als nius i els cirerers havien

florit. Mentre als camps dels voltants l'activitat era frenètica, els seus descansaven. Els trèvols i la cua de rata creixien a plaer a la terra fèrtil i desprenien una flaire dolceta. No obstant això, la pudor d'alguna cosa podrida encara planava sobre la granja de Vålstua.

Tenia sis tones de fertilitzant. La meitat l'havia comprat sense propietats explosives per no aixecar sospites. Havia de repartir tres tones en sacs de cinquanta quilos, carregar-los al toro, transportar-los fins a l'estable, traslladar-los a un carretó, i entrar-los a dins. Tot i que només havia aconseguit moure una petita part del fertilitzant, el primer dia va acabar baldat.

El fertilitzant s'entrega en grànuls, cada grànul està recobert d'un material repel·lent a l'aigua. Perquè tingui propietats explosives s'ha de posar en remull en gasoil. Aquests grànuls s'han d'aixafar perquè siguin explosius.

Va netejar el terra de l'estable i hi va escampar el contingut d'un dels sacs de fertilitzant de manera uniforme. Tot seguit va fer rodolar per damunt del fertilitzant el pes de més quilos i amb una pala va recollir ràpidament els grànuls aixafats abans que poguessin absorbir la humitat de l'aire. Ho havia planificat tot sobre el paper i segons els càlculs podria aixafar cinquanta quilos en vint minuts.

Les seves previsions van fallar. El mètode no funcionava. Per al primer sac va necessitar cinquanta hores, i el fertilitzant va absorbir la humitat molt més ràpidament del que s'esperava. Els grànuls van acabar només parcialment aixafats, i començava a ressentir-se de l'esquena de fer rodolar el pes endavant i endarrere sobre el terra.

«Merda, per què no em pot sortir tot com ho tenia planificat? I el joc de pesos m'ha costat 750 euros i ara resulta que no serveix per a res… I què faig ara?».

Va decidir recuperar els ànims amb un menú complet a Rena. Quan era allà va recordar alguna cosa que havia llegit sobre una traïdora terrorista marxista a començaments de la dècada del 1970. «Crec que es deia Baader o potser era Meinhof; uns putos terroristes al servei dels soviètics i les lleials

putes *dhimmi* de l'umma islàmica», que havien utilitzat batedores elèctriques per esclafar els grànuls en un pis. Breivik va decidir de provar el pla dels marxistes. Si una batedora dels anys setanta ho podia fer, els models més actuals encara més. L'endemà va anar a diverses botigues i va comprar dotze batedores diferents, algunes de peu i d'altres de mà, per provar quina de totes li anava millor. La meitat no li feien cap servei. La forma del recipient impedia que els grànuls circulessin, o les ganivetes no tallaven prou. Però va trobar una marca que sí que va ser eficaç: Electrolux. Gairebé va triturar tots els grànuls i, a més, la velocitat era més alta que les altres i podia processar mig quilo ben bo de grànuls de fertilitzant en trenta segons. L'endemà va anar a tres ciutats diferents i va comprar sis batedores del mateix model.

Quedaven tres dies perquè s'acabés el mes de maig. Va passar els dies traslladant el fertilitzant a sacs més petits i preparant-lo per polvoritzar-lo.

L'últim dia de maig, estava tan baldat que va haver de descansar. Gairebé no podia moure els dits i patia per si s'havia lesionat. Va fer llit tot el dia. Hauria d'introduir alguns canvis; amb tres sacs de fertilitzant ja n'hi hauria prou, i no cinc com havia pensat en un principi. Senzillament era massa per a una sola persona. Per tant, la càrrega explosiva hauria de ser més petita.

L'1 de juny encara no es veia amb forces de tornar a la feina, i es va quedar a l'ordinador, actualitzant el diari. El 2 de juny tampoc no va sortir, va navegar per internet. Tot d'una va sentir un cotxe que entrava a l'explotació agrícola. Va mirar entre les cortines. Un home va sortir del cotxe i va començar a fer fotos de la granja. En Breivik va sortir a fora de la casa. L'home li va dir que havia anat a fer algunes fotos de la crescuda del riu Glomma a la primavera. Menteix, va ser el primer que va pensar en Breivik. El llenguatge corporal el delatava. Devia ser un policia.

Ell li va oferir cafè però l'home el va declinar, i en Breivik li va proposar que anessin a la riba del riu per obtenir unes fotos més bones. L'home va assentir amb el cap, però va continuar fent fotos de l'era.

—Són fotos paisatgístiques —va explicar.

Va aconseguir neguitejar en Breivik. Però no tenia alternativa. Ell havia de continuar amb els preparatius.

Aquell vespre va trucar a la seva mare i li va dir que un agent vestit de paisà s'havia presentat a la granja i n'havia fet fotos. La seva mare va pensar que tot plegat era molt estrany. També li va parlar d'uns sorolls inquietants. Hi havia un soroll estrident que grinyolava i l'espantava de debò.

—Quan puc venir a veure't? —li va preguntar la seva mare.

Ja l'hi havia preguntat unes quantes vegades, però mai no era un bon moment. Ell li deia que estava esgotat i que el terreny era molt pedregós, tant que hauria de plantar-hi cua de rata. No sempre podia seguir el fil del que li deia. Aquesta vegada tampoc no era el moment. Primer ho havia d'enllestir tot, deia ell.

Tenia quatre batedores funcionant alhora. Feien tant de soroll que va tornar a treballar de nit, perquè si no seria impossible sentir res si se li presentava algú a la granja. Quan ja havia triturat prou grànuls d'un sac de cinquanta quilos, els ruixava amb gasoil i s'assegurava que quedessin remullats de manera uniforme. Després segellava els sacs de doble capa xinesos amb cinta adhesiva i els deixava a un costat.

Treballava de manera mecànica, calculant i recalculant constantment el temps que li prenia i reajustant el pla d'acord amb el seu ritme de treball. Ben aviat va adquirir una rutina. Ara només trigava quaranta minuts per sac, el seu rècord era trenta-dos. Estava fent progressos. Hi havia deu sacs amuntegats en un racó. Vint sacs. Dues batedores es van espatllar. En va comprar de noves.

Dissabte 4 de juny: sis sacs. Diumenge 5 de juny: quatre sacs. Es van fer malbé dues batedores més. Dilluns 6 de juny. En va comprar dues més. Aquella tarda, va arribar al final del tercer sac. Ara havia triturat 1.600 quilos de grànuls de fertilitzant i els havia remullat amb gasoil. Hi havia pols de fertilitzant per tot arreu. La roba de treball que abans era verda ara era grisa.

«Segur que em moro de càncer d'aquí a dotze mesos perquè dec haver inhalat molta merda d'aquesta encara que hagi utilitzat una màscara 3M…», va escriure al diari, i va afegir: «Estic mirant *The Shield*, una mitjana de dos episodis al dia. Em vaig descarregar les set temporades senceres a començaments de maig».

Pròxima fase: sintetitzar l'àcid pícric. Tenia tot l'equip i els productes químics que necessitava. Es podien aconseguir fàcilment, segons deia al seu diari, «excepte si et dius Abdullah Rashid Muhammed».

Per fer detonar la bomba necessitava un explosiu primari i un de secundari. El primari era DDNP i el secundari era l'àcid pícric. Els hauria de sintetitzar tots dos des de zero.

A fora es va aturar un cotxe. Que pesada, la gent. Era un veí que li volia comprar el trèvol i la cua de rata que li havia crescut a la parcel·la que no conreava. En Breivik li va explicar que per diversos motius no havia pogut llaurar el camp, però que tenia pensat plantar-hi patates i hortalisses. El veí es va sorprendre quan va sentir el seu pla i li va dir que no en trauria gran cosa de conrear hortalisses a les terres pedregoses dels voltants de la granja.

En Breivik va començar a parlar aleshores d'una granja que volia comprar a Røros.

—Doncs encara és més complicat que t'hi creixin hortalisses en aquella terra freda —va assenyalar el veí.

Van baixar al camp tot passejant, en Breivik amb el temor que el veí es fixés en la sortida de l'extractor de fums a la finestra de la sala d'estar. Van tancar un preu. El granger tornaria al cap de dues setmanes a collir el trèvol i la cua de rata que havien crescut de manera salvatge sense necessitat de res més que no fos aigua i sol.

Quin tio més curiós, va reflexionar el veí quan tornava a casa seva. El nou arrendatari havia escoltat amb educació, gairebé servilment, totes les objeccions que ell li havia fet. Era obvi que de conrear la terra no hi entenia mica.

En Breivik va continuar produint àcid pícric. Un cop obtinguda la primera fornada, en va agafar cinquanta grams i els va posar al forn per fer una prova. Si li havia sortit bé, l'àcid pícric hauria de cremar quan l'encengués amb foc. No va passar res. El diari que escrivia anava carregat d'imprecacions. Ell havia seguit les instruccions, oi que sí? «Ara resulta que el component que he fabricat no val per a res? Un cop més la mala sort m'està tornant a donar pel cul…! Començo a no tenir-ho gens clar i tinc la moral per terra…».

El dissabte 11 de juny al capvespre, una massa de núvols negres es va començar a acumular sobre la granja. Dalt del cel es congriava una tempesta, i més tard unes gotes grosses ja tamborinaven sobre la teulada. De sobte es va sentir un esclat, un llamp va il·luminar el cel, l'ordinador va fer un espetec i la llum se'n va anar. Quan l'electricitat va tornar, l'ordinador era mort.

En Breivik va seure a resar. Feia molt de temps que no invocava Déu. «Vaig explicar a Déu», va escriure al seu diari, «que si no volia que, al cap de cent anys, la cristiandat europea quedés completament aniquilada en mans de l'aliança islamicomarxista i dels islamistes que sens dubte s'apoderarien d'Europa, havia de garantir la continuïtat dels guerrers que lluitaven per la conservació de la cristiandat europea. Ha de garantir l'èxit de la meva missió; que serveixi per inspirar milers d'altres nacionalistes conservadors revolucionaris, anticomunistes i antiislamistes de tot el món europeu».

El PC no va ressuscitar.

Al cap de dos dies va fer un prototip de bomba i el va portar a una zona aïllada del bosc, a uns quants quilòmetres de distància de la granja. El cel encara tronava i això era fantàstic perquè ningú no sospitaria en cap moment d'un fort esclat. Va encendre la metxa i va esperar. «Segurament han estat els deu segons més llargs de la meva vida…», va escriure més tard.

El paquet va explotar.

Va tocar el dos amb el cotxe de seguida, no fos cas que algú s'acostés a investigar. Va fer cap a Elverum a celebrar-ho amb un bon tiberi. Va tornar a casa pel camí on havia fet detonar l'explosiu per estudiar-ne el petit cràter. El DDNP havia esclatat com s'esperava, però gran part de l'àcid pícric dessecat no havia detonat. Encara l'hauria de purificar més.

A mitjan juny la seva estratègia financera va començar a fallar. Tenia deutes pendents en deu de les seves targetes de crèdit i havia rebut avisos d'altres impagaments. Si l'incloïen al registre de morosos i la seva solvència es posava en dubte, no podria llogar un vehicle i pràcticament

seria impossible continuar amb el pla. L'impagament més alt era per la compra del fertilitzant, però tampoc no havia abonat el lloguer de la granja de l'últim mes. Ara devia les factures per l'extractor de fums, l'agitador magnètic i el ventilador de recanvi, que ni tan sols no havia estrenat. Només tenia una setmana per reunir gairebé vuitanta mil corones. A part de treure el màxim de diners del caixer que pogués amb aquelles deu targetes de crèdit, hauria de trucar també a la cooperativa agrícola i demanar-los un ajornament en el pagament.

Va aconseguir ajornar la factura de la meitat del fertilitzant, i va escriure al seu diari que «podia mantenir-se solvent fins a mitjan juliol».

Les activitats que duia a terme a Vålstua eren extremadament perilloses. L'estable era ple de substàncies químiques, els líquids eren inestables i els seus procediments eren experimentals; la seva prevenció de riscos, escassa. De vegades s'espantava quan llegia les mesures de protecció i totes les situacions que podien desencadenar una explosió. El contacte amb l'aire era perillós; el contacte amb el metall, el formigó i el plàstic podia fer augmentar l'electricitat estàtica i provocar una detonació. De la mateixa manera que ho podien fer una fricció i un cop, o tenir benzina, gasoil i endolls a prop. Tenia por del que li podia passar si el material explosiu esclatava. «L'ona/flama expansiva segurament em cauteritzaria les ferides, i aleshores tindria una mort lenta i extremadament dolorosa». S'assegurava de tenir la Glock a mà dins la seva àrea de treball, de manera que si sobrevivia a una explosió però es quedava sense braços encara es pogués disparar al cap prement el gallet amb els dits del peu.

Tot estava cobert d'una capa de pols d'alumini grisa. Els líquids corrosius i els àcids havien tacat i erosionat el terra i el mobiliari.

Després d'una nit de treball intens cap a finals de juny, l'endemà es va llevar a les onze del matí i es va trobar amb un missatge de text. Era de la nòvia de l'amo de la plantació de cànnabis empresonat i l'hi havia enviat feia una hora i mitja. Li deia que estava venint per agafar unes coses de l'estable. Això volia dir que en qüestió de mitja hora ja podia ser allà.

Necessitava com a mínim dotze hores per fer endreça i deixar l'estable presentable, desmuntar el laboratori, escombrar i fregar. Això volia dir que no li quedava més remei que assassinar-la quan arribés i tocar el dos. Li va

trucar. Per sort encara no havia sortit. Van quedar que hi aniria al cap de dos dies. Va fer servir aquests dos dies per fer endreça i una neteja a fons. Va haver de traslladar tot l'instrumental al «celler de les aranyes» infestat de teranyines, tapar les taules malmeses amb estovalles i els terres amb estores. Va perdre dos dies de feina.

La noia va arribar cap al tard i es va voler quedar a dormir. L'endemà al matí en Breivik es va llevar d'hora per comprovar si la visita tafanejava per la granja. Si la creia sospitosa, l'hauria de matar. Costava de saber què pensava realment, i per això, quan ella ja ho tenia tot preparat per marxar, li va oferir de picar alguna cosa de menjar, així podria esbrinar una mica més què havia vist.

També va posar en pràctica amb ella algunes idees del seu llibre, però no, la noia no tenia ganes de parlar de política. Ell li va servir més cafè. Van estar xerrant. No semblava que hagués notat res. La podia deixar viure.

La granja feia catipén de productes químics: «Fa pudor de pet d'ou podrit», va escriure al diari. Va haver de tancar les finestres perquè el líquid agafés la temperatura ambient més ràpidament i es va amoïnar per la seva salut i per tot el que havia inhalat.

Aleshores la seva targeta de xarxa va tornar a provocar un curtcircuit i es va quedar sense ordinador. Va encarregar-ne una altra i va continuar amb la producció de DDNP. Un cop purificada l'última tanda d'àcid pícric, se'n va anar a Elverum i va comprar tres racions de menjar xinès per emportar-se, fideus amb vedella i arròs fregit. «Nyam! Com que estava sense ordinador, me n'he anat a dormir d'hora».

L'endemà va anar a buscar la nova targeta de xarxa i va començar a pagar factures. Quan havia pagat nou de les deu factures de la targeta de crèdit hi va haver una altra apagada i l'ordinador va tornar a tenir un curtcircuit. Al cap d'uns segons, va sentir l'espetec d'un tro. «No fotem, altra vegada no! I a sobre no plou!!». Com es podia tenir tan mala sort?, es preguntava al seu diari, tot just quan només feia dues hores que havia arreglat l'ordinador d'ençà de l'últim llamp. Va mirar dos episodis de la

sèrie de televisió *Roma* i va endrapar l'última ració de menjar xinès perquè l'ajudés a superar aquell revés.

L'endemà va filtrar l'àcid pícric per obtenir cristalls. N'hi havia menys del que havia calculat. Havia de ser més precís. Va decidir agafar-se temps per a ell i diumenge a la nit se'n va anar a la festa major de Rena, però no l'acabava de convèncer tota la varietat de menjar local que s'hi oferia —carn de cabrit orgànica, salsitxa fumada, torrades escandinaves, formatge i mel—, així que se'n va anar a Elverum a buscar més menjar xinès per emportar-se.

«Avui al restaurant hi havia una noia que no estava gens malament, i que em mirava tota l'estona», va escriure després al diari. «La gent refinada com jo és poc freqüent en aquesta zona, i m'he adonat que atrec l'atenció. És per com vesteixo i pel meu aspecte. La majoria de la gent que viu aquí són poc sofisticats/sense cultura. Bàsicament porto la roba de la vida que feia abans, és a dir, roba de marca molt cara, jerseis Lacoste, polos, etc. La gent pot veure d'una hora lluny que no soc de la zona».

Era ben cert que cridava l'atenció. Les noies de la perruqueria on li havien tallat els cabells una vegada deien que era guapo, mentre que l'home de la botiga d'informàtica havia resolt que era homosexual. El kurd del kebab va pensar que era el noruec més amable que havia conegut mai.

Un dels flascons s'havia esquerdat i gotejava. Havia estat un error comprar només dos flascons i no quatre o cinc. Per culpa d'aquest detall que podria semblar insignificant, el fet d'haver comprat pocs flascons, va perdre tres o quatre dies. Segons els seus càlculs, ara ja hauria de tenir-ho tot a punt. Ridícul. De fet, era una feina bastant avorrida, que demanava molta espera. Un cop extret l'àcid va haver d'esperar quatre hores perquè es refredés i passés del punt d'ebullició a la temperatura ambient, i després dotze hores més perquè es refredés a temperatura de refrigeració, i finalment entre dotze i divuit hores més perquè pugés quatre graus més i tornés a recuperar la temperatura ambient. Per tant, es necessitaven quaranta hores en total per crear una fornada de DDNP. Si tingués sis flascons en comptes de només dos!

Per segona vegada d'ençà que s'havia traslladat a viure a la granja, va sortir a entrenar-se. Primer va empassar-se un bon batut proteic per treure el màxim rendiment de l'exercici físic, després es va carregar una motxilla plena de pedres a l'esquena, una altra al davant, i a cada mà un envàs de cinc litres omplert d'aigua. Va aguantar vint minuts.

Per fer la bomba necessitava més temps del que havia previst. I tampoc no sabia ben bé com acabar-la. Internet era inundada de diferents maneres de fer-la. Ell va adoptar un enfocament científic, es qüestionava les indicacions suggerides, i aprenia per assaig i error a mesura que avançava.

A la nit es relaxava amb uns episodis dels vampirs de *True Blood* o de *Dexter*, que anava d'un assassí en sèrie. L'empipava que totes aquestes produccions tinguessin tant d'interès a promoure el multiculturalisme, però «així és la vida ara mateix», va escriure.

A començaments de primavera ja s'havia quedat parat de totes les bestioles esgarrifoses que hi havia a la granja. No les suportava. Ara havien criat i l'envaïen pràcticament tota. A les parets hi devia haver colònies d'aranyes. Una nit, que s'havia permès menjar dolços mentre mirava un altre episodi, es va trobar una aranya en un bombó. Va cridar. Les aranyes s'havien ficat dins dels guants que portava quan purificava els productes químics. «Va ser esgarrifós… A partir d'aquell dia vaig començar a matar qualsevol bestiola que m'aparegués a la vista».

Alguns dels seus amics havien parlat d'anar-lo a veure. En Magnus havia intentat passar per allà aprofitant que anava a veure la nòvia, que estava de vacances per la zona. L'Anders no havia donat l'adreça als seus amics, no fos cas que es presentessin de visita. S'adonarien que en portava alguna de cap. Però d'altra banda, tampoc no podia tallar tot el contacte. «L'aïllament total i el comportament antisocial també pot acabar engegant a rodar tot l'objectiu si acabes perdent l'afecte per la gent que has promès que protegiries. Perquè quin sentit tindria fer ofrena del teu do d'estimar la teva gent si tothom t'odia?», reflexionava al diari.

«Aquest cap de setmana seré a Oslo», va dir l'Anders quan en Magnus li va trucar. «Però per què no vens a finals de juliol?».

Era evident que no es tractava d'un pagès que s'havia traslladat a viure a Vålstua. L'herba no la segava mai, s'havia desencaixat un vidre, que havia acabat a terra esmicolat, i encara era allà, mentre que de la paret de l'estable n'havien saltat dos taulons de fusta. I el vent havia tombat tres arbres. Però és que no li quedava energia per fer el manteniment. Ja tenia prou feina creant la destrucció.

A poc a poc els veïns van començar a fixar-se en coses. Com és que havia traslladat la meitat del fertilitzant directament a l'estable? Era adob per escampar-lo pels camps i normalment s'emmagatzemava a l'exterior. I, a més, havia instal·lat un reixat amb un cadenat. Quan un dels veïns li va fer un comentari sobre això, ell va dir que eren normes de l'Ajuntament. Que estrany, perquè ningú més no havia sentit a parlar d'aquestes normes. Però la vida continuava, la gent oblidava, i l'any avançava fins que va arribar l'estiu.

Va començar a perdre pes. Gairebé ja se li havien acabat els anabolitzants. Hauria d'anar a Oslo a comprar-ne més. Podia aprofitar per comprovar la ruta que havia previst per al dia de l'atac. El 2 de juliol, va agafar l'E18, va passar de llarg d'Oslo, i després l'E16 cap a Honefoss. Al cap d'una estona tenia el Tyrifjord a mà esquerra. Va veure un senyal discret que indicava la carretera comarcal que portava a l'illa d'Utøya. Va baixar pel pendent abrupte, va aparcar a l'embarcador i va pujar al transbordador que hi havia amarrat. Havia llegit a la pàgina web de l'AUF que l'anomenaven MS *Thorbjorn*, en honor de Thorbjorn Jagland, un exprimer ministre del Partit Laborista.

Va observar l'altra riba de l'estret. Fins aleshores només havia llegit informació sobre l'illa, només n'havia vist imatges i hi havia pensat.

I ara la tenia allà, verda i tranquil·la.

Va estudiar la vella barcassa, avaluant si les bales en travessarien el buc. Va introduir les coordenades al seu GPS i es va familiaritzar amb les carreteres de la vora. També hi va introduir les coordenades del moll d'Utvika, que era a tocar. Va anomenar els seus punts de destí WoW1 i

WoW2. Si la policia l'aturava, diria que s'estava plantejant llogar Utøya per organitzar-hi una conferència de jocs d'ordinador.

Un cop a Oslo, va anar al gimnàs Elixia de Sjolyst, a prop del pis de la seva mare. A les seves instal·lacions lluminoses amb grans finestrals i vistes sobre un centre comercial hi va fer el programa d'exercicis habitual. Es va sorprendre de poder aixecar tant de pes com el que aixecava abans de traslladar-se a Østerdalen; en el fons pràcticament no havia fet exercici. Devia ser la fabricació de la bomba el que l'havia mantingut en forma. Se sentia optimista, però aleshores, a mitja sessió, el cap li va començar a donar voltes i va haver de parar.

Va comprar anabolitzants per a vint dies més. S'estimava més Winstrol, un derivat sintètic de l'hormona testosterona. Sabia que li afectava les vísceres i el preocupava sobretot el fetge. Més tard, al vespre, va convidar la seva mare a sopar a un restaurant indi. Li va explicar que estava preocupat pel fetge. A la seva mare li va semblar curiós que una cosa com aquesta li creés angoixa. Últimament estava molt estrany, no? Estrany i estressat.

—Hi ha aranyes que es fiquen per les parets —va explicar a la seva mare davant d'un plat de menjar indi—. N'hi ha al meu llit, són a tot arreu.

—Si neteges i passes l'aspiradora com cal —li va dir la seva mare—, te les trauràs del damunt en dos dies.

—El lloc és ple d'escarabats, aranyes i d'altres bestioles voladores i rèptils —va continuar. Un infern infestat d'aranyes.

—Aleshores, en aquest cas, no crec que valgui la pena pagar deu mil corones al mes —va contestar la seva mare.

La va sorprendre que parlar d'insectes el trasbalsés tant. S'havia tornat un feix de nervis. Era ben estrany; s'havia imaginat que la vida de pagès el calmaria. Li havia dit que allà tot era tan bonic, i que tenia unes vistes precioses del Glomma.

Tot d'una se'l veia trist.

—Estic tan lleig —va dir a la seva mare—. Mira quina cara!

—Si se't veu bé.

—No, estic lleig —va gemegar.

Va dir que s'estava plantejant fer-se la cirurgia estètica. I a l'últim, que es volia posar fundes dentals.

L'Anders va pagar el compte i va acompanyar la seva mare a casa en cotxe. Van fumar un cigarret al balcó.

—No t'apropis tant a mi —va dir de cop i volta—. Que la gent encara es pensarà que soc un retardat mental.

La Wenche va notar una esgarrifança. Una vegada ja li havia dit una cosa semblant, quan caminaven pel carrer plegats. Ell li havia demanat que caminés a unes quantes passes de distància darrere d'ell, així la gent no es pensaria que era un deficient mental. I quan l'amo de Vålstua va anar al pis de Hoffsveien per signar el contracte d'arrendament ell va demanar a la mare que no hi fos perquè l'home no es pensés que vivia amb la mare.

Es van acabar el cigarret. Ell no es va quedar a dormir.

Era una nit lluminosa. L'Anders va deixar Oslo enrere i va fer cap a la granja.

S'havia tornat més agressiu des que s'estava quedant sense anabolitzants. Era un estat que li agradava recrear si la necessitat sorgia, perquè li feia l'efecte que era molt efectiu per aplacar-li les pors. Es va preguntar com podia manipular el cos: «Em pregunto si hi ha pastilles "d'agressivitat" al mercat. Segurament serien molt útils per a operacions militars d'alt nivell, sobretot combinades amb esteroides i un complex d'efedrina, cafeïna i aspirina (ECA)…! Et convertiria en un exèrcit unipersonal sobrehumà durant dues hores!», va escriure.

L'endemà va desenterrar la maleta Pelican, que havia soterrat al bosc en un lloc infestat de mosquits on ningú es voldria quedar gaire estona. Amb el cotxe carregat d'armament, va tornar cap a Vålstua i va saludar amb la mà el veí, que tot just acabava de començar a collir el trèvol i la cua de rata.

Els dies següents es va dedicar a deixar l'equip preparat. Va substituir les bales amb la punta buida per bales amb la punta de plom: «Les més adients per complir l'objectiu d'infligir el màxim mal a les rates», perquè les puntes buides no sempre es dilataven bé. També va guardar en una maleta la roba que es posaria. Havia aconseguit una samarreta de

compressió de màniga llarga d'un venedor de roba esportiva i s'hi havia cosit un escut de la policia. La samarreta negra tenia algunes costures grogues, però les va pintar amb un retolador negre. Va veure que ja havia guardat a la maleta un carregament de Winstrol, els anabolitzants coneguts com «els russos». Perfecte, així en tenia més dels que es pensava. També hi tenia una mica d'ECA, el complex d'efedrina, cafeïna i aspirina. «Soc conscient que si em detenen amb tot aquest equip les passaré magres per intentar explicar per a què el vull…».

Va preparar les bosses de nitrat d'amoni i d'alumini en pols, i les va passar del celler de les aranyes a la taula de treball de l'estable. Va notar que alguna cosa li feia pessigolles al nas i va cridar quan va trobar una aranya grossa i negra a dins de la màscara. Sempre era molt curós a l'hora de comprovar que no hi hagués bestioles repugnants a dins dels guants, de la roba i de la màscara, però aquesta se li havia escapat.

A fora, el veí continuava la seva feina. Li havia dit que amb sis hores ja en tenia prou per tallar el trèvol, però ja sumava tres dies de moment i feia que a la granja tot es retardés. El nitrometà que en Breivik ara havia de barrejar amb l'alumini en pols era altament explosiu i no li feia cap gràcia fer-ho a l'interior. Quan acabaria d'una vegada el veí del diantre?

—No em vingui aquí sense trucar abans —li havia cridat en Breivik un dia que se l'havia trobat a fora de casa.

—Doncs malament ho tenim si haig de cuidar els teus camps —va replicar el veí, molest.

Al camp, la gent es presentava a la finca dels altres. Si veies que el veí hi era, li explicaves què hi havies anat a fer.

El noi de ciutat sempre tancava la porta amb clau. I tenia les cortines tirades.

La primera bomba d'ANFO la van fabricar uns estudiants de la universitat de Wisconsin l'any 1970 per protestar contra la col·laboració del centre universitari amb les autoritats nord-americanes durant la guerra del Vietnam. Un físic va ser assassinat. Més endavant, l'IRA, ETA i Al-Qaeda van seguir tots les mateixes instruccions per fabricar explosius. També les

va fer servir Timothy McVeigh el 1995, quan van morir cent seixanta-vuit persones a Oklahoma.

L'Anders els havia estudiat a tots.

Ara el que li faltava era barrejar el nitrat d'amoni —el fertilitzant artificial— amb la pols d'alumini, que incrementaria la potència de l'explosió. Va crear una quantitat de pols terrible. Estava tot cobert de pols d'alumini, que es dispersava amb ell allà on anava. Tenia un equip de roba i sabates exclusiu per anar per l'interior de l'estable. Havia comprat un vestit de protecció d'un professor de matemàtiques britànic que en venia un excedent, però no va poder arribar a posar-se'l mai; quan s'esllomava treballant s'acalorava i quedava tot suat. Un dia, després d'haver treballat sis hores sense interrupcions, l'Anders va anar a la casa a menjar alguna cosa i el veí se li va tornar a presentar a fora. La cara d'en Breivik estava coberta de pols d'alumini relluent i als cabells hi tenia tot de vetes grises. Va córrer cap a la pica i es va rentar la cara, però no li quedava temps per fer res amb els cabells.

—Si vols, no em fa res desempedregar el camp per tu, així pots començar a conrear-hi les hortalisses —va dir el veí, plantat al llindar de la porta.

També es va oferir voluntàriament per escampar-hi l'adob i deixar la terra preparada per començar a cultivar-la. Podia contractar dos jornalers i en una setmana tindrien la feina feta. Perquè ell ja havia comprat el fertilitzant, oi?

—He canviat d'idea —va contestar en Breivik lacònicament, i es va treure el veí del damunt.

Més tard, al vespre, quan mirava un altre episodi de *True Blood*, va entrar un cotxe a la finca amb quatre homes a dins.

El veí devia haver descobert les intencions que tenia amb el fertilitzant i l'havia delatat!

Només eren quatre polonesos que buscaven feina.

De fet, tant de bo hagués pogut disposar dels polonesos per ajudar-lo a barrejar el fertilitzant amb la pols d'alumini; era una feina molt dura. En dues hores només en treia una bosseta! Es plantejava utilitzar la formigonera elèctrica que havia comprat de segona mà. Però patia perquè la

fricció del moviment i el contacte amb el metall pogués crear un curtcircuit a la mescladora. En el pitjor dels casos, això podia generar guspires, i podia desencadenar una detonació. Però de totes maneres, haver de fer les mescles manualment requeria tant de temps que havia de córrer el risc. Si havia de dur a terme l'operació hauria de reduir com a mínim a la meitat el temps necessari per a la mescla.

«En qualsevol cas, deixa'm que em mori un altre dia…», va escriure al diari.

Al final va funcionar sense donar problemes. Com sempre, s'havia preocupat massa per la seguretat, va concloure. La formigonera no era especialment eficaç, però. Deixava molts grumolls i encara necessitava treballar la barreja amb les mans, però ara era capaç de registrar una freqüència de noranta minuts per bossa, amb l'objectiu de reduir el temps a seixanta. De totes maneres, era molta feina per a una sola persona, i començava a entendre per què Timothy McVeigh només havia fabricat una bomba de 600 quilos. Es devia haver trobat amb les mateixes dificultats i n'havia après a còpia d'errors. El pagès de Vålstua, però, notava que la setmana anterior s'havia endarrerit, i va decidir accelerar el ritme.

Ara feia setanta dies que era a la granja. L'1 de juny va llogar una furgoneta a Avis, se'n va anar a comprar i se'n va disculpar al seu diari.

«Tenint en compte que actualment estic treballant en les tasques més pesades, he fet un bon carregament de delicadeses i de llaminadures». Havia de carregar les piles i aixecar els ànims abans de tornar a la seva feina extenuant de cada matí de fer la barreja. «Tenir bon menjar i llaminadures és clau per al meu sistema de recompensa, que és el que m'ajuda a tirar endavant. De moment ha demostrat que és un mètode eficaç». Sempre que li feia por una tasca, ja fos perquè era extremadament laboriosa o perquè corria el risc de lesionar-se o de morir, buidava una llauna de Red Bull, un batut energètic No Xplode o un complex d'ECA perquè l'ajudés a encarar la feina amb ganes.

Barrejar alumini en pols, microesferes i fertilitzants era la pitjor tasca de totes. La pols fins i tot se li enganxava a l'interior de la màscara, perquè s'havia quedat sense filtres. Un cop havia començat a treballar, no podia ni

parar per fumar un cigarret. «Estava tot cobert d'una capa de pols d'alumini, semblava literalment l'Home de Llauna».

A mitjan juliol va començar a trobar-se malament, tenia nàusees i marejos, i li feia por que no s'hagués intoxicat amb el gasoil. La roba de treball s'havia impregnat molt de dièsel. Intoxicar-se així no era mortal, però et debilitava un temps i podia desencadenar una insuficiència renal. Per contrarestar tota la porqueria que havia ingerit aquells darrers mesos, es prenia suplements vitamínics i minerals amb unes herbes que en teoria li havien de reforçar el fetge i els ronyons. Cada vegada es trobava pitjor, i va decidir portar el vestit protector mentre mesclava les últimes quatre bosses. Se l'hauria d'haver posat de bon principi, perquè realment anava la mar de bé, deixant de banda que la samarreta i els calçotets estaven xops de suor quan acabava de treballar.

Cada dia es prenia la seva dosi d'anabolitzants i es bevia quatre batuts proteics per desenvolupar el màxim de massa muscular. Era important disposar d'un avantatge físic.

El divendres 15 de juliol va anar a Rena a agafar el tren cap a Oslo, on li lliurarien el cotxe que havia llogat. Hi havia poca gent a l'estació esperant el tren de Hamar de les 15.03 h, on s'havia de fer el canvi per anar a la capital. Un home gran que anava a Elverum a recuperar l'ordinador perquè l'hi havia deixat a reparar estava sol a l'andana.

L'Anders li va anar a preguntar si el tren anava a l'hora. Va explicar a l'home que portava una granja per allà a la vora. El tren va arribar. L'Anders hi va pujar, i l'home darrere d'ell. Quan passava a la vora d'ell, el va saludar i el va convidar a seure al seu costat.

L'Anders va posar la directa.

—L'islam està a punt d'arrabassar el poder a Europa —deia. Els musulmans havien matat cristians al llarg de tota la història. Se'n podia dir genocidi, d'això.

L'home gran se l'escoltava amb interès. Era un noi llest i llegit, va pensar, tot i que els seus gustos de lectura eren clarament uns altres. L'home va assenyalar que molts musulmans també havien estat assassinats en nom de la religió a les croades. Li va dir que ell es considerava un veterà de la

política, i va explicar al noi que havia participat en la primera manifestació contra la guerra del Vietnam a Los Angeles, l'any 1964.

—O sigui que vostè deu ser comunista! —va exclamar l'Anders; doncs ell es considerava un cristià.

L'home li va contestar que s'havia d'estimar el proïsme i seguir l'exemple de Jesús. En Breivik va començar a respondre amb evasives. No estava interessat en Jesús ni en l'amor ni en la caritat ni en històries d'aquestes, va dir.

—Vaig guanyar vint-i-sis milions de corones abans dels vint-i-vuit anys —va dir, i ara estava fent servir els diners per donar suport a gent que treballava a l'ombra per expulsar els musulmans de Noruega.

Quan el tren s'apropava a l'estació d'Elverum, l'home gran es va aixecar per baixar, però l'Anders el va engrapar i el va retenir. L'home va intentar girar la mà per alliberar-se'n, però no va poder, i el tren es va posar en marxa.

Va arribar el revisor i l'Anders va deixar anar l'home. L'home gran es va afanyar a agafar la seva jaqueta i la bossa i va anar a buscar el revisor. Es va limitar a dir-li que no havia baixat a Elverum quan li tocava. Podia baixar a Loten i tornar a Elverum en tren, li va informar. L'home se'n va anar cap a la sortida i no es va bellugar de la porta en tot el trajecte per assegurar-se que podia baixar quan toqués. Quan ja estava a punt de baixar el jove li va passar un bocí de paper. Allà hi havia el seu nom, una adreça de correu electrònic de hotmail i un número de telèfon.

El tren per tornar a Elverum encara trigaria unes hores, per tant l'home gran va acabar anant-hi en taxi. Un cop allà va parlar als seus amics d'«un imbècil», com el va anomenar.

—Hi havia alguna cosa que li cremava per dins —va dir—. Encara no entenc com pot córrer lliure pel món.

I de fet hi havia alguna cosa en aquell noi que no li permetia treure-se'l del cap; l'home gran va pensar que potser necessitava parlar amb algú i va trucar al telèfon. Va respondre una nena petita. Es va disculpar i va tornar a trucar. Va respondre la mateixa nena. Oh, vaja, el número no està bé. L'Anders sí que li havia escrit el seu número de telèfon real, però l'home havia llegit el zero com si fos un sis. No va intentar mai posar-se en

contacte amb l'Anders a l'adreça de correu que li havia escrit: anders.behring@hotmail.com.

Aquell mateix dia a la nit, l'Anders va tornar a Oslo amb la furgoneta de lloguer. Va arrencar-ne tots els adhesius d'Avis de la carrosseria amb un trepant dissenyat per treure adhesius de concessionaris, i va fregar les marques de cola amb acetona. Encara quedava una ratlleta subtil del logo de l'empresa de lloguer, però amb allò ja n'hi hauria prou. Va començar a calcular el pes de la bomba, i si la furgoneta seria capaç de traslladar-la. La capacitat d'una Volkswagen Crafter era de 1.340 quilos, i ara tenia 900 quilos de fertilitzant més 50 quilos de càrrega interna. Va calcular que ell pesaria 130 quilos incloent-hi les armes, la munició i l'equip de protecció antibales. També s'havia plantejat agafar una moto petita de 80 quilos. Per tant, encara li quedaven cent quilos de marge, si fa no fa.

18 de juliol, dilluns al vespre: va treure les últimes fornades d'àcid pícric i DDNP del forn. La bomba ja estava a punt. Va guardar els explosius dins dels sacs resistents que havia aconseguit de la Xina i la càrrega interna estava en dues bosses de plàstic. Quan es va fer de nit ho va guardar tot a la furgoneta. Havia tallat un matalàs i en va fer servir tres trossos per encoixinar una caixa de cartró. En aquesta caixa hi transportaria el multiplicador i el detonador, separats de la bomba. Va ficar la maleta pesant on tenia el rifle, la pistola, l'escopeta i la munició: més de tres mil bales en total. Un cop va comprovar amb satisfacció que tot hi cabia i era al seu lloc, va omplir els dipòsits dels dos vehicles de benzina. Al matí ho fixaria tot bé amb cinta adhesiva.

Ja ho tenia tot a punt.

Aquella nit va prendre una dosi extra d'anabolitzants.

Però ara havia de dormir. Estava destrossat.

«Arribats a aquest punt hauria de tenir por, però ara mateix estic massa cansat per pensar-hi», va escriure al diari.

Tot el que hauríem pogut somiar

—Ja tens la bossa feta?

El sol del capvespre projectava vetes de llum al terra de la sala d'estar de Heiaveien. En Simon va estirar el seu cos llargarut i va dir que no amb el cap. Aquí, a terra, era on en Simon normalment deixava tot el que s'enduia quan marxava fora. Les primeres sortides que havia fet sol havien estat per a tornejos de futbol i competicions d'atletisme. Els seus pares l'havien acompanyat més d'una vegada a la Norway Cup, el campionat de futbol infantil i juvenil més important de Noruega. El seu pare com a entrenador, la seva mare com a membre de suport i segona mare per als més petits. La Tone havia fet la motxilla del seu fill durant molt de temps, fins que va decidir que l'havien de fer junts. En Simon aleshores deixava tot de muntanyes de roba escampades pel terra de la sala d'estar: els calçotets en una pila, els jerseis a l'altra, camises, pantalons i mitjons, tot tenia la seva pila a part. Aleshores la Tone passava entre les muntanyes de roba com si fos una jutge, aprovant o rebutjant la seva tria. En Simon solia carregar-se massa; primmirat com era amb la roba, li agradava tenir opcions. De vegades aturava el seu germà quan estava a punt de sortir per la porta i li deia: «No penses sortir així, oi?» i l'enviava a canviar-se.

Aquell capvespre d'estiu, el terra de la sala d'estar era desert. En Simon aviat faria els dinou, va pensar la Tone, i després de l'estiu el cridarien per anar a fer el servei militar, no puc continuar arreglant-li jo les coses. Ben aviat deixarà el niu, i s'haurà d'enfrontar a aquest món immens. Havia d'aprendre a espavilar-se sol.

Ella i en Gunnar acabaven de tornar d'una estada de quinze dies a Turquia. Eren les primeres vacances que feien sense els nois.

Una de les últimes nits del viatge, van sopar en un restaurant a la vora del mar.

—Ara mateix —va dir en Gunnar—, si algú em preguntés si vull canviar alguna cosa de la meva vida, per petita que fos, no podria pensar en res.

La Tone li va acariciar el braç i va somriure.

—Sí, és que la vida ens ha donat tot el que hauríem pogut somiar.

Tots dos s'acostaven als cinquanta anys i n'havien passat trenta plegats. Des del dia que es van conèixer a la pista de ball aquella negra nit de Santa Llúcia a Lavangen, sabien que l'altre era l'amor de la seva vida.

Seien allà abraçats.

—Per dir una petita cosa, ara mateix —va riure la Tone—, seria que ens haguéssim emportat els nois i ara fossin aquí.

Van riure. En Gunnar va fer que sí amb el cap.

Als nois els havien ofert l'oportunitat de fer unes vacances de sol, però ells s'havien estimat més treballar. Tots dos tenien feines d'estiu al departament de serveis de manteniment al Consell del Districte de Salangen. En Håvard segava la gespa i les males herbes als marges i als aparcaments, mentre que en Simon s'ocupava de mantenir el cementiri ben net. Valia per a tota mena de petites feines i manteniment.

—Passa que de vegades és una mica estrany, mama —va dir just abans que els seus pares marxessin a Turquia—, haver de passejar-te amb aquella màquina de segar tan sorollosa quan la gent visita les tombes i el que volen és que els deixin tranquils.

Normalment ho solucionava buscant alguna altra tasca per fer durant una estona, com ara pintar un dels coberts de les eines que hi havia al costat de les tombes noves. Era de color vermell i ja n'havia pintat tres cares. La quarta la faria quan tornés d'Utøya.

Durant tot l'any havia fet col·laboracions com a periodista per al *Troms Folkeblad* i a l'estiu li havien passat encara més encàrrecs. «Crec que tinc una de les feines d'estiu més interessants de tot Troms!», va escriure a Facebook quan el van enviar a cobrir el festival Millionfisken, amb entrada lliure per a tots els concerts. Aquell dia també va tenir la sort de visitar Bardu, i el seu amic Anders Kristiansen el va acompanyar al festival a

entrevistar la gent. Va ser un dels millors dies de tot l'estiu. L'Anders estava la mar de divertit, i inspirava la gent a donar respostes divertides. Potser voldria ser periodista.

Quan els seus pares tornaven en avió de Turquia, en Simon havia actualitzat novament el seu estat a Facebook: «Ara toca afanyar-se i assegurar-se que a casa tot és al seu lloc per quan els pares arribin. Catorze dies sols han deixat empremta».

Així doncs, el terra de la sala d'estar acabat de fregar era desert. Gairebé era mitjanit i el sol penjava com una pilota just per sobre de l'horitzó marí. La Tone sentia que en Simon encara corria per baix i va anar a veure què feia. Ja feia estona que hauria de ser al llit; l'endemà s'havia de llevar d'hora per agafar el vol cap a Oslo. Va entrar a l'habitació d'en Simon en el moment que ell tancava la cremallera de la maleta més gran de la casa.

—Ah, t'ho has guardat tot a la maleta, Simon?

—Sí, és pràctic. M'hi cap la tenda, la màrfega i la roba, tot a la mateixa maleta.

—Però si és enorme; no la podràs ni entrar a la tenda, no?

A en Simon li havien deixat una tenda petita per a dues persones. Va arronsar les espatlles i va dir:

—Quan m'hi trobi, ja t'ho diré.

En Gunnar també va entrar, per desitjar-li que tingués un bon viatge. L'endemà al matí, quan marxessin, ell segurament encara dormiria. Va mirar la gran maleta i va fer que no amb el cap.

Després d'una abraçada de bona nit li va donar un consell.

—Sigues tu i defensa les teves conviccions!

Va ser una nit curta.

Dimarts a primera hora del matí, la Tone va sortir de puntetes del llit en què en Gunnar encara dormia. No sabia com s'ho faria per despertar en Simon; com sempre, s'havien quedat xerrant a la nit fins massa tard.

Va engegar la màquina de cafè, va treure una mica de menjar preparat i va anar cap a baix, va creuar la sala d'estar del soterrani i va entrar a

l'habitació d'en Simon. La llum feble de l'estiu es filtrava per les cortines blaves i el dibuix del noi amb la pilota de futbol i l'skateboard.

El cor lluminós que tenia sobre el llit, que de nit brillava amb un matís verdós, amb la llum de l'alba pràcticament es fonia amb el sostre.

En Simon jeia de panxa enlaire amb els braços estesos. Tenia una respiració profunda i pausada.

—Simon, vinga, lleva't! —va dir la Tone—. Que hi ha un avió que t'espera!

Ni un murmuri.

—Simon!

Ni un grunyit.

—Simon! Que avui marxes a Utøya!

La Tone es va quedar contemplant la cara de pau del seu fill gran, llarg com era, i va decidir que potser es podia estirar al seu costat i despertar-lo d'una manera més suau.

—Simon —va dir, aquesta vegada amb un murmuri més dolç.

Li va acariciar l'espatlla i el pit. Era molt temptador estirar-se a dormir al seu costat.

En Simon sempre havia estat un noi dolç; des de ben petit li agradava arraulir-se al costat de la seva mare al llit i dormir on era ella. S'hi podia estar hores, a prop i calentó. Si n'era de dolç, que encara deixava que la mare l'abracés!

La Tone s'havia acomodat sobre el braç d'en Simon. Li pessigava el pit, on tot just li havia començat a créixer pèl. Ell es va regirar lleugerament i va continuar dormint. Ella es va quedar estirada allà fent el ronsa abans de mirar el rellotge i fer un bot.

—Simon!

El va estirar amb totes les seves forces.

Ell continuava amb el seu ensopiment habitual dels matins; necessitaria com a mínim una hora per llevar-se i no la tenien, aquesta hora. Es va incorporar amb penes i treballs al llit i s'anava posant la roba a mesura que ella l'hi anava passant. No li entrava res a l'estómac, però la Tone s'havia assegurat de guardar uns trossos de pizza de la que havia fet la nit anterior i els hi havia posat en una bossa dins de la butxaca exterior de la maleta.

Es va preguntar si ja hauria agafat tot el que necessitava. Era la primera vegada que aniria de viatge sense que ella sabés exactament què s'enduia. Però ara no podia perdre temps.

El noi de divuit anys va seure al seient del conductor. Li agradava conduir, però aquell matí va parar a la primera parada d'autobús.

—Hauràs de conduir tu, mama. Estic massa cansat.

La Tone va riure. En Simon estava mig adormit, però de sobte va parlar:

—Et vaig dir que li havia dit a la Mari Siljebråten que la portaríem?

La Tone va accelerar una mica. El bosc de bedolls llambrejava, pàl·lid, majestuós. La primera part del trajecte van tenir vistes del fiord i més tard, quan ja arribaven a Bardu, podien veure les muntanyes de Troms que s'alçaven més amunt. En Simon s'havia despertat, i mare i fill ara parlaven de l'amor. En Simon i la seva nòvia havien decidit tallar, i la Tone era la primera persona a qui l'hi havia explicat. S'havien distanciat i a més al final de l'estiu ell hauria de marxar a fer el servei militar a Stavanger i ella començaria un seminari de magisteri a Tromsø. Però què era l'amor, exactament?

—Ui, això ja ho descobrireu quan sigui l'hora —va dir la Tone amb veu afable.

—No sé si vull continuar estudiant quan acabi el servei militar, mama —va dir.

—I és clar que estudiaràs —va dir la Tone—. Però no hi ha pressa. Cada cosa al seu temps: encara tens tota la vida.

En Simon va riure. Tenia fam de tot: d'experiència, d'aventura, d'amor.

Quan van arribar a Bardu van passar per davant de la casa de l'Anders Kristiansen, on el seu pare col·locava noves lloses al camí d'entrada. Al jardí dels Kristiansen hi havia una petita cabana amb una habitació, la cabana de l'Anders. Allà hi tenia un televisor, un equip de música i algunes ampolles de tequila, la seva petita sala de festes particular. L'Anders i el seu pare l'havien construït plegats, amb uns bons fonaments i terra, parets i sostre ben aïllats. La mare n'havia fet les cortines. La cabana del jardí era el lloc on els adolescents podien estar tranquils.

Una mica més amunt de la carena, a la zona que anomenaven Beverly Hills de Bardu, la Tone va girar i va entrar a casa la Mari Siljebråten.

Bonica, de cabells rossos i amb una vitalitat desbordant, ja estava preparada i els esperava a fora. Va cridar adeu a la seva mare i va saltar al seient del darrere. La Mari, dos anys més gran que en Simon, aquell any era la representant de la delegació de Troms a Utøya.

—Amb en Gunnar Linaker fa tres dies que no parem, però ara crec que ja ho tenim tot a punt, així que ara ja puc començar a gaudir!

En Gunnar, el fill del pastor local, era el secretari del comtat per a l'AUF de Troms i s'havia criat a la casa del costat de la Mari. Ell era el que coordinava les activitats de l'organització juvenil. Va comprar els bitllets i va organitzar les sortides dels joves de Troms des de tres aeroports diferents: Bardufoss, Harstad i Tromsø. S'havia encarregat de trucar abans de marxar a tots els pares dels menors de divuit anys inscrits als campaments, per assegurar-se que sabien què es feia a Utøya. Mentre que la Mari es neguitejava, ell mantenia la calma.

—En Gunnar s'ha avançat, ja és a l'illa —va dir la Mari.

—Però la Hanne ens espera a l'aeroport.

La Hanne era una germana d'en Gunnar més petita, que havia estat activa a l'AUF des de ben joveneta.

Camí de l'aeroport de la base militar de Bardufoss, la representant de la delegació va rebre instruccions de la Tone.

—Podràs assegurar-te que en Simon esmorzi?

—Menjarà pa amb Nugatti, i potser una rodanxa de cogombre a sobre —va riure la Mari.

Estava acostumada que en Simon s'oblidés d'alimentar-se i que fos un llepafils amb el menjar. Per a ell el menjar només era benzina, però, com un cotxe, no es conformava amb qualsevol cosa. Al campament d'estiu de l'any passat, a la república russa de Carèlia, on ell havia representat Troms juntament amb l'Anders i l'Iril de Bardu, tot el dia els servien sopa de col. Després d'això, va estar molt de temps que no va voler tastar cap verdura.

—Simon, recorda't de respondre les trucades i els missatges de text. O no et pagaré més la factura del telèfon.

—Ja, mama, però és que el meu telèfon es descarrega de seguida i gairebé no el tinc ni encès.

La Tone n'era conscient. I per això li havia comprat un telèfon mòbil nou. Però era un secret. L'hi guardava per a l'aniversari, per al 25 de juliol; quedava menys d'una setmana perquè fes els dinou anys. Ja tenia el pastís a punt al congelador. «Simon, 19», deia a l'etiqueta de la bossa de plàstic, i el mateix dia hi posaria el glacejat i el decoraria.

Ja havien arribat.

La mare el va abraçar. Primer feia un petó a una galta, i després a l'altra, no fos cas que es posés gelosa, sempre deia.

La Mari va riure en veure'ls tots dos.

—Tu també vols una abraçada de mama? —li va preguntar la Tone.

Les dues galtes de la Mari també van tenir els seus dos petons.

La Tone se'ls va quedar mirant mentre marxaven. Caram, quin fill més guapo que tinc!

El seu millor amic l'havia portat a un solàrium perquè sempre estava molt pàl·lid, i ara se'l veia bronzejat i musculat.

Que feliç que està envoltat de tanta noia, va pensar la seva mare mentre observava la delegació que es reunia a l'entrada. Semblava que en aquell vol només hi anessin noies, cosa que a ell ja li està bé, es va dir la Tone rient per dins.

Mentre pujaven les escales cap a l'avió es va obrir una escletxa als núvols i tot d'una les muntanyes es van il·luminar.

«Puc veure el sol i el cel, Simon», va escriure la Tone al seu fill.

«No cal que m'ho refreguis per la cara, mama».

Les previsions del temps per al sud del país eren de núvols i pluja.

Febre d’estiu

Feia el temps ideal per estar-se a casa tapat amb una flassada calenta i prendre un te. La Lara va preparar una infusió de farigola i la va portar a la Bano.

—Et trobes una mica millor? —li va preguntar.

—Potser una mica sí —va respondre ella.

La Lara havia cobert d’atencions la seva germana: li havia servit raïm, pomes, mel, llet calenta amb cacau i oli de fetge de bacallà. Ara seguia el consell de la mare, la farigola anava bé per al coll. I també mirava de refrescar-li la cara, les mans i els peus amb un drap humit.

La nit abans, a les onze, la Lara havia trucat a la mare, que havia anat amb l’Ali i en Mustafa a la Copa de Futbol de Göteborg. Mentre pare i fill eren al campionat, ella ho havia aprofitat per visitar uns parents de Borås, una ciutat propera.

—Tens el número de la Lana? —li va preguntar la Lara.

La Lana era la germana de la Bayan. Vivia a Erbil i era metgessa, especialista en pediatria.

—Per què hi vols parlar? —va inquirir la Bayan.

—Ja saps que demà la Bano i jo en principi anem a Utøya, però la Bano gairebé no pot parlar, i no li baixa la febre. Què puc fer perquè demà es trobi millor?

—Lara, ara és més de mitjanit, al Kurdistan. No li pots trucar ara, a la Lana! Demà ja torno a casa. A més, no pots pas trucar a la meva germana i dir-li que esteu soles a casa! Quina mena de mare es pensarà que soc? Mira, torno ara.

—No, mare, no cal.

—I tant que sí!

La Bayan va dir a en Mustafà que se'n tornaria l'endemà, tant si l'equip de l'Ali passava a la fase següent com si no. Ells dos no s'havien acostumat gens a la manera de fer tan relaxada dels noruecs. Es posaven nerviosos, si no vigilaven els fills ells mateixos, i sempre temien el pitjor, si els fills eren fora i no responien al mòbil. La Bano era a casa enfebrada en ple estiu; devia tenir alguna cosa greu.

—Crec que Déu no vol que hi vagi —va comentar la Bano a la seva germana, rondinant.

—Para de dir ximpleries. Et posaràs bona, i tant que sí! —va replicar la Lara.

A la Bano li feia molta il·lusió anar a Utøya. De fet, ja hi volien haver anat l'any anterior, però havien hagut de viatjar amb la família al Kurdistan, on només suportaven estar-hi quinze dies seguits. Tantes limitacions, tantes mirades, tantes regles; no, els agradava més la vida que feien a Noruega.

La Lara va fer un massatge als peus i al coll de la seva germana gran. Li havia portat patates fregides i llaminadures, i havia intentat animar-la amb totes les coses emocionants que passarien a Utøya. La Bano ben just si s'aguantava dreta, així que la Lara li havia fet la bossa: roba d'abric, un sac de dormir i una màrfega.

Es van quedar adormides al sofà, totes dues.

—Has d'estar prou bé per poder marxar demà —va dir la Lara abans de quedar-se adormida.

Dimecres al matí, el primer que va fer la Bayan va ser agafar el tren des de Göteborg. Quatre hores més tard pujava al tramvia que anava des de l'estació fins a Aker Brygge i després el ferri cap a Nesoddtangen, l'autobús fins casa, a Oksvalkrysset, i al migdia ja estava a punt per assumir el paper d'infermera. En arribar va trobar la casa feta un desastre absolut. No havien rentat ni un got des que ella se n'havia anat, ni un plat, res. La Bano ja en tenia prou estant malalta, i la Lara, de cuidar-la.

La Lara estava a punt per marxar quan la mare va arribar.

—Segur que demà ja et trobaràs millor! —va cridar a la germana gran abans de tancar la porta amb un cop fort i baixar a la parada de l'autobús. A Oslo es trobaria amb altres membres de l'AUF que arribaven amb avió i vaixell de tot Noruega per continuar junts el viatge fins a Utøya.

Va arribar a l'illa a mitja tarda, cosa que significava que al final no hauria d'escollir entre els diversos seminaris que es feien sobre temes com la integració de refugiats i les prospeccions petrolieres a les illes Lofoten, perquè ja s'havien acabat. L'únic que quedava ara era una desfilada de moda en què sortien l'Eskil Pedersen, el líder de l'AUF, i el segon en la direcció, l'Åsmund Aukrust. Sortirien a la passarel·la com a models amb la nova gamma de roba de l'AUF: samarretes de tacte suau, dessuadores i pantalons. Després seria l'hora que comencés el torneig de futbol, i en acabat al programa hi havia el que en deien «trobades ràpides» fins a l'hora d'un concurs a la cafeteria. La sessió nocturna de cinema començava a mitjanit.

La Lara es va canviar, disposada a anar al partit del comtat d'Akershus. Van perdre.

No va voler perdre el temps amb les trobades ràpides, i se'n va anar a estirar-se a la tenda, a llegir *Mornings in Jenin*. No es divertia tant, sense la Bano. És el que li solia passar. La Bano ho feia tot molt més divertit, de vegades, encara que en realitat no ho fos. Quants cops la Lara s'havia trobat fent coses perquè la Bano havia dit que eren trapelleries, o que eren al·lucinants, i quan les provava de fer ella sola resultava que no eren res de l'altre món?

La Bano era al llit de matrimoni dels pares. Es trobava malament, tenia mal d'orella i tot el cos adolorit. La mare li havia donat calmants i li havia portat draps calents perquè es tapés l'orella que li feia mal. La Bayan se n'havia anat a la cuina a preparar més te, i llavors va sentir un cop i una trencadissa a la sala d'estar. El despertador era a terra, fet miques. La Bano l'hi havia llançat des de l'habitació.

—El tic-tac em feia parar boja, mare.

—Tranquil·la, Bano. No passa res.

La Bayan es va estirar al llit al costat de la seva filla. Tot se li torçava, a la filla. Estava malalta, no havia anat a Utøya i havia suspès l'examen de conduir dues vegades.

—Bah, m'hi he gastat un dineral, i hauria d'haver tingut el carnet abans de ser *russ*…

A la Bano tot li corria pressa, a la vida. Ho volia tot, i de seguida. La primera vegada que havia suspès s'havia saltat un semàfor vermell, i la segona havia tirat en sentit contrari en una rotonda. Quan sortia amb el cotxe a practicar amb en Mustafa sempre acabaven barallant-se. L'últim cop que havia agafat el cotxe havia estat el matí que en Mustafa portava l'Ali i la Bayan a Göteborg, i ella anava a treballar al parc d'atraccions de Tusenfryd. La Bano feia tard, com sempre, i en el tram de carretera amb revolts, just abans del trencant de Vinterbro, va trobar un camió davant seu.

—L'avanço!

Va passar al carril contrari i va accelerar.

—Que ets boja? —li va cridar el pare. La Bano va tornar al seu carril, al davant del camió, però li va anar de pocs segons que no xoquessin amb un cotxe que els venia de cara—. Si condueixes així ens mataràs a tots!

—Hauries de fer com el professor que tinc a l'autoescola —va dir ella—. No em fa mai cap comentari fins que no paro el cotxe.

Una vegada van ser a Tusenfryd, just abans de sortir corrents per posar-se l'uniforme de la feina, va cridar alegrement:

—No us descuideu de portar l'envàs de quatre litres de vi negre quan torneu, que a Suècia és molt més barat!

Ara la Bano va demanar a la mare que li dugués el portàtil. Hi havia una cosa que li volia ensenyar. Mentre la buscava es va animar. Així és com anava sempre la cosa amb la Bano: tan aviat podia tenir els ànims a dalt de tot com per terra. Va trobar el que cercava.

—Mare, podem anar a Nova York?

Per primera vegada, la família feia plans per marxar a les vacances de tardor, i els pares parlaven d'anar a Espanya o a Grècia. A les noies els atreia més la idea d'un viatge urbà.

La Bano va ensenyar a la mare els bitllets barats que havia trobat, i un alberg «que ens sortiria regalat, per a tots cinc».

Estirada allà amb la filla malalta al seu costat, la Bayan estava entendrida.

—D'acord, Bano. Anem-hi. Ho pagaré jo.

La Bano la va abraçar.

—Però tu i el papa us haureu d'estrènyer el cinturó i intentar estalviar una mica, d'acord? —va dir la mare—. I tu i la teva germana no us heu d'estar tanta estona sota la dutxa!

La Bano es va quedar al llit, amb el portàtil a la falda, mirant llocs que li havien recomanat de Nova York: l'Estàtua de la Llibertat, Central Park i tots els carrers fantàstics del Village. La mare li volia ensenyar unes fotografies que havia fet dels parents de Suècia.

—Mira que boniques que són les teves cosines. Gairebé tant com tu, Bano! —va comentar la mare, assenyalant-les—. I aquests són els seus xicots.

La Bano es va tornar a posar trista altra vegada.

—Tothom té parella menys jo —es va queixar—. No he tingut mai un xicot, i ja tinc divuit anys!

—Hi ha un moment per a cada cosa, Bano, estic segura que en trobaràs un, és clar que sí, sent tan maca com ets! I no pares de conèixer gent, de fet.

—Sí, però cap noi per sortir-hi.

—Mira, ara fas l'últim curs de batxillerat, després aniràs a la universitat i allà segur que en coneixeràs algun. Ah, i aquell noi simpàtic de classe? Ja t'havia preguntat per ell…

—Uf, no me'n parlis.

La Bano va deixar anar el cap sobre el coixí del pare. L'alegria per les vacances era com si s'hagués esfumat, i només li havia quedat la tristor. Es va girar cap a la mare.

—Imagina't, potser no trobaré parella en tota la vida!

—Prou de dir ximpleries, Bano!

—Mama, imagina't si em moro soltera…

Aquell mateix dimecres, el llogater de la granja de Vålstua havia anat a Oslo amb la Volkswagen Crafter carregada d'explosius. Estava a punt de

desmaiar-se d'esgotament, de tan poc que havia dormit les últimes nits.

Conduïa tranquil i sense brusquedats perquè no l'aturessin i l'escorcollessin. Tranquil i sense brusquedats per evitar perills amb la bomba.

Havia trigat nou hores, en total, a assecar l'última part d'àcid pícric i de DDNP al forn. S'havia pensat que en faria molta més via, així que anava encara més endarrerit.

També havia provat la metxa. El mètode més efectiu, segons havia llegit, era ficar-la dins d'un tub quirúrgic prim. La metxa que volia provar durant els preparatius finals feia setanta-cinc centímetres de llarg. Això significava que passarien setanta-cinc segons abans no esclatessin els explosius. La metxa va trigar dos segons a cremar-se fins al final. «Hosti, m'alegro d'haver-la provat abans», va escriure. Amb dos segons ell no hauria tingut temps d'escapar-se del lloc de l'explosió. Per tant, no calia ficar la metxa dins del tub.

Un cop va ser al centre d'Oslo, va aparcar la furgoneta al centre de jardineria Vídua d'Olsen. Havia fet un logo d'una empresa de tractament d'aigües i l'havia posat al davant de la furgoneta perquè la gent no s'estranyés, ni informés de la fortor que sortia del vehicle. Després va convidar la seva mare a sopar fora, i se'n va anar a dormir d'hora al traster.

Dijous al matí es va posar una americana de color marró clar i uns pantalons foscos i va agafar el tren cap a Rena. Allà va trucar a una empresa de taxis per demanar-ne un que el portaria una altra vegada a la granja.

—És aquell lloc on hi havia una plantació de maria? —va preguntar el taxista que responia al telèfon aquell matí.

En Breivik l'hi va confirmar, i un cop dins del cotxe, va preguntar a l'home de la contrada si ja havien resolt el cas.

—Sí, la policia ja no s'hi tornarà a presentar, allà —va contestar el resident de Rena.

El conductor havia anat a la granja feia molts anys, quan era d'un altre propietari; llavors hi havia vaques als camps, i la finca estava ben cuidada. Quan hi va portar el visitant tan ben vestit de ciutat, es va quedar sorprès de veure fins a quin punt estava deixat l'edifici i plens de males herbes els prats.

—Bé, benvingut a la nostra vall —li va dir, i se’n va anar.

T’estimo

—Jo et dic que de cap manera, Bano —va dir la Bayan.

—Però he de veure com és allò, sens falta! Recorda’t que l’any passat érem al Kurdistan. Tothom diu que és fantàstic!

La Bano es trobava una mica més bé quan es va despertar dijous al matí. Tot i que pràcticament no tenia veu, i era evident que no s’havia curat del tot, insistia a anar a l’illa.

—Estàs malalta, t’hauries de quedar a casa. I demà l’Ali i el pare ja tornen, i no estaràs avorrida tenint-me només a mi per companyia. Si l’Ali perd el partit, potser tornaran aquest vespre i tot, ja! Així estarem aquí tots junts la mar de bé, i tu t’acabaràs de curar del tot.

—Mama, no he anat mai a Utøya, hi he d’anar!

Llavors li va trucar la Lara.

—En Jonas Gahr Støre ve a fer una conferència, serà emocionant! Política exterior! Faran un debat sobre l’Orient Mitjà, sobre Israel i Palestina. Has de venir!

—Quina passada! —va exclamar la Bano. Mirant mig de reüll la mare, va afegir—: Ja em trobo més bé. Vinc avui.

La mare la va mirar tota angoixada. Però la Bano ja havia pres la decisió.

—*Sibay, Daya, sibay Gro det*! Demà, mama, demà hi va la Gro! Imagina’t, poder sentir parlar la Gro!

La Bano va anar a buscar la bossa que la Lara li havia preparat. Quan ja se n’anava cap a la porta, la mare se li va atansar amb les fotos dels parents

de Suècia.

—Emporta-te-les a Utøya i ensenya-les a la Lara, també.

—Però *Daya*, si diumenge ja tornem —va dir rient la Bano—. La Lara ja les veurà quan torni a casa. I si les perdo, o se'm mullen? Ara me n'he d'anar. He d'agafar el vaixell de les onze. *Xoshim dawei, Daya!* T'estimo, mama!

—T'estimo, Bano —va respondre la mare, i li va fer un petó.

Quan la Bano s'havia inscrit al campament d'estiu, s'havia presentat voluntària per formar part del grup de treball. Això significava que et donaven el menjar de franc i no havies de pagar la inscripció. Ara no se li va acudir de preguntar si podia renunciar-hi, ja que no es trobava del tot bé. Es va registrar al moll, abans d'embarcar a l'MS *Thorbjørn*.

Per fi el sol ja despuntava. La Bano portava uns pantalons prims i una brusa sense mànigues. En arribar a l'illa, el coordinador li va dir que anés a l'escenari a l'aire lliure i que ajudés a muntar unes quantes tendes per al concert de Datarock que es feia aquell vespre.

—Oh, no! —va exclamar, quan li van dir que aguantés els pals de la tenda. Per sort, va clissar la Lara, que passava per allà—. Lara!

La germana petita se n'hi va anar.

—Lara, pots aguantar això? —li va preguntar—. És que m'he descuidat de depilar-me les aixelles!

I així la Lara es va veure enrolada en el grup de treball, també.

Una vegada van tenir les tendes muntades, el sol es va amagar darrere dels arbres més alts. L'aire es va tornar més fresc. Els indrets coberts d'herba encara estaven molls de la pluja del dia abans, i els mosquits havien sortit a milers. Les dues germanes van anar a la tenda a buscar repel·lent per a mosquits.

—Merda! —va exclamar la Bano—. He perdut la clau!

—Has tancat la tenda amb clau? —va inquirir la Lara, amb incredulitat.

—Doncs sí, quan vaig anar al festival Hove van robar un munt de coses de les tendes.

—Però això és un campament de l'AUF! Aquí ningú no robaria res —va dir la Lara.

La Bano se'n va anar a buscar alguna cosa per obrir el gros cadenat. Al final va trobar una serra, però estava molt esmussada, així que va tornar a la caseta de les eines i va demanar a l'encarregat si tenia alguna altra eina que li pogués servir. Va assenyalar una motoserra.

—Vols entrar a la tenda amb una motoserra? —va dir rient l'encarregat. Al final l'home va trobar una llima amb la qual la Bano podria obrir el cadenat.

«Bano, Bano!». Això era just el que pensava la Lara quan estava sola a la tenda el dia abans: quan hi era la Bano, sempre passaven un munt de coses.

A la Lara no li venia de gust anar a la festa. Només volia anar-se'n al llit després del concert Datarock, mentre que la Bano i tres noies més de la delegació d'Akershus tenien moltes ganes de fer un karaoke. Una d'elles, la Margrethe Bøyum Kløven, de setze anys, tocava el baix en el grup de noies Blondies & Brownies, que havia guanyat el Gran Premi Junior Melodi a la millor cançó l'any passat, i cantava molt bé. «You know you love me, I know you care, just shout whenever, and I'll be there…».[4] Ara practicaven *Baby*, de Justin Bieber, a la tenda, per sortir a cantar com un quartet al karaoke.

A la màquina de karaoke no hi havia cap cançó de Justin Bieber, però n'hi havia moltes de Michael Jackson, el cantant favorit de la Margrethe. Se sabia totes les lletres, i si hagués portat la guitarra hauria pogut tocar-la, també. La Bano feia l'acompanyament amb una veu ronca. Les noies van tornar a la tenda, totes rialleres, a buscar roba; ara bufava un vent fred. Encara tenien el cap ple de les cançons de Michael Jackson. «Before you judge me, try hard to love me, lalala… look within your heart then ask, have you seen my childhood?».[5]

—Heu sentit a parlar del Camí dels Enamorats? —va preguntar la Bano a les altres noies, molt engrescada—. És un camí que fa el tomb a tota l'illa, i pots veure-hi gent fent manetes.

Va deixar anar una riallada forta per la seva pròpia proposta. Les altres van fer rialletes. Era la primera vegada que venien a Utøya.

—Què, noies —va dir la Bano—, fem un tomb pel Camí dels Enamorats?

L'Anders Behring Breivik va tancar amb clau la porta de la granja blanca de Vålstua i se'n va anar amb el cotxe.

A la part de darrere de la Doblò, el multiplicador i el detonador estaven embolicats entre trossos de matalàs. Els detonadors eren altament inestables, però les capses estaven ben travades. Primerament havia ficat la metxa dins d'un recipient prim de plàstic, i després havia introduït el tub dins del portaescombreta de bany d'Ikea. Era important per evitar tota fricció o els sotracs durant el transport d'aquest material, ja que si no podia detonar i fer saltar la furgoneta enlaire.

Tenia totes les armes a la maleta Pelican. Les havia modificat perquè fossin exactament com volia: havia muntat la baioneta en el rifle, i el visor làser a la pistola. Amb un ganivet hi havia gravat noms amb escriptura rúnica. Anomenava la pistola Mjølnir, com el martell de Thor. El Mjølnir clavava cops a tot allò que Thor volia, i després tornava amb ell. L'espasa d'Odin, la Gungnir, nom que havia posat al seu rifle, posseïa els mateixos poders.

Les armes, l'uniforme, la moneda dels cavallers templers que duia a la butxaca: ho havia fet tot seu adaptant-ho i posant-hi nom.

Quan ja fosquejava i al cel es congriaven uns núvols foscos, va aparcar la Doblò al costat de la VW Crafter, davant del centre de jardineria ara tancat, amb tota l'oferta d'estiu d'arbustos de fruit, rosers i plantes perennes. A l'altre costat del centre, al darrere, hi passava la línia de ferrocarril que anava a la costa sud. A l'altra banda del carrer hi havia una cooperativa d'habitatges de luxe. Les fulles dels arbres tremolaven lleument amb la brisa, senyal d'una altra borrasca que s'atansava cap a Oslo.

En va sortir i va tancar la furgoneta amb clau. Mort de cansament, va travessar feixugament Sigurd Iversens vei, va baixar per Harbitzalleen i va continuar fins a la cruïlla amb Hoffsveien. Faltava una hora per a la mitjanit.

La mare encara estava desperta quan va entrar a casa. Se'n va anar al balcó amb ella, que fumava a fora. Es va quedar callat, inhalant el fum, i llavors, de cop i volta, la va mirar.

—Mare, no t'estiguis tan a prop meu.

Ella es va apartar.

Se'n va anar al llit. El pla era llevar-se a les tres de la matinada. S'hi havia de llevar, si volia que tot li quadrés. La Gro Harlem Brundtland començava la xerrada a les onze del matí. Per assegurar-se d'arribar-hi a temps per decapitar-la, havia d'estar llevat abans de trenc d'alba.

Capturaria l'exprimera ministra a punta de pistola i l'obligaria a agenollar-se. Allà, a terra, li faria llegir un text que havia escrit ell mateix sobre la seva traïció. Es veuria obligada a suplicar clemència i a demanar perdó per haver destruït Noruega. Tot seguit, la decapitaria. Pensava filmar aquella acció i penjar el vídeo a YouTube.

Però no seria capaç de fer-ho.

S'adonava que allò no funcionaria. Havia de dormir, i punt. Si volia estar en condicions de dur a terme l'operació, havia d'estar ben descansat. Allò li exigiria donar-ho tot de si mateix: màxima atenció, resistència i concentració.

Va posar el despertador perquè sonés si fa no fa entre les set i les vuit, i es va quedar adormit al llit estret, sota la finestra. De fora li arribava la remor de les fulles del bedoll. Començava a fer aire.

No van trobar gaire gent, al camí; aquest vespre semblava que la majoria preferien estar acompanyats entre la multitud, a l'escenari exterior, en lloc de fer un passeig romàntic.

S'havien conegut l'any anterior.

—Saluda en Simon —li havia dit una amiga seva.

Que atractiu, havia pensat la Margrethe Rosbach. I al cap d'una mica: llàstima, ja té parella.

Tot i això, havien passat algunes estones junts. I després s'havien enviat missatges de tant en tant.

Enguany, en Simon li va escriure tan bon punt va desembarcar a l'illa: «Soc aquí». Com que ella no li va respondre de seguida, va escriure: «Vine, eh!».

Ara feien un tomb pel Camí dels Enamorats. En Simon duia la llauna de *snus* en una mà. Al costat on caminava la Margrethe tenia la mà lliure.

En Simon de Salangen i la Margrethe de Stavanger. Ella tenia uns cabells llargs i suaus, i feia les erres més marcades del normal. Durant el congrés de les joventuts nacionals de la primavera, ell havia intentat fer-li un petó. Però no, llavors no, tots dos tenien algú altre.

En Simon es va posar un altre sobret de *snus* sota el llavi. A la tardor faria el servei militar al campament de Madla, als afores de Stavanger, a prop d'on vivia la Margrethe.

Quin vespre tan genial!

Havien estat junts al concert de Datarock. Ell l'havia pujada a l'escenari. Havien cantat i ballat.

Anava caient la nit en el cel de juliol. Era fascinant, gairebé feia por, va pensar la Margrethe. Volien fer la volta a l'illa, després del concert. A mig camí van baixar fins a l'aigua i es van asseure en unes roques, al Nakenodden. Ella li va demanar el jersei. Va arribar la mitjanit i va passar, i es van fer la una i després les dues.

Els va arribar un murmuri del bosc. Les primeres gotes de pluja van mullar les roques d'aquella punta. Es van estrènyer més la roba al voltant del cos, i van pujar altre cop al Camí dels Enamorats.

Una tanca atrotinada resseguia el camí. A sota, en la foscor, s'estenia el Tyrifjord.

—Porta'm a collibè! —va demanar en Simon quan van ser a la costa que pujava al campament—. No puc més!

Ella va riure. I el va portar a collibè l'últim tram més costerut. El va deixar anar allà on la delegació del nord tenia la base, ben bé al capdamunt del campament.

Un petó. Bona nit. Sense fer soroll, ella es va ficar dins la tenda del campament de Rogaland, on la noia amb qui compartia la tenda ja feia molta estona que s'havia posat a dormir. En Simon va entrar a la seva.

Al campament de Troms encara no s'hi havia fet el silenci. En una tenda, en Viljar explicava històries. Com de costum, no s'havia preocupat de portar ni sac de dormir ni tenda. Sempre s'espavilava d'una manera o altra, quan venia. El seu germà petit, en Torje, estava estirat en una altra

tenda, escoltava Metallica amb el seu millor amic, en Johannes, també de Svalbard. Els dos nois, de catorze anys, havien decidit passar la nit desperts. Se'ls sentia cantar des de fora de la tenda. «Forever trust in who we are, and nothing else matters! Nothing else matters!».[6]

Des de la tenda de la Mari Siljebråten van arribar riallades, mentre l'Anders Kristiansen, a qui aquella nit li tocava fer vigilància, intentava fer-los callar a tots.

Però no se'n sortia. Al cap i a la fi, això era Utøya.

A mesura que la nit avançava es va posar a ploure més fort. El Camí dels Enamorats va quedar desert. Tothom es va aixoplugar del xàfec.

Les grosses gotes de pluja picaven sobre la lona de la tenda. L'aigua entrava per cremalleres i respiradors, mullava les màrfegues i fins i tot els sacs de dormir, que s'arrapaven als cossos joves com uns embolcalls xops.

Les gotes dels mateixos núvols queien feixugues sobre les magnòlies i les prunes encara verdes del centre de jardineria. Tamborinaven sobre els sostres de dues furgonetes aparcades allà davant.

Però la barreja de fertilitzant, dièsel i alumini era a dins, seca i a punt. La metxa estava dipositada entre trossos d'una escuma tova.

Divendres

El «comandant del moviment de la resistència anticomunista noruec» es va posar un polo Ralph Lauren de color marró i, al damunt, un jersei Lacoste de ratlles de tons terrosos suaus. També duia uns pantalons foscos i unes vambes Puma. A la cuina va preparar tres entrepans de pernil i formatge. Se'n va menjar un i va ficar els altres dos dins d'una bossa.

Va tornar a l'habitació i en va sortir amb una capsa de Telenor i un mòdem nou a dins. Havia comprat el que li arribava més aviat. Però va trigar una bona estona a instal·lar-lo. Primer va haver d'entrar a l'Outlook, seguir tot un procés i, al final, reiniciar l'aparell. A dos quarts de nou es va enviar a si mateix un correu electrònic des de behbreiv@online.no que duia per títol «Test primera vegada». «Hola, salutacions, AB».

El mòdem funcionava.

Es va preparar per enviar la pel·lícula que havia muntat amb fragments i vídeos curts d'internet, i també l'importantíssim 2083. *Una declaració d'independència europea*. Ja havia entrat a l'ordinador les vuit mil adreces de correu electrònic. L'únic que havia de fer era clicar a Enviar. Però no convenia que els arribés el correu, encara. Ningú no havia d'obrir el document fins que ell estigués a punt per sortir de casa.

—Vaig a la botiga d'informàtica —va dir a la mare quan ho va tenir tot a punt—. Necessito un parell de peces de recanvi.

Aquest va ser el seu comiat.

La mare li va dir que també sortia. Volia agafar el tramvia cap al centre.

—Soparàs aquí a casa amb mi? —li va preguntar.

—Sí, és clar —va respondre. Li havia dit que s'hi quedaria fins diumenge.

Ella tenia pensat de fer espaguetis a la bolonyesa, perquè a l'Anders sempre li havien agradat. I després potser podien picar alguna cosa, més tard, com gambes amb pa blanc.

Al carrer no s'hi veia gairebé ni una ànima. Plovia, i el cel estava tapat. El centre de jardineria acabava d'obrir, i només hi havia uns quants cotxes aparcats al davant. Va obrir el pany de la Doblò, va apartar a un costat l'escuma de dins de la capsa de cartró i en va treure la metxa. Llavors va entrar a la part del darrere de la Crafter, per empalmar-la amb els explosius. Amb una esmoladora angular, havia fet un forat que connectava la cabina amb el compartiment de càrrega per poder activar la detonació sense haver de sortir de la furgoneta. Havia subjectat la metxa amb cinta adhesiva perquè no es bellugués, des de la cabina cap al fons del cotxe, a fi que no es cargolés i s'encengués sola, perquè llavors es cremaria fins a la càrrega.

Va deixar la Crafter amb la bomba aparcada al centre de jardineria, on anunciaven una oferta especial de tuies per a tanques vegetals. Va tancar la furgoneta amb clau i es va ficar dins de la Doblò, on duia la maleta Pelican amb tot l'equip: manilles, brides, una ampolla d'aigua, el fusell, una escopeta i munició. Va circular pels carrers deserts cap al centre de la ciutat. Va aparcar a la plaça de Hammersborg torg, just a sobre del barri governamental. Es va assegurar de posar prou diners al parquímetre i de deixar el tiquet de pàrquing ben visible al davantal del cotxe. Llavors va fer un tomb a pas viu pels carrers del barri governamental per comprovar que no haguessin tallat cap carrer darrerament. Sota el braç duia un maletí de pell negra. El portava per passar desapercebut en aquell entorn, el baluard de la burocràcia. Tots els carrers eren oberts i accessibles, com sempre. Va passar per davant dels venedors de flors de Stortorget, i va apressar el pas quan es dirigia cap a la catedral, on va agafar un taxi.

—La gent que treballa als despatxos del Govern, a quina hora solen sortir, a l'època de vacances? —va preguntar.

—Els primers comencen a anar-se'n a casa cap a les dues —va contestar el taxista, un pakistanès d'uns quaranta anys.

—Quin edifici d'Oslo diria vostè que és el més significatiu, en termes polítics? —va continuar indagant el passatger. Mentre el conductor encara ho rumiava, l'home ja li va fer una altra pregunta.

—Quina diria que és la millor ruta per anar de Skøyen a Hammersborg torg?

Quan va tornar a casa, a Hoffsveien, eren dos quarts d'una.

Vint minuts abans de la una, la Gro Harlem Brundtland va baixar de l'escenari de la principal sala de reunions. Estava acalorada i enrojolada, després d'entusiasmar-se parlant del tema de la lluita pels drets de les dones. Havien passat molts anys des de l'última vegada que havia vingut a Utøya, una illa on havia estat de petita, just després de la guerra. En aquella visita, la nena de set anys s'havia escapolit de la seva habitació al vespre i havia baixat a la foguera al voltant de la qual estaven asseguts els grans. El seu pare havia fet veure que no la veia, i ella s'hi havia quedat i havia escoltat les cançons del moviment obrer, les rialles i les converses. Aquesta vegada, havia parlat ella de la seva vida política, i de tot el que havia canviat des que havia nascut, a finals dels anys trenta. Els canvis no havien estat exempts de problemes, la campanya per l'alliberament havia tingut un preu, i les dones havien estat a les barricades, i havien estat ridiculitzades i excloses. La Gro va advertir les noies de l'AUF que havien d'estar alerta per la possibilitat d'una reacció violenta. La igualtat era una cosa per la qual calia lluitar cada dia, tant a escala mundial com en la vida diària.

La Bano i la Lara estaven assegudes descalces entre centenars de joves a la sala freda i humida, escoltant. La igualtat era un dels temes que més les motivaven. Tenien un gran interès a assegurar-se, sobretot, que les noies immigrants estiguessin plenament incloses en la societat. Les dues germanes tenien experiència física en primera persona de les limitacions que patien les dones. Quan anaven de vacances al Kurdistan hi trobaven restriccions en el vestir, el comportament i la llibertat de moviments. Compartien la idea que la lluita per la igualtat no s'havia d'aturar a la frontera de Noruega.

Era l'hora de dinar. En acabat, la Gro s'havia de reunir amb algunes de les noies que es presentaven a les eleccions municipals, que se celebrarien al cap de dos mesos. Akershus era un dels comtats escollits, i la Bano figurava a la llista de candidats per Nesodden!

—Com ens podem fer sentir? —va preguntar.

—Sigueu vosaltres mateixes! —va dir la Gro—. Si no, ningú no us sentirà a cap de vosaltres, i encara menys confiaran en vosaltres. Això és el més important de tot. Si no sou vosaltres mateixes, no podreu mantenir la ficció a llarg termini.

La Bano l'escoltava atentament. Anava xopa, i als peus només hi duia unes xancles roses.

Quan la Gro havia desembarcat de l'MS *Thorbjørn* amb uns pantalons blancs impol·luts i unes sabatilles d'esport blanques noves, amb el temps més horrible que havia trobat mai a Utøya, algú del grup de recepció que era al moll havia decidit que aquell calçat no sobreviuria a aquell dia. El noi havia preguntat a la metgessa jubilada quin número de peu feia.

Llavors va fer córrer l'avís.

—Busqueu unes botes de goma del 38!

—Ja li deixo les meves —va respondre una veu enrogallada des de dins d'una tenda. Era la Bano, que a l'instant es va treure les seves botes verdes i es va posar les xancletes d'un rosa viu.

Havia trucat a casa: «Mama! La Gro porta les meves botes de goma!».

Amb aquelles botes, la Gro va anar eixuta. Mentrestant, el jovent d'Utøya s'anava mullant cada vegada més. El campament de sota de l'edifici de la cafeteria es va convertir en un bany de fang, i poques de les tendes van poder resistir la pluja, que es va infiltrar pels sostres de lona i degotava sobre les motxilles, els sacs de dormir i les mudes de roba. Al camp de futbol i a la vora de la xarxa de voleibol la gespa ja no era verda, sinó d'un to marró brut, i estava ben aixafada entre la terra i el fang. Van haver d'ajornar el torneig de futbol, ja que el camp no estava en condicions perquè s'hi pogués jugar. La gent havia vingut a escoltar la Gro amb l'última muda de roba seca. Al final, tota la gent de la sala estaven tan suats i enganxosos que van haver d'obrir les finestres i deixar que hi entrés la pluja.

La Bano va trucar a la mare altra vegada després de la reunió amb l'exprimera ministra.

—He parlat amb la Gro, mama. He parlat amb una llegenda viva!

—Però si gairebé no tens veu, Bano!

—Tant se val! Ens ho passem molt bé, aquí —va exclamar ella.

—Procura que el refredat no vagi a més. Abriga't —li va suplicar la mare—. I demana a la Gro que et signi un autògraf a les botes!

Un reporter de televisió que havia anat a Utøya amb la Gro va preguntar a les noies de l'AUF què significava la Gro per a elles.

—És la millor —va respondre la Bano, dreta sota la pluja i calçada amb les xancletes.

—Millor i tot que Jens Stoltenberg?

La Bano hi va rumiar.

—A veure, si això fos un festival de rock i ells fossin grups de música, el nom de la Gro seria al capdamunt de la llista, i en Jens aniria en segon lloc —va dir amb una rialla esquerdada.

> Crec que aquesta serà l'última entrada que escric. Som divendres 22 de juliol, 12.51 h.
> Salutacions cordials,
> Andrew Berwick, Comandant Cavaller i Justicier

Tornava a ser al traster després de tornar a casa amb taxi, i estava a punt d'enviar la pel·lícula i el manifest. Però l'ordinador se li penjava cada dos per tres. Llavors va deixar de funcionar del tot, quan encara no havia aconseguit enviar res. Al final, l'arxiu es va començar a moure, l'indicador avançava a poc a poc. Semblava que allò s'havia enviat a algunes persones, per fi, però llavors es va tornar a encallar, i va haver de reiniciar l'ordinador.

Un calfred de pànic li va recórrer tot el cos. Tants anys planificant-ho, i ara això no funcionava!

Es va quedar mirant la pantalla.

Per fi l'ordinador va tornar a funcionar i va començar a enviar-ho.

«Patriota occidental», deia el títol. A continuació, en Breivik presentava el text com un conjunt de «solucions i estratègies ideològiques, pràctiques, tàctiques, d'organització i retòriques avançades».

«No vull cap compensació per la feina feta, ja que és un obsequi per a vosaltres, d'un compatriota. De fet, tan sols us demano un favor: us demano que feu córrer aquest llibre entre totes les persones que coneixeu. Sisplau, no penseu que els altres ja se n'ocuparan. Disculpeu per la franquesa, però la cosa no funciona així. Si nosaltres, la Resistència d'Europa Occidental, fallem, o ens mostrem apàtics, l'Europa Occidental caurà, i juntament amb ella perdreu les llibertats…».

Va mirar l'hora.

El correu que duia per assumpte «La islamització de l'Europa Occidental i l'estatus dels Moviments de Resistència Europea» devia haver arribat a algunes de les adreces, almenys? Tot el personal aviat sortiria del districte governamental.

Havia planificat de destruir el disc dur després d'enviar el manifest, però ara hauria de deixar l'ordinador engegat quan se n'anés.

Es va preparar per sortir de l'habitació. L'ordinador, les dues caixes fortes, Coderock a les parets, l'armari blau clar i el llit individual. A tres quarts de tres en va sortir, va girar a l'esquerra, va obrir la porta de casa i la va tancar amb un cop fort quan va ser a fora.

Al traster continuava el brunzit de l'ordinador i el mòdem. Una vegada el manifest s'hagués enviat a un miler d'adreces de correu electrònic, tot s'aturaria en sec. El filtre del correu brossa de Telenor havia detectat que s'havia arribat al límit màxim de missatges que es podien enviar al dia.

A la pantalla hi havia una pàgina oberta al navegador d'internet. S'hi veia el programa del dia de l'AUF a Utøya.

Va baixar fins a la cruïlla, va passar per davant dels vells edificis industrials de la central elèctrica i de l'estàtua de bronze d'una nena nua amb els braços aixecats enlaire. Va recórrer a pas viu el trajecte que solia fer fins al centre de jardineria. Pel camí no va trobar cap conegut.

Va obrir la porta de la furgoneta i va pujar al darrere. A dins hi havia les bosses de plàstic fort provinents de la Xina amb què havia embolicat els explosius. Es va canviar al costat de la bomba. Es va treure el Ralph Lauren, el Lacoste i les Puma. Es va fer passar la samarreta negra ajustada pel cap, es va penjar les insígnies de policia de plàstic a les mànigues, i per fi es va posar i tancar bé l'armilla a prova de bales. Es va enfundar en els

pantalons negres amb les ratlles reflectants i es va cordar la funda de la pistola a la cuixa. Per acabar, es va posar les grosses botes negres amb esperons als talons.

Abans d'obrir la porta de la furgoneta per sortir-ne, va donar una ullada atenta al voltant. En aquest moment era vulnerable. Si algú el veia sortir de la furgoneta negra amb un uniforme de policia complet podien sospitar d'ell. Però no va veure ningú. Skøyen semblava desert, aquell divendres fred i gris de juliol; la majoria de la gent eren fora, a les cases de camp o les cases de vacances. Va tancar la porta del darrere, va fer la volta al vehicle i es va asseure al seient del conductor.

Just al mateix temps, la Gro ocupava un seient a la cabina de l'MS *Thorbjørn* per anar-se'n de l'illa. Al seu costat viatjava la seva neta Julie, filla del seu fill difunt Jørgen. La Julie era un membre actiu de l'AUF, i es volia quedar a Utøya després de la conferència de la Gro, però com que cada vegada plovia més, havia decidit tornar a casa amb l'àvia. Anava amb elles la parlamentària Hadia Tajik, una jove d'origen pakistanès que temps enrere havia fet un curs de retòrica a la Bano. Hi havia anat per sentir la xerrada de la Gro, i se'n va anar amb ella enmig d'aquell terrible aiguat.

La Gro se'n va anar. Va desembarcar del ferri al moll de terra ferma, on tenia el cotxe esperant-la.

L'Anders Behring Breivik va enfilar la mateixa carretera que havia agafat feia unes hores. De camí a l'E18 hi havia un embús. Un tractor havia sortit de la calçada a la sortida del Museu del Vaixell Viking, i una part de la via estava tallada. Dos policies uniformats se n'ocupaven.

Ell va mirar recte endavant. Imagina't si li clissaven l'uniforme de policia, anant al volant de la furgoneta grisa! L'aturarien i li veurien la insígnia falsa. I abans de començar, ja s'hauria acabat tot.

Però no el van veure.

Va poder passar el tall de la carretera.

El pla tirava endavant.

Al centre de la ciutat va girar cap a Grubbegata, que era un carrer d'una sola direcció, amb edificis del Govern a banda i banda. Feia anys des que

les autoritats havien pres la decisió de tancar-lo. Però aquella mesura havia fet tants tombs burocràtics que encara no havia entrat en vigor. A un quart de quatre va parar davant del Ministeri de Pesca i Assumptes Costaners. Va sortir de la furgoneta i va posar el llum blau a sobre del sostre. Es va tornar a ficar a dins; estava espantat.

Ho podia deixar estar i punt. Podia tirar endavant.

Va engegar la furgoneta. I va continuar a poc a poc cap a la Torre.

Segons els seus càlculs, la metxa trigaria sis minuts a fer detonar la bomba. Temps de sobres per fugir, però també perquè algú la tallés i evités la detonació. L'havia d'encendre directament, a uns centenars de metres de l'edifici? No sabia què fer. I ja era al lloc.

Cap barrera no impedia que la furgoneta arribés fins al peu de l'edifici de disset plantes que acollia el Ministeri de Justícia i l'oficina del primer ministre. Hi havia un rètol de «Prohibit el pas» penjat en una cadena entre dues pilones, però quedava espai de sobres per passar per un costat.

Quan va girar amunt, cap a la zona de recepció, es va fixar que un parell de cotxes ocupaven el lloc ideal per aparcar. Per maximitzar l'ona expansiva en una direcció, havia embalat la bomba de 950 quilos de manera que en un costat hi hagués uns centenars de quilos més que a l'altre. Aquells dos cotxes l'obligaven a aparcar en l'altre sentit. La força de l'explosió sortiria en direcció contrària a l'edifici, i no directament cap a ell.

L'objectiu era provocar l'esfondrament del bloc. Havia calculat que si aconseguia destruir la primera fila de pilars que sostenien l'estructura, tot l'edifici s'ensorraria. L'oficina del primer ministre, a dalt de tot, i tot el que hi havia a sota.

Va aparcar a davant mateix de la zona de recepció, a prop del bloc. La por el començava a tenallar. Li tremolaven les mans. Per intentar contenir la por i asserenar-se, es va concentrar en el pla, que havia repassat mentalment centenars de vegades. Mentalment, havia vist com la seqüència de fets es desenvolupava mil vegades. Ara havia de confiar en tota la preparació i cenyir-se al pla.

Va treure l'encenedor. Les mans encara li tremolaven. Sense moure's de davant del volant, es va girar i va estirar un braç cap enrere per encendre la metxa que sobresortia pel forat que tenia al compartiment de la càrrega.

La metxa es va encendre a l'acte, i en van començar a saltar espurnes. S'anava cremant, tot crepitant, i avançava cap a les bosses de fertilitzant.

Ara la cosa ja no tenia marxa enrere.

Estava preparat per morir a l'instant que va encendre la metxa. El gas de l'explosiu ALANFO s'escaparia pel forat i faria explotar la furgoneta. Es va quedar una mica confós veient que això no passava, però va engrapar les claus i va sortir a fora. Es va deixar el mòbil sobre el davantal del cotxe. Va tancar amb clau i va donar un cop d'ull al voltant. Quan planificava l'operació, s'havia imaginat que uns agents armats hi anirien corrents i els hauria de matar. Però no se li va atansar ningú. Es va descordar la funda de la pistola de la cuixa, es va treure la Mjølnir i va travessar el carrer amb la pistola a la mà dreta.

La segona planta del soterrani, dues plantes per sota de la Torre, és on estava situat el centre de control de seguretat. Des d'allà, un parell de guàrdies de seguretat vigilaven el districte governamental per mitjà de nombroses pantalles. Els guàrdies no es van fixar en la furgoneta que havia aparcat al costat de la sortida.

Uns quants minuts després que en Breivik encengués la metxa, un dels recepcionistes de la Torre els va informar que hi havia una furgoneta mal aparcada al davant de l'entrada. Un dels guàrdies va rebobinar l'enregistrament de la càmera d'aquell punt uns quants minuts, i va prémer Play. Va visionar les imatges d'una furgoneta que hi arribava a poc a poc, i va veure com un home uniformat, que va suposar que devia ser un guàrdia, sortia de la furgoneta i es perdia de vista a la pantalla.

Estaven acostumats a aquestes infraccions en l'aparcament. Els vehicles de repartiment sovint s'aturaven en llocs on no es podia, igual com molta gent, que deixava el cotxe mal aparcat per fer un encàrrec ràpid. Segons les normes, la zona d'aparcament de la recepció era d'ús exclusiu per a cotxes oficials que venien a buscar o que portaven el primer ministre i els seus ministres. Però aquesta regla no la feien complir.

Fora del camp de visió de la càmera, unes obres al carrer van obligar l'home uniformat a travessar a l'altra vorera. Allà hi havia un noi que duia

un ram de roses vermelles. El xicot va esguardar el policia amb curiositat, i la pistola li va cridar l'atenció.

En Breivik va sospesar de seguida si el xicot que tenia al davant podia ser un agent de seguretat a qui havia d'engegar un tret. Però va decidir que devia ser un civil, i el va deixar viure.

Es van encreuar, després tots dos es van girar per fer una llambregada enrere i tots dos es van veure. Van continuar caminant, i es van tornar a girar. Aleshores en Breivik ja havia abaixat el visor.

El jove del ram de roses va afluixar el pas, gairebé es va aturar. Li va estranyar veure que l'agent de policia es ficava dins d'una furgoneta de repartiment. També era força estrany que l'home enfilés per Møllergata, en direcció contrària al sentit del trànsit. De fet, era tan estrany que es va treure el mòbil i es va apuntar la marca de la furgoneta i el número de matrícula —Fiat Doblò VH 24605— abans de reprendre el camí.

Al centre de control de seguretat, al soterrani, l'agent de servei va utilitzar les càmeres per intentar localitzar el conductor. Semblava que se n'havia anat en direcció al Ministeri d'Educació. Però a les càmeres d'allà no se'l veia. El guàrdia va tornar a parar atenció en la furgoneta mal aparcada, i va atansar la imatge per veure'n el número de matrícula.

Aleshores en Breivik ja circulava per Møllergata, on va girar a la dreta per baixar en direcció al mar i ficar-se al túnel de l'Òpera, on l'autovia passava per sota del fiord. Va encendre el GPS i hi va posar les coordenades que havia programat quan va examinar el buc de l'MS *Thorbjørn*.

El guàrdia de seguretat del districte governamental va decidir trucar a l'Agència d'Autorització de Vehicles i Conductors per demanar el nom i el número de telèfon del propietari de la furgoneta. Era el procediment habitual, a fi de trucar al conductor i demanar-li que s'endugués el vehicle.

Un jove pujava per l'estreta via d'accés que enllaçava Møllergata amb la font de la plaça d'Einar Gerhardsen. Portava una camisa blanca i una funda de portàtil penjada en bandolera. El jove advocat aquell dia no era a la feina, però just llavors havia enllestit un informe sobre acords duaners entre la UE i els països en desenvolupament, i el volia ensenyar al seu equip.

—Envia'ns-el per correu electrònic i ja està —li va dir el seu company del departament jurídic, però en Jon Vegard Lervåg el volia lliurar en persona, així al mateix temps podria desitjar a tothom unes bones vacances d'estiu. Era acabat de casar, i aquell cap de setmana ell i la seva jove dona se n'anaven a casa, que era a l'altra banda de les muntanyes, una població costanera d'Ålesund, per donar la bona notícia als pares: esperaven el primer fill.

El jove va travessar Grubbegata. Estava en forma i era àgil, corria per la muntanya, i el seu terreny preferit eren les muntanyes abruptes de l'oest de Noruega. Tenia trenta-dos anys, la mateixa edat que l'home que just llavors se n'havia anat del districte governamental i ara era al túnel de l'autovia. Havien nascut el mateix mes del mateix any; tan sols es portaven quatre dies. Quatre dies i una infinitat.

En Jon Vegard Lervåg era membre d'un grup de voluntaris de pràctiques jurídiques i d'Amnistia Internacional. L'Anders Behring Breivik era membre de l'orde dels Templers i del Club de Tir d'Oslo. En Jon Vegard, un destre guitarrista especialitzat en guitarra clàssica, esperava amb il·lusió anar a un concert de Prince l'endemà a la nit i fer el viatge a casa seva diumenge. També estava il·lusionat per ser pare al febrer. Es portaven quatre dies, i els separava una eternitat.

Quan en Jon Vegard va ser a l'altura de la furgoneta, el vehicle va esclatar, llançant un mar de flames. A ell el va tombar a terra una ona expansiva tan forta que el va matar a l'acte, abans i tot que se li clavessin els trossos de vidre i de metall.

Eren les 15.25.22 h.

Dues dones joves, advocades del Ministeri, que es trobaven darrere de la furgoneta, també van ser llançades enlaire a causa de l'ona expansiva, van quedar engolides en el mar de flames i van caure a terra. També van morir a l'instant. Dos recepcionistes de la Torre van ser tombats de la cadira, van passar per sobre del taulell i van anar a parar a la plaça. En trencar-se, els vidres van ser llançats cap a l'interior de l'edifici, les portes van quedar rebentades i els ampits de les finestres es van convertir en llances de fusta estellades i puntes de ganivet metàl·liques roents. Tot va sortir disparat, impulsat violentament cap endins de l'edifici o cap enfora,

on va volar per sobre de la plaça fins al carrer i la font. Allà fora hi havia vuit persones esteses a terra, mortes o moribundes. Al seu voltant, moltes altres persones eren a terra ferides, algunes inconscients a causa de l'ona expansiva o d'unes ferides fondes.

De més amunt queien fulls de paper. A poc a poc, gairebé flotant amb el vent, voleiaven per damunt d'aquella escena de destrucció.

Alguns bocins del cos d'en Jon Vegard van sortir llançats enlaire i van quedar escampats per a la façana de la Torre. Només una mà va caure sencera a terra. Un dels dits conservava intacte l'anell de casat.

—Què ha estat, això? —va preguntar el primer ministre quan va sentir l'explosió.

Jens Stoltenberg estava assegut al seu escriptori, parlant per telèfon. Aquell matí havia decidit que treballaria des de la seva residència de Parkveien, darrere del Palau Reial. Era l'època de vacances, sempre tranquil·la, així que no li havia calgut anar al despatx de la Torre. Preparava el discurs que faria l'endemà a Utøya. Tractava de l'economia i de la lluita per la plena ocupació. Els seus temes preferits.

Quan es va sentir l'explosió, parlava per telèfon amb el president del Parlament, Dag Terje Andersen, que era en un bosc, al sud del país. Trona, va pensar el primer ministre; havien anunciat tempestes.

Van continuar parlant.

Una secretària de l'oficina del primer ministre era a recepció quan la bomba va esclatar. L'ona expansiva la va matar a l'acte. Al davant de la porta de Stoltenberg de la Torre, un dels guàrdies de seguretat estava estès a terra inconscient en el moment que l'assessor de comunicació del primer ministre va sortir corrent del seu despatx de la planta cinquena quan les finestres van esclatar i els vidres van saltar cap endins. La sang li degotava sobre les sabates. Es va posar una mà al cap, i els dits li van quedar vermells. Tenia un bon trau a la part de darrere del cap, i entre els cabells de color coure li rajava sang. Va tornar a entrar corrents al despatx destrossat a

buscar alguna cosa per aturar l'hemorràgia. Va trobar una samarreta dins d'una bossa i se la va prémer sobre la ferida.

Va arrencar a córrer escales avall, alhora que trucava al primer ministre per la línia directa.

—Hola, soc l'Arvid. Estàs bé?

—Sí —va respondre l'Stoltenberg. Encara tenia l'Andersen a l'altra línia.

—No estàs ferit?

—No…

Mentre l'Arvid Samland fugia escala avall, la qual estava molt malmesa i mig a les fosques, va explicar al primer ministre el que veia. Ell i altres empleats intentaven sortir de l'edifici. Hi havia fum i una polseguera espessa a tot arreu, la runa i altres materials tapaven a trossos els esglaons, i una escampada d'estelles de fusta i de vidres cobria l'escala, on les línies sorrejades de Picasso es mantenien intactes.

A sota de l'edifici, mentre el guàrdia de seguretat tenia el telèfon a la mà i estava a punt de trucar a l'Agència d'Autorització de Vehicles i Conductors, es va produir l'explosió. El sostre va tremolar, i totes les pantalles es van apagar. Els llums i les alarmes es van posar a fer pampallugues, i a les canonades hi havia fuites. Llavors va trucar a la comissaria central de policia d'Oslo: va ser la primera persona que els va avisar de l'explosió.

Mentrestant, centenars de persones fugien de la Torre. De l'edifici sortien glopades de fum, i diverses plantes s'havien incendiat; l'estructura es podia ensorrar d'un moment a l'altre, o hi podia haver una altra explosió. D'altres simplement s'estaven quiets, esmaperduts. O es treien el mòbil i trucaven a casa.

El guàrdia de seguretat que havia avisat la policia es va quedar davant de les pantalles. Va recuperar les imatges de la furgoneta que havia aparcat feia sis minuts. Tan bon punt va visionar l'enregistrament altra vegada, va tornar a trucar a la policia.

—És un vehicle el que ha explotat —va dir, i els va parlar d'un home que duia un uniforme fosc, que havia sortit de la furgoneta pocs minuts abans que explotés.

Tres guàrdies van entrar al despatx del primer ministre de Parkveien, li van posar una armilla a prova de bales i li van ordenar que els seguís fins a una habitació segura. El fet que l'atac del centre hagués anat dirigit contra l'edifici del Govern significava que la residència del primer ministre podia ser un altre objectiu.

Tanmateix, no es van enviar guàrdies armats a protegir l'edifici.

En Breivik tenia la ràdio encesa mentre conduïa. No havia sentit cap explosió.

Alguna cosa havia fallat; la metxa no havia detonat els explosius. Havia fallat!

Ja feia estona que la Crafter hauria d'haver esclatat, va pensar quan el trànsit es va aturar al túnel de l'Òpera.

A pocs centenars de metres de Hammersborg, però, les caixes Pelican havien picat entre elles a la part de darrere de la furgoneta. Potser l'explosió s'havia produït llavors, i no l'havia sentit pel soroll? O… Se li va acudir que potser era l'ona expansiva de l'explosió, el que havia fet tombar les caixes.

Va continuar el trajecte. Va apujar el volum de la ràdio. Al cap d'uns minuts, l'emissió va ser interrompuda amb la notícia que s'havia produït una explosió al barri governamental.

Sí! Havia explotat.

El primer cotxe de policia va arribar al lloc de l'explosió tres minuts després d'haver-se produït. També hi van enviar deu ambulàncies. Diversos vianants s'hi van aturar per prestar socors. A l'Hospital Universitari d'Oslo es va declarar l'alerta per un incident greu, i al departament d'accidents i urgències es van preparar per a un gran nombre d'ingressos imminents. Un dels bombers enviats al barri governamental era en Magnus, un amic de la infantesa de l'Anders, el que li havia trucat a la granja per anar-hi a veure'l,

que s'havia preocupat i es preguntava quan sortiria del túnel i tornaria a ser ell mateix, el seu amic.

Nou minuts després de l'explosió, a la línia directa de la policia va arribar una trucada.

—Eh… hola, em dic Andreas Olsen. Truco perquè he vist una cosa molt sospitosa, quan he passat pel districte governamental.

L'operadora li va dir que no podia atendre aquell avís, en aquell instant, i que valia més que tornés a trucar al cap d'una estona. L'Olsen la va tallar, i li va dir que havia vist un home amb uniforme de policia que voltava amb una pistola a la mà.

—Disculpi'm, però ha d'entendre que ara no puc estar per això. Com es diu?

—Li dono una pista concreta sobre un cotxe —va insistir l'Olsen. Ell era el vianant del ram de roses que havia vist en Breivik venint del districte governamental. Va fer un breu resum del que havia vist: un home amb casc protector i pistola, a qui «se li veia alguna cosa estranya». L'home se n'havia anat d'allà sol i s'havia ficat dins d'una furgoneta grisa amb el número de matrícula VH 24605.

L'operadora ara acabava de llegir l'informe del guàrdia de seguretat del soterrani de la Torre, i va relacionar una informació amb l'altra. Es va adonar que això era un avís important, i en va prendre nota en un pòstit groc.

Es va endur la nota al centre de coordinació, i la va deixar sobre la taula de la cap del centre. Tot i que la cap d'operacions estava ocupada parlant per telèfon, l'operadora es va pensar que l'havia vista. Va tenir la sensació que la supervisora estava al cas que aquella nota era important.

Se'n va anar.

La nota es va quedar allà.

Mentre la Fiat Doblò VH 24605 estava aturada a la cua del túnel de l'Òpera, la nota es va quedar allà.

Desapercebuda sobre la taula, en una sala sumida en el caos, no va destorbar a ningú.

La policia del districte d'Oslo no tenia uns procediments d'alerta compartits, de manera que la cap d'operacions —que hauria d'estar dirigint

les accions— va treure la guia telefònica. Després de consultar el full de torns de vacances on s'indicava quines persones estaven al càrrec de cada tasca durant les vacances d'estiu, va començar a trucar als membres del personal d'un en un. En comptes d'assumir la direcció al centre d'operacions conjuntes i coordinar l'acció amb els encarregats del succés que eren al lloc dels fets, va donar prioritat a trucar a policies individuals que estaven de servei. Durant la fase crítica, pràcticament no hi va haver contacte entre la cap d'operacions i els agents que eren al lloc dels fets, a càrrec de les operacions de rescat i de seguretat al districte governamental.

L'Anders Behring Breivik encara feia cua per entrar al túnel de l'Òpera. Tenia por que tot Oslo ja estigués tancat a causa de l'atemptat amb bomba, i que no pogués passar a la fase següent del pla.

Si ell hagués estat el cap de policia, hauria ordenat tallar totes les artèries principals de la ciutat, va pensar. Potser les forces de seguretat ja havien segellat la capital hermèticament.

Però no muntaven dispositius a les carreteres, ni les tallaven. Ni s'ho plantejaven, això. No s'intentava fer res per evitar la fugida d'un possible autor dels fets. Tots els efectius disponibles es van desplegar al barri governamental per a les tasques de rescat, incloent-hi la unitat d'elit d'intervencions urgents, l'anomenada Delta.

Enmig del caos, ningú no havia recollit la nota groga, encara. A cap dels policies del carrer no li van demanar que busqués una furgoneta de repartiment Fiat Doblò amb la matrícula VH 24605, ni un guàrdia amb un uniforme fosc que anava amb un vehicle civil.

En Breivik encara era molt a prop. Va trigar molt a arribar a la part est del centre de la ciutat, i al túnel que passava per sota de l'Oslofjord, abans de tornar a sortir al nivell del mar, al costat oest del centre. En sortir del túnel de l'Òpera va passar per davant de l'ambaixada dels Estats Units, que ara bullia de personal de seguretat. La policia havia ocupat posicions davant de l'edifici. Ell va passar per davant mateix. Li va fer gràcia que els experts en terrorisme diguessin per la ràdio que els indicis apuntaven a Al-Qaeda.

La mobilització de les forces de seguretat a l'ambaixada li va fer pujar una mica el nivell d'estrès, patia per si algú s'alarmava en veure un home amb casc i uniforme dins d'una furgoneta de repartiment. S'havia de calmar. El més important era no perdre els papers. Va passar per la cantonada dels Jardins Reials, va travessar Parkveien, on el primer ministre es trobava en una estança segura, i va enfilar per l'avinguda Bygdøy, amb totes les botigues de luxe. Hi havia poms de castanyes bordes verdes a les branques d'uns arbres enormes. Ara era al seu barri, allò era el seu biòtop. Va passar per davant de blocs de pisos de luxe, va trencar cap a Fritzners Gate, on havia viscut els primers anys de la seva vida. Uns quants carrers enllà, a l'altre costat de l'avinguda, hi havia el pis que havia llogat als vint-i-tants anys. Coneixia els carrers, els bars i les botigues de la zona. Tenia al cap les vies de fugida i les dreceres. Ara tenia clar que sortiria de la ciutat; la policia no podia tallar de cap manera totes les carreteres que es dirigien des d'allà cap a l'oest.

Va sortir d'Oslo a tot gas.

A mesura que passava l'estona, arribaven més informacions de ciutadans que havien observat un home amb uniforme sortint de la furgoneta uns minuts abans que esclatés. Els guàrdies de seguretat de diversos edificis ministerials havien visionat cintes dels sistemes de videovigilància que mostraven la seqüència dels fets des de diferents angles. Proporcionaven una descripció idèntica a la que havia donat l'Andreas Olsen.

Però des del centre de coordinació no es va emetre cap alerta a la comissaria central de la policia d'Oslo, ni al cos en si, ni al públic a través dels mitjans.

A les 15.55 h, mitja hora després que explotés la bomba, una operadora va veure per casualitat la nota groga que hi havia a la taula de la seva superior. Havien passat vint minuts des que l'Andreas Olsen havia donat la informació. Ara li van tornar a trucar i li van demanar que els ho repetís tot.

—I això ha estat abans de l'explosió? —va inquirir l'operadora quan l'Olsen ja li havia tornat a explicar tot el que havia vist.

—Cinc…

—Què ha dit… que ha estat?

—Ha estat cinc minuts abans de l'explosió.

—Està segur que portava uniforme de policia?

—Duia una insígnia de policia a la màniga. No li sabria dir si l'uniforme de policia era autèntic. Però he pensat que era de la policia, perquè he vist un casc, un d'aquells amb visera de vidre al davant, i duia una pistola desenfundada. Així que he pensat que potser hi havia alguna operació en curs, perquè m'ha semblat que tot plegat era… en fi, alguna cosa m'ha fet reaccionar.

—Però això ha estat cinc minuts abans de l'explosió?

L'Olsen l'hi va confirmar novament, i n'hi va donar una descripció: aspecte europeu, uns trenta anys i escaig, metre vuitanta, si fa no fa. L'operadora ara estava convençuda que això era una pista important.

—Bona observació. Quin era el número de matrícula del cotxe?

Quan van penjar eren les 16.02 h.

Després de la trucada, l'operadora va marcar l'informe com a «Important» al registre d'operacions, i es va assegurar que tothom hi tingués accés. També en va informar l'agent en cap al lloc dels fets, que li va demanar que enviés l'informe a una patrulla de la unitat d'intervencions urgents. Era impossible comunicar-s'hi per ràdio, així que va buscar el seu número de mòbil i els va trucar.

A les 16.03 h en Breivik passava per davant de la comissaria de policia de Sandvika, a l'E18. Si els agents haguessin estat mirant per les finestres, haurien vist la furgoneta de color gris platejat passant per la carretera principal. A Sandvika hi havia homes preparats i esperant, però no sabien què fer-los fer, encara esperaven una petició de suport des d'Oslo.

A les 16.05 h l'operadora d'Oslo va fer una trucada per mòbil a la unitat d'intervencions urgents per informar-los que l'home de l'uniforme fosc conduïa una Fiat Doblò. També els va donar el número de matrícula. La patrulla va dir que la descripció era massa imprecisa perquè poguessin dur a terme cap acció.

A les 16.09 h la cap d'operacions d'Asker i Bærum, el districte per on en Breivik circulava ara, per fi es va posar en contacte amb el districte de policia d'Oslo per oferir-los suport. La van informar sobre la furgoneta i sobre el possible autor dels fets. En aquell moment, la comissaria d'Asker i Bærum tenia tres cotxes patrulla a la seva disposició; la cap d'operacions va trucar al més proper i li va donar la descripció. Aquesta patrulla anava de camí a la presó d'Ila, a buscar un presoner que havien de traslladar a Oslo. La cap d'operacions els va demanar que ajornessin el transport del presoner, a causa de la bomba que havia esclatat a la capital. També va alertar les altres dues patrulles i va informar per ràdio del tipus de vehicle, el número de matrícula i la descripció. Tot seguit es va posar en contacte de nou amb la patrulla de la presó d'Ila, que llavors ja devia estar lliure, i li va ordenar que sortís a vigilar a l'E18.

Però els dos policies del cotxe patrulla havien decidit fer cas omís de les ordres. Havien anat a buscar el presoner a la presó igualment, i ara anaven cap a Oslo. Es volien «treure la feina de sobre», segons van dir. Al diari d'operacions, el trasllat del presoner estava qualificat com de Prioritat 5, el nivell més baix. Havien posat una bomba a la seu del Govern del país i, tot i això, la patrulla va decidir actuar segons el seu caprici. La segona patrulla d'Asker i Bærum estava ocupada portant a terme una tasca psiquiàtrica, i li havien donat ordres de deixar-la. Aquella ordre tampoc no va ser obeïda.

I això al mateix moment que en Breivik circulava pel seu districte, amb una Fiat Doblò d'un color clar, matrícula VH 24605, exactament igual que la que els havia descrit per ràdio la cap d'operacions. A l'E18 hi hauria pogut haver dues patrulles de policia, que l'haurien pogut seguir. Ningú no ho va fer. En Breivik va prosseguir el trajecte cap a l'oest.

Tenint en compte la manera com actuava la policia d'Oslo, ningú hauria dit que Noruega acabava de ser l'objectiu d'un acte terrorista, i que el risc d'atacs ulteriors era molt alt. Quan altres districtes els oferien suport, les ofertes eren declinades en gran part, malgrat que molts possibles objectius de la capital no disposaven de vigilància policial. El Parlament va sol·licitar reforços, ja que davant de l'edifici principal no hi havia guàrdies armats. Haureu de passar amb els vostres propis vigilants, els va informar la cap del centre d'operacions d'Oslo. Tanqueu alguns dels vostres edificis, van

recomanar al cap de seguretat del Parlament. Des de les oficines del Partit Laborista de Youngstorget van demanar agents de policia; la Cambra del Poble també en va reclamar. Ambdues peticions van ser denegades. Tan sols els van aconsellar que evacuessin els edificis.

La policia de Noruega disposa d'un sol helicòpter. I al juliol, el servei d'helicòpter estava tancat per vacances. Com a conseqüència de les noves mesures d'austeritat, no hi havia tripulació d'emergència en ple estiu. Tanmateix, el primer pilot es va incorporar al servei tan bon punt es va assabentar de la notícia de la bomba. Li van dir que no el necessitaven.

Tot i això, la unitat d'intervencions urgents va sol·licitar l'ús de l'helicòpter dues vegades durant l'hora següent. La brigada va ser informada que l'helicòpter no estava disponible, malgrat que l'aparell era a la pista, plenament operatiu i a punt per enlairar-se. La policia tampoc no va fer cap pas per mobilitzar els helicòpters militars ni per recórrer a empreses d'helicòpters civils.

Quan va esclatar la bomba a Oslo, no es va enviar cap alerta a escala nacional de manera immediata. Aquestes alertes s'emeten per comunicar informació considerada important a tots els districtes de policia del país. Quan circula una d'aquestes alertes, totes les comissaries de policia segueixen un procediment estàndard. A Asker i Bærum això hauria suposat muntar un control policial a l'E16 a l'altura de Sollihøgda, en direcció a on l'Anders Behring Breivik es dirigia en aquell moment.

Quan el cap de torn de Kripos, el Servei Nacional d'Investigació Criminal, es va posar en contacte amb la cap d'operacions de la policia d'Oslo per preguntar-li si podia ajudar d'alguna manera, la conversa va anar així:

Oslo: Bé, eh… podrien, és a dir, seria interessant d'emetre un avís, potser, emetre un avís a escala nacional.

Kripos: Sí. Què vol que digui?

Oslo: No, a veure, bé, això val la pena, perquè han vist una furgoneta, eh… Una furgoneta de repartir petita, grisa. Matrícula VH 24605. Així que si el poden emetre, és a dir, l'avís

nacional dient que hi ha hagut un atac aquí, i que els districtes de policia ho tinguin present.

Kripos: La furgoneta?

Oslo: Sí, i qualsevol altra activitat, perquè podria ser interessant en carreteres que passen per la frontera. Mmm, potser caldria avisar el servei de duanes, que es troben a la majoria de fronteres, almenys.

La conversa va acabar sense que la cap d'operacions precisés que la furgoneta podia ser el vehicle d'un possible autor de l'atemptat, que l'individu que la conduïa havia estat observat al lloc dels fets, que portava uniforme de policia i que anava armat.

La informació proporcionada pels testimonis no va ser llegida en cap comunicat general per ràdio, ni va ser transmesa als mitjans perquè les alertes es poguessin difondre per ràdio i televisió. L'Organisme de les Carreteres Públiques d'Oslo, que disposa d'una extensa xarxa de càmeres, no va ser alertat, tampoc. Malgrat que una bomba havia causat estralls al districte governamental —la seu del poder més important de Noruega—, no es va activar el pla d'acció antiterrorista.

Ningú no va pitjar el botó gros.

Els recursos disponibles no es van aprofitar.

Mentrestant, en Breivik anava tranquil·lament amb cotxe cap a Sollihøgda. Respectava la limitació de velocitat. No volia avançar a ningú, ni que l'avancessin. Havia de procurar que ningú no mirés a dins de la furgoneta i pogués veure alguna cosa estranya en ell o en el cotxe.

A les 16.16 h va deixar enrere Sollihøgda. A la seva esquerra s'estenia el Tyrifjord.

Aviat ja veuria Utøya.

Calia posar els millors de defenses.

I els últims estius a Utøya, en Simon havia estat el cavall de batalla de l'equip de futbol de Troms. Entre els activistes, era el jugador que estava

més en forma i que tenia més experiència de l'equip; era bo en contraatac, a aconseguir la pilota, xutar-la i enviar-la a l'altra punta del camp. També era el que s'enfadava més amb els que no corrien prou. «Mou-te!» o «Corre més!», cridava. No aprovava el qui no ho donava tot al camp; llavors no era divertit. Si sortien era per guanyar.

En Brage i en Geir Kåre jugaven a mig camp, mentre que en Viljar era un davanter fabulós. Era molt ràpid corrent, i marcava la major part dels gols. Una vegada, a la nit, després d'un partit llarg, ell i en Simon havien discutit sobre qui era més ràpid, realment, i van decidir fer una cursa ells dos al llarg del quilòmetre que fa el pont de Tromsø. Preparats, llestos, va! Van córrer, però es van donar per vençuts al cap d'uns centenars de metres. Al final, els que van guanyar van ser els efectes de la festa.

Eren feliços vivint sense saber quin dels dos era el més ràpid, i ara en Viljar tenia un *hat-trick* per celebrar: tres gols al mateix partit.

En Gunnar Linaker era el rei indiscutible a la porteria. El secretari del comtat de Troms era un paio fort i corpulent que pesava més de cent quilos, però que es llançava en totes direccions. Va quedar tan arrebossat de fang en acabar el partit que la Mari el va haver de ruixar amb una mànega. També s'havia fet una estirada forta a l'engonal, i va trucar a un amic estudiant de medicina de Tromsø. «T'hauràs d'estar estirat fins que et passi el mal», li va aconsellar l'amic. Ni de broma. Els de Troms havien guanyat tots els partits fins ara, i eren els primers de la classificació per a les semifinals. Jugaria amb mal o sense. Guanyarien el torneig, enguany!

A l'Anders Kristiansen no se'l veia enlloc durant els partits, ni tan sols com a espectador i animador. Als altres els hauria anat bé el seu entusiasme i la seva veuarra, però tenia altres tasques per fer, i estava enfeinat preparant el programa polític. El noi de divuit anys havia arribat a l'illa uns dies abans que els altres per assistir a un curset de preparació per a la campanya electoral que havia de començar després de les vacances. L'Anders figurava a la llista del Partit Laborista per a les eleccions a l'Ajuntament de Bardu, i esperava entrar al consistori, al setembre. A partir de finals d'estiu faria una ronda per totes les escoles del comtat de Troms per participar en els debats electorals, i era important que polís els arguments i l'estil. El que més li agradava de tot era participar en debats. Tenia enregistraments de diversos

debats parlamentaris que s'havien emès per televisió, entre ells els que tractaven sobre dues directives, la d'emmagatzematge de dades i la dels serveis postals, i havia estudiat atentament com els diversos representats exposaven els seus punts de vista, el que funcionava i el que no, com podies vèncer l'adversari, deixar-lo en ridícul, desarmar-lo o soscavar-li la credibilitat. Estava impacient perquè arribés la campanya electoral!

Després del partit de futbol es feien seminaris polítics. Podien escollir entre temes com «El meu estimat germà de blau fosc: l'experiència del govern conservador a Suècia», «Violència contra dones i infants», o una posada al dia pel que feia a les negociacions sobre el clima.

La Mari i en Simon es van decidir per un tema que els era del tot desconegut, «Sàhara Occidental: L'última colònia de l'Àfrica». Allà els van informar sobre la lluita dels sahrauís contra l'ocupació marroquina del seu territori mentre ells estaven exiliats a les zones desèrtiques més inhòspites, aïllats per un mur de dos mil quilòmetres de llargada, un indret on més d'un milió de mines antipersones mutilaven persones i animals cada any. La llibertat d'expressió hi estava limitada, i es produïen desaparicions i empresonaments arbitraris.

—Ens hem de posar a treballar en això —va xiuxiuejar la Mari a en Simon.

Quan faltava poc perquè el seminari s'acabés, a la sala es va començar a estendre una sensació de neguit. La gent xiuxiuejaven entre ells una mica fort mentre els activistes pels drets humans del Sàhara Occidental encara parlaven. Un noi es va posar dret i va interrompre el sahrauí per dir que a Oslo s'havia produït una gran explosió. Es va remetre al mòbil i al que havia llegit a internet. Molta gent es va espantar; un gran nombre dels participants en el campament que eren de la zona d'Oslo tenien el pare o la mare que treballaven al barri governamental o a prop.

El seminari va concloure de sobte quan un noi hi va entrar per convocar tothom a una reunió. L'havien de celebrar a la sala principal, on es trobaven aleshores, així que la Mari i en Simon es van quedar allà mateix. A la reunió, el líder de l'AUF Eskil Pedersen els va donar la informació d'última hora sobre l'explosió. Però no els va dir res que ells no poguessin llegir per si mateixos als mòbils.

La Monica Bøsei, una dona menuda de quaranta i tants anys, va pujar a l'escenari.

—Els que vulgueu trucar als pares, els podeu trucar. I qualsevol que en vulgui parlar pot venir a veure'ns, que estarem per vosaltres —va dir.

La Monica s'havia ocupat de l'illa diàriament des de feia vint anys, promovia les idees del moviment laborista, amb algunes propostes de collita pròpia. N'havia gestionat les finances, havia posat rateres i s'havia preocupat de mantenir en condicions els edificis. Quan feia uns quants anys que hi treballava, havien convocat una plaça d'encarregat de manteniment. En Jon Olsen, un membre de l'AUF de la seva edat, va aconseguir la feina. I la Monica. Es van enamorar, se'n van anar a viure junts i van tenir dues filles. Quan l'AUF va comprar l'MS *Thorbjørn* per fer-lo servir de ferri, en Jon se'n va fer capità.

Aquest havia de ser l'últim estiu de la Monica a l'illa. La Mare Utøya, tal com l'anomenaven, havia tret la plaça de directora del Museu Marítim, i volia cedir el testimoni a algú altre. Però de moment era allà, i tindria cura dels joves que se sentissin angoixats.

—Aquest vespre encendrem les barbacoes i podreu menjar tantes salsitxes com vulgueu —va proposar, i els va dir que Utøya era molt lluny d'Oslo, i que en aquell moment era el lloc més segur on podien estar.

Per respecte a les víctimes del barri governamental es va anul·lar la disco del divendres, i van ajornar el torneig de futbol a causa de la pluja. No hi havia camp on jugar. La Monica va recomanar als caps de les delegacions de comtat que reunissin els seus grups per comentar entre tots el que havia passat.

En Simon i la Mari van sortir junts i es van dirigir cap a les tendes.

—Aquí no hi estem segurs —va apuntar en Simon.

—Què? —va exclamar ella.

—A veure, si això és un atac al Partit Laborista…

—Va, calla, eh! —el va tallar la Mari.

—Tan sols dic que no és una coincidència que hagin atacat el barri governamental. Significa que això és un atac al Partit Laborista, i nosaltres en formem part…

Van trobar en Viljar, i en Simon no s'ho va guardar.

—Si és una qüestió política, Viljar, i contra el Govern, aquí no hi estem segurs, tampoc.

En Viljar acabava d'enraonar amb la seva mare, i dubtava de què havia de dir al germà petit, en Torje. Durant la conferència de la Gro, l'adolescent de catorze anys havia sucumbit a la son després de passar la nit despert i del torneig de futbol. Ara ell i en Johannes dormien a la tenda. En Viljar i la mare havien convingut que valia més que no el despertés fins després de la reunió, i que li donés una versió no tan crua dels fets. Ara ja devia ser hora de despertar-lo.

Més amunt, al campament de Troms, la Mari delegava feines. Va posar una part dels activistes a sucar pa amb mantega i a preparar sucs de fruita. Ella anava servint la beguda dolça en gots de plàstic. Quan t'han donat una mala notícia, el nivell de sucre a la sang cau en picat, va raonar. Així que era important donar-los alguna cosa per menjar, en aquell moment.

Tot estava moll, era gris i estava enfangat. El campament s'havia convertit de cap a cap en una enorme bassa de fang. Però aviat van estar asseguts en rotllana, a sobre de tamborets de càmping secs, caixes, soques d'arbre i coses per l'estil.

«Respira fondo, estigues tranquil·la», es va dir la Mari. Però allò la superava.

L'Anders Behring Breivik ara passava per Nordre Buskerud, el districte de policia al qual pertanyia Utøya. A la comissaria de Hønefoss ningú no havia rebut cap instrucció de buscar una furgoneta de repartiment de color gris clar amb un número de matrícula en concret.

L'Anders circulava per la carretera de revolts que venia de Sollihøgda, i contemplava el Tyrifjord. Hi havia una fletxa que assenyalava cap a un trencall estret que sortia a l'esquerra. Al rètol hi deia Utøya. De fet, a ell no li calia el senyal; el GPS del cotxe ja li havia indicat que s'havia de desviar allà. Just abans de dos quarts de cinc, la furgoneta sortia de la carretera principal.

No volia arribar a l'embarcador encara, de manera que va aparcar en una petita clariana, una mica més amunt. Així és com ho havia planificat; si

arribava amb temps a la cruïlla següent, s'aturaria en algun lloc on no el veiessin des de la carretera ni des de l'embarcador. El vaixell sortia a l'hora en punt. Havia comprovat els horaris a les pàgines web de l'AUF, i el proper vaixell no sortia fins a les cinc.

Va beure una mica d'aigua i un Red Bull, i va sortir del cotxe a fer un riu. El problema de l'ECA era que et feia venir pixera. Els esteroides no et donaven un punt, en si mateixos, però t'aclarien la sang, i així arribava més oxigen al cor. T'ajudaven a concentrar-te, i et potenciaven la percepció. Et millorava la capacitat visual i reaccionaves molt més de pressa.

Però ara s'havia d'esperar, cosa que no li convenia.

Mentre ell feia temps, Kripos redactava una alerta a escala nacional sobre un possible autor de l'atemptat. Quaranta minuts després de la vaga conversa telefònica amb el centre d'operacions conjuntes d'Oslo, en què s'havia dit que «Podia ser interessant emetre un avís, potser», es va donar l'alarma. Havia passat una hora i divuit minuts des de l'explosió, i una hora i nou minuts d'ençà que l'Andreas Olsen havia trucat per informar-los sobre un home uniformat que duia una pistola, i del número de matrícula del seu cotxe.

ALERTA NACIONAL — POSSIBILITAT D'EXPLOSIÓ DE BOMBA/ES AL CENTRE D'OSLO

ES PREGA QUE TOTES LES UNITATS BUSQUIN UNA FURGONETA GRISA PETITA, POSSIBLE NÚM. MATR. 24605. DE MOMENT, RELACIÓ DESCONEGUDA ENTRE EXPLOSIÓ I VEHICLE, PERÒ SI ES LOCALITZÉS, AVISIN LA CENTRAL DE KRIPOS O OSLO I ESPERIN NOVES ORDRES. ES DEMANA A LES UNITATS QUE ACTUÏN AMB RELATIVA CAUTELA SI S'ACOSTEN AL VEHICLE.

SALUTACIONS CORDIALS, CENTRAL DE KRIPOS

Eren les 16.43 h. En el redactat res no indicava que el conductor de la furgoneta, de la qual Kripos havia omès per descuit les lletres inicials de la matrícula, havia estat vist vestit d'uniforme de policia. I una cosa més greu: en realitat, l'alerta va arribar a molt poques comissaries de policia. En

moltes, l'aparell de comunicació necessari no estava connectat, o bé el senyal d'alarma estava mal configurat.

Sens dubte, això és el que va succeir al districte de policia de Nordre Buskerud, on ara es trobava en Breivik. L'ordinador des del qual rebien les alarmes es trobava una mica separat dels tres taulells que normalment es feien servir. Quan ningú no utilitzava aquell aparell, la pantalla s'apagava. A fi de comprovar si hi havia hagut alguna trucada d'alarma, calia anar a Arxius compartits > Alarmes i llavors seleccionar el districte de policia de la llista de tots els districtes del país. Sense això, ningú no veia si havia arribat alguna alerta a la comissaria.

A la comissaria de Hønefoss, a Nordre Buskerud, ningú no ho va fer.

De manera que, mentre l'alarma era emesa des d'Oslo però no la rebien a la comissaria que es trobava a pocs quilòmetres de distància, l'home de la pistola era dins de la furgoneta esperant. El fiord ara tenia un to gris fosc. La pluja fuetejava la superfície de l'aigua. No hi arribava cap vaixell.

L'embarcació hauria de fer cap aviat, si havia de sortir a les cinc.

En Simon estava amoïnat i volia trucar a casa, però tenia el mòbil descarregat. La Julie Bremnes li va deixar el seu. Era filla del músic i compositor Lars Bremnes, i no es podia atansar mai a l'Anders, en Simon i en Viljar sense que tots tres es posessin a cantar la lletra d'una cançó del seu pare: «Oh, si pogués escriure al cel, hi escriuria el teu nom!», desafinant tant com podien.

Però aquesta vegada no. Quan faltaven cinc minuts per a les cinc, en Simon va trucar al seu pare, a Salangen, on estava assegut mirant les notícies amb en Håvard.

—Papa, què hi ha de nou?

—Diuen que ha estat una bomba. Una víctima mortal confirmada, de moment —va respondre en Gunnar, i va descriure les imatges que veia a la pantalla del televisor—. Encara no ho saben, Simon, tot són especulacions.

—Per a nosaltres, és important que ens arribi com més informació concreta millor. Truca'm si t'assabentes de res més, d'acord?

—Sí, et trucaré —va dir en Gunnar—. Una abraçada!

Per la veu que havia fet, es notava que en Simon estava angoixat. En Gunnar es va acomodar de nou a la butaca. La Tone era al seu costat, feia mitja.

Al mateix temps, davant mateix de l'illa on era el seu fill, en Breivik va decidir baixar a l'embarcador per esbrinar què passava amb el vaixell. Va avançar a poc a poc per la pista de terra de fort pendent que donava a l'embarcador. Uns quants nois amb motxilles s'hi esperaven. El van mirar encuriosits quan va aparcar. Se li va acostar un noi ros amb armilla de seguretat i un transceptor. En Breivik va sortir del cotxe i el va saludar amb la mà. No volia que el xicot se li atansés més.

—Control rutinari a causa de l'atac amb bomba al districte governamental —va dir en Breivik al jove vigilant—. Hi ha policies vigilant en diversos indrets. —Va callar un moment—. Per assegurar-nos que no passi res més.

Al vigilant li va estranyar una mica, quan el va sentir. Era estrany que un policia uniformat arribés sense un acompanyant i amb un cotxe civil. Però va suposar que devia ser per falta de cotxes patrulla, en una situació com aquella.

—On és el vaixell? —va demanar en Breivik al guarda de l'AUF.

—L'han anul·lat a causa de l'explosió —va respondre el noi de dinou anys.

El policia li va demanar que fes venir el vaixell.

—Hi ha dos homes més que venen cap aquí, del servei de seguretat —va dir, però va recalcar que volia el vaixell com més aviat millor, per assegurar la zona. El noi va trucar a l'illa.

A l'embarcador hi havia un cotxe amb les finestres abaixades i la ràdio amb les notícies a tot volum. Uns quants adolescents estaven encorbats, intentant que no se'ls mullessin els mòbils amb la pluja. Feien trucades, enviaven missatges o consultaven internet. Tots tenien coneguts a Oslo, i la majoria eren dins d'un autobús de camí a l'illa, quan la bomba havia esclatat. Parlaven de qui hi podia haver al darrere de l'atac. Al-Qaeda semblava el candidat més probable.

Els joves s'havien registrat amb els guàrdies a l'embarcador, i els havien escorcollat les motxilles per si hi duien alcohol i drogues. Era el

procediment habitual als campaments d'estiu.

—He de comprovar que no porteu cap escopeta retallada ni cap revòlver a sobre —els havia dit el guàrdia voluntari d'Ajuda del Poble Noruec, a fi de relaxar l'ambient.

L'MS *Thorbjørn* va salpar del moll d'Utøya i va avançar feixugament cap a terra ferma. L'home uniformat s'esperava dret al costat de la furgoneta, a l'altra punta de l'embarcador. El guarda de l'AUF va veure que endreçava alguna cosa que duia dins d'una caixa.

La pluja afluixava quan el capità va virar cap al moll. L'embarcació era una llanxa de desembarcament militar construïda als anys quaranta i que els escamots navals suecs havien utilitzat durant tota una generació. L'AUF havia comprat aquella embarcació a bon preu feia quinze anys. El buc, fet d'acer de 10 mm, estava pintat de color vermell fins a la línia de flotació, i negre d'allà fins a la borda. Les finestres de la cabina del timó estaven entelades. A coberta, la bandera noruega penjava agafada al pal, molla i feixuga.

En arribar a terra, el capità va abaixar la part de davant de la nau, i la proa es va convertir en una passarel·la. La Monica Bøsei en va sortir a pas viu per rebre el policia a l'embarcador.

—Com és que no ens han informat d'això? —va preguntar, una mica esverada.

—Ara mateix a Oslo regna el caos —li va respondre el policia.

—D'acord —va dir. Es va girar cap a l'embarcació, mentre el policia se n'anava cap a la furgoneta. Li havia dit que havia d'agafar material.

En Breivik va tornar arrossegant una caixa negra que pesava molt. Portava un fusell. La Monica se li va tornar a atansar.

—No pot venir a l'illa amb aquest fusell. Espantarà a tothom —va exclamar—. O almenys l'ha de portar amagat.

Aquest cop va ser el policia, el que va dir «D'acord».

L'home se'n va tornar a la part de darrere del vehicle a buscar alguna cosa per tapar l'arma. Al seient del davant hi tenia l'escopeta Benelli dins d'una bossa d'escombraries negra. Va treure la potent arma de la bossa i la va deixar allà, a la vista. Va decidir que, ben mirat, no la necessitaria.

La pesant caixa de plàstic amb rodes deixava uns solcs fondos a la grava, de camí al vaixell. A la passarel·la, el policia la va tombar una mica cap a un costat i l'altre per pujar-la a bord. El fusell només estava mig tapat, i la Monica va anar a buscar una altra bossa de plàstic a la cabina del timó per tapar-lo més bé.

El motor va ratejar i el vaixell va salpar de l'embarcador. Havien comptat i registrat a tothom, i tenien anotats tots els equipatges; bé, tot excepte la caixa amb rodes. A ningú no se li havia acudit de comprovar què duia el representant de la llei i l'ordre.

Com que havia plogut, a bord tot estava moll, i no hi havia cap lloc on seure o repenjar-se. La pintura verda de coberta tenia una fina capa lluent d'aigua que relliscava molt. Les gotes de pluja s'acumulaven a la barana de l'embarcació. El cel s'havia aclarit una mica i el xàfec havia parat; ara el cel tirava més a blanc que no a gris. Oferia certes perspectives d'aclarir-se, al vespre.

La Monica volia parlar. De la bomba, del que feia la policia i de les tasques específiques de l'agent. L'home uniformat es mostrava esquerp, li donava respostes curtes i eixutes, mentre bevia amb molta set d'un Camelbak, una motxilla petita amb un tub per xuclar la beguda. Tenia un aire irritable, i no mirava els nois que tenia a la vora, a coberta. Havia deixat la caixa impermeable al seu costat, negra i pesant.

Era un paio d'espatlles amples, cepat, i se'l veia molt tens. Devia ser per la gravetat del moment, havia pensat el jove guarda que s'havia quedat a l'embarcador.

La travessa va durar uns quants minuts, tan sols. Quan el vaixell va ser a tocar del moll d'Utøya, just passat un quart de sis, el tripulant va llançar l'estatja, va saltar a terra i la va lligar.

El capità va sortir de la cabina del timó per ajudar a baixar la caixa. Un equip de detecció de bombes, va pensar. El policia li va demanar si algú la podia portar amb cotxe a l'edifici principal. El capità es va oferir a portar-l'hi ell mateix. Va anar a buscar l'únic vehicle de l'illa, va ficar la caixa al portamaletes i es va dirigir a l'edifici d'administració, un tros amunt pel vessant abrupte.

Els joves que havien arribat amb el vaixell van enfilar a peu pel camí de grava, carregats amb les motxilles. A baix a l'embarcador, el policia es va quedar amb la Monica. Un dels guàrdies de l'illa, un agent que es deia Trond Berntsen, va anar a estrènyer la mà al nouvingut.

«Hola», va ser l'eixuta resposta de l'home disfressat de policia, que es va presentar com a Martin Nilsen. Així es deia un amic seu, un nom que hauria de recordar.

Al cap de poc, l'altre guàrdia de l'illa, en Rune Havdal, es va reunir amb ells. L'AUF havia contractat dos guàrdies de seguretat, ja que els adolescents rarament passaven una nit sencera dormint, i de vegades es necessitava la supervisió d'algun adult per calmar-los. Els guàrdies estaven lliures de dia, i aquest divendres en concret havien de portar els fills al parc d'atraccions de Tusenfryd, però com que la previsió era que fes mal temps, hi havien anat el dia abans. Els seus fills, de nou i onze anys, eren les mascotes de l'illa. Construïen cases a dalt dels arbres i jugaven a fet i amagar al bosc.

En Trond Berntsen va preguntar de quin districte policial venia el nouvingut, i l'home li va respondre: «PST: Servei de Policia de Seguretat, comissaria de Grønland». En Breivik era conscient que s'equivocava amb la terminologia de la policia, ell no dominava aquests codis. El guàrdia li va continuar preguntant sobre la seva missió.

Aquest home és la pitjor amenaça de tota l'illa, va pensar en Breivik. Em podria deixar al descobert.

De sobte es va sentir paralitzat. Tenia les cames i els braços feixucs, els músculs rígids i els nervis com adormits. Li va començar a agafar pànic. No se'n sortiria, de dur a terme el pla.

En Berntsen va anar a comentar alguna cosa amb una de les voluntàries d'Ajuda del Poble Noruec, una dona que havia arribat amb el vaixell. «Un paio estrany», li va dir, referint-se al policia. Però la dona, trasbalsada per l'atac amb bomba, tenia pressa per pujar cap a dalt i reunir-se amb els companys del campament. Tan sols va assentir amb el cap. En Trond Berntsen es va tornar a girar cap al grupet de l'embarcador.

—Quan arriben els altres dos? —va preguntar al fals agent del PST.

Sota l'uniforme de policia, el cor li martellejava, estava suant i tenia la respiració alterada.

No estic ni remotament per fer això, era el pensament que li ballava pel cap mentre estava amb la Monica Bøsei i els guàrdies.

—Vindran més tard —va respondre.

—Coneix en Jørn? —va inquirir en Berntsen tot d'una.

En Breivik es va arronsar d'espatlles. Podia ser una pregunta trampa. Potser no hi havia cap Jørn. O potser en Jørn era algú que qualsevol que treballés pel PST havia de conèixer per força.

Havia de prendre el control de la situació, o estaria llest. Es va asserenar i va posar fi a l'interrogatori proposant-los de pujar a l'edifici principal. Allà els podria informar sobre la bomba d'Oslo.

En Berntsen el va esguardar amb posat de conformitat, va assentir amb el cap i va obrir la marxa pel vessant costerut i herbós.

—Ha vingut un policia.

L'Anders Kristiansen era al campament de Troms, una mica apartat dels altres, que estaven asseguts menjant pa amb mantega. Aquell divendres era el supervisor, i anava equipat amb un transceptor i una jaqueta d'alta visibilitat. La notícia de la presència del policia a l'illa li havia arribat per ràdio.

—Ah, perfecte —va dir algú, alleujat.

—El policia vol que ens apleguem tots al mig de l'illa —va prosseguir l'Anders Kristiansen, de seguida que li van arribar les instruccions.

El mig de l'illa? On és això?, va pensar la Mari. Si fa no fa, era on es trobaven llavors. Al campament de Troms, al lloc de les tendes.

Així que es van quedar on eren.

—Ara o mai. És ara o mai.

El «comandant del moviment de resistència anticomunista noruec» va fer unes passes costa amunt darrere d'en Berntsen. Anava calçat amb les

botes negres militars. Els esperons dels talons li quedaven amagats entre l'herba molla.

Empunyava ben fort el Gungnir, que encara estava tapat amb la bossa de plàstic negra. La Mjølnir era dins la funda, a tocar de la cuixa.

El seu cos es revoltava, els músculs se li contreien. Tenia la sensació que no seria capaç d'executar el pla. Dins del cap, un centenar de veus li cridaven: no ho facis, no ho facis, no ho facis!

He de deixar que m'enxampin ara o bé tirar endavant el que havia planificat, va pensar quan va arribar al punt on el vessant es feia més inclinat.

Va fer l'esforç d'abaixar la mà dreta cap a la cuixa, va obrir la funda i va empunyar la pistola.

Hi havia una bala esperant a la cambra i disset més a punt a la recambra.

La caixa i els tres mil cartutxos que contenia ja els havien traslladat amb cotxe a l'edifici principal. Era darrere de l'edifici, tancada amb clau. Ell duia la clau a la butxaca.

Tenia tres persones al davant, i dues al darrere. Si començaven a sospitar res, el podrien dominar.

Així que… Ara. Va alçar la Glock a poc a poc i la va apuntar a en Berntsen.

—No! —va cridar la Monica—. No l'apunti així!

Va disparar al cap del guàrdia. La Monica Bøsei es va girar, però no va tenir temps de fugir. Va rebre una bala, disparada de molt a prop.

Van quedar estesos gairebé junts, quan van caure a terra. L'assassí es va col·locar sobre en Berntsen, cama ací cama allà, i li va disparar dos cops més al cap. Tot seguit va obrir foc dues vegades més contra la Monica. Ella va quedar estesa de bocaterrosa enmig de l'herba humida, segada feia poc.

El capità del vaixell, que havia aparcat el cotxe i havia deixat la caixa dins del maleter, feia el tomb cap a davant de l'edifici quan en Berntsen va caure. Al cap d'uns segons, els seus ulls estaven fixos en el punt on la seva estimada havia caigut a terra.

Va arrencar a córrer vessant amunt, pensant que li engegarien un tret a l'esquena.

—Fugiu, que us mataran! —cridava a tothom que trobava.

L’aire es va omplir de xiscles.

L’assassí respirava amb alenades curtes.

A partir d’ara, tot seria fàcil.

Els seus ulls, el seu cos, el cervell, la mà, tot estava coordinat.

L’altre guàrdia, en Rune Havdal, es dirigia cap a uns arbres. Va ser el següent que l’assassí va abatre, primer amb una bala a l’esquena per incapacitar-lo, i després el va rematar amb un tret al cap.

Els nois i noies que havien vist les execucions ara corrien en totes direccions.

El tripulant del vaixell cridava «Per Déu, sortim d’aquí», i intentava fer girar el *Thorbjørn* en sentit contrari.

L’assassí no tenia pressa. Caminava decidit, seguia el grup de joves més nombrós que s’escapaven.

Eren les 17.22 h. Feia cinc minuts que era a l’illa. Tenia molt de temps. No era una illa gran. L’aigua centellejava com una arma de destrucció massiva. Ara estaven atrapats. Ell tan sols els havia d’espantar una mica, i ells mateixos ja es llançarien a l’aigua i s’ofegarien.

Així és com ho havia visualitzat.

A mesura que l’adrenalina se li escampava pel cos, l’envaïa una sensació de calma. La seva voluntat havia triomfat per damunt del seu cos. La barrera havia caigut.

La Lara havia sentit un tret. I després un altre. A continuació, uns quants de molt seguits. Estava dreta davant del mirall de la caseta dels sanitaris que hi havia al final de tot del campament. Notava el terra del bany calent, sota els peus entumits. De fet, només s’havia emportat roba d’estiu, i feia molt de fred. S’havia tret la samarreta, que estava xopa, i se n’havia posat una d’eixuta, i ara mirava si li quedava bé, quan va sentir les fortes detonacions.

La Lara havia nascut amb el soroll de trets de fons. A l’Erbil dels anys noranta, aquell fragor formava part de la vida quotidiana. Tenia cinc anys quan la família havia fugit, de les bales, les explosions i les llàgrimes dels que havien deixat enrere. Ara aquell soroll horrible era aquí. Aquí.

Uns crits de terror van esquinçar l'aire. Va sortir corrents a veure què passava. A fora, la gent corria cap a totes bandes.

On era la Bano?

Havien tornat juntes a la tenda després de la reunió. La Lara volia ser a prop de la seva germana gran. Havien trucat als pares des de la tenda, i en Mustafa havia intentat calmar-les. «Una bomba a Oslo? Bé, això significa que puja el valor de casa nostra. Ara tothom voldrà viure a Nesodden, i no a Oslo», va dir de broma.

La Bano havia penjat dins la tenda la samarreta verda molla i les malles negres perquè s'eixuguessin i s'havia posat els texans eixuts i la jaqueta marinera vermella Helly Hansen que s'acabava de comprar amb els diners de la feina de l'estiu. La jaqueta amb la caputxa groga fosforescent li havia valgut gairebé mil corones més que el model sense caputxa, però era el que volia. És important tenir cura de l'aspecte, si vols que et prenguin seriosament, havia dit a la Lara, mentre es posava encantada de la vida les botes d'aigua que havia deixat a la Gro aquell mateix dia.

Les germanes havien sortit de la tenda juntes. Volien anar a veure què passava. Què era tot això de la bomba d'Oslo? Eren molt greus, els danys? La Laura havia entrat un moment als lavabos mentre la Bano anava directament a la cafeteria.

La Bano sempre volia ser allà on passaven les coses. I ara hi havia tota una munió de gent davant de l'edifici. Segur que la Bano devia ser allà.

—Em necessites per a res, Lara? —li havia preguntat la Bano des de fora dels lavabos.

—No, estic bé. Vinc de seguida —li va respondre la germana petita. Volia estar sola uns minuts, per refer-se. Tot d'una es va adonar que plorava. Al-Qaeda havia arribat a Noruega?

Llavors va sentir els trets.

Molts dels que passaven corrent anaven cap a la cafeteria, però d'altres corrien en direcció contrària. La Bano devia ser allà, encara? O anava amb els que en fugien corrent?

Es va quedar a la porta. No coneixia ningú dels que anaven en direcció a l'edifici, ni tampoc dels que en venien. De sobte, sense pensar, es va girar i va arrencar a córrer en l'altra direcció. Sola, per una costa molt dreta

coberta de matolls i arbres de fulla ampla, va córrer amunt. Cap al bosc, entre els pins.

Va continuar fugint, descalça, només amb els mitjons posats, per sobre de la molsa tova d'entre els arbres, i després costa avall, quan va ser al vessant del turó que baixava cap a la platja, fins que va agafar el Camí dels Enamorats, abans del tram on es feia més costerut. De cop i volta tenia quatre nois allà amb ella, que també corrien. Van travessar el camí i es van aturar a la vora de l'aigua, a prop de la caseta de bombament, una construcció petita de maons grisos que proveïa d'aigua l'illa.

—Què passa? —va preguntar.

A la part de dalt del campament, la major part de la delegació de Troms estava dempeus.

—Hem de respirar fondo, tots —va dir la Mari—. No cediu al pànic.

—Tranquils, estigueu tranquils —va dir en Viljar—. Tot anirà bé.

—Una broma pesada, això de llançar petards ara —va dir en Geir Kåre Nilssen.

—Això no són petards —va dir en Simon.

L'Anders Kristiansen escoltava la ràdio de comunicació, alhora que comprovava que no hi hagués ningú a dins de les tendes.

—Que tothom surti de les tendes! —va ordenar.

La Julie Bremnes de Harstad era allà, mirava l'Anders molt atenta. Era la primera vegada que l'havia vist tan seriós. Ell escoltava la ràdio i es treia el transceptor que duia a l'orella, alternativament, per parar l'orella en direcció a l'embarcador.

En Simon, l'Anders i en Viljar es van mirar entre ells, els companys d'armes, els tres amics, els tres mosqueters de Troms.

—Quedeu-vos aquí —va dir l'Anders—. Vaig a veure què passa.

—Jo també vinc —va dir en Brage Sollund. El noi, que havia assistit al Congrés del Partit Laborista amb en Simon dos anys enrere, ara era dels grans de l'illa.

L'Anders Kristiansen es va aturar. Li arribaven més missatges per la ràdio.

—Aquí en passa alguna —va dir, amoïnat. En Brage va anar a esbrinar-ho.

En Viljar agafava fort el seu germà petit, en Torje, que gemegava i volia fugir. La gent anava amunt i avall al seu voltant. El noi de catorze anys era retingut allà pel seu germà, tres anys més gran.

La Mari els va ordenar que es donessin les mans. El cercle dels Troms aguantava ferm, malgrat que tota la gent els passava a prop, fugint cap al bosc.

—Quedeu-vos aquí —va indicar la Mari als que volien fugir—. El policia ha dit que ens havíem de reunir al mig de l'illa! —Aquell havia estat l'últim missatge clar que havien emès per la ràdio. Ella estava pendent només de tenir el grup controlat, evitar que es dispersessin, i va cridar—: Que ningú no es mogui. Estigueu quiets! Quiets aquí! La policia ja ha vingut, no hi ha motiu per espantar-se.

—Me'n vull anar a casa —va xiuxiuejar en Torje a en Viljar.

Quan en Brage va arribar a la cafeteria, va veure com dos companys queien a terra. Primer l'un i després l'altre. Abatuts per un policia! En Brage es va llançar de cap dins d'uns matolls.

Llavors l'home uniformat va entrar en el camp de visió de la Mari. Ella mirava en direcció a l'edifici de la cafeteria i va veure una noia de cabells foscos amb una dessuadora grisa de l'AUF que anava cap a l'home. Va observar com la noia li deia alguna cosa, però no va sentir el què. Quan la noia era a poques passes d'ell, el policia va alçar la pistola i li va disparar.

—Correu! —va bramar la Mari en veure-ho—. Correu! Correu! —va cridar a tots els que estaven agafats de les mans.

La Julie era entre en Simon i l'Anders, havia pensat que era el lloc més segur.

—Correu! —va cridar en Simon.

—Fugiu! No mireu enrere! —va ordenar l'Anders.

En Breivik va obrir foc en direcció a ells amb el fusell, des d'una distància de trenta o quaranta metres.

Les bales van sortir disparades cap a ells a vuit-cents metres per segon. Estellaven els arbres, es clavaven als troncs, impactaven en cossos, en un peu, un braç, una espatlla o una esquena. Els nois ensopegaven, continuaven corrent, fins que es van perdre de vista entre els arbres.

De nou al campament, en Gunnar Linaker, el rei dels porters, estava estirat al costat de la soca d'un arbre, amb la cara premuda sobre l'herba. El tret li havia entrat per l'espatlla i li havia passat per la part de darrere del cap.

L'Eirin Kjær, de Balsfjord, volia intentar arrossegar-lo cap a ella. A ell li costava respirar, molt, però ella no podia arribar fins on era ell, i no tenia prou força per arrossegar-lo.

No hauria d'haver deixat en Gunnar, me l'hauria d'haver emportat, pensava l'Eirin mentre corria.

Un cop el campament va quedar buit, en Breivik es va atansar a en Gunnar a grans gambades i li va disparar al coll. La bala li va entrar per la part de darrere del cap, al costat dret, i li va sortir per la templa dreta. El noi va perdre el coneixement. Però el cor li va continuar bategant.

La germana petita d'en Gunnar era a escassa distància d'ell. La Hanne havia ensopegat i caigut quan els altres fugien; s'havia aixecat, havia començat a córrer i havia caigut entre uns matolls. Ara s'havia quedat allà. No havia vist com disparaven al seu germà gran, i des d'on estava estirada no veia ningú. No sabia que el seu germà estava estès a terra, a pocs metres d'ella, amb unes ferides molt greus al cap.

Són neonazis, va pensar la Mari, mentre corria al costat d'en Simon.

—Mari, Mari —deia només en Simon, mirant-la.

—Tenies raó, Simon —va dir ella sense alè—. Vinga!

Quan es va girar altre cop per mirar-lo, en Simon ja no hi era.

Al Camí dels Enamorats va trobar l'Anders Kristiansen. Parlava tan de pressa que costava entendre el que deia. Era com si no pogués enllaçar les frases com calia, però llavors va dir:

—Trucaré a la policia.

—Sí, truca'ls —va dir ella—. Bona idea.

En Viljar i en Torje corrien de costat. En Torje es va treure el mòbil i va trucar al número de la mare, i li va cridar: «Ens disparen! Ens disparen!». En Viljar l'hi va prendre. «Tranquil·la, mama, jo tindré cura de tothom», va dir amb una veu tan calmada com va poder mentre corria.

Va penjar.

—On és en Johannes? —va cridar en Torje—. Johannes!

El seu millor amic no hi era.

Els dos germans van continuar corrent pel Camí dels Enamorats fins que van arribar a un revolt on la tanca metàl·lica rovellada estava trencada i hi havia un tronc ficat travesser al forat. Van lliscar avall, fins que van arribar a una cornisa de roca a sota de la qual es podien amagar.

Pel camí, la Mari va trobar en Tonje Brenna, el secretari general de l'AUF.

—Què passa? —li va preguntar la Mari.

—No ho sé. Estira't a terra.

No em convé gens quedar-me a prop teu, va pensar la Mari. És molt més probable que tu siguis un objectiu que no qualsevol de nosaltres.

La gent corria amunt i avall, uns anaven en la direcció d'on altres venien. A Utøya no hi havia gaire llocs on amagar-se. Bàsicament tot eren espais oberts amb l'herba acabada de segar, vessants costeruts o espais arbrats disseminats. En molts trams, l'illa acabava en un penya-segat vertical sobre el mar, i era impossible baixar-hi. A l'altra banda dels arbres, els trets no s'aturaven. Un grup de noies i nois va parar al Camí dels Enamorats, dubtant què fer.

A la comissaria de Hønefoss hi havia un agent al centre d'operacions. La comissaria havia tingut dificultats econòmiques l'any abans, i el cap de policia havia aplicat un seguit de mesures d'estalvi, entre elles la introducció de torns d'una sola persona al centre d'operacions.

A més de la cap d'operacions, hi havia cinc agents de servei. Els homes miraven els canals de notícies a la sala de personal, i comentaven que potser haurien de tenir els cotxes a punt per si els trucaven demanant ajuda des del districte d'Oslo. La cap d'operacions de Hønefoss va trucar al seu homòleg

de la capital, però no hi havia cap petició de reforços, de manera que ho van deixar estar.

A les 17.24 h van rebre una trucada d'emergència. Inicialment anava dirigida al centre d'emergències mèdiques, però després la van passar a la policia. Un home cridava que era «el pilot del vaixell de l'illa» i que intentaria arribar a l'embarcació.

—Hi ha un home voltant per aquí, i va disparant —va dir—. Va vestit de policia.

Era una trucada del capità de l'MS *Thorbjørn*.

—Té una metralladora!

En Jon Olsen acabava de veure com disparaven a la seva parella, la Monica. Ara buscava la seva filla gran.

—Truqueu-me si necessiteu el ferri —va dir per fi.

Simultàniament hi havia una altra trucada a l'altra línia d'emergències. Un noi va dir embarbussant-se que se sentien «trets pertot arreu», pànic i caos, i que la gent havia de fugir cap «a les vores» de l'illa.

De cop i volta es van encendre llums vermells a totes les línies entrants.

A les 17.25 h, l'Anders Behring Breivik travessava el campament, on en Gunnar estava estès a terra, inconscient.

Aleshores en Breivik ja havia mort tres persones a l'embarcador, tres a l'entrada principal, una al campament i dues de camí cap allà. Llavors va fer el tomb a la cantonada de l'edifici de fusta llarg, de color marró, que acollia la cafeteria i la sala principal, i va continuar endavant pel costat de la paret.

Va sospesar si havia d'entrar-hi. Sempre suposava un risc afegit, ficar-se dins d'un edifici. Al darrere de la porta hi podia haver algú que li saltés a sobre, que li parés una trampa i el dominés. A *World of Warcraft*, si entraves a la fortalesa de l'enemic sempre se't reduïen les possibilitats.

—Què passa? —li va cridar un membre de l'AUF des d'una finestra. Van sortir uns quants caps més. Era la primera vegada que veien l'home amb uniforme de policia.

—Hi ha algú que dispara, així que aparteu-vos de les finestres! —els va dir l'home—. Estireu-vos a terra, que ja us vindré a ajudar!

Una de les noies de la finestra tenia un mòbil rosa a la mà. Feia un moment que havia parlat amb el seu pare, un conductor de camió que sovint feia viatges a la zona d'Oslo. Per sort, estava bé.

—Avisa'm si us inundeu, aquí on sou —li havia dit el pare just abans que comencessin els trets—, que et vindré a buscar.

—M'estimaria més que em portessis unes botes d'aigua, si s'escau que passes per aquí, papa —va respondre l'Elisabeth. Havia acabat desè curs, i era la primera vegada que anava a Utøya. Encara tenia cara de nena—. Ens hem quedat sense roba eixuta! —va dir rient.

En Breivik va entrar a l'edifici. Les parets eren cobertes de pòsters amb eslògans de l'AUF de diferents anys. Al passadís hi havia centenars de sabates i botes, ja que no es permetia entrar a les sales de reunió amb calçat del carrer.

Va entrar tranquil·lament a la primera sala, coneguda com la sala petita. Es va aturar un moment a la porta per donar-hi una ullada. Les noies i els nois el van mirar, esperant instruccions.

Es va acostar a un grup i va començar a disparar.

Uns quants van caure a terra.

Ha, ho fan veure, li va passar pel cap. Amb tota la calma, va anar passant d'un en un i els va prendre la vida amb un tret al cap.

Alguns dels joves xisclaven, allà drets com si estiguessin clavats a terra. El miraven de fit a fit, incapaços de córrer, de fugir, de salvar-se.

Que estrany que era, que es quedessin allà plantats, va pensar en Breivik. Això no ho he vist mai en cap pel·lícula.

Llavors va alçar la pistola cap a ells.

Alguns li suplicaven que els perdonés la vida.

—No dispari, sisplau!

Però ell va disparar igualment.

Va clavar un tret a una noia mentre xisclava. Amb la pistola gairebé a tocar de la seva cara. Va prémer el gallet dins de la seva boca oberta. El

crani li va esclatar, però els llavis li van quedar il·lesos.

Al fons de la sala, al davant del piano, una noia estava asseguda al tamboret de l'instrument, amb el cap posat sobre el teclat, com si estigués inconscient. Ell li va engegar un tret al cap. En va rajar sang, que es va escolar entre les tecles. Dret al costat del piano, es va adonar que hi havia més nois amagats al darrere. Els veia des de dalt, va aixecar l'arma i va disparar des de l'espai que quedava entre la paret i el piano. Un tret rere l'altre, objectiu rere objectiu.

Molts es tapaven la cara amb les mans. Les bales els trinxaven les mans abans d'entrar-los al cap. Una dels que s'amagaven darrere del piano era l'Ina Libak, una amiga de la Bano i la Lara d'Akershus. Un tret li va passar entre les mans, i l'altre li va entrar per la part de dalt del braç. Puc sobreviure, va pensar l'Ina. El tret següent li va entrar per la mandíbula. Aquest era més greu. Amb els ulls aclucats, ajupida allà, intentava aguantar-se la mandíbula a lloc. No veia l'home que disparava, però el sentia respirar per damunt d'ells, sentia com es movia al voltant del piano. Llavors va notar l'impacte al pit. Un tret com aquest sí que et mata, va pensar. Va notar un gust a la boca que no havia sentit mai. Pólvora. Va perdre el tacte als braços i es va afigurar que li havien arrencat les mans. El gust de les bales es va barrejar amb un altre: la sang que li pujava a la boca, que li queia per la barbeta, cap a les mans que aguantaven la mandíbula al seu lloc.

Llavors la pistola va fer un clic. La recambra era buida. En Breivik havia pres la precaució de no omplir-la fins dalt perquè no s'hi encallés cap bala. Pausadament, va canviar el carregador. Va trigar uns segons, temps suficient per tirar-te per la finestra, per arribar a la porta, per escapar-te. Molts ho van intentar, però es van fer taps a les sortides.

La baixista de Blondies & Brownies estava atrapada a la porta entre la sala petita i la sala principal mentre en Breivik canviava el carregador. Allà, la noia prima de cabells clars va rebre l'impacte d'un…, dos, tres trets. Es va desplomar a terra. Una de les bales li havia entrat per la part de darrere del cap, pel costat esquerre: li havia penetrat al crani i li havia destrossat el cervell. Se li va escolar la vida. Allà, entre les dues sales, la vida de la Margrethe es va apagar. «Abans de jutjar-me, intenta estimar-me… Mira

dins del teu cor, i després pregunta: què saps de la meva infantesa?», havia cantat amb la Bano al karaoke, la nit abans.

En Breivik li va passar per damunt. Va entrar a l'espai més gran de l'AUF, la sala principal, on la Gro havia estat font d'inspiració per a la Bano, on la reunió sobre el Sàhara Occidental havia fet que la Mari i en Simon s'hi volguessin implicar, on la Monica Bøsei havia intentat consolar els joves de l'AUF amb la proposta d'encendre totes les barbacoes.

Un noi s'amagava darrere d'un altaveu. En Breivik el va veure i va obrir foc. El noi es va acotar, diverses vegades. A en Breivik li costava molt tocar-lo. Va disparar cinc o sis vegades, i cada cop va fallar el tret.

Un que té ganes de jugar, va pensar, i llavors, per fi, una de les bales va fer diana. Va impactar al front del noi, que va caure a l'acte. Per assegurar-se que finalment havia tocat el blanc, li va disparar dos cops més.

L'Elisabeth es va posar a córrer al costat de la paret; trucava al seu pare altra vegada.

En Freddy Lie li va respondre, però l'únic que va sentir van ser crits. La seva filla de setze anys estava arraulida, repenjada a la paret, cridant per telèfon, quan en Breivik va entrar a la sala.

En Freddy, que només uns minuts abans s'havia ofert a anar a buscar l'Elisabeth i la seva germana gran, era al cotxe. No va poder fer res, tret d'escoltar. Què passava? Algú atacava la seva filla? La violaven?

La trucada es va tallar. Quan va tornar a trucar a la seva filla, li va saltar un missatge que deia que el mòbil estava apagat o fora de cobertura.

La bala es va clavar al conducte auditiu de l'Elisabeth, li va entrar al crani, li va travessar el cervell de cap a cap i li va sortir per l'altra orella. La bala no va parar fins que no va topar amb la funda rosa del mòbil. La noia va caure de costat, i en Breivik li va clavar dos trets més. Es va quedar estesa, ara ja no es movia. Els cabells llargs i rossos se li van tenyir del vermell de la sang. Els pantalons de xandall grisos, la samarreta blanca, tot es va tacar de vermell. Aviat els dits se li quedarien rígids, subjectant el mòbil rosa que se li havia quedat sobre el cap.

Tots els que estaven asseguts al llarg de la paret van rebre trets. L'assassí va emprar el mateix mètode que a la sala petita. Primer obria foc a

uns quants metres de distància, i tot seguit s'hi acostava i els tornava a disparar d'un en un.

Estic malgastant la munició, es va dir. Encara que, d'altra banda, era un mètode efectiu.

El primer objectiu sempre era el cap. Però tan bon punt començava a disparar, tothom es tirava a terra. Era difícil seguir el que passava. No sempre era fàcil tocar-los on ell volia. Però cada vegada ho feia millor. S'havia assegurat de comprar el millor sistema de mira del mercat tant per al Gungnir com per a la Mjølnir.

De vegades costava saber si realment els havia tocat o no. El fusell els feia un forat molt petit, i si una persona es moria a l'acte, la sang deixava de circular i no era fàcil veure qui era mort i qui no. Valia més disparar un tret de més, en cas de dubte.

En Breivik va mirar per tota la sala principal. Cap moviment. Se'n va tornar passant per la sala petita. Cap moviment. Va sortir a fora.

Havia estat a dins de l'edifici dos o tres minuts. Havia trigat un centenar de segons, si fa no fa, a matar tretze persones. Algunes havien quedat ferides de gravetat. Eren les 17.29 h.

L'assassí va travessar el campament. Va disparar a unes quantes tendes, però trigaria massa a comprovar-les una per una, així que va passar de llarg.

La cap d'operacions de la comissaria de Hønefoss havia començat a demanar reforços. Havien transcorregut cinc minuts des de la primera trucada telefònica, i hi havia més trucades esperant a la línia. No disposaven de cap sistema per avisar el personal en cas de crisi, però tots els agents tenien el número de mòbil dels companys desat al mòbil, i es van posar en contacte amb els que no eren fora de vacances.

Quatre agents, dos homes i dues dones, van anar corrents al magatzem del material per preparar-se per a l'operació. Es van posar l'equip de protecció, es van armar i se'n van endur l'equip de comunicació per ràdio. Una cinquena agent, una dona més gran, es va quedar per ajudar la cap d'operacions.

No s'havia ideat cap pla per a aquella operació policial. Era evident, però, que necessitarien una embarcació. Calia preparar la barca de la policia, una llanxa neumàtica vermella.

Ningú no es va recordar de l'MS *Thorbjørn*. La que havia estat una llanxa militar podia haver transportat un nombre d'agents molt més gran a l'illa en qüestió de minuts. La distància per carretera des de Hønefoss fins a l'embarcador del *Thorbjørn* és de tretze quilòmetres. Anant tot bé, els agents de policia podien haver trepitjat l'illa al cap de poc més d'un quart d'hora després de sortir de la comissaria.

Però el ferri, que havia transportat sis-cents nois i noies a l'illa els darrers dies, va romandre oblidat. Del ferri que havia passat tots els estius fent de llançadora entre l'illa i el continent, ningú no se'n va recordar durant els frenètics preparatius.

Després de trucar a la policia, en Jon Olsen va començar a buscar la seva filla. Se li va acudir una cosa: el coronel Gaddafi havia anunciat aquella mateixa setmana que enviaria terroristes als països que havien bombardejat Líbia. Això és el que devia passar! Necessitaven prendre ostatges. Ell i la Monica havien comentat més d'una vegada que l'illa era perfecta per retenir-hi ostatges.

Va fer un tomb ràpid a l'illa i llavors va tornar a l'embarcador, on el ferri estava amarrat. Hi va pujar a correcuita.

A la cabina del timó hi va trobar el tripulant i dos nois més amagats. D'altres en van sortir cames ajudeu-me. Algú del vaixell trucava al líder de l'AUF, que era a l'edifici d'administració, a prop de l'embarcador, quan en Breivik havia arribat. Algú clava cops de martell, havia pensat l'Eskil Pedersen quan va sentir els trets amb el so de la televisió de fons. Dos dels assessors de l'AUF van baixar a veure què passava, i un d'ells va tornar de seguida. «Hi ha algú que dispara», va cridar. Van tancar la porta amb clau, i van obrir la porta de la terrassa de la primera planta, però no van veure res.

L'altre assessor va córrer cap al ferri, i és el que trucava ara.

—Baixeu aquí tan aviat com pugueu!

—Què ha passat? —va demanar l'Eskil.

—Corre! —va respondre l'assessor.

A més del líder de l'AUF, el capità i el tripulant, sis persones es van salvar pujant al ferri. Estaven morts de por. Havien sentit trets i xiscles. Empès pel pànic, el capità va fer girar cua al ferri a tota velocitat. Va demanar que tothom s'estirés a terra, perquè el tirador tenia mires telescòpiques, ell ho havia vist. Eren les 17.30 h.

Quan eren a mitja travessia, el capità es va posar dret i va decidir de tornar enrere. Volia rescatar més gent; tenien espai per a molt més que nou persones. Alguns nois ja havien saltat a l'aigua freda i intentaven fugir de l'illa nedant.

La Monica era morta, i la seva filla encara era a Utøya. El capità va començar a pensar en un amic seu que vivia a prop, i que havia estat a l'Afganistan. Tenia armes a casa. Potser ell els en podria deixar. A en Jon li bullia el cap de pensaments, però l'embarcació seguia el trajecte habitual cap a l'amarrador de terra ferma. Llavors el tripulant va recordar que el policia havia dit que esperava dos companys. Això significava que l'embarcador del ferri no era segur. El capità també temia que hi pogués haver terroristes, i que es poguessin apoderar del ferri. Haurien de desembarcar en algun altre lloc. L'MS *Thorbjørn* va canviar de direcció, es va desviar del moll i es va endinsar en el fiord.

Mentrestant, la gent s'amagaven a tocar del mar, al contorn de l'illa. Van veure com el vaixell es perdia de vista. L'Eskil Pedersen rebia missatges desesperats dels que encara eren a l'illa, i contestava: «Fugiu! Amagueu-vos o marxeu nedant!».

Llavors va telefonar a la direcció del Partit Laborista per avisar-los.

La Lara estava estirada darrere d'unes roques a la vora de l'aigua, pensant en la motoserra que la Bano havia trobat el dia abans. Hauria anat bé, per atacar o per defensar-se, va pensar. S'havia deixat el telèfon, quan havia sortit corrent, i es moria de ganes de parlar amb la seva germana. Ella segur que havia trobat un bon lloc on amagar-se. Potser era al soterrani on guardaven la motoserra. Allò seria un bon amagatall: la porta es podia

tancar amb passador per dins, i podies apilar coses al darrere perquè ningú no la pogués obrir.

Però la Bano no estava amagada en cap espai tancat. Era a la vora del bosc, al costat del campament, quan en Breivik s'havia atansat a l'edifici de la cafeteria. Estava amb unes noies que no coneixia. Es deien Marte i Maria.

—Si realment hi ha una persona que dispara, algú hi hauria de parlar —va dir una d'elles.

—Li hem de demanar que pari —hi va coincidir l'altra.

Com a membres de l'AUF havien crescut en una cultura de la paraula. El diàleg s'havia de guanyar. La força dels arguments és el que et dona poder. Els joves d'Utøya estaven acostumats que els escoltessin.

—No ens morirem avui, noies. No ens morirem avui! —va dir la Bano mentre eren entre els arbres. Sentien els trets, però no sabien d'on venien. Fins que no van veure com disparaven a un noi que era al costat de la cafeteria no es van escapar. Van tirar amunt pel turó de darrere del campament. Per sobre de les campanetes, de les corones de rei grogues, per damunt del bruc i de les maduixeres silvestres. Van córrer fins que van ser al Camí dels Enamorats.

Allà hi van trobar l'Anders Kristiansen. Ell estava acostumat al soroll dels trets a causa dels camps de tir de Bardufoss, on el seu pare treballava.

Ara trucava desesperat al 112, als serveis d'emergències. Però pel que es veia, sempre comunicaven. Al final li van respondre.

—Hi ha un tiroteig a Utøya! —va dir.

Però les centraletes locals d'emergències estaven col·lapsades, i li van desviar la trucada a un districte de policia on encara no tenien notícies del que passava a l'illa. Al noi de divuit anys li van dir que s'equivocava. Que no era un tiroteig a Utøya, sinó una bomba a Oslo.

No hi havia manera. L'Anders va penjar.

Van continuar pel camí. Hi havia moltes noies i nois, allà. Estaven ajupits, a punt per sortir corrent. En un costat, molt per sota seu, les onades del Tyrifjord batien contra les roques. Alguns corrien descalços; d'altres només portaven mitjons.

Pel camí comentaven si allò era real o tan sols una mena de broma.

—No és divertit, fer el ximple d'aquesta manera —va dir una noia.

—Potser és una mena de truc publicitari —va apuntar un noi.

Els joves es van arraulir darrere d'un petit promontori que feia el terreny. Asseguts allà, no veien l'edifici de la cafeteria, d'on venien els últims trets. Això devia significar que els qui disparaven tampoc no els podien veure a ells.

Aleshores van sentir unes petjades fortes entre les mates de bruc.

Un noi els va indicar que s'estiressin a terra en posicions estranyes, per fer veure que eren morts. De fet, ja no tenien temps de fugir.

La Bano es va estirar de costat, amb un braç a sota del cos i l'altre una mica alçat endavant, flexionat. S'havia posat la caputxa groga fosforescent de la jaqueta marinera vermella, que li tapava els cabells. Als peus hi duia les botes d'aigua del número 38.

L'Anders es va acotar al seu costat. Ell, a qui des de petit sempre li havia agradat tenir una visió global de tot, també es va estirar a terra. Ell, que havia après la retòrica d'Obama, i que era un apassionat del debat parlamentari, ara no tenia paraules. Aquest noi de divuit anys que havia lliurat guerres al bosc amb una pistola feta de fusta, ara estava ajagut fent-se el mort. Va posar un braç a sobre de la Bano.

L'home uniformat havia arribat al petit promontori, era a pocs metres d'ells.

—On dimoni és? —va preguntar.

Ningú no li va respondre.

Va començar per la dreta de tot.

Primer va disparar a un noi.

Després a la Bano.

Tot seguit a l'Anders.

Els trets eren descarregats a intervals d'escassos segons.

La nostra petita lluna brilla sobre els
que no tenen llit ni tampoc casa

Les dues noies que estaven amb la Bano a la vora del bosc quan tot va començar ara eren al final de la fila. S'agafaven la mà. La Marte tenia al

cap una cançó de bressol. Li havia vingut al cap estant estirada allà terra, sentint un tret rere l'altre.

Que els vailets del món dormin aquesta nit
Que ningú plori, ni quedi desemparat

Aquesta cançó la feia estar tranquil·la quan era petita, i també la va assossegar ara. Es va quedar quieta, amb els ulls aclucats.

La Marte i la Maria s'acabaven d'afiliar a aquesta organització juvenil, i era la primera vegada que anaven a Utøya, volien veure si allò els agradava. Estaven l'una de cara a l'altra. Portaven les dessuadores noves de l'AUF. La insígnia amb la flama, al pit, estava de cara a terra.

La Marte va fer una llambregada cap amunt i va veure unes botes militars negres brutes de fang i, per sobre, una franja reflectant de quadres.

Llavors una bala es va clavar al cap de la seva millor amiga. El cos de la Maria es va sacsejar, i la contracció li va arribar fins a la mà.

La mà que l'agafava va quedar inerta.

Disset anys no és una vida llarga, va pensar la Marte.

Va sonar un altre tret. Va ser com si un corrent li passés per tot el cos, com si toquessin una bateria dins del seu cap. Li va esclatar una brillantor davant dels ulls.

A continuació, tot es va difuminar. El terra va desaparèixer, i després, tots els sons.

Per la cara li va començar a rajar sang, que li va mullar les mans, on tenia el cap repenjat. Un munt de sang. Ara em moro, va pensar.

Al noi del seu costat li van disparar unes quantes vegades; va alçar una mà i va dir:

—Em moro. Ajudeu-me, em moro, ajudeu-me —va suplicar.

Però no hi havia ningú que el pogués ajudar. La Marte ho volia, però no es podia moure. Un espasme li va sacsejar el cos, però va continuar respirant. Les seves alenades es van anar afeblint cada cop més, fins que es van aturar.

En Breivik els havia disparat una bala o dues a cada un. Després havia tornat i els havia disparat altra vegada. Als que havien intentat aixecar-se els va disparar més bales; un dels nois en tenia cinc dins del cos.

Les armes podien ser letals a una distància de fins a un parell de quilòmetres. Aquí, el tirador es va situar al peu de les víctimes i els va apuntar al cap. Les bales s'expandien i es fragmentaven quan entraven en contacte amb els teixits.

A l'assassí el va sorprendre el soroll que feien els caps de la gent quan els disparava al crani. Era una mena d'«Ah», com una exhalació o una alenada. Que interessant, va pensar. No en tenia ni idea.

No sempre se sentia aquell soroll, però normalment sí; n'estava pendent cada vegada que matava una persona.

Hi havia vint-i-cinc beines escampades al seu voltant, algunes damunt dels cossos. Cinc de la pistola i vint del fusell.

La fortor de sang, vòmits i orina surava sobre els onze del camí. Dos minuts abans, l'olor era de pluja, de terra i por.

D'algun punt del mig del grup es va alçar un dèbil gemec. Al cap de poc, no se sentia res, tret d'unes piulades tímides dels ocells. Fins que només hi va haver silenci.

A la Marte li sagnava el cervell. Tenia la ferida del cap bruta de pólvora. Llavors ella també es va quedar inconscient.

Unes quantes gotes de pluja van repicar a terra.

—Psst, Ylva, vine aquí, que t'amagaré.

En Simon s'havia ajupit al Camí dels Enamorats. L'Ylva Schwenke, una de les noies més joves de Troms, es va arrossegar cap a ell. «Vine», va xiuxiuejar en Simon, alhora que estirava una mà. Havia estat ajudant la gent a passar per sobre del tronc. Era un noi fort. Els altres es podien agafar a ell fins que trobaven un punt de suport, i llavors es deixaven anar i corrien a amagar-se.

—Les noies primer —va dir, cortesament. Els trets s'atansaven.

Dues noies de Troms se li van atansar, agafades l'una a l'altra. L'Eirin Kjaer portava la Sofie Figenschou, a qui havien disparat a l'espatlla i a l'estómac quan passava pel campament. Mentre les ajudaven a baixar a elles, la cua va créixer. En Tonje Brenna, dret a baix per assegurar-se que la gent baixava bé, necessitava ajuda. La Mari, que abans era al camí, va

baixar per ajudar-lo. En Simon va alçar amb compte la noia ferida greu, i la va lliurar a la Mari.

Es trobaven en un tram sinuós del camí. No gaire lluny, un parell de revolts enllà, l'assassí clavava puntades de peu als onze cossos estesos a terra per assegurar-se que eren morts.

Allà havia enllestit. Així que va tirar endavant pel Camí dels Enamorats.

L'illa estava en calma.

On se n'havien anat?

Aleshores va veure un forat a la tanca. Hi havia un tronc ficat a dins, inclinat.

La Mari va veure que el policia es dirigia cap allà.

És l'home que està disparant, és el que ens dispara, va pensar l'instant abans de saltar. Es va deixar caure per l'espadat; en tocar a terra es va trencar un peu. La gent saltava damunt d'ella. Es va quedar estirada a terra.

En Simon va saltar pel penya-segat, cap a l'aigua.

Una veu va cridar.

—Simon!

La veu va arribar al noi quan era a mig salt. Era la Margrethe, la seva companya quan havien fet el passeig romàntic pel Camí dels Enamorats la nit abans.

—Vine aquí! —li va cridar.

En Simon es va llançar cap a ella. La cornisa de roca era plena, però encara li van poder fer espai.

L'assassí va mirar per sobre del tronc i cap a l'escarpat penya-segat. Per allà no podia arribar a l'aigua. Era fàcil perdre l'equilibri, amb tot l'equip que duia, i li costaria molt tornar-ne a pujar.

Va clissar una cosa d'un color viu darrere d'un matoll. Ajaguts darrere d'unes bardisses hi havia més nois que podia matar.

—Us pelaré a tots, marxistes! —va cridar tot content, alçant el Gungnir.

Va disparar a tres noies que eren dalt del penya-segat. Cap d'elles no va morir a l'instant, però totes van perdre la vida dessagnades.

Tot seguit va distingir un peu que sobresortia d'un sortint de la roca, i va tornar a obrir foc. La bala es va clavar al turmell. En Simon va cridar. I va caure daltabaix de la roca. Havia caigut o havia saltat? Els que estaven

asseguts allà no ho haurien sabut dir. Es va precipitar per la paret rocosa, i va planar, era talment com si estigués suspès en l'aire, fins que li va tocar una bala a l'esquena.

Va anar a espetegar sobre una roca, sense fer cap gest, sense ni un crit. Els braços li van quedar penjats, ballant suspesos. Els peus pràcticament no li tocaven a terra. A la mà esquerra encara hi tenia agafada ben fort una llauna de *snus*. A la dreta, l'escalfor de la Margrethe hi persistiria una mica més.

Aleshores en Viljar va rebre un tret.

Ell i en Torje estaven asseguts a l'altra punta de la cornisa de roca quan els trets se'ls van apropar. Els altres els anaven empenyent cada vegada més, fins que van quedar del tot desprotegits. En Torje se'n volia anar, i en Viljar es volia quedar. Quan les bales van picar a la roca, damunt seu, en Torje va ser el primer a saltar.

Els germans van anar a parar a la vora de l'aigua. Les bales hi van arribar de pressa. Una es va clavar a l'espatlla d'en Viljar, que va caure a terra. Es va aixecar per córrer, i llavors el van tocar a la cuixa. Va caure altra vegada, i es va intentar aixecar. Amb penes i treballs es va incorporar, i quan ja estava quasi dret del tot, li van disparar un altre tret i va caure a pes cap endavant.

Sentia un brunzit i un xiulet a les orelles quan es va agenollar a tocar de l'aigua, i llavors un altre tret li va travessar el braç.

El seu germà va deixar anar un crit llarg.

—Fuig d'aquí, Torje! —li va cridar en Viljar. No volia que en Torje el veiés d'aquella manera.

Va intentar llançar aigua cap al seu germà amb un peu per fer-lo escapar de les bales.

Es va posar dret un cop més, feia tentines. La sang li rajava per tot el cos.

El cinquè tret li va entrar per l'ull i li va fer esclatar el crani. Es va desplomar. Cinc bales s'havien fragmentat dins del seu cos. La del cap s'havia trencat en trossets petits que ara tenia incrustats al teixit cerebral.

Un dels fragments s'havia aturat a tan sols uns mil·límetres del tronc cerebral. Tenia l'espatlla i el braç pràcticament arrencats. I li havia desaparegut la meitat de la mà esquerra.

Però ell només pensava en en Torje.

El germà petit de qui hauria de tenir cura.

—Torje —va xiuxiuejar.

No va sentir cap resposta d'ell.

Els trets queien com una pluja sobre els joves que eren ran de mar.

L'Ylva Schwenke, la noia de catorze anys a qui en Simon havia ajudat a baixar del camí, tenia bales a totes dues cuixes i a l'estómac. També al coll. Es premia una mà sobre la ferida de bala, alhora que cridava a la seva amiga de la infantesa, que estava estesa al seu costat mateix.

—Viljar, em moro!

—No, no et mors —va respondre ell des de la vora de l'aigua. Ja no hi veia.

A les pel·lícules, quan et toca una bala et mors, va pensar l'Ylva. Com podia ser que encara estigués viva si li havien disparat quatre vegades? És impossible sobreviure a això, va pensar, i es va quedar estirada, esperant la llum.

Però no es va encendre cap llum. Així que havia d'intentar estroncar l'hemorràgia.

—Crec que m'han disparat a l'ull. —Era en Viljar.

Ella el va mirar.

—Oh, merda! —va fer ella. Res més, perquè no sabia què dir a algú a qui li han disparat a l'ull.

L'Eirin era a terra, una mica més amunt.

—No em dispari, sisplau, no em vull morir —havia cridat quan la cama li va fallar i no la va aguantar. Tenia una bala allotjada al genoll. Llavors una bala se li va clavar a l'esquena. La bala li va sortir per davant, i ara de l'estómac li sortia la sang a raig. Em moriré dessagnada, va pensar, estirada sobre els còdols, mentre se'n feia la idea. Sens dubte, es moririen tots. La noia del seu costat tenia un tret a l'espatlla i a l'estómac, un al pulmó i en un braç, i de tant en tant es quedava inconscient uns instants. Era la

Cathrine, la germana gran de l'Elisabeth, a qui havien disparat a l'orella mentre parlava amb el seu pare amb el mòbil rosa.

Una noia amb ferides fondes a l'esquena i a les cames intentava arrossegar-se amb els braços cercant un recer. Va relliscar avall cap a l'aigua, on va començar a tossir i a escopir sang. Un parell de nois la van arrossegar cap a fora, i se'n van tornar cap a l'amagatall d'on havien sortit.

—Digueu al pare que l'estimo —van sentir que deia.

El tirador havia trigat dos minuts a fer tot això.

Eren les 17.35 h.

Va continuar.

En Viljar estava caigut a la vora de l'aigua, intentava fer-se una idea de com tenia el cos. Va descobrir que els dits li penjaven només per uns trossets de pell. Amb un ull no hi veia gens, i s'hi va posar una mà a sobre. Notava que li passava alguna cosa al cap. Es va passar la mà per la clepsa i va notar una cosa tova. Es tocava el cervell. En va apartar la mà de seguida.

Li havien esmicolat el crani.

Tenia trossets de cervell a fora del cap.

Però pensava. Pensava que era important respirar, no morir-se, no rendir-se. Pensava en coses que el feien feliç. Que aniria a casa a Svalbard i voltaria amb una moto de neu. Va pensar en una noia a qui volia fer un petó.

Llavors li va venir molt de fred, i tenia convulsions al cos. Tremolava. De tant en tant es quedava inconscient.

—Tot anirà bé, Simon, ens en sortirem junts, d'això —va dir al seu amic, que estava penjat sobre una roca, al seu costat.

En Viljar divagava.

—Ho resoldrem, això, Simon —va dir, i es va posar a taral·lejar.

Deia acudits, cantava i cridava en Torje.

—Xxxt!, que pot tornar i ens pelarà a tots —deien els del seu voltant.

Però ell no els sentia.

«Oh, si pogués escriure al cel, hi escriuria el teu nom…», cantava en Viljar.

«I si la meva vida fos un veler…».

En Torje s'havia pensat que el seu germà corria al seu costat, fins que va mirar al voltant i va veure com queia, s'aixecava i tornava a caure. Va parar i el va cridar. Llavors es va girar, es va llançar a l'aigua i es va posar a nedar.

El que en Torje havia vist se li va esborrar a l'instant de la ment. No guardaria cap record dels trets que havia rebut el seu germà gran.

Va nedar seguint el contorn de l'illa i va trobar una gran esquerda al penya-segat de pedra calcària. Dret allà dins, l'aigua li arribava al coll. Al principi estava sol, i al cap d'una mica hi van anar arribant altres nois. Els que passaven nedant sentien un noi menut pèl-roig que cridava:

—On és en Viljar? On és en Viljar?

A les 17.38 h, la primera patrulla va sortir de la comissaria de Hønefoss. Allà ningú no tenia gaire clar on era Utøya, malgrat que l'illa es trobava dins del seu districte, i cada any hi anava de visita el primer ministre laborista o el cap del partit. Ara ho havien mirat al mapa.

Els dos agents de la primera patrulla duien pistoles i subfusells, i també armilles protectores. El comandant tàctic els havia ordenat que anessin amb cotxe en direcció a Utøya i que «observessin».

Hi van anar a tot gas, amb el llum blau de la sirena encès.

Mentre hi anaven, en Breivik es dirigia cap al sud, pel centre de l'illa. Havia tornat a carregar la Glock i el fusell unes quantes vegades. Havia de procurar no quedar-se sense munició en totes dues armes simultàniament. De tant en tant canviava el carregador malgrat que encara li quedaven bales. N'havia gastat moltes, però encara n'hi quedaven més.

Va disparar a algú que nedava. Entre els pins va distingir dues figures. Un home noruec i una dona àrab, després els cridaria. Va pensar que se'ls veia molt desorientats.

Un d'ells era en Johannes, el millor amic d'en Torje de Svalbard.

Quan el grup de Troms s'havia dispersat pres del pànic, tots havien fugit en diferents direccions, i els altres havien perdut el rastre d'en Johannes. Ell

s'havia escapat cap a la punta més meridional de l'illa, i s'hi havia amagat. Després havia tornat tot sol cap al bosc.

En Breivik es va quedar allà tranquil·lament, esperant que se li atansessin. No va aixecar l'arma; si l'aixecava, ells girarien cua i sortirien corrent. No, es va esperar.

Quan en Breivik va alçar l'arma, en Johannes va avisar la noia.

—Corre! Corre!

Les bales eren més ràpides. Tres van impactar en en Johannes. Dues en la Gizem. Ell tenia catorze anys. La Gizem n'acabava de fer disset.

—Papa! Fes-me una abraçada!

—No, ara no, que no tinc temps.

—Una abraçada —va cridar l'Eilif. Però el seu pare va agafar les claus i la insígnia de policia del prestatge del costat de la porta de casa, a Hønefoss. En Håvard Gåsbakk es va mantenir ferm i va sortir escopetejat cap a la comissaria de policia, fent cas omís dels semàfors en vermell. Quan va entrar a les dependències, per poc no xoca amb el cotxe patrulla número dos, que en aquell moment sortia del pàrquing.

L'experimentat policia havia seguit per la televisió les notícies sobre l'explosió a Oslo. Els dipòsits de gas que hi havia a sota del barri governamental van ser el primer que li va venir al cap. Després, Al-Qaeda. En Gåsbakk havia estat membre de Delta, la unitat d'intervencions urgents, abans de traslladar-se amb la família a Hønefoss, on la vida policial girava al voltant dels furts al supermercat del poble i alguna baralla esporàdica. El més arriscat que feia darrerament era pujar a dalt del pi de quaranta metres que tenia a la seva finca, des d'on tenia una bona vista de tot el Tyrifjord.

Quan des de Nordre Buskerud van començar a trucar per demanar reforços, ell tenia una trucada d'un amic, que li ocupava la línia.

—Així que el terrorisme ha arribat a Noruega, ara —va dir en Gåsbakk.

—Sí, els teus homes s'hauran de mobilitzar al voltant de l'Ajuntament!

Van parlar un quart d'hora. Fins que no va penjar, en Gåsbakk no va veure que un company li havia trucat i li havia deixat un missatge al contestador: «T'has d'incorporar. Hi ha un tiroteig a Utøya».

La patrulla que sortia de l'aparcament va veure que en Gåsbakk arribava i va informar la cap d'operacions que ara a la comissaria hi havia un agent de més antiguitat, el qual hauria d'assumir el comandament de l'operatiu al lloc dels fets.

En Gåsbakk va entrar com un llamp a la comissaria, es va posar l'uniforme i les proteccions corporals, va obrir l'armeria i va veure un fusell de franctirador en un prestatge. El va agafar, a més a més del seu MP5, perquè el tirador de la comissaria estava de vacances. Va anar a buscar l'equip de ràdio i les claus d'un dels cotxes patrulla. Ara havia d'arribar a l'illa com més aviat millor.

Es va ficar dins del cotxe, però no se li engegava. Punyeta! La bateria s'havia descarregat. Al garatge hi havia un estàrter d'emergència, i per fi va poder engegar el motor. Com tots els altres cotxes patrulla de Noruega, aquest no tenia cap pantalla per visualitzar la informació que rebien. Tot acord, tota comunicació, havia de ser oral. Entremig de l'entrada constant de missatges per la ràdio amb què es comunicaven, el mòbil no li parava de sonar, des del mateix número. Sonava i ell rebutjava la trucada, sonava i ell la rebutjava, i va continuar tocant el botó fins que per fi va haver de respondre: «M'importen un rave, els gerds. No tornis a trucar!». Era una amiga de sempre de la seva mare que havia collit gerds per a ells. Ara estaven a punt per collir-los.

En Håvard Gåsbakk va enfilar per la carretera d'Utøya.

A les 17.42 h, mentre en Gåsbakk escoltava un missatge del mòbil sobre el tiroteig a Utøya, un grup especial de vint-i-sis homes sortia de la capital. Eren els seus antics companys de la unitat d'intervenció d'urgència —Delta—, que eren enviats del barri governamental a Utøya, a trenta-vuit quilòmetres d'allà, cap on ara es dirigien. Anaven amb vehicles pesants, les carreteres estaven molles de la pluja i hi havia molt de trànsit. Pel camí van avançar tota una sèrie d'ambulàncies que havien estat mobilitzades.

També van passar rabents per davant dels pares d'en Viljar i en Torje, que no havien tornat a saber res dels nois des que en Torje havia parlat a crits per telèfon i en Viljar havia intentat calmar-los.

Els pares, la Christin Kristoffersen i l'Sveinn Are Hanssen, havien vingut de la gèlida Svalbard a passar les vacances, i visitaven alguns amics d'Oslo mentre els fills eren al campament d'estiu. Es van mirar l'un a l'altre quan va passar amb gran fragor un comboi de vehicles negres pesants amb els llums blaus de les sirenes encesos.

—Què caram passa?

Era com si els haguessin xuclat l'aire de dins. Els costava respirar. L'últim vehicle deixava darrere seu un soroll, entre fregadís i xiulet.

Just abans de Sollihøgda, van fer aturar els pares dels nois. Començaven a muntar un control de carretera, davant mateix del seu cotxe. La Christin en va sortir d'una revolada.

—Els meus fills són a l'illa! Deixin-nos passar!

Però no l'hi van permetre. Va entossudir-se a passar el control.

—No pot passar per aquí —li va dir el policia—. Hi tenim molts agents. I som més ràpids que vostès.

La Christin va comprendre que seria impossible continuar amb cotxe o anar a Utøya a peu. Se'n va tornar al cotxe, on l'Sveinn Are estava assegut, callat. Potser obririen la carretera aviat. A les notícies encara no havien dit res de cap incident a Utøya.

En Mustafa havia comprat tots els components de la cabina de dutxa abans de portar l'Ali al campionat de futbol de Suècia. Normalment comprava allà on les peces eren més barates, i després les muntava ell mateix per fer el que necessités. A la ferreteria de Ski li van tallar una làmina de 70 × 120 centímetres per tapar la canonada d'un costat de la cabina. La Bano sempre es queixava que feien lleig, aquells tubs a la vista.

L'únic que li faltava ara era una maneta per a la porta corredissa. «La típica feina del pare», diria la Bano si no ho tenia enllestit quan les noies tornessin d'Utøya. «Aquestes portes no tindran mai manetes», diria. «És com totes les reparacions que fa el papa a casa».

Tota la família es queixava del lavabo. La banyera era vella i estava tacada, i les parets i el terra estaven tan impregnats de brutícia després d'anys i anys de fer-los servir que havien perdut el color original. La Bayan

prou que intentava fregar a sota de la banyera, però no hi arribava; el terra sempre era moll, i el sostre, xop d'humitat. En Mustafa hi havia instal·lat un extractor, però no servia de res. La seva dona volia avisar un lampista, però de fet en Mustafa era enginyer mecànic especialitzat en aigua i canonades, així que no en volia ni sentir a parlar.

Volia sorprendre les noies amb un lavabo nou de trinca quan arribessin d'Utøya. Així que, tornant de Suècia, va anar al gran magatzem de Ski a comprar una maneta per a la porta corredissa. Es trobava allà quan li van trucar, primer l'Ali i després la Bano, per posar-lo al corrent de la bomba que havia esclatat a Oslo.

Ara tornava a casa amb la maneta nova i lluent.

Tenia la ràdio del cotxe encesa.

Mentre comentaven qui hi podia haver al darrere de l'atemptat amb bomba d'Oslo, li va arribar un missatge pel mòbil:

> Testimem més que res al mon
> banoilara
> hiha un home armatAqui trucarem quan passi perill

Costava escriure amb el mòbil del noi; no tenia el mateix teclat que el d'ella. La Lara dubtava de si enviar el missatge, perquè no sabia on era la Bano. No gosava dir-ho als pares. Quants trets, allò no s'acabava mai! I cada un d'ells podia tocar la Bano. Ella i els quatre nois encara estaven amagats darrere de la caseta de bombament, on ara s'havien agrupat molts nois i noies.

El pare li va contestar.

> què passa?

Al cap d'uns minuts la Lara li va tornar a escriure.

> Algú dispara trets, no se on es la Bano

Llavors el pare li va escriure:

> Em pots trucar?

Ella no li va respondre. Li va enviar un altre missatge.

Sé que això fals, no ets Bano ni Lara

Un altre missatge del mateix número li va il·luminar la pantalla.

T'estimem molt. Pro passa alguna cosa

Eren les 17.47 h.

Al mateix temps, des del centre de coordinació d'Oslo es va enviar un missatge a totes les unitats.

—01 amb missatge important per a tothom. En relació amb l'explosió al barri governamental i amb el tiroteig a Utøya, a Nordre Buskerud s'ha observat que el sospitós porta uniforme de policia o de guàrdia de seguretat. Fora.

Quan el missatge es va difondre per ràdio, havien passat més de dues hores des que l'Andreas Olsen, els guàrdies del districte governamental i altres testimonis havien avisat que l'home anava uniformat.

Cinc minuts després, a les 17.52 h, la patrulla local de la comissaria de Nordre Buskerud arribava a l'embarcador de l'MS *Thorbjørn.* De camí cap allà, els agents del cotxe havien estat informats per la cap d'operacions: «Ve un helicòpter, i segurament també Delta». Els van indicar que actuessin amb cautela, i que esperessin la barca de la policia.

Tan bon punt van sortir del cotxe ja van sentir els trets. Els disparaven a un ritme constant, controlat i clar, amb dues armes diferents, mai simultàniament ni des de diferents llocs de l'illa al mateix temps. En van deduir que era un únic tirador.

Els dos policies es van quedar a l'embarcador a observar, tal com els havien ordenat. Observin i esperin la barca de la policia. Anaven fortament armats. I es van quedar esperant, mentre de l'altra banda del mar els arribava el soroll dels trets.

Segons les instruccions oficials de la policia, quan es dona una situació de «tiroteig en curs», els agents estan obligats a intervenir-hi directament.

Aquesta actuació no es va dur a terme.

Utøya era a sis-cents metres de distància.

Un dia assolellat, segurament hi hauria hagut moltes barques al fiord. Avui el mar era buit. Les barques estaven amarrades a prop. La patrulla local no va ni intentar anar a buscar-ne una per poder atansar-se a Utøya. L'únic que van fer va ser escoltar els trets.

Com que d'allà estant hi havia una línia de visió directa fins a l'illa, els agents estaven preocupats per si els disparaven. Així que es van refugiar darrere d'un contenidor de l'embarcador. Tres minuts després que hi arribessin, a les 17.55 h, la patrulla va informar que el punt de trobada s'hauria de traslladar més amunt, a la carretera. Aleshores un d'ells hi va pujar per dirigir el trànsit i deixar el pas lliure per a la unitat d'intervencions urgents. Els dos agents van perdre el contacte.

El districte de policia de Nordre Buskerud tenia una embarcació pròpia, una llanxa neumàtica vermella, que guardaven en un remolc davant de la comissaria. Però no la tenien a punt per fer-la servir. L'agent que estigués al càrrec l'havia d'inflar i omplir-ne el dipòsit de gasoil. En canvi, el servei de bombers de Hønefoss disposava d'una barca gran, ampla i estable, la qual estava a punt, esperant al moll del parc de bombers. Van trucar en un moment inicial per oferir-se a ajudar, però la seva oferta va ser declinada perquè la policia local ja tenia una barca. Quan més tard des de la comissaria els van tornar a trucar per demanar-los la barca, no hi van poder comunicar. La cap d'operacions va trucar al parc de bombers repetidament, però trucava a un número equivocat, no era el dels bombers.

Ni la unitat d'intervencions urgents que venia d'Oslo ni en Håvard Gåsbakk, que venia de Hønefoss, no disposaven de cap referència concreta del lloc on s'havien de trobar. En Gåsbakk, per la seva banda, va donar per fet que havia d'anar a l'embarcador de l'MS *Thorbjørn*, que era davant mateix de l'illa.

La unitat d'intervencions urgents Delta ignorava on era Utøya. La primera patrulla tenia GPS al vehicle, però la petita illa del Tyrifjord no figurava en el sistema. Les tropes Delta dels vehicles negres van intentar posar-se en contacte amb la policia de Nordre Buskerud perquè els donessin instruccions específiques sobre on s'havien de trobar, i per avisar-los que

necessitarien més barques per traslladar els seus efectius. Però la xarxa d'emergència de la policia encara no havia arribat a Nordre Buskerud, i la cobertura equivalent per ràdio només funcionava fins a Sollihøgda, que era a mig camí d'allà. Per conseqüent, el telèfon era l'únic mitjà de comunicació de què disposaven, però la centraleta del centre d'operacions locals estava col·lapsada per les trucades entrants, i no va respondre a la trucada de la unitat d'intervencions urgents.

La falta de comunicació va fer impossible que es pogués aprofitar el temps del trajecte per coordinar l'operació. Quan per fi el centre d'operacions de Nordre Buskerud va ser informat que Delta es dirigia cap allà, no li van indicar el nombre d'efectius que componien la unitat, ni que hi anava per carretera. Fins a les 18.00 h, la cap d'operacions locals va donar per fet que la unitat hi arribaria amb helicòpter, i que volaria directament fins a Utøya.

Quan per fi ho van aclarir, hi va haver un malentès fatal entre ells. Quan des de Nordre Buskerud van informar la unitat d'intervenció d'on s'havien de reunir, van dir: «Ens trobem a l'embarcador».

—Quin embarcador? —va preguntar un home de Delta—. Vol dir el del camp de golf? —Era l'únic lloc que coneixia a la vora del Tyrifjord.

La cap d'operacions de Hønefoss va deixar la línia en espera per girar-se en direcció al cap de personal, que just llavors havia entrat a la comissaria, i li va dir:

—Delta diu que el punt de trobada és al camp de golf.

El cap de personal, que era al telèfon parlant amb algú que trucava des d'Utøya, es va limitar a assentir amb el cap, i la cap d'operacions va dir a Delta:

—D'acord, ens trobem al camp de golf.

Amb això traslladaven el punt de trobada a un indret a 3,6 quilòmetres de l'illa. El punt inicial on la patrulla de Nordre Buskerud observava, i a on es dirigia en Håvard Gåsbakk, era a tan sols sis-cents metres d'Utøya.

Als ocupants del primer vehicle del comboi de la unitat d'intervenció no els van indicar que el punt de trobada havia canviat. A les 18.01 h van sortir de la carretera principal i van trencar cap al Càmping Utvika, situat al costat de l'embarcador de l'MS *Thorbjørn*. El cotxe va baixar fins a l'aigua, on hi

havia unes quantes embarcacions. Si haguessin agafat una d'aquelles barques que hi havia amarrades, haurien pogut ser a l'illa al cap d'uns minuts. Però un cop allà, el conductor va rebre un missatge per ràdio en què li deien que girés cua i tornés a la carretera principal. Els cotxes que el seguien van fer la mateixa maniobra, i se'n van anar de l'embarcador. Van enfilar altra vegada per la carretera principal, i així es van allunyar de l'illa.

Quan en Gåsbakk pràcticament ja arribava a l'embarcador del *Thorbjørn*, li van ordenar que tornés enrere i que se n'anés en direcció al camp de golf.

Mentrestant, en Breivik matava una persona per minut, de mitjana.

Ara en Breivik s'havia aturat al costat d'un edifici baix, de color vermell, conegut com l'escola. Va pensar que segurament allà hi havia molts nois amagats. Va disparar a través de la porta i va sentir xiscles de noies. Volia obrir la porta de sobte, amb una estirada, però a l'altre costat hi havia un home d'Ajuda del Poble Noruec que aguantava la maneta ben fort perquè no l'obrissin. L'interior era ple de gent. En Breivik va deixar estar l'escola. Lluitar d'aquesta manera suposava un risc massa gran. A la caixa Pelican hi duia una llauna de gasoil, que tenia pensat d'abocar al voltant dels edificis per calar-los foc. Així podria disparar a la gent quan en sortissin.

Però no duia cap encenedor a sobre, de manera que se'n va tornar a l'edifici de la cafeteria a buscar-ne un.

Ara ja havia disparat i matat quaranta persones a l'illa. Era hora de lliurar-se; així tindria més possibilitats de sobreviure a l'operació. Però s'havia deixat el mòbil a la furgoneta de la bomba.

No va trobar cap encenedor, però sí un mòbil. Va trucar al número d'emergències, el 112, i el van posar en espera. Després d'uns quants intents, li van respondre des del centre d'operacions de Hønefoss. Eren les 18.01 h.

—Policia. Línia d'emergències.

—Sí, bona tarda, soc el comandant Anders Behring Breivik, del Moviment de Resistència Anticomunista Noruec.

—Sí.

—Ara mateix soc a Utøya. Em vull lliurar.

—D’acord, des de quin número truca?

—Truco des d’un mòbil.

—És el seu mòbil?

—Eh…, no és el meu, és un altre… —va respondre l’home d’Utøya, i va penjar.

—Un altre, com es diu? Escolti?… Escolti!

Era un mòbil sense targeta SIM que en Breivik havia trobat, així que el número no sortia a la pantalla de la comissaria de policia local, i no hi va tornar a trucar ningú.

Valia més que continués, doncs. Pel camí va trobar un gos que voltava com si s’hagués tornat boig. Feia estona que no trobava ningú a qui matar; on s’havien ficat tots els altres?

Va continuar per la vora de l’aigua. A l’indret que anomenaven Stoltenberget va trobar uns quants joves i els va disparar. En va matar tres. A la zona de bany coneguda com Bolsjevika hi va localitzar un altre grup, i en va matar cinc. Ara cada vegada era més difícil anar pel costat de l’aigua. Se’n va tornar cap a l’interior.

Un grupet reduït, que estaven ajaguts entre l’herba alta, li van sentir les passes. Però no podien arrencar a córrer, no podien anar-se’n, perquè tenien una vida a les seves mans.

La vida de l’Ina.

Quan en Breivik se n’havia anat de l’edifici de la cafeteria, l’Ina havia sortit de quatre grapes de darrere del piano. Havia aconseguit sortir de la sala arrossegant-se, aguantant-se la mandíbula a lloc. Quan havia arribat al campament s’havia desplomat. Algú l’havia fet passar per sobre de la rampa de monopatí que hi havia allà al costat.

—No se’n sortirà —els havia sentit xiuxiuejar l’Ina.

Llavors una noia va prendre la iniciativa.

—Ens ocuparem cada un d’una ferida —els va ordenar.

Per això es trobaven asseguts al voltant d’ella, llavors, quan van sentir en Breivik que se’ls atansava. Cada un aguantava una pedra ben fort sobre una de les ferides de l’Ina. Una dona d’Ajuda del Poble Noruec estava estirada a terra amb la noia ferida, posada damunt d’ella per donar-li escalfor. Però l’Ina anava perdent sang sense parar.

Un dels altres nois que aguantaven una pedra sobre una ferida de l'Ina volia fugir per anar a buscar la seva germana, però li van dir: «Et necessitem aquí». Va ser llavors que van veure l'home de l'uniforme darrere de les altes tiges de l'herba. «Tots quiets i callats, collons», els va comminar la noia que havia pres la iniciativa.

En Breivik anava pel Camí dels Enamorats.

Si hagués mirat a la dreta els hauria vist.

Però mirava recte endavant.

Es va parar en una caseta grisa que es devia pensar que era un lavabo exterior. Caminava aguantant l'equilibri, amb compte, quan va fer el tomb a la caseta, perquè a banda i banda el pendent era fort. Va veure una persona, després una altra, després més, un grup gran asseguts allà, apinyats contra la paret de la caseta de bombament. Era a escassa distància d'ells.

—L'heu vist? —va preguntar.

Ningú no li va respondre.

—Sabeu d'on venien, els últims trets? —va inquirir.

Ningú no es va bellugar.

—No hem agafat el tirador, encara, però a baix a l'aigua hi ha una barca a punt per evacuar-vos. Us podeu ajuntar? Heu de venir de seguida!

Un parell de noies es van aixecar, dubtant. Uns quants se li van atansar, indecisos. Els va mirar a la cara; alguns semblaven alleujats i d'altres, més escèptics.

—Us heu d'afanyar abans que no vingui el terrorista. Encara no l'hem atrapat.

Un parell dels més joves es van posar drets i se'n van anar cap a ell.

—Té la placa? Pot demostrar que és un policia de debò? —li va demanar un d'ells.

Una noia de disset anys dels afores d'Oslo era una dels que se li atansaven. Es va adonar que l'home de sobte s'empipava, com si el molestés que ells no s'afanyessin prou a anar-hi. L'home va disparar un tret. L'Andrine es va tirar a l'aigua. Des d'allà, va veure que la noia que estava dreta al seu costat ara era estesa a terra. Llavors va veure com l'home disparava al seu millor amic, en Thomas. Primer al coll, i després al cap.

—Ajuda, sisplau! —va cridar una noia.

En Breivik li va disparar una ràfega. En acabat va descarregar uns quants trets als que corrien amunt pel vessant costerut.

L'Andrine va notar una pressió al pit, de sobte. El coll, la gola i la boca se li omplien de sang. Una bala li havia entrat pel pit i s'havia aturat a pocs mil·límetres de la columna vertebral; tenia un pulmó perforat. Es va quedar estesa dins l'aigua poc fonda, incapaç de respirar. S'ofegava amb la seva pròpia sang. Tenia els ulls esbatanats. Si els acluco em moriré, va pensar, desesperada per agafar aire. Va veure que l'home disparava a tots els que abans eren al costat de la caseta de bombament. S'atansava a cada un d'ells i els posava la pistola a pocs centímetres del cap. I disparava una vegada i una altra.

Llavors l'assassí va parar. Va donar una ullada al voltant. Va estudiar els cossos caiguts de bocaterrosa, va fer mitja volta i se'n va anar costa amunt. Tot d'una, es va girar cap enrere. Es va aturar, va somriure i va alçar l'arma altra vegada.

La va apuntar a ella. La mirava directament. El tret li va travessar la bota d'aigua i el peu. Les bales entraven a l'aigua i rebotaven a les roques, al seu voltant, i els esquerdills de pedra li picaven a la cara.

Li va apuntar de nou. Ara em moriré, va pensar. S'ha acabat.

En Breivik va prémer el gallet.

Un noi va fer un salt.

L'Andrine es pensava que ja era morta quan va veure el noi saltar endavant. El noi va rebre l'impacte d'una, dues i fins a tres bales que li havien disparat a ella. La primera el va tocar al maluc. La següent li va entrar per l'esquena i li va sortir pel pit. La tercera li va esclafar el cap. El noi va caure a pes; era mort.

Era en Henrik Rasmussen, de Hadsel, Nordland. L'Andrine no el coneixia. Però el noi estava ajupit al vessant, amagat, i havia vist com en Breivik li disparava a ella repetidament. Així que havia saltat al davant d'ella.

En Henrik havia complert els divuit anys al febrer. L'últim que havia fet abans d'anar a Utøya havia estat encapçalar un acte antiracista al seu districte.

—Uau! —va exclamar en Breivik.

Llavors se'n va anar. L'Andrine va mirar al seu voltant. Tots eren morts. Alguns de bocaterrosa a l'aigua, d'altres arraulits, en posició fetal. Hi havia un crani esberlat del tot. El cervell era a la vista.

L'Andrine va esperar la mort. Va esperar que se li escolés tota la sang. Volia un taüt blanc, per al seu funeral, completament blanc. Però com ho podia dir a la gent?

No es podia morir. Si es moria, el sacrifici del noi que no coneixia hauria estat debades.

La Lara s'havia llançat a l'aigua freda i es va posar a nedar quan va sentir els primers trets des de la caseta de bombament. Era un quart de set, si fa no fa.

Mentre nedava sentia trets i xiscles. Algú suplicava que li perdonessin la vida.

—No em dispari, sisplau, no! Vull viure!

En aquell costat de l'illa l'aigua havia excavat cavitats a la roca calcària. Va nedar cap a una d'elles, però ja era plena. Va continuar nedant, i es va poder ficar dins de la següent. Allà dins estava amagada des de totes direccions.

Va veure barques al canal, a una certa distància. Els campistes i la gent de les cases d'estiu disseminades per la vora del fiord ajudaven a sortir de l'aigua els joves glaçats i esborronats.

L'Ina i els que l'ajudaven també havien sentit els trets que venien de la caseta de bombament. Trets, xiscles, crits i més trets. Un dels que li tapaven les ferides xiuxiuejava: «Es moren, es moren, es moren», sense parar. Llavors es va fer un silenci absolut.

A l'Ina li començaven a fallar les forces. Havia perdut molta sang. Ajaguda i mig endormiscada, els ulls se li van posar en una gota de pluja brillant que hi havia damunt d'una fulla.

Imagina't quina cosa tan bonica aquí, ara, va pensar.

A Salangen, en Gunnar tenia el mòbil a la mà. Poc després de les sis havia vist una notícia d'última hora al peu de la pantalla de televisió. «Tiroteig a Utøya», hi deia.

—Tone! Tone! Diuen alguna cosa d'un tiroteig a Utøya.

La mare d'en Simon hi va anar de seguida. Es va posar a plorar.

—El meu fill! —va exclamar.

—Escolta, Tone, en Simon corre molt de pressa i és un bon nedador, així que deu estar bé —la va calmar en Gunnar.

Però el pànic s'havia apoderat d'ella. Li faltava l'aire per respirar.

—Això ha de ser una disputa entre un parell d'individus. No ens hem de preocupar, res no fa pensar que en Simon hi estigui implicat. Al capdavall, hi ha molta gent, a l'illa.

Però la Tone estava igual de neguitosa.

Van passar uns quants minuts. No donaven més informació sobre Utøya.

—He d'esbrinar què ha passat —va mormolar en Gunnar, i va trucar al número des d'on en Simon els havia telefonat l'última vegada.

—Hola, disculpi'm, soc en Gunnar Sæbø, el pare d'en Simon —va dir —. En Simon ens ha trucat fa un moment des d'aquest número.

—Hi ha un boig que volta per aquí i va disparant. No puc parlar —li va respondre la Julie Bremnes xiuxiuejant.

—Però has vist en Simon?

—Eh… no, corríem junts, però ens hem separat, i fa estona que no l'he vist —va dir fluixet la noia de setze anys, que estava ajaguda en un racó, darrere del vessant abrupte—. Estic amagada, no puc parlar més.

—La noia estava amagada, només podia xiuxiuejar —va dir en Gunnar a la Tone—. No li podem tornar a trucar, no podem trucar més. Algú en podria sortir ferit.

Però van trucar als números de més avall de la pantalla. Números per a parents propers, hi deia. En cap d'ells no li van contestar.

La Tone ara plorava.

—El meu nen! El meu fill!

En Gunnar va trucar als amics que els havien convidat a una festa d'aniversari aquell divendres al vespre.

—Farem una mica tard —va dir—. Vindrem de seguida que sapiguem que en Simon està bé.

—Ara sí que ja ho tenim en marxa, collons!

Mentre tenia lloc la matança a la caseta de bombament, uns trenta homes de Delta, més la policia local, arribaven al pont que hi havia al costat del camp de golf.

Feien broma sense respecte per res.

—Terrorisme en territori noruec.

—Sí, ha començat amb una explosió.

Els havien informat que l'objectiu portava uniforme de policia. Com els talibans a l'Afganistan, va pensar en Gåsbakk. També els agradava posar-se uniformes de policia per infiltrar-se entre la població abans d'atacar.

Però no els havia arribat el missatge que en aquest cas molt probablement l'autor era un jove ros amb uniforme de policia.

Quan Delta es va agrupar al punt de trobada, l'embarcació de la policia estava amarrada en un pilar de pedra just a sota del pont. Els agents, fortament armats, van pujar de seguida a bord. Estaven impacients per continuar l'operació; ara estaven a punt per entrar en acció, i volien arribar al lloc dels fets com més de pressa millor. «Ja està», va cridar el pilot. La llanxa vermella podia portar deu persones, i els agents pesaven molt: cada un portava uns trenta quilos d'equipament, a més dels escuts i els ariets. Només amb el pilot a bord, allò era estable, però quan els homes van començar a moure's sobre la barca per deixar espai per als altres, els va començar a entrar aigua pels costats, fins a cobrir el fons i el dipòsit de combustible.

«Jo hi vull prendre part», era la idea imperant entre ells. «Anem a liquidar-lo. Salvarem vides». Ningú no es volia quedar a terra. Ningú no es volia perdre l'acció. Quan havien pujat deu homes a bord, el pilot va dir que prou.

Van apartar la llanxa de la roca sobre la qual descansava. De cop i volta es va enfonsar tant que les bordes amb prou feines sortien un pam de l'aigua.

—Gas a fons, velocitat màxima! —va cridar en Håvard Gåsbakk quan la llanxa va arrencar a poc a poc—. Pitja el gas! —va tornar a cridar al pilot.

—Ja accelero al màxim —va respondre l'home—. Això no pot córrer més.

Quan eren a un centenar de metres de la riba, el motor va començar a ratejar, fins que es va parar del tot. Es van quedar asseguts allà, deu pesos pesants armats fins a les dents, dins d'una llanxa de goma que es gronxava sobre les onades. Alguns es van començar a descordar les armilles. Si la barca s'enfonsava, ells anirien al darrere, amb el pes de tot l'equip. Van començar a renegar, a riure i a maleir-ho tot.

Van sentir els trets que venien de l'illa.

Un estiuejant els va anar a rescatar. Va alentir la marxa perquè l'estela d'aigua no inundés la llanxa de goma vermella. Surava tan baixa que amb qualsevol moviment sobtat es podia acabar d'omplir d'aigua.

Els agents de les forces especials fortament armats estaven amb l'aigua fins als genolls, i el dipòsit de combustible i la mànega del gasoil flotaven al costat dels rems i d'altres materials. El primer que van pujar a la barca del turista va ser un escut. Aleshores els homes van passar d'una barca a l'altra d'un en un, i l'amo de la barca es va quedar a la llanxa de goma. Una vegada allà, no va tenir altre remei que agafar els rems.

Un dels policies va aixecar una mà enlaire i va cridar:

—Moltes gràcies, camarada! —I es van dirigir a Utøya.

Però ara també avançaven a poc a poc, perquè aquesta barca també duia un excés de càrrega.

Se'ls va apropar una altra embarcació, i quatre homes hi van saltar.

Per fi van poder agafar velocitat. Totes dues barques van accelerar. Però amb aquells transbords havien perdut un temps molt valuós.

L'Anders Behring Breivik estava estranyat que Delta no s'hi hagués presentat. Va veure un helicòpter que volava en cercles damunt seu, i va pensar que devia ser la policia. Es va sorprendre que volés tan baix, perquè sabia que l'helicòpter tenia una càmera tèrmica que detectava indicis de vida des d'una certa distància, encara que hi hagués vegetació. L'helicòpter era a uns dos-cents metres, i el tenia en línia de foc. El podia haver abatut amb deu trets, però hauria revelat la seva situació, si no l'havien vist ja. Com és que no li havien disparat? Potser l'helicòpter tan sols informava Delta sobre on s'havien de desplegar quan arribessin a l'illa.

Li va venir un pensament: de fet, volia sobreviure a això? Va pensar en tot el procés de demonització que l'esperava. Tenia tot el que necessitava per suïcidar-se, i si es volia treure la vida, ara era el moment de fer-ho.

Va sospesar la seva vida un moment.

Es va decantar per viure.

S'havia de cenyir al pla. La fase u era el manifest, la dos era la bomba i Utøya, i la tres, el judici.

Tot d'un plegat va sentir un impuls imperiós de sobreviure. Va pensar en les maneres com es podia rendir, i assegurar-se així que podria passar a la fase tres. Temia que li fos difícil capitular. Els Delta l'executarien a la primera oportunitat que en tinguessin.

No tenia cuirassa, i ja no li quedava gaire munició, ara. Va veure un altre mòbil abandonat, i va decidir tornar a trucar a la policia. Eren les 18.26 h. Feia més d'una hora que era a l'illa. Aquesta vegada li van respondre de seguida. Però no des d'on ell volia. Un error en una comissaria base havia provocat que totes les trucades de comptes NetCom fossin transferides al districte de policia de Søndre Buskerud.

—Policia. Línia d'emergències.

—Bona tarda, em dic Anders Behring Breivik.

—Sí, hola.

—Soc el comandant del Moviment de Resistència Noruec.

—Sí, hola.

—Em pot posar amb el cap d'operacions de Delta?

—Sí… Des d’on truca, i sobre quin tema?

—Soc a Utøya.

—És a Utøya, entesos.

—He enllestit l’operació, així que em vull… lliurar.

—Es vol lliurar, d’acord.

—Sí.

—I com ha dit que es diu?

—Anders Behring Breivik.

—I vostè és comandant de…?

—Cavallers templers d’Europa, es diu l’organització, però estem organitzats en… el Moviment de Resistència Anticomunista contra la islamització d’Europa i de Noruega.

—Sí.

—Acabem de dur a terme una operació en nom de l’orde del Temple.

—Sí…

—Europa i Noruega.

—Sí…

—I atès que l’operació s’ha dut a terme, ara… és acceptable rendir-se a Delta.

—Es vol rendir a Delta?

—Em pot… em pot passar el cap d’operacions de Delta?

—Bé, de fet vostè ja parla amb una persona amb, eh… en certa manera, una autoritat superior.

—D’acord, doncs esbrini el que li calgui i després truqui’m a aquest número, d’acord?

—Eh… però a quin número?

—Brillant, adeu.

—No tinc el seu número. Escolti?

Altra vegada en Breivik havia trucat des d’un mòbil sense una targeta SIM que funcionés, i des del qual només es podien fer trucades d’emergència. Per tant, l’operadora no podia veure’n el número a la pantalla.

El «comandant del moviment de resistència anticomunista noruec contra la islamització d’Europa i de Noruega» va decidir continuar fins que

el neutralitzessin.

Es va encaminar cap al sud. Seguia els còdols de la platja.

La barca més ràpida va arribar a l'illa a les 18.27 h. Quatre homes de la unitat d'intervenció urgent van ser dipositats a l'embarcador. Alguns membres de l'AUF hi van arribar corrent i van assenyalar cap al nord, cap a Bolsjevika i Stoltenberget.

—És allà! És allà!

Era l'últim lloc des d'on en Breivik havia disparat a algú. Però des de llavors havia passat per la zona d'embarcament, per la seva base al darrere de l'edifici principal, on havia trucat al 112, i després s'havia dirigit cap al sud.

Delta va avançar cap al nord mentre en Breivik anava cap a la punta més meridional de l'illa.

Quan s'hi acostava va veure una colla de gent mig amagats entre els arbustos i els matolls. Ells no el van veure venir. Es va adonar que ja hi havia estat, allà. Hi havia molts cossos morts i ferits escampats per terra. Alguns nois encara eren dins l'aigua, un tros endins. Aquí el terreny era pla, sense cap pendent abrupte ni cap penya-segat; el terra baixava amb un pendent gradual cap a l'aigua.

Un parell de noies van distingir l'home uniformat que se'ls atansava.

—Oh, policia! Policia! Ajudi'ns, ajudi'ns!

Ell se n'hi va anar tranquil·lament.

—Qui de vosaltres necessita ajuda? —va preguntar. Va anar de dret cap a ells. I llavors va obrir foc.

Des de molt amunt, ho van filmar tot. L'helicòpter que sobrevolava l'illa no era de la policia, com s'havia pensat l'assassí. L'havia enviat l'NRK, la Corporació Noruega de Radiotelevisió. Mentre l'equip de càmeres filmava des de l'aire el districte governamental, el redactor els va dir que se n'anessin a Utøya.

Eren massa enlaire perquè el càmera distingís a través de la lent el que filmava. Fins més tard, quan va veure les imatges, no es va adonar que havia filmat una massacre.

En Breivik es va quedar a tocar de l'aigua i va veure com alguns joves s'allunyaven nedant. Una llanxa motora groga venia cap a ell. Va parar per recollir alguns dels que nedaven. En Breivik va disparar uns quants trets, cosa que va provocar que la llanxa girés cua de seguida i fugís pel fiord ràpidament, allunyant-se així d'ell, de l'illa i de les noies i els nois que eren a l'aigua.

Mentrestant, la barca on anaven en Håvard Gåsbakk i cinc agents més tot just tocava terra a l'illa. Els sis de bord havien sentit els trets i havien vist les bales que queien a l'aigua, de manera que ja sabien en quina direcció havien d'anar.

Un home es va quedar a la platja per vigilar l'embarcador del ferri, i els altres es van avançar en direcció sud en formació de cinc homes. Al davant hi anava el que duia l'escut, i darrere seu els altres. Es van obrir pas entre els arbustos i la malesa per baixar fins a l'aigua, però la vegetació era tan espessa que van haver de tornar enrere, van pujar per un caminet entre el bosc i van tornar a baixar cap al lloc d'on venien els trets.

Simultàniament, a la punta més meridional de l'illa, a una noia li clavaven dues bales al cap i una al pit, mentre els homes armats seguien el camí. A un altre noi, una bala el va tocar al coll, mentre els homes ara trotaven a camp obert. A un tercer el va encertar al cap, mentre un dels homes cedia l'escut a un altre. A un quart en Breivik li va disparar dues vegades a l'esquena quan els cinc homes ja s'atansaven. Al cinquè, un noi, li va disparar tres vegades, primer a l'esquena per abatre'l, després al cap i després al coll, i els homes encara no havien arribat.

Ara corrien pel camí de grava.

D'aquí a un moment serem al seu punt de mira. Ens dispararà, va pensar en Gåsbakk. Hi haurà un tiroteig. El pare de dos fills encara no havia vist cap dels cadàvers de l'illa. El trajecte que havien fet els cinc homes quedava fora del radi d'operacions d'en Breivik. L'assassí havia evitat aquell tram perquè estava a plena vista des del continent, i allà corria el risc que li disparessin.

Seria una bogeria aixecar-me la visera, va pensar en Gåsbakk, però ho va fer igualment. Amb la humitat, la tenia tan entelada que era impossible

veure-hi clar, amb allò. Va sentir una ràpida sèrie de trets, una arma pesant en acció.

Aquest no està per contemplacions, va pensar, mirant la metralleta MP5 que duia ell, i que era una joguina en comparació amb l'arma que sentia, un aparell molt més potent i de molt més abast. Es va sentir en clar desavantatge.

Hauria d'haver abraçat l'Eilif, va pensar. Aquest podria ser el meu últim assalt.

En Breivik es va quedar dret davant de les persones que havia mort. Al davant mateix tenia un nen que es veia «massa jove, hòstia».

—Has mort el meu pare! Has mort el meu pare! —cridava el nen—. Para de disparar d'una vegada. Ja has mort prou gent! Deixa'ns en pau.

En Breivik el va esguardar, i va pensar que es veia molt menut, per ser un adolescent. Potser a aquest encara no l'havien adoctrinat en el marxisme cultural.

—Tot anirà bé, tot anirà bé —va dir al nen menut.

—No em matis! Deixa'm viure! —va cridar el nen, sense bellugar-se.

En Breivik es va girar per tornar-se'n a la seva base, a buscar més munició.

Els cinc homes van arribar al final del camí i el que duia l'escut el va cedir a un company. Es van aturar, callats. El tirador devia ser molt a prop. Es van ajupir per assegurar la posició. Van parar l'orella. Feia una mica des que havien sentit el darrer tret. Ara no se sentia res que els orientés. Un dels homes Delta es va posar a cridar.

—Calla! —el va renyar en Gåsbakk. Era una imprudència cridar, fins que no sabessin on era el tirador—. Calla i escolta!

Van avançar de nou. Al cap d'un centenar de metres van arribar a un edifici baix de color vermell, l'escola. Es van dirigir a la cantonada sud-oest, cobrint sempre les possibles zones de foc mentre es movien.

Tot estava en silenci.

Van distingir un moviment entre els matolls, a cinquanta metres. Alguna cosa reflectant brillava. Van perdre de vista la figura. Van travessar el Camí

dels Enamorats. Van avançar entre la vegetació des de dues direccions. Llavors van veure un tros enllà un home amb uniforme de policia.

—Delta, Delta! —van cridar.

Ara em dispararan, va pensar en Breivik. Però al mateix temps se'ls veia una mica desconcertats. Segurament s'esperaven trobar un home morè, va pensar.

—Policia armada! Quiet! Mans enlaire! —va cridar un d'ells.

En Breivik va deixar el fusell a terra, el va repenjar en un arbre.

A continuació es va girar i se'n va anar cap a ells, amb les mans als costats. Duia taps a les orelles, amb un cable que li entrava a l'armilla i li baixava pel cos.

—A terra! —va cridar un.

—Agenolla't!

Uns quants homes l'apuntaven amb armes, tots amb el dit al gallet.

—Si t'atanses més dispararem!

Els agents Delta havien parat esment en l'armilla tan gruixuda que duia. Podia ser un cinturó bomba? Els cables de l'iPod li penjaven per fora. Els volia liquidar a tots? Es van preparar per disparar-li.

—No és un cinturó bomba! És un cinturó policial amb munició! —va cridar un dels homes de Delta des del flanc.

—Ajagut a terra! —va cridar un altre.

—De genolls! —li va bramar un tercer.

—Decidiu-vos, de genolls o ajagut? —va contestar en Breivik.

—A terra!

Es va deixar caure, primer de genolls i després de panxa a terra.

En Håvard Gåsbakk li va saltar a sobre a l'instant, li va subjectar les mans a l'esquena i el va emmanillar. Un altre agent li va lligar les cames amb brides de plàstic.

Des d'allà, amb el cos pressionat contra el terra, en Breivik va girar el cap i va mirar en Gåsbakk, que ara estava assegut cama aquí cama allà a la seva esquena.

—No sou vosaltres, a qui vaig al darrere. Vosaltres sou com germans, per a mi. No sou vosaltres, els que he de liquidar.

—Tens el carnet d'identitat?

—A la butxaca dreta.

Un dels homes l'hi va treure i va llegir el nom i el número del DNI per la ràdio.

—No estic en contra vostra —va continuar dient en Breivik—. Ho he fet per motius polítics. Els estrangers ens envaeixen el país, això és un cop d'Estat, és el principi d'un bon merder. El pitjor encara ha de venir: la tercera cèl·lula encara no s'ha activat.

Aleshores en Gåsbakk va distingir dos cadàvers estesos a terra. Els dos primers que veia. Eren d'en Johannes i la Gizem, a qui en Breivik havia disparat quan eren al bosc.

—La Glock és a la funda —va dir en Breivik.

—Ja ho sé —va respondre en Gåsbakk.

Un agent li va prendre la pistola que duia a tocar de la cuixa. Un altre es va quedar tota l'estona dret amb l'arma preparada, apuntant-lo.

En Gåsbakk el va mirar als ulls.

—Pel bé de la teva consciència, respon: hi ha més homes amb tu? On són?

En Breivik va alçar els ulls cap a ell.

—Soc jo sol —va dir—. Soc jo sol.

Soc. Jo. Sol.

Quan tot s’ha acabat

La sala d’estar de Heiaveien s’estava omplint.

A mesura que avançava la tarda, els informes deien que hi havia set víctimes mortals. Al cap d’una mica ja eren deu.

A en Gunnar no li responia cap dels números de telèfon de la pantalla, i al final va trucar al xèrif del districte. Potser ell coneixia algú del districte policial de Buskerud.

Sí, va resultar que sí.

Estaven asseguts, paralitzats veient les imatges de la pantalla. Es veien joves nedant a les aigües fosques. Cossos blancs a gran distància, filmats des de l’aire. Nedaven de pressa, amb braçades fortes i enèrgiques. N’hi havia que nedaven en grups. D’altres sols. Es dirigien de dret cap a terra ferma. Tots tenien el mateix propòsit: escapar-se de l’illa.

El vell xèrif va tornar la trucada a en Gunnar. «Això és greu», va dir. Però no n’hi podia explicar res més.

Durant quaranta anys, aquell home s’havia dedicat a posar ordre en molts aspectes de la vida a la comunitat de Salangen; havia posat multes per excés de velocitat, havia posat fi a la pesca il·legal, havia aplicat la prohibició per a les motos de circular per la muntanya, i havia mantingut l’ordre públic des que els residents locals i els qui demanaven asil havien tingut confrontacions al final dels vuitanta.

Ara trucava a la porta.

—He pensat que havia de venir —va dir, dret a l’entrada—. Per si de cas puc ajudar en res.

Intentaria trucar a altres línies directes, no les que sortien a la pantalla, i estaria disponible per si el necessitaven per a qualsevol cosa.

Però totes les línies estaven ocupades.

L'Astrid, la noia que vivia a la casa del costat quan s'estaven a Øvre Salangen, també hi va anar. Tenia tres anys més que en Simon, i havia jugat amb ell des que en Simon tenia quatre anys. L'Astrid sempre era la directora quan feien la representació de Cap d'Any, i pràcticament la consideraven una germana gran. Aquest divendres s'havia servit una copa de vi i s'havia assegut davant del televisor. Llavors va veure la notícia del tiroteig a Utøya. Es va ficar de seguida al cotxe i se'n va anar a Heiaveien.

Hi van anar arribant parents, veïns i amics. Tota la gent que havia d'anar a la festa d'aniversari a què també estaven convidats els Sæbø van entrar per la porta. No podien fer cap mena de celebració fins que en Simon no hagués trucat per dir que no li havia passat res.

A la pantalla del televisor hi va sortir una notícia d'última hora. Alguns dels nois supervivents deien que hi havia molts més morts dels que s'havien anunciat oficialment. Fins a trenta o quaranta, va calcular un membre de l'AUF.

A la sala d'estar, els batecs es van accelerar i els cors van començar a martellejar.

Cada segon que en Simon no trucava era un segon dolorós. Aviat els minuts es van fer insuportables.

Algú va preparar cafè i el va servir en tasses. Els convidats a la festa havien portat pastissos.

Dins la sala planava un feixuc mantell d'angoixa.

Els raigs de sol encara entraven pels grans finestrals que donaven al fiord. Aquella nit el sol no es pondria, tan sols avançaria cap a l'oest per l'horitzó.

La Tone s'havia fet fonedissa. Feia estona que ningú dels que eren a la sala no l'havia vista.

La van trobar al quartet que feien servir sobretot per eixugar la roba. Estava asseguda a terra, balancejant-se endavant i endarrere.

—El meu Simon no. El meu Simon no. El meu Simon no!

La Tone no podia estar pendent de res, fora de si mateixa. El dolor era massa punyent; la por s'havia emparat d'ella. Era incapaç de fer servir cames i braços, tan sols era un embalum deixat anar a terra. Al cap només hi

tenia una imatge. En Simon, un Simon feliç, quan ella li va fer una abraçada i dos petons a l'aeroport.

En Gunnar parlava amb la policia. Se'l veu com sempre, va pensar l'Astrid. Feia una veu clara, no vacil·lava gens. Tenia el mòbil posat a l'orella, i es va girar cap a la finestra.

Llavors li va veure l'esquena. Tenia la camisa ben molla, i uns cercles enormes de suor a les aixelles.

En Gunnar anava i venia del televisor a la terrassa, on sortia a fumar de tant en tant. Algú va pensar que no podien deixar la Tone sola allà terra. La van ajudar a aixecar-se. Caminava encarcarada, es movia com un autòmat, amb l'ajuda de dues amigues. Va sortir a fora amb en Gunnar i li va demanar un cigarret. L'única manera de respirar era fumar.

El fiord lluentejava a la llum del vespre. Les muntanyes del fons s'emmirallaven a la superfície de l'aigua.

Tot d'un plegat es va veure un cotxe a la carretera principal.

—Sortirà de la carretera! —va dir algú que era a la terrassa amb ells.

El cotxe corria molt. Va girar per agafar el costerut accés de la casa i va aparcar a l'esplanada de davant de la casa. La porta es va obrir d'una revolada. La Kristine, jugadora de futbol i professora en pràctiques, que havia estat la xicota d'en Simon tota l'adolescència, i que pràcticament era una més de la família aquells anys, estava dreta a la grava, mirant amunt, cap a en Gunnar i la Tone, que eren a la terrassa. La noia plorava a llàgrima viva. Va pujar les escales corrent, alhora que feia un crit, de l'angoixa que tenia.

—En Simon és mort! En Simon és mort! En Simon és mort!

Durant un instant, el silenci va ser absolut, a Heiaveien.

Aleshores la mare d'en Simon va caure desmaiada a terra.

La Kristine era a casa, cada cop més desesperada perquè no podia contactar amb en Simon, i ja havia trucat a tots els seus amics. Deu vegades, vint, trucava als mateixos números sense parar. Per fi li va respondre en Brage Sollund. S'havia amagat entre unes bardisses on s'havia llançat quan havia sortit del campament Troms per anar a veure què passava. S'hi va quedar

fins que van atrapar el tirador. Ell no havia vist en Simon, però havia sentit el que en deien altres.

—Digue'm el que sàpigues d'en Simon —el va instar la Kristine.

A en Brage se li encallaven les paraules a la gola. Va mormolar alguna cosa tot rumiant què podia dir. Li va respondre com va poder.

—No el tornaràs a veure, en Simon.

Ella va fer un xiscle.

—N'estàs segur? N'estàs segur?

—Jo no he vist com passava, però en Geir Kåre sí…

Això era l'únic que la Kristine recordava abans de ficar-se al cotxe i anar a casa dels Sæbø.

Ara sanglotava.

—No tornarem a veure en Simon —va dir plorant.

—Potser no ho ha vist bé —va dir en Gunnar—. Potser… —va afegir.

També els havien arribat notícies que en Simon era a l'hospital, que l'havien rescatat, que li havien disparat en un peu. Al cap i a la fi, en Brage no l'havia vist pas, en Simon. Estava amagat en un altre lloc.

Però la mare d'en Simon, el cor de l'amor familiar, s'havia quedat sense forces, i se'n va anar amb penes i treballs cap a la seva habitació.

En Håvard també s'havia tancat a l'habitació per estar sol. Es va asseure al llit amb el portàtil i va entrar a la pàgina de Facebook del seu germà, on va escriure un missatge.

«Simon! Torna a casa!».

A la vora de l'aigua, en Viljar s'havia quedat callat.

Estava ajagut en posició fetal. Completament immòbil. Havia parat d'explicar històries.

Havia parat de cantar i de maleir-ho tot. Els seus murmuris també havien cessat.

No feia cap soroll de res, en Viljar. Tenia la caputxa de la dessuadora ben xopa de sang. I li penjava alguna cosa de la conca de l'ull.

La Margrethe Rosbach estava arrupida sota la cornisa amb els ulls clavats en un punt. A baix, a les roques.

No sentia res, ni tristesa ni por. En Simon és mort, i aviat serien tots morts, pensava. La gent que disparaven, que continuaven disparant, tornarien i els matarien a tots. Els trets eren molt regulars, i molt forts. Ella havia perdut les ganes de viure; no es molestava a seure amagada, s'havia rendit. Estava entumida, allà dalt sota la cornisa de roca. La pantalla del mòbil se li il·luminava. «Papa», hi deia, però ella no li agafava la trucada.

Tot s'havia acabat. Això era el final.

L'última conversa amb el seu pare s'havia acabat abans que en Simon caigués. Ell li havia tret el mòbil de la mà i li havia dit: «Hem d'estar callats. Ens hem d'amagar». Llavors havia deixat el mòbil a la cornisa de roca. Però no havia penjat. Així que el seu pare, des de Stavanger, havia sentit els dos trets, dues detonacions fortes, a tocar de l'orella. Havia sentit els crits. S'havia pensat que els havien mort a tots dos. Un tret havia tocat en Simon i l'altre, la Margrethe.

No sabia que un d'ells havia rebut totes dues bales.

Una barca civil amb tres policies fortament armats es va atansar al penya-segat.

Ara ens dispararan, va pensar la Margrethe.

—Policia! Policia! —cridaven els homes.

Els adolescents que estaven escampats per la línia de mar van pensar: ara estem salvats, o estem llestos. No es va escampar el pànic, ningú no va intentar fugir, perquè si aquells homes estaven conxorxats amb el primer policia, les possibilitats en contra seva eren massa grans, la potència de foc era massa immensa.

Els homes van desembarcar.

—Hi ha algú ferit, aquí? —van cridar, i de seguida van començar a embenar aquells a qui podien salvar.

La Margrethe va baixar corrent cap a en Simon.

Que fred que estava!

El jersei que ella li havia demanat la nit abans se li havia enfilat esquena amunt, igual que la jaqueta impermeable, que era gairebé sobre el cap. Li va estirar avall el folre polar i li va ajustar la jaqueta al voltant del cos. També li va enretirar la caputxa amb compte per veure-li la cara.

La tenia ben blanca. Li havia marxat tot el color. No hi tenia sang. Res no indicava que li haguessin disparat. A la jaqueta i al jersei tan sols hi havia un forat petit, per on havia entrat la bala, i també tenia una ferida a la cama. Era com si estigués adormit, i glaçat.

La Margrethe li va passar la mà per l'esquena i li va donar uns copets a l'espatlla. Després el va agafar entre els braços. I el va estrènyer fort.

La realitat l'esquinçava com una urpa.

En Simon era mort. I ella s'havia salvat.

Ell era mort, i ella viuria.

Els policies van identificar els morts de seguida. Un noi que surava a l'aigua, amb quatre trets a l'esquena i a l'estómac. Mort. En Simon, penjat inert sobre una roca. Mort. En Viljar, estès a tocar de l'aigua, amb trossets del cervell a fora del crani. Mort.

A una certa altura del penya-segat, les tres noies a qui en Breivik havia disparat primer. Mortes. Una havia celebrat l'aniversari dels catorze anys tot just feia cinc dies. A la segona, que tenia quinze anys, l'acabaven d'escollir com a monitora dels cursos de confirmació a l'església del seu poble, on també cantava al cor. La tercera, de setze anys, havia vingut amb la Margrethe des de Stavanger, i compartien tenda. Totes tres van morir dessagnades abans que l'equip de rescat les trobés.

Els policies van treballar de pressa i amb eficiència, es concentraven en els nois que podien salvar. L'Ylva, l'Eirin i la Cathrine, amb els cossos cosits a bales i a esquerdills d'os i de pedra, van ser traslladades a les barques. Totes tres amb hemorràgies internes greus.

—No! —va cridar en Tonje Brenna quan la policia va determinar qui havia mort.

—Si fa no res que encara parlava! No és mort! —El secretari general de l'AUF assenyalava en Viljar—. No fa gaire encara cantava.

Un dels agents es va agenollar al costat d'en Viljar, a la vora de l'aigua.

—No pot ser mort! —va cridar en Tonje.

En Viljar estava caigut, inert, a tocar de l'aigua. El policia va percebre alguna cosa.

Un pols dèbil.

I després un so, un so gairebé imperceptible.

—Aquí! —va cridar—. Un de viu!

L'home tenia formació en primers auxilis i assistència mèdica al camp de batalla; havia servit a l'Afganistan i tenia molts anys d'experiència. Es va treure un mocador triangular, que va fer passar per sota del cap d'en Viljar. Amb molta cura, li va tornar a posar els trossos de cervell altra vegada dins del cap. Va reconstruir els bocins del crani, vigilant molt que cap aresta afilada no toqués la massa encefàlica tova. A poc a poc, va embolicar el cap d'en Viljar i va lligar el mocador per subjectar-lo bé. Amb el cervell posat al seu lloc, alguns dels supervivents van traslladar en Viljar a una barca que esperava.

En Viljar es va despertar amb el cap repenjat a la falda d'algú, al mig del Tyrifjord. Va mirar els que l'envoltaven.

—On és en Torje? —va preguntar sense forces.

Tots la van cridar. Els altres nois i noies ja eren a la barca. Era l'última barca que recollia supervivents del penya-segat.

Un policia es va atansar a la Margrethe.

—Has de venir ara.

—No el podem deixar aquí.

—Se n'ocuparan —va dir el policia.

Havien ordenat a un agent armat que s'estigués allà amb la missió de vigilar l'indret.

—Ens hem d'endur en Simon!

—Les víctimes se les emportaran després.

En Simon estava molt fred.

—Jo no me'n vaig sense ell!

—L'illa encara no és segura. Cap dels que sou vius no us hi podeu quedar.

Al final, el policia se la va endur arrossegant-la. En Simon es va quedar allà penjat, com si hagués caigut, damunt aquella roca al costat de l'aigua.

Més amunt hi havia tres noies mortes, un noi també mort a tocar de l'aigua, a sota seu, i un policia a càrrec d'ell.

—Els ferits primer! Els ferits primer!

La Lara, ben glaçada, es va asseure a la platja, entre el pendent dret i la caseta de bombament. Tremolava, després d'estar tanta estona dins l'aigua. Durant el temps que havia passat a dins aquella cavitat oberta a la roca, tot li era indiferent, tenia el cap caigut sobre el pit, i estava convençuda que la matarien d'un tret. Tenia massa fred perquè allò li importés. Però ara…, ara estaven salvats.

Oh, com necessitava la Bano, ara. Volia que la Bano l'estrenyés entre els braços, la bressolés, la consolés. Necessitava parlar amb la seva germana gran. La Bano, que es reia de tot, que sempre trobava un costat bo fins i tot en les coses pitjors, que transformava les coses corrents en un conte de fades. I els contes de fades sempre tenien un final feliç.

De cop i volta, no es va poder estar de cridar.

Va bramar i cridar més fort que ningú altre del seu voltant. Totes les forces que li quedaven les va canalitzar en aquell so.

Va panteixar, li faltava l'aire, i es va deixar anar, esgotada.

Llavors va aconseguir lloc en una barca.

—No mireu cap a l'illa —va dir el que pilotava la barca—. Mireu recte endavant, no us gireu!

Alguns hi van mirar, malgrat tot, i van xisclar.

Per tota la vora de l'illa hi havia joves caiguts, alguns amb mig cos dins l'aigua, i d'altres damunt les roques. En alguns indrets, la roca estava tenyida de vermell. Es veien peces de roba tacades de sang, abandonades. Hi havia molta roba i moltes sabates. Tot allò ho havien deixat enrere els qui havien fugit nedant.

—No tornaré a jugar mai més a *Call of Duty* —va dir un noi que anava a la barca de la Lara.

Van desembarcar al càmping Utvika. A la platja la gent els rebia amb flassades i edredons.

Saben el que ha passat a l'illa! La Lara es va trobar bruscament de nou en el món real. Allò havia passat de veritat!

Preguntava a tothom que veia si havien vist la Bano.

—Sí, és viva —li va dir un noi—. Crec que algú ha dit que hi havia parlat.

A una altra persona li semblava que l'havien vist dins d'una tenda.

Allà tot eren crits d'angoixa, llàgrimes i pànic. Alguns estaven en estat de xoc, es movien d'esma, amb la mirada absent. A d'altres els van haver d'arrossegar cap a terra, i es quedaven estirats, apàtics, allà on els deixaven. I n'hi havia que tenien pànic de tothom; els seus ulls deien: «Tu també m'intentaràs matar?».

Més amunt, a la carretera, una fila de cotxes estaven a punt: voluntaris que portaven els nois i noies al punt de reunió i tornaven a buscar-ne d'altres. Però la Lara no volia marxar fins que la Bano no estigués segura a terra ferma. Sabia que la seva germana no podia haver arribat encara, perquè l'estaria esperant allà, si hagués arribat primer.

Al final, tres amigues de la Lara la van fer pujar en un cotxe amb elles.

—Se suposa que tothom s'ha de reunir a l'hotel Sundvolden —li van dir—. Segurament la Bano ja hi és.

La ràdio del cotxe estava encesa, i comentaven que l'autor dels fets era noruec.

Dins del cotxe, algú va deixar un mòbil a la Lara, que va trucar al seu pare.

—Ara us venim a buscar —va cridar ell.

Quan va començar a córrer la notícia del tiroteig a Utøya, tots els veïns ja s'havien aplegat a casa dels Rashid. Ells també van intentar trucar als números de la pantalla de televisió, però no els responien. Un dels veïns s'havia assabentat que havien habilitat com a lloc de reunió per als familiars l'hotel Thon de Sandvika. Ara hi anaven amb taxi, perquè en Mustafa estava massa nerviós per conduir ell. Ell i la Bayan van passar a buscar l'Ali pel petit camp de prop de casa, on el nen de catorze anys jugava a futbol amb uns amics. Els amics dels pares van dir que el podien cuidar ells, però no, l'Ali volia anar a buscar les seves germanes.

—Com estàs? —li va preguntar el pare.

Ella es va quedar callada.

—Papa —va dir—. Papa… No sé on és la Bano.

—Que no ets amb ella?

La Lara es va posar a plorar.

Van quedar que el primer que tingués notícies de la Bano trucaria a l'altre.

L'Ali anava al seient de darrere amb la Bayan. Mirava de tranquil·litzar la mare.

—Ja saps com n'és de llesta, la Bano. Ningú no en sap més que ella, de trobar amagatalls. Justament per això encara no l'ha trobada ningú!

El taxista era del Marroc, i tenia un exemplar de l'Alcorà al davantal del cotxe. La Bayan va llegir les sagrades escriptures, i va demanar a Déu que tingués cura de la seva filla gran. La primogènita.

En Mustafa anava al davant, i mormolava per a si mateix.

«Déu, Al·là! No hi ha més Déu que Ell! És el Vivent! Ell és el Ferm! És Subsistent, tot ho sustenta! No li agafa gaire somnolència, mai no té gaire son. Ell posseeix tot el que hi ha a dalt del cel i a la terra».

Era la mateixa pregària, «Ayat al-Kursi», que havia resat al vaixell, al riu Khabur, entre l'Iraq i Síria, l'oració a la qual havia recorregut les nits que no podia dormir durant la guerra civil.

«Ell coneix els seus afers presents i els passats. I ells no poden comprendre el Seu saber, excepte allò que Ell vol. El seu tron abasta els cels i la terra; la seva guàrdia no li pesa. És l'Altíssim, l'Immens».

Feia molt de temps que no havia necessitat aquella pregària.

A Sandvika es van haver d'esperar molt fins que els van informar que havien enviat tota la gent d'Utøya a l'hotel Sundvolden, a la riba del Tyrifjord. La Bano no trucava. La Bayan plorava i gemegava. «La meva nena, la meva nena!», somicava.

Una altra de les mares se li va adreçar. «Tot anirà bé», li va dir aquella dona prima, que la va envoltar amb un braç. Es deia Kirsten, i va dir que també tenia un fill a l'illa. Es deia Håvard, i era el líder de l'AUF d'Oslo. Ja feia hores que no havien tingut cap notícia del seu fill, tampoc. Els havia enviat un missatge poc després de les sis, des de l'amagatall on era, al costat de la caseta de bombament. La Kirsten els va proposar de portar-los

amb el cotxe familiar a Sundvolden. Però amb l'Ali eren massa colla, així que van agafar un taxi.

Es començava a fer fosc quan van emprendre el llarg recorregut per la vora del Tyrifjord.

—Tot anirà bé —va dir la Bayan a l'Ali quan van pujar en un altre seient del darrere—. Aviat tindrem totes dues nenes amb nosaltres.

El taxi va sortir de Sandvika, i la Bayan va mirar el seu fill i li va somriure.

—Ja veuràs com la Bano ens truca aviat i diu: «Estic bé!».

A l'hotel Sundvolden, la Lara no podia compartir les escenes d'alegria quan la gent es trobaven. Va sortir a fora, on plovia, amb la roba ja ben xopa. No li quedaven més llàgrimes ni li sortien més crits.

S'esperava a l'aparcament exterior per a autobusos i cotxes que portaven joves d'Utøya. Escrutava els vehicles, amb els ulls estudiava les finestres i les portes, s'aturava en cada figura que baixava davant seu, i llavors passava a la següent.

Hi havia un noi pèl-roig pigat, pàl·lid, dret a poca distància d'ella. Anava xop. En Torje havia estat amagat dins del forat de la roca a tocar de l'aigua molta estona. Quan una barca havia anat a rescatar els nois i noies de l'aigua, ell se n'hi havia anat nedant. En el moment que gairebé ja hi era, damunt seu havien començat a xiular bales. La barca va fer mitja volta i va fugir ràpidament. Ell es va quedar sol a l'aigua. Se'n va tornar nedant a l'illa, però cap a la platja. Tenia massa fred per anar altra vegada fins a l'amagatall. En Torje va ser a prop del tirador uns quants cops, però sempre se'n va poder escapar o amagar.

El noi, de catorze anys, va trucar als pares quan va arribar amb l'autobús des de l'embarcador. Ells ja hi anaven. S'havien esperat tres hores a Sollihøgda, fins que havien decidit fer gairebé tot el tomb al Tyrifjord. Havien trucat un munt de vegades. En Torje i en Viljar s'anaven fent cada cop més petits dins del cap de la mare, mentre feien el trajecte. Quan van arribar a Sundvolden ella ja els veia com dos puntets petits.

En Torje esperava en Viljar i en Johannes. El seu germà gran i el seu millor amic.

Aleshores algú li va dir que ja no venien més autobusos.

—Quan la Bano Rashid arribi, li pot dir que aquest és el nostre número d'habitació?

La Lara estava esgotada de tant esperar, i com que ja no venien més autobusos, havia entrat i havia demanat una habitació. Li havien donat una clau.

—La Bano té els cabells llargs i foscos i, bé, s'assembla a mi. És la meva germana gran.

Se'n va anar sense esma cap a l'ascensor.

És viva, pensava la Lara quan va pujar a l'habitació. Havia demanat un ordinador a recepció, i havia posat un cor a la pàgina de Facebook de la Bano.

Ha de ser viva, perquè si l'haguessin matat ho notaria. I no tinc la sensació que s'hagi mort, es va dir.

En una habitació de la mateixa ala de l'hotel, la Margrethe va mirar el llit *king-size*.

Una habitació de luxe! Com l'odiava, aquest luxe, ara! Tot allò estava fora de lloc.

—Agafem el cotxe i et venim a buscar —li havien dit els pares des de Stavanger, quan per fi havia trucat a casa per dir-los que era viva.

—No, no vingueu —havia contestat amb una veu plana—. Ja vindré jo a casa.

Dins l'habitació, tot era fi i lluent. Tot estava planxat, allisat i polit. Va apartar el cobrellit, va llançar a un costat els coixins decoratius i es va ficar a sota de l'edredó. Un edredó suau, net i càlid. I llavors li va sortir tot. Senzillament, no podia suportar-ho.

Estar sota aquell edredó tan bonic mentre en Simon s'havia quedat estès allà fora, sol i sota la pluja.

—Soc jo sol —havia dit.

Això va ser mentre en Håvard Gåsbakk encara estava assegut damunt seu. Passava una mica de dos quarts de set del vespre. El detingut tenia el cos premut contra la terra humida. I el nas, entre l'herba molla, entre fulles noves, terra i molsa. Amb el cap tombat cap a un costat, va continuar parlant.

—La tercera cèl·lula encara no s'ha activat. Això és el principi de l'infern! La cosa serà encara pitjor.

Feia una veu severa, militant.

Pitjor que això? En Gåsbakk tremolava. Va informar per ràdio que calia emetre una alerta a escala nacional per avisar d'un altre atac.

En Breivik va alçar els ulls cap a ell.

—N'hi puc explicar el noranta-vuit per cent, però vull negociar amb l'últim dos per cent.

—Ja has parlat prou. El cap a terra! —li va etzibar en Gåsbakk. Sentia que els altres de l'equip trucaven demanant farmacioles i informaven del nombre de morts i ferits.

—Això és un cop d'Estat —va dir l'home que estava estirat a sota seu, lligat de mans i peus.

En Gåsbakk l'havia de subjectar perquè s'estigués quiet a terra. Això era la seva feina, no pas negociar-hi.

Va sentir una veu prima, i uns crits de dolor.

Un noi menut va sortir entre els arbres. Un adolescent morè amb sang al pit el duia agafat per la mà. El nen plorava.

—Vull el meu papa, vull el meu papa!

L'home de terra respirava feixugament. L'efecte químic dels estimulants s'esvaïa, però ell encara estava esverat a causa de les substàncies que produïa el seu propi cos. Estava alterat pels assassinats que havia comès i per les hormones que s'havien alliberat dins seu.

De vegades no li entrava prou aire als pulmons i es començava a hiperventilar, estirat a terra, entre l'escola i la punta meridional de l'illa.

Al cap de mitja hora, si fa no fa, un dels agents Delta es va encarregar de subjectar-lo. En Gåsbakk se'n va anar corrent a l'edifici principal per ajudar en les feines de rescat.

—Què en farem, dels cadàvers? —li van preguntar.

Què n'havien de fer, dels cadàvers?

En Gåsbakk va donar un cop d'ull al seu voltant.

—Arrossegueu els de la platja cap amunt, perquè l'aigua no se'ls endugui i hi quedin flotant, i els altres es poden quedar on són —va contestar per la ràdio.

Van arribar tres homes de la Secció del Crim Organitzat, Operacions Especials. La seva missió principal era esbrinar si calia esperar nous atacs. Això era vital per evitar més pèrdues de vides.

Els interrogatoris inicials es farien a l'illa. Traslladar en Breivik a Oslo, abans que l'illa fos un lloc segur, abans que s'hagués acabat l'operació de rescat, requeriria massa efectius.

Van instal·lar el centre d'operacions a l'edifici blanc de fusta de sobre de l'embarcador, on tenien les oficines l'administració del campament i la Mare Utøya. Aquí és on el líder de l'AUF estava assegut per veure les notícies a la televisió quan es van sentir els primers trets, tres hores abans.

Les víctimes amb ferides encara estaven disperses per l'illa, quan dos policies de la unitat d'intervenció urgent van portar el presoner pel vessant cobert d'herba amunt, cap al centre d'operacions.

Una escala de pedra de pocs graons conduïa a l'edifici. Uns esglaons amples i segurs de granit antic. Al seu costat mateix, damunt l'herba, hi havia tres cossos. La Monica i els dos guàrdies de seguretat, els pares dels nens petits que ara cridaven demanant el papa.

Els tres interrogadors esperaven en Breivik a fora de l'edifici. Era un quart de nou quan en van assumir la vigilància de mans dels Delta, aproximadament una hora i mitja després d'haver-lo capturat. Els homes de Delta també els van lliurar un mòbil i una placa per a una jaqueta amb una calavera i dos ossos llargs encreuats. «Caçador de marxistes», deia a la

placa. El cap dels interrogadors va obrir les manilles que subjectaven les mans de l'assassí a l'esquena i a continuació el va emmanillar per davant.

—Em podríeu executar aquí mateix, a terra, i ja estaria —va dir en Breivik quan li van ordenar que pugés les escales.

—No t'executarem amb un tret. Parlarem amb tu —va dir el cap dels interrogadors.

En Breivik el va mirar.

—Em moriré igualment —va dir, i els va explicar que s'havia pres una gran quantitat de substàncies químiques. S'estava deshidratant, i es moriria al cap de dues hores, si no bevia alguna cosa.

El van fer pujar a la primera planta i li van dir que s'assegués en una butaca. A la sala hi havia una taula, un sofà gran, unes quantes butaques i uns quants sofàs de dues places. Van donar una ampolla d'una beguda amb gas a en Breivik.

Els interrogadors van ocupar un sofà cada un.

—És sospitós d'assassinat. No està obligat a donar explicacions a la policia, i pot…

—Entesos —els va tallar ell—. Em puc explicar. En termes generals.

Es va asseure de cara a la taula, amb les mans emmanillades a la falda.

—M'he sacrificat. Després d'això, no tinc vida. És molt possible que pateixi i que visqui torturat tota la vida, a partir d'ara. No sortiré mai més. La meva vida es va acabar quan vaig entrar a l'orde dels Templers. Però de què em volen parlar, exactament? M'estranya que no hagin fet venir els serveis secrets perquè m'interroguin.

—Què es proposava aconseguir, avui? I ha de passar alguna cosa més?

—Volem prendre el poder a Europa d'aquí a seixanta anys. Jo soc comandant dels cavallers templers. La nostra organització es va fundar a Londres el 2002, i té delegats a dotze països.

Va recalcar que no eren nazis, i que donaven suport a Israel. No eren racistes, però volien foragitar d'Europa l'islam polític. D'això se'n podia dir una revolució conservadora.

—De fet, he redactat un manifest de cinc-centes pàgines sobre tot això. No ho puc explicar tot ara —va dir.

—Hi ha res més a l'illa?

—No.

—Càrregues explosives? Armes?

—No, això ja s'ha acabat.

—El cotxe que té a l'altre costat, és una trampa explosiva?

—No, però hi tinc l'escopeta, a dins.

—Hi ha altres persones, aquí, a part de vostè?

—No —va contestar, però tot d'una s'hi va repensar—. Hi ha una altra cosa, però no li diré el què, ni on és. Estic disposat a negociar amb vostè. Vull un acord com cal, amb alguna cosa a canvi de la informació.

—Ah, sí?

—Si volen salvar tres-centes vides, escoltin-me atentament. Però de fet m'hauria estimat més negociar amb els serveis secrets.

—Digui'ns el que sap. Avui ja s'han perdut moltes vides innocents —va dir l'interrogador.

—Jo no diria exactament que són innocents. Són extremistes marxistes. El planter dels marxistes. És el Partit Laborista, l'ala jove. Són els que tenen el poder a Noruega. Són els que han presidit la islamització de Noruega.

—Es perdran més vides?

—És clar que sí. Això tan sols és el començament. La guerra civil ha començat. Jo no vull l'islam a Europa, i els meus companys són del mateix parer que jo. No volem que Oslo acabi com Marsella, on els musulmans hi són majoria des del 2010. Volem lluitar per Oslo. L'operació que he dut a terme ha reeixit al cent per cent, i és per això que em lliuro ara. Però l'operació en si no és important. Això tan sols són focs artificials.

Es va mirar les mans. Tenia una mica de sang en un dit.

—Mirin, estic ferit —va dir—. Això s'ha d'embenar. Ja he perdut molta sang.

—Jo no li posaré pas cap tireta —va mormolar el policia que rebia missatges entre la sala d'interrogatori i la sala contigua, on estaven en contacte amb el personal d'Oslo.

—No em puc permetre de perdre gaire sang —va dir en Breivik—. I ja n'he perdut mig litre. —Va apuntar que, amb la sang que havia perdut, es podia desmaiar.

Van anar a buscar tiretes.

Mentre li posaven les tiretes, en Breivik rumiava com s'havia fet mal. Es va recordar que alguna cosa li havia picat al dit quan havia disparat a una víctima al cap, de molt a prop. Alguna cosa havia saltat, li havia tocat el dit i n'havia rebotat. Devia ser un fragment del crani, va dir als agents de la sala.

Van prendre nota que el tall feia 5 mil·límetres de llarg. L'interrogatori podia continuar.

—A canvi de l'explicació que els faré, vull un ordinador amb Word, a la presó. Vull… —Es va encallar, va tartamudejar una mica, com si de sobte no sabés què demanar—. Necessito un entorn més formal, per poder formular les peticions que tinc. Això s'ha de fer com cal.

Al final va decidir que tenia tres llistes de peticions. Una de senzilla amb desitjos que es podien satisfer fàcilment; una altra amb la qual potser també s'avindrien, i que de fet seria molt atractiva per a la policia, i una tercera llista que segurament no acceptarien.

—Buida el pap, doncs. Comença per la senzilla!

—La meva cèl·lula té quinze mil simpatitzants a Noruega, molts dels quals són de la policia. Evidentment, ningú no pot defensar uns actes tan brutals com els que jo he comès avui. Tanmateix, l'islam és molt més brutal que la meva organització! Nosaltres som màrtirs, i potser som monstres, però ja ens està bé. Els joves marxistes són…

Va entrar un agent de policia i els va interrompre.

—La policia és davant de Hoffsveien, 18. La seva mare és a casa? Què hi diu a la porta?

—Hi diu Wenche Behring Breivik.

La Wenche era casa quan la bomba va esclatar, però no l'havia sentida ni n'havia notat l'ona expansiva.

Aquell dia havia pres un cafè amb les amigues a la cafeteria i havia anat a la carnisseria a comprar carn picada. Quan havia arribat a casa cap a les dues, l'Anders ja havia tornat de la botiga d'informàtica. A dos quarts de tres ja tornava a sortir; s'havia descuidat de comprar alguna cosa.

—Tindré el menjar a punt quan tornis! —li havia cridat quan sortia.

Va picar la ceba i la va fregir amb la carn picada, hi va afegir salsa de tomàquet i va parar la taula. Volia tenir-ho tot a punt quan el seu fill arribés a casa. S'esperaria a posar l'aigua per als espaguetis fins que el veiés a la porta. Va reservar la salsa en un costat, i va començar a pelar les gambes que es menjarien al vespre. Va llençar les closques a les escombraries, va lligar la bossa i la va deixar davant de la porta del pis. Llavors es va asseure a esperar-lo.

Estava morta de gana. Tornaria aviat, l'Anders?

Dues hores després que hagués marxat, li va trucar. Tenia el mòbil apagat. Era estrany, normalment l'Anders no l'apagava mai.

I era estrany que encara no hagués tornat. Només anava un moment a la botiga d'informàtica. Potser havia passat a veure algun amic…

A les cinc li va tornar a trucar. Res.

En aquell moment, una amiga li va trucar i li va dir que encengués el televisor. Era horrorós! Es va asseure a mirar les notícies i després va anar a posar l'aigua al foc per a la pasta perquè tenia molta gana. Va menjar una mica.

A les set va tornar a trucar a l'Anders. On podia ser? I si havia tingut un accident amb el cotxe?

Feia molt de temps que el seu fill no havia estat a casa. Des que se n'havia anat a viure a la granja, només hi havia passat una nit, bé, a part d'aquesta. Ella li havia preguntat si havia trobat alguna munyidora de vaques bonica, allà a la vall. Acabada de sortir de l'estable!

Ara estava enganxada al televisor. I a sobre, l'Anders no era amb ella, amb tot allò tan esgarrifós que passava.

Primer la bomba. I ara: deu persones assassinades a l'illa.

Entre vuit i nou li va trucar al mòbil uns quants cops. Començava a preocupar-se de veritat. Què li podia haver passat? I si li havia passat res amb l'explosió de la bomba?

A les 21.40 h va arribar una trucada al telèfon fix. Es va afanyar a respondre.

—Li truca la policia. Li demanem que surti a fora.

—Oh, no! Li ha passat res, a l'Anders?

Va sortir corrents del pis.

Quan va ser al carrer de seguida va veure uns llums blaus intermitents encesos. Al davant de la seva entrada hi havia uns quants cotxes de policia. Uns homes armats, amb jaquetes negres i viseres, l'apuntaven amb les armes.

Els va haver de donar les claus, i se la van endur cap a un cotxe. Una policia la va agafar pel braç.

—El seu fill està detingut en relació amb un delicte penal greu. La reclamen de comissaria perquè presti declaració com a testimoni.

La Wenche se la va quedar mirant de fit a fit. Això era una bogeria.

—El seu fill té accés a armes de foc? —li va preguntar la policia.

—Va fer un examen per treure's la llicència de caça, i és d'un club de tir. Té una Glock i una escopeta —va dir la Wenche, i va afegir—: L'escopeta és a l'armari de la seva habitació.

El cotxe anava a tota velocitat pels carrers buits.

—Té algun problema de salut mental, el seu fill?

—De què l'acusen? —va balbucejar ella—. Justament a ell, que és tan amable, considerat i…

El cotxe va entrar al garatge de la comissaria central de policia.

La unitat d'assalt encara era davant de Hoffsveien, 18.

La gent espiava per les finestres dels pisos. Aviat tot el barri va ser a les finestres, amb el mòbil a la mà. Es trucaven l'un a l'altre: «Mira a fora! Mira a fora!». Al televisor, que tothom tenia encès a la sala, aviat veurien el seu bloc de pisos en directe i sentirien que l'autor dels fets era un noruec de trenta-dos anys d'edat.

Déu meu, ha de ser l'Anders de la Wenche!

La brigada d'emergència esperava la notificació des d'Utøya abans d'assaltar el pis.

—Hi ha explosius, a dins? —van preguntar al fill de la Wenche.

—No —va respondre—. Hi ha un ordinador al traster.

Així és com ho va dir. Era la primera habitació on havien d'entrar, els va dir, i l'única que els podia interessar. Havia tret totes les seves coses tant

de l'altell com del soterrani.

—Hi ha una cosa que us ha de quedar clara —va dir de sobte—. Avui ha estat el pitjor dia de la meva vida. Malauradament, era necessari. Espero que el Partit Laborista n'aprengui la lliçó i que aturi la importació en massa de musulmans.

—Morirà algú més, avui?

—D'això no en vull parlar. I necessito trobar-me una mica més còmode per poder formular la llista de peticions.

—Ho trobo una mica estrany, que no tingui la llista preparada, ja —va apuntar l'interrogador en cap.

—Ara pateixo molt, i no em puc concentrar. Crec que un entorn millor m'hi ajudaria.

En Breivik va ser informat que en aquell moment no era possible efectuar un trasllat.

—Tothom em veu com un monstre, oi?

—El veiem com un ésser humà.

—M'executaran. I a tota la meva família.

—Estem en situació d'oferir protecció a la seva família, si cal. Per a nosaltres, una vida és una vida. Rebrà exactament el mateix tracte que tothom.

Va dir que havia d'anar a fer un riu, i alguns agents el van escortar cap a fora.

—Ara ja tinc la llista de peticions a punt. En prendran nota? —va inquirir, en tornar.

Li van assegurar que sí.

—Vull poder enviar i rebre cartes, a la presó.

—Podrà, sempre que no hi hagi cap motiu per bloquejar la seva correspondència i les visites.

—Quant de temps la bloquegen, normalment?

—Depèn de la investigació, i fa de mal dir, en un cas d'assassinat.

—D'assassinat? Això no han estat assassinats, sinó execucions polítiques! —va saltar en Breivik—. L'orde del Temple d'Europa m'ha donat permís per executar els traïdors de les categories A, B i C. Per a mi

(és a dir, per a nosaltres), l'orde del Temple és la màxima autoritat política de Noruega.

Va reconèixer que els que havia mort a l'illa eren traïdors de categoria C.

—Qui decideix a quina categoria pertany la gent?

—Ho explico tot al meu llibre. A dreta llei, no estem autoritzats a executar traïdors de categoria C. Però bé, sobre les meves peticions…

La segona petició era poder fer servir l'ordinador un mínim de vuit hores al dia. No li calia tenir accés a internet, però sí que necessitava una impressora.

—Soc un intel·lectual, no un guerrer. La meva crida és a lluitar amb la ploma, però de tant en tant has de fer servir l'espasa.

La petició número tres era tenir accés a la Viquipèdia. La quarta, complir la pena amb el mínim nombre possible de musulmans. I la cinquena, que no li donessin mai carn halal.

Els agents de la sala del costat van comunicar aquestes peticions als caps de policia d'Oslo, i els interrogadors el van informar que molt probablement serien acceptades. Però van afegir que si hi havia d'haver un pacte, ell els havia de dir de seguida si algú seria assassinat en el futur immediat.

—D'acord, si accedeixen a la llista de peticions de més envergadura, estic disposat a facilitar-los els detalls de dues cèl·lules que ara mateix, mentre parlem, planifiquen actes de terrorisme contra partits que donen suport al multiculturalisme.

—Continuï.

—Bé, els serveis de seguretat han de presentar una proposta al Comitè de Justícia per introduir la pena de mort, a la forca, a Noruega, i emprar l'ofegament simulat com a mètode de tortura.

Llavors va demanar un cigarret, i l'hi van donar. Va demanar una altra beguda, i també l'hi van servir.

—Els mitjans són els que tenen més culpa del que ha passat avui, perquè no van publicar les meves opinions. Així que un ha de fer arribar el missatge d'alguna altra manera.

Llavors, de cop i volta, va dir que tot plegat era tràgic, i que el seu cor plorava pel que havia passat aquell dia.

—Vostè n'és el comandant, de manera que tot és responsabilitat seva —va objectar l'interrogador.

—La meva responsabilitat és salvar Noruega. Assumeixo la plena responsabilitat de tot allò d'allà fora, i estic orgullós de l'operació. Si sabessin la feinada que hi he tingut! —va dir—. Ha estat horrible. Des de fa dos anys que patia per quan arribés aquest dia…

Quan l'interrogatori ja s'havia prolongat unes quantes hores, va arribar un equip de Kripos per dur a terme un examen preliminar de l'acusat. Li van prendre mostres d'ADN i d'orina, i van agafar alguns retalls de la roba que duia.

Els agents van treure una càmera. Però el «comandant del moviment de resistència anticomunista noruec» es va oposar que li fessin fotografies. Ja se n'havia fet, i les havia publicat a internet. Ara la policia li faria el tipus de fotografies sobre les quals ell havia avisat al manifest. Fotos d'un delinqüent emmanillat, amb les espatlles caigudes. A les fotos que s'havia fet a l'estudi anava maquillat, i les havia retocat amb Photoshop. Eren retrats seus amb el vestit de francmaçó, amb l'uniforme de cavaller templer i amb la granota de protecció química. Havia inclòs les fotos a les últimes pàgines del manifest. No, no hi hauria fotografies d'Utøya amb pòsters de l'AUF al fons. Això no ho consentiria.

Però ara ja no era ell qui prenia les decisions.

A la fotografia que més endavant es va filtrar a la premsa, estava assegut en una butaca amb les mans a la falda. Tenia el cap cot i els ulls clavats a terra.

Havien de desar de manera segura la roba que duia, ja que es podria fer servir com a prova. Els homes de Kripos van treure una bossa negra.

—Despulli's.

Ell s'hi va negar.

Li van dir que ho havia de fer.

S'hi va tornar a negar.

Tot d'una, es va alçar d'un bot i va començar a despullar-se a correcuita.

—Pari, pari!

S'havia de despullar peça per peça, quan Kripos ho ordenés. Podia dur explosius a sobre. O armes amagades. Els agents eren els que decidien en quin ordre s'havia de treure la roba, i quan.

Per fi, es va quedar dret en una sala plena d'homes uniformats, només amb els calçotets. Volia fer una posa, per semblar molt mascle. Ara sí que estava del tot disposat a deixar que li fessin una foto. Va mirar a la càmera i va treure pit. Tenia les mans agafades sobre un maluc, i el cos, en la posa clàssica de culturisme, perquè els músculs se li marquessin com més millor.

En un primer moment els policies es van quedar desconcertats. En un altre entorn, o si fos un altre crim, allò hauria estat ridícul, però en aquest cas… era grotesc, simplement incomprensible.

Amb quin dimoni se les havien?

En Breivik va fer una riallada, nerviós. S'havia equivocat. Ara ho veia. La broma no els havia fet gens de gràcia. Se li havia presentat l'oportunitat inesperadament, i ara que per una vegada estava content del seu cos, havia semblat que volia fer el numeret. El comandant s'havia oblidat de si mateix per un instant.

Li van donar una granota blanca d'un sol ús, que ell es va posar de seguida. Els policies li van trobar unes sabates velles al passadís. Potser eren del capità, o potser d'un dels guàrdies. Fossin de qui fossin, no li van agradar. Però no en tenia cap altres.

L'interrogatori podia continuar.

—Parli'ns de «nosaltres». Qui són, un grup?

—A Noruega jo soc el cap general de l'organització. Aquí soc el comandant. I també el jutge. Soc l'autoritat suprema, aquí. L'orde del Temple internacional no pot gestionar el comandant noruec. Avui he enviat un document a milers de nacionalistes militants. Alguns països en tenen més que Noruega. França, per exemple, serà ocupada pels meus germans d'aquí a quinze anys, i una vegada hagin establert una base sòlida, els serà fàcil treure'm de la presó.

—Ha dit que la seva organització va ser fundada a Londres l'any 2002. Des de llavors han treballat amb vista a aquest objectiu?

—Per començar, jo era una cèl·lula dorment. No havia expressat mai les meves idees extremistes fins ara. Per això el PST no m'ha descobert. El que

volem reclutar és gent com jo, persones adients, però que no hagin fet res que hagi cridat l'atenció de la policia.

Va voler sortir a fer un riu altre cop, i quan el van portar a la sala de nou, va preguntar si algú tenia *snus*. Algú en tenia. N'hi van donar un sobret i se'l va posar sota el llavi.

Eren més de les dotze.

—L'operació continuarà —va dir—. Però per mitjà de la ploma. La història em jutjarà. Però això també és una qüestió de com em jutjaran els mitjans. Marcaré un abans i un després pel que fa a les tècniques de guerra i l'èxit en els mitjans. Els mitjans sens dubte em volen pintar com un monstre…

—El seu objectiu és que el pintin com un monstre?

—No necessàriament —es va afanyar a respondre—. L'objectiu no era ser tan brutal com he estat. Quan he avaluat la gent, intentava no matar els més joves. He liquidat els que eren més grans. Bé hi ha uns límits morals, oi? Encara que avui jo no ho hagi demostrat amb gaire claredat.

La nit havia arribat al punt més fosc. A fora feia una nit de juliol fresca. Havien muntat una tenda per als homes que ara duien a terme un escorcoll exhaustiu de l'illa.

—Quant hauré d'esperar per tenir una resposta sobre la primera llista de peticions? —els va insistir en Breivik—. Si no tinc accés a un ordinador amb Word a la presó, em trauré la vida. Si no tinc cap possibilitat de contribuir a la lluita durant la resta de la meva vida, res no tindrà sentit.

—Quantes persones creu que ha mort, avui?

—Eh…, quaranta o cinquanta. Però han estat executades, no assassinades. L'objectiu era matar els futurs líders del partit. Si el Partit Laborista modifica la seva política, els puc garantir que no hi haurà cap més atac en territori noruec. És a dir, pràcticament ho puc garantir. Potser ho puc garantir.

L'encert d'haver escollit Utøya era que suposava una punyalada al cor del Partit Laborista.

—Òbviament, és tràgic que algú hagi de morir, però al final el que compta és la panoràmica global. Òbviament, hauria estat molt més fàcil, per exemple, matar només en Jens Stoltenberg. Això hauria requerit fer vigilància durant un mes, si fa no fa. Però per a algú del meu intel·lecte i intel·ligència, planificar la mort d'una sola persona hauria estat malaguanyar recursos.

Llavors va entrar un agent per informar-los que la cap de policia d'Oslo havia acceptat les seves peticions.

—Ara digui'ns el que ens ha promès que ens diria —li va exigir l'interrogador en cap.

Però el «comandant» no volia.

—Vull l'aceptació per escrit, signada pel fiscal.

—Hauria de complir la seva paraula i deixar de guanyar temps! —va replicar l'interrogador.

La Julie era al vestíbul de l'hotel Sundvolden quan va rebre la trucada.

En Geir Kåre li havia explicat el que havia passat al penya-segat. Que a en Viljar li havien disparat a l'ull, a l'Eirin a l'esquena i a l'Ylva al coll. Ell havia fugit corrent avall amb en Simon; era al costat d'en Simon quan havien començat els trets. En Geir Kåre havia estat de sort. L'únic que tenia era un forat de bala al paravent.

—No pot ser que en Simon sigui mort —va cridar la Julie quan en Geir li va explicar que havia caigut en una roca. Tot es va quedar negre. La Julie es va deixar caure a terra. En Simon, que aquell mateix matí l'havia convidat a la seva taula, a la cafeteria, quan havia vist que estava sola. En Simon, que li havia fet les millors abraçades. En Simon, que sempre cantava la cançó del seu pare.

Quan es va poder aixecar de terra li va sonar el mòbil. Va respondre sense mirar-lo per veure qui era.

—Julie, en saps res, d'en Simon?

Era en Gunnar Sæbø.

Es va quedar paralitzada.

—Eh… No, no en sé res. Deu estar amagat en algun lloc.

En Gunnar li va donar les gràcies i va penjar.

Era de nit, feia sol, i ningú no dormia. Al cap d'unes hores, la Tone, en Gunnar i en Håvard emprendrien el mateix viatge que en Simon havia fet dimarts. El vol des de Bardufoss fins a Oslo. I després continuarien fins al Tyrifjord.

En Gunnar volia fer una última trucada. Li havien donat el número d'en Geir Kåre. Molta gent deia que potser ell en sabia alguna cosa. En Gunnar se'n va anar a una sala sol i va marcar els números d'un en un. En Gunnar el coneixia bé, en Geir Kåre; el noi havia anat moltes vegades a Heiaveien, des de la vegada que hi havia estat amb en Brage i en Viljar per ajudar en Simon a muntar la delegació de l'AUF a Salangen.

En Geir Kåre encara estava dret al vestíbul, quan li va sonar el mòbil. Va prémer la tecla per respondre i va sentir una veu fluixa.

—Hola, soc en Gunnar, el pare d'en Simon.

Era l'únic que en Gunnar havia de dir.

Perquè en Geir Kåre tan sols es va posar a plorar.

I després no podia parar.

Feia sanglots de cara al mòbil.

En Gunnar es va asseure sense dir res, a l'altre costat.

A en Geir no li sortien les paraules.

En Gunnar callava. Estava assegut del tot immòbil.

—Geir Kåre —va dir per fi el pare d'en Simon—, em pots dir què ha passat?

El noi li va explicar el que havia vist.

Del costat de Salangen no es va sentir cap so. Llavors en Gunnar va gargamellejar.

—Hi ha cap possibilitat que en Simon pugui ser viu? —va preguntar per fi.

—A veure, jo no soc metge… —va respondre en Geir.

—Hi ha cap possibilitat que et puguis equivocar?

—Però he estat a l'exèrcit, i he vist… Vull dir que ens van ensenyar…

—Podries anar errat?

—No ho crec.

—Potser hi ha alguna possibilitat que sigui viu, malgrat tot?

—No, Gunnar, el tret li ha travessat el cor.

Silenci a l'altre costat de la línia.

—He vist com es moria, Gunnar.

—Bé, gràcies per dir-m'ho —va dir el pare d'en Simon.

Va penjar. Es va aixecar i se'n va anar a la sala. La Tone estava asseguda. Tots els altres estaven asseguts.

Ell no va dir ni una paraula. Les cames el van portar a la terrassa.

—El seu fill està acusat d'actes de terrorisme.

Estaven asseguts en una sala de la comissaria central d'Oslo. La Wenche no es volia treure la jaqueta, perquè estava «destrossada dels nervis».

—N'hi ha cap prova? —va inquirir.

La interrogadora li va confirmar que sí.

—Vostè estava al cas d'alguna cosa dels seus plans?

—Jo no en sé res. No en sé res!

—Digui'ns el que sàpiga.

—Em va dir que per fi tenia tot el que havia somiat. Cavava la terra, sembrava els prats i segava l'herba, i havia après a portar un tractor. Quan va tornar ahir al vespre estava baldat i se'n va anar directament al llit. Va dir que es quedaria a casa amb mi tres dies, per descansar. No entenc com pot tenir res a veure amb tot plegat. Això és l'únic que els puc dir.

L'Anders era sensible i intel·ligent, però tenia unes opinions molt clares, va explicar la seva mare. Tenia molt bons amics, i resolia problemes que tenia la gent; tot el que feia, ho feia al cent per cent.

—És un bon noi, és dolç, i s'estima la mare. Sí, com a mare només en puc dir el millor que se'n pot dir.

—Sobre quines coses té unes opinions molt clares, l'Anders?

—Ell creu que a la societat hi ha moltes coses que s'han espatllat. Tot hauria de ser més estricte, a Noruega, la gent té massa llibertat, aquí. Pensa que hi hauria d'haver més normes. L'església oficial hauria de ser una església oficial com cal, més franca. Els pastors haurien de ser més com abans. Jo opino igual. L'evangeli noruec aviat no comptarà per a res.

L'Anders creu que és dolent que a les escoles ja no s'ensenyi el cristianisme. És clar que és una mica difícil, perquè ara tenim molta gent diferent, aquí. Jo vaig créixer als anys cinquanta. Tot era més estricte, llavors. T'ensenyaven el bastó, si no et portaves bé. I se suposava que havies de ser considerat amb l'altra gent. L'Anders volia que les coses fossin així. Jo també ho trobo a faltar, ja que vaig créixer amb tot allò.

—Hi ha algú per qui l'Anders senti odi?

—Odi no. Potser insatisfacció és la paraula. Però hi ha molta gent que està insatisfeta, oi?

—Amb què està insatisfet?

—Està descontent amb el Govern. Està permès, oi? Diu que el sistema és un desastre, i que han de canviar una mica les polítiques.

Per la seva banda, va dir, ella era del parer que la societat hauria de tenir més cura de la gent gran i dels infants pobres, en comptes d'amagar a l'estranger tots aquells milers de milions.

—Ara, sempre que es queixava, jo li deia: deixa-ho estar, que a Noruega es viu prou bé, a nosaltres ens va tot força bé, i el Govern és llest amb els diners.

Li van preguntar per les armes del seu fill. L'escopeta estava desmuntada en dues peces, va dir, de manera que no era perillosa. La Glock era grossa, fosca i tan pesant que ella l'havia d'aguantar amb totes dues mans.

—A l'Anders li agradava molt anar al club de tir. El supervisor li deia que era bo —va dir, i va continuar—: Si resulta que l'Anders està implicat en aquest drama tan terrible, no vull que les meves amigues ho sàpiguen mai. Perquè això em destrossaria la vida, a mi també. Espero que ho entenguin. No vull donar peu a les meves amigues perquè vagin criticant l'Anders, encara que jo ho faci. No suporto la idea de perdre el contacte amb elles… Si pot ser. El meu Anders, tan bon noi que és, i tan afectuós.

Es va posar a plorar.

—Vol mocadors? —li van preguntar.

Ella va brandar el cap.

—Tan bé que vam estar ahir al vespre… Per què hauria d'haver atacat un edifici del Govern? És impensable, i punt. Per què hauria d'haver matat

gent a Utøya? És a dir, si fa de granger a Elverum! Estava esgotat però molt content. Això és horrible. Em sembla que això em podria matar. Gairebé és com si em jutgessin a mi. Espero que no em vegin com una mala mare. Aquí em tenen, bé que els informo poc o molt del meu fill.

—Agraïm molt el fet que ens ajudi a aclarir el cas.

—El meu fill és un tros de pa. Si resulta que és l'Anders, deu haver perdut el seny per força, quan ho ha fet. Puc sortir a fer un cigarret?

La van deixar sortir. L'interrogatori va prosseguir quan va tornar.

—Com reacciona, el seu fill, si les coses li van en contra?

—Ell ja procura que res no li vagi en contra. Sempre s'avança als problemes.

—De quina manera mostra els sentiments?

—De vegades apuja la veu, però normalment diu que no paga la pena plorar per les coses.

—Com és, quan està content?

—Bé, llavors ho diu. És el que sempre li he dit: ho has de dir. Ho has de mostrar amb el llenguatge corporal, expressa els sentiments amb paraules, i sigues més extravertit. Si mai tenim problemes, sempre ens asseiem i en parlem. D'això en sap molt.

—Com és, quan està trist?

—No l'he vist mai realment trist. Perquè no ho està mai especialment. És agradable, i és un bon noi. Em canvia les bombetes, porta les coses que pesen molt, de vegades pinta i fa coses així. Per això sempre he dit que no podria tenir un fill millor. No és dels que es guarden els sentiments a dins. Va passar una mala temporada quan tenia dotze o tretze anys, perquè era molt menut, però li vaig dir que no hi pensés, perquè tenia moltes qualitats, i molt bones. Llavors es va tornar una mica més obert.

Va callar, i li van demanar que continués.

—És amable, no ha fet mai res que pogués fer mal a la seva mare… Això és un trasbals… Si el que vostès diuen és veritat… Em sento com si em morís… Però ningú podria fer tot això sol…, ha de ser un grup… I, d'altra banda, no pot ser l'Anders… Si tot just va tornar ahir…

Es va quedar callada un moment. Potser no ho hauria de dir, va prosseguir, però el que havien dit per televisió sobre aquella bomba l'havia

fet rumiar. Havien entrevistat un expert que havia explicat com n'era de fàcil fer una bomba amb fertilitzant. Se li havia acudit que l'Anders tenia un munt de fems de vaca. I quan van dir per televisió que l'home era blanc i duia una pistola, ella havia pensat: bé, l'Anders en té una. Però llavors s'havia dit: no, vull lligar caps però desbarro, només perquè l'Anders no ha tornat a casa. I no pot ser de cap manera.

—Però no vull dir res que pugui fer que el meu fill passi cinquanta anys a la presó. Com la tracten, a una persona sospitosa d'una cosa com aquesta?

—Està segur, i la policia se n'ocupa.

—M'ha dit que li feia il·lusió, el sopar d'avui…

La Wenche es va posar a plorar.

—No hauria de plorar tant.

—Tranquil·la, faci —va dir la interrogadora.

—No, val més que plori quan sigui a casa —va respondre—. M'hauria d'enrabiar, enfurismar i preguntar per què m'ho ha fet, això? És horrible, terrible. No ho puc dir ni a una de les amigues, i segur que sortirà als diaris i a tot arreu. Això gairebé és pitjor que ser… que ser lesbiana o homosexual! És el pitjor que li pot passar a una persona. Què en dirà la gent, de mi? M'assenyalaran i diran: és la mare de l'home que va matar aquelles deu persones a Utøya…

—De quants anys és la pena, si és culpable? —va preguntar sanglotant—. Podrà rebre visites?

La interrogadora la va deixar parlar al seu aire.

—No pot ser que això ho hagi planificat d'un dia per l'altre, es devia asseure a rumiar-hi.

La Wenche va callar un moment i va esguardar la dona que la interrogava.

—És veritat el que diuen, que una mare pot tenir una intuïció, una sensació, un pressentiment esgarrifós? Crec que és això. Jo estava asseguda, i volia que ell veiés aquelles coses terribles a la televisió, però no tornava a casa, i he pensat… i he pensat… oh, no…

Va esguardar la interrogadora.

—Soc la mare més desgraciada de tot Noruega.

Gairebé eren les dues de la matinada. La Lara s'havia endormiscat a estones al llit, però no acabava d'agafar el son. Tenia por que no hi hagués algú a fora de la finestra. El soroll dels trets encara li ressonava a les orelles. Va pensar en la Bano. Potser ja era a baix, al vestíbul.

La zona de recepció encara era plena de gent. Hi havia pares amb cara de desesperació i amb els ulls vermells. També s'hi sentien crits d'alegria, i s'hi veia gent abraçant-se. Alguns pares havien vingut a buscar els fills. Mort de fred, sí, moll, sí, traumatitzat i espantat, sí, però viu!

La Lara mirava cap a l'entrada just al moment que la seva família va arribar. L'Ali va arrencar a córrer cap a ella plorant i la va abraçar.

—Estic molt, molt content que estiguis viva —li va xiuxiuejar.

El seu pare també se li va atansar corrents i la va envoltar amb els braços. Tremolava. La va abraçar, li va fer petons i la va tornar a abraçar.

—M'alegro molt que siguis aquí —va dir, i ho va repetir uns quants cops.

Però la mare no la veia.

L'únic que veia era la que no hi era.

L'interrogatori que es duia a terme a Utøya va acabar quatre hores després de la mitjanit. L'acusat havia de ser traslladat a la comissaria central d'Oslo, d'on la seva mare acabava de sortir.

Van avisar un dels pilots de llanxa voluntaris que havia estat traslladant policies entre Utøya i terra ferma tota la nit. Van treure en Breivik de l'edifici amb la granota blanca i les sabates velles.

Tot baixant per l'herba molla amb les mans emmanillades va relliscar.

Un policia el va engrapar per ajudar-lo a mantenir l'equilibri.

—Està bé? —li va preguntar l'agent.

—Sí, gràcies —va respondre en Breivik.

Tornant de l'illa, va estar assegut callat a la barca. El dia despuntava en un cel gris opac.

L’interrogatori va continuar al cotxe, en el trajecte fins a Oslo. Els agents van demanar a en Breivik que els digués sincerament si havien planificat més atacs.

—Si us ho dic —va respondre—, no tindré res.

—És important per calmar la por de la gent, ara —va objectar un dels policies.

En Breivik va replicar que corresponia als poders de la llei i l’ordre fer que la gent se sentís segura.

—Ara no estem en situació de tranquil·litzar el poble noruec, ja que vostè ha aterrit la gent.

Ell va somriure satisfet.

—És el que en diuen terrorisme, oi?

Per tota l’illa s’alçaven sons. Les notes inicials d’una simfonia, una cançó de Justin Bieber, la sintonia de *The Sopranos*, o simplement tons de trucada estàndards. Molts dels mòbils estaven posats en silenci, perquè els propietaris intentaven amagar-se i no volien que el mòbil els delatés. Ara els seus mòbils s’encenien, muts, en la foscor. Alguns sota una flassada, dins d’una butxaca o sota una mà rígida.

Eren trucades que mai no rebrien resposta.

Només els agents destinats allà a vigilar els cadàvers sentien les trucades i veien les pantalles, que s’encenien una vegada i una altra, sense parar.

«Mama».

«Mama».

«Mama».

«Mama».

Fins que s’acabaven les bateries, l’una rere l’altra.

A Facebook, la gent compartia les esperances i les pors. En Håvard seguia els missatges que entraven sense parar a la pàgina d’en Simon.

«ÀNIMS, Simon Sæbø!».

«Lluitador!».

«Digues alguna cosa!».

«Torna a casaaaa!».

«Tinc esperances».

En Simon ja no estava caigut sota la pluja, ara. De resultes d'un malentès, l'equip de rescat havia començat a endur-se alguns cadàvers de l'illa, els traslladava a terra ferma, on els efectius de Protecció Civil havien muntat una tenda.

El jove policia de Nordre Buskerud que havia estat a l'embarcador del *Thorbjørn* durant tota la matança, comptant els trets però sense intentar interferir-hi en cap moment, ara participava en l'operació de rescat. Estava en l'equip que havia embenat el cap a en Viljar i havia ajudat a evacuar-lo de l'illa i a pujar-lo a una barca.

Una vegada van haver traslladat tots els vius al continent, es va dedicar als morts.

Es va dirigir cap al noi alt i prim que estava penjat en una roca. El xicot tenia la cara ben blanca, i els músculs se li havien començat a enrigidir. La seva mà esquerra estava tancada al voltant d'una llauna de *snus*.

El policia el va agafar. El va subjectar per les espatlles. Quan va alçar el cos de la roca, va sortir tota.

La sang.

Va sortir a raig.

Tota la sang que s'havia acumulat a la cavitat pectoral d'en Simon es va vessar a raig damunt del policia. La sang que havia quedat retinguda a dins del cos per la pressió de la roca li va ruixar la cara i li va mullar els cabells; li va baixar per l'uniforme, fins a les botes, i li va tacar les mans de vermell.

Era exactament la quantitat de sang que cabia al pit d'un noi jove i fort.

El seu fill té algun tret distintiu?

Dissabte al matí, Jens Stoltenberg va agafar la ruta més curta de totes cap a Sundvolden. Va pujar a un helicòpter a la fortalesa d'Akershus i es va cordar el cinturó de seguretat. L'aparell es va enlairar.

Havia passat tot el vespre i la nit anteriors en reunions urgents: la policia l'havia informat; la policia secreta l'havia posat al corrent de tot. Noruega havia estat objecte d'un atac terrorista des de l'interior. D'un en un, els secretaris d'Estat l'havien anat a veure a la seva residència, on s'havia traslladat el personal, ja que el seu despatx de la Torre havia quedat mig derruït. De les habitacions en van fer oficines, i les butaques servien de llit. La llarga taula de fusta del menjador estava coberta d'un nombre creixent d'ordinadors, mòbils i portàtils. La majoria dels ministres eren fora de vacances, quan la bomba havia esclatat; molts es trobaven a les cases d'estiueig, al llarg i ample del país, a les muntanyes, als boscos o a la vora del mar. Es van anar reunint gradualment, en funció de la distància des d'on havien de tornar.

En un primer moment, l'Stoltenberg no s'ho volia creure.

Es va aferrar a l'esperança que hi hagués hagut una fuita de gas. Estava que s'enfilava per les parets perquè el tenien confinat a la cambra segura. Però era la policia, no el dirigent del país, la que decidia aquestes qüestions. Ell volia sortir i posar-se a treballar. Allà dins, les notícies del món exterior li arribaven a través d'un parell de mòbils. A estones el deixaven assegut tot sol en aquella sala.

El primer avís que passava una cosa esgarrifosa al campament d'estiu de l'AUF li havia arribat en un missatge, a tres quarts de sis, de la ministra

de Cultura, Anniken Huitfeldt, una exlíder de l'AUF. «Tiroteig a Utøya. Alguns morts, he sentit».

El primer ministre era informat constantment de la situació, que s'anava agreujant. Rebia notícies inquietants del nombre creixent de víctimes, abans que aquesta informació arribés als mitjans informatius. Però cap a les deu del divendres al vespre tan sols es tenia constància de set morts. Cap a mitjanit es va difondre la xifra de deu víctimes mortals.

Més tard, entre les tres i les quatre de la matinada, va arribar l'anunci que els va estabornir: més de vuitanta víctimes.

Cap al matí, el cap de la policia noruega, Øystein Mæland, que també havia estat el padrí de noces en el casament de l'Stoltenberg, en va confirmar un total de vuitanta-quatre.

Quan l'helicòpter va arribar a l'altura del Tyrifjord i el va sobrevolar, el primer ministre va demanar al pilot que fes una passada per damunt d'Utøya. Coneixia cada racó i cada badia de l'illa, sabia quines flors escampaven la seva fragància a finals de juliol, on hi tocava el sol i on hi havia ombra, o quin tram del Camí dels Enamorats era el més romàntic. L'any abans, havien posat el seu cognom, i del seu pare, en Thorvald, a un d'aquells punts en agraïment per haver fet donació a Utøya dels drets d'autor del llibre que havien escrit tots dos junts. El punt es deia Stoltenberget. El dia abans, a tres joves els havien assassinat just allà.

En Jens Stoltenberg tenia quinze anys la primera vegada que havia vingut a Utøya. Va ser l'any 1974. L'AUF estava en decadència arran d'una escissió en el moviment laborista per l'adhesió a la CEE dos anys abans, en què el partit mare defensava incondicionalment el «Sí», mentre que l'ala jove es decantava clarament a favor del «voteu NO». La CEE era governada pel capital, argumentava l'AUF. En els comicis de l'any següent al referèndum, el Partit Laborista va perdre molts vots, que van anar a parar a l'Aliança Electoral Socialista, més d'esquerra, i va haver de recollir els plats trencats. Tota l'AUF era força mal vista, entre la cúpula del Partit Laborista, en particular pels seus punts de vista en política exterior: la postura dels joves radicals en qüestions com la guerra del Vietnam, el

suport a l'OAP a Palestina, les crítiques a l'apartheid a Sud-àfrica i l'oposició a l'OTAN.

Utøya també estava en hores baixes. L'illa era una càrrega feixuga per al pressupost de l'AUF, i el secretari de l'organització va declarar que voldria que tota l'illa s'enfonsés a les aigües del fiord perquè així se'n podrien desfer. Hi havia una plaga de rates d'aigua, els edificis estaven que queien a trossos, i no s'hi feia un manteniment com calia. El 1973, un home de negocis alemany havia posat un milió i mig de corones sobre la taula per comprar tota l'illa, que havia estat un obsequi a l'AUF per part dels sindicats l'any 1950.

Però aleshores l'AUF va prendre la decisió de fer alguna cosa de debò amb aquella illa amb forma de cor. Per atreure gent al campament d'estiu del 1974, el butlletí dels membres va publicar un text sobre un estat emocional que anomenava «entusiasta d'Utøya», i plantejava propostes de cants comunitaris, tallers sobre política, sol, estiu i noves qüestions per incloure a les seves campanyes.

L'adolescent Jens Stoltenberg era un dels que de seguida es va convertir en un dels entusiastes d'Utøya, i des del primer viatge que hi va fer, el 1974, tan sols dos anys havia deixat d'anar-hi de visita. Aquest any hauria estat el seu estiu número trenta-cinc.

Quan el pilot va sobrevolar l'illa, el primer ministre mirava atentament avall. Va distingir nombrosos punts blancs a terra. En alguns indrets estaven disposats com files de perles al llarg de la platja. Cada perla era una flassada. Cada flassada era una vida humana.

Era impossible fer-se'n a la idea.

Li havien explicat el que havia passat, i havia vist la xifra, però era un nombre que l'economista senzillament no podia capir. Tota la seva vida laboral havia treballat amb números i estadístiques, però no estava acostumat a fer recomptes de vides, ni de morts.

Es van quedar callats. Quan l'helicòpter va aterrar, l'únic so era el brogit de les pales del rotor.

El primer ministre, vestit de negre i amb corbata també negra, va entrar al vestíbul de l'hotel. El van conduir per recepció cap a la zona del bar, un lloc que li recordava les begudes en got alt. Ara no hi havia ningú. Tothom

era al saló de banquets, al qual donaven accés uns esglaons que pujaven des del bar. El cap de la comissaria de Hønefoss i un home del grup d'identificació del Servei Nacional d'Investigació Criminal eren a l'escenari. En aquell moment informaven sobre l'últim grup de joves vius que havien estat identificats.

Al saló hi havia la família Sæbø de Salangen, la família Kristiansen de Bardu, la família Rashid de Nesodden i un centenar de famílies més, tots parents directes dels desapareguts.

Els agents de policia de l'estrada tenien una llista amb tretze noms. Eren nois i noies que fins ara no s'havien localitzat, però a qui havien identificat, vius però ferits, en hospitals de tot el sud de Noruega.

Van llegir els noms en veu alta, d'un en un.

Cada nom era rebut amb alegria per una família, i amb angoixa creixent per part de les altres.

L'Stoltenberg i els que l'acompanyaven es van quedar al fons del saló. El primer ministre va estudiar les nuques, els colls. Les espatlles. Les esquenes. Tota una munió de gent. Una munió de pares. Germans petits asseguts al costat d'una mare o un pare, repenjats l'un en l'altre. Veia els que tremolaven, una mica o molt, els que estaven asseguts quiets, completament immòbils.

Pocs noms i massa pares, va pensar l'Stoltenberg.

Coneixia molts dels que estaven asseguts al saló; coneixia els seus fills. Alguns els havia seguit des que havien nascut, d'altres, des de l'època que havien parlat per primera vegada al congrés del Partit Laborista. Havia discutit amb vehemència amb alguns d'ells per la qüestió de l'adhesió a la UE, i essent ell ja un adult del bàndol del SÍ, ara que els joves radicals eren ells. La Monica Bøsei —la Mare Utøya—, una de les víctimes confirmades, era una bona amiga seva.

A cada nom que llegien, les possibilitats es reduïen per als pares que encara eren allà. Els que esperaven sentir que els seus descendents estaven entre els ferits crítics. Perquè això hauria significat que eren vius.

Van llegir l'últim nom. Vuitanta-quatre ja no era un número, era una catàstrofe. Ja no hi havia esperances; no hi havia més supervivents ferits.

L’Stoltenberg va haver de fer un esforç per mantenir-se dret. Aviat tothom li passaria pel costat, quan sortissin del saló.

Aleshores un agent de policia va entrar amb una nota, que va lliurar a un dels homes de l’estrada. Havien notificat un últim supervivent des d’un hospital petit de Ringerike. Al pacient ara l’havien traslladat a un hospital més gran, l’Universitari d’Ullevål, a Oslo.

L’Stoltenberg va contenir la respiració.

Quedava una última oportunitat.

«És una noia», va llegir l’home de l’estrada.

Ara els pares d’un noi s’havien quedat sense esperances, va pensar el primer ministre.

Allò era insuportable. Ell mateix tenia dos fills de la mateixa edat que els joves d’Utøya, un noi i una noia.

Els qui hi tenien una filla van entreveure un raig d’esperança.

«… entre catorze i vint anys, metre seixanta-dos d’alçada, si fa no fa…».

—Déu meu, és la Bano! —va exclamar la Bayan, fluixet.

—… cabells foscos…

—És la Bano!

Tot coincidia: l’alçada, l’edat i el color dels cabells!

—… i ulls blaus.

La Lara va mirar la mare. Li va caure l’ànima als peus.

—Lentilles —va xiuxiuejar la Bayan—. Devia portar lentilles blaves!

—Té una cicatriu distintiva al coll.

—És ella —va mormolar una altra mare—. És l’Ylva. —La dona plorava—. Ha de ser l’Ylva!

L’Ylva —l’amiga de la infantesa d’en Viljar i en Torje—, a qui en Simon havia fet passar per damunt d’aquell tronc, i que havia rebut quatre trets, segons després que disparessin a en Simon. Encara no havia pogut dir com es deia.

La mare de l’Ylva es va girar i va mirar l’Stoltenberg, a qui coneixia des de feia anys. Se n’hi va anar. Darrere seu, la reunió ja es dispersava.

L’Stoltenberg estava aclaparat. La va abraçar i va estar a punt de dir: «És meravellós!».

Però a l'instant que recuperava la veu, els seus ulls es van posar en els d'una altra mare. Que havia perdut l'última esperança. La seva mirada se li va quedar gravada a foc.

—Aquells ulls. Aquells ulls —va dir més tard—. Eren com l'entrada a l'infern.

Es va mossegar la llengua i simplement va donar un copet a l'esquena a la mare de l'Ylva.

En Jens Stoltenberg és un home que només creu en fets que es puguin demostrar. Aquest ateu poques vegades diu grans paraules. Rarament parla amb imatges i al·legories, i tota la vida ha estat directe, concret, un pèl adust i eixut i tot. Però en aquella trobada amb totes aquelles vides truncades en sec, a través d'aquells que els estimaven més que cap altra cosa, el vocabulari s'havia d'expandir i eixamplar; la paraula *infern* adquiria un significat concret.

Va sortir al bar. A fora feia un dia clar i assolellat. Allà, els desesperats es trobaven entre boles lluents de discoteca i parets cobertes de miralls. L'ambient era calorós i humit, i dins la sala s'hi havia estès una fortor acre.

L'Stoltenberg es va atansar al grup de cadires que tenia més a prop. Allà hi havia una filla desapareguda. Al grup següent, un fill. En el tercer li van dir que el seu fill els havia estat trucant, i de sobte ja no n'havien rebut cap més trucada. Un pare havia sentit xiscles pel mòbil, i després silenci. Un noi havia fugit nedant arrossegant a l'esquena un amic ferit. Una noia que aquest any no tenia pensat de participar-hi, al final havia anat a Utøya igualment; ara estava desapareguda.

De mica en mica, *desaparegut* va passar a significar «mort».

El primer ministre s'agenollava al costat de persones que no podien ni aixecar-se del seient. Els abraçava i plorava. Envoltava les persones entre els braços, els donava copets i els consolava. Aquella sensació el colpia: tota aquella gent, tots aquells cossos, rostres escruixits, nois i noies que li explicaven que s'havien posat a cridar: «Mateu-me, mateu-me. Ja no puc més!», quan havia arribat la unitat d'intervenció.

Entre els grups de seients, ben just si hi havia un pam de separació. No ho aguantaré, va pensar l'Stoltenberg. Són massa gent. El nombre de persones era tan gran que allò el desbordava, a ell.

En sortir a fora li van apuntar a la cara un grapat de micròfons. Es va asserenar i va enraonar, en noruec i en anglès, sobre consideració, companyonia i afecte. Als reporters locals els interessaven més els sentiments de l'Stoltenberg i el fet que la família reial havia arribat, mentre que els periodistes estrangers li feien preguntes de caire més indagatori sobre si el país estava prou preparat o no per als atacs terroristes.

—Confia plenament en la policia i en l'aparell de seguretat, senyor Stoltenberg? —va inquirir un reporter estatunidenc.

—Sí, hi confio —va contestar el primer ministre.

Però aquell dia els sentiments eren el seu punt més fort.

—Utøya és el paradís de la meva joventut, i ahir el van convertir en un infern.

És el que havia passat.

Després de la reunió al saló de banquets, en Gunnar havia de veure en Geir Kåre.

La família Sæbø tenia reserva en un vol que sortia de Bardufoss aquell matí, d'hora. En Viggo i la Gerd Kristiansen anaven al mateix avió. No sabien res, res en absolut, del seu fill. Ningú no havia vist l'Anders quan havia fugit corrents del campament. En Roald i l'Inger Linaker també havien viatjat amb ells. Ells s'havien assabentat que el seu fill era en un hospital, ferit greu. No sabien com de greu.

A en Håvard li havien donat una pastilla per dormir abans que s'enlairés l'avió, i s'havia quedat adormit. La Tone i en Gunnar estaven asseguts, agafats de la mà.

A en Simon li havien disparat, n'eren conscients. Si no, els hauria trucat. Devia ser en una taula d'operacions, en algun lloc. Per això no els trucava.

Abans de sortir de Salangen havien enviat fotografies seves a la sala d'urgències d'Ullevål, on havien estat traslladats els ferits més crítics. De l'hospital els havien preguntat si tenia algun tret distintiu que els permetés identificar-lo.

—Un tret distintiu? Tone! En Simon té cap tret distintiu?

A la Tone li rodolaven les llàgrimes per les galtes.

—Un tret distintiu?

Volia respondre que havien de buscar un noi molt atractiu. El més atractiu de tots.

Llavors es va recordar de la piga que tenia al pit.

Una vegada es van haver registrat a Sundvolden, la Tone va donar el seu ADN; es va passar una boleta de cotó per dins la boca, i ja va estar. Als pares els van tornar a preguntar si en Simon tenia alguna marca que el distingís: tenia cap cicatriu, pírcing, tatuatge, roba o cabells peculiars? Havien d'emplenar un formulari groc, l'anomenat *ante mortem*, per ajudar la policia a trobar en Simon. Era una cosa que havia de fer tothom, van coincidir tots dos. L'imprès era per ajudar a identificar en Simon, si el trobaven viu però ferit molt greu.

Novament a recepció, van repassar un cop més totes les llistes de supervivents que hi havia penjades a les parets.

—He de trobar en Geir Kåre, estic segur que ell en sap alguna cosa. Vols venir amb mi?

No, ella no hi va voler anar. Es va estimar més asseure's en una taula en una cantonada i esperar-lo allà. No es veia amb cor de parlar amb una persona que coneixia.

En Gunnar va trobar en Geir Kåre.

En Geir el va agafar entre els braços. El va retenir un moment.

Fins llavors en Gunnar s'havia aferrat a una minsa esperança.

Però en Geir ho havia vist tot.

En Gunnar es va posar a caminar atordit, va passar entre les taules i els para-sols de la terrassa. Va travessar la carretera i va baixar fins a la platja. Allà es va haver de parar.

No podia respirar. Tot es va tornar negre. No li entrava aire als pulmons. Era allà dret, fent un gran esforç incontrolat per inspirar. Sentia una opressió al pit.

Els pensaments l'asfixiaven, se li clavaven i s'enfonsaven. La certesa es va emparar d'ell. La pèrdua era molt vívida, i li va venir una allau de

records. I tot el que no arribarien a ser records.

Allà a la platja, en Gunnar va plorar.

Ara se'n feia el càrrec.

Allò era definitiu. No tornarem a veure en Simon mai més.

Aleshores se'n va tornar amb la Tone.

I l'hi va dir.

Un capellà se'ls va atansar i es va asseure al costat d'en Håvard, que voltava com un somnàmbul des que s'havia tancat a la seva habitació el vespre anterior. Estava assegut tot encarcarat, tancat dins seu.

—Em vols parlar del teu germà? —li va preguntar el capellà.

En Håvard va assentir amb el cap.

Hi havia gent preparada, entre ells: capellans, psicòlegs i personal de la Creu Roja. El rei i la reina també hi eren, amb el príncep i la princesa de la Corona. Es mostraven discrets, circumspectes i càlids. A més de l'Stoltenberg, nombrosos ministres també hi eren presents. L'Anniken Huitfeldt, la ministra de Cultura, es va dirigir a la seva taula.

—Per qui han vingut? —els va demanar.

—Per en Simon Sæbø —va dir en Gunnar, amb una veu esllanguida.

—Ah, el que en va salvar tants! —va exclamar la ministra.

—Com diu? —En Gunnar li va fer una mirada inquisitiva.

—Sí, el que va ajudar la gent a baixar camí avall, i va cedir el seu lloc! —va contestar la ministra.

Què? Havia sacrificat la seva pròpia vida?

En Gunnar estava desconcertat. Què deia, aquella dona?

Un noi que podria estar viu, i que no ho estava. Això és el que deia?

Havia anteposat les vides dels altres a la seva?

Altres persones se li van atansar i li van dir el mateix, o variacions sobre allò.

Que en Simon havia salvat molta gent al caire del penya-segat.

Una nova tristesa els va escometre.

Una tristesa indescriptible.

Ara podria ser viu! Va ser culpa seva!

A l'hospital d'Ullevål, en Viljar Hanssen batallava per viure, mentre en Gunnar Linaker, el porter de l'equip de futbol de Troms, s'havia donat per vençut. És a dir, el seu cos s'havia rendit. El rei dels porters encara respirava quan la policia el va recollir de terra al campament, on li havien disparat al moment que cridava «Correu!» als altres nois i noies del campament de Troms. Encara respirava quan el van pujar a una barca. Durant la travessa de l'estret havia deixat de respirar, però l'equip de rescat el va reanimar. A l'helicòpter el van connectar a un respirador.

Estava connectat a l'aparell quan els seus pares hi van arribar des de l'aeroport. El metge els va explicar que si el desconnectaven, no viuria. La primera bala li havia entrat per l'esquena i li havia pujat cap a la nuca i la part de darrere del cap, on s'havia expandit. La segona li havia entrat directament al costat de darrere del cap. El primer tret l'havia deixat inconscient, va dir el metge, però la bala no li havia entrat al cerebel, així que continuava respirant. Però ara la sang no li arribava al cervell.

—No hi ha dret! No hi ha dret! —va exclamar la seva germana Hanne, dins l'habitació estèril de l'hospital. Ella havia estat la primera que l'havia reconegut, pel tatuatge que tenia a la cama, quan se'l van emportar de l'illa, tapat amb una flassada.

La família es va asseure al seu voltant, per acomiadar-se'n. Els havien demanat que prenguessin unes decisions difícils. Va quedar en les seves mans l'elecció del moment de la seva mort.

Aquella tarda li van aturar l'aparell de suport vital.

Just abans d'aturar-lo, li van treure el cor per trasplantar-lo al cos d'una altra persona.

Tots tres van resar una oració.

La tristor que sentien era negra i immensa. Però estaven agraïts perquè s'havien pogut acomiadar d'en Gunnar quan encara era calent.

I perquè el seu cor continuaria bategant.

En una altra ala, en Viljar estava en coma.

La seva mare havia passat tota la nit trucant als hospitals d'arreu del país. Havia trucat a llocs tan llunyans del nord com Trondheim. Però ningú li assegurava el que ella volia esbrinar: si el seu fill era allà, i viu.

A Sundvolden, els altres nois i noies del penya-segat els havien explicat el que en sabien. Havien vist que li disparaven al cap, la bala li havia entrat per l'ull, havien vist com sagnava a raig i que del cap li sortien volant fragments del crani. Hem perdut en Viljar, cavil·laven els pares, però no ho deien en veu alta. Havien de pensar en en Torje.

I cap a les dues de la matinada, la Christin va poder parlar amb un dels números d'emergències, i va descriure les ferides que tenia en Viljar.

—El seu fill encara és a l'illa —li va dir l'home amb qui parlava.

—A l'illa?

—Sí, encara no han pogut portar cap aquí els morts. Lamento molt la seva pèrdua.

La Christin s'ho va guardar, això. No seria veritat fins que no ho hagués vist ella mateixa. Al cap d'unes quantes hores, cap a les set, li va sonar el mòbil. Una veu li va fer una pregunta.

—El seu fill té cap marca distintiva?

—Una cicatriu. Al coll. Una cremada. De quan era petit.

—Aleshores, l'han identificat a Ullevål.

—Identificat?

—És l'únic que li puc dir.

—Sisplau, digui'm què vol dir!

—És aquí. Ara mateix és viu.

Els van demanar que hi anessin de seguida.

—No podem dir quina serà la situació quan vostès arribin.

—Què vol dir?

—No n'hi puc dir res més. Volem que vinguin abans d'explicar-los res més.

Van córrer cap al cotxe. En Torje, que estava esgotat, es va quedar adormit al seient del darrere. Els pares no treien els ulls de la carretera. Aquí hi ha un indicador. Allà un revolt. Ara ve una cruïlla. Apujaven i abaixaven els vidres tota l'estona. Amunt i avall. Sense parar. Els costava respirar.

Van aparcar a l'entrada de l'hospital d'Ullevål i van córrer cap a dins. Els van portar a veure en Viljar a reanimació.

Allò no semblava real. El seu fill era allà dins. El seu primogènit. El germà gran. Estava estirat sota uns embolcalls blancs, amb cables i tubs que es ficaven cap ensota. La informació que els van donar a l'hospital era ambigua: ara és viu, però han d'estar preparats per a qualsevol cosa.

Van passar les hores. A la tarda la família va ser informada de nou de l'estat del noi de disset anys.

—Molt probablement, arribarà a demà.

Però els metges no podien afirmar si en Viljar es despertaria mai.

I si es despertava, quin Viljar seria?

A Utøya, els equips forenses ja s'havien posat a treballar. Enregistraven i desaven les proves. Ho anotaven tot en un imprès rosa que duia per títol *post mortem*.

Una de les tècniques forenses era la Danijela Andersen, la parella d'en Håvard Gåsbakk. No tenia les notícies posades perquè a casa hi eren els seus dos fills petits, de manera que no en va saber res fins que en Håvard li va trucar aquell vespre. La Danijela no l'havia sentit mai tan trasbalsat. «És de bojos! Venen ganes de vomitar. N'hi ha un munt. Tots morts. Són canalla!».

Ara li tocava a ella. Tres equips es van repartir els cadàvers, i treballaven per parelles. La Danijela i la seva companya havien de començar pels deu que havien portat amb barca al continent el vespre abans, i que havien dipositat a la tenda de Protecció Civil. Kripos havia proporcionat a tots els equips un centenar de capses d'etiquetes, identificadors, cintes de plàstic, cinta adhesiva, kits per a mostres de sang, lones negres i fundes per a cadàvers. Les fundes blanques tenien cremallera i dues nanses per portar-les.

Ara feia més bon temps. El cel era més clar, i havia pujat la temperatura. Havien de treballar de pressa.

—Havies vist mai un cadàver? —li va preguntar el company experimentat de Kripos, abans que comencessin.

Ella va assentir amb el cap.

Van aixecar la primera flassada de llana blanca.

Un noi jove. El van fotografiar i van anotar les seves dades a l'imprès rosa. Per on havien entrat i sortit les bales, quines lesions, abrasions i ferides li havien causat. El van ficar a dins de la funda número 1.

A continuació, un parell de nois en calçotets, als quals van assignar els números 2 i 3. D'altres duien unes botes d'aigua grosses, jaquetes impermeables i jerseis de llana.

Mentre treballava, la Danijela sempre procurava tenir present que allò era un ésser humà que abans era viu. Cordava les bruses de les noies, si se'ls havien obert, o abaixava un jersei, si s'havia enfilat amunt. A partir del moment que apartava una flassada fins al moment que ficava el cadàver dins d'una funda, aquells cossos estaven a càrrec d'ella. Quan havia enllestit, a cada un li acaronava suaument una galta. En darrer lloc, si calia, els aclucava els ulls.

A meitat de la fila va trobar un noi que duia molta roba posada. Texans, sabatilles d'esport, jaqueta paravent, un jersei i una samarreta de ratlles vermelles i blaves. O no, més aviat era de ratlles blanques i blaves, però estava tan xopa de sang que les ratlles blanques s'havien tornat vermelles.

La Danijela li va netejar una mica de sang seca que tenia a la cara. Devia ser un noi molt atractiu, va pensar.

Estirat de cara enlaire, les mans li sobresortien cap amunt. Les tenia força doblegades, igual com les cames. S'havia enrigidit en aquella posició, penjat sobre una roca.

Va prendre nota de tot. Va omplir l'imprès d'aquell difunt. Li va donar uns copets a la galta i li va aclucar els ulls. Va donar una última ullada a aquell rostre tan bell, abans de tancar la cremallera.

La sala d'interrogatoris era a la planta sisena de la central de la policia. Hi havia una interrogadora experimentada esperant, mentre un equip de detectius es trobava a l'altre costat d'una paret de vidre. Des d'allà veien i sentien tot el que passava a la sala, mentre que els qui eren a la sala

d'interrogatoris només es veien a si mateixos en aquell vidre que era un mirall.

Havien tancat l'Anders Behring Breivik en una cel·la de la comissaria central de la policia a les 04.49 h d'aquella matinada. Just abans li havien preguntat si volia que el representés algun advocat defensor en concret.

En Breivik va demanar en Geir Lippestad. Era l'advocat a qui havia llogat una oficina quan dirigia la seva empresa, E-Commerce Group, amb en Kristian. Compartien una nevera i un menjador amb l'advocat, que aleshores defensava el neonazi acusat d'assassinar en Benjamin Hermansen, de quinze anys. Des de llavors pràcticament no n'havia sabut res.

En Lippestad encara dormia, quan li van trucar.

—Hem arrestat un individu que respon al nom d'Anders Behring Breivik pels actes de terrorisme. El sol·licita com a advocat defensor.

Aquell nom no li va dir res, a en Lippestad. El van instar a decidir-se ben aviat, atès que l'autor dels fets havia dit que hi havia tres cèl·lules terroristes més, i unes quantes bombes més a la ciutat. La policia volia interrogar l'acusat com més aviat millor, però l'acusat s'hi negava fins que no tingués advocat defensor.

A quarts de nou en Lippestad era a la comissaria central de la policia. Va encaixar amb en Breivik, i després d'una breu conversa, van entrar a la sala d'interrogatoris junts.

—Així que a vostè li ha caigut la lamentable tasca i honor d'interrogar el pitjor monstre de la història de Noruega d'ençà d'en Quisling? —Aquestes van les primeres paraules d'en Breivik a la interrogadora.

Li van llegir els càrrecs. Li van preguntar què hi tenia a dir. Va respondre que allò era deficient, i li va estranyar que no diguessin res del fet que havia fabricat armes biològiques ni de les seves intencions pel que feia al seu ús.

El van informar que s'havien registrat oficialment vuit víctimes al barri governamental i més de vuitanta a Utøya.

—Molts es devien llançar ells mateixos al mar, doncs —va dir. I va somriure.

En el temps transcorregut des de l'interrogatori a Utøya, en Breivik havia enllestit la llista de peticions.

—Estem disposats a concedir una amnistia a tots els traïdors de les categories A i B si dissolen el Parlament i transfereixen l'autoritat a una junta de guardians conservadora, encapçalada per mi o per altres líders nacionals —va dir. Una vegada satisfessin la primera llista, ell identificaria les cèl·lules restants i així salvaria tres-centes vides.

A la llista de peticions més reduïda hi figurava que volia tenir dret a portar l'uniforme de cavaller templer al judici, el qual havia de ser obert i de lliure accés als mitjans. També tenia peticions en relació amb les condicions en què compliria la pena de presó.

—No poden tancar croats i musulmans tots junts. —Segons va dir, als Estats Units segregaven els presoners per evitar conflictes.

El van informar que ja li havien demanat un ordinador. La petició de portar uniforme durant les diligències de processament i en el judici s'estava estudiant. També treballaven en el tema de la impressora; podia ser que es pogués connectar amb un aparell en algun lloc de l'edifici.

—Espero que al final de cada dia no m'esborrin tot el que he escrit —va dir, i va afegir que també volia tenir accés a Photoshop.

—Ja n'hem pres nota —va dir la interrogadora—. Els aspectes pràctics relacionats amb l'ordinador es decidiran en el moment oportú.

—No, vull que m'ho aclareixin abans de continuar l'interrogatori.

—Això no pot ser una sessió de negociació —va oposar la interrogadora —. Ja hem tramitat les seves peticions.

—En principi, tot intercanvi d'informació és negociació —va replicar en Breivik—. I dit de passada, per a mi, hauria estat més apropiat poder parlar amb algú que tingués prou autoritat per poder satisfer les meves peticions. Són relativament modestes, al capdavall, però són absolutes!

Havien passat vint-i-quatre hores d'ençà que la bomba havia esclatat. El districte governamental estava acordonat. Les forces armades havien desplegat soldats fortament armats al Parlament, al Palau Reial i en altres edificis d'alt risc. Oslo estava en estat d'alerta màxima. Ara hi havia helicòpters sobrevolant-la. La màxima prioritat de la policia era determinar si hi havia perill d'atacs ulteriors.

—Hi ha més explosius a la ciutat que encara no hagin estat detonats?

—Vist que no estan disposats a encetar negociacions, haurien de deixar aquesta pregunta per a més tard —va respondre en Breivik—. No és que no em vulgui explicar, sinó que jo n'he de treure alguna cosa, a canvi. Si no em concedeixen aquestes peticions tan modestes faré tots els possibles per crear complicacions, sabotejaré el judici, rebutjaré l'assistència jurídica i em posaré malalt.

Els va ensenyar el dit embolicat amb tiretes, i els va dir que temia que se li infectaria, si no l'hi curaven aviat.

La interrogadora ho va tornar a intentar.

—Algú més està al corrent dels seus plans?

—Sí, però no puc… Aquí no es compleixen les normes bàsiques d'una negociació.

El fiscal en cap va entrar a la sala per dir que s'acceptaven totes les peticions de la segona llista. La policia s'ocuparia d'anar a buscar-li l'uniforme, el qual, tal com els va indicar l'acusat, estava penjat a l'armari de la seva habitació.

En Breivik es va girar cap a en Lippestad i li va preguntar si creia que la policia compliria la paraula.

—Si ho han dit, ens en podem refiar —li va contestar l'advocat.

—En aquest cas, podem continuar —va accedir en Breivik, girant-se cap a la interrogadora—. Pot fer una llista de preguntes i ja me la donarà. Després s'hauran de limitar a les preguntes de la llista.

—Nosaltres no treballem així, aquí; vostè no pot tenir les preguntes per endavant —va protestar la interrogadora—. En fi, espero que jugui net.

Ell va cedir, i va començar a donar explicacions. Sobre la planificació. Sobre l'orde del Temple. La bomba. Utøya.

—Ens hauríem estalviat temps, si vostès haguessin llegit el meu manifest. Hi està tot explicat. —Va demanar cigarrets. Marlboro Gold—. Estaré més predisposat a cooperar, si em donen aquests.

Els hi van portar.

Els va preguntar si faltava gaire per dinar. Va dir que volia pizza i Coca-Cola.

Les hi van dur. Va menjar amb gana.

Després d'aquesta pausa, la interrogadora va anar de dret al gra.

—Vull saber què ha passat i per què.

—Hi ha gent del Partit Laborista observant l'interrogatori? —Va assenyalar cap al vidre de mirall.

—Les úniques persones que hi ha aquí són les que participem directament en l'interrogatori —li van respondre.

En Breivik va somriure. I va somriure de nou quan li van demanar per què somreia.

—És un mecanisme d'autodefensa. La gent reacciona d'una altra manera, oi que sí?

Mentre es desenvolupava l'interrogatori a la sisena planta de la comissaria central, la policia escorcollava el pis de Hoffsveien i la granja de Vålstua. La interrogadora volia saber si les vides dels policies estaven en perill, quan feien aquestes tasques.

En Breivik va fer que no amb el cap. L'únic que hi havia de perillós a Vålstua era un contenidor de nicotina pura al 99,5 %, els va avisar. Dues gotes podien matar una persona. S'havien de posar guants gruixuts, si ho volien obrir, i aconsellava que portessin màscara, també. Havia de ser dins d'una bossa de plàstic, en un prestatge amb productes químics, a baix de tot, entre un munt de trastos. El pla era injectar nicotina a les bales, va dir, a fi que cada tret fos letal. Però llavors va caure que allò aniria contra la convenció de Ginebra, i hi va renunciar.

Va dibuixar un mapa de la granja a grans trets, i va assenyalar on era cada cosa. Així a la policia li seria més fàcil orientar-se.

—És una putada haver de cobrar-se vides humanes —va dir tot d'un plegat—, però encara és més putada no actuar. Ara que el Partit Laborista ha traït el país i els ciutadans tan rotundament i durant tants anys, han de pagar un preu per aquesta mena de traïció, i ahir el van pagar. Sabem que abans de cada elecció, el Partit del Progrés és boicotejat. Els mitjans deshumanitzen els conservadors. D'ençà de la Segona Guerra Mundial que ho han fet constantment: s'ha maltractat contínuament els conservadors culturals.

Els cavallers templers eren uns individus amb uns dots individuals excepcionals, d'una gran intel·ligència i summament potents, va explicar. Els que s'havien ordenat a si mateixos comandants d'una única cèl·lula eren enormement poderosos. L'únic problema amb l'estructura de la cèl·lula única era que estaven limitades a la capacitat de treball d'un sol individu.

—O sigui que, si una persona ha de processar cinc tones de fertilitzant, no s'imaginen la feinada que això representa.

Llavors va demanar de fer una pausa per anar al lavabo.

L'interrogatori va oscil·lar tot el dia entre les accions reals d'en Breivik, el seu univers polític i els seus desitjos i vel·leïtats. En Breivik es podia queixar dels problemes logístics que suposava el fet de no tenir temps de fer saltar enlaire el districte governamental al matí, tal com tenia pensat, i per tant de no haver pogut executar tampoc Gro Harlem Brundtland, només per dir: «Em sento molt bé. Mai no m'havia sentit tan fort mentalment com ara. M'havia preparat per a la tortura i el que fos, i ara em sorprèn gratament veure que no he hagut de patir. Ara mateix no tinc pensaments negatius, només positius». Estant a la cel·la, ja havia planificat com podria fer exercici amb objectes senzills, com una cadira o un llibre, va dir.

Encara estava una mica alterat per les substàncies químiques. L'efecte dels esteroides que tenia al cos no desapareixeria del tot fins al cap d'uns quinze dies.

—Biològicament soc feble —va apuntar—. Però ho he compensat entrenant-me.

La interrogadora va treure una fotografia d'en Breivik amb la granota de protecció blanca, de cap a peus, amb caputxa, la que havia comprat al professor britànic de matemàtiques.

—Ah, han vist les altres fotos, també? —va dir ell somrient.

—Aquesta és la fotografia de la qual volem que ens parli.

—Però les altres són molt millors! Bé, d'acord, això és l'armament químic dels cavallers templers, i a la foto es veu com s'injecten armes biològiques al cartutx. Ni tan sols porto guants! N'hauria de dur! —va exclamar de sobte—. Han vist la meva pel·lícula, ja?

La interrogadora no l'havia vista.

—L'haurien de veure!

Es va referir a la seva mare.

—La seva vida s'ha acabat —va dir—. Perquè si els mitjans em tracten de monstre, els veïns també ho faran, i això significa que ella no podrà continuar vivint. Però aquesta tasca és molt més important que no jo, i molt més que ella.

Era cap al vespre, ara. Es va girar cap a en Lippestad.

—No cal que s'estigui aquí assegut escoltant-me, si no vol. Se'n pot anar a casa, o on vulgui.

—Em quedaré fins que s'acabi l'interrogatori —va dir l'advocat.

La pregunta «per què?» encara no l'havia respost, en Breivik.

—Quan tens aquesta mena de mal al cor, saps que has d'infligir dolor per aturar-lo. Però jo tenia una sensació horrible. El primer tret va ser el pitjor, anava dirigit a la principal amenaça de l'illa…, el que va començar a sospitar. Si hagués tingut una alternativa, m'hauria saltat Utøya, allò és massa brut, perquè és veritat que és altament productiu, tal com demostrarà la història…, però no deixa de ser una cosa fastigosa. Deu ser absolutament terrible ser un pare que ha perdut un fill. Ara, d'altra banda, era responsabilitat seva procurar que el seu fill no s'hagués desviat cap a un extrem marxista que treballa pel multiculturalisme. És… —Va mirar la interrogadora—. És un malson que no crec que vostè pugui entendre, fins que no el porti a terme. I espero que no ho hagi d'experimentar, perquè va ser un autèntic infern. Llevar la vida d'una altra persona. Tenien molta por, i xisclaven aterrits. És possible que supliquessin que no els matés. No me'n recordo. Potser deien: «No dispari, sisplau». Tan sols s'asseien i no feien res. Es quedaven paralitzats, i aleshores jo els executava. L'un rere l'altre.

Llavors va fer un badall.

—Però escoltin, companys, ara estic mort de cansament. Espero que l'interrogatori no s'allargui gaire més.

Però mai ingenuïtat

Per què dimoni s'havien quedat estirats allà a terra?

Aquest pensament li voltava pel cap, a la Danijela.

Era diumenge al matí, d'hora, cap a les vuit. L'illa estava en silenci. Ningú no cridava ordres, ningú xisclava. La gent que eren allà sabien què havien de fer, i estaven concentrats en la feina.

La Danijela era al Camí dels Enamorats. Hi havia deu flassades esteses a terra.

Tapaven deu persones. Com a tècnica forense, la Danijela estava acostumada a pensar com un detectiu. Per quina raó el cos havia acabat just allà? Per què estava estirat d'aquella manera? L'havien mogut? Com s'havia produït la mort?

Normalment passaven unes quantes hores examinant un cadàver; aquí no es podien permetre més de mitja hora amb cada un. Els morts es trobaven escampats a l'aire lliure. I la temperatura havia pujat.

Ella aplegava proves per a les investigacions d'assassinats, però aquí ja havien atrapat l'assassí, el qual havia admès els crims. El cas estava resolt, gairebé.

Al llarg de dissabte havien examinat prop de la meitat dels cadàvers i els havien ficat dins de les fundes blanques. Després traslladaven els cossos a bord de l'MS *Thorbjørn* cap a terra ferma, on uns cotxes fúnebres negres s'esperaven per portar-los a l'Institut de Ciències Forenses. A l'Institut no tenien prou espai d'emmagatzematge en fred, de manera que van haver de llogar contenidors refrigerats.

Des d'on la Danijela es trobava ara, al Camí dels Enamorats, hi havia una bona vista de terra ferma, del bosc i el càmping. El camí serpentejava al

llarg de la tanca. Darrere de la xarxa de filferro hi havia un espadat de roca que queia vertical fins a l'aigua. A l'altre costat del camí, al bosc, s'obria una clariana, encerclada per uns quants pins.

Es va ajupir al costat del mort. Era la seva posició de treball, agenollada al costat dels cadàvers. Va alçar els ulls, i llavors ho va entendre. Ajupit allà, tenies la sensació que estaves amagat. Mig metre per sobre del camí sobresortia una roca no gaire alta. Si t'estiraves al darrere, et podia fer l'efecte que estaves amagat.

Això és el que devia passar, es va dir. Es van pensar que allà no se'ls veia.

Va enretirar la primera flassada.

Nois i noies amuntegats. Tots junts en fila al llarg del camí estret. Aquella imatge la va colpir.

Primer de tot va fer fotografies de tot el grup, després va prendre imatges de cada individu, d'un costat, després de l'altre, des de davant i des de dalt.

Va assenyalar la situació dels cadàvers amb unes banderetes a terra. Una al capdamunt del cap, i una altra a l'altra punta, al costat dels peus. Més tard es prendrien les coordenades d'aquell lloc amb GPS. Calia fer-ho tot amb molta precisió. Així els parents pròxims ho podrien saber: va ser aquí, exactament aquí, on vam trobar el seu fill, o la seva filla.

Va començar per la dreta. Primer hi havia un noi un xic separat dels altres, amb diverses ferides de bala.

Tot seguit, dos cossos gairebé entrellaçats. Un noi alt i corpulent agafava amb un braç una noia més aviat baixeta. De la caputxa d'un groc fosforescent d'ella en sortia una cabellera llarga i morena. Els cabells eren molls, i tenia la cara mig tapada. La tècnica forense li va apartar la caputxa. Li havia marxat tot el color de la cara, la pell era lluenta i llisa com l'ivori.

La Danijela li va examinar les ferides. Una bala li havia entrat per la part de darrere de l'esquena i li havia sortit pel front. Un altre tret li havia baixat del coll cap al cos, on la bala estava amagada.

Prenia nota de tot curosament. La noia portava texans, ficats en unes botes d'aigua de color verd fosc.

Va alçar suaument el braç del noi alt que agafava la noia amb pell d'ivori. Així com els altres del camí portaven jaquetes i jerseis d'abric, aquest noi només duia una samarreta i pantalons curts. Portava els cabells molt curts, i tenia la cara girada cap a un costat. Com la noia, presentava dues ferides al cap. Li va trobar un transceptor a la butxaca. Estava apagat.

—Mare, ara he de penjar… —havia dit l'Anders Kristiansen a la seva mare aquell divendres a la tarda. Com a supervisor i estant de servei, tenia el transceptor encès. Li entraven missatges sense parar— …perquè ara arriba un policia per informar-nos. De fet, ja el veig, ara puja cap aquí dalt. Me n'he d'anar. Adeu, mare!

Això va ser l'últim que van saber els pares de l'Anders del seu fill. Havien sortit de Bardufoss dissabte al matí, d'hora, sense tenir-ne més notícies. Al principi, al fill gran, l'Stian, li havien dit que el seu germà era a l'hospital de Rigerike, però després va resultar que no era ell. L'Stian es va veure obligat a dir als pares que els havien informat malament. Va sentir un crit a l'altre costat de la línia. La Gerd no podia parar de plorar. Calma, tranquil·la, Gerd.

—El meu fill!

La Gerd i en Viggo no es veien capaços d'estar-se a l'hotel de Sundvolden amb les altres famílies desconsolades i desesperades, així que es van quedar amb l'Stian a Oslo. Alguns amics els van trucar per consolar-los, els deien que segur que l'Anders estava amagat en algun lloc. Potser havia fugit nedant a una de les illes petites que hi havia a prop, i estava ajagut allà, sense gosar sortir-ne.

—No, el meu fill no s'estaria ajagut —replicava la Gerd—. No seria normal en ell.

Va trucar un parent, també. «Això és un senyal de Déu!», va dir el pietista devot. «L'Anders havia de morir perquè obríssiu els ulls!». Aquell membre de la família va dir que la Gerd hauria de tornar al camí de la fe, de la fe veritable. Perdre el fill era el sacrifici que havia hagut de fer.

La Gerd li va penjar el telèfon de cop.

Era diumenge, l'hora d'anar a missa. La família Kristiansen havia estat convidada a un ofici commemoratiu a la catedral. No se sentien capaços d'assistir-hi. La Gerd no volia que Déu s'hi fiqués, en això.

La catedral era plena de gom a gom. A fora hi havia un mar de flors: roses, lliris, miosotis. La ciutat es trobava en estat de xoc, i el país estava de dol.

Jens Stoltenberg s'enfrontava al discurs més difícil de la seva vida. A la catedral va haver de fer esforços per contenir les llàgrimes.

—Sembla com si hagués passat una eternitat —va dir—. Han estat unes hores, dies i nits plens de trasbalsos, desesperació, ràbia i llàgrimes. Ara és el moment de la tristor.

Com a cap d'Estat, no es podia limitar a aprofundir en aquell dolor, sinó que també havia d'instar la gent a mantenir-se units.

—Enmig d'aquesta tragèdia, em sento orgullós de viure en una terra que ha estat capaç de resistir en un moment crític. Estic impressionat per tota la dignitat, consideració i determinació que he observat. Som un país petit, però som un poble orgullós. Encara estem trasbalsats pel que ens ha passat, però no renunciarem mai als nostres valors. La nostra resposta és més democràcia, més obertura i més humanitat. Però mai ingenuïtat.

L'última frase es va convertir en un mantra: era la resposta de Noruega a aquella tragèdia. D'un dia per l'altre, Jens Stoltenberg va passar de ser un primer ministre del Partit Laborista a líder d'un país.

Respondre a l'odi amb amor era la imatge de la manera com Noruega s'havia enfrontat als moments inicials. Les paraules de Stoltenberg van fer aflorar els sentiments de la gent. Ell s'havia preparat per a una reacció en forma d'odi i revenja. Però va ser al contrari. La gent s'agafaven les mans i ploraven.

En Viljar estava en coma, així que en Torje havia de fer de germà gran.

Al llarg del cap de setmana, els metges d'Ullevål van decidir que li haurien d'amputar el braç esquerre, a en Viljar. Un tret li n'havia destrossat

el nervi principal. Però volien esperar fins que es despertés, si és que es despertava.

Quan en Torje ho va sentir, es va ficar el braç esquerre a dins del jersei.

—M'he de fer una idea del que és, perquè l'hi pugui ensenyar quan es desperti —va anunciar el noi, de catorze anys. Costava molt tallar qualsevol cosa, era impossible cordar-se les sabates, i no era gens pràctic ho miressis com ho miressis.

—He sentit dir que et poden posar un aparell a la mà que serveix de ganivet i alhora de forquilla —va dir el pare—. Demà n'anirem a comprar un.

Si en Viljar s'havia de despertar, era vital que ho fes aviat. Com més temps passés en coma, segurament més greus serien els danys.

La nit de diumenge va ser la tercera que van passar sense que en Viljar s'hagués despertat. Els pares feien torns al costat del llit, on es quedaven adormits amb el cap sobre la flassada.

Diumenge a la nit, l'home que havia disparat cinc trets al cos d'en Viljar va ser traslladat en secret al mateix hospital. La policia volia que li fessin raigs X per assegurar-se que no tenia cap detonador d'una bomba amagat dins del cos.

Un gran nombre de detectius i analistes de la policia i dels serveis d'intel·ligència estudiaven atentament el manifest i tot allò que l'autor dels fets havia deixat en forma de documents, eines, productes químics i rastres electrònics. També buscaven codis i referències ocults en el text que havia escrit.

Els raigs X i els escàners no van detectar cap tipus de detonador implantat al cos de l'acusat, i el van traslladar de nou al centre de detenció de la seu central, just quan aquesta es despertava a un nou dia. Seria una jornada molt atrafegada. Havien passat tres dies d'interrogatoris intensos, i ara el detingut seria acusat oficialment. Ell hi volia ser present en persona, i volia anar uniformat.

Al Tribunal de Justícia, el jutge Kim Heger es preparava per a l'audiència. La policia li havia enviat la petició de l'acusat de presentar-se

amb uniforme al judici.

En Heger s'hi va negar rotundament.

Quan van comunicar la resposta a en Breivik, ell es va queixar que allò era un incompliment de la promesa. I tampoc no li havien donat bolígraf i paper a la cel·la perquè es pogués preparar per a la vista, va objectar.

—Si no vol venir a l'audiència preliminar, el seu advocat defensor hi assistirà sense vostè —li va dir la policia.

—Si el meu advocat hi va sense mi, me'n buscaré un altre, i l'audiència s'haurà d'ajornar igualment.

Llavors va canviar de parer. Assistiria a l'audiència preliminar, sí, amb la condició que hi pogués anar amb una còpia del manifest. En volia llegir algunes pàgines al jutge.

—Ja que no em permeten assistir-hi amb uniforme, hi vull anar amb el jersei Lacoste vermell, doncs.

Això l'hi van permetre.

—I em vull afaitar.

—No disposem del material necessari per afaitar-se, a la unitat de detenció, però es podrà rentar la cara i les dents.

La multitud de periodistes i espectadors curiosos va anar creixent davant del Tribunal de Justícia. La policia, considerant que hi havia un alt risc d'atemptat contra la vida de l'acusat, hi havia destinat un gran nombre d'efectius.

Cap a quarts de dues, dos Mercedes tot camí blindats van sortir del garatge del soterrani de la comissaria central de la policia. En un d'ells l'acusat anava al seient del darrere, emmanillat i amb grillons. Un grup de joves de la multitud del Tribunal de Justícia acabaven d'atacar un Volvo gris que entrava al garatge subterrani. S'havien pensat que a dins hi anava en Breivik.

Els dos cotxes voluminosos amb escortes motoritzats i uniformats al davant i al darrere van entrar al túnel de Vaterland, que havia estat tancat a tota la resta del trànsit. En sortir del túnel, els cotxes es van desviar cap a l'altre carril, que entrava directament a l'aparcament de diverses plantes

conegut com la Casa Ibsen, i d'allà van accedir al garatge del Tribunal de Justícia.

L'acusat va ser acompanyat cap a l'ascensor, que el va pujar a la vuitena planta, on havia de tenir lloc la vista. Hi havia set persones assegudes a la sala 828.

L'acusat va mirar al seu voltant sorprès, quan hi va entrar. Tenia les manilles encadenades als grillons, i li costava posar-se dret del tot.

—Es pot asseure —li va dir Kim Heger.

En Breivik va estudiar la sala.

—On és tota la gent?

—Només hi serem nosaltres —li va respondre el jutge—. Aquesta audiència preliminar s'ha de celebrar a porta tancada.

—Qui ho ha decidit, això? —va voler saber ell.

—Ha estat decisió meva —va contestar l'experimentat jutge, inclinant-se endavant per mirar l'acusat per damunt de les ulleres.

—Segur que ha estat cosa del Partit Laborista.

—No, ha estat decisió meva, i així és com ha de ser —el va contradir el jutge en un to eixut.

En Breivik va començar a protestar, però el van tallar de seguida.

—Hem de continuar la vista —va dir el jutge Heger—. La cosa va així; i a la sala hi som nosaltres i prou. —Va començar a llegir-li els càrrecs.

L'Anders Behring Breivik era acusat formalment de conformitat amb el paràgraf 147 del Codi Penal noruec, l'anomenat paràgraf del terrorisme, que preveu una pena màxima de vint-i-un anys de presó amb possibilitat de pròrroga, si el presoner convicte representa un perill per a la societat.

L'acusat no es va reconèixer culpable, i va sol·licitar que el posessin en llibertat.

Va expressar el desig de llegir una part del seu manifest, i va preguntar si el podia llegir en anglès, atès que era la seva llengua de treball.

—No, l'idioma de la justícia a Noruega és el noruec —va replicar el jutge.

En Breivik, fent-ne cas omís, va començar a llegir un extracte del manifest, que la policia havia imprès a petició seva.

«I quin país pot preservar les seves llibertats, si els governants no són advertits, de tant en tant, que aquest poble conserva l'esperit de resistència?», va llegir en anglès, i va continuar: «Periòdicament cal fer reverdir l'arbre de la llibertat amb la sang de patriotes i de tirans».

Llavors li van dir que parés. El jutge no estava disposat a escoltar-lo.

Una altra munió de reporters s'havia congregat davant d'una casa de camp al peu dels Pirineus, al sud de França.

Els gendarmes en vigilaven el reixat. La parella que hi vivia havia trucat a la policia municipal per demanar ajut.

Dissabte al matí, l'home que vivia en aquella casa havia encès l'ordinador i s'havia assabentat del que havia passat a Noruega.

Divendres, mentre treballava al jardí, la seva dona li havia cridat: «Hem d'encendre el televisor! Ha passat alguna cosa a Oslo…, una explosió!».

La parella va llegir la notícia a internet, van mirar la BBC i es van amoïnar.

—Això deu tenir a veure amb el fonamentalisme islàmic —va dir en Jens Breivik a la seva dona. El terrorisme havia arribat al seu pacífic país natal. Van seguir les notícies impressionats, primer les del districte governamental, i després les d'Utøya. Llavors se'n van anar a dormir.

L'endemà al matí, l'home de setanta-sis anys es va asseure davant de la pantalla. L'únic que va veure va ser un nom escrit en negreta: ANDERS BEHRING BREIVIK.

No entenia res. A Noruega només hi havia un Anders Behring Breivik. El seu fill. Què hi podia tenir a veure, ell, amb allò?

Va continuar llegint.

Va llegir fins al final.

Es va quedar paralitzat. No es va moure de la cadira. Va notar que es desmaiava. Va perdre el coneixement.

Allò no podia ser.

Aquell dilluns, la gent es va aplegar. Tenien necessitat d'estar junts.

A la capital, més de dues-centes mil persones es van reunir a la plaça de l'Ajuntament, al costat del moll. A Salangen van fer una processó amb torxes, i també a Bardu i a Nesodden. Aquell dia, més d'un milió de noruecs van prendre part en un aplec o una processó, portant roses.

A Utøya ja havien registrat totes les víctimes. Va resultar que a quinze persones les havien comptat dues vegades. Els nous recomptes de víctimes donaven un total de seixanta-nou morts a Utøya i vuit al districte del govern. Però encara n'hi havia poques d'identificades.

Davant de l'Ajuntament, la gent que s'hi havia aplegat portava una rosa a la mà. El príncep de la Corona va dir: «Avui els carrers són plens d'amor», i la multitud va cantar l'himne nacional, *Sí, estimem aquest país*, com un cànon, que es difonia entre ells. Tot seguit van cantar *A la joventut*, de Nordahl Grieg: «Quan se t'enfronten els enemics, tria el teu moment, la batalla és imminent, oposa-hi resistència». La gernació omplia la plaça, els molls i tota la zona d'Aker Brygge i els carrers del voltant; s'estenia fins més amunt del Parlament i més enllà de la catedral.

—Ens han anorreat, però no ens donarem per vençuts!

El primer ministre era a l'escenari. La gent alçava les roses enlaire.

—El mal pot matar un ésser humà, però mai no podrà conquerir un poble!

Hores més tard, quan es van haver acabat totes les sessions informatives i les reunions del vespre, el primer ministre passejava en silenci per Bygdøy Allé. Havia vingut a peu des de la seva residència, situada darrere del Palau Reial, i pel districte de Frogner, i ara baixava pel mig de l'avinguda. L'aire es notava pur, després de les pluges dels últims dies, i tot era més temperat i més suau. L'acompanyaven el secretari d'Estat, Hans Kristian Amundsen, i el ministre de l'Oficina del Gabinet, Karl Eirik Schjøtt Pedersen. Alguns homes del servei de seguretat anaven davant d'ells. L'Stoltenberg taral·lejava una cançó de quan era jove. Intentava recordar-ne la lletra, i la cantava a mesura que li venia.

Estic força borratxo, i vaig passejant per Bygdøy Allé
I l'únic que vull és arribar a casa i dormir…

L'Amundsen se li va afegir, intentant imitar el vocalista del grup de rock noruec deLillos.

Però abans d'això! He de veure
com surt el sol i com es lleva la gent.
Llavors em sento segur i puc dormir tranquil…

Aquí, en aquests carrers, era on el primer ministre havia crescut, aquí a Frogner havia passat estones als mateixos llocs que aquell cantant, Lars Lillo-Stenberg, als anys vuitanta. Era l'època que passaven tota la nit de festa a les grans mansions dels carrers que donaven a l'avinguda, i que quan ell tornava tard després d'una nit de gresca, trobava la família Stoltenberg asseguda a taula esmorzant, quan allò que era meu era teu i nostre, quan l'era hippy no s'havia acabat del tot a Noruega, quan els yuppies encara no havien pres el relleu, quan la vida era senzilla i segura, i aquells carrers eren seus.

La petita Oslo és un planeta en si mateixa.

Ara cantaven més fort.

Cada carrer és un país diferent
Cada districte, un continent
I nosaltres anem llançats, tots i cada un.

Aquells mateixos carrers també havien estat la llar de l'Anders Behring Breivik, els primers anys de la seva vida. L'elegant Fritzners Gate s'encreuava amb el carrer Gimle Terrasse, encara més exclusiu, cap al qual ara s'encaminaven tots tres homes; anaven al número 3.

Els havien convidat a casa de Roger Ingebrigtsen, secretari d'Estat al Ministeri de Defensa. Dos dies abans havia temut que la seva parella, la Lene, perdés la seva única filla, l'Ylva, de catorze anys. Ara la noia ja estava fora de perill.

Van inspirar la fragància del juliol després de la pluja. «Com de vellut», va dir l'Stoltenberg. Era l'estiu a Noruega, en tota l'esplendor. L'endemà

seria un bon dia. Van pujar per l'escala del turonet per on s'enfilava el carrer Gimle Terrasse.

En Hans Kristian Amundsen havia trucat abans per avisar que ja arribaven. Un nen petit pèl-roig va treure el nas a la porta principal i els va preguntar: «Venen a veure en Roger?».

Tot seguit, va arrencar a córrer escales amunt, davant dels guàrdies de seguretat, per davant del primer ministre, per avisar tots els de dins.

Les finestres del menjador eren obertes de bat a bat. En Roger, que era de Troms, havia aplegat les famílies del seu comtat, que havien viatjat juntes precipitadament fins a Oslo. A la llarga taula estaven asseguts la Tone, en Gunnar i en Håvard, i també en Viggo i la Ger. La Christin i l'Sveinn Are eren al costat d'en Torje i la mare de l'Ylva, la Lene.

Hi faltaven quatre fills.

No tenien informació sobre en Simon ni l'Anders. En Viljar estava en coma i l'Ylva acabava de sortir de l'última de les operacions que li havien fet.

Aleshores va entrar en Jens Stoltenberg. No sabia com aniria el sopar, i tenia por de dir alguna cosa fora de lloc.

—Heu vingut a peu? —li va preguntar l'amfitrió.

—M'agrada caminar, i és una de les poques coses que puc fer. Fa sis anys que no he portat un cotxe, de manera que ja no em recordo de com es condueix —va respondre l'Stoltenberg.

Tots es van posar a riure.

Per les finestres obertes entrava una brisa suau. Els llums es començaven a encendre enmig de la penombra blava de fora, d'allà baix. A la taula, les flames de les espelmes feien pampallugues.

El primer ministre va fer el tomb per saludar-los a tots i fer-los una abraçada. El van rebre amb calidesa. S'alegrava de ser-hi, va pensar, i l'absurditat d'aquest pensament el va sorprendre. Van enraonar. Van riure. Van explicar històries i van parlar dels fills: un munt d'històries boniques dels seus fills, i van plorar.

Van servir vi negre. Van servir espàrrecs a la planxa. I carn. I unes bones postres. Per a molts, va ser el primer àpat com cal des de divendres. En

Gunnar per fi va poder tornar a respirar amb normalitat, des del fons de l'estómac.

La Tone es va relaxar, i va pensar: és estrany, he sopat de gust. Estar junts així els donava una sensació de pau. Fins i tot en Håvard es va ablanir una mica. No va parlar gaire, però havia sortit de la bombolla. Va seguir la conversa, de vegades somreia, i va fer algun comentari, de tant en tant. Aleshores, tot d'un plegat, es va posar dret.

Amb aquella veu profunda de baix, es va posar a cantar.

He sentit que hi havia un acord secret
que David tocava per complaure el Senyor…

La veu li va tremolar.

És un al·leluia fred, trencat!
Al·leluia…

La pèrdua que havien patit encara no els havia colpit amb tota la força. La mort encara els semblava llunyana.

Ho sabien, però encara no se'n feien la idea.

Aviat els seus dies serien molt feixucs.

L'endemà, Jens Stoltenberg va quedar consternat quan la unitat d'intervenció d'urgència el va començar a informar de l'operació duta a terme.

Stoltenberg coneixia Utøya i tot l'entorn com el palmell de la seva mà. Havia remat en aquelles aigües, havia fet la travessa amb l'MS *Thorbjørn*, hi havia nedat i havia portat una moto neumàtica per l'estret. El primer ministre va donar per fet que la policia havia salpat des de l'embarcador del *Thorbjørn*.

—Des del camp de golf? Per què? —va inquirir.

No tenien cap resposta lògica.

—Aquella maniobra us devia demanar molt de temps —va dir.

El primer ministre es va preocupar encara més quan li van explicar que a la barca de la policia li havia entrat aigua al motor i s'havia aturat. Els diversos canvis de barca, els malentesos, tota l'operació, tal com se'n va anar fent una idea de mica en mica, havia estat una odissea de contratemps i de pèssima planificació.

El taüt era darrere d'una columna, a la capella de l'hospital.

Sis dies després de la matança, l'Anders Kristiansen va ser identificat. El dijous van comunicar als pares que l'havien trobat, i per on li havien entrat els trets al cos.

Ells temien el moment de veure'l mort.

L'última vegada que havien estat amb ell va ser quan el van portar a l'aeroport de Bardufoss a mitjan juliol. Eren les vacances d'estiu, i ni el pare ni la mare no treballaven i van voler anar-hi amb ell. Quan el van veure a la capella, el dolor fou massa gran. Era impossible assimilar-lo. La Gerd es va posar a parlar-li com si encara fos viu.

—Mira que n'ets, d'alt! —li va dir. El seu fill feia 1,92 metres d'estatura, i omplia tot el taüt.

—Tocaràs de cap a la tapa! —va dir el seu germà gran, l'Stian, entre llàgrimes.

Se'l volien emportar directament a casa. Però no els ho van permetre; n'havien de prosseguir l'examen. Els pares el volien esperar. L'Stian els va convèncer que se n'anessin a Bardu, i que l'Anders ja hi arribaria quan estigués a punt.

—Estalviava per viatjar i veure món, mama. Deixa que faci aquest últim viatge ell sol. Ara ja és gran.

La Lara no se'n sabia avenir. Ho havia de veure amb els seus ulls. L'ànima sempre és a prop del cos, va pensar, de manera que havia de veure la Bano, ho havia de fer ara, mentre el cos encara era allà.

Es trobaven a la capella on els Kristiansen havien estat una mica abans.

—Entra-hi tu primer, Lara —li van dir el pare i la mare. Ells s'havien aturat a la porta.

Es va atansar al taüt obert pas a pas. La Bano portava una túnica blanca llarga. Tenia els llavis blaus, i semblava com si somrigués. Li havien posat els cabells darrere de les orelles. I al front hi tenia una tireta. Les mans eren d'un to blavós, i estaven com encongides. Les tenia curosament encreuades sobre el pit.

A la família els havien explicat que una de les bales s'havia aturat just abans de travessar-li el cor.

La Lara es va quedar quieta, mirant-la. Era la Bano, però no l'era.

De sobte va sentir una força. La Bano vol que jo ho superi, això! He de tirar endavant, per ella.

La seva germana gran era allà, amb ella.

Dijous també era el dia que la família Sæbø tenia hora per anar a la capella.

En Simon estava estirat com si dormís. Tenia els cabells acabats de rentar, suaus i flonjos, igual com quan era petit. Feia molt de temps que la Tone no li havia tocat els cabells, i llavors va poder notar com eren realment; ell sempre s'hi posava gel tan bon punt sortia de la dutxa. Ara els tenia exactament com ell no els volia. La Tone va intentar allisar-los-hi cap enrere, com a ell li agradava dur-los, però no hi havia manera. Se li tornaven a redreçar.

—Segur que no hauria volgut portar els cabells així —va dir.

—Li he rentat els cabells amb la mateixa cura, amb el mateix amor que si fos el meu propi fill —va dir la dona que havia entrat darrere d'ells a la sala.

La Tone va agafar la cara d'en Simon i li va fer un petó, però se'n va apartar de seguida.

—Està ben moll! Com és, que està moll? —va preguntar a la dona.

—A la cambra refrigeradora hi fa molt de fred, i això simplement és una mica de condensació —va contestar ella.

Allò era del tot definitiu. Veure'l d'aquella manera. Van resar l'oració del Senyor.

Havien encès espelmes a la capella, que cremaven pausadament i produïen una sensació d'estar en un lloc sagrat. La Tone el temia, aquest moment. Es pensava que algú es limitaria a obrir un calaix i els ensenyaria el seu fill amb una etiqueta lligada al dit del peu, com a les pel·lícules.

Es van quedar un moment contemplant el seu fill estimat, amb la cara blanca, i la pell una mica blavosa, en alguns punts.

En Gunnar tenia llàgrimes als ulls.

—Imagineu-vos: va matar en Simon sense ni tan sols saber qui era!

Aquella nit, la sisena, la mare d'en Viljar, la Christin, va tenir un mal pressentiment. En Viljar estava a punt de rendir-se? Els metges temien que potser no passaria d'aquella nit. Les infeccions se li escampaven pel cos, i li van haver d'abaixar la temperatura corporal. Estava estirat completament immòbil. Blanc, prim i amb un forat en un ull, envoltat de màquines que feien pips i brunzien. Encara no havia donat cap senyal de voler despertar-se.

—Ni tan sols sabem si es tornarà a despertar —els van dir els metges. Però els demanaven que li continuessin parlant, que el toquessin, li llegissin i li parlessin de coses que li interessessin, coses que el fessin feliç, i que li fessin venir ganes de despertar-se.

Un dels amics d'en Viljar i també membre de l'AUF, en Martin Ellingsen, hi havia anat des de Tromsø. Estava molt afectat. Havia perdut l'Anders, en Simon i, segurament, en Viljar. En Martin també havia d'anar a Utøya, però havia tret tan males notes en alemany que la seva mare l'havia inscrit perquè fes un curs d'alemany a l'Institut Goethe de Berlín. I ell es va veure obligat a anul·lar la inscripció al campament d'estiu.

—Utøya hi serà cada estiu. Vine l'any que ve —li va dir l'Anders Kristiansen—. Tu ves a Berlín.

Ara en Martin era aquí, i volia fer entendre a en Viljar que la vida és el més gran que tenim.

—Hola, Viljar —va començar dient, insegur, i la veu se li apagava, tot mirant l'amic. Es despertaria mai, en Viljar? Podria parlar? Seria el Viljar de sempre?— He portat una caixa de cerveses a casa, a Tromsø, i ens les

fotrem de seguida que surtis d'aquí —li va dir—. I la Tuva diu que podem provar sort amb totes les seves amigues.

En Martin va fer un sanglot fluixet. No apartava els ulls de la cara d'en Viljar, mentre parlava. Estava assegut a la vora del llit. Deia el primer que li venia al cap, li explicava tafaneries i li citava de tot, des de lletres de rap fins a poesia.

—Podràs sortir amb la moto de neu a Svalbard, Viljar! O potser vols anar a Nova York? «Heroi de nit, heroi durant tot el dia, fins l'endemà al matí, Viljar!».

Però en Viljar no es movia.

A l'habitació hi entraven raigs de sol.

Feia un matí preciós, i seria un bon dia.

En Viljar estava al llit, pàl·lid.

En Martin va començar a cantar. La Christin i l'Svein Are s'havien quedat callats. L'esperança s'esvaïa.

En Martin cantava, molt fluix.

Si pogués viure al cel, el teu nom és el que hi escriuria!
I si la meva vida fos un veler, tu series el meu port.

La veu se li va esquerdar, però just quan agafava aire per continuar, del llit es va alçar una veu fràgil.

...Si pogués fer baixar els núvols
per fer-te un llit...
i si aquesta muntanya fos un piano...
aleshores...

En Viljar va obrir l'únic ull que tenia. Els va mirar i els va somriure.

SEGONA PART

Narcisos en escena

La cel·la era al soterrani del Tribunal de Justícia.

Estava assegut en un banc, esperant, i a fora hi havia homes armats.

Aquell matí, d'hora, l'havien anat a buscar a la presó d'Ila, li havien obert la porta de la cel·la i l'havien conduït al garatge de la presó. Allà li havien demanat que pugés en una furgoneta blanca.

Per als no iniciats, podia semblar una furgoneta normal, com qualsevol de les que ell havia llogat l'any abans i com la que havia fet esclatar davant de la Torre del districte governamental.

Dins de la furgoneta el van subjectar al seient amb manilles i cinturons per immobilitzar-lo. Era un vehicle blindat. Ell no veia l'exterior. Amb diversos agents de policia al seu voltant, va anar assegut i lligat la mitja hora que es trigava a arribar a Oslo. En arribar-hi, el conductor va fer entrar la furgoneta directament al garatge situat a sota del tribunal. Des d'allà el van portar a l'edifici, passant per diversos passadissos, fins que el van tancar a la cel·la d'espera, al soterrani, una cel·la de seguretat on no li van permetre entrar-hi res.

Aquí és on estava assegut ara, vestit amb jaqueta i pantalons foscos, una camisa acabada de planxar i una corbata de color de coure.

L'equip de la defensa havia baixat a saludar-lo abans d'anar-se'n a la seva sala, situada al darrere de la sala principal, al primer pis. Ara estava sol. Esperava que algú l'anés a buscar. Esperava que s'alcés el teló.

La prohibició d'accés als mitjans de comunicació havia estat aixecada a mitjan desembre, de manera que ell sabia exactament quin aspecte tindria la sala, qui eren els jutges professionals, els jutges llecs, els fiscals i els defensors públics. S'havia preparat bé, i havia llegit tot el que havia trobat

sobre el cas. S'havia interessat especialment pel debat sobre si estava sa mentalment i si havia de respondre pels seus actes.

Durant molt de temps ho va trobar entretingut. De fet, al principi no s'ho prenia del tot seriosament, i no ho relacionava ben bé amb el que havien conclòs els psiquiatres forenses. Es valdria del judici com un escenari des del qual actuaria, passés el que passés. L'operació que havia planificat havia arribat a la tercera fase.

El rellotge de la sala 250 marcava dos quarts de nou. Ell tenia la cara cendrosa, i les seves mans eren pur alumini. La sala era nova de trinca. Però allà dins tot es veia apagat, mínim, atenuat.

Els jutges presidien una estrada situada una mica per sobre del nivell del terra, encara que no gaire. Al banc de l'estrada, de fusta d'auró sense nusos, hi havia sis cadires de pell negra amb respatllers alts. Els dos jutges designats s'asseurien al mig. Els jutges llecs i un de reserva s'acomodarien als costats. Els jutges, designats i llecs, votarien tots la sentència.

Darrere de les cadires, uns prestatges baixos de fusta clara aviat serien plens d'arxivadors voluminosos que contindrien la documentació del cas. Els jutges es podrien girar des de la cadira estant i podrien consultar-hi el que necessitessin.

A la paret grisa de darrere dels jutges hi havia penjat l'escut d'armes noruec, un lleó daurat que brandava una destral sobre un fons vermell. Era l'únic element de color de la sala.

Davant dels jutges, fora de l'estrada, hi havia un escriptori més petit amb quatre cadires al darrere. Era el lloc dels psiquiatres forenses. Les seves cadires estaven orientades de cara al públic, no a l'acusat. Les setmanes següents, molta gent intentaria interpretar els seus rostres.

La major part de les qüestions restants ja s'havien aclarit. Ell havia reconegut que era l'autor dels fets, per bé que no admetia cap culpa, encara que això era una formalitat. Si es dictaminava que tenia plenes capacitats mentals, recauria en ell la pena més severa que la llei li podia imposar, vint-i-un anys de presó, amb la possibilitat d'ampliar-la si constituïa una amenaça per a la societat.

O bé no el considerarien responsable dels seus actes i l'obligarien a sotmetre's a un tractament?

Era boig, o era un terrorista polític?

Formant un angle amb el banc dels jutges, col·locat a terra, es trobava el banc de l'acusació i, al darrere, uns seients per als defensors públics coordinats. L'acusat s'havia d'asseure davant de l'acusació, entremig de l'equip de defensa. Darrere seu s'alçava una làmina de vidre a prova de bales, i l'altre costat era ocupat pels seients per al públic. Just al darrere de l'última fila s'obria l'única finestra de la sala, coberta amb una làmina d'alumini a prova de bomba. El vidre glaçat estava cobert amb unes persianes de color gris clar amb una lleu brillantor. Estarien tancades fins que s'acabés el procés.

Al centre del terra, entre totes les parts, hi havia un petit escriptori de tres costats amb una cadira. El sobre es podia apujar o abaixar. Els que aportaven informació o proves podien estar-hi asseguts o drets.

Era un ambient compacte, on tot resultava proper. Les víctimes que compareguessin com a testimonis estarien assegudes a tan sols escassos metres de l'autor dels fets, al mateix seient on el sotmetrien als acaraments.

La sala estava dividida en dos longitudinalment. Una porta de vidre baixa, que estava tancada, separava els participants en el judici respecte del públic, que estaria assegut en files situades al llarg de la sala. S'hi havia intentat encabir tots els seients possibles, i les files estaven tan juntes que la gent hi estaria molt justa. L'únic accés a la major part dels seients era a través del passadís central. Seria impossible sortir de la sala de manera desapercebuda, excepte durant les pauses. La primera fila després de la partició de vidre estava reservada per als dibuixants del tribunal i per als comentaristes dels principals mitjans de comunicació. Els grups de mitjans menys importants ocuparien la segona fila. A continuació vindrien els familiars i persones properes, els supervivents i altres persones afectades, els respectius escortes i els defensors públics. El grup de suport a les famílies de les víctimes i als supervivents tenia assignats uns seients fixos, com també la direcció de l'AUF. Altres places s'anirien assignant de manera rotativa en el decurs del judici. Les dues files del darrere de tot també eren per a la premsa acreditada. Allà hi havia preses de corrent i

auriculars per als qui necessitessin intèrprets. Des de la cabina d'interpretació, que tenia una vista completa de totes les parts, es faria una traducció simultània a l'anglès, al kurd o al georgià, segons les necessitats dels mitjans i la nacionalitat de les víctimes i dels seus parents.

Aquella sala encara no s'havia fet servir mai. No tenia ni una sola rascada.

L'agost de l'any anterior, vint dies després dels atacs terroristes, l'home de la cel·la d'espera s'havia reunit amb el primer parell de psiquiatres. Eren una dona i un home: la freda i reservada Synne Sørheim i Torgeir Husby, un home corpulent de galtes rosades.

Tots dos havien indicat clarament que els produïa basarda, la idea d'haver de trobar-s'hi. Van declarar que ni emocionalment ni intel·lectualment no es trobaven en situació de dur a terme les entrevistes individuals amb ell, que serien el procediment habitual. Van comentar que els preocupava que hi pogués haver presa d'ostatges, sobretot en el cas de l'experta, la Synne.

Les primeres onze sessions, ell portava grillons, i tenia el braç esquerre subjectat a un cinturó abdominal. El van situar en un racó amb tres taules allargades posades entre ell i els dos psiquiatres. Durant totes les sessions, a la sala sempre hi havia dos guàrdies de presons. Els interrogatoris números dotze i tretze es van dur a terme a la sala de visites. En aquestes ocasions, ell estava tancat dins d'un cubicle, darrere d'un vidre alt, mentre que els experts, un a cada sessió, estaven asseguts a l'altre costat del vidre. Aleshores els guàrdies eren a fora de la sala.

Per a la primera reunió en Breivik es va posar el jersei Lacoste de ratlles, de tons terrosos apagats, el mateix que duia el matí de l'operació, quan va portar el cotxe per fugir a Hammersborg torg, el va aparcar allà i llavors va passar pel districte governamental sota un paraigua perquè plovisquejava.

Els psiquiatres li van donar la mà. Aleshores el van dur a la cadira situada darrere de les tres taules. A mà dreta hi tenia un paper, que va posar

sobre la taula, davant seu. El primer que va dir va ser que segurament tots els psiquiatres forenses del món els envejaven l'encàrrec d'avaluar-lo.

Com que aquest comentari no va suscitar cap resposta en particular, va continuar. Tenia una llista amb set preguntes, que ells haurien de respondre si volien que cooperés.

—Per què? —van preguntar els psiquiatres.

—Bé, no esperen pas que contribueixi a desacreditar la meva pròpia persona, oi?

Els experts no estaven preparats per respondre cap pregunta. Aquestes observacions s'havien de fer segons les seves condicions. L'acusat va insistir que havia de saber quina era la seva visió del món, per poder participar en les sessions.

—Si un de vostès és d'esquerres ideològicament, tindrà prejudicis —va asseverar.

Van intercanviar arguments. En Breivik va dir que sens dubte ells intentarien fer-lo callar.

—La maquinària del poder té una orientació marxista. Després de la guerra van enviar el ministre de Justícia de Quisling al manicomi.

En Breivik va repetir que havia de saber quines idees defensaven abans de donar-los cap resposta.

Al final, els psiquiatres forenses hi van accedir. Li van demanar que formulés les preguntes que volgués. Ell les va llegir d'un full de paper.

—La primera és: què en pensen, d'en Knut Hamsin i de la dimissió del ministre de Justícia Sverre Risnæs després de la Segona Guerra Mundial? La segona és: creuen que tots els darwinistes nacionals són psicòpates?

Els psiquiatres li van demanar que expliqués el terme *darwinista nacional*.

—És un darwinista que es pragmàtic. Amb un enfocament lògic de les decisions polítiques. Respecte d'un problema polític hi ha dos enfocaments: els homes són pragmàtics, mentre que les dones fan ús de les emocions per resoldre el problema. El darwinisme veu els éssers humans des d'una perspectiva animal, veu les coses com si fos a través dels ulls d'un animal, i actua en conseqüència —va dir—. Un exemple és quan Amèrica va bombardejar el Japó. Van adoptar un enfocament pragmàtic. Val més matar

tres-centes mil persones i salvar-ne milions. Nosaltres considerem que això és un humanisme suïcida.

—Qui són «nosaltres»?

—Nosaltres, els cavallers templers.

Els experts li van demanar que continués fent les preguntes de la llista.

—La pregunta número tres és si creuen que al comandament militar dels Estats Units li falta empatia. La número quatre: expliquin les distincions fonamentals entre pragmatisme i sociopatia.

—Com interpreta el terme *sociopatia*? —van demanar els psiquiatres.

—Així no és el mateix que psicopatia? —va dir ell somrient.

Aleshores va comentar que les preguntes següents serien de caràcter més personal.

—Pregunta número cinc: són nacionalistes o internacionalistes? Número sis: són partidaris del multiculturalisme? Número set: algun de vostès està vinculat d'alguna manera amb organitzacions marxistes?

—Com valorarà si li diem la veritat, si li responem aquestes preguntes? —van inquirir.

Ell va fer un somriure ample.

—Ja ho sé. Milers d'hores com a venedor m'han ensenyat a predir amb una precisió del setanta per cent el que pensa la persona amb qui parlo. Així que ja sé que cap dels dos no té una orientació marxista, però tots dos són políticament correctes, i són partidaris del multiculturalisme. Això és l'únic que n'espero.

—S'ho imagina, o ho sap, el que pensa la gent?

—Ho sé —va afirmar—. Hi ha una gran diferència.

Va dir que havia estudiat moltes coses de psicologia i que, per exemple, coneixia les diferències entre la gent de l'est i la de l'oest de la ciutat per la roba, el maquillatge i els rellotges.

I al final de la sessió va decidir que els acceptaria. Va esguardar els experts i va somriure.

—Crec que he estat de sort.

En la primera avaluació psiquiàtrica que van redactar, Sørheim i Husby van treure tota una sèrie de conclusions. «El subjecte creu que sap què pensa la gent amb la qual parla. Es considera que aquest fenomen es basa en una psicosi», van escriure. «Es presenta com a únic i com a punt de referència de tot el que passa, i creu que tots els psiquiatres del món envegen els experts per la tasca que tenen encomanada. Compara la seva situació amb el tracte que es va donar als traïdors nazis després de la guerra. Això és indicatiu d'unes idees de grandesa», van apuntar. «És evident que el subjecte no té una percepció clara de la seva pròpia identitat, ja que tant es refereix a si mateix en singular com en plural», van concloure. «El subjecte fa servir termes que insisteix que ha inventat ell, com ara *darwinista nacional*, *marxista suïcida* i *humanisme suïcida*. Es considera aquest fenomen una creació neologismes. Aquestes "paraules noves" podrien ser degudes a una psicosi».

Al terme de les tretze sessions, els psiquiatres van concloure que l'Anders Behring Breivik patia d'una esquizofrènia paranoide. Van considerar que es trobava en un estat psicòtic quan va dur a terme els atacs, i que encara es trobava en el mateix estat psicòtic quan ells efectuaven les observacions. Per tant, en termes criminals, no era responsable de les seves accions i calia administrar-li tractament, i no imposar-li una pena.

A en Breivik li van permetre llegir l'informe, quan el van presentar, el novembre del 2011. Va dir que pensava que es proposaven deixar-lo en ridícul. Els psiquiatres qualificaven el seu compendi de «banal, infantil i patèticament egocèntric», motivat pels seus «grans deliris sobre la seva importància excepcional». Però també el descrivien com a «intel·ligent, més que no el contrari».

Ell s'havia vantat de tenir una psique summament forta, més que la de qualsevol persona que havia conegut mai. Altrament, no hauria estat capaç de dur a terme l'atac a Utøya, va subratllar.

Llavors li van començar a arribar cartes dels seus partidaris de tot Europa, els quals opinaven que faria un trist servei a la seva causa si el

declaraven no responsable dels seus actes. De sobte va comprendre el que hi havia en joc. El podien declarar pertorbat mental.

Aleshores tot se n'aniria en orris.

El tribunal li arrabassaria tot l'honor. El considerarien un idiota.

Just abans de Nadal va trucar a en Geir Lippestad, que basava els preparatius en les conclusions de l'informe psiquiàtric. Va demanar a l'advocat que l'anés a veure de seguida.

En Lippestad el va notar nerviós per telèfon, així que el 23 de desembre va reunir tot l'equip de la defensa —quatre persones— i s'hi van anar a reunir a la presó d'Ila. El van escoltar a través de la mampara de vidre de la sala de visites. L'Anders Behring Breivik els va demanar que canviessin d'estratègia.

—Vull que em considerin responsable de les meves accions —els va dir.

En això, a l'acusat li feien costat els que tenien els motius més evidents per odiar-lo. Alguns parents propers i altres familiars de les víctimes havien tingut un disgust quan havien sabut que en Breivik es podia escapar de complir una pena formal. Mette Yvonne Larsen, una de les coordinadores del grup d'advocats públics, va demanar que es nomenés un altre grup d'experts a fi que el tribunal disposés de dos informes per poder comparar-los. I cada vegada hi havia més advocats públics que començaven a pressionar perquè s'efectués una altra avaluació.

L'acusació no ho volia. Ja havien començat a treballar basant-se en el primer informe. En Lippestad hi estava en contra. En Breivik va dir que ja en tenia prou, de psiquiatres. També hi havia el risc que una segona observació donés els mateixos resultats que la primera, pensava en Lippestad, amb la qual cosa encara seria més difícil defensar davant del tribunal la tesi que en Breivik tenia plenes capacitats mentals, tal com ara ell volia afirmar.

—En un cas, mai no ha fet cap mal que s'aclareixin millor els fets —va concloure Wenche Elizabeth Arntzen, la jutgessa nomenada pel tribunal perquè dirigís les negociacions. I va demanar que es designessin dos psiquiatres forenses diferents.

Els cercles de psiquiatres forenses noruecs són reduïts, i molts dels experts més destacats van ser descartats perquè ja havien expressat la seva opinió als mitjans. Però el tribunal va trobar Terje Tørrissen i Agnar Aspaas, que complien els criteris de no ser ni col·legues propers ni haver fet comentaris sobre el cas en públic.

A més d'aquestes converses amb els experts, l'Anders Behring Breivik ara seria observat les vint-i-quatre hores del dia durant quatre setmanes. Cada matí, un equip d'una dotzena d'infermers, psicòlegs i infermeres psiquiàtriques auxiliars s'hi presentarien per passar tot el dia amb ell. Hi parlarien, menjarien amb ell, jugarien a jocs de taula i en acabat presentarien un informe per escrit, que els dos nous experts haurien de tenir en compte.

A mitjan febrer del 2012, dos mesos abans de la data d'inici del judici, va tenir lloc la primera sessió amb els nous psiquiatres forenses. En Breivik va demanar que enregistressin l'entrevista, a fi que en Lippestad la pogués escoltar després.

Terje Tørrissen era un home baixet que solia arrufar les celles i que tenia els cabells electritzats. Va saludar en Breivik, quan va entrar a la sala flanquejat per dos policies.

—El vull informar que no hem llegit l'informe anterior —va apuntar Tørrissen, en veu fluixa i amb l'accent cadenciós de l'oest del país.

—Doncs ho trobo francament impressionant, que se n'hagin pogut estar —va dir en Breivik, somrient—. No m'imaginava que a tot Noruega hi pogués haver ni un psiquiatre que no n'hagués fet algun comentari, ja que és molt temptador fer-ho, en un cas tan important com aquest.

Una vegada en Breivik va veure com el presentaven els mitjans de comunicació, va comprendre que havia calculat malament l'efecte que tindria tota la parafernàlia de la cavalleria. Els uniformes, els obsequis dels màrtirs, els trofeus i condecoracions, els títols i, fins i tot, el seu llenguatge: ho ridiculitzaven tot. Va decidir moderar la retòrica i passar a referir-se a si mateix com un soldat ras, i no com un messies.

—Només perquè es faci una idea general de mi —va dir a Tørrissen—: mai no m'he mostrat amenaçador amb ningú, a banda d'una finestra de tres hores el dia 22. Soc educat i agradable amb tothom. La imatge que han creat

els mitjans de mi com un monstre psicòtic que es menja criatures per esmorzar…

Es va posar a riure. Tørrissen va anotar que aquell riure era autocrític, raonable i adient.

—… és una pura ximpleria, i no cal que tingui cap temor de mi. Estic impacient perquè comencem a treballar junts.

Tørrissen li va preguntar per la seva conducta durant l'audiència preliminar, deu dies abans, quan en Breivik havia fet un petit discurs. Havia provocat riallades entre els membres de l'AUF, quan s'havia declarat cavaller del poble noruec indígena. Havia qualificat els assassinats d'atacs defensius, portats a terme en defensa pròpia, i havia exigit el seu alliberament immediat. Mentre enraonava, les rialles es van anar estenent, i al cap d'un minut el jutge el va aturar.

—Quan em conegui comprendrà que allò tan sols va ser una acció que vaig escenificar —va explicar en Breivik—. Actualment parlo amb un grup reduït de persones, uns quants milers a Europa, tot i que aquesta xifra pot créixer. Soc plenament conscient que això és una descripció de la realitat que és del tot aliena a la majoria de la gent. Però és una representació… Jo interpreto el meu paper. Si dic que espero que em concedeixin la Creu de Guerra amb Tres Espases, sé que no me la concediran, és clar. I quan dic que espero que em posin en llibertat immediatament, sé que això no passarà, tampoc. Tan sols continuo pel camí que he seguit tot aquest temps.

—I per què no és vostè mateix, simplement?

—En part ja soc jo mateix, perquè represento una imatge del món completament diferent, que ha estat incògnita des de la Segona Guerra Mundial. Existeix al Japó i a Corea del Sud, però és aliena a una societat marxista.

—El que vostè anomena una societat marxista, en realitat més aviat és una societat socialdemòcrata.

—No em fa res dir-ne una societat socialdemòcrata. Les sé diferenciar. Però quan dic marxista cultural, ho faig per ser provocatiu. En part és una dominació tècnica. Els d'esquerres fan servir aquestes tècniques, i els agrada titllar l'altra gent d'obscurantistes, de manera que ara nosaltres fem

servir aquestes tècniques contra l'esquerra. Ara que hi penso, està al cas de les set preguntes que vaig fer als altres experts?

—No, però me les pot fer ara.

—Quan en un país passa una cosa grossa com el 22 de juliol, és impossible no veure's afectat emocionalment. La professió de la psiquiatria no té experiència amb agressors amb motivacions polítiques, i això és un gran problema. Vostè no sap com pensa un nacionalista militant, ni com pensen els islamistes militants, ni tampoc com pensen els marxistes militants. Això és un món a part, del qual jo crec que molt pocs psiquiatres tenen coneixement. A la facultat no n'hi van ensenyar res, i no sé si hi ha cap altra formació professional addicional, tampoc. Potser vostè m'ho pot dir.

Tørrissen no l'hi sabia dir. Va respondre que a ell li havien encomanat la tasca de determinar si el subjecte estava malalt; és a dir, si patia alguna malaltia mental greu o no.

El gran punt feble de la psiquiatria era que no tenia resposta per a la religió ni la ideologia, va sostenir en Breivik. «Si hagués depès de la seva professió, segur que tots els capellans ja estarien tancats en manicomis, perquè han sentit la crida de Déu!», va dir rient, i va descriure detingudament que els islamistes resaven cinc vegades al dia per arribar a ser uns guerrers intrèpids, i que els prometien que podrien posseir sexualment setanta-dues verges al Paradís, si els mataven. Per la seva banda, ell havia practicat la meditació bushido. Va dir que consistia a manipular la teva pròpia ment per reprimir la por, i també altres sentiments.

—És per això, que semblo desemocionalitzat. Si no, no hauria pogut sobreviure.

Els psiquiatres tampoc no havien d'infravalorar la importància del que ell havia après d'Al-Qaeda, va dir. Els militants islàmics eren la seva font d'inspiració. Ell era com ells. Un agressor amb motivacions polítiques.

A diferència dels dos primers psiquiatres, Terje Tørrissen i Agnar Aspaas van estudiar el llenguatge i les opinions d'algunes pàgines web on en Breivik havia estat actiu, com ara Gates of Vienna i document.no.

—No es pot aïllar la part ideològica, encara que decideixis deixar-la de banda en un informe —va recalcar en Breivik.

Tan sols un parell de dies abans del judici, es va presentar el nou informe. Aquests dos psiquiatres van arribar a la conclusió que en Breivik tenia un «trastorn antisocial de la personalitat» amb «trets narcisistes». Tenia una «percepció grandiosa de la seva pròpia importància», i es veia com una persona «única». Presentava un enorme anhel d'«elogis, èxit i poder» i, alhora, una mancança absoluta d'«empatia emocional, remordiments ni expressió afectiva» envers els afectats pels actes que havia comès.

En termes legals, un trastorn d'identitat narcisista significa que la persona és responsable penalment, perquè no es considera que aquest trastorn estigui basat en una psicosi. Tørrissen i Aspaas van dictaminar que en Breivik no era psicòtic en el moment que va cometre els actes dels quals se l'acusava, ni tampoc durant l'observació. Per tant, havia de ser considerat penalment responsable.

Els dos informes van ser acarats l'un amb l'altre quan el cas es va obrir el dilluns 16 d'abril de 2012 al matí.

Des de feia setmanes, la pluja inundava els arbres nus. La neu grisa i bruta s'havia desfet i corria pels carrers, deixant al darrere els residus de l'hivern: l'herba coberta de les fulles mig podrides de l'any anterior i els excrements de gossos de tota la temporada. A la ciutat encara no li havien fet la neteja de primavera.

Les gebrades de la nit mantenien les llavors i els borrons en letargia, i les temperatures diürnes, que s'enfilaven uns quants graus per sobre de zero, no els arribaven a despertar. Però al llarg de la nit, la coberta de núvols s'havia trencat. Aquest dilluns al matí s'entreveien uns colors que la gent feia molt de temps que no havia vist. Allò de la branca del cirerer, no és un botó floral? I aquella tulipa que començava a sortir de la beina de fulles, seria rosa o groga?

Tot era pitjor amb el bon temps, va dir la Gerd Kristiansen. Costava més suportar la pena quan feia sol perquè a l'Anders, al seu Anders, li agradava molt el sol.

Els que assistirien al primer dia del judici s'havien llevat a trenc d'alba. Es preveia que caldria fer cua durant hores per passar pels controls de seguretat. Davant de l'entrada hi havien muntat unes carpes blanques amb finestres de plàstic, com les típiques de les festes d'estiu, per si plovia, per soplujar-hi els escàners mòbils.

Pràcticament no hi havia ni un pam lliure, davant del Tribunal de Justícia; cada metre quadrat estava ocupat per tanques metàl·liques o per la premsa. Unes furgonetes amb antenes al sostre retransmetien imatges en directe arreu del món. Els rostres de la televisió reflectien la transcendència del moment.

Els raigs de sol de primera hora del matí formaven halos al voltant dels periodistes de la cua de seguretat; feien brillar les tanques metàl·liques i enlluernaven els agents de policia, que duien armes carregades amb munició real al costat de la sòlida porta d'entrada.

Més enllà dels primers metres amb llum de sol, l'edifici era més fosc. L'escala que pujava a la primera planta feia el tomb a un ascensor de vidre. Unes cordes negres dividien el Tribunal de Justícia en zones. El color de la targeta d'accés indicava en quines zones se't permetia estar. Les blaves eren per als afectats del cas: supervivents, parents directes, afectats i defensors públics. Les negres eren les parts del cas; les verdes, el personal sanitari. La premsa tenia targetes vermelles. Tothom havia de portar la targeta plastificada penjada al coll mentre durés el judici. Les cintes de les targetes d'accés eren negres, excepte les de les persones que tenien targeta vermella. Aquestes duien cintes vermelles, que havien de portar de manera visible, perquè els poguessin veure fàcilment si no eren al lloc que els corresponia. A cada targeta hi figurava el nom, la foto, el càrrec i un codi de barres perquè l'escàner pogués detectar-ho, si el portador entrava en una zona restringida.

Tota la primera planta s'havia reservat per a aquest judici. Hi havia dues sales grans amb ordinadors per a la premsa, una d'elles amb interpretació simultània, i sala d'edició per a les transmissions televisives. S'havien previst sales d'espera per als testimonis, zones de descans i una estança gran on els parents propers, familiars i supervivents podrien estar-hi

tranquils. A les profunditats de l'edifici s'obria la sala 250, custodiada per una altra patrulla de policies. Sols un petit grup de persones hi tenia accés.

Les manetes de color gris platejat assenyalaven totes dues el número nou.

Els seients ja estaven ocupats. Els colls amb les cintes negres i els de les vermelles creaven un efecte visual de ratlles entre les files. El nombre d'unes i altres era semblant, un centenar de vermelles i un centenar de negres, si fa no fa.

Al costat destinat al públic, uns quants fotògrafs escollits estaven a punt per captar l'entrada de les parts. Se'ls permetia fer fotografies fins al moment que el tribunal obrís la sessió.

A la sala hi havia tot un seguit de càmeres instal·lades a les parets; els seus objectius abastaven la major part dels angles. A la sala d'edició, una productora de televisió de la Corporació Noruega de Radiotelevisió estava asseguda davant de tota una sèrie de pantalles. Passava contínuament, i amb mà destra, d'un pla a un altre: «Càmera 2, aquí, càmera 2, quieta, pas a càmera 6». Les imatges anaven directament a l'emissió en directe per televisió i a diversos tribunals de tot el país.

En disset tribunals de districte es podia veure el que veia el públic d'aquella sala. Els tribunals regionals havien muntat pantalles grans i altaveus per a les transmissions que es farien des d'Oslo.

Al tribunal del districte de Troms Nord hi havia la Tone i en Gunnar Sæbø. La Gerd i en Viggo Kristiansen, també. Ara podrien veure'l i sentir-lo parlar. L'home que els havia arrabassat els seus fills.

La família Rashid havia defugit tot allò. Durant setmanes la premsa havia anat plena de detalls sobre el proper judici. En Mustafa, la Bayan, la Lara i l'Ali havien decidit anar-se'n, així que eren de viatge a Espanya. No es veien amb forces per prestar a l'autor dels crims l'atenció que li concedirien si seguien el judici.

L'acusació va ocupar els seus llocs. Després, els defensors públics, la defensa. Els policies ja havien pres posició on els corresponia.

«Ja és a l'edifici», va escriure un periodista d'una agència de notícies. Aquelles paraules es van difondre per tot el món: «Er ist in dem Gebäude».

«Il est dans le bâtiment».

Faltaven deu minuts per a les nou.

Van obrir la porta de la cel·la d'espera. Ell es va aixecar del banc i el van emmanillar. Uns guàrdies del tribunal amb camisa de color blau clar el van treure de la cel·la i se'l van endur pel passadís.

Les portes de l'ascensor es van obrir, i ell hi va entrar amb els dos guàrdies. Aquell espai va quedar ben ple. Els tres homes hi estaven estrets, a dins.

Les portes es van obrir a un passadís blanc. Van sortir, van girar en una cantonada i van enfilar per un altre passadís. L'últim tram havia estat decorat de nou, junt amb la sala 250. Les finestres que s'hi obrien tenien vidres glaçats. Els marcs, assegurats amb cargols a la paret, estaven pintats d'un gris industrial. La claror del carrer ben just si hi entrava.

Un dels guàrdies anava al davant, després ell, i al darrere, el segon guàrdia. En Breivik es va omplir els pulmons d'aire. Es va redreçar i va tirar les espatlles cap enrere. La porta de la sala 250 era oberta. Hi va entrar.

«No hi ha ningú». Havia entrat en un petit corredor paral·lel a un costat de la sala, un espai on no el podia veure ningú. Va seguir el de la camisa blava deu passes més, i llavors va començar la pluja de flaixos i la ràfega dels clics de les càmeres. «Ja és a la sala», van escriure els reporters. Les lents, lluents, l'enfocaven únicament a ell.

Van ampliar la imatge d'una cara pàl·lida. Estava menys tonificat que abans, i tenia més sotabarba.

En Breivik no es va poder estar de somriure. El moment que havia estat esperant, per al qual s'havia preparat i que havia somiat. Havia arribat. Va arrufar els llavis per contenir el somriure, va fer un gest amb el cap a l'equip de defensa i va ocupar el seient entre ells, alhora que donava una ullada al públic. Va recórrer la sala ràpidament amb la mirada; al capdavall, no era ell, qui els havia de mirar, sinó el públic a ell. Malgrat tot, els havia de veure, a tots, tota aquella gent que l'observava.

Tenia les mans emmanillades al davant i subjectades a un cinturó ample que duia lligat als malucs. Un guàrdia de presons ample d'espatlles es va

atansar amb una clau per obrir-li les manilles. L'acusat va dedicar al públic una llambregada gairebé apesarada, mentre l'home s'afanyava a treure-li les manilles. Un cop les hi va haver tret, es va prémer el puny dret sobre el pit, va estirar el braç endavant i després el va alçar a manera de salutació. Va tenir el puny tancat a l'altura del cap un moment prou llarg perquè els fotògrafs immortalitzessin aquell moment. A la sala es va alçar un crit ofegat. Faltaven cinc minuts per a les nou.

«Alça el braç per fer la salutació a l'estil de l'extrema dreta», van escriure les agències de premsa. «Se serveix un got d'aigua. Beu. Mira una pila de papers que té al davant». A cada segon, els periodistes presents a la sala trametien missatges.

«Els fiscals se li atansen i li donen la mà!».

Els periodistes estrangers es quedaven perplexos, veient aquella cordialitat. De debò que li estrenyien la mà?

«Els defensors públics i els advocats defensors de les víctimes li donaven la mà, també!».

En alguns països haurien posat en Breivik en una gàbia. Li haurien tret l'americana i la camisa blanca i l'haurien rapat. Aquella corbata de seda lluent hauria estat del tot inadmissible.

Engabiat o no, molta gent de la sala s'hauria alegrat de veure'l humiliat. I la humiliació era el que ell temia més de tot. Veure's vilipendiat no era res, per a ell, en comparació amb el fet que l'humiliessin.

Que la gent descobrís les esquerdes que tenia per dins.

Tørrissen li havia preguntat una vegada per la vulnerabilitat.

—Té algun punt vulnerable? —va inquirir el psiquiatre.

—Que no m'estimin —va respondre en Breivik—, que deu ser la gran por de tothom, el fet que no t'estimin.

Ara esperava només una cosa. Que la seva mare no comparegués a l'estrada dels testimonis. L'havien citat perquè declarés, però ella havia demanat que la n'eximissin. Ella era el seu taló d'Aquil·les, havia dit als psiquiatres. Era l'única que el podia destarotar i engegar-ho tot a rodar. Per això no havia acceptat cap visita d'ella a la presó abans del judici. Fins ara tot havia anat tal com ell volia. Tenia els ulls de tot el món posats en ell.

Els fiscals i els advocats defensors van tornar als seus llocs després d'encaixar. Ell es va asseure.

«En Breivik s'asseu».

Eren les nou en punt.

«Entren els jutges».

El tribunal es va posar dempeus; els fiscals, els advocats defensors, els defensors públics, el públic, la premsa, tothom es va aixecar, excepte un: l'acusat.

«Es queda assegut. Somriu».

És a dir, intentava dissimular un somriure. Estava assegut amb les cames ben obertes. Tothom veia que no portava grillons, a sota de la taula. Es va bellugar sobre la còmoda cadira, que tenia un bon respatller, ben ample. Va donar una ullada al voltant i es va arrepapar al seient. Va resseguir amb la mirada les files de seients. De sobte, els llavis se li van corbar de nou en un somriure. Havia vist algú. En Kristian, el seu antic amic i company de feina, era a primera fila. Què hi feia, aquí?

Bé, el diari sensacionalista *Verdens Gang* l'havia convidat a ocupar una de les seves places perquè després pogués explicar als seus lectors «les sensacions que havia tingut en tornar a veure el seu antic amic». Tots dos van desviar la mirada.

—Comença la sessió!

A l'estrada va sonar un breu cop de martell. La jutgessa en cap, Wenche Elizabeth Arntzen, era una figura de gran autoritat. Era una jutgessa amb una àmplia experiència, d'uns cinquanta anys. Portava els cabells curts, sense tenyir, tenia els ulls blaus i uns llavis prims. Sota el coll de la túnica se li insinuava una brusa de blonda.

L'acusat, que volia portar la veu cantant des del principi, es va posar a parlar de seguida.

—No reconec la competència del tribunal ni de la llei noruega, perquè el seu mandat prové d'unes parts que defensen el multiculturalisme.

Es va escurar el coll. La jutgessa el va mirar als ulls, i estava a punt de dir alguna cosa quan ell va continuar.

—També em consta que vostè és amiga de la germana de la Gro Harlem Brundtland.

Ho va dir amb una veu aguda.

La jutgessa li va preguntar si això significava que volia formular alguna objecció en concret sobre la seva participació en el procés. L'equip de la defensa va fer que no amb el cap. No, que ells sabessin.

No, no pretenia això. Tan sols volia fer-ho constar.

Wenche Arntzen va establir les normes processals per al judici. Va ser ràpida i concisa. No podien perdre el temps. Va demanar a l'acusat que es posés dret i confirmés el seu nom sencer i la data de naixement.

—Anders Behring Breivik, nascut el 13 de febrer de 1979.

Ara es va mostrar dòcil, i les seves paraules van ser poc més que un murmuri.

Quan la jutgessa va passar a la professió, va dir: «Bé, ara no treballa».

En Breivik va protestar.

—Soc escriptor, i treballo des de la presó —va dir.

Li van ordenar que s'assegués.

Aleshores, la part femenina de la parella de fiscals, la rossa i elegant Inga Bejer Engh, havia de llegir els càrrecs.

—Sisplau, continuï —va dir la jutgessa Arntzen.

Bejer Engh es va aixecar. Se la veia tranquil·la. Amb veu clara, va començar a llegir els càrrecs: estava acusat en virtut del paràgraf 147a, sobre terrorisme, del Codi Penal noruec.

«Per la present, la Fiscalia d'Oslo estableix que Anders Behring Breivik, d'acord amb l'article 39 o el Codi Penal… hauria de ser traslladat per rebre atenció mèdica psiquiàtrica obligatòria… per haver comès, trobant-se en estat psicòtic, un acte que en altres circumstàncies seria punible per llei».

En altres paraules, la fiscalia estava d'acord amb el primer informe psiquiàtric, segons el qual en Breivik estava malalt i podia ser tractat.

Van continuar els càrrecs. Un acte de terrorisme, va llegir Bejer Engh. Una explosió. Pèrdues de vides humanes. Assassinats premeditats. En

circumstàncies altament agreujants.

«La bomba va detonar a les 15.25.22 h amb una força explosiva molt violenta, i va causar una ona expansiva que va posar en perill de mort directament, i intencionalment, un gran nombre de persones dels edificis del districte governamental i del carrer, i va causar unes destruccions materials enormes… Amb l'explosió va matar les vuit persones següents…».

La fiscal va llegir de manera rítmica, fins i tot molt expressiva. Calia pronunciar clarament totes les síl·labes, s'havien de sentir tots els noms. No hi va haver vacil·lacions: havia practicat la pronunciació d'aquells noms. Uns noms que tenien un significat. Eren persones que havien viscut. Eren les persones més importants d'aquell cas judicial. Tot girava entorn d'elles.

«Ell era a l'entrada de la Torre, a prop de la furgoneta, i va morir a l'acte per ferides greus causades per l'ona expansiva i l'impacte d'esquerdills i/o objectes».

«Ella era a l'entrada de la Torre, a prop de la furgoneta, i va morir a l'acte per ferides greus causades per l'ona expansiva i l'impacte d'esquerdills i/o objectes».

Els relats sobre el destí de dos advocats només es distingia per un pronom. Eren allà, justament allà, al pitjor lloc possible, quan va esclatar la bomba. Havien nascut el 1979 i el 1977.

La fiscal va beure una mica d'aigua. El got que tenia al costat es buidava i s'omplia periòdicament. A excepció d'algun sanglot ofegat quan es llegien els noms, la sala estava en silenci. Ningú plorava obertament. Les persones trasbalsades es tapaven la boca amb les mans per no fer soroll. Acotaven el cap perquè no les veiessin.

La fiscal va passar a Utøya.

«Ell era davant de l'edifici de la cafeteria».

«Ell era al campament».

«Ell era a la sala petita».

«Ella era a la sala gran».

«Ella era al Camí dels Enamorats».

«Ella era al bosc situat a llevant de l'escola».

«Ella era a Stoltenberget».

«Ella era a Bolsjevika».

«Ell era a la caseta de bombament».

«Ella era a la platja de la punta meridional».

«El van trobar a una profunditat de sis metres».

«Ell va fugir corrent i va caure per un penya-segat».

Les seixanta-nou víctimes d'Utøya, totes, formaven part dels càrrecs.

«A banda dels assassinats suara esmentats, va intentar matar un cert nombre de persones més, però va fracassar en aquest intent», va dir la fiscal.

Un periodista d'una agència de premsa noruega va murmurar, gairebé per a si mateix, quan va sentir per primera vegada per on havien entrat les bales: «La part de darrere del cap, els van disparar al costat de darrere del cap», va escriure el veterà periodista en el seu comunicat. A intervals de tan sols deu segons anava enviant línies de text a la seva redacció, a Estocolm, on li corregien els errors tipogràfics, esmenaven el text quan era massa explícit, i ràpidament l'enviaven a subscriptors, cadenes de televisió i diaris locals de tot Suècia. L'home va afegir una frase després de la primera: «Els van disparar al costat de darrere del cap». Va teclejar i va enviar unes paraules explicatives als subscriptors: «… quan fugien. Els van disparar a la nuca quan fugien».

L'acusat no va mirar Bejer Engh mentre llegia; va estar tota l'estona amb la mirada baixa. Però els seus advocats defensors tenien els ulls posats en ella, mentre l'escoltaven. No havien de preparar res més, per aquell dia. Només es podien centrar en els noms i les edats. Nascut el 1995, el 1993, el 1994, el 1993, el 1994, el 1993, 1996, 1992, 1997, 1996…

En Breivik estava capcot. De vegades movia els llavis, se'ls mossegava, toquejava el bolígraf, un d'especial, tou, perquè no pogués fer mal a ningú; a si mateix, per exemple.

Bejer Engh havia passat dels morts als vius.

No va ser un consol. Amputacions. Projectils dins del cos. Lesions en òrgans interns. Danys al nervi òptic. Lesions extenses en un teixit. Hemorràgia cerebral. Crani fracturat i obert. Extirpació del còlon. Extirpació d'un ronyó. Fragments de projectil a la paret toràcica.

Trasplantament de pell. Fossa orbitària fracturada. Lesió neurològica permanent. Metralla incrustada a la cara. Danys a l'estómac, al fetge, al pulmó esquerre i al cor. Extracció de fragments de la cara. Braç amputat a l'altura del colze. Amputació de braç i cama del mateix costat.

Eren ferides de guerra.

«Els fets d'Utøya han generat unes pors enormes en amplis sectors de la població noruega. L'acusat va cometre uns crims d'una gravetat extrema en una escala mai vista al nostre país a l'època moderna».

Bejer Engh havia arribat al final, gairebé.

En Breivik va optar per mantenir els ulls abaixats. Més endavant va dir que ho havia fet per consideració. «No volia que per a les persones desconsolades aquell dia fos encara pitjor del que ja ho era».

A dos quarts d'onze, la fiscal va acabar i es va permetre parlar a l'acusat. Ell es va posar dret.

—Admeto els fets, però no la culpa, i al·lego el principi de necessitat.

El tribunal va aixecar la sessió.

Després de la pausa, un home de cabells esclarissats va pujar a l'estrada. Caminava amb un aire lleuger, airós; se'l veia segur. Era l'altre fiscal, l'Svein Holden, de trenta-vuit anys. Havia de fer la declaració inicial sobre la vida de l'acusat i sobre els seus crims.

Així com l'acusat havia mantingut el rostre inexpressiu mentre a la sala s'explicava com havia assassinat setanta-set persones, ara semblava que es relaxava. Donava ullades a la sala mentre el fiscal feia el relat de la seva vida.

Mesos d'interrogatoris policials havien generat diversos centenars de pàgines atapeïdes de text. El que era veritat, el que no era veritat, el que era significatiu, el que no era important… Comprovar tot això era la missió de l'acusació. Bona part del que en Breivik havia dit havia estat investigat i comprovat, i la policia no havia constatat que en Breivik digués mentides flagrants.

Però sí que responia de manera evasiva algunes preguntes, com ara les referents al grup al qual afirmava que pertanyia. L'acusació havia arribat a

la conclusió que la xarxa que segons en Breivik va ser fundada a Londres el 2002, els cavallers templers, i de la qual era un comandant, no existia.

Era una pura invenció.

O potser una fantasia? Un deliri?

La pregunta era: en Breivik es creia que existia?

D'altra banda, era un boig o un terrorista polític?

Això seria una qüestió central al llarg de les deu setmanes del judici.

En Holden defensava la primera tesi. A parer seu, l'any 2006 en la vida d'en Breivik es va produir un canvi marcat. Va deixar de pagar l'afiliació al Partit del Progrés, va tancar l'empresa que venia títols falsos, va perdre molts diners en accions i va tornar a viure a casa de la seva mare. Va començar a jugar a videojocs tothora.

En una pantalla gran situada darrere dels defensors públics, es va projectar una imatge de l'habitació d'en Breivik. Així era com l'havia deixada el 22 de juliol, o com la policia l'havia trobada i segellada aquell mateix dia, més tard.

Hi havia una llauna oberta de Red Bull damunt de l'escriptori. Una caixa forta a terra. Una impressora. Pòstits pertot arreu. Grafits a les parets. Un llit desfet.

Havien fet la fotografia un dia assolellat. Per la persiana abaixada entraven raigs de llum que traçaven ratlles a l'interior.

Quan havia vingut a viure aquí, la seva vida s'ensorrava, aquesta era la impressió que n'havia tret en Holden. Va ser llavors que se li van començar a desenvolupar aquells deliris? En aquella època, en Breivik jugava en mode *hardcore* a *World of Warcraft*, amb el nom de Justiciar Andersnordic.

—Era un joc violent? —el va interrompre la jutgessa.

—Això depèn de com definim la violència —va respondre en Holden, i va prometre tornar a abordar aquest tema una mica més endavant.

Al cap d'un any o dos de jugar va començar a escriure el compendi, va afirmar en Holden, és a dir, ell mateix en va escriure poca cosa, però va espigolar lliurement el que trobava en blogs qualssevol. En Holden va explicar fil per randa el contingut dels tres volums del compendi, va apuntar que bàsicament presentaria el tercer, el contingut del qual se centrava més en el mateix Breivik. Es tractava de la declaració de guerra, en què el lector

és exhortat a prendre part en una guerra civil, i que conté notes sobre els preparatius i les instruccions per fabricar la bomba, va exposar en Holden davant de la sala del tribunal.

Els parents guardaven silenci, estaven capcots, escoltant. Els periodistes procuraven prendre nota de cada paraula, i alguns feien piulades sense parar. Tan bon punt a en Holden li sortien les paraules de la boca, ja eren a internet.

Una reportera de la CNN molt maquillada de primera fila escoltava amb uns auriculars posats amb cura sobre els cabells. De les files del darrere, una flaire almescada masculina i sensual es va estendre per la sala. Era del reporter d'Al-Jazeera, que just ara havia tornat a entrar després de fer un reportatge en directe. Sí, el món els observava, aquell dia.

Alguns dels dirigents de l'AUF estaven més absorts en els mòbils que no en el que deia el fiscal. Era com si en realitat no ho volguessin sentir, tot allò sobre l'autor de la matança. Per a ells, en Breivik no existia com a persona, tant si era boig com si no, encara que el tinguessin assegut allà davant. Tot havia estat molt sobtat, i terriblement dolorós. Ara volien passar pàgina. Volien escapar-se'n, volien fugir d'ell. L'AUF tampoc no tenia cap postura oficial sobre la qüestió de la seva salut mental; allò no tenia res a veure amb ells, l'Estat constitucional ja se n'ocuparia. El que era crucial era que no sortís mai més al carrer. Amb els mòbils en silenci, enviaven i rebien missatges.

En Holden va començar a parlar «d'adquisicions». Armes, material, productes químics per a la bomba, fertilitzant i l'uniforme. La policia havia vestit un maniquí amb la roba que l'acusat portava el 22 de juliol, fins i tot les botes amb esperons cobertes de fang.

En Breivik va somriure quan va veure una fotografia de la insígnia que s'havia penjat a la màniga de l'uniforme. «Llicència de caça de traïdors multiculturals», hi deia. «Vàlid per a categories A, B, C, únicament».

En Holden va projectar fotografies de la granja de Vålstua en un dia d'estiu assolellat; va passar fotografies de les batedores Electrolux i de les bosses xineses. La policia havia determinat que la bomba havia estat fabricada exactament tal com en Breivik indicava al manifest. Havien

efectuat una prova de detonació del mateix tipus de bomba, i en Holden també en va projectar fotografies.

En Breivik seguia totes les explicacions atentament. Assistia a un seminari sobre si mateix.

—També va fer una pel·lícula —va comentar en Holden—. L'acusat va pujar a internet un tràiler fet amb el programa Window Movie Maker.

La pel·lícula constava de noranta-nou imatges tallades i ajuntades.

Una música sacra va omplir la sala 250. A la pantalla es va veure una fotografia icònica en blanc i negre: el soldat de l'Exèrcit Roig que plantava la bandera soviètica al Reichstag l'any 1945. El naixement del marxisme cultural, segons la pel·lícula. Imatge rere imatge, es mostrava l'Europa de la postguerra ocupada pels marxistes. La música d'estil religiós s'alternava amb l'electrònica. Després la banda sonora va canviar. Els altaveus de la sala van emetre els quarts de to de la música àrab, i una veu masculina va entonar un plany: «*Amanamananah*». Ara es veien imatges de dones amb vel, dones prenyades amb granades, i no amb nadons; hi havia fotografies de multituds de refugiats que s'encaminaven cap a Europa. Llavors va venir l'esperança del canvi, marcada per uns titulars en lletra gran, d'una sola paraula: força, honor, sacrifici i martiri. Els ornaments medievals i els cavallers templers eren acompanyats amb música del videojoc *Age of Conan*. El final, titulat «Nou començament», plasmava la societat ideal. La pel·lícula s'acabava amb una sola frase: «L'islam tornarà a ser desterrat d'Europa».

En Breivik va entretancar els ulls, els tenia plens de llàgrimes. El llavi de dalt se li aixecava cap al nas. Es va enrojolar, i es va posar a plorar sense vergonya, tot mirant les imatges fins que es van apagar.

Fins aquell moment, ningú no li havia vist vessar ni una sola llàgrima. Ara plorava sense dissimular-ho.

—Està bé? —va preguntar l'advocada que seia a la seva esquerra, segons els experts en lectura dels llavis que *Verdens Gang* havia contractat.

—Sí, estic bé —va respondre en Breivik—. És que no estava preparat per a això.

Per al visionat de la seva pel·lícula. La seva.

Llavors es va decretar un recés.

A fora al passadís, els periodistes intentaven trobar una explicació a les seves llàgrimes.

—Sent un gran amor, tendre i afectuós, per si mateix. Quan veu el seu propi producte, s'emociona profundament. Així és com jo ho interpreto —va dir una psicòloga als mitjans.

Els temes d'*Age of Conan* eren cantats en noruec antic per la cantant Helene Bøksle.

«Imagina't… sense aquesta cançó mentre lluites per exterminar un flanc de l'enemic…», havia escrit al volum tercer. «Aquella veu angelical que et canta des del cel… aquella veu és l'únic que sents quan tot es queda a les fosques i entres al regne del cel… Realment, deu ser la manera més fantàstica de trobar una mort gloriosa com a màrtir».

Per un moment, havia tornat a ser un cavaller.

Eren dos quarts de dues quan el fiscal va ensenyar una fotografia de l'illa, «500 metres de llarg per 350 d'ample», concedida a l'AUF com a obsequi l'any 1950.

En Breivik va contenir un badall.

En Holden va narrar el curs dels fets des del moment que en Breivik va ser traslladat a l'illa a bord de l'MS *Thorbjørn.* Quan el fiscal va arribar als fets succeïts a l'edifici de la cafeteria, va dir que reproduiria una de les trucades d'emergència que es van fer des d'allà.

Cada vegada que els llavis d'en Breivik es corbaven per fer un somriure, ell s'esforçava a moderar-lo. Aquesta vegada va dissimular el moviment dels músculs mossegant-se el llavi de baix.

Des del sistema d'altaveus va sonar el to de marcatge a la sala i als disset tribunals de districte.

Van despenjar, i una veu freda va dir: «Policia. Línia d'emergències».

«Hola, hi ha un tiroteig a Utøya, a Buskerud, al Tyrifjord», va dir una noia amb un accent marcat. Se li sentia més la respiració que no el que deia. Quan va trucar, acabava de veure com disparaven un tret al seu xicot i el noi es moria. Eren les 17.26 h, i feia deu minuts que en Breivik era a l'illa. Just

acabava d'entrar a l'edifici de la cafeteria. La noia, que es deia Renate Tårnes, estava amagada en un lavabo.

El policia li va preguntar si havien disparat més trets. La Renate va agafar una alenada d'aire abans de respondre.

—Sí, no paren, tota l'estona. Estem morts de por. L'home és aquí dins.

La noia havia abaixat la veu, xiuxiuejava. No va dir res més, tan sols va alçar el mòbil perquè l'operador pogués sentir el que sentia ella.

De sobte es va sentir un crit en l'enregistrament. Un altre. Uns quants més. La sala es va quedar immòbil. Ni un sol moviment. Ni un sorollet d'un clauer. Eres allà, a fora, sí, segur en un seient de la sala, però alhora eres en aquell edifici, atrapat en la massacre. Senties el soroll de les armes d'en Breivik. Al principi els trets eren esporàdics. Sonaven d'un en un, però després se'n sentien uns quants de molt seguits. I cada vegada més.

L'enregistrament durava tres minuts. En Holden el va reproduir sencer.

Tres minuts. Cinquanta trets. Tretze morts.

A la sala moltes persones ploraven.

En Breivik va abaixar els ulls. Es mirava una ungla.

Fins que va alçar la mirada un moment.

El monòleg

Dia dos. Era el dia per al qual s'havia preparat.

Més endavant, molts altres deixarien empremta en el cas: el fiscal, els testimonis, els experts i la defensa. Però avui, només ell tindria la paraula.

Es va dirigir a poc a poc cap a l'estrada dels testimonis. Duia un plec gruixut de papers a les mans. Els va deixar sobre la taula, davant seu, i es va posar bé els botons de puny.

—S'ha de limitar a la veritat en assumptes rellevants per al cas —el va avisar la jutgessa en un to sever.

—Apreciada jutgessa Arntzen, sol·licito que se'm permeti presentar el marc de la meva defensa, i espero que no m'interrompi; tinc una llista de punts…

—Ha d'abaixar una mica el micròfon perquè la transmissió arribi bé als altres jutjats.

En Breivik estava a punt. Això era la presentació del llibre.

—Avui comparec com a representant del Moviment de Resistència Noruec i Europeu. Parlo en nom de noruecs que no volen que ens arrabassin els nostres drets com a població indígena. Els mitjans i els fiscals sostenen que vaig dur a terme els atacs perquè soc un perdedor patètic i pervers, que no tinc integritat, que soc un mentider declarat i que no tinc moral, que soc un malalt mental i que, per tant, hauria de ser oblidat per altres conservadors culturals d'Europa. Diuen que vaig abandonar la vida laboral, que soc narcisista, antisocial, que tinc fòbia als gèrmens i que vaig tenir una relació incestuosa amb la meva mare; que he patit per l'absència d'un pare, que soc un assassí d'infants, un assassí de criatures, malgrat que no vaig matar ningú de menys de catorze anys. Que soc covard, homosexual,

pedòfil, necròfil, sionista, racista, psicòpata i nazi. Tot això s'ha afirmat. Que soc retardat físicament i mentalment, i que tinc un coeficient intel·lectual de prop de vuitanta.

Llegia de pressa. Tenia molt de material per presentar. El significat de les paraules era més important que la manera com les llegia.

—No m'estranyen aquestes descripcions. M'ho esperava. Sabia que l'elit cultural em posaria en ridícul. Però això frega la farsa.

Va aixecar la vista i tot seguit va tornar a mirar els papers.

—La resposta és senzilla. He acomplert l'atac més sofisticat i més espectacular que s'ha dut a terme a Europa des de la Segona Guerra Mundial. Els meus germans i germanes nacionalistes i jo representem tot el que ells temen. Volen espantar els altres fent el mateix.

Els jutges l'observaven expectants i l'escoltaven amb atenció. Com era quan el deixaven al seu aire? Divagava? Era coherent? Ara era la primera vegada que el sentien parlar lliurement. Com ocuparia la mitja hora que li havien concedit?

Noruega i Europa estaven ofegades per un conformisme absolut, els va dir. I el que ells coneixien com a democràcia en realitat era una dictadura cultural marxista. Això era terreny conegut, ara.

—Als conservadors nacionalistes i culturals els van fer prostrar després de la caiguda de les potències de l'Eix. Europa no havia tingut mai un McCarthy, així que els marxistes es van infiltrar a les escoles i els mitjans. Això també ens va portar el feminisme, les quotes de gènere, la revolució sexual, una Església transformada, la desconstrucció de les normes socials i un ideal de la societat socialista i igualitari. Noruega pateix un menyspreu cultural per si mateixa com a conseqüència de la ideologia multicultural.

L'acusat proposava que se celebrés un referèndum en què es plantegés la pregunta següent: «Considera democràtic que al poble noruec no se li hagi preguntat mai sobre el fet que Noruega esdevingui un Estat multiètnic? Considera no democràtic que Noruega accepti tants africans i asiàtics que els noruecs poden passar a ser una minoria a la seva pròpia capital?».

—Els partits nacionalistes i culturalment conservadors són boicotejats pels mitjans. Les nostres opinions són considerades inferiors, nosaltres som ciutadans de segona classe, i això no és una democràcia com cal! Mireu el

partit Demòcrates de Suècia i el que li passa. A Noruega, els mitjans han portat a terme una campanya de desprestigi sistemàtica contra el Partit del Progrés durant vint anys, i continuaran fent el mateix. Un setanta per cent del poble britànic veu la immigració com un gran problema, i a parer meu, la Gran Bretanya s'ha convertit en un país disfuncional. Un setanta per cent estan insatisfets amb el multiculturalisme.

—Ara llegeix directament del manifest? —li va preguntar la jutgessa.

—No —va respondre ell, i va continuar—: Quanta gent opina el mateix a Noruega, què els sembla? Cada vegada hi ha més conservadors culturals que s'adonen que la lluita democràtica no porta enlloc. I d'aquí a prendre les armes tan sols hi ha un petit pas. Quan la revolució pacífica és impossible, llavors la revolució violenta és l'única opció.

Llegia amb veu monòtona, sense mostrar-s'hi implicat. Si per dins allò el commovia, per fora no se li notava. Era com quan estava al Partit del Progrés. Ni tan sols estant a la tribuna no havia aconseguit inspirar, no havia sabut suscitar uns aplaudiments entusiastes. La seva veu tenia un to amarg.

—La gent que em qualifica de pervers ha confós la diferència entre brutal i pervers. La brutalitat no és necessàriament perversa. La brutalitat pot tenir bones intencions.

Les persones de les files del públic feien sospirs i arronsaven les espatlles. Alguns membres de l'AUF havien començat a parlar entre ells fluixet.

—Si els podem obligar a canviar de direcció executant setanta persones, aleshores estem contribuint a evitar la pèrdua del nostre grup ètnic, el nostre cristianisme, la nostra cultura. Això també ajudarà a evitar una guerra civil que podria provocar la mort de centenars de milers de noruecs. Val més cometre una barbaritat menor que no una de molt més gran.

Va agafar una alenada d'aire i es va embrancar en un discurs sobre el que anomenava la balcanització de Noruega i la cacera de bruixes contra els conservadors culturals.

—L'AUF i el Partit Laborista fan això perquè són perversos, o perquè són ingenus? I si tan sols són ingenus… els hem de perdonar o els hem de castigar? La resposta és que la majoria de membres de l'AUF han estat

adoctrinats i els han rentat el cervell. Ho han fet els pares. Amb el currículum de l'escola. Els adults del Partit Laborista. Val a dir, però, que no eren infants civils innocents, sinó activistes polítics. Molts ocupaven càrrecs en la direcció. L'AUF s'assembla molt a la Hitlerjugend. Utøya era un campament d'adoctrinament polític. Era…

—Li he de demanar que moderi les seves paraules per consideració als supervivents i als familiars de les víctimes —el va tallar la jutgessa Arntzen en un to eixut.

—La certesa que m'empresonaran no m'espanta. Vaig néixer en una presó, he viscut tota la vida en una presó en la qual no hi ha llibertat d'expressió, on no es permet l'oposició, i se suposa que he d'aplaudir la destrucció del meu poble. Aquesta presó es diu Noruega. Tant se val si estic empresonat a Skøyen o a Ila. Això és igual d'urgent visquis on visquis, perquè al capdavall tot el país serà desconstruït en l'infern multicultural que anomenem Oslo.

—Acaba aviat, Breivik? —li va preguntar la jutgessa. S'havia excedit del límit de mitja hora.

—Soc a la pàgina sis de tretze.

—Ha d'enllestir aviat, doncs —va dir la jutgessa.

—Tota la meva defensa depèn del fet que pugui llegir tot això. —Va beure una mica d'aigua i va continuar llegint en un to monòton—. D'acord amb l'Oficina Central d'Estadística, els immigrants seran majoria a Oslo cap al 2040. I això sense tenir en compte la tercera generació d'immigrants, els infants adoptats, persones que no tenen documents o que són aquí il·legalment. Un quaranta-set per cent dels que han nascut en hospitals d'Oslo no són d'ètnia noruega. I es pot dir el mateix de la majoria de nens que comencen a l'escola.

Els tres psiquiatres forenses masculins estaven asseguts mirant en Breivik, mentre que Synne Sørheim prenia moltes notes en un portàtil.

—Els europeus d'esquerra afirmen que els musulmans són pacífics i contraris a la violència. Això són mentides i propaganda.

—Breivik, li he de demanar que acabi —el va acuitar Arntzen.

—No és possible abreujar el marc de la meva defensa —va replicar ell, i va afegir—: Si no se'm permet presentar el marc, no té sentit que digui res

més.

La jutgessa estava decidida a aguantar les regnes ben fort des del principi. No podia cedir el segon dia.

—Entre les elits europees i els musulmans hi ha un consens per aplicar el projecte multicultural amb vista a desconstruir la cultura noruega i l'europea, i així trastocar-ho tot. Déu esdevé pervers, i el mal passa a ser bo. A Oslo, cultures agressives com l'islam passaran a ser predominants, s'estendran com un càncer. Costa tant, entendre-ho? El nostre grup ètnic és el més valuós, i també el més vulnerable, la nostra cristiandat i la llibertat. Al final, ens quedarem asseguts amb el sushi i els televisors de pantalla plana, però haurem perdut allò més valuós…

—Breivik! —va saltar la jutgessa. Va pronunciar el nom molt de pressa, gairebé sense vocals, de manera que va sonar com «Brvk!».

—Em queden cinc pàgines.

—Això és molt més llarg del que se li va demanar ahir —va dir l'Arntzen, adreçant-se a en Lippestad.

—Comprenc el tribunal, però sol·licito que se li permeti continuar —va dir en Lippestad, que de totes maneres va demanar a en Breivik que escurcés la lectura. Va subratllar que li havien concedit cinc dies per a la seva defensa.

—Inicialment eren vint pàgines, però les he pogut condensar en tretze. Hi ha molts temes per abordar, en els cinc dies que tinc. Jo no vaig demanar cinc dies, sinó tan sols una hora! I és aquesta hora, la que tinc ara. Per a mi, és d'importància crucial poder explicar tot això —va exclamar en Breivik.

—Continuï —va dir Arntzen.

—Gràcies! Ara passem a un altre problema europeu. Peticions com la llei de la xaria. Noruega es gasta els diners del petroli en prestacions de la seguretat social per als immigrants. L'Aràbia Saudita ha destinat cent mil milions de dòlars per a centres islàmics a Europa, i ha finançat mil cinc-centes mesquites i dues mil escoles…

L'advocada pública Mette Yvonne Larsen, l'encarregada de l'enllaç entre el tribunal d'Oslo i els tribunals de districte, el va interrompre i va dir que les víctimes i els parents de les víctimes dels tribunals regionals s'havien sentit ofesos pel fet que deixessin parlar tanta estona en Breivik.

—Ara ha sentit com reaccionen els familiars de les víctimes. Mostrarà consideració envers ells? —va preguntar la jutgessa.

—Sí, ho faré —va contestar l'acusat.

—És rellevant, per a vostè?

—És rellevant mostrar consideració.

—En aquest cas, li demano que ho faci i que conclogui com més aviat millor.

—Em queden tres pàgines —va insistir en Breivik—. Si no em permeten llegir-les fins al final, no respondré de mi mateix davant del tribunal per a res!

Aleshores va intervenir el fiscal Svein Holden.

—Considerem important que es permeti continuar a en Breivik.

Ell va prosseguir.

—Oslo és una ciutat en ruïnes. Jo vaig créixer a la part oest, però veig que les autoritats municipals compren pisos, propietats públiques, per als musulmans, els quals creen guetos. Molts musulmans menyspreen la cultura noruega, el feminisme, la revolució cultural i la decadència. La cosa comença amb peticions d'exempcions especials i acaba amb exigències d'autogovern. Bisó Ajagut i Cavall Boig són herois aclamats pels pobles indígenes dels Estats Units; van lluitar contra el general Custer. Eren perversos o herois? Els llibres d'història estatunidencs els descriuen com herois, no com terroristes. En canvi, els nacionalistes són titllats de terroristes. No és hipòcrita i totalment racista, això?

La jutgessa el va mirar de fit a fit.

—Els noruecs som el poble indígena de Noruega! Noruega dona suport als que defensen els pobles indígenes de Bolívia i del Tibet, però no els del seu propi país. Ens neguem a acceptar que ens colonitzin. Comprenc que aquesta informació és difícil d'entendre, perquè la propaganda els diu el contrari. Però aviat tothom ho entendrà. Mark Twain deia que en època de canvi, el patriota és vist com un fracassat. Una vegada s'ha demostrat que té raó, tothom vol estar de part seva, perquè llavors no costa gens ser patriota. Aquest judici té com a propòsit esbrinar la veritat. La documentació i els exemples que he presentat aquí són la veritat. Així que, el que he fet com pot ser il·legal?

La psiquiatra Synne Sørheim mastegava xiclet mentre prenia notes. Els tres homes que compartien la taula amb ella tenien la barbeta repenjada en les mans ajuntades, mentre observaven el que passava davant seu.

Els jutges que acompanyaven la jutgessa Arntzen estaven tots repenjats d'esquena al seient, una mica arrepapats en aquelles butaques de respatller alt i negre. Tenien els ulls clavats en l'acusat, i els seus rostres serens no revelaven cap sentiment. Les comissures de la boca se'ls van abaixar a poc a poc fins a una posició de descans quan en Breivik va reprendre el discurs.

L'acusat va beure d'un got d'aigua.

—Ha acabat, Breivik? —va inquirir la jutgessa.

—Em queda una pàgina.

Ell va deixar el got.

—Sarkozy, Merkel i Cameron han admès que el multiculturalisme ha fracassat a Europa. No funciona. A Noruega passa el contrari: apostem per més immigració massiva de l'Àsia i de l'Àfrica.

Va abaixar els ulls cap als papers i va dubtar un parell de segons.

—Bé, ara em censuro a mi mateix, sí, vull que quedi clar! —va exclamar llavors—. Nosaltres som les primeres gotes d'aigua que anuncien la tempesta que s'acosta! La tempesta purificadora. Per les ciutats d'Europa correran rius de sang. Els meus germans i germanes guanyaran. Com en puc estar tan segur? La gent viu amb els aclucalls de la prosperitat posats. Ho perdran tot, la seva vida quotidiana s'omplirà de patiment, i perdran la identitat, així que ara és important que altres patriotes assumeixin responsabilitats, com jo he fet. Europa necessita més herois!

La presentació havia estat polida prèviament, i els arguments estaven travats amb bona lògica i ben estructurats, dins del seu propi univers. Com feia al manifest escrit, no va poder resistir-se a repetir el millor.

—Thomas Jefferson va dir això: «L'arbre de la llibertat s'ha de regar de tant en tant. Amb la sang dels patriotes i els tirans…». —Es va aclarir la veu—. Ja soc gairebé al final. L'elit política del nostre país és tan pocavergonya que espera que aplaudim aquesta desconstrucció. I els que no l'aplaudeixen són titllats de racistes malvats i de nazis. Aquesta és la bogeria real: són ells els que haurien de sotmetre's a un examen psiquiàtric i ser titllats de malalts, i no jo. No té cap ni peus omplir el país d'africans i asiàtics fins al

punt de deixar que la nostra cultura es perdi. Aquesta és la bogeria real. Aquest és l'autèntic mal.

Va respirar fondo.

—Vaig actuar d'acord amb el principi de necessitat pel bé del meu poble, la meva religió, la meva ciutat i el meu país. Per tant, demano que m'absolguin dels càrrecs. Aquestes són les tretze pàgines que he preparat.

—Quina relació manté amb el cristianisme? —li va preguntar l'advocada pública Siv Hallgren l'endemà. La lletrada, que havia estat mare adolescent, representava diversos dels familiars de les víctimes.

—Bé, soc cristià militant, i no particularment religiós, però sí que soc una mica religiós. Volem una herència cultural cristiana, formació religiosa cristiana a les escoles i un marc cristià per a Europa.

—Però parli'm de vostè, personalment. Professa la fe cristiana? Creu en la resurrecció?

—Soc cristià, crec en Déu. Soc una mica religiós, però no cap cosa.

—Ha llegit la Bíblia?

—És clar. Fa temps, quan ens ensenyaven religió cristiana a l'escola. Abans que ho abolís el Partit Laborista.

Hallgren li va demanar que definís la cultura noruega. Aquella per la qual havia matat, a fi de preservar-la.

—Es podria… sí, es podria dir que el cor en si de la cultura noruega és el grup ètnic noruec.

En Breivik va dubtar un moment, va rumiar i va trobar la resposta:

—Tot el que hi ha a Noruega, des de les manetes de les portes fins al disseny de les etiquetes de cervesa o els costums. Tot és cultura. Les expressions, les maneres d'adreçar-se a la gent. Tot, absolutament tot, és cultura.

Va dir en Breivik.

El cor de la qüestió

Al centre de la causa judicial hi havia un cor que bategava.

Els morts.

Els assassinats gairebé havien estat empesos a un segon pla a causa de les discussions sobre la psique de l'autor dels fets i de les idees exposades en el període previ al judici. Però el castigarien pels assassinats, no per les seves idees.

A Svein Holden i Inga Bejer Engh els havien assignat la responsabilitat de planificar el judici la tardor anterior. Tots dos eren pares joves d'un parell de fills, i tots dos feien la típica vida dels noruecs privilegiats. Holden, després de presidir una conferència de premsa sobre el primer informe psiquiàtric, va anar directament a l'hospital, on havia nascut el seu segon fill.

Els dos fiscals públics van esmerçar molt de temps a parlar amb els familiars de les víctimes i amb els supervivents, mentre planificaven el procediment, anaven a buscar els fills a l'escola bressol, preparaven el judici, canviaven bolquers, llegien transcripcions d'interrogatoris i cantaven cançons de bressol. Les reunions que van mantenir amb altres mares i pares tan sols uns quants anys més grans que ells els van causar un profund efecte. Alguns estaven enfurismats, altres aclaparats per la tristor. S'havia trencat alguna cosa, dins de tots ells. Tots dos fiscals van trobar agressió i la història d'un fill. Una filla. El nostre fill.

Era important que tots dos continguessin les emocions i les mantinguessin al marge. Així és com els fiscals públics raonaven quan es preguntaven a si mateixos quina seria la millor manera d'establir els paràmetres per al judici.

Svein Holden va fer una llista:

Bon contacte amb els afectats.

Bons procediments amb la policia.

Bona visió de conjunt del judici.

Tractament igual que en qualsevol altre cas criminal.

Però aquell cas no era com qualsevol altre cas criminal. L'escala era massa gran. Setanta-set assassinats.

El director de la Fiscalia General de l'Estat havia insistit que calia investigar cada assassinat, un per un. Se n'havia de determinar l'hora i el lloc, quan i com. Els que havien perdut una persona estimada necessitaven tots els detalls possibles; es va dir que per contribuir al procés de dol.

La policia havia après de la resposta als atacs amb bomba de Madrid i Londres. En aquells judicis, no es va determinar per a cada persona la causa i el moment de la mort. El destí de cada individu no va ser tractat com un fet individual pel tribunal. Tan sols es referien a ells com a víctimes d'un atac terrorista.

Les investigacions també havien de ser al màxim d'exhaustives, a fi que resistissin enfront de possibles teories de la conspiració que poguessin sorgir els anys següents.

Molts volien deixar empremta en el judici. S'havia posat en marxa una campanya per fer pressió a fi que totes les persones que eren a Utøya i les que es trobaven a la zona governamental fossin incloses com a víctimes en els càrrecs contra l'acusat. Totes havien patit un intent d'assassinat, al capdavall. En un judici normal, l'intent d'assassinat sempre formaria part dels càrrecs.

La norma general era que si et mencionaven en els càrrecs, també t'havien de cridar a declarar com a testimoni. Però això seria inviable, per una qüestió de temps.

Per tant, on traçarien la frontera?

Els dos fiscals es trobaven al despatx del director del Ministeri Fiscal, comptant. Quantes persones van ser ferides per projectils a la zona dels ministeris? Quantes van ser ferides per bala a Utøya?

Van comprovar les xifres, i les van emprar com a criteri de qui seria mencionat en els càrrecs. Els ferits físicament per metall o plom. Al barri governamental eren nou, a més dels vuit que van morir. A Utøya eren trenta-tres, a més dels seixanta-nou morts.

El director del Ministeri Fiscal va fer alguns càlculs; l'escala temporal del judici ja s'havia fixat. Duraria deu setmanes. Sí, així funcionaria. Els podien convocar a tots com a testimonis. Tindrien el temps just per declarar dins del període de què disposaven.

Però quants havien patit danys directes durant l'atac terrorista?

Amb relació al barri governamental, van decidir anotar que «dues-centes persones més havien resultat ferides físicament en l'explosió». Això incloïa talls, fractures i lesions auditives. Pel que feia a Utøya, volien centrar-se en el trauma que havien patit molts joves com a conseqüència de veure assassinades persones que coneixien, i pel fet de perdre amics.

No es podien descuidar de ningú, encara que no els mencionessin.

En un judici per assassinat normal, a la sala es mostren imatges de la persona morta. Són plans generals en què es veu on va ser trobada la víctima i primers plans que documenten la causa de la mort.

Svein Holden va considerar que s'havia de fer el mateix en el cas del 22 de juliol.

—És el que es fa en un cas criminal —va dir en Holden—. Es projecten imatges. Ho farem com se sol fer sempre.

Els forenses hi van coincidir.

Bejer Engh es va mostrar més escèptica. Temia que allò no fos massa violent. Novament, els fiscals van demanar consell al grup de suport. Els parents de les víctimes no en volien veure cap, d'imatge. Seria massa dolorós. Al districte governamental, alguns dels cossos estaven tan malmesos que només en quedaven uns quants trossos. A Utøya hi havia cranis esclafats, i víctimes ensangonades i amb trossos de cervell a sobre. El primer conjunt de fotografies l'havien fet els tècnics criminalistes al camí, al bosc, a la vora de l'aigua o a dins de la cafeteria. Més tard, quan ja s'havia fet l'autòpsia als cadàvers, els havien fotografiat altra vegada, ara

nets de sang, perquè es veiés bé on tenien les ferides de bala. Normalment, aquests eren els dos conjunts de fotografies que s'ensenyaven en un judici.

L'opinió dels familiars va convèncer en Holden. Els fiscals van decidir que posarien les proves fotogràfiques en carpetes, les quals serien repartides només entre els membres del tribunal.

Inga Bejer Engh dubtava si podria suportar veure les fotografies, també. Els donaria només una ullada ràpida quan calgués? O les havia de mirar tanta estona com fes falta fins que s'hi acostumés?

A tots els cadàvers dels morts a trets a Utøya els havien fet raigs X. I a partir de cada placa es va generar una imatge tridimensional. Aquestes imatges revelaven on s'havia expandit cada fragment de bala dins del teixit. Es podia apreciar una bala dins d'un cor, fragments escampats dins d'un cervell, metall que havia tallat artèries caròtides, o que havia entrat en una columna vertebral. Es podia seguir la trajectòria de cada bala, per esbrinar quina d'elles havia estat la letal.

Els experts mèdics van posar molt d'interès a mostrar les ferides de la manera més clara possible, i volien projectar les imatges tridimensionals de les víctimes a la sala.

—No podem ensenyar els cadàvers en una pantalla! —va protestar la Bejer Engh.

Tot el que es mostrés a la sala 250 seria difós a altres tribunals, i no hi havia garanties que algú no en pogués fer fotografies amb un mòbil.

—Què farem, doncs? Passarem amb dibuixos? —va suggerir en Holden.

Tot conversant amb els forenses, en Holden va tenir la idea d'un maniquí que poguessin assenyalar. Necessitarien un maniquí de gènere neutre i una busca per assenyalar.

D'acord. Demanarien un maniquí.

Però on l'havien de col·locar? A terra? Sobre alguna mena de tarima? Sobre un plat giratori? El maniquí havia de representar setanta-set persones diferents. Era important que el tractessin d'una manera digna.

I quin aspecte havia de tenir, el maniquí? De quin color tindria la pell?

No podia ser blanc. Com reaccionarien els pares de les víctimes que no eren blancs?

Tampoc no podia ser negre, ja que donaria una falsa impressió, també.

Van consensuar una decisió.

El maniquí seria gris.

Era el 8 de maig. A les onze del matí. Les taules de la cafeteria, a escassa distància de la sala 250, s'estaven buidant perquè tota la gent que fins ara hi estaven asseguts se'n tornaven a la sala. Durant la pausa, la cafeteria havia estat ocupada per un grup de gent sorollós. Estaven asseguts més a prop entre ells del que solien estar-ho els clients normalment, reien més sovint i feien més soroll. Tots tenien el mateix color de cabells i de pell, més fosca que els de la zona del vestíbul, i pertanyien a diferents generacions, però estaven tots junts. Havien demanat cafè i bevien aigua. Eren parents. Hi havien anat per la Bano.

Eren kurds, de Noruega, Suècia i l'Iraq. Poques de les persones més properes a la Bano havien pogut aconseguir visats per al funeral; no els havien tramitat les sol·licituds a temps. Van enterrar la Bano l'endemà que la identifiquessin. Va ser la primera musulmana que havien enterrat mai a Nesodden. Una sacerdotessa va oficiar l'acte a l'església, i un imam va parlar durant l'enterrament.

El procés judicial s'havia planificat amb molta antelació. Ara la família havia vingut per ella.

Des de primers de maig, el tribunal havia estudiat dotze informes d'autòpsia al dia. A més de presentar proves sobre les lesions, cada víctima era recordada amb una fotografia i un text escollit per la família. Això va conferir a aquesta primera setmana de maig la sensació d'un acte cerimonial. Aquell dia en particular, el tribunal havia arribat a la víctima número trenta-u d'Utøya.

S'havien reservat places per als parents. A la cabina hi havia una intèrpret a punt. La Bayan agafava fort la mà d'en Mustafa, que era a la cadira del seu costat.

La jutgessa va demanar a Gøran Dyvesveen, el tècnic forense de Kripos, que parlés clar i a poc a poc perquè a l'intèrpret no li passés res per alt. Ell va prometre fer-ho així. Passaven onze minuts de les onze.

—La Bano Rashid era al Camí dels Enamorats. Va morir de ferides de bala al cap —va dir en Dyvesveen. Tres jutges es van girar cap enrere per agafar dels prestatges l'expedient amb la fotografia de la Bano. La van poder estudiar en diverses fotografies de la carpeta, estesa de costat al camí serpentejant. Van veure la vista general de les víctimes caigudes a prop d'ella, molt juntes, gairebé les unes a sobre de les altres. En una de les fotografies, tots deu estaven tapats amb flassades de llana. Semblaven un embalum gros al mig del camí. Semblava com si s'haguessin ajuntat cercant protecció en aquell indret, els darrers moments.

L'oncle de la Bano, el germà de la Bayan, estava assegut a l'altre costat de la seva germana, i també li tenia la mà agafada ben fort. Aviat tots els de la fila es van agafar les mans. Asseguts davant dels adults hi havia la Lara i l'Ali, entre els cosins. Ells també s'estrenyien la mà l'un a l'altre.

A la paret de la sala hi havia una pantalla, en la qual es va projectar una fotografia del camí: l'escena dels assassinats, però sense les víctimes. Un punt vermell indicava el lloc on havien trobat la Bano.

—El punt assenyala on tenia el cap —va dir el tècnic forense.

Tot seguit, el seu col·lega metge Åshlid Vege se'n va anar cap al maniquí, que estava cobert amb una tela com de vellut. Un vellut gris.

Vege va enumerar les ferides que havia patit la Bano.

—La Bano va morir a causa d'unes ferides de bala al cap. Li van causar la pèrdua de consciència a l'instant, i una mort ràpida.

La mateixa informació va aparèixer a la pantalla de la paret. El nom de la noia de divuit anys i el lloc on l'havien tocat les bales.

En Holden era molt rigorós pel que feia als efectes estètics creats dins la sala. Volia que tots els pòsters, tots els gràfics, tot allò que els tècnics forenses, els testimonis experts i els forenses presentaven al judici fos lingüísticament correcte i s'hagués corregit una última vegada abans de presentar-ho. En Holden insistia que tot havia d'estar amb la mateixa tipografia negra, un tipus que es prestés a les mínimes distraccions possibles: Times New Roman.

Al tribunal, tot havia de tenir un aspecte net i endreçat.

El text que descrivia les ferides de bala de la Bano va ser substituït per dues fotografies d'ella. Als pares els havia costat decidir quina foto enviarien al tribunal, quan els ho van demanar, així que en van enviar dues. En l'una es veia una Bano somrient amb el *bunad* de Trysil. En l'altra sortia també somrient amb el vestit tradicional kurd.

—La Bano va néixer al regne de *Les mil i una nits* —va començar dient l'advocada pública—. Quan tenia set anys va fugir de la guerra de l'Iraq amb la família. Tothom que la coneixia estava segur que seria alguna cosa, a la vida…

A l'advocada li va tremolar la veu. La Mette Yvonne Larsen coneixia bé la Bano, la coneixia des de feia molts anys, perquè la seva filla era companya de classe seva, i una de les seves millors amigues. Va llegir una breu declaració sobre les coses amb les quals estava compromesa la Bano, i sobre allò que l'entusiasmava, i va dir que havia estat elegida pòstumament per al consell municipal de Nesodden.

Passaven dinou minuts de les onze. Havia trigat vuit minuts.

El tribunal va passar a l'Anders Kristiansen. El noi que, amb gest protector, havia posat un braç sobre la Bano quan ella va morir.

Ell era el següent punt vermell del camí.

—Ara hem de passar al vessant de fort pendent que baixava fins a l'aigua. La zona del penya-segat. Hi van morir cinc persones —va dir en Gøran Dyvesveen, de Kripos, l'endemà d'assenyalar la Bano, l'Anders i els altres que van ser assassinats al camí—. Tots cinc van ser traslladats a terra ferma, i no eren a l'indret/punt de la mort quan va començar la investigació a l'escena del crim.

Els va orientar en el mapa general, que es veia ampliat a la pantalla de la paret.

—El vessant de fort pendent era just al sud del Camí dels Enamorats —va dir, assenyalant-lo—. Aquí és on vam veure els deu cadàvers caiguts, ahir. Ara centrarem l'atenció en aquest vessant tan dret.

Era una fotografia presa des de l'aigua, que il·lustrava com n'era de vertical, el vessant. Era un espadat d'uns tretze metres.

—Per aquí ningú no baixaria a l'aigua, evidentment —va dir en Dyvesveen—. Jo diria que és tan vertical que no es pot tornar a pujar a dalt sense ajuda.

Un cercle blanc traçat sobre la imatge assenyalava una roca. La tècnica forense va explicar que allà hi havien trobat un noi caigut. La forense en va descriure les ferides. Sempre donava el nom i l'edat de la víctima, primer de tot.

—A en Simon li faltaven tres dies per fer els dinou anys —va dir. Va assenyalar en el maniquí on li havia tocat la bala mortal: li havia entrat per l'esquena i li havia sortit pel pit—. En Simon va morir a causa de les ferides de bala al pit, que el van deixar inconscient de seguida i li van causar la mort.

Es van sentir diverses inspiracions fondes. A la Tone i en Gunnar allò els semblava del tot irreal. Sens dubte, en Simon no era allà, en aquell lloc.

La defensora pública Nadia Hall va llegir un breu panegíric.

—El compromís social i l'interès per la cultura van néixer aviat, en en Simon. Era el líder del consell de la joventut local des dels quinze anys. Va ser membre fundador de la delegació de l'AUF a Salangen; després d'Utøya, havia d'anar directament a un congrés a Rússia. Havia viatjat a Cambodja per rodar una pel·lícula sobre l'aigua. El seu assassinat brutal abans que complís els dinou anys s'ha viscut com una gran tragèdia. La pèrdua d'en Simon deixarà un buit a la vida de moltes persones els propers anys. Deixa enrere una mare, un pare i un germà petit.

Durant els informes de les autòpsies, en Breivik va passar la major part del temps mirant els seus papers. Aquell dia va fer el mateix.

No va dir res. No tenia res a comentar.

Una vegada es va haver aixecat la sessió aquell dia, la Tone i en Gunnar Sæbø van sortir amb els pares de l'Anders Kristiansen. Les dues parelles de pares havien estat junts els dos darrers dies; havien acabat a Oslo, ara, i se'n tornaven a casa, a Troms.

En sortir del tribunal, tots quatre es van dirigir cap al parc que envoltava el Palau Reial. A l'altura de la Pinacoteca Nacional, un policia tallava el carrer. Els pares es van aturar.

Llavors ho van veure.

Venia una moto cap a ells a tota velocitat, al darrere una furgoneta blanca i després un cotxe de policia.

—Llambordes! Hi ha cap llamborda per aquí? —va cridar en Viggo Kristiansen.

Però no n'hi havia cap de solta.

La furgoneta va passar rabent. Els pares es van quedar allà, parats.

—Oh, els n'hauríem d'haver llançat una ben fort! —va dir en Gunnar Sæbø.

Els dos pares es van guaitar. Es van quedar mirant de fit a fit l'un la impotència de l'altre.

—Com és que ens hem quedat asseguts allà dins? —va preguntar en Viggo enfurismat—. A la sala. Com és que no hem fet res? Per què no hem cridat alguna cosa? Per què ens hem portat tots tan bé, collons?

Fins i tot havien procurat contenir els sanglots, en aquella sala pintada de color gris. Havien volgut passar desapercebuts. No volien donar problemes.

En Gunnar va esguardar en Viggo.

—Estàvem corglaçats —va respondre—. Estem corglaçats.

La voluntat de viure

Al cap d'una setmana d'informes d'autòpsia i d'elogis fúnebres pels assassinats a Utøya, el programa deia: els perjudicats.

Després del descans de quatre dies pel Dia de la Constitució, les cares dels presents al tribunal es veien més morenes. El públic de la sala duia roba més lleugera, adient a la temperatura d'Oslo a mig maig. Les famílies de les víctimes havien tornat a casa, a les seves regions, i ara seguien el judici des dels tribunals de districte d'arreu del país.

Ja no quedaven més paraules de record per llegir. Havia arribat l'hora de les declaracions dels supervivents.

«Vaig perdre el meu millor amic».

«Vaig sentir un xiscle fort i profund».

«No estic segura de si primer vaig sentir trets i després xiscles, o els xiscles van ser primer i després els trets».

«Ell li va suplicar: sisplau, sisplau, no ho faci».

«Vaig pensar que la propera seria jo».

«Tenia dos rocs a les mans».

«Els vaig fer Xxxt! perquè paressin de fer soroll».

Els supervivents es mostraven discrets. Tenien un aire greu. Molts se sentien culpables. El sentiment de culpa del qui sobreviu.

«Jo nedava davant mateix d'ell. Es va anar quedant enrere. Llavors em vaig girar i ja no hi era».

O la noia que es va treure una bala de la cuixa abans de llançar-se a nedar: «Jo era la cap de la delegació del meu comtat, i vaig perdre els tres més joves».

A tots els supervivents els van preguntar com estaven ara. A la sala no es van sentir grans paraules.

«Va bé. A mig gas, diguem».

O: «Tot anirà bé».

O: «Varia molt, tinc alts i baixos, però la veritat és que em costa molt».

Alguns dels nois i noies que en Breivik havia intentat matar van demanar que ell sortís de la sala mentre prestaven declaració. Però la majoria volien que hi fos. Sovint no es dignaven ni mirar-lo mentre ell era al seu seient, obligat a escoltar-los. Cap d'ells no el va maleir ni se li va adreçar directament. L'expressió més forta la va dir una noia que el va tractar de «capsigrany» i d'«idiota».

Per a molts, veure'l assegut allà era una fase en el treball per superar el trauma que patien. L'home que els havia disparat no podria fer mal a ningú mai més.

Un noi s'havia preparat per prestar declaració més a consciència del que s'havia preparat mai per a res.

El van citar a comparèixer com a testimoni el 22 de maig.

Era en Viljar.

Després de posar-se a cantar aquella sisena nit, es va quedar adormit una altra vegada. Es despertava de tant en tant i tornava a quedar inconscient, un estat que a poc a poc va deixar de ser un coma per esdevenir més aviat un sopor induït per la morfina. Es despertava i s'adormia, es despertava i es tornava a endormiscar. Els pares i els metges encara no tenien cap indici de com li evolucionava el cervell, de la gravetat dels danys causats per la bala que li havia entrat per l'ull i se li havia estavellat al crani. Que es recordés de la lletra de la cançó era un bon senyal, van dir els metges. Però després d'això en Viljar ja no va dir res més, es va quedar adormit i prou. De tant en tant se li contreien les comissures de la boca, quan en Martin deia alguna cosa divertida, quan la mare li acaronava la galta i el pare li feia una abraçada, o quan en Torje li parlava del partit de la Copa de Noruega que havia disputat. Sols en Viljar sabia el que li passava dins del cap, i li faltaven forces per poder dir-ho a algú.

El dia que es va despertar i va poder aplegar prou energies per dir alguna cosa, va cridar a la mare:

—Mare, no m'hi veig gens bé. Pots demanar que em portin les ulleres?

—Viljar, has… has perdut un ull, et van disparar a l'ull, però l'altre…

—Igualment, m'hi veuré més bé amb les ulleres —va insistir. Eren les frases més llargues que havia dit des que l'havien portat d'Utøya.

—Són al prestatge de dalt a l'esquerra, a la sala d'estar del pis d'en Roger —va dir.

I efectivament, eren allà.

—És molt, molt bon senyal —van dir els metges, alleujats.

En Viljar va poder explicar de nou les històries que en Martin li havia desgranat aquella sisena nit, la que els metges van dir que havia estat més a prop de la mort, quan s'anava refredant cada vegada més. Cada batec del cor li havia suposat un gran esforç. El pols mantingut, un seguit de regals. En Viljar havia estat en algun lloc, entre tot allò, en aquell lapse de temps; recordava el fred, i també que havia tremolat molt. Recordava les abraçades i les llàgrimes, i que volia respondre, volia somriure, volia obrir els ulls i riure, però el cos no li responia. Estava massa esgotat. I havia tingut molt, molt de fred.

Aleshores, quan es va despertar del tot, en va ser conscient abans que l'hi diguessin. Així que ho va dir ell mateix.

—Sé que l'Anders seria aquí ara, i en Simon, si…

En Viljar va mirar en Martin.

—Si més no, m'haurien enviat algun missatge d'alguna classe, si… —En Martin va assentir. Li van caure les llàgrimes—… estiguessin… Són morts, oi?

En Viljar s'havia perdut els funerals de l'Anders i en Simon. Els van celebrar la setmana que en Viljar va fer els divuit anys. En Jens Stoltenberg va assistir al funeral d'en Simon. Al de l'Anders, en Lars Bremnes va cantar la seva cançó *If I could write in the heavens*.

En Viljar es va quedar a Oslo per sotmetre's a un seguit d'operacions. Fins a l'octubre, tres mesos després que li disparessin, no el van deixar tornar a Svalbard.

Dormia molt. Li costava molt d'esforç recuperar la força. Ja d'entrada era un adolescent prim, i ara havia perdut vint quilos. Des de la part de dalt del cap li baixava una cicatriu vermella per un costat. Li havien reconstruït la fossa orbitària. Li havien posat un ull de vidre i una pròtesi de mà.

La vida era angoixa i pèrdua. La por de la mort de vegades el paralitzava d'improvís. Sovint se sentia com mitja persona. No pel que li havia passat a ell, sinó perquè havia perdut els millors amics. Quants somnis que no viurien!

A l'hivern li va arribar la carta en què el citaven a declarar al judici.

Aquella nit la va passar al llit despert rumiant què havia de dir per fer el correcte. L'endemà va pronunciar algunes de les frases als companys de classe, a veure què els semblaven.

—Em pots disparar tantes vegades com vulguis! Però no en trauràs res! —va dir, a veure com sonava—. Penso demostrar a aquest tal ABB que me'n puc sortir, d'aquesta!

Un dia al vespre, la família d'en Johannes Buø va anar a veure els Hanssen. En Johannes, el noi de catorze anys afeccionat al judo i fan de Metallica, el millor amic d'en Torje, va morir assassinat al bosc, al costat de l'escola. En Johannes havia viscut a l'illa els últims anys amb els pares i el seu germà Elias, tres anys més petit. El pare era el director d'Arts i Cultura a Svalbard. Quan l'informe de l'autòpsia d'en Johannes va ser presentat al tribunal a primers de maig, la família va anar a Oslo per assistir-hi. Tenien els seients just al darrere de la mampara de vidre que dividia els espais, de manera que d'allà estant tenien l'autor dels crims davant seu, el veien d'esquena. De cop i volta, l'Elias es va aixecar del seient per anar-se'n a seure sol a l'altra punta de la primera fila. Quan la sessió es va aixecar per fer una pausa, el nen, menut i pigat, amb els cabells molt arrissats, es va posar dret i es va atansar al vidre, a la cantonada. Es va quedar allà esperant. S'havia fixat que quan en Breivik s'aixecava de la cadira entre els advocats de la defensa i sortia, havia de mirar en aquella direcció. Hauria de caminar de dret cap a l'Elias. L'únic que els separaria seria el vidre. Llavors, quan en Breivik se li atansés, el germà petit el miraria fixament, posant-li tan mala cara com pogués. I això va fer.

A la sala d'estar dels Hanssen, la família Buø va esbossar un mapa del tribunal per a en Viljar.

—Estarà assegut aquí —li van indicar—. Amb l'equip de la defensa. I tu seuràs aquí.

Van dibuixar un quadrat al mig de la sala. L'estrada dels testimonis. Hi van afegir els jutges, els fiscals i el públic.

—Ell estarà assegut a dos metres de tu, t'hi veus amb cor?

—Com més a prop, millor —va contestar en Viljar.

Hauria d'assajar el que diria, si volia sortir-se'n. Havia de deixar els sentiments de banda o no ho aconseguiria. Per això practicava ara, per no veure's enfrontat amb res que el desmuntés, res que no pogués afrontar o que el pogués fer ensorrar. No donaria aquesta satisfacció a l'ABB.

Quan l'avió va aterrar a Oslo, tremolava. Però estava a punt, ara. No els podia deixar a l'estacada —ho feia per l'Anders, per en Simon, per allò en què creien. Igual com tantes vegades abans, rumiava què dirien ells ara. Pensava a veure quin consell li donarien ells. L'Anders, sobre el contingut, i en Simon, sobre l'estil. Una vegada que es va bloquejar, va començar a marcar el número de l'Anders, i llavors… «Càgon tot! Si l'Anders és mort!».

Ho havia de fer sol, això. I se n'havia de sortir.

El 22 de maig, en Viljar es va posar una camisa negra i uns pantalons negres, com esqueia a la gravetat de l'ocasió. A sobre de la camisa portava una jaqueta d'un to blau fosc. I li encerclava el canell una cinta fina de pell. Portava unes ulleres elegants de muntura negra. Res no s'havia deixat en mans de l'atzar, quan en Viljar Robert Hanssen va anar a Oslo a prestar declaració.

Va avançar pel passadís central cap a l'estrada dels testimonis a pas lleuger. En Breivik el va mirar, com feia cada vegada que s'hi atansava algú. En Viljar el va sotjar amb una mirada fulminant, li va aguantar la d'ell, fixament, i encara un moment més.

«Ha», va pensar. «Buits. Tal com va dir el germà petit d'en Johannes: "No hi trobaràs res, als seus ulls"».

Una veu suau se li va adreçar des de l'esquerra. Era Inga Bejer Engh.

—Per començar, ens pot explicar el que li va passar a vostè a Utøya?

Sí que podia.

—Jo era al campament. El meu germà petit dormia a la tenda. Vaig anar a la reunió que feien a l'edifici principal, i allà em vaig assabentar del que havia passat a Oslo. Recordo que vaig enraonar amb en Simon Sæbø. I recordo que va dir que si allò era per motius polítics, nosaltres no estàvem segurs, tampoc.

Va explicar que havien aplegat tota la gent de Troms. Llavors van sentir trets i es van posar a córrer.

—Vam travessar el Camí dels Enamorats corrent. El meu germà petit i jo vam poder baixar per una mena de costa molt dreta, com un penya-segat. Els trets se'ns atansaven, i al final se sentien molt, molt a prop.

El fiscal va demanar que li situés al mapa el vessant de fort pendent. En Viljar el va assenyalar, com bonament va poder.

—Si el tret em va tocar quan vaig saltar, aquí, o quan vaig tocar terra, no ho sé, però vaig anar a parar aquí baix, i el meu germà era a prop.

De vegades, mentre en Viljar declarava, en Breivik comentava alguna cosa molt fluixet a un dels advocats en pràctiques del seu equip de defensa.

—Aleshores vaig sentir un xiulet horrible a l'orella dreta, i vaig veure que era a tocar de l'aigua. Em vaig intentar aixecar diverses vegades, però semblava com si fos un Bambi sobre el gel, sap? I vaig cridar el meu germà. Però després vaig pensar que valia més que em quedés estès a terra en posició fetal en algun lloc. Em vaig arraulir al voltant d'una roca de la platja, i em vaig quedar allà. Vaig estar conscient tota l'estona. Se'm feia molt estrany, que m'haguessin disparat, no em feia mal…, tan sols era desagradable. Era una mena de dolor diferent. Em vaig quedar allà a terra i vaig començar a mirar què m'havia fet. Em vaig mirar els dits, i vaig veure que només se m'aguantaven a la mà per unes tires de pell. Vaig comprovar que amb un ull no hi veia, i que m'hi devia passar alguna cosa. Em vaig començar a passar la mà pel cap, i llavors vaig notar una cosa tova, i és que em tocava el cervell; notava el meu propi cervell. Se'm va fer tan estrany que en vaig apartar la mà de seguida. Recordo que en Simon Sæbø estava

allà ajagut, però aleshores jo no sabia que era mort. Recordo que li deia coses, li deia que tot s'arreglaria, i que ens en sortiríem junts, d'aquella.

—El coneixia bé?

—Molt bé.

—I fins més endavant no va saber que era mort?

—Sí. Crec que no volia fer-me'n la idea… en aquell moment. Encara ho veig nítidament, era allà a terra, i que… bé, he vist un munt de pel·lícules americanes dolentes on diuen que és tan important continuar respirant i mantenir-se despert. Així que intentava anar parlant, i vaig dir un munt de bajanades. Al final crec que balbucejava alguna cosa de pirates o no sé què.

—Algú li va dir res?

—Em feien callar. Ell devia tornar, crec, i jo no me n'havia adonat. Així que em feien callar, em deien coses com «Calla, sisplau!».

—I el seu germà? Què li va passar?

—Li vaig perdre la pista. L'últim que vaig veure va ser que s'allunyava de mi. Com si jo intentés fer-lo marxar. Després ja no el vaig tornar a veure més, i això va ser el pitjor, per a mi. Intentava distreure'm pensant en coses que m'agradaven de la vida quotidiana. Pensava en quan tornés a casa, a Svalbard, quan sortiria amb la moto de neu, pensava en les noies i en altres coses que són genials. Pensava en tota mena de coses, menys en on devia ser el meu germà petit. No em vaig plantejar la possibilitat de morir-me, i en això vaig ser llest. Bé, en realitat jo no era conscient de la gravetat de les ferides que tenia. Sé del cert que vaig començar a sentir la sensació que estava glaçat, i em venien espasmes. Tremolava com un boig. També sé que vaig perdre el coneixement, però ignoro quanta estona. No sabria dir quan va ser, això, però diria que va ser una mica abans que ens vinguessin a buscar.

A partir d'aquell moment, en Viljar no recordava res fins que el van pujar a bord d'una barca.

—Amb les onades notava uns cops forts a l'esquena. Tenia un home al costat que em preguntava: «Com et dius? On vius?», perquè no m'adormís. Recordo que li vaig preguntar si havien vist un noi baixet i pèl-roig. Em va dir que no.

—On el van tocar, les bales?

—Una a la cuixa, però tan sols em va fer una petita rascada. Després als dits, miri, és evident, em va disparar a la mà, i també a l'espatlla: tota aquesta part de dalt estava trinxada. També a l'avantbraç, aquesta rascadeta, i en darrer lloc, al cap. En total, cinc trets, i ja està.

—I el tret al cap, com l'ha afectat des de llavors?

—Vaig perdre aquest ull, però ja em va bé: així no he de mirar cap allà.

Va fer un gest amb el cap en direcció a l'acusat, que estava assegut a la seva dreta. Va trigar un segon o dos, com si en Breivik necessités una mica de temps per valorar el que el noi de l'estrada havia dit, abans de somriure. Tota la sala va somriure.

—Pel que fa al cervell i tot això… —va continuar en Viljar—. Puc dir que tinc el cap clar.

A la sala es van sentir rialletes. Alguns van riure fort. Va ser una sensació d'alleujament. En Breivik encara somreia.

—Això ens han dit —va dir Bejer Engh—. I les coses continuaran així?

Abans de venir a declarar, en Viljar ja tenia pensat el que estava disposat a explicar i el que no.

—Relativament fatal, un desastre força digne —va contestar quan li van preguntar com li anava a l'institut. Hauria pogut parlar de dolor en una extremitat fantasma, d'operacions al cap, de l'ull que es podia posar i treure, com una bala de vidre de les de jugar. Però el que li passava pel cap s'ho volia guardar per a si mateix. I una merda! No pensava explicar-ho a l'ABB i a tot Noruega. Va respondre succintament les preguntes del fiscal sobre com li anaven les coses ara.

—No és fàcil, viure amb aquesta angoixa i els nervis —va dir—. Només em sento segur estant dins d'un cotxe en moviment. Angoixa i paranoia. Hi ha coses que encara se'm fan difícils. A Svalbard no, i potser tampoc a Tromsø, però em resulta desagradable ser aquí a Oslo. Ser-hi ara.

Va callar un moment.

—Vaig haver d'anul·lar una inscripció a un acte de l'AUF perquè em feia massa por anar-hi. No és fàcil. La vida m'ha canviat, i tant —va dir, i va parlar al tribunal de tot el que havia hagut de tornar a aprendre: a agafar un bolígraf o a lligar-se els cordons de les sabates. Ell que abans era tan actiu, que jugava a futbol, sortia amb motos de neu, anava a esquiar i li

agradava tot el que estava relacionat amb la velocitat i les emocions fortes, ara no podia fer res de tot allò. Encara tenia fragments de la bala dins del cap. Eren massa a prop dels nervis vitals perquè els n'extirpessin. Si aquells fragments es movien tan sols un mil·límetre, allò podia ser letal. Havia d'evitar qualsevol risc de donar-se un cop al cap. I això, tota la resta de la seva vida.

—Ara ja no puc encerar els esquís i sortir a esquiar… —va dir, i es va aturar un moment abans de continuar—: Tots depenem de tenir confiança en nosaltres mateixos i sentir-nos a gust. T'afecta molt, quan t'ha canviat tota la cara i…

En sentir-ho, en Breivik va abaixar els ulls.

En Viljar no tenia res més a dir.

Ja havia explicat prou coses.

—Crec que ha acabat, doncs —va dir la jutgessa Arntzen.

—Fantàstic! —va exclamar en Viljar.

Es va posar dret, va fer mitja volta i se'n va anar. A fora.

Gairebé ja era estiu.

Tenia tota la vida per viure, encara. Podia caminar, seure i posar-se dret. Tenia el cap clar. I moltes persones per qui viure.

Seminari de psiquiatria

—Això és insultant! —va exclamar en Breivik—. És ultratjant!

—Breivik, tindrà ocasió de parlar més endavant!

—És absurd que no em permetin fer un comentari ara. Això s'emet. És insultant! —En Breivik tenia la cara ben vermella.

—L'NRK ha d'aturar la transmissió! —va ordenar la jutgessa Wenche Arntzen.

L'emissió es va tallar, i va passar del rostre indignat d'en Breivik a una imatge de les portes d'accés al Tribunal de Justícia, mentre el drama continuava a la sala 250.

La disputa era per la vida d'en Breivik. Per a ell, allò anava del dret a la vida privada. Per al tribunal, el que comptava era fer el diagnòstic correcte.

En Breivik havia construït un relat de la seva vida que era com una armadura lluent. En aquella sala del tribunal sense gens de lluentor, entre aquelles parets de color gris mat, un grup de professionals havien comparegut per intentar, mitjançant tot un seguit d'eines, obrir-se pas, esquitllar-se o forçar l'entrada en les defenses d'en Breivik.

Era el divendres 8 de juny. El dia abans el tribunal no s'havia reunit.

Wenche Arntzen havia anat al funeral del seu pare. L'advocat del Tribunal Suprem Andreas Arntzen s'havia mort feia dues setmanes. Van programar el funeral el primer dia que el tribunal no tenia sessió.

Els dos jutges professionals del judici del 22 de juliol provenien de l'aristocràcia jurídica. L'avi de Wenche Arntzen, Sven Arntzen, havia estat director general de la Fiscalia el 1945, i va ser ell qui va preparar l'acusació contra Vidkun Quisling. John Lyng, l'avi d'un jutge company d'Arntzen,

Arne Lyng, va ser el fiscal en la purga legal contra els col·laboracionistes el 1945, i fiscal en el judici contra el nazi Henry Rinnan, que, com Quisling, va ser condemnat a mort.

Lyng i Arntzen estaven acompanyats per tres jutges llecs, que havien estat seleccionats a l'atzar a partir d'una llista del jutjat. Una jove, mestra embarassada d'ascendència colombiana, una consellera familiar jubilada d'uns setanta anys i un assessor de mitjana edat del Departament d'Educació. El primer dia que es va reunir el tribunal hi havia un altre membre del jurat popular a l'estrada, però al vespre es va saber que just després de la matança havia publicat a Facebook: «La pena de mort és l'únic resultat just possible en aquest cas!!!!!!!!!». El van obligar a retirar-se, i van instar a ocupar el seu lloc la consellera familiar d'una certa edat que estava en reserva.

Aquests cinc jutges ara observaven l'enrabiada que havia tingut en Breivik.

Durant vuit setmanes havia estat assegut allà, ben callat. I ara havia perdut completament els papers.

La setmana abans estava ben satisfet. La defensa havia portat testimonis que insistien que en Breivik no era l'únic que pensava d'aquella manera. Historiadors, filòsofs i investigadors dels àmbits de la religió, el terrorisme i l'extrema dreta van pujar a l'estrada dels testimonis i van exposar on se situava en Breivik dins d'un panorama ideològic extremista, però no desconegut. Alguns representants d'Aturem la Islamització de Noruega i la Lliga per la Defensa de Noruega també van ser convidats a presentar els seus punts de vista polítics.

El tribunal va sentir parlar des de diverses perspectives sobre un món en el qual les idees d'en Breivik eren habituals. Els seus pensaments no era una distorsió estranya, sinó que, en realitat, hi havia molta gent que els compartia.

La defensa també havia volgut convocar el referent ideològic d'en Breivik, Fjordman, el nom autèntic del qual va resultar que era Peder Are Nestvold Jensen. Obligat a sortir de darrere de l'escut de Fjordman, l'home que va comparèixer era més aviat baix, de trenta i tants anys, amb la cara rodona i els cabells foscos i arrissats. Treballava com a vigilant nocturn en

una residència per a gent gran d'Oslo, i era bloguer antigihadista en el temps lliure. Es va negar a acceptar cap responsabilitat per haver inspirat en Breivik.

En Breivik s'havia apropiat les idees d'en Jensen. La diferència era que en Breivik havia portat el seu pensament a la pràctica.

En Jensen no va voler testificar i se'n va anar a viure a l'estranger, on la policia noruega no tenia autoritat jurídica per obligar-lo a personar-se al tribunal.

Una altra persona que no hi va assistir va ser la Wenche Behring Breivik. Havia passat part de la tardor internada en una clínica psiquiàtrica. Quan va demanar que la dispensessin de pujar a declarar a l'estrada, el Tribunal de Districte hi va donar el consentiment. La van considerar «incapacitada» per comparèixer com a testimoni.

L'Ulrik Fredrik Malt, professor de psiquiatria, era un senyor gran que feia la impressió d'estar molt avesat a parlar en públic. Va ser el primer d'una desena d'experts que havien d'informar el tribunal sobre aspectes psiquiàtrics, per ajudar-lo a arribar al veredicte correcte. Sa o malalt. Responsable o no. Sentència o tractament.

L'home de cabells grisos va ocupar el seu lloc a l'estrada dels testimonis i va mirar les diverses parts. Va dedicar la primera hora a fer una introducció a l'ús correcte dels manuals en què es basaria el tribunal, abans de passar al cas en particular que es trobava assegut a pocs metres d'ell.

—El Comandant. L'aspecte messiànic —va dir—. La vida i la mort. Penso en les execucions. Sens dubte, hi ha alguna cosa que apunta en direcció a conceptes de grandesa, però són deliris de grandesa?

No. En Breivik havia cedit massa fàcilment. Quan es tracta de deliris, la persona es torna agressiva quan la destitueixen del seu paper prominent. La persona està preparada per lluitar amb dents i ungles per defensar el tron, mentre que en Breivik simplement havia atenuat el significat dels cavallers templers i havia deixat estar l'uniforme tan bon punt algú li havia dit que feia el ridícul.

En Malt va continuar descrivint el quadre diagnòstic.

—Examinem el trastorn antisocial de la personalitat: una indiferència freda envers els sentiments dels altres. Una actitud marcadament i persistentment irresponsable envers les normes i els deures socials. Falta de capacitat per mantenir relacions duradores. Baixa tolerància a la frustració, un llindar baix dels impulsos agressius, incloent-hi l'ús de la violència. Falta de capacitat per experimentar culpa o per aprendre del càstig. Tendència acusada a generar sentiments de culpa en els altres, o a racionalitzar la conducta que ha portat el pacient a entrar en conflicte amb la societat.

Moltes de les persones de la sala havien marcat mentalment amb un senyal tots els criteris. Però… els criteris s'haurien hagut de donar abans del 22 de juliol, perquè es poguessin prendre en consideració.

—Jo no he vist que en cap de les declaracions dels testimonis fetes pels seus amics s'hagi dit que era un malparit fred com el gel. Va fer grafitis durant una època, però això ho fa molta gent. Tenia alguns comptes sospitosos a l'estranger, però els que coneixem els cercles de la part oest d'Oslo sabem que bona part de tot això allà hi és habitual. Si ho preguéssim com a criteri, el nombre de persones que pateixen aquest trastorn s'hauria de revisar dràsticament a l'alça. El llindar baix dels rampells de ràbia. No en tenim cap indici d'abans del 22 de juliol. Falta de capacitat per experimentar culpa i aprendre de l'experiència o del càstig. Pot ser que aquí hi hagi un problema.

Però amb això no n'hi havia prou perquè Malt estigués disposat a fer aquell diagnòstic. I el «trastorn antisocial de la personalitat amb trets narcisistes», el diagnòstic que havien emès Tørrissen i Aspaas? «Si mirem el que escriu al manifest elaborat a la seva habitació, les fantasies sobre el poder, els diners i l'amor ideal hi són presents. Que és únic i s'admira a si mateix, sí a totes dues coses. Drets únics, sí, podem dir que li fa l'efecte que els té, perquè sens dubte no es relaciona a si mateix amb la llei. Falta d'empatia, segur que li escau. Seria totalment lògic fer un diagnòstic de trastorn antisocial de la personalitat amb trets narcisistes. Ara com ara, tot quadra, poden pensar. Però no. Ara arribem a la pregunta que ens hem de fer a nosaltres mateixos com a societat, com a éssers humans i com a psicòlegs. Aquestes preguntes, en realitat, a què ens donen la resposta?».

La pantalla de la paret es va omplir amb un enorme interrogant.

La jutgessa Arntzen el va interrompre per preguntar-li si no era el moment de fer una pausa breu.

—Seria una llàstima —va exclamar en Malt—. Però podem deixar l'interrogant aquí, perquè ara arribem a la part més emocionant.

En Breivik estava enfurismat.

—Que pari! —va dir a en Lippestad durant el recés.

El que feia enrabiar en Breivik era que aquell testimoni era transmès directament als espectadors de la televisió. A diferència dels informes de les autòpsies i de les declaracions dels testimonis d'Utøya, això s'emetia en directe. I tractava de la seva ment. La gent podia encendre el televisor, asseure's al sofà i riure's d'ell. Sí, li permetrien defensar-se al final de cada sessió. Però així com la declaració dels psiquiatres s'emetria públicament, les seves rèpliques no. Els seus comentaris serien filtrats pels periodistes culturals marxistes, i en cap cas arribarien a la gent directament.

Acabada la pausa breu, en Lippestad va demanar de parlar i va sol·licitar que es descartés aquell testimoni, perquè havia infringit els límits legals de la privacitat personal.

—Els diagnòstics que presenta inclouen aspectes altament estigmatitzadors.

En Malt era a l'estrada dels testimonis, impacient per continuar. Tot plegat va degenerar en una discussió acalorada. El tribunal es va retirar a deliberar, i va arribar a una conclusió.

S'havia encès un debat animat entre els que s'havien quedat a la sala per esperar el resultat. Una part del públic va abandonar els seients per anar a les cafeteries del voltant del Tribunal de Justícia. El seminari de psiquiatria es va dispersar pels carrers.

El judici havia experimentat un marcat canvi de to. Mentre que fins i tot els periodistes de successos més experts s'havien mostrat continguts quan a la sala, desolada, es llegien els informes de les autòpsies i els relats brutals dels testimonis, el joc intel·lectual dels diagnòstics els havia afluixat la llengua.

Les mateixes discussions acalorades eren omnipresents al voltant de les taules dels menjadors de les oficines, entre mos i mos als restaurants més

selectes d'Oslo, entre amics i companys i entre parelles. A l'autobús, la gent es posava a discutir si en Breivik podia ser considerat responsable de les seves accions. A les festes nocturnes els convidats s'embrancaven en el tema des de l'aperitiu fins a la copa de brandi i més enllà i tot. El cas havia convertit tota la població del país en psicòlegs amateurs.

A Noruega, molta gent s'havia vist afectada pels seus actes, en Breivik s'havia obert pas en els seus pensaments, i ara la gent pensava: «Què li passa a en Breivik?».

Les respostes tendien a dividir-se en funció de les línies dels partits. La gent d'esquerres eren una gran majoria entre els que el veien com un terrorista d'extrema dreta. En Breivik s'havia aprofitat de les tendències contemporànies, i ara calia anorrear aquestes ideologies i els ideòlegs mitjançant el diàleg. En altres paraules, estava sa mentalment. Com més a la dreta miraves, més probable era que trobessis gent que el consideraven boig. Creien que no se'l podia prendre seriosament, i que allò era un fet irrellevant.

L'alienació mental també era l'opinió compartida entre la gent que ell més admirava. Era l'obra d'un boig. «És boig? Sí, segurament això és el que és, exactament. Com un llum. Clínicament boig», va publicar Fjordman al seu blog. La seva conclusió era compartida per diversos antigihadistes internacionals. Abans del 22 de juliol havien coincidit en la mateixa crítica de l'islam, la mateixa visió del món. Abans era una visió afinada i pura. Ara en Breivik l'havia tacada de sang.

Van desestimar la petició d'en Breivik. En Malt va poder continuar. L'enorme interrogant va tornar a sortir a la pantalla.

—Una cosa és fer esclatar una bomba. I una altra és anar a una illa i matar a trets nois i noies, i parlar-ne com si hagués anat a collir cireres. Hi ha alguna malaltia que pugui explicar el que jo m'inclinaria per qualificar de matança mecànica? I també hi ha un canvi en el comportament sexual, això ens consta.

—Presidenta. És absurd que no em permetin fer objeccions, ara. Això s'emet públicament. És ultratjant! —el va tallar en Breivik.

La jutgessa Arntzen li va demanar que callés.

—Però les meves rèpliques no s'emeten!

—No, no s'emeten.

En Malt havia arribat a la conclusió.

—Autisme o síndrome d'Asperger. Té dificultats per entendre els senyals socials. Li costa assumir el que els altres pensen i senten. El que fan la major part dels afectats per fer-hi front és adquirir experiència en la interacció social. Es mostren extremament educats, extremament correctes i intenten aprendre les regles del joc tan bé com poden. Però la qüestió és que, per a ells, l'empatia continua sent una cosa teòrica. Són incapaços de compartir el patiment d'algú altre. Poden tenir amics. Poden dirigir empreses. Tot va bé, però quan vols tenir una relació íntima amb algú… I se suposa que tots dos compartireu els sentiments… ells no poden. I ara arribem al punt més important de tots, i també el més dolorós…

Va callar un moment per agafar aire.

—Vull esmentar la primera vegada que vaig veure en Breivik entrant en aquesta sala (com a psiquiatres donem una gran importància a aquests dos o tres mil·lisegons). No vaig veure un monstre, sinó un home profundament solitari… Profundament solitari… I tot seguit, en un instant, ja era dins la closca, es cuirassava… però… En el fons de tot, tan sols és un home profundament solitari. Tenim aquí amb nosaltres no tan sols un malparit d'extrema dreta, sinó també un ésser humà que, independentment del que ens ha fet a la resta de nosaltres, pateix. Hem d'intentar posar-nos dins del seu cervell, intentar fer comprensible el seu món. La seva personalitat i la ideologia d'extrema dreta s'han sumat en un esforç per treure'l de la seva pròpia presó. Ha acabat destrossant no solament la seva pròpia vida, sinó també la de molts altres. Tenim amb nosaltres un altre ésser humà que es quedarà sol no només dins la seva pròpia presó, sinó també en una presó de veritat. És important que valorem que això és molt més que un pur extremisme de dreta. És una tragèdia per a Noruega i per a nosaltres. Penso que també és una tragèdia per a en Breivik.

L'examen havia acabat. Van apagar les càmeres. Ara era el torn de paraula d'en Breivik.

—Voldria felicitar en Malt per aquesta difamació tan reeixida de la meva persona. Al començament m'ha ofès força, però de mica en mica en lloc d'ofendre'm l'he trobat gairebé còmic.

Havia anotat diverses qüestions en un full de paper.

—No em vaig desviar mai del comportament normal, de petit —va dir—. Quant a l'afirmació sobre la solitud: no m'he sentit mai sol. Incapaç de fer amistats, això de fet ha estat qüestionat pels… eh, en fi, la gent amb qui érem amics abans. Períodes de depressió: no he estat mai deprimit. L'afirmació que tinc dret a decidir qui ha de viure i qui ha de morir: Che Guevara i Castro van matar persones a Cuba perquè la gent que fan crides a la revolució inevitablement obren la possibilitat que hi hagi víctimes mortals. S'ha comentat que no he tingut mai una relació duradora. He tingut dues relacions que han durat uns sis mesos des del 2002. Quan treballes dotze o catorze hores al dia, no tens temps per a una relació. Però he sortit amb dones, en aquest temps, i no em costa gens tenir-hi contacte. S'ha apuntat la idea que odio les dones, però de fet les estimo. Odio el feminisme. Tan bon punt vaig decidir que duria a terme una acció armada, vaig pensar que no estaria justificat formar una família, tenir una dona i fills. Narcisisme: tal com s'ha descrit aquí, mig Oslo de la part oest s'inclouria en aquesta categoria. Ho trobo un diagnòstic estúpid. En Malt ha estat requerit pels advocats públics, i és important aclarir que el seu propòsit és fer-me quedar com un boig, com més millor, però no fins al punt que no em puguin declarar responsable dels meus actes. La jutgessa del cas hauria d'excloure tots els testimonis psiquiàtrics. Aquest judici va d'extremisme polític, no de psiquiatria. Gràcies.

L'endemà van cridar set testimonis més, tots psiquiatres i psicòlegs. L'endemà passat, cinc més. Alguns s'havien reunit amb en Breivik, d'altres no. Els diagnòstics es decantaven tant cap a una banda com cap a l'altra.

El jove psicòleg Eirik Johannessen era un dels que havia passat més temps amb en Breivik. Treballava a la presó d'Ila, i havia mantingut llargues converses amb l'acusat sobre la seva ideologia i les seves grans fantasies. A mesura que el judici avançava, encara es continuava reunint

amb ell, i no li havia trobat cap indici de psicosi. Les idees d'en Breivik eren una expressió de les opinions de la ultradreta, i la manera com ell les presentava es podia explicar per la imatge inflada de si mateix que tenia l'acusat, va concloure Johannessen. Va subratllar que tota una sèrie de persones havien observat en Breivik cada setmana durant deu mesos, i no li havien detectat cap tret psicòtic.

Finalment, l'equip d'Ila va emetre un diagnòstic de trastorn de la personalitat narcisista, coincidint amb Tørrissen i Aspaas. Així com Husby i Sørheim veien les referències d'en Breivik al seu càrrec en l'orde del Temple com un senyal de psicosi, Johannessen tenia una interpretació més senzilla: en Breivik mentia.

Era una història que ell s'havia inventat, i punt. I sabia perfectament que allò no existia.

—Per què creu que diu aquestes mentides? —va inquirir Inga Bejer Engh.

—Vol reclutar gent per formar una xarxa, però no és fàcil, si està sol. A més, això contribueix a generar por, i ell vol que els seus adversaris visquin atemorits.

—Menteix per fer-nos agafar més por? —va continuar el fiscal.

—I per donar una imatge de si mateix com d'una persona més emocionant. I no com un fracassat.

Quan va sortir la paraula *fracassat*, en Breivik va treure un tros de paper i hi va escriure alguna cosa. Se'l veia incòmode, i es va començar a gronxar sobre les potes de darrere de la cadira.

Johannessen va citar un antic amic d'en Breivik que havia dit al tribunal que en Breivik sempre havia tingut grans ambicions.

—No poder fer-les realitat i ser un fracassat se li feia tan insuportable que va contribuir a empènyer-lo cap a l'extremisme. Va començar a donar molta importància a la ideologia, perquè era una manera de salvar-se.

Johannessen veia la infantesa i l'adolescència d'en Breivik com una història de rebuig. I quan va decidir dedicar-se totalment a la seva ideologia, fins i tot en això es va sentir rebutjat, com quan va intentar posar-se en contacte amb en Fjordman.

En Breivik va prendre moltes notes mentre aquest testimoni declarava. Cada vegada que el jove psicòleg insinuava que havia mentit o exagerat la seva pròpia importància, ell s'inclinava cap endavant i prenia una nota. En Lippestad, que estava assegut al seu costat, mantenia la calma, tan sols mossegava una barnilla de les ulleres.

Johannessen va recalcar la capacitat que tenia en Breivik de veure's des de fora, cosa que un individu psicòtic no seria capaç de fer.

—En acabar una jornada al tribunal, podia dir: «Avui he causat la impressió de ser una mica menys responsable», i llavors, al vespre, veia que aquella mateixa conclusió era confirmada pels locutors de televisió.

Johannessen va abandonar l'estrada. En Breivik va tenir ocasió de parlar. Estava indignat; va alçar el cap.

—És del tot fals, que en Fjordman em va rebutjar —li va etzibar en Breivik.

Ell només s'havia posat en contacte amb el bloguer per demanar-li l'adreça electrònica, i l'altre l'hi havia donada.

—No m'ha rebutjat mai ningú, en tota la vida —va reblar.

Finalment, van convocar els dos parells de psiquiatres perquè presentessin les respectives conclusions. Els dos primers no havien canviat ni una coma del seu informe inicial. Res del que havien observat durant el judici no els havia fet canviar les conclusions. Tampoc no havien volgut rebre les observacions registrades les vint-i-quatre hores al dia per part de l'equip que havia fet el seguiment d'en Breivik durant quatre setmanes, que van estar a punt just abans que comencés el judici. Sørheim i Husby havien enllestit l'informe el novembre del 2011, i es ratificaven en el que havien conclòs llavors. En Breivik no era responsable dels seus actes.

Durant l'examen dels psiquiatres, la jutgessa Wenche Arntzen es va interessar per com havien arribat a les respectives conclusions, els dos equips, pel que feia als deliris d'en Breivik.

—Les seves idees sobre qui ha de viure i qui ha de morir, les qualifiquen de deliri perquè són tan immorals?

—Ara estic confosa —va respondre Synne Sørheim.

—Els actes de terrorisme poden estar justificats ideològicament, no són una cosa que una persona es pot sentir cridada a fer, per molt absurd que sigui? —va inquirir Arntzen.

—Crec que nosaltres partim d'un punt de partida més senzill del que la jutgessa pot adoptar. El nostre plantejament és que en Breivik es va asseure ell sol, amb tota la intenció, i va dedicar anys a decidir qui havia de morir.

En el marc psiquiàtric que representaven, no hi havia cap categoria per a la deliberació moral.

Els altres dos psiquiatres van admetre que havien dubtat. Tots aquells dies al tribunal en què en Breivik no havia demostrat la més mínima emoció havien fet dubtar Terje Tørrissen, que havia demanat de parlar-hi altra vegada. Va baixar al soterrani i es va reunir amb ell a la cel·la d'espera. Allà va comprovar que era el mateix home amb qui havia travat coneixement en el decurs de les observacions, amistós, educat i equilibrat. A fi de superar el judici, en Breivik representava un paper, va considerar Tørrissen. En el comunicat annex que Aspaas i Tørrissen van lliurar durant el judici, descrivien en Breivik com un cas especial. L'estat ensopit en què es trobava suposava un repte per «als sistemes de classificació i models predominants de comprensió, especialment en la qüestió de traçar una línia entre la falta de connexió amb la realitat i el fanatisme polític». Davant l'examen per part d'Inga Bejer Engh, els dos psiquiatres van retirar el diagnòstic de trastorn antisocial de la personalitat. L'únic que en va quedar van ser els «trets narcisistes». Per conseqüent, van optar per la conclusió que era responsable dels seus actes.

Una vegada escoltades totes les declaracions, la fiscalia havia d'arribar a una conclusió. En Breivik era responsable de les seves accions o no ho era? No estaven segurs que no en fos responsable, però tenien dubtes seriosos que realment ho fos. Dins l'imperi de la llei, un principi important és que el dubte no es pot desestimar. Calia tenir-ho present, independentment del crim. Així és com ho van argumentar.

La conclusió del fiscal: no era responsable dels seus actes.

L'últim dia del judici, les parts afectades havien de fer declaracions sobre els efectes patits, tal com dictava el procediment estàndard dels tribunals noruecs. Un empleat del barri governamental va lamentar la pèrdua dels companys caiguts; tres mares van recordar els seus fills i van explicar com aquella pèrdua havia afectat tota la família. El secretari general de l'AUF va comentar els danys per a la seva organització política; i, per acabar, una noia a qui li havien matat la germana havia de cloure la sessió.

La noia de disset anys havia estat convocada pel seu advocat públic la tarda anterior, el qual li va preguntar si podia fer l'última declaració del judici.

Sí que puc, va pensar la Lara.

—Sí que puc —va respondre.

L'endemà al matí, a l'atapeït ferri que anava a la ciutat, el ferri que li encantava a la Bano, es va quedar mirant cap al fiord, i rumiant què diria.

Com podia explicar el que havia significat perdre la Bano?

S'havia de trobar amb quatre amics al Check Mate, la cafeteria que hi havia al costat dels tribunals. El cambrer li va deixar un bloc de comandes i un bolígraf. Ella va començar a prendre notes, i després les va llegir en veu alta. Els amics l'escoltaven, i li van formular crítiques i consells. Més d'això, no tant d'allò. Necessitava que li quedés perfecte.

—També has de mencionar d'on sou tots! —li van dir—. Qui ets, i qui era la Bano!

Ara ho deixaria córrer. No es veia capaç de fer-ho. Estava glaçada, amb el top blanc de ganxet, i els texans l'estrenyien massa. Però ja era l'hora d'anar-hi. Els peus la van fer passar pel control de seguretat, per les sòlides portes, per l'escala de cargol i la van dur fins a la sala 250.

Ara caminava pel passadís central. Ara s'encararia amb l'assassí de la seva germana.

Va ocupar el lloc a l'estrada dels testimonis, patint per si es quedava sense veu. Aleshores va notar uns ulls posats en ella. La jutgessa llega, una colombiana prenyada de cabells llargs, foscos i arrissats, l'esguardava. Té

uns ulls amables, va pensar la Lara, i va deixar el full de paper al tauler. Diria les coses més importants sobre la Bano. El que tenia dins del cor.

—La Bano i jo vam fugir de l'Iraq el 1999. Vam fugir de la guerra civil i de Saddam Hussein. A mi em va costar un esforç enorme, superar aquell trauma, i vaig trigar temps a sentir-me segura, aquí. Tenia malsons, somiava que la policia ens venia a buscar. La Bano em va ajudar. Ens portem dos anys, però compartíem tots els nostres secrets. Recordo que em deia: «Encara que passés que perdessis alguns amics, a mi no em perdries mai».

La veu no li va fallar.

—Aleshores jo no em podia imaginar que seria a l'inrevés, i que jo la perdria a ella.

La Lara va explicar que els dies després dels fets d'Utøya l'únic que feia era dormir.

—Somiava que jo m'havia mort, i que era ella, la que estava viva. Confonia la realitat amb coses que no eren reals, i quan em vaig despertar vaig pensar que la vida real era un malson. Vaig trigar uns quants mesos a entendre el que havia passat. Em sentia culpable, veient la tristesa de la gent. Hauria d'haver estat jo, la morta, així no hi hauria tanta gent que estiguessin tristos.

Va aconseguir ser del tot sincera.

—Quan tothom estava abatut, jo tenia la sensació que estava al mig. La confiança que tenia en mi mateixa es va ensorrar. Des que havia nascut era la germana petita. No havia viscut mai com a germana gran.

Al llarg de les files de seients es percebien moviments talment com lleus onades. Era l'últim dia. Allò s'havia acabat. Però per a la Lara no.

—He hagut d'aprendre a fer les coses jo sola. He hagut d'aprendre a començar a confiar en altres persones. Ha estat una temporada difícil, i no vull viure així. Ell no em va arrabassar només la seguretat, sinó que em va prendre la persona més segura de la meva vida. La tristor és tan gran com sempre, el buit de la pèrdua encara és més gran, però ara hi ha una altra cosa.

Va callar un moment.

—Esperança. Abans no n'hi havia. La Bano no va morir per no-res. Va morir per una Noruega multicultural. Tinc un buit enorme, i tinc el cor

trencat perquè ella no vindrà al meu casament ni veurà els meus fills. Però estic orgullosa d'ella, i sé que vol que jo sigui feliç.

Així és com va acabar. La Bano era amb ella.

Es va girar cap als seus pares i va baixar de l'estrada dels testimonis. Tenia els ulls humits. El seu pare va alçar una mà i li va fer un gest. La seva mare també.

La Lara es va sentir envoltada de calidesa. Les seves mirades deien: estem orgullosos de tu. Ens alegrem molt que siguis viva.

La sentència dictada

El 24 d'agost de 2012 s'havia de dictar sentència. La sala del tribunal es va omplir una vegada més amb la premsa mundial, que havia perdut interès pel cas passades les dues primeres setmanes del judici. Ara els seients tornaven a anar buscats.

L'acusat, que va tornar a fer la salutació d'extrema dreta, era al seu lloc; van entrar els fiscals, els defensors públics, la defensa i el públic.

Van arribar els jutges i tothom es va posar dret.

Wenche Arntzen es va quedar dempeus per llegir la decisió.

—Anders Behring Breivik, nascut el 13 de febrer de 1979, és declarat culpable d'infringir l'article 147a del Codi Legal, apartat u, lletres a) i b)… a presó provisional…

En el rostre d'en Breivik es va dibuixar un gran somriure. Responsable dels seus actes!

Li van imposar la pena màxima permesa per la llei: vint-i-un anys. Però la pena de presó imposada significava que, mentre representés una amenaça per a la societat, la sentència es podria ampliar cinc anys més, cinc més, i així successivament… fins que la mort se l'emportés.

TERCERA PART

La muntanya

Va lliscar costa avall.

I es va llançar cap a darrere d'una roca.

Es va escapolir penya-segat avall.

I va córrer cap a sota d'un sortint de roca.

Va relliscar avall, amb la terra i la grava.

I es va amagar darrere d'un gran bloc.

Va saltar avall a grans gambades.

Es va preparar. Tres salts i ja seria a baix.

«Ja ho saps, Tone, que el nostre Simon corre molt de pressa i neda molt bé».

Havia dit aquell divendres.

Quantes vegades havia baixat per aquell pendent en Simon…

Hi baixava de nit, hi baixava de dia, hi baixava somiant.

Un centenar de vegades. Un miler.

En Gunnar veia el seu fill davant seu una vegada i una altra: saltant per sobre del tronc, sense parar a mig camí, sinó lliscant avall.

«Corre, Simon! Corre!».

En Gunnar relliscava.

Queia avall.

I després ensopegava.

Haver perdut en Simon era com caure en un forat negre.

El llac Masterbakk estava encalmat. De tant en tant, a la superfície s'hi feien uns petits cercles que s'anaven eixamplant; una truita alpina sortia a

agafar aire. Uns corbs volaven per damunt de les capçades dels arbres.

Era finals d'estiu, dos anys després. La Tone se n'havia anat al llit. En Gunnar estava assegut, despert.

Tenia la sensació que havia fallat com a pare. Alguna cosa havia sortit malament, tal com havia pujat el seu fill. Ell prou que havia ensenyat al noi els perills de la natura: llops, ossos, allaus. Tempestes, ants enfurismats i aigües profundes.

Tot allò li havia fallat en el moment decisiu.

Per què en Simon va trigar tant a fugir? Per què es va quedar allà, ajudant a baixar la gent, en lloc d'escapar-se ell? Bé que se'n devia adonar, que havia de fugir de seguida!

Havien ensenyat els nois a ser considerats. A ajudar els altres. A deixar que els altres passessin primer. En Gunnar es recordava de quan havia estat entrenador de l'equip de futbol de nois a Salangen. Havien arribat a competir a la Copa de Noruega, i en Simon s'havia enfadat perquè no havia pogut estar gaire estona al camp de joc, tot i que era bo. En Gunnar li havia insistit molt que tots eren iguals, els bons jugadors i els no tan bons. Tothom jugaria la mateixa estona, i si el partit no durava prou perquè jugués tothom, en Simon n'hauria de sortir primer. Així és exactament com havia de ser.

En Gunnar havia tornat a treballar. Es dedicava al foment industrial i comercial a Salangen. Passar el dia assegut sense fer res no li anava bé. La Tone treballava tres dies per setmana amb infants amb necessitats especials.

En Håvard havia tret una plaça en una escola superior popular de Voss, i havia entrat en el programa d'esport i activitats a l'aire lliure.

Però abans havia anat a allistar-se per fer el servei militar. Arribat el moment d'emplenar el formulari amb les dades personals, es va aturar en sec. Nom, adreça, pares…, germans…

Germans. Marca la casella.

L'havia de marcar?

Tenia un germà?

Amb la mort d'en Simon, en Håvard va perdre el seu puntal. S'havia quedat sense fonaments. El trampolí sobre el qual estaven junts tots dos

nois es va trencar quan un d'ells va faltar. Al principi en Håvard ho volia fer tot. Va assumir el liderat de l'AUF de Salangen. Es va encarregar del paper de mentor per ajudar a fer deures als refugiats; es proposava ser en Håvard i en Simon tot en un. Però allò no va funcionar. Quan la foscor del novembre va arribar aquella primera tardor, es va enfonsar.

Cada vegada que aclucava els ulls veia la cara d'en Simon. Malgrat tot, s'enfadava quan la mare plorava, i no tenia paciència amb els pares quan estaven asseguts a casa amb la mirada perduda. Ja no suportava més viure a casa dels pares, i se'n va anar a viure amb la seva xicota.

Allò era massa dolorós. Massa dolorós.

Hi estaven justos, a la gran casa blava de Heiaveien, ara que tan sols eren tres. «La Casa de les Penes», en deia en Håvard ara.

Al funeral d'en Simon hi van assistir dues mil persones. Tantes persones com habitants tenia el poble. Oficines, botigues i negocis, tothom va tancar a l'hora del funeral. El primer ministre hi havia anat amb avió, i va fer una al·locució a l'església.

Tot aquell estiu, en Simon havia anat al cementiri als matins per fer la feina que li encarregaven com a treballador ocasional. L'últim que havia fet abans d'anar a Utøya havia estat segar la gespa del lloc on es trobaria la seva pròpia tomba. Allò era insuportable. Ara eren els pares els que havien d'agafar el camí costerut. Pujar costa amunt, el revolt i ja hi eren.

Flors, corones, cors de roses, cartes dels amics, dibuixos i llàgrimes. Entre tots els records deixats sobre la tomba hi havia una petita nota escrita a mà: «A en Simon. El meu únic amic noruec. Mehdi».

Tres dies després del funeral d'en Simon, en Gunnar va rebre una trucada d'un amic.

—He sentit dir que posen a la venda la cabana de Dahl.

—Ah —va fer en Gunnar sense esma.

Al cap d'un mes aquell amic li va tornar a trucar.

—Ara la cabana ja està en venda. La pots veure a internet. Tu i la Tone sempre dèieu que volíeu una cabana.

No era gens habitual, trobar terrenys en venda a les muntanyes de Masterbakk. Era territori sami, el regne dels rens. Les zones de muntanya eren reserva dels pastors de rens, i cada any, pel maig, els ramats hi pujaven, i més tard els traslladaven cap a l'est, a unes altres pastures. Les poques cabanes dels turons que dominaven Salangen existien des de feia generacions. I mai no sortien altres parcel·les a la venda.

Però ara hi havia la cabana de Dahl, situada en un indret preciós, i ningú no la feia servir. La família propietària se n'havia anat a viure al sud, així que ja no necessitava una cabana al mig del comtat de Troms.

La Tone i en Gunnar tampoc no la necessitaven. Els seus dies eren negres. Les nits, encara més.

L'amic no es donava per vençut.

—Pensa en el llac de Masterbakk quan està ben encalmat i les truites piquen —va dir a en Gunnar—. Pensa en Lørken quan els vessants alts agafen aquell color groc amb les baies, a l'agost. Imagina't baixant esquiant de Sagvasstind quan torna el sol, al febrer. Pensa en les aurores boreals, a l'hivern, i quan…

—Ja ho sé, ja —va dir en Gunnar. Es va quedar callat, i llavors va afegir —: Ja l'hi diré a la Tone.

Al cap d'un mes, l'amic li tornava a trucar.

—La subhasta ha començat.

Ah, d'acord. En Gunnar va fer una oferta, també. Però no pagava la pena ni pensar-hi; segurament les ofertes s'enfilarien com l'escuma.

No eren els pics de les muntanyes, el que els cridava, ni els llacs on es podia pescar. Era la idea d'anar-se'n. D'alliberar-se. No de la pena, perquè ara ja formava part d'ells, però potser les muntanyes en podrien eixugar una mica.

El preu pujava. Una última oferta, i ja no van gosar passar d'aquella quantitat. Aleshores, de cop i volta, el propietari va aturar les licitacions.

Algú, potser un amic, havia insinuat que en Sæbø era un dels licitadors.

—Bé, crec que ja m'han ofert més que suficient per aquella cabana, ara —va dir el venedor—. És per a l'últim postor.

Era la família Sæbø.

La cabana de Dahl s'havia fusionat amb l'entorn, i el món natural ja l'havia començat a reclamar. Els ginebres n'envaïen les parets. L'herba de la muntanya arrecerada del vent s'havia convertit en un jaç on descansaven les ovelles, i a les escales del davant hi creixien unes mates de nabius. Feia molt de temps que estava abandonada, les bigues es corcaven i el revestiment de fusta estava mig podrit.

La Tone i en Gunnar van pensar que la podien adobar, pensaven aïllar les finestres amb màstic i segellar les esquerdes. Se'n podien sortir.

—Tirem aquesta cofurna a terra —va dir l'amic, quan ell i en Gunnar hi van pujar un dia a donar-hi una ullada—. Voleu una cabana per quan bufi el vent, també, oi? I per quan estigueu sota zero? Doncs fem-la de bell nou. Jo m'ocuparé de la feina de paleta.

Aquell primer 17 de maig sense en Simon eren allà dalt, sobre la crosta de neu gelada.

El cel era ras, i el vent s'havia encalmat; a la nit gebrava, però de dia feia temps d'estiu. Hi havia claror nit i dia.

Van ruixar les parets i el sostre d'herba seca amb gasoil, i tot seguit hi van llançar uns quants llumins. La fusta vella es va encendre en un instant. Es van quedar mirant com les flames llepaven de seguida les parets. Del sostre aviat es van alçar flames.

Eren allà amb uns quants amics íntims. Cap d'ells no tenia ànims per ser al poble, el Dia de la Constitució. Els records de l'any anterior eren massa vius. La Tone no es veia amb cor de veure gent. S'havia tornat introvertida.

Encara hi havia un bon tou de neu. Els envoltava una immensitat blanca. Més avall de la foguera de la cabana, l'aigua del llac Masterbakk encara estava glaçada, just entre els pics bessons de Snørken i Lørken.

Oh, era un lloc preciós d'aquesta Terra!

Però era impossible no pensar en l'any anterior.

—L'any passat, en Simon era al podi… —va dir en Gunnar.

—Sí, i quin gran discurs va fer! —va exclamar algú.

La Tone es va esforçar per somriure.

—Imagineu-vos-el explicant aquella història sobre en JFK —va dir en Gunnar.

Tots van assentir amb el cap.

—Sí, i pensar que…

Un dia, la Tone i en Gunnar havien trobat el guió que en Simon havia preparat per al discurs… El discurs com a president de l'escola el 17 de maig.

Llegir-lo era com sentir-li la veu.

—Van decidir dir-me J. F. Kennedy. Ell era un president com jo, sabeu? Però malauradament el van matar a trets a Dallas. Jo soc massa optimista per asseure'm a esperar el mateix final…

Era molt dolorós, això.

Era el primer 17 de maig, l'any més negre de tots, i es trobaven allà dalt, cremant una cabana. Al cap de no gaire, l'únic que en quedava eren brases roents enmig de la neu.

La neu es va fondre. Va arribar l'estiu.

—Hem pensat que potser necessitàveu ajuda —va dir una parella que eren forts de braços.

—Havia de coure coses al forn i de passada… —va dir una veïna, alhora que es treia un pastís de poma de la bossa.

—No hem fet cap pla en especial per a l'estiu, així que si ens necessiteu tenim temps —els van dir uns amics.

—Conec un home que té una serradora, i aquests materials li sobraven —va dir un home.

—Potser us pot fer servei, aquesta plata?

—Avui les salsitxes estaven d'oferta, així que he pensat que us en podia portar unes quantes…

—Necessiteu ajuda per fer les parets? És que ara estic lliure.

La cabana de Dahl era un bon tros lluny de la carretera transitada. Al primer moment, només t'imaginaves qui podien ser aquells punts que s'atansaven des de lluny. Quan s'acostaven, els seus caps es perdien de vista darrere de l'últim gep que feia el turó i, de cop i volta, ja els tenien

allà. Sempre portaven alguna cosa. Uns quants taulons, un martell o un pa casolà.

Al final de l'estiu la cabana estava acabada. L'únic que hi faltava era un rètol nou sobre la porta. Un amic havia encarregat un rètol, amb el nom gravat amb lletres d'amples llaçades i espirals. El van penjar a sota del ràfec de la teulada.

Era el rètol més bonic que havien vist mai. La vella cabana Dahl havia desaparegut; aquesta era nova, i calia posar-hi un nom nou, també: Simonstua, la cabana d'en Simon.

En Gunnar estava assegut sol al porxo. El rètol estava penjat darrere seu. A dins, la Tone dormia profundament. En Håvard cantava en un casament.

El forat negre encara ocupava molt d'espai. S'havien d'agafar fort perquè no els engolís.

Ell encara lliscava costa avall.

Patinava. Ensopegava.

La sensació de buit el podia fer parar boig.

Però havien començat a veure el cel estelat.

I les aurores boreals. I tota la bellesa que els envoltava.

El cel de la teixidora

—Ets al cel de la teixidora, mare?

Era com si el sentís parlar. Sempre entrava corrent, li feia una abraçada, comentava el patró de l'ordit i sortia escopetejat altra vegada. Des de molt petit havia vist la mare teixint, els seus dits nuaven els fils, i un color n'esdevenia un altre. A ell el captivava, que els fils poguessin fer uns estampats tan bonics.

La Gerd Kristiansen tenia molta requesta, com a teixidora, a Bardu. Els seus tapissos decoraven parets de tot el poble, servien de cobrellits a Finnsnes i de camins de taula a Salangen.

Per a ella, teixir era com entrar en un altre món. Podia ordenar els pensaments davant del teler i trobar un respir després dels torns exigents com a infermera auxiliar a la residència per a gent gran de Bardu.

Un dia de primavera, el seu fill havia entrat a l'habitació que ella s'havia reservat com a taller per teixir. Es va quedar mirant les diverses peces en què treballava la seva mare.

—Mama, me'n pots fer un per a mi?

—Vaja, en voldries un? —va respondre la mare, tota contenta—. De quins colors el vols?

—Blava, blava com el cel —va respondre ell.

Ella hi havia esmerçat molt de temps. Havia barrejat el color blau amb blanc perquè el cobrellit quedés d'un blau igual que el del cel. Quan el va tenir fet, era exactament tal com se l'havia imaginat. Era com estar estirat a l'herba un dia agradable d'estiu, mirant enlaire com passaven uns núvols fins esquinçats.

L’havia enllestit llavors mateix. El seu fill havia passat una mà per sobre de la suau flassada, li n’havia donat les gràcies i li havia dit que era una meravella. Abans d’anar-se’n.

D’això ara en feia dos anys.

Els primers mesos no tenia esma de tocar el teler.

Ara, de mica en mica, s’hi tornava a posar. Però se li feia difícil, tenia els dits encarcarats, lents, i allò l’esgotava.

Havien passat dos anys, i la vida encara s’havia anat fent més difícil.

La sensació de la pèrdua, la buidor, la solitud dels dies. No era veritat que la tristor s’esvaís. Encara creixia. Perquè ara ja era definitiu; ell no tornaria mai més.

La Gerd temia trobar-se amb gent, perquè li feia vergonya, si es posava a plorar. Li podia venir la plorera en qualsevol moment, i a qualsevol lloc. Tenia la sensació que tothom del seu voltant pensava que ara la cosa ja devia anar millor. Ho veia als ulls de la gent. Les seves mirades deien: has de tirar endavant.

La gent li preguntava: «Has tornat a treballar, ja?».

Com si allò fos una mena de mesura. No, no hi havia tornat. Potser ho hauria pogut suportar, si no fos perquè la seva feina també suposava moure’s entre la vida i la mort. A la residència de Bardu constantment es morien persones grans. No ho suportaria. Eren grans i es morien de mort natural, com era llei de vida. Tot i això, es morien. I ella no podia suportar més morts.

La direcció de la residència s’havia mostrat flexible. Hi podia anar i sortir-ne quan volgués, fer torns ara i adés, quan s’hi veiés amb cor.

Sempre tenia el seu fill rondant-li pel cap.

En Viggo el trobava a faltar tothora.

Els records no paraven de fer-los tombs pel cap.

Anaven i venien brunzint. Els sortien als somnis. Eren presents les nits que no podien dormir.

La Gerd deia que la vida era «existir de minut en minut». Cada minut els semblava com una batalla. El temps passava, però la vida s’havia aturat.

Mentrestant, tota la gent els deia que s'haurien de refer. Però com havien de reconstruir la seva vida sense el nen? Tal com ho va dir el fill gran, l'Stian, quan es va atipar de sentir dir que Noruega havia guanyat i s'havia imposat al mal i a l'odi, «jo no hauré vençut mai a ningú mentre em falti el germà petit».

Les roses, els arcs de Sant Martí i la democràcia que suposadament havien derrotat l'autor dels crims a ells encara els atiaven la tristesa. No suportaven sentir els líders dels partits dient que el Partit Laborista era la víctima de la matança. Els disgustaven els comentaris dels membres de l'AUF sobre «reclamar Utøya» abans i tot que haguessin enterrat les víctimes assassinades.

No podien oblidar les paraules de l'Eskil Pedersen, el líder de l'AUF, el primer dia del judici: «El dolor ha minvat, ara».

Que no havia parlat amb algun dels familiars de les víctimes, potser? No sabia res de com se sentien els pares dels membres morts de l'associació? Aquell «El dolor ha minvat, ara», tan sols nou mesos després dels assassinats, feia que els resultés impossible escoltar res més del que tenia a dir.

La família Kristiansen estava amargada per moltes coses. En primer lloc, l'AUF. L'Anders havia fundat la Lliga Juvenil Obrera de Bardu als quinze anys, el 2008. Havia estat el cap de la delegació local durant dos anys. Quan va passar a ser el cap del Consell Juvenil del Comtat de Troms, l'any després de l'intent de cop d'Estat d'en Simon i en Viljar, va dimitir com a líder de l'AUF de Bardu i va passar a ser-ne el tresorer.

Quan l'Eskil Pedersen va anar de visita a Bardu, un any després de la mort de l'Anders, els pares se'n van assabentar pel diari del poble. A *Troms Folkeblad* van veure fotografies del líder de l'AUF amb els nous membres joves. No els n'havia avisat ningú. No van rebre ni una simple trucada per telèfon en què expressessin el condol als pares del difunt tresorer de l'AUF de Bardu. No, l'Anders era mort, així que ara ja no comptava; aquest és l'efecte que allò els va fer.

L'AUF havia planificat recordar el primer aniversari de la matança, el 22 de juliol de 2012, a Utøya mateix. Els plans excloïen els pares. Ells hi podien anar un altre dia.

Què? No permetrien que els pares recordessin els seus fills i filles un any després, al lloc on els havien assassinat?

No, perquè Utøya era l'illa de l'AUF.

Que no hi havia adults, al Partit Laborista? No tenien maneres? No, el Partit Laborista simplement va dir que era l'illa de l'AUF, i que la decisió requeia en els joves. Al final, l'AUF va cedir a la pressió del grup de suport als familiars, i van arribar a una solució de compromís: els pares hi podrien anar a les vuit del matí. Però s'havien de comprometre a ser fora de l'illa abans que els membres supervivents de l'AUF, els que havien vençut l'autor dels fets, hi arribessin. L'últim vaixell sortia de l'illa a les 11.45 h. Després no es permetia que cap pare s'hi quedés, perquè els joves volien recrear «el sentiment d'Utøya».

«M'hauria agradat molt ser-hi, entrar al seu món», va comentar un pare del comtat de Nordland a la Corporació Noruega de Radiotelevisió. Havia perdut una filla de setze anys, i volia «entrar en l'ambient, ser allà al costat dels joves de l'AUF» per intentar entendre què tenia aquell campament d'estiu perquè la seva filla l'esperés tot l'any. Tan sols volia anar a l'illa amb tota la gent de l'AUF.

—Vull buscar el que era tan important per a la meva filla, aquí —va dir una mare—. Era tan poca cosa?

La Gerd i en Viggo no es van veure amb forces d'anar a Utøya un cop es van assabentar de les condicions en què els permetien assistir-hi. No s'hi sentien benvinguts. La Tone i en Gunnar van decidir anar-hi igualment. Més endavant la Tone va dir que l'aniversari havia estat la pitjor experiència que havia viscut d'ençà de la mort d'en Simon. Anar a veure el penya-segat a correcuita, deixar flors al costat de la roca i afanyar-se a marxar de l'illa perquè els supervivents arribaven aviat, agafar el ferri a l'embarcador del *Thorbjørn* i haver de passar pel passadís que deixaven aquella colla alegre de membres de l'AUF que s'empenyien els uns als altres per pujar a bord. La Tone es va haver d'obrir pas amb el cap cot entre la munió de noies i nois. Li va fer l'efecte que evitaven mirar-la als ulls. Potser tot allò era per la manera de fer dels joves: no s'aturen a pensar en el costat trist de les coses. Són eixelebrats.

A migdia van traslladar diversos grups de membres de l'AUF amb el ferri. Stoltenberg hi va anar, la primera ministra danesa, Helle Thorning-Schmidt, també hi era, el secretari general de la confederació de sindicats, ministres del Govern, el cantant suec d'esquerres Mikael Wiehe, la cúpula de l'AUF i una multitud de joves. Es van asseure a terra, en una esplanada que feia baixada cap a l'escenari, muntat a l'aire lliure, i van escoltar paraules grandiloqüents sobre la democràcia i la solidaritat. Els pares no hi encaixaven, allà. Hi havia el perill que es posessin a xisclar o a cridar, i així espatllessin aquell acte curosament coreografiat.

La solució de compromís acordada amb els pares preveia que ells podrien tornar a l'illa a partir de les cinc de la tarda, perquè llavors els membres de l'AUF ja haurien passat al punt següent del programa, el gran concert d'homenatge al passeig marítim d'Oslo, davant de l'Ajuntament. Bruce Springsteen hi actuaria, cosa que havia aixecat molta expectació.

—De vegades em pregunto on s'havia ficat el meu noi —va dir la Gerd —. S'hauria tornat així, també?

El primer Nadal, la família Kristiansen havia rebut una targeta de felicitació de les estàndard del primer ministre. Del líder de l'AUF, ni piu. Després Jens Stoltenberg els va telefonar el primer Cap d'Any que passaven sense l'Anders. El segon aniversari dels assassinats, els va trucar Jonas Gahr Støre, el ministre d'Exteriors. Els va donar el condol de nou la primera vegada que va passar per Troms després de la massacre. Més tard van rebre una carta personal seva, escrita a mà, i una llarga carta del vicepresident de l'AUF, Åsmund Aukrust, en què els parlava del que l'Anders havia significat per a l'organització juvenil, de la tristor que li havia produït la seva pèrdua i de quant el trobava a faltar.

Els pares van llegir aquelles cartes moltes vegades.

La pena és un viatge en solitari. La seva gran por era que l'Anders caigués en l'oblit.

Es van emocionar quan de l'oficina del Defensor del Menor els va arribar un DVD amb imatges i gravacions de l'Anders fetes durant el Parlament Nacional dels Joves d'Eidsvoll, en què havia pres part com a

delegat, i el Consell del Comtat els va enviar enregistraments dels discursos que l'Anders hi havia fet. Però el millor de tot va ser quan en Viljar els va anar a veure. Llavors va ser com si l'Anders acabés d'entrar per la porta.

El que els amargava els dies era la sensació que ningú no assumia cap responsabilitat real pel que havia succeït. Si fa no fa al mateix temps, un conductor d'autobús del districte va ser acusat d'homicidi involuntari perquè «s'havia distret» un moment, havia perdut el control del vehicle i havia provocat la mort de tres persones.

—És que només t'acusen si estàs força avall de l'escala? —va preguntar en Viggo.

Dins dels seus caps, no paraven de fer-se preguntes.

Es podria dir que la policia «s'havia distret», el 22 de juliol? Es podia dir que les autoritats «s'havien distret» anteriorment? Es podia dir que era «irresponsable» que tota la tripulació de l'únic helicòpter de Noruega estigués de permís durant tot el juliol? Es podia dir que els agents de policia individuals no havien seguit les instruccions que s'aplicaven a un cas de «tiroteig en curs», indicant que era necessària una intervenció directa? S'havia d'acusar algú de negligència?

En Viggo podia respondre «sí» a totes aquestes preguntes. Es va enfurismar quan Stoltenberg va dir: «Jo assumeixo la responsabilitat». Però no va acceptar la conseqüència dels errors, i no va dimitir. Aquells esdeveniments havien posat de manifest que Noruega tenia una cúpula policial que es quedava paralitzada en moments de crisi. El sistema havia fallat. Setanta-set persones havien estat assassinades. No s'havia d'acusar a ningú de res?

Bé, sí, l'autor dels fets estava tancat amb pany i clau, i en Viggo li desitjava tots els mals possibles. L'haurien d'haver condemnat a setanta-set vegades vint-i-un anys de presó. Però a part d'això:

Quina responsabilitat havia assumit l'AUF respecte dels infants i joves que eren a l'illa?

Quines avaluacions en matèria de seguretat havia fet la direcció de l'AUF després que esclatés la bomba a Oslo?

Hi havia plans d'evacuació?

Hi havia algun pla d'emergències?

Es pensava fer servir l'MS *Thorbjørn* en cas d'evacuació de l'illa?

Amb posterioritat als fets, l'AUF no havia donat cap resposta a aquestes preguntes. A en Viggo no li havien donat respostes. L'únic que havia sentit dir era que volien «reclamar Utøya».

Un any després de la massacre, l'AUF va presentar uns esbossos fets per una firma d'arquitectes anomenada Fantastic Norway. En les fotografies sortien joves alegres, generats per ordinador, al voltant dels edificis nous: una torre del rellotge central i estructures modernes, atractives i lluminoses. Molts dels familiars de les víctimes van tenir la sensació que s'havien afanyat massa a fer el projecte. La pena encara els corsecava. Pensen demolir l'edifici on va morir la meva filla? Els nois i noies faran passejades romàntiques pel Camí dels Enamorats, on tants joves van ser assassinats? Prendran el sol a les roques on alguns joves van perdre la vida dessagnats?

Molts dels familiars van protestar pels plans que s'havien anunciat.

—Tractant-se d'aquest tema, crec que la decisió s'ha de deixar en mans de l'AUF —va replicar el líder de l'organització.

—Així és com hauria de parlar un cap de l'AUF? —va preguntar en Viggo.

—Bé, potser sí —va ser la lacònica resposta de la Gerd—. Potser els de l'AUF sempre han estat així.

Els feia l'efecte que no havien entès mai del tot en què estava ficat l'Anders. Qui eren, aquella gent? Els dirigents anteriors de l'organització havien escalat llocs, gairebé sense excepció. Els havien situat dins l'aparell del poder. Havien estat escollits com a assessors polítics, secretaris d'Estat, o els havien col·locat en càrrecs de l'Administració del Govern.

Però que l'organització pogués ser tan cruel amb els familiars de les víctimes, no, això no s'ho haurien imaginat.

—És com si volguessin que digués: «Al·leluia! El meu fill era de l'AUF» —va dir la Gerd amb un sospir—. L'únic que puc dir és que Noruega no s'ha preocupat per l'Anders, i que el país no es preocupa de nosaltres, ara. Ocupar-se d'algú també significa no oblidar-lo.

En Viggo va sortir. Havia de fer una cosa.

Ja era hora de pintar la caseta de l'Anders del jardí. Estava tal com ell l'havia deixada, no l'havien tocat per a res. Les seves pel·lícules eren als prestatges. La jaqueta, penjada al costat de dins de la porta. En Viggo havia anat a buscar pintura del color blau verd tan encertat que l'Anders havia escollit feia temps.

El seu fill havia comentat que volia pintar la porta, però mai no trobava el moment, entre tantes reunions i viatges amunt i avall a Tromsø. Li convenia una mà de pintura. En Viggo havia de conservar almenys alguna cosa en condicions, quan totes les altres coses s'ensorraven al seu voltant. Passar el dol era un tràngol.

Ell no s'hi acostumava, no se'n sabia avenir, que l'Anders no tornaria a baixar mai més de l'autobús de l'institut, que no tornaria a pujar pel camí d'entrada a casa. No es feia la idea que l'autobús existia, el camí també, però l'Anders no.

I no solament eren preguntes per a l'aparell estatal, la policia i l'AUF, el que li voltava pel cap, a en Viggo. També li ballaven preguntes per al seu fill.

Per què et vas estirar al camí?

Com és que no vas fugir?

Què vas pensar, just abans que et disparés?

Et va fer mal?

Va donar una mà de pintura a la caseta, i dues a la porta. Va deixar la porta oberta perquè s'assequés.

—Pensa com n'hauria estat de content l'Anders si l'hagués vista tan maca —va dir a la Gerd quan va entrar a casa.

Sempre pujaven a l'habitació del fill quan començava a fosquejar. Sempre hi encenien el llum quan es feia fosc.

A l'hora d'anar a dormir, miraven a dins per dir bona nit, que dormis bé, i apagaven els llums.

La Gerd sempre tenia l'habitació endreçada. És a dir, no l'endreçava ni tocava les coses de lloc, sinó que tan sols procurava que no s'hi posés gaire pols. A l'Stian li agradava posar-se la roba del seu germà petit quan era a casa per vacances. Alguns amics de l'Anders també havien agafat peces de vestir com a recordatori d'ell.

Quan l'Anders va anar a Utøya, hi havia una americana i uns pantalons de conjunt, nous de trinca, penjats al seu armari. La Gerd i l'Anders havien anat a comprar a Tromsø, perquè el fill de divuit anys volia un vestit d'home com calia. El seu primer vestit fosc d'home adult. Volia veure què tenien a Moods of Norway. Allà es va emprovar el vestit més elegant que hi va trobar. La Gerd no l'havia vist mai tan dret, ni amb un aspecte tan atractiu.

—Queda-te'l —li va dir.

—Però és car, mare.

—El pagarem a mitges —va dir la Gerd.

Aleshores ella va veure per casualitat una armilla que hi feia joc.

—Emprova-te-la —li va dir. Era perfecta—. Ens la quedem, també. La pago jo.

El van enterrar amb aquell vestit. A la solapa hi van clavar tres xapes que eren damunt del seu escriptori. «No al racisme», hi deia en una. «Orgullós de ser pèl-roig», deia en una altra. A l'última, la sigla «AUF» ressaltava en blanc sobre un fons vermell.

Estirat dins del taüt a la capella pintada de blanc de Bardu, la Gerd li va estendre el cobrellit blau de llana al damunt. Blau cel, blau com el cel. Tal com l'Anders el volia.

No podria teixir mai més amb aquell color.

La pena imposada

Havia portat una part de la seva roba. Però allò no era com ser a casa, on tenia un armari a la seva habitació.

La roba de la seva vida anterior estava guardada al magatzem, amb la dels altres interns. Quan es volia canviar ho havia de demanar.

Al cap de pocs mesos de complir pena de presó ja n'estava tip, i va escriure una carta de protesta a la Direcció del Servei Penitenciari de la presó d'Ila.

—Com que a la cel·la normalment hi fa força fred, generalment porto un jersei o una jaqueta gruixuda —va escriure—. I molts cops tinc problemes quan els demano. Per algun motiu, sovint em porten un dels jerseis Lacoste, tot i que he deixat clar diverses vegades que no en vull cap d'aquests, perquè són cars i no els vull portar gaire perquè no se'm facin malbé. Per tant, diverses vegades he hagut de passar un dia o dos glaçat, fins que he pogut convèncer algun dels guàrdies perquè baixi al magatzem i em porti un dels tres jerseis gruixuts.

L'Anders Behring Breivik estava internat a la secció d'alta seguretat; les rutines diàries eren estrictes. Allò el disgustava profundament. A casa tenia diverses ampolles de cremes i perfums, mentre que aquí no li estava permès tenir-hi ni tan sols un tubet de crema hidratant. Cada matí li donaven un gotet de plàstic amb una mica de crema. Malauradament, la crema s'assecava i després, durant el dia, ja no servia. Això era motiu de queixa.

Moltes vegades només li donaven prou mantega per a dues o, a tot estirar, tres llesques de pa, malgrat que sabien que se'n menjava quatre. «Això crea molèsties innecessàries, perquè o bé m'he de menjar el pa sol, o bé m'he de sentir culpable perquè n'he de demanar més». Va descriure la

col·lecció de coberts de plàstic dels vigilants i altres objectes per a després dels àpats com una forma de terror psicològic de baixa intensitat. Anaven tan de pressa que havia de menjar i beure d'una esgarrapada. I com que no li permetien tenir ni tan sols un termos dins la cel·la, el cafè ja era fred quan se'l prenia, el vuitanta per cent de les vegades.

En aquesta protesta al·legava que es plantejava denunciar la presó davant de la policia per violacions de la Constitució noruega, de la legislació sobre drets humans i de la Convenció contra la Tortura.

Estava incomunicat, en una cel·la sense mobles, amb les parets blanques, on no es permetia posar-hi cap mena de decoració. D'aquella secció en solien dir el Soterrani. Es va queixar de la falta de mobiliari i del fet que li «negaven la inspiració i l'energia mental que l'art penjat a les parets» li podia proporcionar. També es queixava de la vista: «Una paret de la presó de nou metres d'alçada ho tapa tot, tret de les capçades dels arbres». Protestava perquè les finestres estaven recobertes amb una pel·lícula fosca que impedia que li entrés la claror natural. «Com a conseqüència d'això m'he de prendre pastilles de vitamines per evitar una deficiència en vitamina D, entre altres coses».

La il·luminació era un problema general. L'interruptor era a fora de la cel·la. Era frustrant haver d'esperar «fins a quaranta minuts» perquè li portessin el raspall de les dents i li encenguessin els llums. L'interruptor per encendre i apagar el televisor també era a fora de la cel·la. Els havia de dir què volia veure, i a quin canal. La imatge era dolenta, i l'àudio feia un ressò molt molest, perquè l'aparell estava dins d'una caixa de seguretat feta de metacrilat i acer. Quant a la ràdio, no estava gens content que només pogués sentir els programes de P1 i P3, i no el canal de cultura, P2. Això era perjudicial per al seu benestar intel·lectual.

Tenia tres cel·les a la seva disposició. La primera era una cel·la on fer vida, amb un llit, un lloc per menjar i un armari. La segona era una cel·la de treball amb una màquina d'escriure clavada sòlidament a una taula. La tercera, una cel·la d'entrenament amb una cinta de córrer. No estava satisfet amb la cinta de córrer. Ell no era corredor de llarga distància, tal com havia

comunicat a la presó, ni culturista. Naturalment, els pesos lliures estaven del tot descartats per motius de seguretat, però la primera setmana que va passar a la presó ja es va empescar maneres de tonificar el cos valent-se només del seu propi pes corporal. Més endavant va perdre la motivació. Al llarg de la tardor del 2012 va perdre la il·lusió. «Una sensació de resignació», en va dir el seu advocat.

Treballava en un manuscrit sobre el judici, amb el títol de *The Breivik diaries*. L'escrivia en anglès. Els lectors noruecs no li interessaven; era el mercat editorial internacional, on volia arribar.

Però les condicions en què treballava no eren les millors. No es podia moure lliurement d'una cel·la a l'altra. Sovint s'havia d'esperar quan demanava que el traslladessin a la cel·la de treball. Durant un quant temps no hi volia anar mai. «Tinc la sensació que el preu que he de pagar per fer ús d'aquestes instal·lacions és massa alt, ja que he de lliurar una batalla diària per tenir accés a la cel·la a fi de poder fer una jornada de treball sencera».

El pitjor del trasllat d'una cel·la a l'altra eren els escorcolls corporals. «Cada escorcoll suposa rebre l'ordre de treure'm tota la roba, la qual és comprovada minuciosament, peça per peça», va escriure. Era una situació que temia cada dia, segons va comentar. També el molestava haver d'organitzar els papers després de cada escorcoll. A més, s'havia de tornar a fer el llit. La cel·la quedava feta un desastre, cada cop que ells hi entraven.

Si no feia servir la cel·la de treball amb la màquina d'escriure, estava limitat al paper i bolígraf. Li havien donat un bolígraf de goma tou, i es queixava que amb allò no podia escriure més de deu o quinze paraules per minut. El bolígraf no era ergonòmic, i la mà li feia mal.

Hi havia diverses coses de la vida a la presó que li resultaven doloroses. Entre elles, les manilles que havia de portar quan el canviaven d'una cel·la a l'altra, o quan el treien al pati d'exercicis. Afirmava que li feien «talls per fricció» perquè «la vora d'acer interior de les manilles em frega la pell dels canells, i em fa molt mal». Va apuntar que les manilles li havien arribat a provocar una sensació d'ansietat, les percebia com «una violació i una

càrrega mental». Mencionava diverses causes d'estrès i tensió d'aquest tipus.

«Les dues càmeres i l'espiell de la porta de la cel·la d'estudi contribueixen a una sensació constant de tensió i d'estar sota vigilància».

Les comprovacions per la finestreta podien tenir lloc en moments inconvenients, com ara «just al moment que faig servir el vàter, cosa que m'accentua notablement la sensació de tensió física. De vegades això és com un xoc mental, sobretot si obren la finestreta donant un cop fort». De nit, de vegades el despertava una llanterna que l'enfocava des de la finestreta.

A vegades li costava concentrar-se, quan escrivia. Alguns dels altres presoners aïllats apujaven el volum de la música només per provocar-lo, deia. El soroll dels guàrdies bramant als altres presoners que cridaven també el feia sortir de polleguera. «Vull pau i tranquil·litat. Vull que em deixin en pau», afirmava.

Durant un quant temps, la vida a la presó no va ser tan dolenta. Quan li van aixecar la prohibició de rebre cartes i visites el desembre del 2011, quatre mesos abans del judici, hi havia una pila de correspondència esperant-lo. Una part era de persones amb idees afins a les seves. Va respondre moltes de les cartes, i el que escrivia després ho penjava en diversos blogs. La policia havia complert la promesa, i li havien proporcionat un ordinador, així que va fer un model per a una carta de resposta, en el qual tan sols havia d'escriure l'adreça, i de vegades modificava una mica la introducció. Tot seguit, l'únic que havia de fer era demanar que li imprimissin les cartes, i ja les podia enviar per correu. Era tal com volia. Les seves paraules tenien difusió. Eren reproduïdes en blogs, planaven al ciberespai i arribaven als seus partidaris. El seu tron es feia més alt.

L'únic petit problema que tenia era que li faltaven segells. Per tant, instava a tothom que l'escrivia a posar segells a dins del sobre per poder-los contestar. L'assignació diària de què disposava, de quaranta corones, no li donava per a gaire, ja que els segells en valien deu cada un.

Un dels corresponsals era algú que es deia Angus. Aquell nom d'usuari posava tot el que rebia al lloc web The Breivik Archive.

El juliol del 2012, unes quantes setmanes després que s'acabés el judici, en Breivik li va escriure: «Dormiré un any seguit, ara!». Va dir que li interessava molt tenir contacte amb simpatitzants a internet, a través de blogs i per Facebook. Li encantaria escriure articles sobre la batalla contra el marxisme cultural, el multiculturalisme i la islamització.

«Vaig sacrificar i vaig perdre la família i els amics de sempre el 22/07, així que els meus corresponsals seran el més semblant que tinc a una família, ara. Que no us espanti, això, perquè us asseguro que mantinc correspondència amb molts altres germans i germanes d'arreu del món :-) Ara visc aïllat, i probablement estaré així durant molts, molts anys. Això no em suposa un problema, ja que, evidentment, ho he triat jo mateix. Estic acostumat a fer una vida ascètica, de manera que no em costarà gaire continuar fent com sempre :-) De fet, això m'ha proporcionat una ment amb més capacitat de concentració i més equilibrada, no contaminada per l'avarícia, els desitjos i anhels, una ment que pot treballar. Si m'ho repeteixo prou vegades, segur que al final m'ho creuré, ha, ha!».

En resum, l'intern Anders Behring Breivik es podia comunicar amb qualsevol persona que volgués. Podia escriure qualsevol cosa, excepte textos que es poguessin considerar una incitació directa a cometre actes criminals.

Després del judici, la presó d'Ila va sol·licitar noves directrius sobre com li havien de gestionar la correspondència. La resposta va ser que calia reinterpretar les normes vigents i aplicar-les d'una manera més estricta. Tenint en compte l'acte de terrorisme comès pel presoner, i el que havia dit al judici sobre el fet que no estava complet, totes les declaracions polítiques adreçades als simpatitzants s'havien de considerar incitacions a la violència.

L'agost del 2012 va entrar en vigor un règim més estricte. Una vegada vençut el termini per apel·lar, la decisió sobre la pena de presó va ser aprovada al setembre, i llavors li van prendre l'ordinador. El reclús ja no era responsabilitat de la policia, sinó de la Direcció de Serveis Penitenciaris. Únicament en circumstàncies especials, i únicament amb finalitats

pedagògiques, els presoners podien sol·licitar un ordinador. La presó no faria una excepció amb en Breivik.

Això va ser una gran pèrdua, per a ell. Sense l'ordinador ja no podia tallar, enganxar i copiar les cartes que escrivia. Les havia d'escriure d'una en una. A més, sovint les hi aturava el censor. La seva qualitat de vida es va desplomar.

Les condicions eren degradants i insuportables, va escriure a la carta de protesta.

Anava curt de diners, i volia cigarrets, *snus* i la seva llaminadura preferida, bastonets de regalèssia. Si netejava totes tres cel·les ell mateix, l'assignació li pujava a cinquanta-nou corones. Havia netejat molt poc, en tota la seva vida. A Hoffsveien la mare se n'encarregava, i abans, quan vivia sol, la seva mare també hi anava a netejar-li el pis. A la granja de Vålstua, simplement acumulava la brutícia.

A la presó de Skien, on havia estat un quant temps, tenia accés a una baieta de fregar el terra. A Ila li van donar un drap.

«O sigui que em veig obligat a fregar totes tres cel·les agenollat a terra, cosa que em resulta humiliant».

Mentre el seu fill complia sentència a Ila, la Wenche Behring Breivik anava i venia entre Hoffsveien i l'hospital de Radium. Uns quants mesos després de l'atac terrorista li havia començat a créixer un tumor. Creixia de pressa. La van operar, li van fer quimioteràpia i la van medicar contra el dolor i les nàusees.

Quan l'hivern s'acabava, la van ingressar en una habitació a la segona planta de l'hospital de Radium. El càncer se li havia estès als òrgans vitals.

A la porta de vidre del passadís on es trobava l'habitació de la Wenche Behring Breivik, un rètol informava els visitants que en aquella sala no s'hi admetien flors ni plantes, verdes o seques. Calia evitar l'entrada de bacteris externs.

Les parets dels passadissos eren d'un blanc grisenc. Les portes eren verdes, amb els números negres. En una hi havia penjat un petit rètol amb una cadena metàl·lica: «Es prega als visitants que avisin el personal».

Era l'habitació de la mare del terrorista.

La porta de l'habitació era ampla. Hi passava un llit amb rodes fàcilment, per entrar-lo o treure'l a fora. Però l'habitació en si era estreta, i al costat del llit només hi havia espai per a una butaca i una tauleta. La vista tenia el mateix to gris cada dia, perquè l'habitació es trobava en una cantonada de l'edifici on sobresortien unes parets grises. Des de la finestra es veia el sostre d'una planta inferior, una teulada de teules grises. Amb el cap posat sobre el coixí es podia veure un trosset de cel.

—Soc la mare més desgraciada de tot Noruega —havia dit la Wenche a la policia, just després de la detenció del seu fill—. Tinc el cor glaçat.

Al llarg de l'hivern el cor se li havia desglaçat una mica. No tenia valor per pensar en allò tan terrible que havia passat. Ni tampoc per parlar-ne, ni per tenir-ho al cap. Volia recordar coses bones, coses que havien estat bones.

Un dia, a primers de maig, va decidir explicar la seva història.

Al davant de l'hospital, el terra encara era blanc i dur com el gel, endurit després d'un hivern que havia nevat molt. Feia anys que a la ciutat no hi havia nevat tant, o que els carrers no eren tan traïdors, i que no s'esquiava tant als vessants de més amunt de l'hospital.

La Wenche estava asseguda al llit amb una bata d'hospital de color blau cel, amb el cap ben dret. S'havia quedat calba, només tenia quatre flocs de cabells al capdamunt de la clepsa. Unes pestanyes amb rímel li emmarcaven els ulls blaus, i duia una ombra d'un to blau gris a les parpelles. Tenia la cara xuclada; la pell, amb taques cutànies i queratosis solars, li cobria els pòmuls prominents com un tel fi. La seva mirada era franca i directa.

—N'estava tan orgullosa… —va començar a dir.

Se li va trencar la veu. Va procurar asserenar-se.

—Potser em posaré a plorar de tant en tant, però això no es pot evitar…

Va continuar a partir d'on les llàgrimes l'havien interromput:

—… orgullosa de ser la mare de… l'Anders i l'Elisabeth…

Els sanglots es van apoderar d'ella, li sacsejaven les espatlles. Va fer un esforç per poder tornar a parlar.

—Jo… Ho vaig fer tan bé com vaig saber…

Es va deixar portar per les emocions durant uns moments, abans de controlar-se, i dir ben clar:

—Oh, ens pensàvem que havíem trobat la felicitat!

La seva veu tenia una nota metàl·lica, un matís mecànic, com una mica passada de moda.

—Va ser l'època de Silkestrå. Vam comprar un pis l'any 1982, ens n'hi vam anar a viure i vam emprendre el nostre projecte de ser una família feliç. I allò és el millor que m'ha passat mai. Oh, em pensava que era molt bonic. Els nens es pensaven que era bonic. Estàvem il·lusionats per començar una nova vida. No trobaríem més obstacles al camí. Ens podíem posar a treballar en tot, coses que calia fer, com decorar el pis, i jo tenia la meva feina, també, així que ens ho passàvem molt bé…

Li va sonar una tonada al mòbil. Va respondre.

—Sí, ah, hola, Elisabeth. Sí, bé. Sí, molt marejada, vomito cada dia. Si fa no fa, força malament, sí. No, encara no m'han traslladat, a veure. Sí, m'ho expliquen tot, però perdo el fil. Ja saps, els pacients de càncer tendim a desconfiar del que ens diuen. No acabo de trobar-me bé enlloc, i me n'aniré a casa aviat. D'acord, adeu, Elisabeth.

Va continuar el relat.

—Tot era diferent per a l'Anders, llavors. Horrible. Moltes ruptures a la seva vida. Naturalment, ell passava desapercebut, enmig de tot allò. Quan estàs atrapada en un conflicte, et tornes cega envers els fills i les altres persones. No et veus ni a tu mateixa amb claredat, tampoc. No pots. —Es va aturar—. I em sentia culpable per ser una incompetent. N'estic segura, que ho era.

—En quin sentit era incompetent?

—No era prou madura. No estava prou madura per a la feina.

—Quina feina?

—Ser mare.

Va callar, i va canviar una mica la postura de l'esquena.

—Això de l'Anders té alguna cosa a veure amb la meva pròpia infantesa, suposo. Les circumstàncies en què vaig créixer eren difícils. No he conegut mai ningú que s'ho hagi passat tan malament. Unes condicions molt precàries. Duríssimes. Havia de tenir cura de la mare. La major part de

les coses eren tabú. No sé què dir, sense deixar anar massa coses. Tot era tabú. Disculpin, he de vomitar, ara.

—Aviso una infermera?

—Sí, sisplau.

Va entrar una noia amb uniforme blanc, i va avisar una altra infermera que la senyora de la 334 necessitava vomitar.

Després la Wenche es va quedar asseguda al llit somrient; li havien passat les nàusees, i se sentia una mica més forta. Va prosseguir l'explicació.

—Bé, sempre tornem a Silkestrå. Tot de roba d'infant bonica i petits regals dins de bosses quan algú celebrava l'aniversari. Així eren les coses, llavors. Molts aniversaris, festes a l'escola i coses boniques per l'estil. I la vida diària era com sol ser normalment: llevar-se d'hora, escola, deures, programes infantils al televisor, fer pastís de poma, igual que la gent normal, res que es pogués criticar.

—A l'informe hi diu que l'Anders era passiu, quan jugava.

—Bé, ho han d'entendre. Per començar, el van posar allà, al centre, amb desconeguts, en un lloc estrany, així que tot va anar malament. Sé perfectament que el fet de ser allà dalt el feia ser passiu. L'Anders era un nen cohibit. Reservat. I aquell psiquiatre que va fer la declaració, el dolent… Van venir al pis, també, aquells psiquiatres o psicòlegs, per estudiar-nos, per jutjar-nos.

Volien observar les rutines de l'hora d'anar a dormir de la família, va recalcar la Wenche.

—I l'Anders era molt net i polit, sap? No podia evitar el fet de tenir una mare endreçada.

Va agafar una alenada d'aire.

—No va ser culpa seva. El vaig educar perquè fos com jo. —Va fer un sospir de cansament—. Jo deia a l'Anders: començarem a fer un joc nou, aquí a casa. Ens despullarem tots dos, tu i jo, a veure qui acaba primer. Comptaré el temps, comencem ara! Així que jo el comptava, i l'Anders guanyava. I allà estava la seva petita pila de roba ben plegada, amb la meva al costat, i allò estava mal fet, també. I quan li van posar un psiquiatre de debò… Psiquiatre… no, un psiquiatre no. No em ve la paraula. En fi,

primer t'has de despullar, després et rentes les mans, ell sempre es volia rentar les mans, anar net, i llavors et poses el pijama, després sopes i tot seguit endreces, etcètera, i després et tornes a rentar les mans. I ells consideraven que això també estava mal fet.

Va brandar el cap.

—Què és el que més li agradava a l'Anders, de petit?

—Li agradava molt que el felicitessin quan havia estat espavilat. Quan jugàvem al joc de despullar-nos al vespre i ell guanyava, quan acabava primer, allò ho trobava fantàstic. Jo ho veia, que li agradava molt. Com poden dir el contrari, que al nen li passava alguna cosa? No ho puc entendre.

—A què jugava, quan era a casa?

—Jugàvem amb el Lego, sí. Amb els Playmobil. Jugàvem amb tot el que hi havia. Duplo. Taplo, Poplo, com es digui —va fer, rient.

—A l'informe del Centre de Psiquiatria Infantil hi diu que d'una banda el lligava a vostè, i que tots dos dormien molt junts, al mateix llit i, d'altra banda, de cop i volta vostè el rebutjava i li deia coses horribles.

—Encara no he acabat —va dir ella, buscant amb la mà la bossa de plàstic per vomitar que tenia a l'abast.

—Vaig a buscar una infermera.

—Bé, què hi farem… —va dir la Wenche.

Quan les nàusees li van passar, la Wenche va voler continuar.

—S'ha de deixar espai per…, espai per… Com se'n diu? S'ha de deixar espai per a la reconciliació —va dir a poc a poc, subratllant cada síl·laba—. Al cap i a la fi, no podem canviar res. Així que deixem les coses com estan. Intentin entendre-ho, val més. Encara hi ha moltes coses per esbrinar.

—Ho diu per vostè, també?

—Sí, també per mi.

—S'ha reconciliat amb els actes de l'Anders?

—Em vaig reconciliar amb mi mateixa uns quants mesos després d'allò. Estava convençuda que podria. Potser és que, senzillament, soc una mare que sap perdonar.

—L'ha perdonat.

—Sí, l'he perdonat.

—I què creu, estava malalt o va ser una acció política?

—Va ser una acció política racional. Sens dubte. Va ser inesperat, però potser no tan inesperat.

—Què vol dir?

—Em sembla que ho deixarem aquí, de moment. Val més que continuem més endavant. Ara vagin-se'n a casa i pensin en tot plegat. —Al final de tot, després dels comiats i de desitjar que arribessin temps millors, va dir—: Bé, si més no, l'Anders està satisfet, ara. Almenys això és el que em va dir.

La infermera va arribar amb uns calmants.

—Vaja, és molt amable per part seva —va dir la Wenche Behring Breivik a la noia vestida de blanc—. Li faria res tancar-me la finestra, també? Estic glaçada.

La infermera va tancar la finestra, que estava entreoberta i deixava entrar la fresca de l'exterior d'un dia de maig. La primavera feia el ronsa. Semblava que voleiava una mica d'aiguaneu, a fora.

A l'ampit de la finestra de l'habitació 334 hi havia una orquídia de plàstic rosa, encara embolicada amb el full de cel·lofana nou i lluent. Es feia tard. El trosset de cel que la Wenche veia quan posava el cap sobre el coixí ja s'enfosquia. Des d'allà veia els flocs de neu diminuts, tan lleugers que semblava que trigaven una eternitat a arribar a terra.

La Wenche Behring Breivik va morir vuit dies després.

Va ser just abans de Pasqua. El seu fill va demanar permís per assistir al funeral. Li van denegar la sol·licitud.

No tenia contacte amb el pare. Ni amb la germana. Cap dels seus amics no li havia escrit. Molts dels seus amics íntims deien que l'havien deixat enrere. «No en vull saber res, de l'Anders», va dir un. Tanmateix, pocs dies havien passat sense que hi pensessin. A molts els torbava un sentiment de culpa. Se n'haurien d'haver adonat?

Ara pràcticament ja no tenia ningú amb qui escriure's. En les cartes que rebia, la majoria de paraules estaven ratllades del tot. Ell responia amb cartes que sabia que li censurarien. La correspondència es va anar reduint. Li van deixar d'arribar cartes. La cel·la de la presó no s'havia convertit en l'estudi d'un escriptor, tal com ell tenia pensat. Alguns periodistes demanaven entrevistes. Ell visualitzava la cua de reporters delerosos d'entrevistar-lo, que somiaven ser el primer. Però no en volia veure cap ni un. Si concedia una entrevista, s'imaginava que la cua s'esfumaria i l'interès decauria. Deixarien de demanar per ell.

Sí que va respondre a una de les peticions d'entrevista. Li va arribar just després del judici. Va passar molt de temps rumiant si contestar o no. Fins al cap d'un any, el juny del 2013, no es va decidir a respondre-li. La periodista li adjuntava un sobre amb la seva adreça i un segell. El va localitzar entre els altres documents, allà on l'havia guardat durant gairebé tot un any. Va optar per començar amb una nota alegre.

> Estimada Åsne! :-)
>
> He seguit la seva carrera amb gran interès des del 2003. La respecto i l'admiro per la seva mentalitat, competència i intel·ligència, que li proporcionen oportunitats amb què gairebé totes les dones i la majoria dels homes només poden somiar ;-)

L'adulació va ser l'estil que va adoptar. «El que la fa tan única és que ha arribat molt lluny essent encara molt jove, a banda que és molt bonica! ;-)», va escriure.

Tot seguit va exposar l'estratègia que havia emprat al llarg de tot el judici. La doble psicologia, en va dir. Engany calculat, clar i ras. Un mal necessari per contrarestar la propaganda i els enganys de les altres parts. I era per aquesta raó que tota la veritat sobre la seva operació no havia sortit a la llum. Va escriure que d'ençà del judici volia obrir-se i revelar-ho tot, però que li havien impedit expressar-se, a causa del règim tan estricte que s'havia implantat després de la sentència dictada.

> Entenc que entre els periodistes d'esquerra revesteix un cert prestigi el fet d'aconseguir l'oportunitat de ser el primer a clavar ganivetada al «pitjor terrorista ultranacionalista del món europeu des de la Segona Guerra Mundial», i infligir-li el dany més greu possible, i sens dubte hi ha molta «gent d'extrema dreta» a Europa que haurien estat prou retardats per col·laborar en la seva pròpia desacreditació. A ulls meus, persones com vostè són depredadors

summament perillosos amb els quals instintivament procuro mantenir les distàncies. Sé que algú com vostè clavarà el ganivet ben fondo, i si fos prou ximple per participar-hi, vostè potser fins i tot em podria apunyalar més fort que els Husby/Sørheim i en Lippestad. No tinc cap desig de contribuir-hi, ni reunint-me amb vostè, ni aclarint el que quedi per aclarir sota cap condició, tret de les meves. Per tant, no vull tenir res a veure amb la seva feina.

La carta canviava de to.

Tanmateix, m'agradaria fer-li una contraoferta. Tinc prou sentit comú per adonar-me que «Els diaris de Breivik» seran boicotejats per les editorials de bona reputació i, per tant, li vull oferir l'oportunitat de vendre el llibre com un *pack* dins del seu projecte, és a dir, que vostè obre i/o tanca el llibre amb una ràpida feina d'edició feta per mi; el seu nom hi pot figurar o no, i vostè, a més a més, s'emportarà tots els beneficis (la part de l'autor). Així vostè en traurà uns guanys econòmics i, alhora, aquells a qui vol impressionar la felicitaran per haver desacreditat un gran personatge. Puc suportar veure la meva història publicada d'aquesta manera, sempre que esborrin el llibre de les llistes de boicot d'almenys alguns dels grans distribuïdors.

Com a complement del llançament del llibre, sempre que surti bé, vostè tindrà l'oportunitat de fer-me la primera i única entrevista que concediré, i vostè també en tindrà els drets de venda, que li permetran escriure una altra matussera difamació de la meva persona per «rentar-se les mans» de qualsevol acusació que li puguin haver fet en el sentit d'haver estat una imbècil que s'ha deixat utilitzar, etc.

Salutacions narcisistes i revolucionàries.

Anders Behring Breivik

Així és com s'acomiadava.

En una carta del mes següent, que començava amb un molt més fred «A la senyoreta Seierstad», escrivia que tota crítica contra ell en realitat es podia veure com una gratificació. Estava tan allunyada de la realitat que li proporcionava un valuós avantatge, que ell volia aprofitar al màxim contra els propagandistes. Ara esperava que expirés la prohibició a la seva llibertat d'expressió, i opinava que hauria de tenir dret a defensar-se de tota la propaganda que ara s'esbombava. «Perquè el "personatge" que autors i periodistes d'esquerra estan construint i difonent, al capdavall és molt lluny de la veritat».

No es va fer cap entrevista.

A l'intern el molestava rebre les cartes que no volia. Només li arribaven cartes de «cristians del Nou Testament i gent a qui no li caic bé», es

queixava.

No eren la classe de cartes que volia.

Ell volia les altres. Les cartes que es devien apilar a l'oficina del censor. Les cartes adreçades al «comandant del moviment noruec de resistència anticomunista». Les cartes de les persones que volien un exemplar signat del seu llibre. Les cartes a l'Andrew Berwick. Les cartes a l'Anders B. Aquelles eren les que volia.

Però no li arribaven.

Es proposava fundar una aliança de nacionalistes militants a la presó, que ell encapçalaria. Fins ara n'era l'únic membre. Però de fet, quan la guerra civil s'estengués, quan la gent es veiés arrossegada, inspirada pel seu manifest, els seus germans l'alliberarien.

Mentrestant, mentre s'esperava, guardava per a més endavant el jersei Lacoste. Estava desat ben segur, al fosc magatzem de la presó.

L'únic que ell veia del món real eren les capçades dels arbres del voltant de la presó.

I les parets blanques.

Epíleg

Això en principi tan sols havia de ser un article per a *Newsweek*.

«Porta'm el que trobis sobre aquell home!», em va dir la Tina Brown, editora de *Newsweek,* per telèfon des de Nova York. Això va ser al principi de tot; l'atac terrorista s'acabava de produir. El país estava en estat de xoc. Jo també.

No vaig trobar gran cosa sobre «aquell home» l'estiu del 2011.

Després d'escriure sobre la reacció de Noruega davant de l'atac, i no sobre l'autor, me'n vaig anar del país, com sempre, i vaig seguir el pla inicial que tenia per a la tardor: cobrir les revoltes constants que es produïen per tot el món àrab. L'escala següent era Trípoli, a Líbia. Mentre Noruega estava de dol, me'n vaig tornar a l'Orient Mitjà.

Aleshores van posar data per al judici. *Newsweek* em va demanar que escrivís una altra història quan comencés el procés judicial contra Anders Behring Breivik, a l'abril del 2012. Seria el meu segon article sobre Noruega. Fins que el terrorisme ens va atacar, jo no havia escrit mai res sobre el meu propi país. Era un territori inexplorat. Tota la meva vida laboral l'havia feta com a corresponsal a l'estranger. M'havia estrenat a Moscou als vint-i-tres anys, just en acabar la carrera sobre Rússia a la Universitat d'Oslo. El meu país natal era el meu refugi, no un lloc sobre el qual escrivia. Vaig tornar a casa des de Trípoli just abans de la data en què havia de començar el judici, vaig anar a buscar l'acreditació, em vaig asseure a la sala del tribunal, i allò em va deixar esglaiada.

No hi estava preparada.

Vaig ser a la sala 250 durant les deu setmanes del judici. Entre aquelles parets ens van transmetre gota a gota els detalls de la planificació i l'execució de l'acció terrorista, dia a dia. Els testimonis eren breus, concisos, adaptats als propòsits del judici. De vegades s'aprofundien, de vegades s'eixamplaven. En ocasions es complementaven entre ells i donaven perspectives diferents, mentre que d'altres quedaven aïllats. Un testimoni podia estar a l'estrada deu o quinze minuts, i després el rellevava un altre testimoni. Eren gotes d'històries.

Un cop el judici va haver acabat, em vaig adonar que havia d'indagar més a fons per esbrinar què havia passat realment, i vaig començar a investigar.

Vaig trobar en Simon, l'Anders i en Viljar. Vaig trobar la Bano i la Lara.

Aquesta és la seva història.

Utøya s'ha fet realitat gràcies a totes les persones que em van explicar les seves històries. Algunes tenen capítols dedicats a la seva infantesa i joventut, mentre que d'altres surten com a part del teló de fons dels amics, veïns, mestres, companys de classe, xicots o xicotes, companys de feina, superiors i parents.

Els pares i germans han explicat les històries de la seva família. Els amics han parlat de companyonia.

Hem col·laborat de manera continuada. Ells llegien els textos sobre la marxa. Tanmateix, tothom va entendre perfectament que aquest llibre és meu, i que la interpretació que faig també és meva.

Algunes de les converses van durar dies i nits. D'altres van ser trucades de telèfon breus. Parlàvem tot baixant d'una muntanya escarpada, fent llargs passeigs pel riu Bardu, als bars de Tromsø o davant d'un guisat de pollastre kurd a Nesodden.

Dono gràcies de tot cor als que han explicat la major part del relat. A la Bayan, l'Ali, en Mustafa i la Lara Rashid. A la Gerd, en Viggo i l'Stian Kristiansen. A la Tone, en Gunnar i en Håvard Sæbø. I a en Viljar Hanssen i

la seva família. Ells em van parlar del pitjor de tot: perdre algú que s'estimaven.

Tant si les històries es redueixen a unes quantes ratlles com si duren unes quantes pàgines, justament tota aquella multitud de converses és el que ha fet possible aquest llibre. Moltes gràcies a tots. Sé quant us ha costat, això.

La majoria de la gent surt amb el nom i cognom, al llibre, mentre que alguns són mencionats només pel nom de pila, com la Marte i la Maria. Em va semblar adient fer servir només els noms de pila per a l'escena en què dues amigues de la infantesa es van agafar per la mà, estirades al camí. Els noms sencers són Marte Fevang Smith i Maria Maagerø Johannesen. La Marte va ser l'única supervivent dels onze a qui van disparar al Camí dels Enamorats. La bala no li va causar cap lesió important al cap, només al nervi de l'equilibri. Ara no pot ballar com abans, mentre que la seva millor amiga, la Maria, va morir. El que he escrit sobre els fets succeïts al camí abans i durant la matança es basa en el que la Marte en recorda.

La primera vegada que esmento algú, normalment m'hi refereixo amb nom i cognoms. Algunes persones no apareixen al llibre fins al «divendres» —el capítol sobre el 22 de juliol— i desapareixen de la narració en el moment que són assassinades. Aquestes eren les parts del llibre que més em costava haver d'enviar a les famílies. Vaig demanar a tots els pares afectats que llegissin la part que tractava del seu fill, i que decidissin ells mateixos si volien que el seu fill o filla sortís al llibre. Per a mi, era important descriure per a la posteritat exactament com va ser aquell dia. Al final, cap dels pares i mares no va posar objeccions al que vaig relatar sobre els seus fills en el moment de la mort. Els n'estic molt agraïda.

Als joves supervivents que han col·laborat en el llibre també els vaig enviar els seus textos perquè els llegissin amb deteniment i els corregissin.

L'altre fil d'aquest llibre és «aquell home». Un home a qui molts es mostren reticents a esmentar pel nom. L'autor dels fets, el subjecte en observació,

l'acusat, l'inculpat i, finalment: el pres condemnat. Jo sí que m'hi refereixo pel nom. Quan vaig escriure sobre la seva infantesa, era natural que emprés el nom de pila; a partir del 22 de juliol endavant, l'esmento amb el cognom, o amb nom i cognoms.

En periodisme és important anar a les fonts. Aquest és el motiu pel qual vaig sol·licitar una entrevista amb ell. La seva negativa m'ha obligat a basar el relat en el que altres persones n'expliquen. He parlat amb els seus amics, amb membres de la família, companys de classe, companys de feina i antics socis polítics. He llegit el que havia escrit: al manifest, a internet i en cartes. També he parat atenció al que tenia a dir durant el judici, i al que va escriure posteriorment en cartes a la premsa i a les protestes oficials.

Moltes de les persones properes a ell no es mostraven disposades a dir-ne res. Algunes em van penjar el telèfon de cop. Altres responien: «L'he deixat de banda. No en vull saber res».

Jo sí que en volia saber més coses, i buscant, vaig trobar algunes persones disposades a parlar, la majoria de manera anònima. Molt pocs dels seus antics amics i companys de classe són esmentats en aquest llibre. És com si el fet d'haver-lo conegut et deixés marcat per sempre. Així i tot, nombroses persones han contribuït substancialment a ajudar-me a entendre com era Anders Behring Breivik durant la infantesa, l'adolescència i la vida adulta. Al capítol sobre la seva època de grafiter, les persones que apareixen al llibre són esmentades pels seus noms reals de grafiters, de manera que en els seus propis cercles els reconeixeran. Al capítol del Partit del Progrés ningú no em va demanar restar en l'anonimat. A dos companys de negoci i dos amics de la infantesa els he posat noms ficticis.

Durant un any vaig intentar aconseguir una entrevista amb Wenche Behring Breivik, però la seva resposta, a través de la seva advocada, va ser sempre la mateixa: no.

Al març del 2013 vaig tornar a trucar a la seva advocada. Em va dir que l'hi comentaria a la seva clienta una altra vegada. La Torgersen em va trucar: «Pot venir demà al meu despatx?».

Em van permetre reunir-me amb Wenche Behring Breivik amb la condició que posteriorment ella i la seva advocada poguessin llegir amb deteniment l'entrevista. L'acord era que si Wenche Behring Breivik no

estava en condicions de llegir-la atentament ella mateixa —el càncer ja havia entrat en la fase final—, la llegiria l'advocada. Així ho vam fer, i ella em va donar la conformitat perquè fes ús de l'entrevista. L'advocada Torgersen també va ser present durant la nostra conversa, i totes dues la vam gravar. Alguns fragments surten al llibre en forma de pregunta i resposta; altres passatges els he emprat per il·lustrar la infantesa del seu fill, en els capítols sobre els primers anys de la seva vida.

Igualment, diverses vegades vaig sol·licitar una reunió amb Jens David Breivik, el pare de l'autor dels crims, però no em va concedir cap entrevista. Per tant, m'he hagut de limitar al que me n'han explicat altres persones. Fins que no li vaig enviar, de forma íntegra, el que havia escrit sobre ell, no vaig poder establir-hi un diàleg, en el qual em va corregir alguns punts que considerava erronis, i em va donar alguna dada nova sobre el seu fill.

Els informes del Centre de Psiquiatria per a la Infància i l'Adolescència han estat una font d'informació de gran valor sobre la infantesa d'Anders Behring Breivik. També vaig enraonar amb els professionals que el van tenir en observació durant aquell període. Considero que el gran interès públic del cas justifica l'ús d'informació extreta d'informes confidencials.

Ultra això, els informes dels experts psiquiàtrics relacionats amb el judici, Synne Sørheim i Torgeir Husby, Terje Tørrissen i Agnar Aspaas, han estat una ajuda cabdal. Els relats de com es van desenvolupar les seves reunions amb Breivik s'han extret dels seus informes. Alguns fragments d'aquells informes han sortit als mitjans informatius en forma impresa; jo he treballat amb les versions no censurades.

També he fet un ampli ús dels interrogatoris policials del cas. Vaig disposar de desenes de milers de pàgines d'interrogatoris, declaracions de testimonis i documents d'antecedents, que havia de llegir per seleccionar-ne informació. En alguns casos he inclòs citacions directes dels interrogatoris. Com ara dels interrogatoris a l'autor dels crims perpetrats a Utøya i a la comissaria central d'Oslo, i de les entrevistes amb la mare, quan la van requerir a comissaria el 22 de juliol, tant dins del cotxe de policia com més tard, el mateix dia, a la seu central de la policia. Les converses entre l'Anders i la seva mare els mesos anteriors al seu trasllat a la granja, i més

tard, just després del 22 de juliol, les he reconstruït a partir del que la Wenche va explicar als investigadors durant la tardor del 2011. He decidit emprar aquests documents que no estan a disposició del públic perquè ho considero justificat, atès que és d'importància vital aclarir aquest cas de terrorisme.

També he recorregut als interrogatoris policials d'alguns dels testimonis que coneixien Breivik. En aquests casos no he revelat cap nom.

La parella que va acollir Anders Behring Breivik diverses vegades quan tenia dos anys no ha volgut contribuir al llibre. La informació que en proporciono prové exclusivament de les entrevistes que els va fer la policia.

A més de tot això, m'he basat en gran mesura en els interrogatoris policials per obtenir informació general i comprovar les dades de la vida d'Anders Behring Breivik.

En molts punts del llibre em refereixo als pensaments o opinions de l'autor dels crims. Els lectors potser es demanen: com ho sap, això, l'autora?

Tot ho he extret del que ell mateix va explicar en els interrogatoris policials, al judici o als psiquiatres.

En voldria donar uns quants exemples. Al capítol titulat «Divendres», escric amb detall sobre els pensaments de Breivik durant els primers assassinats. En aquella seqüència, diverses frases les vaig espigolar directament de les transcripcions del judici. Breivik va descriure els seus sentiments i pensaments a la policia els dies posteriors a l'acte terrorista, i al tribunal, nou mesos després, d'aquesta manera: «No estic ni remotament per fer això» i «Ara o mai. És ara o mai». Aquestes frases les he inclòs com a citacions directes. En alguns passatges, aquestes frases les he posades en forma de discurs indirecte: «El seu cos es revoltava, els músculs se li contreien. Tenia la sensació que no seria capaç d'executar el pla. Dins del cap, un centenar de veus li cridaven: no ho facis, no ho facis, no ho facis!». Va ser Breivik qui va parlar del seu cos i dels músculs, i va mencionar el centenar de veus que li cridaven dins del cap. He emprat les seves pròpies paraules. Així és com he treballat al llarg de tot el llibre. Els pensaments de

Breivik exposats aquí provenen sempre del que ell va explicar a la policia o en documents del judici.

L'afirmació que faig que li va resultar fàcil continuar matant després dels primers assassinats, l'he presa del que el tirador va dir explícitament a la policia i al tribunal. Va explicar llargament que li havia costat disparar el primer tret però que tot plegat li havia resultat fàcil una vegada va haver trencat la barrera, una barrera gairebé física. Va dir que al primer moment li havia resultat antinatural el fet de matar.

Així que la meva següent pregunta és: ens podem creure el seu relat?

Un periodista ha d'avaluar constantment, i tenir sempre present el grau de veracitat de qualsevol afirmació. En el cas de Breivik, moltes coses que diu semblen força inversemblants. És el cas, sobretot, del que explica sobre la seva infantesa i joventut, la pàtina lluent que és evident que aplica als fets i a la seva pròpia popularitat, i també quan comenta que va ser un rei en els cercles del hip-hop i una futura estrella del Partit del Progrés. Els dubtes que tinc sobre el relat que fa d'aquestes èpoques de la seva vida responen al fet que m'han arribat un gran nombre d'històries que contradiuen la imatge idealitzada que ell intenta transmetre. Aquests testimonis coincideixen en gran mesura entre ells, mentre que discrepen marcadament de la versió dels fets de Breivik.

L'altre tema en què sembla que s'inventa coses és en l'explicació de l'organització de l'orde del Temple. La policia noruega no ha trobat mai res que confirmés la seva afirmació que l'organització existia, i que ell n'era el comandant o el cap. La fiscalia tampoc no va descobrir res que assenyalés que l'organització tingués un fonament real.

Sobre aquests dos temes, ell es va negar a donar explicacions al tribunal: la seva infantesa i adolescència, i l'orde del Temple. De les primeres va dir que eren irrellevants, i es va negar a parlar del segon per «protegir les identitats d'altres persones de la xarxa».

La qüestió dels cavallers templers era central per a la discussió de si Anders Behring Breivik tenia plenes facultats mentals. Si la xarxa no existia, tot allò era un deliri o era una mentida? La sentència del tribunal es va decantar per la segona.

Pel que fa al dia d'Utøya, el terrorista va explicar amb detall i en diferents ocasions el que va fer, l'ordre en què ho va fer i què pensava mentre ho feia. Ho va comentar aquell mateix vespre a l'illa, l'endemà al matí a la comissaria de policia, en una altra visita a l'illa més endavant, i també als psiquiatres del tribunal. En parlava amb facilitat, no s'hi havia d'esforçar. S'hi esplaiava, feia associacions, rumiava els aspectes en què tenia dubtes, i revisava el relat en conseqüència. També reconeixia que hi havia coses de les quals no es recordava. No semblava que li costés repetir coses, o respondre la mateixa pregunta moltes vegades, com pot passar quan algú s'ha inventat una història. La policia va fer una comprovació minuciosa de les trucades que afirmava haver fet i de les referències horàries. Fins ara no han trobat res en el seu relat dels fets d'Utøya que no coincideixi amb les afirmacions dels joves que hi eren presents —en termes de les converses que mantenia, allò que cridava o les situacions concretes en què es van produir els assassinats—. La policia ha afirmat que en relació amb els preparatius i l'execució de l'atac, no s'ha descobert ni una sola mentida directa ni cap informació errònia.

En canvi, sí que hi ha un cert desacord sobre el moment en què en Breivik va començar a planificar l'atac. L'autor afirma que va ser l'any 2002. Ni la policia ni la fiscalia no creuen que comencés tan aviat. La meva feina no és fer conjectures, sinó buscar informació. El que sabem dels registres policials és exactament quant de temps va passar a cada lloc web, i quan va ser. Sabem que jugava a videojocs *hardcore* quan va tornar a viure amb la seva mare, el 2006 (per exemple, va jugar disset hores seguides un Cap d'Any). De mica en mica, va anar passant dels videojocs a pàgines web extremistes antigihadistes i d'extrema dreta. Al capítol «Tria't un món», em cenyeixo a fets ben fonamentats sobre com va ser construït el joc a què ell jugava, i a elements externs com ara l'aspecte que tenia la seva habitació i el fet que teclejava sense parar al teclat de l'ordinador. Vaig arribar a la conclusió que era «un bon lloc on estar», que «el joc l'absorbia i el calmava», i que havia perdut l'interès per la vida real. Vaig basar la primera d'aquestes afirmacions en el que va dir, i la segona, en comentaris dels amics i la mare. També he basat el que he escrit en informació

proporcionada pels companys de jocs, els que el coneixien com «Andersnordic».

Les dades policials ofereixen una indicació del que feia a internet a qualsevol hora del dia. També assenyalen que la planificació de l'acte terrorista va tenir lloc molt més tard del que ell diu, potser no va ser fins a l'hivern del 2010, quan va patir l'últim rebuig del Partit del Progrés i no li van respondre els seus herois antigihadistes d'internet. El que sabem és que no va començar a comprar armes i bales fins a la primavera del 2010. Mesos després, aquell mateix any, va començar a fer provisió dels ingredients per a la bomba.

Quan investigava la seva vida, la meva principal prioritat era trobar les peces i fer-les encaixar en el puzle d'Anders Behring Breivik. Encara hi falten moltes peces.

L'agost del 2012, la Comissió 22 de Juliol de Noruega va presentar el seu informe. Es basava en el seu relat del curs dels esdeveniments durant l'atac terrorista. Vaig fer ús de l'informe de la Comissió per confirmar l'hora dels fets aquell dia. També en vaig extreure les citacions de l'avís per telèfon d'Andreas Olsen, i les converses entre Kripos i la directora de les operacions en la qüestió d'emetre una alerta nacional, a més de les trucades que va fer el mateix Breivik des d'Utøya. En l'informe, aquestes converses telefòniques hi figuren transcrites paraula per paraula.

També vaig consultar l'informe en relació amb les dates en què Breivik va comprar les armes, la roba, els productes químics i el fertilitzant.

Per traçar el mapa del desenvolupament dels fets del 22 de juliol, em va ajudar el llibre de Kjetil Stormark *Da terroren rammet Norge* (Quan el terror va colpejar Noruega). També cito correus electrònics privats enviats per Breivik que van ser inclosos a *Massemorderens private e-poster*, del mateix autor (Els correus electrònics privats de l'assassí en massa). Stormark també m'ha ofert valuosos consells durant el procés de redacció.

Les escenes en què l'advocat Geir Lippestad és cridat per la policia el 23 de juliol i en què es reuneix amb Breivik el 23 de desembre de 2011 provenen del llibre del mateix Lippestad *Det vi kan stå for* (Allò a què ens podem

atenir). Els rituals d'iniciació de la francmaçoneria s'han espigolat de *Frimurernes hemmeligheter* (Els secrets dels francmaçons), de Roger Karsten Aase. Les citacions de Carl I. Hagen són d'Elisabeth Skarsbø Moen a *Profet i eget land — historien om Carl I. Hagen* (Profeta a la seva pròpia terra: La història de Carl I. Hagen). La història de la Monica Bøsei i d'Utøya pertany a *Utøya— en biografi* (Utøya: Una biografia), una obra de Jo Stein Moen i Trond Giske.

Altres llibres i revistes que m'han proporcionat informació general útil, però que no eren fonts de citacions directes, figuren a la bibliografia, al final del llibre.

L'atac terrorista va ser objecte d'un ampli i exhaustiu seguiment per part de la premsa noruega. Molts d'aquells articles han estat de gran valor per a la meva obra. També he contrastat constantment les meves dades amb els informes del judici de *VG (Verdens Gang)*, l'NRK (la Corporació Noruega de Radiotelevisió) i l'agència nacional de notícies NTB. Els detalls de la visita de Natascha els vaig extreure de *Dagbladet*, mentre que les dades de la protesta presentada per Breivik a la direcció del Servei Penitenciari procedien de *VG*.

El registre a partir del qual cito als capítols «Verí» i «Diari del químic» són extrets del manifest de Breivik. Les dates s'han acarat amb els resultats de les investigacions policials, i sembla que coincideixen. La descripció del procés de fabricació de la bomba va ser estudiada per la policia, la qual va considerar probable que Breivik seguís el procediment que relata al seu text.

Les descripcions del pis de Hoffsveien, 18, es basen en fotografies i en una visita a l'immoble feta a l'estiu del 2013. Les descripcions de les zones de darrere de la sala del tribunal destinades a les parts implicades en el judici han estat possibles gràcies a una visita feta a l'octubre del 2013.

Les entrevistes amb Jens Stoltenberg, aleshores primer ministre de Noruega, es van efectuar en tres ocasions, la primera just després dels atacs terroristes, en relació amb l'article per a *Newsweek*, i l'última, el dia després del segon aniversari dels atacs, el juliol del 2013.

Gro Harlem Brundtland va concedir una entrevista sobre l'època en què era primera ministra i els fets del 22 de juliol al febrer del 2013.

Aquest llibre ha pres forma en estreta col·laboració amb les meves editores, Cathrine Sandnes i Tuva Ørbeck Sørheim. Moltes gràcies per tots els suggeriments, converses i correccions. Jo sola no el podria haver fet mai.

En les recerques he comptat amb l'ajuda eficaç de Tore Marius Løiten, i com en tots els meus llibres anteriors, vull expressar el meu agraïment als meus pares, Frøydis Guldahl i Dag Seierstad. Tots dos estan familiaritzats amb les normes per corregir l'ús de la coma, i són els meus lectors més crítics.

Utøya és un llibre sobre la pertinença, un llibre sobre la comunitat. Els tres amics de Troms pertanyien tots tres a llocs concrets, geogràficament, políticament, i a les seves famílies. La Bano era tant del Kurdistan com de Noruega. La seva principal aspiració era arribar a ser «una de nosaltres». No hi havia dreceres.

El llibre també tracta de cercar una manera de pertànyer i no trobar-la. L'autor dels crims en última instància va decidir renunciar a la comunitat i atacar-la de la manera més brutal possible.

Mentre treballava en el llibre, em vaig adonar que aquests fets també són una història sobre la Noruega contemporània. Una història sobre nosaltres.

A tots els que m'heu explicat les gotes o els torrents d'històries, que m'heu escrit o que heu comentat la meva obra: hem fet aquest llibre junts.

Per mitjà del llibre, vull retornar alguna cosa a la comunitat de la qual ha sorgit. Els meus drets d'autora pel llibre a Noruega són donats íntegrament a la fundació En av os (Un de Nosaltres). Els estatuts d'aquesta fundació permeten que els diners siguin distribuïts entre un ampli ventall de causes nacionals i internacionals, en els àmbits del desenvolupament, l'educació, l'esport, la cultura i el medi ambient.

He deixat que aquells que han contribuït més al llibre decideixin quines causes rebran suport.

Crec que això s'avindria amb l'esperit dels seus fills.

Åsne Seierstad

Oslo, 20 de gener del 2014

Bibliografia

Llibres

Aase, Roger Karsten. *Frimurernes hemmeligheter — fortalt fra innsiden*. Oslo: Kagge Forlag, 2009.

Arendt, Hannah. *Eichmann i Jerusalem — en rapport om ondskans banalitet*. København: Gyldendal Forlag, 1992. (Inicialment publicat com a *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*, 1963.)

Borchgrevink, Aage Storm. *En norsk tragedie — Anders Behring Breivik og veiene til Utøya*. Oslo: Gyldendal Forlag, 2012.

Breivik, Jens. *Min skyld? — En fars historie*. Oslo: Juritzen Forlag, 2014.

Bromark, Stian. *Selv om sola ikke skinner — et portrett av 22. juli.* Oslo: Cappelen Damm, 2012.

Christensen, Marit. *Moren — historien om Wenche Behring Breivik*. Oslo: Aschehoug Forlag, 2013.

Cullen, Dave. *Colombine*. Nova York: Hachette Book Group, 2009.

Fatland, Erika. *Året uten sommer*. Oslo: Kagge Forlag, 2012.

Griffin, Roger. *Terrorist's Creed: Fanatical Violence and the Human Need for Meaning*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012.

Høigård, Cecilie. *Gategallerier*. Oslo: Pax Forlag, 2007.

Holen, Øyvind. *HipHop-hoder — fra beat till bygde-rap*. Oslo: Spartacus Forlag, 2005.

Holen, Øyvind; Noguchi, Michael. *HIPHOP — Graffiti, Rap, Breaking og DJ-ing*. Oslo: Cappelen Damm, 2009.

Hverven, Tom Egil; Malling, Sverre. *Terrorens ansikt — skisser fra 22. Juli-rettsaken*. Oslo: Flamme Forlag, 2013.

Indregard, Sigve (ed.). *Motgift — akademisk respons på den nye høyreekstremismen*. Oslo: Flamme Forlag/Forlaget Manifest, 2012.

Jupskås, Anders Ravik. *Ekstreme Europa — ideologi, årsaker og konsekvenser.* Oslo: Cappelen Damm, 2012.

Juvet, Bjørn; Juvet, Aase Margrethe. *Med livet som innsats — historien om en redningsaksjon på Utøya.* Oslo: Gyldendal Forlag, 2012.

Kjelstadli, Knut (ed.). *Norsk innvandringshistorie. Bd.* 1-3. Pax Forlag, Oslo, 2003.

Koranen, oversettelse Einar Berg. Universitetsforlaget, Oslo, 1989.

Lahlum, Hans Olav. *Et kvart liv — Håvard Vederhus* 1989—2011. Oslo: Cappelen Damm, 2013.

Lippestad, Geir. *Det vi kan stå for*. Oslo: Aschehoug Forlag, 2013.

Moen, Elisabeth Skarsbø. *Profet i eget land — Historien om Carl I. Hagen.* Oslo: Gyldendal Forlag, 2006.

Moen, Jo Stein; Giske, Trond. *Utøya — en biografi*. Oslo: Gyldendal Forlag, 2012.

Moi, Toril. *Stemmer. Språk og oppmerksomhet.* Oslo: Aschehoug Forlag, 2013.

Østerud, Svein (ed). 22. *juli — Forstå— forklare — forebygge.* Oslo: Abstrakt Forlag, 2012.

Østli, Kjetil Stensvik. *Rettferdighet er bare et ord —* 22. *Juli og rettsaken mot Anders Behring Breivik.* Oslo: Cappelen Damm, 2013.

Pracon, Adrian; Solheim, Erik Møller. *Hjertet mot steinen — en overlevendes beretning fra Utøya*. Oslo: Cappelen Damm, 2012.

Sætre, Simen. *Fjordman — ett portrett av en antiislamist*. Oslo: Cappelen Damm, 2012.

Schau, Kristopher. *Rettsnotater* 22. *Juli — rettsaken*. No Comprendo Press, 2012.

Sørensen, Øystein, Hagtvent, Bernt & Steine, Bjørn Arne (eds.). *Høyreektremisme — ideer og bevegelser i Europa.* Oslo: Dreyer Forlag, 2012.

Steen, Rune Berglund. *Svartebok over norsk asylpolitikk*. Oslo; Forlaget Manifest, 2012.

Stormark, Kjetil. *Da terroren rammet Norge.* Oslo: Kagge Forlag, 2011.

Stormark, Kjetil. *Massmorderens private e-poster*. Oslo: Spartacus Forlag, 2012.

Strømmen, Øyvind. *Det mørke nettet — Om høyreekstremisme, kontrajihadisme og terror i Europa*. Oslo: Cappelen Damm, 2012.
Viksveen, Thor. *Jens Stoltenberg — ett portrett.* Oslo: Pax Forlag, 2011.

Articles

«Genocide in Iraq: the Anfal Campaign Against the Kurds. A Middle East Watch Report», *Human Rights Watch*, Nova York, 1993.
Knausgård, Karl Ove. «Det monofone mennesket», *Samtiden* 3:2012.
Moi, Toril. «Markedslogikk og kulturkritikk — Om Breivik og ubehaget i den postmoderne kulturen», *Samtiden* 3:2012.
Vanebo, Ove. «Det etablerte Fremskrittspartiet», *Samtiden* 1:2013.

Altres fonts

Breivik, Anders Behring. *2083. A European Declaration of Independence*, 2011.
Erfaringsrapport, Domstolsarbeidet i 22. juli-saken, Oslo Tingrett, 2013.
Fylkesarkivet i Troms, rapporter og møtereferater, Ungdommens fylkesråd 2008-2011.
Rapport fra 22. Juli-kommisjonen, Norges offentlige utredninger, 1012:14.
Sørheim, Synne; Husby, Torgeir. Rettspsykiatrisk erklæring till Oslo Tingrett, avgitt 29.11.2011.
Tørrissen, Terje; Aspaas, Agnar. Rettspsykiatrisk erklæring till Oslo Tingrett, avgitt 10.04.2011.
https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=InnUtNet&KortNavnWeb=innvutv&PLanguage=0&checked=true

Citacions

El doctor Glas, de Hjalmar Söderberg. Traducció de Mireia Alegre.

«If I said you had a beautiful body would you hold it against me». Escrita per David Bellamy. © Bellamy Brothers Music, Sony/ATV Harmony.

Anna Karènina, de Lev Tolstoi.

L'Alcorà. Traducció de Míkel de Epalza. Barcelona: Proa, 2001.

«Onga våre» (Els nostres fills), d'Einar Skjæraasen. Traducció de Mireia Alegre.

«Flickan i Havanna» (Una noia viu a l'Havana) d'Evert Taube.

«Natural Born Killaz». Escrita per Andre Young i O'Shea Jackson. © Sony/ATV Tunes LLC, Gangsta Boogie Music, WB Music Corp., Universal Music Corp.

«Hip-hop lives». Escrita per Lawrence KRS-One Parker i Marley Marl. © Universal Music Publishing Corp.

L'Alcorà. Traducció de Míkel de Epalza. Barcelona: Proa, 2001.

«Revolusjonens røst» (La veu de la revolució), de Rudolf Nilsen.

H. L. Mencken. «What is Political Correctness?», de William S. Lind. A Lind (ed.), *Political Correctness: A Short History of an Ideology* (Alexandria: Free Congress Foundation, 2004). La citació original de Lind comença així: «La majoria dels americans miren enrere i veuen la dècada del 1950 com una bona època».

L'Alcorà. Traducció de Míkel de Epalza. Barcelona: Proa, 2001.

Un món feliç, d'Aldous Huxley.

L'Alcorà. Traducció de Míkel de Epalza. Barcelona: Proa, 2001.

«Baby». Escrita per Christine Flores, Ashanti S. Douglas, Christopher Bridges, Keith Edward Crouch, Terius Nash, Christopher A. Stewart i Justin Bieber. © Rze Music Publishing, Pookietoots Publishing, Songs

Of Universal Inc., Havana Brown Publishing, Universal Music Corp., Ludacris Worldwide Publishing Inc., Baeza Music LLC, Bieber Time Publishing, 2082 Music Publishing, Human Rhythm Music.

«Nothing else matters». Escrita per Andrew Michael Saidenberg, James Alan Hetfield, Nathaniel Raubenheimer i Lars Ulrich. © Cloud 9 Holland Music Publishing, Creeping Death Music, World Of Andy Music, Universal Music Corp.

«Å Kunne æ Skrive» (Si pogués escriure), de Lars Bremnes.

«Childhood». Escrita per Michael Jackson. © Mijac Music.

L'Alcorà. Traducció de Míkel de Epalza. Barcelona: Proa, 2001.

«Vi Suser Avgårde» (Anem llançats). Escrita per Lars Lillo Stenberg.

«Hallelujah». Escrita per Leonard Cohen i Theresa Christina. Calonge de Sa Mattos. © Bad Monk Publishing, Sony/ATV Songs LLC.

«Helt om Natten, Helt om Dagen» (Heroi de nit, heroi de dia). Escrita per Lars Vaular.

ÅSNE SEIERSTAD (Oslo, 10 de febrer de 1970) és una periodista i reportera de guerra noruega. Llicenciada en filologia russa i espanyola per la Universitat d'Oslo, col·labora com a corresponsal per a diaris escandinaus des de diversos llocs del món. Ha cobert la informació d'importants conflictes bèl·lics i té publicats diversos llibres de cròniques: un sobre Sèrbia, *D'esquena al món* (2000), un altre sobre la situació a l'Afganistan, *El llibreter de Kabul* (2002), un altre sobre la guerra de l'Iraq, *Cent-un dies* (2005), etc.

Notes

[1] «Si et digués que tens un cos preciós, t'enfadaries amb mi? Si et digués que ets un àngel, em tractaries com ningú, aquesta nit?». (*N. de la t.*) <<

[2] Totes les citacions de l'Alcorà s'han extret de la traducció de Míkel de Epalza, amb la col·laboració de Josep Forcadell i Joan M. Perujo (Barcelona: Proa, 2001), excepte la de la p. 179. (*N. de la t.*) <<

[3] Tipus de rapè originari de Suècia i Noruega. (*N. de la t.*) <<

[4] Saps que m’estimes, sé que t’importa, crida’m quan vulguis, i jo vindré (*N. de la t.*) <<

[5] Abans de jutjar-me, intenta estimar-me… Mira dins del teu cor i després pregunta: què saps de la meva infantesa? (*N. de la t.*) <<

[6] «Confia sempre en qui som, la resta tant se val! La resta, tant se val!». (*N. de la t.*) <<